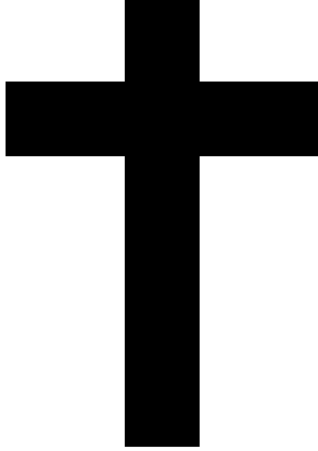


Ipqitchuat Makpigaat
- Agaayyutim Uqathi
Iñupiatun



The New Testament in Northwest Alaska Eskimo

Iḡḡitchuat Makḡḡaat - Agaayyutim Uḡḡahḡi Inḡupiatun **The New Testament in Northwest Alaska Eskimo**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Inupiatun, Northwest Alaska (Northwest Alaska Eskimo)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
46cece15-9127-50b3-bf07-88a1082e7ab6

Contents

FRT	1
Matthew	2
Mark	37
Luke	58
John	93
Acts	119
Romans	153
1 Corinthians	170
2 Corinthians	186
Galatians	195
Ephesians	201
Philippians	207
Colossians	211
1 Thessalonians	215
2 Thessalonians	218
1 Timothy	220
2 Timothy	225
Titus	228
Philemon	230
Hebrews	231
James	244
1 Peter	248
2 Peter	253
1 John	256
2 John	261
3 John	262
Jude	263
Revelation	265

Ipqitchuat Makpiġaat
Agaayyutim Uqalhi Iñupiatun

The New Testament in Iñupiatun
Northwest Alaska Eskimo

Wycliffe Bible Translators
The New Testament in Iñupiatun
Northwest Alaska Eskimo
[esk]

First edition, © International Bible Society, 1997
Second Edition, © Wycliffe Bible Translators, 2010

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons License (Attribution, Noncommercial, No Derivatives)

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

Table of Contents

page

Uqalhich Aglaanji Matthew-ŋum

Sivullianji Jesus Christ-ŋum

¹ Uvva ukua aglanjich sivullianjiñ Jesus Christ-ŋum, kinjoviaŋupluni David-miñ Abraham-miñlu.

² Abraham aapagigaa Isaac-ŋum, Isaac-li aapagigaa Jacob-ŋum, Jacob-li aapagigaa Judah-ŋum aniqataiñlu.

³ Aasiñ Judah aapagigaak Perez-ŋumlu Zerah-ŋumlu, taapkuak aakanjak Tamar, Perez aapagigaa Hezron-ŋum. Hezron-li aapanja Ram-ŋum.

⁴ Ram-li aapagigaa Amminadab-ŋum, Amminadab-li aapagigaa Nahshon-ŋum. Nahshon-li aapagigaa Salmon-ŋum.

⁵ Salmon-li aapagigaa Boaz-ŋum, Rahab-mik aakaqaqtuam, Boaz-li aapagigaa Obed-ŋum, aakaqaqtuam Ruth-mik, Obed-li aapagigaa Jesse-m, ⁶ Jesse-aasiñ aapagigaa umialgum David. David-li aapagigaa Solomon-ŋum, aakaqaqtuam Uriah-m nuliaġaluanjanik.

⁷ Aasiñ Solomon aapagigaa Rehoboam-ŋum, Rehoboam-li aapagigaa Abijah-ŋum, Abijah-li aapagigaa Asa-ŋum.

⁸ Asa-li aapagigaa Jehoshaphat-ŋum, Jehoshaphat-li aapagigaa Jehoram-ŋum, Jehoram-li aapagigaa Uzziah-ŋum,

⁹ Uzziah-li aapagigaa Jotham-ŋum, Jotham-li aapagigaa Ahaz-ŋum, Ahaz-li aapagigaa Hezekiah-ŋum.

¹⁰ Hezekiah-li aapagigaa Manasseh-ŋum, Manasseh-li aapagigaa Amon-ŋum, Amon-li aapagigaa Josiah-ŋum.

¹¹ Josiah-li aapagigaa Jeconiah-ŋum aniqataiñlu. (Ukua taimani Israel-aagmiut aullau-traupmata Babylon-mun.)

¹² Iñuich tikiutikkaunjanikmata Babylon-mun, Jeconiah aapagigaa Shealtiel-ŋum, Shealtiel-aasiñ aapagigaa Zerubbabel-ŋum,

¹³ Zerubbabel-li aapagigaa Abiud-ŋum, Abiud-li aapagigaa Eliakim-ŋum, Eliakim-li aapagigaa Azor-ŋum,

¹⁴ Azor-li aapagigaa Zadok-ŋum, Zadok-li aapagigaa Achim-ŋum, Achim-li aapagigaa Eliud-ŋum,

¹⁵ Eliud-li aapagigaa Eleazar-ŋum, Eleazar-li aapagigaa Matthan-ŋum, Matthan-li aapagigaa Jacob-ŋum,

¹⁶ Aasiñ Jacob aapagigaa Joseph-ŋum, uinjan Mary-m, taamna Mary Jesus annavigikkaŋa taiguutiqaqtuam Christ-mik.

¹⁷ Iluqatinjaasiñ kinjoviaġiich aullaġniiplutin Abraham-miñ David-munaglaan akimiġuutaifaunigsut, suli aullaġniiplutin David-miñ iñuich aullautrauhatmunaglaan Babylon-mun kinjoviaġiich akimiġuutaifaupmiñiqsut. Aasiñ iñuich aullautrauhatniñaglaan akimiġuutaifaupmiut kinjoviaġiich aniñhanunaglaan Christ-ŋum.

Aniñija Jesus Christ-ŋum

¹⁸ Uvva Jesus Christ-ŋum aniñha itnaiplugu inniqsuq. Aakaŋa Mary nuliaksrausiotianikami Joseph-mun, aglaan katigaluaqatik ilitchuġiniqsuq sinjiauyaitlaagmiñik Ippitchuakun Irrutchikun. ¹⁹ Aasiñ uiksrautaa Joseph nalaunjaruanjuniqsuq.

Iñisimagaa katchuutihiksrani Mary-mik nalaunjaaitkisilaana, aglaan kanjusaagunjiñiġaa iñunun. Taatnamik sivunniġniqsuq avitchuklugu nalunautchipluni. ²⁰ Taavrumiña isumaaluktitlugu Atanġum isaġulgan sagviutinigaa siññaktukun nipliġhumi, “Joseph, kinjoviaġigaatin David-ŋum, sivuġanak Mary-mik tuvaqaatniñiañilutin atakkii sinjiaupkaġaa Ippitchuam Irrutchim. ²¹ Iġniqaġisuruq. Atchigiisigiñ Jesus-mik. Atakkii

anniqsugisigai iñuñni killuqsautiñitiñiñ.” ²² Tamatkua iluqatinj atuumarut taniqsaqługu Atangum uqauttigikkana tumigiplugu taimña sivuniksriqiri,
²³ “Taamna anjtituqsimaitchuaq sinjaiyaniaqhuni igñiqağisiruq.

Iñuich taiguutiqağisigaat Immanuel”

(itnautauruaq, Agaayyutim iqatigigaatigut). ²⁴ Joseph-ñum itiqami taimma ilaqatiksraqtaagigaa Mary isağulgan Atangum uqauttutaagun. ²⁵ Iłaksianjiññigaa igñiqağhanunaglaan; aasiñ Joseph-ñum atchigñigaa Jesus-mik.

2

Puqiksaat Anjtit Aggıqsut Kivaknamiñ

¹ Jesus anianikman Bethlehem-mi Judea-miittuami, Herod umialğulhani, anjtit puqiksaat tikiññiqsut Jerusalem-mun, apiqsruqtuqhutin, ² “Sumiimma aniva umialgat Jew-ñuruat? Tautukikput uvluğiana kivaknamiñ, taatnaghuta aggıqsugut sitquğvigityaqtuağlugu.” ³ Umialgum Herod tusaakamiun taamna isumaalutchanıqsuq iluqatinju Jerusalem-miut. ⁴ Tavra katıpkauğugich iluğaisa qaukñinich agaayulıqsit aglaliqirit, ilinich apiqsruğñigai sumi Christ, anniqsuqti akıqsruutauruaq, aniñiaqmagaan.

⁵ Ilinisa kiunıgaat, “Bethlehem-mi Judea-miittuami, itna sivuniksriqiri aglanjatigun ittuq,

⁶ Iñuich iñuuruasii Bethlehem-mi, nunananiittuami Judah-m,

kamanaiññiqsraunuruasii akunğatni iñuñiñ Judah-m,

ilipsitiññiñ sivulliuqti aggığisiruq

anjatichityaqtuağuni iñugikkannik Israel-ñum.”

Micah 5:2

⁷ Herod atangum nalunautchipluni puqiksaat anjtit tikisinnıgıai, ilitchuğiviginiallapiagugich napmun ilipman uvluğiaq sagvıqmagaan.

⁸ Ilitchuğianikamiun Bethlehem-muqunıgıai niplıqhuni, “Aullağusi pakallapiagısiun ilılgauraq, aasiñ paqitkupsıun ilitchuğıpkagumagıpsıtıña. Uvanaptuuq utlakkumagıga sitquğvigityaqtuağlugu.” ⁹ Taavrumıña umialgum uqautianikmatın aullağniqsut. Tautuñıgaat uvluğiaq qıñıkkaktın kivaknamiñ. Sivullıukkaunıqsut uvluğiam nutqağniathanunaglaan inımun ilılgauram nayukkananun. ¹⁰ Tautukamıtrun uvluğiaq quviatchallapiagıniqsut. ¹¹ Isıqhutin tupıgmun tautuñıgaat ilılgauraq aakanalulu Mary. Sitquğvıgıniğaaat sıvuğaanun ilılgauraq. Anjmağniğaiç akısuruağıkkatın qaitchıpluğuaısiñ manıññik kaviqsaañik tiprağıksautinıglu, frankincense-nik sulı myrrh-nıglu. ¹² Aasiñ kilıkkauñıqsut sıññaktukun utıqunıtlugıch Herod-mun. Tavra aiñıqsut atlakun apqutikun.

Pıgruğniñat Egypt-mun

¹³ Taapkuu aullaanikmata isağulga atangum sagvığniqsuq Joseph-mun sıññaktukun niplıqhuni, “Makıllutin. Pıgruutiun ilılgauraq aakanalulu Egypt-mun, aasiñ taamanı-itçumaısi uvamnun uqautıniññapsıknunaglaan. Atakkıi Herod pakanıniğaa ilılgauraq tuqquıtçuglugu.” ¹⁴ Joseph makıtluni aullautıniğaa ilılgauraq aakanalulu unnuami Egypt-mun. ¹⁵ Immıgñıqsuq Atangum uqauttigıkkana tumigiplugu sıvuniksriqiri, “Egypt-mıñ tuqluğıga Iğñıga.” Taatnamik tavraniñniqsut tuqunıathanunaglaan Herod-ñum.

Nukatpıağruurat Tuquğaqtaurat

¹⁶ Herod ilitchuğıgıai saglutagağtılaagmıñik puqıksaanun anjtinun qinnallapiagıniqsuq. Tilisiñıqsuq tuqquıtquplugıch nukatpıağruurapayaat Bethlehem-miittuat sulı iluğaisa avataaniittuat, tamatkua ukiuqaqtuat malğunıch nutautluktuatlu, atakkıi ilitchuğıplugu puqıksaat anjtit uqautıgıkkana uvluğiam sagvıłhagun. ¹⁷ Uqauttutauruaq tumigiplugu sıvuniksriqiri Jeremiañ taimña immımanıqsuq,

¹⁸ “Nıpi tusağnağniqsuq Ramah-mi

qıaruq kınıvıgıpluni.

Rachel-ñum qıanıgıai qıtunğaurani arayunaiqhuniunniñ

atakkıi qıtunğanjıch iluqatinj tuquplutin.”

Jeremiah 31:15

¹⁹ Herod tuquanıkmun isağulga Atangum sagvığniqsuq Joseph-mun sıññaktukun Egypt-mı uqağhuni, ²⁰ “Makıllutin aullautıun ilılgauraq aakanalulu nunanun Israel-ñum. Taıpkua tuqquıtçıñıaqtuat ilılgauramık tuqurut.” ²¹ Makıtluni aullautıniğaa ilılgauraq aakanalulu nunanun Israel-ñum. ²² Aglaan tusaakamiun Archelaus atangunıplugu Judea-mı inaani aapami Herod sıvuugatchanıqsuq aullañıksrağmıñik. Kilıkkaukama sıññaktukun aullağniqsut nunanun Galilee-m. ²³ Aasiñ iñuuniagaqsıplutin nunaaqıqımi Nazareth-mi. Immımanıq-suq uqautamaruaq tumigiplugıch sıvuniksriqirit, “Taıguutiqağısiuruq Nazareth-mıumık.”

3

¹ Taipkunani uvluni John Paptaaqtitichiri quliaqtuagñiqsuq iñuilaami Judea-mi, ² uqaqḥuni, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim añaayyautaa qaalliruq.” ³ Taamna John ilaanjuruq sivuniksriqirim Isaiiah-m uqautigikkaña nipliḥuni, “Iñuk tuqḥiraqtuq iñuilaamiñ, Itqanaiyautisiun apqutiksraña Atangum, nalḡuglugu tumiksraña.”

Isaiiah 40:3

⁴ John atnugaaqaqñiqsuq pikukturuam amian nuyaiñik, qisiñmik tapsiqaqḥuni, niqigaqḥuni pigligianik sulii igutchaich siigñaqtaallianjitñik nanipayaaq paqitchumiuñ. ⁵ Iñuich utlanjigaat John Jerusalem-miñlu, Judea-miñlu, nunaqaqñiñlu avataani kuñan Jordan-ñum ittuat. ⁶ Iñuich quliaqñiñgaich killuqsautitij aasiñ John-ñum paptaaqñigai kuñani Jordan-ñum. ⁷ Aglaan tautukamigich iñugiaktuat Pharisee-ñuruat Sadducee-ñuruatlu utlautiruut paptaaqñianun uqautiniñgai, “Tuqunaliktun nimigiatiun ittusi. Qimakkumiñaitchusiasu aggiñiaqtuamiñ qinnautaamiñ?” ⁸ Qiñiqtititchi iñuuniañapsigun isummitqillapiaqtulaapsitñik. ⁹ Sulii isumaniaqasi, ‘Uvugut Abraham-mik aapaqaqtugut.’ Nipliutiniagipsi uumiña, uyaḡañniñ makunakña Agaayyutim iñiqsiñhiñauruq ililgaanik Abraham-mun. ¹⁰ Ipiḡautaaqatuaq kipriñhiñaaḡuqtuq napaatunuk kanjñisigun. Napaatupayaaq asirritlaitchuaq kipikkaugisiruq aasiñ igitaluni ikniḡmun.

¹¹ “Iñumun paptaaqñisi imiḡmik isummitqilḡimun, aglaan aqupkun aggiḡisiruq kamanatluqtuq uvañniñ. Nakuñitichuña saḡaiksramnik aluḡutiknik. Paptaaqñisigaasi Ipiqitchuamik Irrutchimik sulii ikniḡmik. ¹² Tigumiaḡigaa tiktittaun salummal-lapiaḡukḡich mukkaaksrat sanikluñniñ. Katitkisigai mukkaaksrat sigluaḡmiñun, aglaan ikipkaḡisigai sanikluich ikniḡmun qamiyumiñaitchuamun.”

Jesus Paptaakkauruq

¹³ Aquagun Jesus tikiññiqsuq Galilee-miñ Jordan-mun John-mun paptaaqḥuni ilaanun. ¹⁴ Aglaan John-ñum paptaaqñitkaluagaqsiñigaa uqautiplugu, “Ilvich paptaaqtak-sraḡigaluaḡikma. Suvata utlautivich uvañnun paptaaqḥuni?” ¹⁵ Aglaan Jesus kiuniḡaa, “Nakuuruq. Taamna taatnaḡuptigu tanḡiñḡiḡipuk iluqaan Agaayyutim injana.” John taatna piyumaliḡñiqsuq. ¹⁶ Jesus paptaakkañanikami mayuḡniḡsuq imiḡmiñ. Aasiñ qilak anmaḡhuni tautuñḡigaa Irrusia Agaayyutim atqaqtuq tinmiḡruuratun mitluni ilaanun. ¹⁷ Aasiñ nipi qilañniñ nipliḡñiqsuq, “Taamnatavra piqpagikkaḡa Iḡñiḡa. Quyalisi-maaḡaana.”

4

Jesus-ñum Anjusaqaqsiutha

¹ Taatnaanikman Ipiqitchuam Irrutchim sivulligñiḡaa Jesus iñuilaamun uuktuqaqsiutyaqtitlugu tuunḡaḡmun. ² Aasiñ uisauraaḡhuni malḡukipiani uvluni unnuaniñlu niḡisuliḡñiqsuq. ³ Uuktuqaqtitichirim utlakamiñ uqautiniḡaa, “Iḡñiḡipiaqpatin Agaayyutim makua uyaḡaich qaqqiaḡuqtikich.” ⁴ Aglaan Jesus kiuniḡaa, “Aglausimaruq Agaayyutim uqaḡhani, Iñuk iñuuniañitichuq niqilhiñakun aglaan uqaḡpayaatigun aniruatiḡun qanḡaniñ Agaayyutim.” ⁵ Tavrani tuunḡaum aullautiniḡaa Jesus Jerusalem-mun, aasiñ inillaklugu qutchiññiqsrañanun nuvukkanjan agaayyuvikpaum, ⁶ uqautiplugu, “Iḡñiḡipiaqpatin Agaayyutim nutigiḡiñ. Aglausimaruq, ‘Tiligisigai isaḡuligikkani munaḡitqulutin.

Argaḡikkaḡmiknik akigaḡisigaatin.

Atniñitichumaittin isigaktin uyaḡañnun.’”

Psalms 91:11, 12

⁷ Jesus-ñum uqautiniḡaa, “Aglausimaruqsulii, ‘Uuktuḡumiñaitchiñ Ataniq Agaayyutin.’” ⁸ Tuunḡaum aullautitqilḡiñiḡaa Jesus qutchiñhiñapiaqtuamun iḡḡimun, aasiñ qiñiqtitlugu atañḡuipayaaññik nunam kamanautiniñiḡlu. ⁹ Uqautiniḡaa, “Tamatkua supayaat qaitkisigitka ilipnun sitḡuḡvigigupña sivummun.” ¹⁰ Jesus-ñum kiuniḡaa, “Tuunḡaaq, piḡiñ! Atakkii aglausimaruq, ‘Ataniq Agaayyutigikkan kisan agaayyuvigiyumagiñ savautilugulu.’” ¹¹ Tavra tuunḡaum uniñiḡaa, aasiñ isaḡuligich tikiññiḡaat savautityaqḡlu Jesus.

Jesus-ñum Aullaḡniḡaa Savaani Galilee-mi

¹² Jesus-ñum tusaakamiñ John isiqtauniplugu aullaḡniḡsuq Galilee-mun. ¹³ Unitlugu Nazareth utlautiniḡsuq Capernaum-mun itchaqtuḡhuni siñaani narvaqpaum nunañakni Zebulun-ñumlu Naphtali-mu. ¹⁴ Taamna immiumatquplugu uqauttutauruq tumigiḡlugu sivuniksriqiri Isaiiah,

¹⁵ “Iñuich tamatkua nunañakni Zebulun-ñumlu Naphtali-mu tuñaani narvaqpaum, taḡanitchañani Jordan-ñum,

Galilee-mi nunañatni Jew-ñuñitichuat,

¹⁶ tamatkua iñuuniaqtuut taqtuami

tautunniġaat kamañaqtuaq qauma,
 aasiñ qaumam qaġgutinġai iñuuniaqtuaq taġġanani tuqulhum.” *Isaiah 9:1-2*
 17 Tikiñjanikami Capernaum-mun Jesus-ñum aullaġniñiġaa quliaqtuaħi, “Isummitqigitchi
 atakkii Agaayyutim anjaayquataa qalliruuq.”

Jesus-ñum Tuqluġniġai Sisamat Aqaluñniaqtit

18 Jesus pisukhuni siñaagun narvaqpañan Galilee-m tautunniġik aniqatigiik, Simon
 taiguutiqaqtuaq Peter-mik suli Andrew aniqataa, kuvriqsuak narvaqpañmun
 aqaluñniaqtauplutik. 19 Uqautiniġik, “Maliksikja, uvakjaniniġlaan piññaniġisirutik
 iñuñnik aqaluñniaqtitun.” 20 Tavrauua Simon-ñum suli Andrew-m uniñniġaik
 kuvratik malikduasiifi. 21 Jesus igliqtuiñaqhuni apqusaaqługu narvaqpañan Galilee-m.
 Tautukmiñiġik aniqatigiik James-lu John-lu, iġñak Zebedee-m, ikimmiruak umiami
 aapariñlu Zebedee iłaqtuiruak avramiknik. Jesus-ñum tuqluġniġik maliqupluni.
 22 Tavrauua uniñniġaak umiaqtik aapariñlu malikługu Jesus.

Jesus Iļisautriruġlu, Quliaqtuaqsirruġlu, Iħuaqsirruġlu

23 Jesus kukilunniqsuq iluqaani Galilee-mi, iļisautripluni Jew-ñuruat katraġvinitiñi suli
 quliaqtuaġiplugu tusaayugaallataq Agaayyutim anjaayquataa, mavruuqłuġiñlu iñuich
 atniġñautipayañitiñik. 24 Tusaayugaallataq Jesus-kun siaminniqsuq iluqaanun Syria-
 ñum, aasiñ iñuich tikiutruġniġaich atniġñapayaqtuaq nañirrutipayaqtuaatlu, iñanich ir-
 rusiqłuqaqtutin qiiqsruqtaqtutinlu suli avatiñich tuqunaplutin. Jesus-ñum mavruuġniġai
 iluqaitniñik. 25 Iñuġiaqtuaq iñuich maliñniġaat, agġiqhutin Galilee-miñ, avataaniittuaniñlu
 nunamiñ atiliñmiñ Decapolis-mik, Jerusalem-miñ, Judea-miñlu, suli nunamiñ iġluani it-
 tuam Jordan-ñum kuñjan.

5

Jesus-ñum Quliaqtuaħa Iġġimi

1 Jesus-ñum qiniqamigich iñuġiallapiqtuaq mayuġniqsuq qimiġaamun, aquvitluniasii.
 Maliġuqtañi Jesus-munniqsut.

Quviasuutiġiaġat

- 2 Ilaan iļisautiaqsiñiġai nipliġhuni,
 3 Quvianamiurut tamatkua iļitchuqsruuat inuqsraħiġmiknik irrutichkun,
 atakkii Agaayyutim anjaayquataa pigigaať.
 4 Quvianamiurut tamatkua kinjuvġuruat,
 atakkii Agaayyutim arakkisigai.
 5 Quvianamiurut tamatkua piisaanjiťhuat,
 atakkii nunapayaaq pigigisigaať.
 6 Quvianamiurut tamatkua kimmutiqaqtuaq nalaunñaruahiġmik,
 atakkii Agaayyutim pisuiqsimaqťtikisigai.
 7 Quvianamiurut tamatkua nagliktauruať,
 atakkii Agaayyutim nagliktuġisipmigi.
 8 Quvianamiurut tamatkua uummatiqaqťuať ipqitчуamik,
 atakkii qiniġisigaať Agaayyun.
 9 Quvianamiurut tamatkua tutqiuťiqaqťitчуruat akunġatni iñuich,
 atakkii Agaayyutim taiguutiqaġisigai qitunġaġmiñik.
 10 Quvianamiurut tamatkua piyuaqsiruuat piqutigiġplugu nalaunñaruahiġ,
 atakkii Agaayyutim anjaayquataa pigigaať.
 11 Quvianamiurusi piinilaqsruutiġikpasi suli piyuaġusi suli niplialutin qanusipayaaniġ
 pigiťчуaniġ ilipsigun sagluturuagiłusi pisigilugu maliġuqtaukiłusi uvamnun.
 12 Quviatġhapiġataġitġhi atakkii kamañaqtuq akiliusiakrsaqsi ittuq qilañmi.
 Taatnatuntuuq piyuaqsiupmiñiqsut taipkua sivuniksriqirit sivupsitiñi iñuuniaqtuať.

Iñuich Ittu Taġiutunlu Qammaqtunlu

13 “Iłipsi taġiuġiġaasi nunam. Taġiuq taġiuġniġumi qanuġuni taġiuġniłitqikkisiva?
 Atuġumiñaiqsuq aglaan igitaksraġuħiñiaqtuq tutmiġaġuqhuni iñuñnun. 14 Naniġiġaasi nunam.
 Nunaaqđiq nappakkauruaq qimiġaamun iriqsimatłaitġhuq. 15 Kisupayaam ikitnamiuñ
 naniġ iłitłaitkaa ataanun utkusium aglaan naniġaġviñmun qaummatautłasiplugu
 tupquñ iłuani ittuapayaanun. 16 Taatnatun qaumapkaqsigik nannisi sivuġaatni iñuich.
 Tautukmugaat savaallataqsi, aasiñ kamaksruaqsiługu aapari ittuq qilañmi.

Jesus Iļisautriruq Maliġutaksrakun

17 “Isumanasi agġiñiñluña piyaqquġiaġługich maliġutaksrañi Moses-ñum naġaqa
 iļisauttutinġich sivuniksriqirit. Agġinjiťġuna piyaqquġiaġługich aglaan tanġiaġługich.

18 Uqautigipsi, Qilaglu nunalu piigumiñaitchuk aglausimaruapayaag maligutaksrani immiumagaluagnagu. 19 Kiñapayaag navguiruaq kamanaiññiqsrallapiañatnik tillisit aasiññ ilisautripluni atlanik iñuñnik taatnaquplugich, taamna iñuk kamanaiññiqsrauniaqtuq ukunakña iñuñniñ Agaayyutim anjaayuuqataani. Aglaan kiñapayaag kamaksruruaq tillisiñnik ilisautripluniasiiñ atlanik taatnaquplugich, taamna iñuk taiguutiqagisiruq kamañaqtuamik ukunakña iñuñniñ Agaayyutim anjaayuuqataani. 20 Uvva uqautigipsi, Nalaunjaruahiqsi nakuutluñjipan iñuuniağusiatniñ aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat suuramikunniñ isigumiñaitchusi anjaayuuqataanun Agaayyutim.

Jesus Ilisautriuruq Qinnautilikun

21 “Tusaamarusi uqautauruamik iñuñnun injilgaan, ‘Iñuagnaqnak’. Kiñapayaag iñuqaqtuag tikiutraugisiruq atanniivimun. 22 Aglaan uqautigipsi, Kiñapayaag qinnautriuruq aniqatmiñnik tikiutraugisiruq atanniivimun, suli kiñapayaag nipliraqtuag aniqatmiñun suksraunññiplugu tikiutraugisiruq uqaqsittaagvijnmun, suli kiñapayaag nipliraqtuag aniqatmiñun kinnauniplugu tikiutraugisiruq ikniñanun anasiññuqsagvium. 23 Taatnamik, aatchuityagniguvich aatchuutiksraqnik Agaayyutimun tunillaqtuğvijnmi itqagluguasiññ aniqatvich sua-tasamma akikñautaa ilipnun, 24 unillugu aatchuutiksrautin sivugaanun tunillaqtuğvium aasiññ iluaqsityaqqaaglugu taimña akinautaa aniqatiupnun, aasiññ utiğutin aatchuutigityaglugu aatchuutiksrautin. 25 Akilijigkaqapich uqaqsittaagvijnmuutiniapatin ilauraagiliutiyumagiñ qilamik piqatiginñaan apqutmi. Aatchuutigiviagaatin atanniqsuqtimun, aasiññ atanniqsuqtim qaillutin qaunaksrimun isiqtautqulutin. 26 Uqautigikpiñ, Aniyumiñaiptaqtutin kisanik akilijiguvich akiqsruutipnik ilaanun.

Jesus Ilisautriuruq Atlatulikun

27 “Tusaamarusi itna uqaqsimaruamik, ‘Atlaturgniaqnak.’ 28 Aglaan uqautigipsi, Kiñapayaag qiiñiqtuag agnamik ikilijiglugu atlatuaniktug isumamiñi. 29 Taliqpium irivich kiluqsagtupatin piiglugu igirruñ. Nakuutluñniaqtuq piyaqquğupku ilaviñña timivich uumakña ilugaan timivich igitauiksrananiñ anasiññuqsagvijnmun. 30 Suli taliqpium argakpich kiluqsagtupatin kipilugu igirruñ. Nakuutluñniaqtuq piyaqquğupku argañhiñan uumakña ilugaan timivich aullahiksrananiñ anasiññuqsagvijnmun.

Jesus Ilisautriuruq Avihikun

31 “Uqaqsimaruqsuli, Kisupayaam avitkumiun nuliani qaitchilijun aglaamik nalupqinaigutinin avinnikun. 32 Aglaan uqautigipsi, Anjutim nuliani tuniqsimagaluññaan ilaanun avitkumiun atlatuqtitkaa. Taamna avittuag patchisauruq. Suli anjun nuliqtuag avituumik atlatuqmiqu.

Jesus Ilisautriuruq Akiqsruutigun

33 “Tusaasimagiksisuli itna uqautauruag iñugikkaptiknun injilgaan, Akiqsruqtuğuvich navinññaqnagu aglaan atuumayumagiñ akiqsruutigikkan iñuñnun Atangum sivugaani. 34 Aglaan uqautigipsi, Sumiunniññ akiqsruğumiñaitchusi qilakun atakkii qilak Agaayyutim aquppiutağigaa, 35 naagalun nunakun atakkii iñiqtuqsiaqvigigaa isiganmiñun, naagalun Jerusaleem-kun atakkii nunaqqiğigaa kamañaqtuam umialgum. 36 Naagaqaa akiqsruğumiñaitchutin niaqupkun, atakkii atausiq nuyaq qatiqsipkağumiñaitkiñ unniññ taaqsipkağlugu. 37 Taatnamik, anijniaguvich ajillapiağumuutin suli naagağniaguvich naagaallapiagutin, atakkii supayaam uqağhum ijlatauruam tamatkuñnuna pigiitchuamitñajtauruq.

Jesus Ilisautriuruq Akisaqtulikun

38 “Tusaamagiksi uqauttaturuag, ‘Tri akisautiqagli irimik, kiguttuq kigutmun.’ 39 Aglaan uqautigipsi, Akisaqtuğniagnagu iñuum pimaqluktaqpatin. Kisupayaam isaksaqpatin taliqpiagun iqsrappich alağumagiñ igluunik iqsrappich. 40 Kisupayaam akilijipkağniapatin atnugaapnik uqaqsittaagvijnmi pipkağumagiñ quppiğaan. 41 Suli anjuyaktim nunurilusi saagaqtitpasi natmañminknik atautchimik mile-lamik saagauiyumagiñ malğunjik mile-laaknik. 42 Iñuum injiqpatin sumik-tasamma qaitchumagiñ ilaanun. Suli iñuk atugaksragukpan itigautipkağniagnagu.

Piqpagiyumagisi Uumiksrigikkasi

43 “Tusaamagiksi itna uqaqsimaruag, ‘Piqpagiyumagisi iñuuniaqtiusi aasiññ uumigilugich uumiksrigikkasi.’ 44 Aglaan uqautigipsi, Piqpagiyumagisi uumiksrigikkasi suli agaayutilugich tamatkua piyuaqtigikkasi. 45 Taatnagupsi qiiñiqtitkiksi iñuñnun iluaqqun atriplugu aapari qilajmi ittuag, atakkii siqiniñi siqinññaagiksitkaa pigiitчуuanunlu nakuuruanunlu suli sialuktitlugu nalaunjaruanunlu nalaunjaichuanunlu. 46 Piqpagiğupsigik kisiitññ tamatkua piqpakrsrigikkasi, suvaata akiññaktaaqagñiaqpsisi Agaayyutimñ? Taatnatun tax-siliqirit pitlapmiut. 47 Suli paglagupsigik kisiitñnik aniqatiusi,

savaaqagñiqpisi pitlukhusi atłaniñ? Taatnatuntuuq tax-siliqirit pitłapmiut. ⁴⁸ Taatnamik nalaunnaruksraurusı atrilugu aapagikkaqsi qılanmi nalaunnallapiaqtuaq.”

6

Jesus İlisautriruq Nagliktuutitigun

¹ “Qaunagititichi savaagñiaqasiun nalaunnaruakun savaaqsi qıñıqqusaagsiñagusi sivuğaatni iñuich. Taatnagupsi aapapsi qılanmiittuam akilıgumiñaitkaasi. ² Taatnamik aatchuğuvich nagliktuutiniq nipitusiragautiginiagnağich atrilugich ukpinñuaqtit Jew-nuruat katragvinitñi suli tumitchiani kamasruqusaagsiñaghutin iñunun. Uqautigipsi, akilıusiaqaaniktut. ³ Aglaan aatchuğuvich nagliktuutiniq inuqsraqtuanun saumik argaiñ ilisimapkağniaqnagu talıqpium argakpich savaanjanik. ⁴ Nagliktuisitichi nalunaqtuakun. Aapavich qılanmi qıñitlaruam supayaanik akilıusiaksritkisigaatin.”

Jesus İlisautriruq Agaayulikun

⁵ “Aasiisuli agaayugupsi piñiaqasi atrilugich ukpinñuaqtit, atakkii agaayullaturut makitaplutin katragvinitñi suli saqquvinitñi tumitchiat qıñıllanñiaquplutin iñunun. Uqautigipsi, akilıusiaqaaniktut. ⁶ Aglaan agaayutyagnağuvich isigutin inipnun taluluğasiñ suli agaayuyumautin aapapnun qıñıgnaitchuamun. Aapavich qıñitlaruam nalunaqtuakun akilıgisigaatin. ⁷ Suli agaayuguvich niplirağniaqnak imaiłaanik uqautinik atrilugich ukpiqtuanıjitchuat, atakkii isumasuurut Agaayutmun tusaagisiñiplutin taklılugu agaayugumin. ⁸ Tuvrautinası, atakkii Agaayutim aapapsi ilisimagaa sumik inuqsraqtılaaqsi apıqsruğaluaqtitnası ilaanun. ⁹ Itna agaayuyumuusi, ‘Aapapta qılanmiittuatin!

Iñupayaq nunamı kamaksrıli ilipnik ipqıqsitlugu taavrumuuna atqıñ.

¹⁰ Aullağniılı aıalatchiñhiñ iñupayaanik.

Iñupayaq nunamı tupiksrıli pisulıgıkkapnik qılanmi itmatuntuuq.

¹¹ Aatchuqtigut uvluğagıkkpan niqimik inuğıkkaptiknik.

¹² Suli natqigutıluta killuqsautiptiknik

natqigutrisimaqmatun tamatkua savamaqıluutriruanik uvaptiknun.

¹³ Suli sivullıutiniaqasigut uuktuqaqsıulıgımun,

aglaan annautıluta pigıitchuamiñ.

[Atakkii umialgurutin sanñıpayaaqaghutin kamanautiqaghutinlu isuitchuamun. Amen.]

¹⁴ Atakkii natqigutıgupsigik iñuich killuqsautrigıkkası, Aapapsi qılanmiittuam natqigutıgisipmıgaası. ¹⁵ Aglaan natqigutinıtkupsigik iñuich killuqsautrigıkkası, Aapapsi qılanmiittuam natqigutıyumiñaitmıgaası killuutipsitñik.”

Jesus İlisautriruq Uisauraahikun

¹⁶ “Suli uisauraagupsi, qıñıñaaqnası ipıqtunaqsılısı ukpinñuaqtitun. Qıñıñagılıırağagnıgaich kiinatin qıñıqqusaahıñaghutin iñunun ilinıtñik uisauraahıgmikni. Uqautigipsi, akilıusiaqaaniktut. ¹⁷ Aglaan uisauraagupsi uqsruqtıglugich nıaqası, suli igğugıgıch kiinasi; ¹⁸ Qıñıqtıñhiñagnıaqası iñunun uisauraagusi aglaan Aapapsitñun qıñıgnaitchuamun, suli Aapapsi qıñıqtuam nalunaqtuakun akilıusiaksritkisigaası.”

Jesus İlisautriruq Umialgutitigun

¹⁹ “Tugvaiñasi umialgutiniq marrumuıa nunamun, qupılğullu qałhumlu piinğıqsakkaıanun, suli tiglinıaqıtıt siqumitchiplutin tigliktuğvıatnun. ²⁰ Aglaan tugvaisitichi annıgıkkapsitñik qılanmun qupılğullu qałhumlu piinğıqsagumıñaisaıanun, suli tiglinıaqıtıt siqumitchumiñaisaıatnun tiglinıagutin. ²¹ Atakkii annıgıpayaaıkkavich irvıatni uummatin tavraniitkisipmiuq.”

Jesus İlisautriruq Qaummatıgınu Taaqtuakunlu

²² “Iri nanıgıgaa timim. İrrakkıñ qıñıtlakpaknik qaunagılunıaqıtutin aullapayağuvich. ²³ Aasiin irrakıñ pigııtpaknik ilvich saptaaqsiñıaqıtutin. Aglaan qıñılguıtchupku Agaayyun [kanıqsıtılaıłutin pisulhanik] qanutunaglaan taaqtuag ilipni tatamnaqtıginiappa!”

Jesus İlisautriruq Agaayutıkunlu İsumaaluutitıgınu

²⁴ “Kiñalıqaa savautrıyumiñaitchuq malğunıq arıayıuqaqaguni. Atakkii uumıgıgisıgaa ilaqataa aasiin piqpagılgı ilaqataa, naagaqaa iluqnaqsımaagısrıuq ilaqataanun aasiin suksraagılgı ilaqataa. Savautrıyumiñaitchutin iluqaaknik Agaayutımgılu manımgılu. ²⁵ Taatnamik uqautigipsi, isumaalunıaqası iñuıłıpsıtñik, sumik niğıgisipmagaapsi suli imıgısi, naagaqaa timıgıkkası sumik atnuğaağısipmagaapsi. Uvva iñuıłıq pitłuktuanıjıtıpa niqimiñ suli timi atnuğaañıñ? ²⁶ Qıñıqsıgik tıñmiurat sıłami. Nautchırriitłaitchut naagaqaa kırıptıłaitchut tugvaiłutinlu sigıluagmiknun. Naagaıvva

Aapasi qılanmiittuaq nigipkaqsimaagagigai. Ilipsimi akisutluktuanunıñniıqıpsı tınmiuraniñ? ²⁷ Nallipsi isumaaluguni inuunıqtusılaagısıvaun ıñuulı? ²⁸ Suli suvaata isumaalugağıvısi atnuğaaksrapıstıñik? Isummatıgıllaksıgık qanuq nauriat nunami nauragıtılaanatnik. Savatlaitmiut naagaqaa ukılharıttıaitmiut. ²⁹ Aglaan uqautıgıpsısulı, Solomon-unniñ qanutun kamaaqıtıgıgaluaqhunı atnuğaaqarıñniıqsuq atrıplugıch pıññaqnaqtuat nauriat. ³⁰ Taatna Agaayyutım qanagıtılanıppagıch ıvgıch ittuat ugıluvak aasıñ ulvaakun ıgıtauplutın iknıgım, qaitchıgısıgaası atnuğaanı inugıkkapsıñik. Ukpıqsrıñiñniıqpat! ³¹ Isumaalukası itnağası, Sumık nıgıñıaqpısa imıgıtalu atnuğaagağıtalu? ³² Atakkıi ukpınaitchuat isumaalukmıraqtut supayaanık tamatkunıña. Aasıñ aaparı qılanmiittuaq ılısımaruq inuqsraqtılaapsıñik iluqaitñik tamatkunıña. ³³ Pakaaqqaagılugu Agaayyun aıalatchıruaq nalaunıaruıñıplunı umıaliktun. Taatnağupsı qaitchıgısıgıpsı inugıkkapayaapsıñik. ³⁴ Taatnamık isumaalunıaqası ulvaakuksramık atakkıi ulvaakuksraq isumaalutıqatquq ınmıgun. Uvlulaat ihuıllıgıtıqaanıktut ınmıgulaa.”

7

Jesus İlisautırıuq Atannıñıkun

¹ “Atannıñıaqası atlanık, Agaayyutımlı atannıñıchumagaası. ² Atakkıi atannıgıpsı atlanık, taatnatuntuuq atannıkkauğısıpmısi. Taatnatuntuuq qanuq ırrutrıgıpsı atlanık ırrutıkkauğısıpmısi. ³ Suvaata tautukpıñ ırrıutañuluuraq anıqatıgıç ıraanı aasıñ sulıqıtıgıñıtıgı tamanna qırugrıatçıaq ırıpıñ? ⁴ Qanuğuvva uqautrıñıağıñıqıch anıqatıupnun, ‘Pııglıagu ırrıutañuluuraq ırımıitan,’ qıñısunıaqnagu qırugrıatçıaq ırımıitan? ⁵ Ukpıñıuqatıı, sıvullıulugu pııqsırruñ qırugrıatçıaq ırıpıñ. Qıñılğunıağıñıl nalıpıqınaıglugu ırrıutalıqsıñıksrıan anıqatvıch ıraanıñ. ⁶ Qarıñıaqasıgıñ ıppıtchuat sut qıpmıñun, atakkıi saatpıağası sıqumıtıgıgısi. Naagaqaa ıgınnıaqasıgıñ akısrıuat sunıaurat sıvugaatnun kunıat, atakkıi tutmalugıñaıgaıch ısgıñmıknık.”

Agaayusıtıchı, Pakakkıtıchı, Katchaktıuqıtıchı

⁷ “Inıgıpsı qasıauğısırıuq ılıpsıtñun, pakaaqagıpsı paqıtksıgıksı; katchaktıgıpsı talu anmakkaunıaqtuq ılıpsıtñun. ⁸ Atakkıi kınıapayaaq ınıqsruqtıuq akuqtıgısırıuq, sulı pakaaqagıtıuq paqıtchıgısırıuq, sulı talu anmakkaugısırıuq kısıpayaamun katchaktıgıtıuamun. ⁹ Kıa ıgıñıñı qaitchıgısıvaun uyağarımık ınıqpan qaqqıtuğugıñı? ¹⁰ Naagaqaa qaitchıgısıvaun nımıgıamık ınıqpan aqaluktıgıñı? ¹¹ Pıgıtıchaluaqhusı ılısımaragıgıksı qanuq qaitchıñıksrıaqsı nakuuruanıñ sunık qıtungaurapsıtñun, maatnaasu aapası qılanmiittuaq qaitchıñıapiaqtıuq nakuuruamık tamatkunıña ınıqsruqtıuamun ılaanun. ¹² Qanusıpayaatıgıñ ırrıtıqısuuğıpsı atlanun ıñunun taatnatuntuuq ırrıtıyumaası atlanık. Taavruma atunım ılıgıı iluqası ılısautıtınıç sıvunıksrıqırıt sulı malıgıtaksrıñı Moses-ıñun.”

Amısıuraqtıuq Paa

¹³ “Isıgıtıchı amısıurakun paakun. Atakkıi paa sıvunıaqıtıuq pıyaqqıgıvıksrıamun anırıuq, sulı tımı tasamıña qağanaqtıuq aasıñ ıñugıaktıuq ıglıgıvıgıplıuq. ¹⁴ Aglaan paa sıvunıaqıtıuq ıñuıgımmun amısıurauratıuq sulı apqun tasamıña qağanaıtıuq. Aasıñ ıñugıakısuurat paqıtkaat.”

Napaaqtıuq İlısağıgaat Asıanıgıun

¹⁵ “Qaunagıtıchı sıvunıksrıqırıtıuqıtıuq utlaurıqtıuq ılıpınun atnuğaagıtın ıpınısın qaamıktıgıun, aglaan ılımıktıgıun amaqqıtun ugağnaqhıtın. ¹⁶ Asıanıgıun ılısağıñıgısi. İñuıch asıağıñağıvıat asıavınıñ kaktıluñnıñ, naagaqaa aqıñıñ kaktılağnalıgaanıñ? ¹⁷ Napaaqtıgıksıuq naurıraqıtıuq asıağıksıuanık, aglaan napaaqtıgıñılaq naurıraqıtıuq asıağıtıchıuanık. ¹⁸ Napaaqtıgıksıuq naurıtıaıtıuq asıağıtıchıuanık, sulı napaaqtıgıtıuq naurıtıaıtıuq asıağıksıuanık. ¹⁹ Napaaqtıpayaaq asırrıtıaıtıuq asıağıksıuanık kıpıkkauratıuq ıgıtıaupıunıasıñ ıknıgım. ²⁰ Taatnamık asıanıgıun ılıtchıgıñaıgısi, amı ıñuunıalauhatıgıun.”

Qarıannıñ Nalunıgıtıpsı

²¹ “Kınıapayaaq uqatıuq uvañnıun, ‘Atanııq,’ ısgımıñıtıuq anıyaquqautıuqun Agaayyutım, aglaan kısıñıtıñ tamatkua tupıksrıruat pısuñhanık aapam qılanmiittıuam. ²² Aqullıgımlı uvlımı ıñugıaktıuq ıñuıch uqagısırıt uvañnıun, ‘Atanııq, sıvunıksrısuurugıt atıgıkkapkun anıtqatıgıç ırrısqıñıchı sulı savaaqahıta ıñugıaktıuq quvıqıtıuqanık.’ ²³ Aasıñ nalıpıqınaıglıuq uqautıgısıgıtka, ‘Pııgıtıchı uvañnıñ. İlısımanıñıgıtıpsı, pıgıılqırısıı!’ ”

Malğık Tuppırık

²⁴ “Taatnamık kısıpayaaq tusaaruq tamatkunıña nıplıttıtıgıkkamık aasıñ atugıgıç, atrıaqıtıuq puqıksamık ıñunıç tuppırıamık uyağıam qaanun. ²⁵ Sıalugıruağıqman kuğıç ılıtıtın, sulı anuqılğıruağıqman malıtıgıplunı taamna tupıq

ulġunjiñniqsuq, atakkii turviqaqhuni uyaġanmik. ²⁶ Aglaan kisupayaaq tusaagaluqhuni nipliuttutimnik atuumanjitñamigich atriqaqtuq isumalguitchuamik iñuñmik tuppuruamik qaviam qaananun. ²⁷ Sialugruaġuqman kuugich ulitlutinj, suli anuqġiġuqman makitalġuqitluni tupiq ulġuniqsuq suksraunġilġapiqahuni.”

²⁸ Jesus uqanajiqman taapkunija iñugiaktuat iñuich quviġusunġiqsut ilisauttutaiñik. ²⁹ Atakkii Jesus-ñum ilisautiniġai anjalatchisiqaqtuatuun iñuktun, atrisunjaqnaġich aglaliqirir.

8

Jesus Mamititchiruq Auyugaqtualinjmik

¹ Jesus atqaqman qimigaamiñ, iñugayaaqpaurat maliñniġaat. ² Tavrani auyugaqtualgum utlakami sitquġviginiġaa sivuġaanun uqaqhuni, “Ataniiq, pisuksiniġuwich mamitihifaugikma.” ³ Jesus-ñum isaklugich arganki aksinġiġaa nipliġhuni, “Piyummatiqaqtuña, mamittin!” ⁴ Tavravuaa anutim auyugaqtuaña mamitikkauruq. ⁵ Jesus-ñum uqautiniġaa, “Uqaġniqnaqk kisumununniiñ iñuñmun, aglaan tautuktitchaqtuaġiñ agaayuliġsimun isivġiġuqtillutin. Aatchuyumautin tunillautinik Agaayyutmun tuvraġlugu Moses-ñum tillisaa. Taatnaġuwich iñupayaam ilitchuġiniġaa mamitilaan.”

Jesus Mamititchiruq Anjuyiutuqtañ Qaukġiata Savaktaanik

⁵ Jesus tikitman Capernaum-mun, anjuyiutuqit qaukġiata Rome-maġmium paagniġaa apiqsrudġu ikayuqupluni. ⁶ Tavra nipliġniqsuq, “Ataniiq, savaktiga amma kinunimni nalaruq aulataitchuq ihuillullapiqahuni.” ⁷ Jesus-ñum nipliutinġaa, “Utlakkisigiga aasiñ ihuaqsilugu.” ⁸ Anjuyiutuqit qaukġiata kiuniġaa, “Ataniiq, utlaktakraunġluqtunjaunniñ tupim-nun, aglaan tillisigahhiñiġiñ savaktigali ihuaqsiyumuq. ⁹ Atakkii anjalatiqaqmiunja qaukġiġnik suli anjuyiutuqiaqhuña anjalatamnik. Tilikapku una, ‘Aullaġiñ!’ aullaġaqtuq. Suli tilikapku taamna, ‘Qaġġaiñ!’ agġiġaqtuq. Suli tilikapku savaktigikkaġa, ‘Taamna piun!’ piraġiġaa.” ¹⁰ Jesus-ñum tusaakamiun taamna quviġusunġiqsuq. Nipliutinġai iñuich maliktuat inmiñik, “Ilumun uqautigipsi, paqitchinitchuña Israel-unniñ kisumik ukpiqsrillapiqtuamik umatun. ¹¹ Suli nipliutigipsi, Iñugiaktuat Jew-ñunitchuat agġiġisirut kivak-namiñ suli kanaknamiñ aquvillutin aasiñ niġiqpaktuani Agaayyutim anjaayuqautaa ni piqatig-ilugich Abraham-lu Isaac-lu Jacob-lu. ¹² Aglaan tamatkua Agaayyutmun qitunġaġiniruat ig-itauġisirut taagniqsrallapiamun. Tavrani qiaġisirut tiriqullalutinunniñ kigutinich.” ¹³ Jesus-ñum nipliutinġaa anjuyiutuqit anjalataat, “Anġlaaġiñ. Ukpiqsrillapkun iñiqtaugisiruq.” Taavru-matavra savaktaa mamitikanikniġniqsuq taavrumani sassaġniġmi.

Jesus Mamititchiruq Iñugiaktuanik Iñuñmik

¹⁴ Jesus isiqami Peter-m tupqanun tautunġiġaa Peter-m aakaruaña nalaruq uunaqġuktitluni. ¹⁵ Jesus-ñum aksinġiġaa argaigun aasiñ uunaqġunajiqhuni. Tavra makitiqhuni niqġuġutiagsiñiġai. ¹⁶ Unnuksraaqman iñugiaktuat irrusiqġuqaqtuut tikiutruġniġaich ilaanun, aasiñ Jesus-ñum anittaġniġai irrusiqġuich uqaġmiñik, suli ihuaqsiplugich iluqaisa atniġniġaqtuut. ¹⁷ Atuumakamiun taamna tanġiġniġaa sivuniksriqirir Isaiah-m uqautigikkaña, “Ilaan piġai sayairrutivut timikun
suli akigaġiġlugich atniġniġautivut.”

Isaiah 53:4

Iluqnaunġichuat Maliġuaqtin

¹⁸ Jesus-ñum tautukamigich iñugayaat avatimiñi tiliñiġai maliġuaqtini ikaaquplugich iġluanun narvaqpaum. ¹⁹ Aglaliqiri utlautiniqsuq ilaanun nipliġhuni, “Ilisautrii, malikkisi-ikpiñ sumupayaaguvich.” ²⁰ Jesus-ñum kiuniġaa, “Kayuqtut sisiqaqtut tinmiuratu silam ugluqaghutin, aglaan Iġniñan Iñuum inksraitkaa napmun tullahiksraña niaquġikkagmi.” ²¹ Atlamsuli maliġuaqtin nipliutinġaa, “Ataniiq, iluviġiallaktiqqaġlugu aapaga malikkumaikpiñi.” ²² Aglaan Jesus-ñum uqautiniġaa, “Maliñña, tamatkua tuqunaruat irrutchikun iluviqsillich tuqunaruank.”

Jesus-ñum Quunniġuqtitkaa

²³ Aasiñ ikiniqsuq umiamun maliġuaqtailu malikhutin. ²⁴ Tavrakñatchiaq anuqġiġruaġuġniqsuq narvaqpak qaiqpaich immautruġnialiqġu umiaq, aglaan Jesus siñiktuagniqsuq. ²⁵ Maliġuaqtaiñ utlaklugu iqiiqsagniġaat nipliġhutin, “Ataniiq, anniqsuqtigut piyaqquaqsirugut.” ²⁶ Aglaan nipliutinġai, “Ukpiqsrillikiñiġaqt! Suvaata iqsisivi?” Makitnami iñiqtiġniġik anuġilu qaiqpailu, aasiñ quunniġuġniqsuq. ²⁷ Maliġuaqtai quviġusukhutin uqaġniqsut, “Qanusiniqpa una anjun anuġimunniñ qaiġipauratu kamagivatruñ?”

Jesus Mamititchiruq Malġuñmik Anjutik Irrusiqġuqaqtuak

²⁸ Jesus tikitman igluunun narvaqpaum nunanjanun Gadarenes, malguk anjutik irrusiqullak nuyuaǵnallapiaqtuak aggiqhutik iluvigniñ paaǵniǵaak, kiauunniñ iñuum qaaniǵuisak apqutmi. ²⁹ Iǵialaniqsuk, “Suniaqppisiguk? Aggiqpih nagliksaaqtitchaqtuaghunuk sivuani piviksram?” ³⁰ Kuniaqaǵniqsuq iñugiallapiatuaniq niǵiruaniq unjasipianjichuami. ³¹ Irrusiqduich iniqsruaǵniǵaat Jesus, “Aninniǵuqtiǵut tuyuǵisigut tamatkunaja kunianun.” ³² Jesus-nun nipliutiniǵai, “Aullagitchi!” Aasiñ anikamiñ malǵuñniñ anjutiñniñ isiǵniqsut munaqsranun kunianun. Iluqatiñ kuniat pañaliñniqsut tunaanun narvaqpaum, napaqahtuñ qutailakun ipnakun aasiñ ipiplutiñ. ³³ Qaunaksruruat kunianik pigruǵniqsut nunaaqqimun. Tarani uqautiginiǵaat iluqaan qanuqtilaanak anjutik irrusiqullak. ³⁴ Iluqatiñ nunaaqqim iñuiñ paaǵniǵaat Jesus. Tautukamitruñ iniqtiǵniǵaat unitquplugu nunaaqqiqtin.

9

Jesus Mamititchiruq Anjutmik Aulatlaitchuamik

¹ Jesus mikipluni umiamun ıkaaǵniqsuq aasii tikitluni nunaaqqimiñun. ² Iñajich iñuich tikiutriñiqsut aulatlaitchuamik nalaruamik ikivǵani. Jesus-nun tautukamiñ ukpiqsriñhat nipliǵniqsuq aulatlaitchuamun, “Iñauraamaañ, quviatchauǵigiñ. Killuqsautitin natqigutikkaaurut.” ³ Iñajich aglaliqirıt uqaǵniqsut inmiknun, “Una iñuk uqaǵniqduktuǵniqsuq.” ⁴ Jesus ilıisimaplugich isummatinjich nipliǵniqsuq, “Suvaata isumavisi pigiitchuaniq?” ⁵ Nalliaknik qaǵanatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaaurut,’ naagaqaa nipliqsuni, ‘Makillutin pisugiñ?’ ⁶ Iñitchuǵitquǵipsi Iǵñinjanik Iñuum anjalatchisıaqtilaanjanik nunami natqigutiriñaruamik killuqsautinik.” Tavraasiñ nipliǵniqsuq aulallaitchuamun, “Makillutin tigulugich ikivǵatin aggiñ.” ⁷ Anj un makitluni aiñısuq. ⁸ Iñugayaat qıñıqtuata taavruminja quviǵutchanıqsut, aasiñ kamaksruǵniǵaat Agaayyun qaitchiruqaq taatnatchimik anjalatchiñıǵmik iñunjun.

Jesus-nun Tuqluǵaa Matthew

⁹ Jesus aullaqami tavrakja tautunıǵaa anj un atilik Matthew-mik aquppiruqaq tax-siliqivinjmi nipliutipluguasii, “Malinjja.” Matthew-m makitluni malinjıǵaa. ¹⁰ Jesus niǵiñıaqtitlugu Matthew-m tupqani iñugıaktuata tax-siliqirıt suli killulıqirıt isiqhutinj niǵıqasiǵniǵaıch Jesus-nun malıǵuqaıtaiñlı. ¹¹ Pharisee-nuruat tautukamitruñ taamna apiqsruǵniǵaıch malıǵuqaıtai, “Suvaata ilıisautriksi niǵiñıaqatauva tax-siliqirini suli killulıqirini?” ¹² Jesus-nun tusaakamiñ Pharisee-nuruat apiqsruutaat nipliǵniqsuq, “Tamatkua surruıtchuata inuqsratlaitchut taaktimik, aglaan tamatkua atniǵıaqtuat. ¹³ Ki, ilıtchaqsıunjata taavruma uqałhan qanuutautilaanjanik, ‘Kimmutigitlukkıga naglikaqtu uumakja tuniñıaqtuıǵımiñ.’ Agginjichunja tuqluǵıaǵlugich nalaunjaruata, aglaan killulıqirıt.”

Apiqsruun Uısauraahıkun

¹⁴ Malıǵuqaıtaiñ John-nun utlanıǵaat Jesus aasii apiqsruqlugu, “Suvaata uvagut Pharisee-nuruatlu uısauraaǵaıvısa aasiñı malıǵuqaıtın taatnatun piñıñmıpaqduǵıch?” ¹⁵ Jesus-nun kiuniǵai, “Iñauraanjı ilıaqatnıñıaqtuam alianniutlaitchut ilaan nayuqataudhani ilinjıtiñi. Aglaan katchuutiniñıaqtuam unıtchıvıksraña tikiññıaqtuq. Tavralı aullaanıkpan ilauraanjı alianniǵısirut uısauraaǵutinj. ¹⁶ Iñuk ilıaqtuıtıılaitchuq nutaamik ilıqniǵmik atnuǵaalunjun, atakkii ilıaǵutauruqaq algutiniñıaqtuq utuqqaqtuamiñ atnuǵaamiñ aasiñı allaq aglitlukkuni. ¹⁷ Naagaqaa iñuich kuviritlaitchut nutaamik misuqumik puǵruanun. Taatnagaluaqmıkpata puǵruat qaǵniqatut aasiñı misuǵuq kuvıluni suli puñıch suksraunıǵutinj. Aglaan kuvıraǵıaat nutaq misuǵuq nutaamun puumun. Iluqatiki puuǵlu misuǵuǵlu piñıñinjıchumuuk.”

Jairus-nun Pania suli Aǵnaq Aksıññıktuqaq Jesus-nun Atnuǵaanjanik

¹⁸ Taatna uqaqtıtlugu tamatkunuja sıvullıuqtım Jew-nuruat katraǵıvıata tikiññıqsuq sıtuquqhuni sıvuǵaanun Jesus nipliqhuni, “Panıga amma tuquqammıqsuq. Malıǵlunja aksıǵıaǵun argaknik iñuuluniasiiñ.” ¹⁹ Jesus-nun makitluni malinjıǵaa piqatıǵıplugich malıǵuqaıtini. ²⁰ Malıktıtlugu aǵnam aunaqsruǵııtıılıqsuam qulıt malǵunı ukiñni tik-iñıǵaa tunuanun Jesus-nun, aksıǵıuqaasiiñ atnuǵaanjanı akuagun ²¹ isumapluni inıñıñun, “Aksıllıgukkaluaǵıga quppiǵaanja mamıllunıaasiiñ.” ²² Jesus-nun kınjaqami qıñıǵniǵaa aǵnaq nipliutipluguasiiñ, “Aǵnaaq, quviatchauǵigiñ. Ukpiqsriñıqıch ilıuqsıpaqaatın.” Tavraknjatchıaq aǵnaq ilıuqsıkaunıqsuq. ²³ Jesus-nun tikitñami sıvullıuqtım tupqanun tautunıǵai supıuqaqtuǵnanı atıqtuuraqtıt iñugayaatlu kınjuvruat. ²⁴ Nipliǵıqsuq, “Annısitchi. Nıviaqsıaǵruk tuqunanjıchuq. Sıñıktuqaqsıñıaqtuq.” Aglaan iñuich mıtautıǵiniǵaat Jesus. ²⁵ Iñugayaat anıanıkınata, Jesus isiǵniqsuq nıviaqsıaǵruum inaanun. Tigupmaniasiiñ arganjıgun nıviaqsıaǵruk makınnıqsuq. ²⁶ Iñuich sıamınnıǵaat tusaayugaallataq taavrumuuna nunaaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruaq Malgurnik Iññuḡnik Ayaunaruḡnik

²⁷ Jesus aullaqman tavrakḡa malguk ayaunaruak anutik malinḡigaak kappainaplutik, “Nagligillanḡiaqtiguk, iḡñiḡikkanḡatiin David-ḡum.” ²⁸ Jesus isiqman tupiḡmun ayaunaruak utlanḡigaak. Aasiñ Jesus-ḡum apiqsruḡniḡik, “Ukpigiivitku uvamnun taamna savaaḡitlatilaaḡa?” Taapkuak kiuniḡaak, “Aa, Ataniḡ.” ²⁹ Jesus-ḡum aksinḡiḡik irinḡikkun nipliutiplugik, “Ukpiḡipluḡa taatnaḡhutik qñiñtlatisḡiksutik.” ³⁰ Taapkuak anutik qñiñtlatisḡiḡiḡisuk. Jesus-ḡum alḡaqsruḡllapiḡniḡik uqaḡunḡitlugik kisumunniñ taavrumiḡa, ³¹ aglaan aullaqamik siaminniḡaak tusaayugaallataḡ Jesus-kun nunaaqḡipayaanon.

Jesus Mamititchiruaq Anutmik Uqatlaitchuamik

³² Taapkuak aniaqsipmiuglu. Anun irrusiqḡulik uqatlaillaḡ Jesus-muutikkauniqsuq. ³³ Irrusiqḡuk anitmagu uqatlaillaḡ anun uqaqsiniḡisuuq, iñugayaat quvigusukhutiḡ nipliḡiḡisut, “Qaḡaunniñ tautuksimaiñiḡisugut atrinḡanik uuma Israel-mi.” ³⁴ Aglaan Pharisee-ḡuruat nipliḡiḡisut, “Anitchiraqtut irrusiqḡunḡik atuḡlugu sanḡḡa aḡalataata irrusiqḡuich.”

Jesus-ḡum Iḡunḡuksriḡha

³⁵ Aasiñ Jesus kukiḡunḡisuuq nunaaqḡipayaani nunaaqḡiuranilu, ilisautripluni Jew-ḡuruat katraḡvinḡiḡi quliaḡtuaḡiplugulu tusaayugaallataḡ Agaayyutim aḡaayugautaaḡun suli mamititlugich qanusipayaani atniḡñautiḡillu nanjirutḡillu. ³⁶ Tautukamigich iñugayaat iḡunḡutchaḡniḡisuuq, atakkii iḡuiliḡuhutiḡ qanuqsausiḡuhutiḡnlu atriḡlugu ipnaiḡ qanaksraillaḡ. ³⁷ Jesus-ḡum uqautiniḡai maliguaḡtini, “Katittaksraḡ iḡumun iñugiakkaluaḡtuq, aglaan savaktit ikittut. ³⁸ Inḡiqsruḡsiḡuḡ aḡaayugaaḡa katitchivium tuyuḡuḡulugu savaktinik katitchivinḡumun.”

10

Jesus Piksraqtuq Qulit Malgurnik Uqiraqtinik

¹ Jesus-ḡum inḡmiñuḡniḡai qulit malguk maliguaḡtini, aasiñ sanḡiksriñiḡai anitchitlasiplugich irrusiqḡunḡik suli iḡuaqsipkaitlasiplugich qanusipayaani nanjirutḡinḡik. ² Uvva ukua qulit malguk uqḡiraḡtaiñ atinḡich: Sivulliḡ Simon taḡuutiḡaḡtuḡ Peter-mik, aniqataalu Andrew, James-lu John-lu iḡñak Zebedee-m, ³ Philip-lu, Bartholomew-lu, Thomas-lu, Matthew-lu tax-siliḡiri, James-lu iḡñiḡa Alphaeus-ḡum, suli Thaddaeus, ⁴ Simon-lu iḡanata Zealot-kuaḡtuat, suli Judas Iscariot aatchuutḡitniḡtuḡ Jesus-mik aquvatigun.

Jesus-ḡum Aullaḡitkai Qulit Malguch Maliguaḡtini

⁵ Taapkuḡa qulit malguk Jesus-ḡum tuyuḡiniḡai alḡaqsruḡhugich itnaḡhuni, “Aullaḡniḡaḡsi Jew-ḡunḡitчуanon naaḡaḡaa isḡniḡaḡsi nunaaqḡipayaaniḡinḡin Samaria-ḡmiut. ⁶ Aglaan aullaḡniḡaḡitchi iñuñun Israel-ḡum ittuanon tammaummiruatiḡun ipnaisun. ⁷ Aasiñ iḡlauḡapsitni quliaḡtuaḡiyumagiksi, ‘Agaayyun aḡalatchiñiḡaḡuḡtuḡ iñuḡnik nutaakun.’ ⁸ Iḡuaqsipkaiḡsi atniḡñḡaḡuanik, anḡipkaḡtillugich tuquruat, mamititchiḡsi auyugaḡtuḡal-ḡitniḡ, anitḡaḡlugich irrusiqḡuich, suli aatchuutḡiyumagiksi akuḡtuaḡikkaḡsi akiillaḡlugu. ⁹ Manilḡaaḡniḡaḡsi kavḡsaamiglu qatiḡtaamiglu unniñ kannuyamiglu. ¹⁰ Puukataillaḡsi aullaḡupsi, quppiḡaatḡiḡutailaḡsiḡulu, suli aluḡutḡiḡutailaḡsi, naaḡaḡaa ayauppiḡanillaḡsi, atakkii savakti piḡaḡtitaksrauruḡ inuḡikkaniḡ. ¹¹ Nunaaqḡimupayaḡupsi naaḡaḡaa nunaaqḡiuramun pakakkumausi iñuḡmik tukkiyumaruamik, aasiñ tukkuummilisi tupḡani aullaḡniḡaḡsiḡunaglaan. ¹² Tukkuummigupsi taavrumani tupiḡni nipliḡumuusi, ‘Agaayyutim iḡuaḡqutillaḡniḡaḡmagaasi.’ ¹³ Iñuich taapkuḡa paḡlakpasi tutḡiḡutiḡaḡniḡaḡtuḡ. Aglaan paḡlanḡipasi tutḡiḡutiḡaḡumiñaitchut. ¹⁴ Kisupayaam akuḡtunḡipasi naaḡaḡaa naalaḡnisurḡitpatigik uqaḡuttisi, ipsuktuḡsiḡuḡ apyuḡ isḡgapsitniñ aniñiḡupsi tupiḡmiñ naaḡaḡaa nunaaqḡimiñ. ¹⁵ Iḡumun uqaḡutḡipsi, qaḡanatluḡniḡaḡtuḡ iñuñi Sodom-ḡum Gomorrah-ḡumlu Atanniivium uvluani taapkunakḡa iñuñiñ tukkuliḡitчуamiñ ilipsitniḡ nunaaqḡi-atni.

Nagliksaaqḡirrutiksrautit

¹⁶ “Tuyuḡiniḡipsi ipnaisun akunḡatnun amaḡḡut. Taatnamik puḡikkumausi niḡiḡiatun suli suḡlukkatalaitчуanon tinḡiaḡruuraton. ¹⁷ Qaunagilugich iñuich, atakkii uqaḡsit-taḡvinḡmuutḡisḡaasi ipiḡaḡtuḡsi Jew-ḡuruat katraḡvinḡiḡi. ¹⁸ Suli pisigilḡa tikiutrua-niaḡtusi sivuḡatnun kavanauruat umialḡillu. Piviksraḡaḡisirusi ilisimaruḡsi ilinḡitḡun suli Jew-ḡunḡitчуanon. ¹⁹ Aglaan tiguraḡupsi isumaaluḡniḡaḡsi qanuḡ naaḡaḡaa sumik uqaḡniḡitlaḡapsitniḡ, atakkii tavrāḡuḡpan qaitchikkauniḡtusi uqaḡsraḡsitniḡ. ²⁰ Atakkii ilipsi uqaḡumiñaitchusi, aglaan Irrusiḡa Aapapsi uqaḡisuruḡ ilipsigun. ²¹ Aniqatim

aatchuutigigisigaa aniqatni tuqqtutautqulugu, suli aapam pigisipmigaa taatnatun qi-
 tungaurani; ililgaat akiknaqtuipmiñiqsut anayuaqaaqmiknik aasiñ anayuaqatij tuqqtullugich.
 22 Inupayaam uumigiliutigisigaasi piqutigilunja, aglaan makitaruaq payarajiguni isuanun
 anniqsukkaugisiruq. 23 Piyuaqsugupsi uumani nunaqqimi, qimakkumuusi atlamun
 nunaqqimun. Iuum uqautigipsi naatchitlasigaluaqasi savaapsitñik nunaqqipayaanjitñi
 Israel-num Iğñina Iñuum aggisiruq. 24 Maliguaqti kamanatlutlaitchuq ilisautrimiñ, naa-
 gaqaa savakti anayuaqaaqmifiñ. 25 Iñuich uumigigisigaat maliguaqti atunim ililugu uumigip-
 matun ilisautrigikkana, suli taatnatuntuuq savakti anayuaqanjatun. Iñuich tuqħirağniqpatruj
 anayuaqana tupqum Beelzebub-mik tupiqatauruat maatnaasu tuqħirağniagaich taavruminja
 atigmik.

Sivuugaginasigik Iñuich

26 “Iqsiginiaqnasigik iñuich. Supayaaq matuqaqtuq sagvikkaugisiruq, suli
 nalunaqtuapayaaq ilitchuğipkakkauğisiruq. 27 Uqautigikkağa ilipsitñun taagmi
 uqautigiyumagiksi qaumami. Suli iñuich isivruutigikkana siuttapsitñun
 quliaqtuagiyumagiksi tupgich qanajatiñ. 28 Suli iqsiginiaqnağich iñuich tuqqtuchirağaqtuq
 timimik, aglaan tuqqtuchumiñaitkaat iñuusi; sivuugagihñiaqsij tamna piyaqquiltaruq
 iluqaaknik iñuutchimiglu timimiglu anasiñnuqsagvinmi. 29 Uvva malğuk tinjiurak
 tunitaitpak atautchimun nalliglugik maniuramik? Naagauvva nalliakunniñ
 katakkumiñaitchuq nunamun aapagikkaqsi nalunjan. 30 Agaayyutim ilisimagai
 iluqaisa nutchasi niaqupsitñi suli qanun iñugiaktilaanaj. 31 Taatnağisi sivuuganasi,
 akisuruajutluktusi tamatkunakna tinjiurağayaaniñ.

Uqağihalu Piilaagihalu Christ-mik

32 “Taatnamik kisupayaaq nalupqinaiqhuni uqaqpan sivuğaatni iñuich piginluni uvam-
 nun, ilaa nalupqinaiglugu uqağisipmigiga sivuğaanii Aapaa qilañmiittuam. 33 Aglaan kisu-
 payaam piilaagikpanja iñunnum piilaagisipmigiga Aapaanun qilañmiittuamun.

Jesus Aggiutriruq Aviktuigimik

34 “Isumaniaqasi agğigñilunja tikiutityağlugu tutqium nunamun aglaan savikpak. Ag-
 gijitchunja iñuich piqatigiiksityağlugich aglaan atinğiqplugich.
 35 Atakkii piqutigilunja iğñiguruat akiknaqtutlasiplugich aapamiknik,
 paniuruat aakamikniglu,
 ukuanuruat aakaruumikniglu.

36 Iñuum tupiqatiji uumigirigigisigai.

Micah 7:6

37 “Iñuum piqpagitlukkumiun aapani naagaqaa aakani uvamniñ
 maliguaqtaulguyumiñaitchuq uvamni, suli iñuum piqpagitlukkumiun iğñigikkani naagaqaa
 panigikkani uvamniñ maliguaqtiginjiktiga. 38 Suli iñuum akiggiutinjiktumiun sannigutani
 maliglunja maliguaqtiginjiktiga. 39 Iñuum tīgummiñiaqtuam iñuuhigimiñik tammaigisigaa
 ilumutuuruq iñuuhig; aasiñ iñuum tammaigumiun iñuuhig piqutigilunja piññaktaagigisigaa.

Akiljusiaksrat

40 “Iñuum akuqtuqpassi akuqtullapiaqmigaana, suli kisupayaaq akuqtuiruq uvam-
 nik akuqtullapiaqmigaa tuyuğiriga. 41 Kiña iñuk akuqtuiruq sivuniksrigirimik pisigi-
 plugu sivuniksrigiraupluni akuqtuigisiruq sivuniksrigirit akiniñaktaaksrajanatitun, suli iñuk
 akuqtuiruq nalaunjaruamik iñunmik pisigiplugu nalaunjaruanulha iñuum akuqtuigisiruq
 nalaunjaruanulha iñuum akiljusiarnjatun. 42 Suli kisupayaaq aatchuiruq atautchimunun-
 niñ makua kamanaiñiñisrauruat maliguaqtima nigliñiaqtuamik imigimik qallutmun pisig-
 ilugu maliguaqtulha, ilumun uqautigipsi, tammaiymuniñailapiağaa akiljusiaksrani.”

11

1 Jesus naatchianikami ilisautriğimiñik qulit malğuk maliguaqtimiñik aullağniqsuq
 tavrakna ilisautriyaqhuni suli quliaqtuagiqhuni nunaqqinjitñun Galilee-m.

John Paaptaatqitçhiri Tuyuqaqtuq Malğunmik Maliguaqtinjik

2 John tusaakami isiqtauhigimiñi qanuq Christ, anniqsuqti aqiqsruutauruq,
 savaaqatilaanjanik, tuyuğimigik malğuk maliguaqtinji 3 apiqsruğiaqplugu Jesus,
 “Taimñauvich John-num uqautigikkana agğigñiağniplugu? Naaga niğiunjaqpisaa
 atlamik?” 4 Jesus-num kiunigik, “Utigusik uqautigityakku John-mun tusaakkaqsik suli
 qiniikkaqsik. 5 Ayaunaruat qiniitlasiplutin, pisutlaitchuatu pisutlasiplutin, auyugaqtualgillu
 mamitikkauplutin, tusaatlaitchuat tusaatlasiplutin, tuqunaruat anipkağlugich, suli
 tusaayugaallautaq quliaqtuanupluni ilaippannun. 6 Quvianamiuruq iñuk qapiqtanitchuq
 pisigilunja.”

7 John-num maliguaqtik aullaqaqsimaknik Jesus uqaaqsiniqsuq iñugayaanun John-kun,
 “Sumik qiniğiaqpsi iñuilaami nunami, ivigaamik anjalataakkanjanik anuğim? 8 Sumikmi

qinǵiǵaǵniqpsi? Iñuñmik atnuǵaaqatuaq akisuruanik? Naagga, tamatkua atuqtuat akisuruanik atnuǵaanik iñuuniqatuañurur utmialgum tupiqpanani. ⁹ Taitñinjan sumikmi qinǵiǵaǵpsi? Sivuniksriqirimik? Aa, John qinǵiǵaǵpsi pitluktuaq sivuniksriqirimiiñ. ¹⁰ Uvvauna aglausimaruq John-kun, 'Atanjii, tuyuǵiǵisigiga uqqrtaqtağa sivupni.

Itqanaiyaǵisigaa apqutiksran sivunnapni.'

Malachi 3:1

¹¹ Iñumtuuruuamik uqaqtuñja ilipsitñun, John Paptaaqtitchiri kamanatluktuaq iñuñniñ aniruaniiñ nunami uvuñjanunaglaan. Aglaan iñupayaq kamanaiñniqsrauruq ukunakña Agaayyutim añalatañiñiñ kamanatluktuaq John-miñ. ¹² John Paptaaqtitchiri sagviqman Agaayyun añalǵniñiñsuq añalataǵmiñik iñuñnik, aglaan iñuich saqlaktuat aippaavak akilǵiǵisuiñiñsuq uvuñjanunaglaan. ¹³ Atakkii sivuniksriqipayaat suli Moses-ñum malǵutaksrañiñ uqaǵiǵaat John-ñum agǵiǵniñalhanunaglaan. ¹⁴ Ukpigisukkupsinñ sivuniksriqirit uqaǵiǵkanat ukpiginiǵiksi John Elijah-ñutilaianik agǵiqsaǵumaruamik. ¹⁵ Kiña iñuk siutiqaqtuaq tusaali.

¹⁶ "Sumik atriqaqpat makua iñuuruat pakma? Ittut ililgaatun aquppiplutin tuniriñiaqtuatun katimmaviññi suli tuqñrautiplutin avatmun, ¹⁷ 'Atuqturautigaluaǵipsi aglaan agǵinjitlusi.'

'Atuqhutali kinuvǵuutiniñ aglaan qianitchusi.'

¹⁸ John agǵiqami niǵitǵaiñiñsuq imiǵluniñlu, naagasuli iñuich uqaqtut irrusiqǵuǵaǵniplugu. ¹⁹ Iǵniña Iñuum agǵiqami niǵitǵapluni imitǵapluniñlu atlatitun, aglaan uqautiginiǵaat itna, 'Marra niǵiqsuruuq imiqtuqñlu, ilauraǵiniǵaat tax-siliqirit killuliqiritlu.' Agaayyutim puqituaa ilitchuǵipkautauruq iñumtuuplugu savaañgum."

Ukpiniçhuat Nunaaqqich Iñanani

²⁰ Aasiñ Jesus-ñum iñiqtiqsiñiǵai iñuich nunaaqqini savaaqǵvigitlukkani quviqnaqtuanik atakkii isummitqinjitmata. ²¹ "Nakñuñ Chorazin-naǵmisiñ! Nakñuñ Bethsaidagmisiñ! Savaaqǵaluaqtuñja iñuñiaqtuanik quviqnaqtuanik akunnapsitñi. Makua quviqnaqtuat qinǵiǵaksi savaañniqapata inilǵaanimma Tyre-miñlu Sidon-miñlu iñuich taimani isummitqianikkayaqtut miissuñnik atnuǵaaǵutinñ suli agramun aquvillutin qinǵiqtitlugu taavrumuuna mumiñiqtin killuqsautmikniñ. ²² Aglaan uqautigipsi, Uvluani atanniivium iǵlutuyunaitlukkisiruq ukunakña Tyre-miñlu Sidon-miñlu ilipsitñi. ²³ Aasiñ Capernaum-misiñ! Kamanagasuǵivisi? Iktaǵisirusi anasiñuqsagvinñun. Atakkii quviqnaqtuat savaañruat ilipsitñi savaañniqapata Sodom-mi, ittuñnaǵayaǵaluaqtuaq uvuñjanunaglaan. ²⁴ Aglaan uqautigipsi, Sodom-miut atanniusiaksrañat qaǵanatluñniaqtuaq atanniusiaksrap-sitñiñ."

Agǵiqhisi Uvamnun Minguiqsiaǵitchi

²⁵ Tavraasiñ Jesus niplǵiñsuq, "Aapaan, atañguruatiñ qilañmi nunamiñlu, quyagikpiñ! Sagviǵitin puqitichuanun sut irqisimaruat puqiksuaniiñ ilisimaruaniñlu. ²⁶ Aa, Aapaan, taamna sivunniutigikkan quviagigiñ. ²⁷ Aapaa sanñipayaat qaitkai uvamnun. Kia-unniñ iñuum ilisimanjitkaa iǵniǵuruuq aglaan kisimi aapan. Suli kia-unniñ ilisimanjitmiga aapa aglaan kisimi iǵniǵuruam iñupayaam iñuñiǵuruam ilitchuǵiǵakkaña aapamik. ²⁸ Minguiqsiañ uqumailiñuqtuasiñlu! Uvuñjaǵitchi, minguiqsiaǵitichumagipsiñ. ²⁹ Akiyaqasiutititchi uvamnun ilisaǵviluñjaasiñ. Taatnaǵupsi iñuutçisi minguiqsiaǵniqatut atakkii piisaañitçhuña atchikñuñalu. ³⁰ Akiyautiga naammaktuaq atuqtuni, suli savaaksrirutiga ilipsitñun qaǵanaqtuaq."

12

Apiqsruun Minguiqsiaǵvikun

¹ Akuniisunaqatinñ Jesus-lu malǵuqañlu apqusaǵniqsut mukkaaksrat nautchiiviatigun minguiqsiaǵvium uvluani. Jesus-ñum malǵuqañtai niǵisuliqhutiniñ nutchuigaqsiñiñsuq mukkaaksranik aasiñ niǵiñlutiniñ. ² Pharisee-ñuruat tautukamisigik upyañniǵaat Jesus, "Qinǵiǵakich malǵuqañtitiñ. Navǵillapiaqtut malǵutaksrapitnik minguiqsiaǵvium uvluagun." ³ Jesus-ñum kiuniǵai, "Aǵliqisimasuknaǵiksi sumik David-ñumlu piqatañlu pisilaanat niǵisuliqamniñ. ⁴ David isiqhuni tupqanun Agaayyutim, ilaalu piqatañlu, niǵirut ipqisakkauruamik qaqqiamik niǵiraksriutauruamik kisiitñun agaayuliqsunun. Malǵutaksrakuaǵnanǵitçhuq niǵipmatruñ taamna qaqqiaq. ⁵ Suli aǵliqisimasuknaǵiksi malǵutaksrani, qanuq agaayuliqsit agaayyuvikpañmi qaayunǵaqsiñiñiahat minguiqsiaǵvium uvluani, tavraami patchisailhat navguikamiñ malǵutaksranik. ⁶ Aglaan uqautigipsi, iñuk maaniitkaluaqtuaq kamanatluktuaq agaayyuvikpañmiñ. ⁷ Iñisimanayaǵniǵupsi qanuutautilaananiñ uuma uqalhum, 'Kimmutigitlukkiga nagliktaq uumakña tuniñlaqtuǵmiñ,' suksraunǵiǵayaitçisi iñuich killukuanitçhuat. ⁸ Atakkii Iǵniña Iñuum ataniǵigaa minguiqsiaǵvium uvluan."

Anjun Argalik Pannaqłuktanik

⁹ Jesus tavrakña aullaqami isigñiqsuq Jew-njruat katraqviatnun. ¹⁰ Anjutiqağniqsuq tavrani pannaqłuktanik argalik. Atlanik iñuqağmiñiqsuq tavrani agvisiksrañiqiruanik Jesus-mik. Apiqsruğniğaat maligutaksrakuağnaqmagaan ihuaqsipkairuni minguiqsiagvium uvluani. ¹¹ Jesus nipliutiniğai, “Nalliqsi piqagñigumi atautchmik ipnaimik aasiñ ipnaiq kata-guni ilunaamun minguiqsiagvium uvluani, taavruma amunayaiññiqpauñ taavrumakña? ¹² Nalupqinaitchuq, iñuk piqpaknatluktuq ipnaimiñ. Taatnaqhuni maligutaksrakuağnaqtuq ikayuiruni minguiqsiagvium uvluani.” ¹³ Aasiñ nipliutiplugu taamna anjun, “Isak-kich argaktin!” Taavruma isanjiğai argañni aasiñ ihuaqsipłutinj igłunjsitun argaiñ iliplutinj. ¹⁴ Tavrakña Pharisee-njruat anikaminj katiplutinj sivunniugñiqsut qanuğlugu Jesus tuqtutçukługu.

Agayyutim Piksraqtaanjuruq Savaktaa

¹⁵ Jesus ilisimapluni sumik sivunniuqtilaanjatnik, aullağniqsuq tavrakña. Iñugiaktuat iñuich malinjiağaat. Jesus-njum ihuaqsiragağniğai iluqaisa atniğñaqtuat. ¹⁶ Jesus-njum iñiqtiğniğai iñuich uqağitqurñitłuni. ¹⁷ Taamna immiqsaqlugu uqautaumaruaq tumigiplugu sivuniksriqiri Isaiiah, itnaqhuni,

¹⁸ “Uvvauna savaktiga piksraqtaagikkaka!

Ilaanuruq piqpagikkağa suli ilaagun quyalikkaupluna.

Iligisigiga irrusiłlautağa ilaanun,

suli quliaqtuağisigaa iñupayaanun

qanuq atanniñiksrağa iñupayaanik atisilugich.

¹⁹ Uqaalatłaitchuq igialaluni.

Kia-unniñ tusaayumiñaitkaa nipaa tumitchiani.

²⁰ Piyaqquğñianjtkai sayaitchuq iñuich ittuq pigittuatun ivikpaktun

naagaqaa qamiyasiuraqtuatun nanipiam ipiğañatun

atanniñiksrağmiñunaglaan iñupayaanik nalaunjaluni atisiluni.

²¹ Suli ilaan atqagun nunaqçipayaat niğiugaqağisirut.”

Isaiiah 42:1-4

Jesus-lu Beelzebul-lu

²² Iñuich Jesus-muutiniğaat anjun irrusiqłulik ayaunaruagługu uqatłaitchuagługu. Jesus-njum ihuaqsiniğaa. Tavrali taamna anjun uqatlasiruq qinñitlasipluni. ²³ Iluqatinj iñuich quvigutçanñiqsut uqaqhutinj, “Kinjuviağinjtkaluağniqpauñ una David-njum?” ²⁴ Aglaan Pharisee-njruat tusaakamitrun uqağniqsut, “Jesus anitçhirağaiñiqsuq irrusiqłunjik iñuñniñ atuqługu sanña Beelzebul-njum aňalataata irrusiqłuich.” ²⁵ Jesus-njum ilisimaplughic sumik isummatilaanjatnik uqautiniğai, “Iñuich atanguvinjigmuuq akikñautiruj avatmun; ataniğliasiiñ taavrumani suksraunğigñiaqtuq iñugikkañi avgumakpata. Nunaqçipayaat naagaqaa tupiqatigiich avikaminj makitatłaitçut. ²⁶ Taatnatuntuuq tuunğaq irrusiqłunji avgumaguminj akikñautilutinj avatmun atanguvia isukñiñiaqtuq. ²⁷ Aasiñ anittağupkic irrusiqłuich Beelzebul-kun, kisukunli iñugikkapsi anittağuvatigic irrusiqłuich? Taatnamik atanniqsuqtiginiagisi. ²⁸ Aglaan Irrutçhiagun Agaayyutim anittaiguma irrusiqłunjik, nalupqinaitchuq Agaayyutim aňalatchianiktlaanña iñuñjik akunnapsitñi. ²⁹ Kiñapayaaq isigłuktuaq sanñjruam iñuum tupqanun tigliguguni, qiliqsruqqaagługu sanñjruaq iñuk tiglikkisiruq suuranjñik. ³⁰ Iñuk piqataunjtçhuaq uvamni akikñautiruj uvamnun, suli iñuk katitçhiqataunjtçhuaq siamitçhiñiaqtuq. ³¹ Taatnaqhushi uqautigipsi, Agaayyutim natqigutitlagai iñuich killuqsautipayaanjch itqağitqikkumiñiağlugich uqağniqłuktapayaanjch. Aglaan uqağniqłuktuaq akikñaqługu Ipqitçhuaq Irrusiq natqigutikkauyumiñiaitchuq sumiunniñ. ³² Kiñapayaaq uqaqtuq pigiitçhuamik akikñaqługu Iğñña Iñuum natqigutikkauğisiruq, aglaan kiñapayaaq uqaqtuq pigiitçhuamik akikñaqługu Ipqitçhuaq Irrusiq natqigutikkauyumiñiaitchuq pakmapak suli taimuna.

Napaaqtuq Asianjlu

³³ “Napaaqtuq ilitçhuğinaqtuq asianjgun. Napaaqtuğiksuq asirriłlautağaqtuq aasiñ napaaqtuğitçhuaq asirripluni asiagitçhuanik. ³⁴ Iipsi tuqunalgich nimigiati! Uqat-laitçhusi nakuuruamik atakkii pigiitçhuanjplusi. Qanğaum uqağiragigaa taatnasiq it-tuaq uummatni. ³⁵ Iñullautağ piqagaqtuq nakuuruamik uummatmiñi aasiñ uqal-lautat aniragaqhutinj uummatmiñi, aasiñ pigiitçhuaq iñuk uummatigmiutagaqtuq kil-luğmik uqaqhuniasiiñ nakuunjtçhuanik. ³⁶ Uqautigipsi, uvluani atanniivium iñuich pasirauniagtuq uqağiñlapayaagmiktgun uqautigikkagmikkun. ³⁷ Atakkii uqağikkapsigun nalaunñasripkakauniaqtusi, suli uqağikkapsigun suksraunğiqsaugisirusi.”

Iñuich Jesus Savaqaaat Quvinqaqtuamik Savaamik

³⁸ Tavrani ilanjisa Pharisee-ḡruat suli ilanjich aglaliqirit uqaḡniqsut Jesus-mun, “Iisatrii, qiniḡuktugut quvinqaqtuamik savaamik nalupqinaigutauplugu kisuutilaaqnik.” ³⁹ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Makua iñuich pigiiḡuatuḡu sayuḡaruatuḡu qiniḡuktut quvinqaqtuamik savaamik nalupqinaigutaulugich, aglaan qiniḡumifaitlutinj taatnatchimik. Qiniḡuñiḡaḡisigaaḡu quvinqaqtuaq savaaq atuupmatun Jonah-mun sivuniksriqirimun.” ⁴⁰ Jonah aqalukpaum narraanjni inniqsuq piḡasuni uvlunilu unnuaniḡu. Taatnatuntuuq Iḡniḡa Iñuum iluvigiḡiitkisipmiuq piḡasuni uvlunilu unnuaniḡu. ⁴¹ Atanniivium uvluaḡu iñuñisa Nineveh-m patchisiginiḡaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii taimani isummitqikhutinj killuqsautmikniñ Jonah-m quliacḡuagutipmatinj. Atanjii, iñuk maaniittuq kamanatluktuḡu Jonah-miñ. ⁴² Atanniivium uvluaḡu atangum aḡnam patchisiginiḡaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii agḡiqhuni uḡallam tuḡaaniñ uḡasikuamiñ naalaḡnityaqḡu Solomon-ḡum puqiksilaḡa. Atanjii, iñuk maaniittuq kamanatluktuḡu Solomon-miñ.

Irrusiqḡuk Utitquq

⁴³ “Irrusiqḡuk anipman iñuñmiñ kukilugaaḡuq paliqsaakun nunakun pakakhuni iñiqḡuḡisigiviksraḡmiñiñ, aasiñ paqingitḡuḡu.” ⁴⁴ Inḡmiñun uqaḡniqsuq, ‘Utiglaḡa tupigmun annivigikkamniñ.’ Aasiñ utiqami paqillaḡniḡaa imailaaq inigisimakkani salikuḡtaatchiaḡ suli inillaktullautaqtaḡ. ⁴⁵ Anipluni agḡiutriraḡniqsuq tallimat malḡuḡnik atlanik irrusiqḡuḡnik pigiiḡuktuanik inḡmiñiñ. Aasiñ isiqḡutinj iñuuniḡaqsiraḡniqsut tavrani. Aqullia taavruma iñuum pigiiḡuksiraḡtuq sivulligmiñ iñuuniḡiḡmiñiñ. Taatnatuntuuq itkisiruq killuliqirini iñuuniḡaqtuḡu pakmapak.”

Aakaḡalu Aniḡatailu Jesus-ḡum

⁴⁶ Jesus-ḡum uqaḡtitlugu iñuñnun aakaḡalu aniḡatinilu qikaḡniqsut tatqaani uqaḡatigisukḡu Jesus. ⁴⁷ Iñuich ilanjata uqaḡtiniḡaa Jesus, “Aakanlu aniḡatiutinlu qaani qikaḡtuḡu uqaḡatigisukḡutin.” ⁴⁸ Jesus-ḡum kiuniḡaa taamna iñuk uqaḡutriñi, “Kisuuva aakaa? Suli kisuuvaḡu aniḡatiutka?” ⁴⁹ Tikkuḡaḡuḡich maliguaḡtini nipliḡniḡisuuq, “Qiniḡisigik, ukua aakagigitkalu aniḡatiutkalu.” ⁵⁰ Atakkii kiñapayaaq savaaqtuḡuq pisulhanik aapaa qilanjmiittuum aniḡatigigiga naagaḡaa aakagiplugu.”

13

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹ Taavrumani uvlumi Jesus anikami tupigmiñ, utlautiniqsuq narvam siñaanun aquvitluniasii. ² Iñuḡiallapiaḡtuḡu iñuich katirviginiḡaaḡu avatlugu. Kiisaimma ikiniḡpuq umiamun aquvitluni, iñuḡayaḡpaurat makitaplutin narvam siñaani. ³ Aasiñ Jesus-ḡum uqaḡti-aqsiniḡai iñuḡiaktuanik atrikusautinik itnaḡhuni, “Iñuḡuuq nunaligiri nautchiḡiḡaḡniqsuq. ⁴ Nautchirripkaḡḡu nautchiaksrat ilanjich katagaḡniqsut apqutmun, aasiñ tiḡmiurat niḡiplugich. ⁵ Ilanjitsuli katagaḡniqsut uyaḡauruumun nunamun nunaḡapianjichuumun, aasiñ nauḡlutinj qilamik atakkii nunakitḡumi, ⁶ aasiñ siḡiñiq nuipman pasikḡugich pannaḡḡuḡniḡai atakkii kanjiliviksraitlutinj. ⁷ Suli ilanjich nautchiaksrat katagaḡniqsut akungatnun kakitḡaḡnat, aasiñ kakitḡaḡnat naukamij nagguviksraḡniḡaich nautchiḡiḡksaat. ⁸ Aglaan ilanjich katagaḡniqsut nunagikusuumun, aasiñ nauriñiqsut asianik iñuḡiaksiplugich, ilanjich atautchimiñ tallimakipianuttaḡhutin naaga piḡasukipianuttaḡhutin naaga iñuñiḡaḡ qulinuttaḡhutin.” ⁹ Aasiñ Jesus nipliḡniḡisuuq, “Kiña siutiḡaḡtuḡuq naalaḡniḡi.”

Sivuniḡat Atrikusautit

¹⁰ Maliguaḡtaiñ utlakhugu Jesus apiqsruḡniḡaaḡu, “Suvaata uqaḡpich iñuñnun atrikusautitigun?” ¹¹ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Ilipsitñuñiḡaḡu Agaayyutim sagvigiḡaa nalunaḡtuḡanjanik aḡaayuaḡtaan qiluum, aglaan makunḡa iñuñnun sagvikkaunḡichuq. ¹² Atakkii iñuk piḡaḡtuḡuq akuḡtullaḡisiruq, aglaan taavruma piḡanjichuum anniḡisigaa mikiruuraḡunniñ pigikkani. ¹³ Una pisigiplugu uqaḡtuḡa iñuñnun atrikusautitigun:

Atakkii qiniḡualuḡhutin iḡisqsrilaitchut

suli naalaḡniḡualuḡhutin tusaatlaitchut aasiñ kanjisiḡilaitlutinj.

¹⁴ Aasiñ makunuuna iñuktigun immiumaniqsuq Isaiah-m sivuniksriḡuata itnaḡhuni,

‘Tusaḡaluaḡpsi kanjisiyumiñaitchusi,

suli qiniḡumaḡaluaḡpsi ilitchuqsriyumiñaitchusi.

¹⁵ Atakkii makua iñuich uummatinjich pitchigiḡiḡniqsut,

tusaasunḡitlutinj supayaamik, iritinlu siḡuplugich.

Utitiḡiḡchut Agaayyutmun mamitihksramiknun

atakkii qiniḡilaitlutinj tusaatlaitlutinj kanjisiḡilaitlutinj.’

Isaiah 6:9-10

¹⁶ Aglaan quvianamiurusi, atakkii irigikkasi qiniḡlarut suli siutigikkasi tusaatlaplutin. ¹⁷ Iñumun uqaḡtigipsi, iñuḡiaktuat sivuniksriqirit nalaunḡaruatuḡu Agaayyutim iñuñi

qiniigukkaluugaat tamanna pakma qiniikkaqsi aglaan qiniinjtkaat. Tusaasukkaluugaattuq pakma tusaakkaqsi, aglaan tusaanijtkaat.

Jesus-ñum Kanjicsipkağaa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹⁸ “Naalagniiłaksiuñ qanuutautilaanña atrikusautim nautchirriqirikun. ¹⁹ Tamatkua tusraaruat uqaliğmik añaayuuqautaagun Agaayyutim kanjicsisunjaqatiñ atriqaqtut nautchiaksranik kataktuanik apqutmun. Aquagun pigiitthuam aggiqhuni aattagiğai nautchirriutauruat uummataatniñ, suli piiguipkağai tusaakkanjatnik. ²⁰ Aasiili akuqtuiruat uqaliğmik quviasuutigiplugu tusaapqauraqamitruñ atriqaqtut nautchiaksranik kataktuanik uyağaulamun nunamun. ²¹ Aglaan kanjiliviksraitman akuniutlaitchuq. Tavra ihuiliuhiq piyuagsiuhiglu tikitmata iñuich taapkua qilamik qapiqtigagtut. ²² Suli nautchiaksrat kataktuat akungatnun kakitlağnat atrigigaat iñuk tusaaruq uqaliğmik, aglaan isumaaluutit iñuuniahkun kinnitniñniagutitlu umialgutitigun suqtigingiğaiğaaat uqaliğ taimmaasiñ naurisunjaqani asianik. ²³ Aglaan iñuk akuqtuiruaq nautchiaksranik nautchirriutauruanik katakhuñ nunağisuumun atriqaqtut iñuktun tusaaruatun uqaliğmik kanjicsiplugu. Ilaa naurisuuruq asianik, ilañich tallimakpiatun, ilañich pinjasukpiatun, suli atlat iñuiniñaaq qulitun.”

Atrikusaun Mukkaaksrağiilatigun

²⁴ Jesus uqaliğnisuq atlamiksuli atrikusautmik, “Agaayyutim añaayuuqautaa sagviqpan itkisiruq iñuktun nautchiiruutun mukkaaksrağiksaanik nautchiiviniñiñun. ²⁵ Aglaan iñuich siñiktitlugich uumiksri aggiqhuni nautchiñiqsuq mukkaaksrağiilanik akungatnun mukkaaksrağiksaat aullağhuniyasiñ. ²⁶ Naugaqsimata nautchiat mukkaaksraurat nuñnuraqmata mukkaaksrağiilatuuq sagviğmiñiqsut. ²⁷ Savaktit utlakamitruñ añaayuuqatiñ apiqsruğniğaaat, ‘Ataniiq, nautchiñiğiptigiñ mukkaaksrağiksaanik. Nakiñ makua mukkaaksrağiilat nuivat?’ ²⁸ Qaukhata kiuniğai, ‘Uumiksrim savaağigaa taamna.’ Savaktit apiqsruğniğaaat, ‘Aullaquvisig nutchugağlugich mukkaaksrağiilat?’ ²⁹ Tavra kiuniğai, ‘Naaga, nutchuigupsi mukkaaksrağiilanik taputriviaqtusi mukkaaksrağiksaanik. ³⁰ Iluqatik naulik kipriviksramunaglaan, aasiñ kiprivik tikitpan uqautigisigitka kipirit sivullilugu katitqulugich mukkaaksrağiilat qiliqtaulaalugich ikipkaqsruğlugich, aglaan katillugich mukkaaksrağiksaat siğluamun.’”

Atrikusaun Mikiniqsarakun Nautchiaksrakun

³¹ Jesus-ñum uqautilginiñiğai atlamik atrikusautmik itnaqhuni, “Agaayyutim añaayuuqautaa ittuq mustard-ñum nautchiaksrauranjatun iñuum nautchiikkanañatun nunautmiñi. ³² Mikiniqsraugaluññañmi nautchiaksrapayaaniñ naagatarra naukami anjiniqsrauraqtuq nautchiapayaaniñ napaqtuğuhuni. Aasiñ tijnmiranji silam aggiqamiñ ugluliniñiqsut qisicsiutinjitñun.”

Atrikusaun Puvlaksautigun

³³ Jesus-ñum uqautilginiñiğai atlamik atrikusautmik, “Agaayyutim añaayuuqautaa sagviqpan itkisiruq ağnaq akutchimatun puvlaksautmik mukkaaksramun iluturuamun puvlagataqtitlugu iluqaan qaqqiaksraq.”

Jesus-ñum Uqaqtılaanña Atrikusautitigun

³⁴ Jesus-ñum uqaliğniğai iluğasa sut tamatkua iñugayaanun atrikusautitigun. Atrikusautailağuni uqatlainiñiqsuq. ³⁵ Tavra immiumaniqsuq uqauttutauruaq sivuniksriqirikun itnaqhuni, “Atrikusautitigun uqagisiruñ ilinjitñun.

Uqautigisigitka sutigun iriqsamaruatigun nunam aullağniñhaniñaglaan.” *Psalms 78:2*

Jesus-ñum Kanjicsipkağaa Atrikusaun Mukkaaksrağiilatigun

³⁶ Jesus-ñum aullaqtitqaaglugich iñuich isigniqsuq tupiğmun. Maliguqatit ulautaniqsut ilaanun itnaqhutiñ, “Kanjicsipkallaktigit atrikusaun mukkaaksrağiilatigun nautchiiviniñi.” ³⁷ Jesus-ñum kiuniğai, “Iñuk taamna nautchiuruq mukkaaksrağiksaanik Iğniğigaa Iñuum. ³⁸ Nautchiivik nunauruq. Mukkaaksrağiksaat tamatkuanjurut qaitchuat injmiknik Agaayyutmun ajalatquplutiñ, mukkaaksrağiilatli tamatkuanjurut qaitlutiñ injmiknik pigiitthuamun ajalatquplutiñ. ³⁹ Taamna uumiksri nautchiuruq tamatkuniñña mukkaaksrağiilanik tuñğauruq. Kiprivik usugigaa nunam aasiñ kipirit isağulquplutiñ. ⁴⁰ Atriğlugich mukkaaksrağiilat katitauruat ikipkaqğugich ikniğmun taatnatuntuuq itkisipmiuq isuklitpan nuna. ⁴¹ Iğniñan Iñuum tuyuğigisigai isağuligikkani aasiñ katityağlugich ukunakña Agaayyutim añaayuuqautmiñiñ killuqsasusağutipayaat suli iñupayaat pigiiliqiruat. ⁴² Isağulugich igitkisiğaiç ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiağisirut suli tiriquulatçilugich kigitutiñ. ⁴³ Nalaunñaruatli qaumagisirut siqiniqtun añaayuuqautaaani aapagikkağmiñ. Kiña siutiqaqtuuaq tusaali.

Atrikusaun Iriqsimaruakun Akisuruakun

⁴⁴ “Agaayyutim añaayyqautaa sagviqpan itkisirug akisuruq iriqsimapmatun nautchiivinjmi. Iñuum paqitnamiun iritqiklugu nautchiivinjmun; iñuk taamna quviatchakhuni tunirityaǵniqsuq sulliñaurapayaaǵmiñik, aasiñ tauqsigñiǵaa nautchiivik.

Atrikusaun Akisuruakun Sunjauraqpakun

⁴⁵ “Aasiisuli Agaayyutim añaayyqautaa sagviqpan itkisirug tauqsigñiaqtun pakaktuatun akisuruamik sunjauraqpagiksaamik. ⁴⁶ Paqitnami akisullapiaqtuamik sunjauraqpañmik aipluni tuniryatqughich sulliñaurapayaani tauqsigñlugu taamna akisullapiaqtuag sunjauraqpagiksaag.

Atrikusaun Kuvrakun

⁴⁷ “Aasiisuli Agaayyutim añaayyqautaa sagviqpan itkisirug qaaqtuutitun ninjauratun taǵiumun aasiñ qaaqhuni qanusipayaanik aqalunjik. ⁴⁸ Qaalallaanikamin aqalunniatit nuqtulugu siñaanun aqvutlutinj avguagsiplugich aqaluich, nakuuruat iliplugich aqalugaǵvinjmiñun aasiñ nakuunjtchuat igitlugich. ⁴⁹ Itna itkisirug isukhitpan nuna. Isagulgich avguityaǵisirut pigiitchanik iñunjik akunǵatniñ nalaunjaruat iñuich ⁵⁰ igitlugich ikkauruamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiaǵisirut sulitiriqulatchilugich kigititij.”

Nutauruallu Utuqqauruallu Suǵalǵich

⁵¹ Jesus-ñum apiqsrugñiǵai maliguaqtini, “Kanjiqsisigik sut tamatkua iluqaisa?” Kiu-niǵaat, “Aa, kanjiqsigivut.” ⁵² Aasiñ Jesus-ñum uqautiniǵai, “Aglaliqipayaag ilisaagaqtuag Agaayyutim añaayyqautaanik atriagaqtuq tupquum iñuanik sagviqsruruamik suuraǵmiñik nutauruanik naagaqaa utuqqauruanik tugvaqsivinjmiñiñ.”

Nazareth-miut Ukpigijnitkaat Jesus

⁵³ Jesus-ñum uqagijnaiqamigich tamatkua atrikusautit aullaǵniqsuq tavrakña. ⁵⁴ Tikitluni iñugugvinjmiñun ilisautiniǵai iñuich kraǵvianini. Iñuich tusaaruat quvigusukhutinj apiqsrug-tautiaqsiñiqsut avatmun, “Sumiñ una iñuk piññakpa puqiuatmik sulit sanjmiñik savaaqat-lasipluni quvinaqtuaniq?” ⁵⁵ Uvvauna kaapintam taivruma igñiñjitpaun? Aakaña taimña atiqanjitpa Mary-mik? Aniqatiginjpagich ipkua James-lu, Joseph-lu, Simon-lu, sulit Judas? ⁵⁶ Iluqatijnisulit nukatchianij iñuuniaqataunijnitqat uvaptikni? Sumiñ una iñuk piññanjiqpa tamatkunija supayaanik?” ⁵⁷ Tavra atniummatiaǵniqsut Jesus-mik. Aglaan Jesus-ñum uqautiniǵai, “Agaayyutim sivuniksriqiraa kamagikkauraqtuq nanipayaag aglaan kamagikkaunjitluni iñugugvinjmiñilu naagaqaa ilamiñilu.” ⁵⁸ Tavra Jesus savaaqanijnisusq iñugiaktuanik quvinaqtuaniq atakkii iñuich tavrani ukpiqsrinjitlunij ilaanik.

14

Tuqutaulha John Paptaaqtichirim

¹ Taatnahatni Herod, atanǵa Galilee-m, tusaaniqsuq uqqamik Jesus-kun, ² uqautiniǵai savaktini, “Jesus una John Paptaaqtichirauniqsuq anitqikhuni tuquligmiñ. Taatnaqhuni savaaqatlanisusq quvinaqtuaniq.” ³ Sivuaniumma Herod-ñum tigupkaǵniǵaa John qiliqsruqlugu isiqtaupkaqlugu. Taatnaqtinnigaa pisigiplugu Herodias, aniqatmi Philip-ñum nuliana. ⁴ Atakkii John Paptaaqtichirim akulaiglugu uqautiniǵaa Herod, “Maligutaksrakuaǵnangitchuq ilaqatiginiagupku aniqatvich nuliana.” ⁵ Herod-ñum tuqutuchukkaluaǵniǵaa John, aglaan iqsiñisusq iñunjik atakkii ilinjisa isummatigiplugu John sivuniksriqirauplugu. ⁶ Herod-ñum annivia tikitman, pania Herodias-ñum sayuǵniqsuq sivuǵaatni Herod-ñumlu tuyuǵmanijnilu quyalilapiaqlugu. ⁷ Akiqsrugñiǵaa nalupqinaiglugu qaitchigisiñiplugu supayaanik injiqpan. ⁸ Niviaqsiaq pitchuksaakkaupluni aakamigun nipligñisusq, “Qaitchinjña niaquanik John Paptaaqtichirim ililugu alluyiamun.” ⁹ Umialik aliatchanjiqsuq, aglaan pisigiplugu akiqsrutni sulit tamatkua niǵiatini tiliriñisusq qaitquplugu niviaqsiam injiagikkana. ¹⁰ Herod tiliriñisusq isiqsivinjmun niaquigiaqplugu John. ¹¹ Itqutiniǵaat niaqua iliplugu alluyiamun qaitlugaasiñ niviaqsiamun, aasiñ taavruma aakamiñuutiplugu. ¹² John-ñum maliguaqtaiñ agqihutinij piñiǵaat timaa iluviqhugaasiñ. Taatnaanikamin uqautityaǵniǵaat Jesus.

Jesus Niǵipkañisusq 5,000 Anjutinik

¹³ Jesus tusaakami qanuqtilaanjanik John-ñum, aullaǵniqsuq umiakun quvgutiplugu iñuilaamun kisimi. Iñugayaat tusaakaminj maliutiniǵaat nunaaqqipayaaniñ pisukkataqhutinij. ¹⁴ Jesus tulakami tautuklugich iñugayaapaurat ilunjtchaniqsuq. Mamitinnigai atniǵautinjitiñi. ¹⁵ Unnuksraagataqman maliguaqtaiñ utlanjiǵaat uqautiplugu, “Unnuaguqtuq. Suviksrañaaq manna. Tuyugikkich iñuich nunaaqqiuranun tauqsigiaqulugich niqiksramiknik.” ¹⁶ Jesus-ñum uqautiniǵai, “Aulanjtkuminj sunjtchut.

Ilipsi niġipkaqsigik.” ¹⁷ Kiuniġaat, “Piqaqtugut tallimaħhiġanik qaqqianiglu malġuniglu aqalunġik.” ¹⁸ Jesus-ġum nipliutiniġai, “Uvunautisigik uvamnun.” ¹⁹ Aasiin tiliñiġai iñugayaat aquvitquplugich iviñnun. Tigukamigich taapkua tallimat qaqqiat malġuglu aqaluk aagluġniqsuq qilañmun quyyatiplugich. Tavra Jesus-ġum avguqduġich qaqqiat qaiñiġai maliguaqtimiñun aasiili taapkua autaaquġich iñugayaanun. ²⁰ Iluqatin iñugayaat niġiñiqsut niġisuiqhutin. Niġinaiqmata maliguaqtit katitħhiñiqsut ilakuñitnik immiġataquġich qulit malġuk aguupmaich. ²¹ Taapkua niġiruat 5,000-tuyunġat inniqsut aġutit, kisiqatigisunjaqnaġich aġnat ililgaatlu.

Jesus Pisuqaqtuq Imġum Qaanġagun

²² Jesus-ġum maliguaqtini ikipkaqtiginiġai umiaqppauramun ikaaġiaquplugich igluanun narvaqpaum aasiin aipkaquġich iñugayaat. ²³ Taatnaanikami mayuġniqsuq igġimun agaayutyuqaqtuqħuni kisimi. Anaqaksraaqman Jesus kisinġuġniqsuq. ²⁴ Tavra umiaq-pauraq tikiñniqsuq qitqanun narvaqpaum. Umiaqppauraq piyaqniuligniqsuq qailġuti-plugu atakkii anuġim paġġaġuuti-plugulu. ²⁵ Aasiin Jesus-ġum utlañniġai maliguaqtini uvlyasip-man pisukħuni imġum qaanġagun. ²⁶ Maliguaqtañ tautukamitruñ Jesus pisuktuaq imġum qaanġagun iqsitħaniqsut nipliqhutin, “Aliuqtuaq marra!” Kappainaaqsiniqsut tatavrauplutiñ. ²⁷ Aglaan tavrauvaa Jesus nipliutiniġai, “Quviatchaġigitchi. Uvanarunja. Iqsiñasi!” ²⁸ Peter-m kiuniġaa, “Ataniiq, ilviupiaġuovich tiliñja utlaqulutin imġum qaanġagun.” ²⁹ Jesus-ġum kiuniġaa, “Uvunajñi.” Peter niukami umiaqppauramiñ pisukħuni imġum qaanġagun utlautiniqsuq Jesus-mun. ³⁰ Aglaan Peter-m tautukamiñ qanunun sanjisaalaña anuġim iqsitħaniqsuq. Kiviaqsikami kappainaniqsuq, “Ataniiq, annautiñja.” ³¹ Tavrauvaa Jesus-ġum isautiplugich argañni tiguniġaa Peter nipliuti-plugu, “Ukpisriħikiñniqaat! Suvaata arguaqtuqppich?” ³² Ikipmaknik umiaqppauramun anuġaiġniqsuq. ³³ Taapkua umiaqppauramiittuat sitquġviniġaat sivuġaanun Jesus uqaqhutin, “Illumun iġniġiniġaatin Agaayyutim.”

Jesus Mamitħhiruq Atniġñautiliñnik

³⁴ Ikaaqamiñ igluanun nunaliñniqsut Gennesaret-mun. ³⁵ Aasiin iñunji taavruma nunam ilitħuġikamiñ Jesus-mik tuyuġniqsut uqgamik avalliupayaamiknun nunaaqqu- ranun, tikiutruaqsipplugich aasiin atniġñautilipayaat Jesus-mun. ³⁶ Injicsullapiquġu aksillanjañiaqsifagukluġuunmiñ akua atnuġaanjan, aasiin aktuipayaqtuat ilaanik mamitħkaun- niqsut.

15

Ilisauttitiñich Sivullianjuruat

¹ Pharisee-ġuruat aglaliqiritlu utlañniġaat Jesus Jerusalem-miñ apiqsruquġu, ² “Suvaata maliguaqtivich kamagitlaitpatigik ilisauttitiñich sivulliaġikkapta? Igġunjitkaich argatin niġigaluaqatin.” ³ Jesus-ġum kiuniġai, “Suvaatamipsuuq kamagitlaitpisigik Agaayyutim tilli- sai? Kamaksritlaitħhusi atakkii maligukisi ilisauttitiñich sivulliaġikkapta.” ⁴ Agaayyun uqaq- tuq, ‘Kamagisigik apanlu aakanlu. Kiñapayaq uqamaġħutriruaq aapamiñik naagaqaa aakamiñik tuquruskraupiaqtuq.’ ⁵ Ilipsiliasin ilisautrirusi iñunġum uqautiħhiñiauniplugu aa- pani naagaqaa aakani, ‘Piqaġaluaqtuna aatħuutiksramik. Aatħuutigiymuñaitkiga ilipsik- nun, atakkii akiqsruutigianikkiga Agaayyutmun.’ ⁶ Taatnatun ilisauttigipsunij iñuk kamak- sritqunjitlugu aapanjanik naagaqaa aakanjanik suunġigisi Agaayyutim tillisaa pisigiplugich sivulliapsi ilisauttitiñich. ⁷ Ukpijnjaqtsii! Qanunun nalauttigiñiqpa Isaiah sivuniksriqiri uqaqami ilipsigun,

⁸ Tamatkua iñuich kamaksrulgugaluġaataña uqaħhiñiaġmiktigun
aglaan uummatiniñich unjasiksit uvamniñ piqpagillapiangitlunja.

⁹ Agaayyuvigiraġigaatnja imailaakun,
atakkii ilisautrirut iñuich ilisauttitiñitnik iliplugich maligutaksraġiruatun Agaayyutun.”
Isaiah 29:13

Sut Qaayugnaqsipkairuat Iñunġun

¹⁰ Jesus-ġum inmiñuquniġai iñugayaat nipliuti-plugich, “Naalaġniħlaksinja kanjicsilusiasin. ¹¹ Sum isiqtaqtuam iñuum qanġagun qaayugnaqsipkatlaitkaa, aglaan taavruma aniraġaqtuam qanigmiñ, uqalħum qaayugnaqsipkaġaġigaa iñuk.” ¹² Maliguaqtañ utlakħu apiqsruġniġaat, “Iħsimavigich Pharisee-ġuruat atnummatilaanjat tusaakamitruñ taamna uqautigikkan?” ¹³ Kiuniġai, “Nautħiapayaq aapama qilañmiittuam nautħirriutiñaisanja amuruaniaqtuq kanjituummaan. ¹⁴ Inmiktuġlich. Ayaunjaruani sivulliuqtaturut ayaunaplutiñ. Ayaunjaruam sivulliuqpagu ayaunjaruaq, iluqatik katakkisiruk itiqsramun.” ¹⁵ Tavra Peter-m kiuniġaa, “Uqautitiġut qanutautilaanjanik taavruma atrikusautim.” ¹⁶ Jesus-ġum nipliutiniġai, “Ili- pipsuuq kanjicsisaitmivi? ¹⁷ Kanjicsinjitpisisuli? Suapayaq qanigmuqtuq aqiaġuqmuqaqtuq

aasiin anipluni timimiin. ¹⁸ Aglaan sut tamatkaa aniragaqtuat qanikun aniragaqtut uummatmiin, aasiin qaayugnaqsiragaqlugu iñuk. ¹⁹ Atakkii uummatmiin aniraqtut pigiiitchuat isummatit, iñuqaqtuq, ilaqaqtaqagalaqhuni atlatuq, ilaqatailluni sayunajiq, tigliyuhiq, tanjigilaakun ilisimaraudiq, uqaniqhuktahiglu. ²⁰ Taapkuatavra qaayugnaqsiragaagaat iñuk, aglaan nigiruni igguqaluaqnaqich argaich qaayugnaqsitlaitchaat iñuk.”

Agnam Ukpigutaa

²¹ Jesus aullaqniqsuq tavrakña nunanjanun Tyre-m suli Sidon-ñum. ²² Canaanit-agmiu agnaq tamaani iñuuniaqtuq utlautiniqsuq ilaanun kappainapluni, “Ataniiq, kinjuviaña David-ñum! Nagligillañniañña! Paniga pigiiillapiaqtuq irrusiqluqaqhuni.” ²³ Aglaan Jesus kiunijnigaa. Maliguaqtañ utlakugu injirsullapiaqniqaa itnaqhutinj, “Aqpiqiuñ una agnaq. Nipraulapluni malikkaatigut.” ²⁴ Jesus-ñum kiunigai, “Tuyugikkauruñña kisiitñun iñuifñun Israel-ñum it-tuanun tammaummiruatuñ ipnaisun.” ²⁵ Agnaq utlautikami sitquqniqsuq sivuqaanun nipliqhuni, “Ataniiq, ikayullañniañña.” ²⁶ Jesus-ñum kiunigaa, “Nakuungitchuq pigupsiuñ ililgaat qaqquksrautaat qailluguaasiñ qipmiñun.” ²⁷ Agnaq nipligñiqsuq, “Aa Ataniiq, aglaan qipmichunniñ nigipmiraat kanqakunik kangaalaruani iñuññun niggiñitñiñ.” ²⁸ Jesus-ñum kiunigaa, “Aqnaaq, kamanallapiaqtuamik ukpiqsirihiqagñiqsutinj; injirsuagikkann savaanjugisiruq ilipnun.” Tavra agnam pania iluaqsikkauniqsuq taavrumanisassañniqmi.

Jesus Mamititchiruq Iñugiaktuanik Iñuñnik

²⁹ Jesus aullaqami tavrakña iglauniqsuq siñiqsraqhugu narvaqpana Galilee-m; aasiin mayuqhuni qimigaañuñ aqvinniqsuq tamauna. ³⁰ Iñuqiallapiqtuut iñuich utlautiniqsut ilaanun tikiutruuplutinj pisutlaitchuanik, ayaanaruaniq, uqatlaitchuanik, sulguilimaruanik, suli iñugiaktuanik atlanik. Iñuqqaqniqaiç Jesus-ñum sivuqaanun. Aasiilij Jesus-ñum iluaqsiñigai. ³¹ Iñuich quvigutchañniqsut qiniqamisigik uqatlaillaat uqaaqsiqmata, sulguilimaruat iluaqsikkaupmata, pisutlaitchuat pisutlasiplutinj, suli ayaanaruat qiniñtasiplutinj; kamaksruqniqaa Agaayyutaat Israel-ñum.

Jesus Niqipkañiqsuq 4,000 Anjutinik

³² Jesus-ñum maliguaqtini inmiñuquniqai nipluutiqlugich, “Iñunqutçaliqsuñña makuniña iñuñnik nayuutituiñuqtuamik uvamni pinasuni uvluni, atakkii niqiksraitmiut. Aullaqtin-nianjtkitka nigisunaitñnik atakkii taaqtukkappaqtut apqutmi.” ³³ Maliguaqtañ niplu-tiniqaa, “Sumiñ paqitkisivisa naamayumiñuqtuamik qaqqiamik marrumani iñuilaami nigipkautiksramik iñugayaanun?” ³⁴ Jesus-ñum apiqsruqniqai, “Qanutun iñugiaktigiruaniq qaqqianik piqaqpsii?” Kiunigaa, “Tallimat malqunñnik suli iñugiakisuuranik aqalugau-ranik.” ³⁵ Jesus-ñum tiliriñigai iñugayaat aqvutqplugich nunamun. ³⁶ Tiguniqai tal-limat malquk qaqqiat aqalugauratlu. Quyaaniqamiñuñ Agaayyun avguqñugich qaiñniqai maliguaqtimiñun, aasiilij taapkaa autaaqñugich iñugayaanun. ³⁷ Iluqatinj iñuich nigiiñiqsut nigisuiqataqhutinj. Aquagun maliguaqtañ katitchiñiqsut ilakunik immiqataqñugich tallimat malquktun aguupmanñnik. ³⁸ Tamatkaa nigiruat 4,000-tun iñugiaktiginiqsut, agnatlu ililgaatlu kisirrutisunajnaqnaqich. ³⁹ Jesus-ñum aullaqtinñanikamigich iñugayaat ikiniqsuq umiaqpaaura-mun tikitluni nunanjanun Magadan-ñum.

16

Iñuich Qasiliñiqsut Quvinqaqtuamik Savaamik

¹ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu utlautiniqsut Jesus-mun uuktuagaqlugu. Apiqs-ruqniqaa qiniqitquplutinj quvinqaqtuamik savaamik nalupqinaigutaulugu Agaayyutim tuyuqtilaanjanik qilañmiñ. ² Kiunigai, “Unnuksraaqman uqaqñuursi, ‘Silanjuqniqatuuq atakkii qilak kaviqsiruq.’” ³ Suli uvlavani uqaqñuursi, ‘Silajunniqatuuq ughluw atakkii qilak kaviqsiruq nuviyaqñuqman.’” Sivuniqsitlagaluaqhuni silamik qilaam qiniñanjanun, aglaan ilitçugitlaiñniqisi qanuutautilaanjat quvinqaqtuut savaat atuumaruat akunnapsitñi. ⁴ Makua iñuich pigiiitchuatlu sayunaruatlu qiniquktut quvinqaqtuaniq savaamik, aglaan qiniqumiñaitlutinj taatnatchimik. Qiniñhiñagisigaat quvinqaqtuutaq savaaq sivuniksriqirikun Jonah-kun.” Tavra Jesus-ñum uniñniqai taapkaa aullaqhuni.

Jesus Suakataqniqsuq Maliguaqtimiñnik

⁵ Jesus maliguaqtañ iluaqniqsut igluunun narvaqpaam. Maliguaqtañ ilitçuginiqsut piiguisilaagmiknik qaqqianik. ⁶ Jesus-ñum uqatuniqai, “Qaunagititçhi puvlaksautinjatmiñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.” ⁷ Aglaan uqauraqniqsut inmiknun itnaqhutinj, “Uqautigigaa taamna qaqqialigaanjiñnaqta.” ⁸ Jesus-ñum ilisimapiqlugich qanuq uqaqtilaanjat apiqsruqniqai, “Suvaata ilipsiguuraq uqaurappsi qaqqiñnipluq? Ukpiqsrihikniñniqniqpat ilipsitñi. ⁹ Kanqisitlaitpisisuli? Naagaunniñ itqatlaitpisiq avguqapkiç tallimat qaqqiat 5,000-nun anjutinun? Qapsiñnik aguupmanñnun immiqsitisipi? ¹⁰ Naagaunniñ tallimat malquk qaqqiat avguqapkiç 4,000 iñunñun? Qapsiñun aguupmanñnun immiqsitisipi? ¹¹ Qanuqimña

kanjicsiqinifniqipisi uqautiqanjisilaamnik qaqqianik? Qaunagititchi puvlaksautinjanifni Pharisee-njuruatlu Sadducee-njuruatlu.”¹² Taatnaanikman maliguaqtai kanjicsiqisut ilaanun uqautinjisilaagmiknik puvlaksautinik aglaan qaunagitquplugich ilisauttutinjitifni Pharisee-njuruatlu Sadducee-njuruatlu.

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilaaja Jesus-njum

¹³ Jesus utlautikami nunanjanun Caesarea Philippi-m apiqsruugnigai maliguaqtini, “Ignina Inuum kisuuniplugu uqagagivat?”¹⁴ Kiunigaat, “Ijanisa John Paptaaqtitchiraunigaat, atlatli Elijah-njuniplugu, atlatli Jeremiah-njuniplugu naagaqaa ilaginasugiplugu sivuniksriqiraiifun Agaayyutim.”¹⁵ Apiqsruugnigai, “Iipsilimi kisuunasugivisitja?”¹⁶ Simon Peter-m nipliutinigaa, “Christ-njurutin. Ignigigaatin inuuruam Agaayyutim.”¹⁷ Jesus-njum kiunigaa, “Simon, ignina Jonah-m! Quvianamiurutin! Atakkii uqautigikkan inuum sagviaqtunjitkaa ilipnun aglaan aapaam qilanjmiituum.”¹⁸ Uqautillakkipini, Peter-njurutin [Inautauruuaq Uyaaganmik] aasiin taavrumuja uyaaganmun nappagniaigiga agaayyuviga, sulii sanjipayaaniifni tuquqhum akilijumifaitkai.¹⁹ Ilvichuvva, qaitchigisigikpiifni itqutiksranik anjaayuuqautaanun Agaayyutim. Suapayaaq qilqisruumakkaqsi maani nunami qilgutiaqautiifnigisuruq qilanjmi, aasiin suapayaaq qilgutaiyakkaqsi maani nunami qilgutaiyakkaugisuruq qilanjmi.”²⁰ Jesus-njum maliguaqtini uqaqunifnigai kismununniiifni inunmun Christ-njuniluni.

Jesus-njum Uqautiginigaa Tuquiksranilu Anjipakkauksranilu

²¹ Tavrakanianifniglaan Jesus uqautriaqsifnigisuruq maliguaqtimiifni nalupqinaiqlugu, “Jerusalem-muktuksrauruna. Tavraniasiifni nagliksaaqtuksraupluna sivulliuqtigruaniifni qaukhiifitniiflu agaayuliqsit aglaliqiriniiflu, sulii tuqquatauruksraupluna. Aglaan anjipakkaugisiruna pinajuatigun uvlut.”²² Peter-m avunaqtaagutiplugu Jesus iniqtiiginigaa itnaqlugu, “Ataniiq, Agaayyutimtuq taatniitngillun taamna. Atumaruksraunipiaqtuq ilipnun.”²³ Jesus-njum qiviaqlugu Peter nipliutinigaa, “Tuungaaq, piigifni uvamniifni! Piifaiutaurutin uvamni. Isummatiqanjichutin Agaayyutim isummataifni, aglaan isummatiaqqtutin inuich isummataatun.”²⁴ Jesus-njum nipliutinigai maliguaqtini, “Kisupayaam maligukkumiina suksraaqtaksraagigaa pisulii, iqsriutilugu sannigutani aasiifni maligluna.”²⁵ Atakkii kiapayaaq anniginiagiumiun inuulii tammaigisigaa, aglaan kiapayaaq tammaiymun inuulii piqutigiluna piifnakkisuruq ilumun inuuligimik.²⁶ Inuum piifnaktaaqgihifnigaluaagaa suurapayaana marruma nunam, aglaan tammautigisigaa inuutchi. Sakuunuraqniaha sumun atuqumifaitchuq! Tarra simmiutiksraitchaa inuum inuutchi.²⁷ Atakkii Ignina Inuum agqisagumaruq piqatigilugich isaqilunijni quviananjanun aapami, tavraniasiifni akilijisigaa inupayaaq savaanigun.²⁸ Ilumun uqautigipsi, Inuqaqtusamma makitaruanik uvani tuqunianjichuanik qifnigaluaqnagu Ignina Inuum agqippan umialgulugu.”

17

Jesus-njum Atlanjuqtitha

¹ Itchaksrat uvlut aquatigun Jesus-njum aullautinigai Peter-lu James-lu John-lu, aniqataa James-njum, kisiitnik qutchikusamun iggimun.² Tavrani qifniqtitlugich Jesus atlanjuqniqsuq sivugaatni. Kiifnaja qaummagiksifnigisuruq siqifniqtun atnugaani qatitqisiplutin kirratchiatun.³ Taatnagmiutlu Moses sulii Elijah sagvigniqsuq uqaqatigiaqsiplugu Jesus.⁴ Peter-m nipliutinigaa Jesus, “Ataniiq, nakuuniqsuq nayuutikapta uvani. Nappaitquguptigut nappainayaqtuna pinasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, sulii atautchimik Mosesmun, sulii atautchimik Elijah-mun.”⁵ Uqatitlugusulii qaumaruam nuviyam qulanjutinifnigai aasiifni nipi nipliqhuni nuviyamifni, “Tavrataamna piqpagikkaa Ignina quyalimaaqtigillapiakkaqa, naalagniyumagiksi.”⁶ Maliguaqtit tusaakamitruj nipi punniqsut nunamun iqsitchakhutun.⁷ Aglaan Jesus-njum utlaklugich aksinifnigai aasiifni nipliutiplugich, “Mak-ititchi, sulii iqsinaititchi.”⁸ Aagluqaminj maliguaqtit qifnifnigisut inuunqis. Jesus inniq-suq kisimi.⁹ Atqaasikaminj iggimiifni Jesus-njum tilisifnigai, “Uqagniaqasi kismununniiifni tamatkuniina qifnikapsitnik Ignina Inuum anjitiqifnihanunaglaan tuquligimifni.”¹⁰ Maliguaqtaiifni apiqsruugnigaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqapat Elijah agqiqaaqtuksrauniplugu agginaiifnajaan Christ?”¹¹ Jesus-njum kiunigai, “Taapkua uqatut ilumutuuruamik. Elijah agqiqqaagniaqtuq Christ-mifni itqanaiyagiaqlugu suapayaaq.”¹² Aglaan uqautigipsi, Elijah ag-gianiktug, aasiifni inuich nalurut kisuutilaanjanik. Qanupayaaq anjalatchukamitruj anjalatkaat. Taatnatuntuuq Ignina Inuum nagliksaaqtinniaqmigaat.”¹³ Maliguaqtaiifni kanjicsiqigatagigaa Jesus-njum uqaha John Paptaaqtitchirimik.

Jesus Ituaqsiqaiifnigisuruq Nukatpiagrujmik Irrusiqlunijmik

¹⁴ Jesus maliguaqtinilu tikitmata inugayaanun inuum utlanjigaa sitquqhuni sivugaanun nipliqhuni, “Ataniiq, nagligillanjanigun igniga. Qiqsruquupluni nagliksaallapiaqtuq.

Akulaiqlugu puukaqaqtuq ikniġmunlu imiġmunlu. ¹⁶ Maliguaqtipnuutigaluaġiga, aglaan iluaqsilgwiñiġaat.” ¹⁷ Jesus-ġum kiuniġaa, “Ukpiqutaitchuasii ilipsitñi! Naagasuli killukuaqmiusi! Qanutunaglaan nayuutiniaqppik ilipsitñi? Qanutunaglaan iġlutuqtaksraġivisusili? Uvuñautisaqsijata nukatpiaġruk.” ¹⁸ Jesus suamasipluni tilisiñiqsuq irrusiqġumik anitquplugu nukatpiaġrukmiñ. Irruqsiluk anitman nukatpiaġruk iluaqsilġniqsuq. ¹⁹ Maliguaqtañi utlanġiġaat Jesus kisipquġhutiñ apiqsrulugu, “Suvaata irrusiqġuk anitlaitpisigu?” ²⁰ Jesus-ġum uqautiniġai, “Pisigiplugu ukpiqsrinġiqsi. Uqautigipsi, Ukpiqsrisiqagupsi mikitilaanġatun mustard-ġum nautchiaksrauranġatun uqautiñiñiġagiksi una iġġiq, Nuuttin iñuġa uvakġa, aasiiñ nuunniaqtuq. Piñhiñiġagisirusi supayaanik. ²¹ [Aglaan kisiagun agaayulikun uisauraaġikunlu anitlagai taatnatchich irrusiqġuich. Atlam sum anitchumiñaitkai.]”

Jesus-ġum Uqautigitqikkaa Tuquliksraniġu Anġipkakkautiksraniġu

²² Aatutchimukamiñ Galilee-mi Jesus-ġum uqautiniġai maliguaqtini, “Iġñiġa Iñuum aatchuutigikkauniaqtuq iñuġnun; ²³ ilinġisa tuqquktisigaat. Aglaan piñjayuatigun uvlut anġipkakkuniaqtuq tuqqutauñhaniñ.” Tavra maliguaqta ipiqtutchallapiġniqsut.

Akiliñiq Agaayyuvikpaum Tax-siġutinġiñik

²⁴ Jesus maliguaqtiniġu tikitñamiñ Capernaum-mun nalautchirut iñuġnik katitchirau-nik aatchuutunik agaayyuvikpaumun. Tamatkua Peter apiqsrugniġaat, “Umaa, ilisautriksi akiliqsuġaġiva tax-sinik agaayyuvikpaumun?” ²⁵ “Aa, akiliisuuruq,” Peter-m kiuniġaa. Aasii isiqman tupiġmun Jesus nipliġqaagniqsuq ilaanun apiqsrulugu, “Simon, sumik isumavich? Kisuniñ umialiñi nunam katitchiraġivat tax-sinik? Nunaqatmikniñ naagaqaa avakġaqtaniñ?” ²⁶ Peter-m kiuniġaa, “Atlaniñ.” Jesus nipliutiniġaa Peter, “Tavra, nunaqatit akiliqsuġniñiñiqsut tax-sinik. ²⁷ Aglaan atnummativiġivut iñuich. Aullaġutin niksigiġiñ narvamun. Qanġaniñ sivullium aqaluun niksiksapqich paqitkisirutin maniñmik. Tigulugu taamna qaitchumagiñ ilinġitñun, aasii akiliutilunuk.”

18

Kiña Kamañniqsrauva?

¹ Maliguaqtañi utlaklugu Jesus apiqsrugniġaat, “Kiña kamañniqsrauva Agaayyutim añaayquataani?” ² Jesus-ġum tuqluġniġaa ilġgauraq inmiñuquplugu, aasiiñ qikaqtitlugu akunġatnun maliguaqtit ³ nipliġhuniasiiñ. “Uqautigipsi, isummitġinġisuaġupsi aasiiñ ilġusi ilġgauratun isigumiñaitchusi Agaayyutim añaayquataanun. ⁴ Kiñapayaaq atchiksirusaq inmiñik atriplugu taamna ilġgauraq kamañniqsrauruq ukunakġa Agaayyutim añaayquataani. ⁵ Suli kism iñuum akuqtuġumiiñ ilġgauraq pisigilunġa akuqtuġaanġa.

Killuqsasusaġutit

⁶ “Aglaan kia iñuum killuqsaqtitpagu ilanġat makua ukpiqsrisiqagtuat uvanġun ilġgaatun nakuutlukkayaqtuq taamna quñisigmiutchiġlugu uyaġakpañmik ipipkaqpan itiniqsranġani taġium. ⁷ Qanutun tatamnaqtigivat nunam iñui killuqsasusaġtuat iñuġnik. Taatnatchich killuqsasusaġutit atumarut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpiġutaiqsitchiruaq iñuġnik killuqsasusaġiġmigun. ⁸ Argapsi naagaqaa isigapsi killuqsaqtitpasi, kipilugich igitchumagisi. Nakuutlukkayaqtuq isigupsi iñuulġmun argaiġlusi naagaqaa isigaiġlusi uumakġa iġluktun argaliñmiñ naagaqaa isigaliñmiñ igitauluniasiiñ isuitchuamun ikniġmun. ⁹ Suli iripsi killuqsaqtitpasi piġlugu igitchumagiksi. Nakuutluñiaqtuq isigupsi isuksraitchuamun iñuulġmun atautchmik iriġuġusi uumakġa malġuñnik iriliñmiñ igitauluniasiiñ anasiñiġuqsagvium ikniġanun.

Atrikusaun Tammaqtuakun Ipnaiġkun

¹⁰ “Qaunagititchi suñiġiġiksranġatniñ makua ilġgaurat. Atakkii isaġuliñich ataramik aapamnuñiñaurat qilanmi. ¹¹ [Iġñiġa Iñuum agġiqsuq anniqsuġiaġlugu tammaqtuq]. ¹² Qanuq isummatiginayaġniqpsisun iñuk piqagtuq tallimakipianik ipnaiñik aasiiñ atausiq tammaġuni? Pakkiġumiñaiñiġpaun taamna atausiq tammaqtuq? Uniñiġaiġ taapku tallimakipiġuutailat ipnaiġ qimiġaamun. ¹³ Uqautigipsi, paqitkumiñ taamna atausiq ipnaiġ quviatchautigilunġaġaa ukunakġa tallimakipiġuutailaniñ tammanġitchuaniñ. ¹⁴ Taatnatuntuq aapapsi qilanmiittuam pisuliġinġitkaa atausiġunniñ ilanġat tamatkua ukpiqsriruat ilġgauratun iliplutin tammaqulugu.

Aniqan Killuqsasutaq

¹⁵ “Aniqatin killuqsasqaan akikġaġutin uqautiġaġun killuqsasutaanik kisiñuġusik ilaalu ilviġlu. Naalaġnikpatin aniqatigilititġinġiġiñ utitmun. ¹⁶ Aglaan naalaġnisunġipatin utlatqikkumagiñ piqasiġutin atautchmik naagaqaa malġuñnik iñuġnik. Taapku iñuich ilisimarautilaniaqtut uqagipayaakkapkun aniqatiupnun. Atakkii

pasikkutipayaaq inillakkaugisiruq malgukku naagaqaa pinasutigun ilisimaraurutigun. ¹⁷ Naalagnisunilgitpagich uqagilugu ukpiqtuanjuranun; naalagnisunijitichuiñaqpan aasiin ukpiqtuanjuranikunniin irrutigisigiksi Jew-nunjtchuatun naagasuli tax-siliqiritun. ¹⁸ Ilmun uqautigipsi, Suapayaaq qilqisruumakkaqsi maani nunami qilgutaqquuinaqisuruq qilañmi; suli suapayaaq qilgutaikkaqsi maani nunami qilgutaikayakkaugisuruq qilañmi. ¹⁹ Uqautipsaaqipsi, Malguugupsik maani nunami aasii anigutulusik supayaakun apiqsruugupsik, aapaa qilañmi savaaqigisigaa ilipsitfun. ²⁰ Atakkii nani malguk naagaqaa pinasut katikpata pisigiluna nayuutigisiruna ilinjitiñi.”

Atrikusaun Natqigutrinjtchuakun Savaktigun

²¹ Aasiin Peter-m utlaklugu Jesus apiqsruñigaa, “Ataniiq, qapsiñiaqlaan natqigutiraksragivigu aniqatiga akitñaqluna killuqsaaqpan? Tallimat malguniaglaan?” ²² Jesus-num kiunigaa, “Tallimat malguthiñanjanjanik aglaan pinasukupiaq qulit tallimat malguniaglaan. ²³ Agaayyutim anjaayuqautaa sagviqpan atriqagisuruq umialinjimik apiqsruqtuamik savaktimiñik qanutun ilinjitiñun akisruutiqaqmagaagmi. ²⁴ Makpigarrisaaanikman iñuk akisruummirigikkaña manikpauramik tikiutikkauniqsuq ilaanun. ²⁵ Akiljiyumiñaiñiqman anjaayuqanjan tunirautquniñigaa agnaatlu suli qitungauranji suli iluqaisa suurapayaanji aasiin akiljiutigilugich niggiuqsruutaiñun. ²⁶ Savakti sitquqami sivugaanun uqapsaaqnisuq, ‘Ataniiq, utaqquurallañña. Utiqtichigisigikpiñ iluqaitñik.’ ²⁷ Anjaayuqanjan ilunjtchautiplugu aullaqtinnigaa natqigutiplugich niggiuqsruutai. ²⁸ Aglaan savakti anakami tavrakña nalaunnigaa ilarjat savatmi niggiuqsruummirigikkani qapsiuranik maninjñik. Tiguniqkumiñun qimitchisruuqsiñigaa nipluutiplugu, ‘Niggiuqsruutin utiqitirruñ uvamnun.’ ²⁹ Savaqataan purviginiñigaa injisruuqhuqasiñi, ‘Utaquurallañña. Utiqtichigisigikpiñ iluqaitñik.’ ³⁰ Aglaan akisruugivigikkaña utaqqisunijñiqsuq. Aullautihñiñigaa isiqsivinjmun aasiin isiqtaupkaqlugu utiqitichihñiñanunaglaan niggiuqsruutaanik. ³¹ Atlas savakti qiniqamitruñ taamna atuumaruaq ipiqtutchallapiagniqsut. Utlaklugu anjaayuqaqtin uqautiniñigaa iluqaitñik atuamaruanik. ³² Anjaayuqanjan savakti isiquniñigaa nipluutiplugu, ‘Piguitchuatin savaktii! Natqigutigialuagikpiñ niggiuqsruutipnik uvamnun injisruuqaqpanña. ³³ Suvaata ilunjuksriñiñiqpich savaqatniknik atriluna nagliksrilapuntun ilipnik?’ ³⁴ Tavra anjaayuqanjan qinnautiplugu tuyuginigaa isiqsirinun anasiñjuqsuqaqplugu akiljiñiñanunaglaan niggiuqsruutipayaanjiñik. ³⁵ Taatantuntuuq aapama qilañmi irrutiniaqmigaasi natqigutrinjtchupsii aniqatiupsitñik uummatipsitñiñi.”

19

Jesus Ilisautriruq Avilikun

¹ Jesus uqanaiqami tamatkunija aullaqniqsuq Galilee-miñ utlautipluni nunaaqquuranjiñun Judea-m akiani Jordan-nun. ² Inuñgiaktuat iñuich malinjigaa. Jesus-nun mamitinnigai atnigñaqtuat tavrani. ³ Iñanisa Pharisee-nuruat utlanigaa. Tavra uuktuaqsaqlugu apiqsruuliginiñigaa, “Anutim avitpagu nuliani patchitichiguni supayaanik, maligutaksruaqañnaqpa?” ⁴ Jesus-nun kiunigai, “Aglisimasuknagiksi aullaqniipman Agaayyutim iñiqsiñha anutmiñlu agnamiglu. ⁵ Taatnaqhuni anutim unisaksragigaa aapani suli aakani aasiin piqasiutluni nuliagmiñun, iluqatik-aasii atautchisun timinigutik. ⁶ Malguunaiqsuk aglaan atausinjjuqtuk. Inuum avitinjilijun tuvaqaqtini Agaayyutim piqasiutipkaqmatik.” ⁷ Pharisee-nuruat apiqsruñigaa, “Suvaatami Moses tillisiqagniqpa anutmun agliutiqaqaglugu aullaqtil-luguañiñi nuliani?” ⁸ Jesus-nun kiunigai, “Moses-nun avititkaasi nuliapsitñiñi atakkii ilisautitichigiiñitpaitlusi. Aglaan itniingitkaluaqtuq aullaqniñihaniñaglaan. ⁹ Uqautigipsi, Agnaq tuniqsimauraqnañiñan anutmiñun naagasuli anutim avitkumiñun, ilaqatnitqiguniasii at-lamik agnamik. Taamna anun atlatuqtauruq.” ¹⁰ Maliguaqtañi nipluutiniñigaa, “Taata inniaqpan akungakni nuliagik nakuutlunjañiqsuq ilaqatinjtchuni. ¹¹ Aglaan Je-sus kiunigai, “Inuñgiaktuat iñuich akuqtutlaitkisigaat taamna ilisauttun. Kisimijaglaan tamatkua Agaayyutim qaitchikkanji akuqtutlagisigaat. ¹² Atakkii anutiqtaqtuq isua-nunaglaan ilaqatnikkummataitchuaniq; suli anutiqaqmiuq ilaqatnikkumiñaiyakkanjitñik iñuich; atlatsuli, ilaqatnikkummataitlunjt atakkii savautisutlukkaat Agaayyun. Inuum akuq-tuqumiñagumiñun taamna ilisauttun akuqtuqglunjt.”

Jesus-nun Agaayyutiniñigai Ililgaurat

¹³ Inuich ililgaurat tikiutruñigaiñich Jesus-mun arganji ililugich ililgauranun agaayyutitqu-plugich. Aglaan maliguaqtit iñiqitigaiñich tamatkua iñuich. ¹⁴ Jesus nipligñiqsuq, “Ililgaurat uvamnuktichigich. Avriaqutaanasi ilinjitiñun atakkii Agaayyutim anjaayuqautaa anmaruq iñunjun atriqatqutanun ililgaanik.” ¹⁵ Ilikamigich arganji agaayyutiqaqaglughich aullaqniqsuq.

Nukatpiaq Sullinñaurauqaqtuq

¹⁶ Anun utlautiniqsuq Jesus-mun apiqsruqhuni, "Ilisautrii, sunik nakuuruunik savagluña piqatlasinayaqpiq isuitchuamik inuuligmik?" ¹⁷ Jesus-nun nipliutinigaa, "Suvaata taiguutiqaqpiña nakuuruunik? Kisimi Agaayyun nakuuruunuruq. Aglaan inuuligagukkuvich tupigiyumagitin tillisit." ¹⁸ Nukatpam apiqsruqñigaa, "Nallinjich?" Jesus nipliñiqsuq, "Inuaqñiaqnak, atlatuqñiaqnak atlam ilaqataunik, tigliniaqnak, sagluniaqnak ilisimarauguvich. ¹⁹ Kamagilugik aapan aakanlu, piqpagilugu inuuniaqatin iliptun ililugu." ²⁰ Nukatpaaq nipliñiqsuq, "Tamatkua iluqaisa qaunagitkua nutaullamniñaglaan. Sumik minitchivik?" ²¹ Jesus-nun uqautinigaa, "Tanjigisukkuvich tillisipayaanik tunityakkich suurat pisin aasiñ qailugich maniich ilaippauranun. Taatnaguvich piññakkisirutin akisruamik qilajmi. Taatnaanikkuvich malinña." ²² Nukatpam tusaakamium taamna ipiqtutchakhuni aullaqñiqsuq atakkii sulliñaurauqaqhuni. ²³ Jesus-nun nipliutinigai maliguaqtini, "Ilumun uqautigipsi, Sakiqnallapiaqñisuruq umialguruami inunmi isigñiaqñisraña Agaayyutim anjaayuaqtanun. ²⁴ Uqautipsaaqipsi, qaganatluktuq pikokturuum isihiksraña 'Mitqutim Iraagun' uumakña umialguruam isihiksrañiñi Agaayyutim anjaayuaqtanun." ²⁵ Maliguaqtañi tusaakamitruñ taamna quvigutçhallapiaqñiqsuq nipliqhutin, "Kiñami anniqsuqñisñiqpa?" ²⁶ Jesus-nun takusaqñigich nipliutinigai, "Sua inuich savaqiyumiñaisarjat Agaayyutim savagitlapiagataqaa." ²⁷ Peter-m kiunigaa, "Supayaat unitkivot maligukhutin. Aasiil sumik piññañniaqñisraña?" ²⁸ Jesus-nun nipliutinigai, "Uqautigipsi, Iqñiña Inuum aquvinñanikpan aquppiutaqpañmiñun quvianaqñiñi suli supayaaq nutaaguqpan, tavra ilpsi maliguaqtuasii uvamnuk, aquppiqisipmuisi qulit malgunun aquppiutaqpañnun atanniqsuqñigich kinuvianji qulit malguk iqñiñiñi Israel-nun. ²⁹ Suli kiñaliqaa unitchiruq kinunigmiñiglu aniqatmiñiglu aapamiñik aakamiñiglu, iligaaqñiñiglu naagaqaa nunamiñik pisigilunja akuqtuqñisuruq akiljusanik tallimakipiagugluglu. Piññakkisiruq isuitchuamik inuuligmik. ³⁰ Aglaan inuqiaqtuat sivulliuuruaq pakma aqulligugisirut, suli inuqiaqtuat aqulliuuruaq pakma sivulligugutin."

20

Savaktit Nautchiivimmi

¹ "Agaayyutim anjaayuaqtaaa sagviqpan itkisuruq inuuktun nautchiiviqagtuatun. Anipluni uvlaatchaurami savaktiksraqñisugñiqsuq nautchiivimmiñun. ² Sivunniugatiqigaaqñigich savaktiksarat akiljigisiñigluqich uvlum akiksrañanik savakpata nautchiivimmiñi tiliñigai. ³ Qulinuqutailamun sassa qikitman aullalgitñami qitiñigai atlat tunisiñiaqñiñi qikaqtuat ittuqaqñiaqhutin. ⁴ Nipliutinigai, 'Savviaqitçhili nautchiivimmiñun. Nalaunñarumamik akiljigisigipsi.' Savviaqñisut. ⁵ Aullalgitñiqsuq uvluq qitiqquqñiaqñisut suli piñasunun sassa ilipman, taatnatunuli savviaqitçhili. ⁶ Suli aullalgitñiqsuq tallimanun sassa qitçhunaqñisipman, aasiñ paqilgitñami atlanik qikaqaaqñiaqñisut apiqsruqñigai, 'Suvaata qikaqtaqñisñiaqñis taatna uvluvakpauraaq ittuqaqñis?' ⁷ Kiunigaa, 'Atakkii kiunniñ inuum savaktiksraqtaaqñiñitluta.' Uqautinigai, 'Aullagitçhili savviaqñis nautchiivimmiñun.' ⁸ Anaqaksraaqman nautchiiviqagtuq uqaqñisut savaktit anjaayuaqtanun, 'Tuqñigluqich savaktat akilikkich akiññaktaañitñik, aullaqñigluqich aqulliuqñisut savviaqtaunniñ sivulligunaglaan.' ⁹ Aggimataasiñiñi taapkua savaktiksraqtaaqñisut tallimanun sassa ilipman, akiljigluqich uvlum akiksrañanik. ¹⁰ Taapkua savaktiksraqtaaqñisut anjaayuaqtanun akikñaqñisut akikñatluñiaqhutin. Aglaan atausiullaqñisut akuqtuipmiñiqsuq uvlum akiksrañanik. ¹¹ Taapkua akuqtuikaminiñ akiññaktaaqñisut uqapiluaqñisut akikñaqñisut nunautilik ¹² uqaqhutin, 'Tamatkua aqulluich savviaqtuat savaktat atatchihñiñami sassaqñisut. Akiljigitiñi atunim uvaptiktun naagaavva iglutuqñisut uunaq savakhuta uvluqtutillaanñatun.' ¹³ Aglaan kiunigaa ilañat, 'Iauramaañ, savvaqñiñitçhili ivayaqñiaqñisut. Sivunniugatiqñiñitpiña savagukhutin akiksrañatun uvlum?' ¹⁴ Tigulugu akiljusan anjilaqñis. Qaitçhisukkiga añun savviaqtaaq aqulliuqñisut ilipniqtuq akiljipmatun. ¹⁵ Nalaunñaiñniqpiq isumaptun anjalçhikama pigikkamniñ? Naagaqaa kil-luqsraqñisut anniqsrañiñiñi? ¹⁶ Taatnatuntuq aqulluich sivulligugisirut, suli sivulluich aqulligugutin. [Inuqiaqtuat inuich tuqñirakkaugaluqtuq, aglaan ikituurat piksraqtaañurur.]"

Jesus-nun Piñatçhigñigai Uqaqalli Tuqutauliksraqñiñiglu Anjipkakkauliksraqñiñiglu

¹⁷ Jesus Jerusalem-mukhuni saniqpaktaqñisutniñigai qulit malguk maliguaqtini uqautigluqich, ¹⁸ "Naalagñisitçhi, Jerusalem-munniqtaqñisut Iqñiña Inuum aatçhuutigikkauviksrañanun qaukñiñitñun agaayuliqñisut suli aglaliqñisut. Ilinisa tuqutaksraqñisutniñigaa. ¹⁹ Qaitçhisigaat Jew-nunñitçhuanun mitautigitçhiglu ipiqagtuqñiglu, suli kikiaktuutipkaqñisut sanniqñisut; aglaan anjitiqçhikkaunniqtaqñisut piñayuatigun uvlut."

Aakauruam Injigsraña

²⁰ Aasiñ Zebedee-m iqñiñiñi aakanñak utlautiniqsuq Jesus-mun piqatigiplugik iqñiñi. Sitquqñisutniñigaa sivuqaanun injigluq pisiqtuplutin. ²¹ Jesus-nun apiqsruqñigaa aqñisut, "Sumik

pisukpich?” Agnam kiuniġaa, “Tilikkik ukuak iġŋakka aquppitlaṣilugik ilipni, iḷaqataa taliqqiqŋun suli iḷaqataa saumipŋun atanŋiqsuiguvich aŋaayuqautipni.”²² Jesus-aasiin nipliġniqsuq, “Nalurusi sumik injiqsruqtilaapsitŋik. Imiħhiŋauvitku qallun imiqsaġumakkaġa [naagaqaa apqusaadhifauvitku naninnaqtuaq apqusaagaksrautigikkakkaġa]?” Taapkuak iġŋakkiŋ kiuniġaaq, “Imiħhiŋaugikpuk.”²³ Jesus-ŋum nipliutinigik, “Iḷumun imiġniġaluaqtusik qallutmiŋ imiġniakkamniŋ. Aglaan piksraqtuksraunitchuŋa aquppiruksraŋnik taliqqimfi saumimfiḷu. Taapkuak innak iŋuqaġniaqtuk aapa itqanaiyautikkanikun.”²⁴ Qulit tusaakamiŋ taavrumiŋa iħuaġiniħhiġaiħ taapkuak malġuk aniqatigiik.²⁵ Jesus-ŋum tuħġniġai maliguaqtini uqautiplugich, “Iisimarusi aŋalatiŋich Jew-ŋuŋitchuat aŋalanniġlugaqtillaanatik iħniġitŋik suli kamaŋaġniqsraŋisa nanjitichuuplugich.²⁶ Aglaan taatnaittuksraunigitchuq ilipsitfi. Kiħapayaaq kamaŋaġuktuaq akunnapsitfi ilipsitfiun savaktirusrauruq.²⁷ Suli kisupayaaq qaukiusukkumi savaktaaġruguqtuksrauruq iluqapsitfiun.²⁸ Taatnatun Iġŋiŋa Iħuum agġiŋitchuq savautipkaġiaguni, aglaan savautriyaqħuni suli qaitchaqtuħuġu iħuudħi tasuġukħuġich iħuġiaktuat iħuich.”

Jesus Mamititchiruq Malġuŋnik Ayaunaruħnik Anjuħnik

²⁹ Jesus maliguaqtiniḷu aullaqsiŋmata Jericho-mun, iħuġiallapiaktuat maliħniġaat.³⁰ Malġuk anjutik ayaunaruħ aquppiħniqsuk sanigaaŋni tumitchiat. Tusaakamik Jesus apqusaagŋipluġu kappaiħaniqsuk, “Ataniġ, kiħuviaħa David-ŋum! Nagliġillaħniqatiguk.”³¹ Iħugayaat iħiqtiġniġaiħ nipaisaaquplugik, aglaan nipituluuraqħutik kappaiħaniqsuk, “Ataniġ, kiħuviaħa David-ŋum! Nagliġillaħniqatiguk.”³² Jesus nutqaħumi tuħġniġik, aasiin apiqsruqħuġik, “Sutquvisik uvamnun?”³³ Kiuniġaaq, “Ataniġ, qiħitlasiħuktuguk.”³⁴ Jesus iħunjuħtaħniqsuq taapkuħniħa. Aksinħiġik iriħik. Tavrauuaa qiħitlasiħniqsuk, aasiin malikħuġu Jesus.

21

Jesus-ŋum Tikisaalha Jerusalem-mun Ataniqtun

¹ Aasiin qallikamiŋ Jerusalem-mun tikiħniġisut Bethphage-mun, iġġiġŋun atiqaqtuamun Olives-mik. Tavrakħa Jesus-ŋum tiliħniġik malġuk maliguaqtini, ² uqautiplugik, “Aullaġutik nunaaqquiramun sivunnaŋitkiħiituumun. Amaniaħani paqitkisigiksiħ pituqaqtuaq natmaksigvik nuġġaħalu. Pituġiġlik uvuħautiyumagitik uvamnun.”³ Kia iħuum qanuq-patik uqautiyumagiktik atanguruamun inuġinilugik. Taavruma tavrauuaa aullaqtinniġiġik.”⁴ Iħuqaan atuumaniqsuq taniqsaqħuġu sivuniksriqirim uqautiġikkana itnaqħumi, ⁵ “Uqautisigik iħuħi Zion-ŋum, Ataniħi, umialiksi agġiqsuq ilipsitfiun. Piisaanitchuq usiaqsiqsuq natmaksigviħmi, nuġġaħaniunniħi natmaksigvium.” *Zechariah 9:9*
⁶ Maliguaqtik aullaġniqsuk tuvraqħuġu Jesus-ŋum uqauttutaa inmikun. ⁷ Taapkuak agġiutiniġaaq natmaksigvik nuġġaħalu Jesus-mun. Iħiħiġaiħ atnuġaatik natmaksigviħmun aasiħ Jesus aquvitluni taapkuħnuħa. ⁸ Iħuġiallapiaktuat iħuich siaminniġaiħ atnuġaatiħ tumitchianun. Atlatli kipriħiġisut akiqqunik napaagtuniħ siapsiutiplugich tumitchianun. ⁹ Iħugayaat pisuktuat sivuagun Jesus-ŋum suli tamatkualu maliktuat nipuralaniqsut, “Hosanna. Nanġaġlakput iġŋiħa David-ŋum. Uvvatuq Agaayyutim piħiutiqaġliuħ tikitchuq piqusiħuni Ataniġmik. *Psalm 118:26*
 Nanġakkauli Agaayyun qutchiħniħisrami qilaħmi.”
¹⁰ Tavra Jesus isiqman Jerusalem-mun iħupayaħi nunaaqquim agayaullaħniqsut, aasiin iħuich apiqsruqtuħniqsut, “Kiħa una?”¹¹ Tamatkua iħugayaat kiuniġaiħ, “Taamna tavra Jesus-ŋuruq, sivuniksriqiri Nazareth-miħ Galilee-mi.”

Jesus-ŋum Suaqtuiyaħha Agaayyuvikpauramik

¹² Jesus-ŋum isiqami agaayyuvikpaħmun anittaġniġaiħ iluqaisa tauqsigsuktuat suli tunisiullaqtuat tavrani, suli ulġutaqħuġich tiivlut manihniħ simmiqsuġviħnich aquppiutanitlu tamatkua tunisiullaqtuat tiħmiagruuranik. ¹³ Jesus-ŋum uqautiniġai tamatkua, “Aġlausi-maruq Agaayyutim makpiġaanifiħi, Tupiġa tagġisiquaġniqatquq agaayyutyaġviħmi, aglaan iriqtuġvigiħiutiħkaġiksi tigliħniqatinun.”¹⁴ Tavrani agaayyuvikpaħmi ayaunaruħat suli pisut-laitchuat Jesus-munniqsut, aasiin Jesus mamitilugich. ¹⁵ Qaukħiħich agaayuliqsiħ aglaliqir-itlu uumitchaħniqsut qiħiqamitruħ Jesus savaaqatuaq quvinqatuanik suli iħiħaat niprularuħat agaayyuvikpaħmi nipliħutiħi, “Nanġaġlakput iġŋiħa David-ŋum.”¹⁶ Tamatkuali nipliutinigaaħ Jesus, “Tusaaviġich makua sumik uqaqtillaanat?” Jesus-ŋum kiuniġai, “Ii, aġliqsimasuknaġiksi uqaliq uqaqsimaruħ, ‘Aniqammiurat iħiħgauratlu nanġaipkaġniġitun quyyatillautamik?’” *Psalm 8:2*
¹⁷ Jesus-ŋum uniħniġai. Aullaġniqsuq nunaaqquqpaħmi siħiktaħuni Bethany-mi.

Jesus-ñum Pannaqtitkaa Fig Napaaqtua

¹⁸ Uvlaaǵuqman Jesus utillaǵmi nunaaqtiqpamun niǵisuliǵniqsuq. ¹⁹ Qiñiqamitruj fig napaqtua apqutmi utlanǵiǵaa aglaan paqitichinilumi fig-nik, tamarra milukataigaluaq. Jesus-ñum nipliutinigaa napaqtuq, “Tavrakñaniñaglaan asianik nauritqinñiaqnak.” Taamna napaqtuq pannaqłuktignigaa. ²⁰ Maliguaqtaiñ qñiqamitruj taamna quviǵutçhakhutinj uqagñiqsut, “Qanuqñuni manna fig napaqtuq panigtiqpauñ?” ²¹ Jesus-ñum kiuniǵai, “Uqautigipsi, Ukpıqsrısiqagıpsı arguqqtusunıaqası pitlanayaqtusi savaaǵıkkaptun taavruminıa fig napaqtuanik, aglaantuuq nipliǵupsıumniñ uumunıa igǵımın, ‘Nuutittin igıtaulutin taǵıumun’ taatnallapiaq atuumanayaqtuq. ²² Ukpıqsrıhıkun apıqsrugıpsı supayaamik akuqtuǵısrısi agaayulıkun.”

Kimik Jesus Tuyuǵiriqaǵniqa?

²³ Jesus Jerusalem-mun tikiññanikman isıǵniqsuq agaayuvıqpanmun. Qaukñınısa agaayulıqsit sıvılluqtiǵruatlu utlanıǵaat Jesus ilısaıtripkaǵılu aası nipliutiqluǵu, “Kısım anıalatchiñhagun savaaǵıvıgich tamatkua? Kia sanñıksrıtpatin taatnatun?” ²⁴ Jesus-ñum kiuniǵai, “Uvanıaptuuq apıqsrugıniǵıpsı ataıutchiñhiñamik. Kiugupsıtınıa uqautıgıspımiǵıpsı nakiñ anıalatchiñıqıqıñıa savaaǵıtilaınatnik tamatkua. ²⁵ Kia sanñıksrıtpauñ John paptaaqıtıchıqupluǵu, Agaayutim naagaqaa iñuıch?” Uqaqıtıyaǵniqsıt inñıknun, “Uqagıpta agaayutimıqsanıluǵu Jesus-ñum uqautıniǵaatıgıt, ‘Suvaatamı ukpıǵınıtıpsıusı John?’ ²⁶ Aglaan uqagıpta iñukmiqnısaunılıluǵu, ilıǵıutçaktınnıaǵıvıt iñuıch atakkı iñupayaat nalupqıǵınıtkaat John sıvunıksrıqıraıtilaıña.” ²⁷ Aasılı kiuniǵaat Jesus, “Naluruǵıt.” Tavra nipliutinıǵai, “Uqautıyumiñaitmıǵıpsı sumıñ anıalatchısiqıqıñıa savaaǵıtilaamnik tamatkunıa.”

Atrıkusaun Malǵıkkun Iǵñıkkun

²⁸ “Qanuq isummatıgıvıunlı anıun iǵñıqıqtuq malǵıknik? Utlanıǵaa anıayukıq nipliutiqluǵu, ‘Iǵñıñı savvıaǵıñı nautchiıvımñun uglıvak.’ ²⁹ Taavrıma kiuniǵaa, ‘Savvıaǵımiñıñıchıñıa,’ aglaan aqıuun nuunıranıqsuq aullaqñunıasıı. ³⁰ Aapanak utlaıtilıǵıñıñıqsuq ilaqataanun iǵñıǵmi uqautıqluǵu sıvıuanısın. Taavrıma kiuniǵaa, ‘Savvıaǵısrıñıa,’ aglaan aullañıñıñıqsuq. ³¹ Nallıak taapkuak iǵñakkiñı tupıgıniqpatku aapanıq?” Kiuniǵaat, “Taavrıma sıvıllıum.” Jesus-ñum nipliutinıǵai, “Nipliutiǵıpsı, tax-sılıqırıt sulı akıısıt iñuǵılıtınıaǵai Agaayutim anıayıuqatımiñı sıvupsıtıñı. ³² John agıǵıǵaluaqtuq ilıpsıtıñun ilısaıtıyaqñısi nalaunñıaruakun iñuıniǵıvıksrakun, aglaan ukpıǵınıtıkıksı John. Aglaan tax-sılıqırıt akıısıtlu ukpıǵıgaat. Aasılı qıñıqıpsıgıku nuunıranıçıçısi aqıvatıgıun ukpıǵıluǵu.”

Atrıkusaun Nautçırriqırıtıgıun

³³ “Naalaǵnılagıtçıı atlamik atrıkusautmik, Iñuqagñıqsuq nunaqıqtıuamik. Nautçırriǵıñıñıqsuq, sapukutçıqılu avataagun, nıvakhıni sısuǵılıuǵıvıksramıku, nappaıplıni nasıqsrıgıvıñınik, tavrıaasıñı atukkirıtıǵıpluǵu nautçırriqırınun. Taatnaanıkamı aullaǵıñıqsuq unıasıksıuamun nuunımun. ³⁴ Tavra qallıpmın pukugıvıksraq asianıku tuyuǵıniǵai savaktıni nautçırriqırınun aitquplıgıch pıññaktaaksrıatni ilıñıtıñı. ³⁵ Aglaan nautçırriqırıtı tıgıniǵıaıç savaktai, aasıñı anamıkıluǵu atausıç, sulı tuqqıtıluǵu ilıñıt, atlasulı mıluqtıqıluǵu uyagıñnik. ³⁶ Tuyuqalǵıñıñıqsuq atlanıku savaktınik, iñuıatıluqtıuamik sıvıllıǵıñıñı. Aglaan savvıǵılulǵıñıñıaıç taatnatun. ³⁷ Aqullıqıpanıpluǵu tuyuǵıniqsuq iǵñıǵmiñıñı ilıñıtıñun uqaqñıni, ‘Talıgıniǵaat iǵñıǵı.’ ³⁸ Aglaan nautçırriqırıtı qıñıqamıtıruj iǵñıq uqagñıqsıt inñıknun, ‘Tamarra paitçaktaaksrıalıku, kı tuqıllakput pıññaktaǵıluǵıuasıı paitçaktaaksrıatı.’ ³⁹ Tıgıpluǵu anıniǵaat asıalıvıñımiñı tuqqıtıluǵıasııñı. ⁴⁰ Taatnamıku, iñıua asırvıvıum agıǵıgımi qanuǵıniqpagıç tamatkua nautçırriqırıtı?” ⁴¹ Kiuniǵaat, “Taapkuıa iñıkuıch nanıtıllıgıch tuqunıniǵai, aasıñı atukkirıtıgıluǵu asıalıvı atlanun nautçırriqırınun aatçıuǵımiñıaqtıuamın inñımiñıun asianıku pıvıku tıkıtpan.” ⁴² Jesus-ñum nipliutinıǵai, “Aǵlıqısmıasıkuñıgıksı Agaayutim uqalħa,

‘Uyagak tuppirıt ayakñanat,

taamna uyagak piıtçıuıllıapiaǵıqtuq tuppiranı.

Taamna atanǵı savaaǵıga

sulı quvıqnaqtıuıñınasugıgıput.’

Psalm 118:22, 23

⁴³ Taatnamıku uqautıgıpsı, Iñuǵıniǵısisıǵai Agaayutim anıayıuqatıa, uvakñanıñıaglaan Agaayun anıalatchıñıaıqtuq iñıunıku tupıksrıruanıku pısuǵımiñıku. ⁴⁴ Aasıñı kısıpayaaq puukaqtıuq taavrımunıa uyagıñmun sıqımıtıaıniqıtıuq, aglaansulı taavrıma uyagaun kattaqıtıñıkkımi iñıunıku kanuǵıniǵaa.”

⁴⁵ Qaukħinich agaayuliqsit suli Pharisee-ħuruat tusaakamisigik Jesus atrikusautinj ilisimaniqsut Jesus-mun uqautigitilaagħmiknik. ⁴⁶ Tigusukkaluağniğaat, aglaan iqsiñiqsut iñugayaanik atakkii iñuich ukpiqhutinġ Jesus sivuniksriqiraunipluġu.

22

Atrikusauñ Niğiqpagvikun İlaqatnigviksrautni

¹ Taimma uqaaqtuagaqsilğiniñiqsuq atrikusautitigun uqaqħuni, ² ‘Agaayyutim anjaayuqautaa sagviqpan atriqagisiruq umialinjmik itqanaiyairuamik niğiqpagviksramik iğñi İlaqatnigviksrautaani. ³ Tiliñiğai savaktini tuqħuğiaqupluğich tamatkua aiyugaaqtauruat niğiqpagviksramun, aglaan agğiğunġiñiqsut. ⁴ Umialik tiliritqilğiniñiqsuq atlanik savaktimiñik uqaqħuni, ‘Uqautiyumagisi tamatkua aiyugaaqtauruat, İtqanañanikkiga nallautħiğviksrağa. Tuqqutchtianiktunja uqsraqsanjitnik tuttuqpahunja nuğğagħmalu. Suapayaaq itqanaiqsuq. Agğiğusi niğiqpagiğitchi katchuutiniaqtuanñun.’ ⁵ Tamatkua aiyugaaqtauruat suliqutigiñiñiğaiç aglaan aullaħniğniqsut, İlayat savviaqħuni nautchiivinjmiñun suli atla tauqsigiñiğvijnmiñun. ⁶ İlanja tiguniqlunjiğaiç savakti anaumiklugich suli tuqqutqataqluğich. ⁷ Umialgum tusaakamij tuamna uumitchanñiqsuq. Tuyuğiniğai anuyuyiqtini tuqqutchaqtuauqupluğich tamatkua iñuauqtuqtuat suli ikipkağluġu nunaaqçinat. ⁸ Tavra nipliutiniğai savaktini, ‘İlaqatnigviksraun itqanaiktaluauqtuq aglaan taipka aiyugaaqtaugaluauqtat nalliumatinġitchut. ⁹ Aullağusi tumitchiat kanjigalunġitñun aiyugaaqħiğiğitchi kisupayaanik qiniħkapsitnik agğiqulugich katchuutiniaqtuak niğipkaiviksrautaakñun.’ ¹⁰ Savaktit aullağniqsut tumitchianun aasiñ katitchiaqsiplutinj iñunġnik atisipluğich nakuuruatlu pigiitчуatlu. İlaqatnigviksraunaasiñ immiğniqsuq paqitapayaağmiknik. ¹¹ Aglaan umialik isiqami qiniğiaqluğich tuyuğmiaksraqtaanġuruat, qiniğniğaa iñuk tavrani atnuğaaqummaanjitчуauq piqutigiłlugu İlaqatniñniaqtuauq. ¹² Umialgum nipliutiniğaa taamna iñuk, ‘İlauraamaan, qanuqhutin isiqpich niğiqpagvianun atnuğaaqtusunjaqnak nalaunñaruaniç?’ Taamna iñuk nipiksraiñniqsuq. ¹³ Umialgum uqautiniğai savaktini, ‘Qiliqsigik argaiłlu isigaiłlu igillugu aasiñ taağniqsralłapiamun. Tavrani itkisiruq qliħiq suli tiraalatchiğik kigitunik.’” ¹⁴ Tavrani Jesus niplipsaağniqsuq, “İfugiaktuat iñuich aiyugaakkaugaluauqtat, aglaan ikituurat piksraqtaanġurut.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁵ Pharisee-ħuruat sivunniugaqsiniqsut pitchağukluġu Jesus uqałħigun. ¹⁶ Tuyuqagñiqsut maliğuaqtimiknik İlaanun, piqasiqluğich Herod-kuaqtuanik uqaqħutinġ, “İlisautrii, İlisimarugut nalaunñaruaujutilaaqnik. İlisautrirutin Agaayyutim iñuuniagvigitqukkakanik ilumutuuruakun sugisunjaqnagu qanuq iñuich isummatiqagtılaanat, aasiñ suginjitmigiñi iñuum suurautilaana. ¹⁷ Uqautitigut sumik isummatilaaqlik taavrumuuna, Maliğutaksrakuağnaqpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunñaitpa?” ¹⁸ Aglaan Jesus İlisimaplugu sivunniugutaat pigiilqilħikun nipliğniqsuq, “Ukpinñuauqtisi! Suvaata uuktuaqpsitja? ¹⁹ Qiniqtillaksitja maninjmik akiliqsuutauruamik tax-sinun!” Qaitchiñiqsut maninjmik. ²⁰ Jesus-ñum apiqsruğniğai, “Kia-una agliutranja maninjmi? Kiasuli aglanja?” ²¹ Kiuniğaat, “Caesar-m.” Aasiñ Jesus-ñum uqautiniğai, “Akiliitigiłlugu Caesar-mun Caesar-m pigikkana, suli Agaayyutmun pigikkana Agaayyutim.” ²² Tusaakamitruñ Jesus-ñum uqağikkana quvigiusunñiqsut unitługuasiñi.

Apiqsruun Anjpkakkautikun Tuquliğmiñ

²³ Taavrumani uvlumi Sadducee-ħuruat, tamatkua uqağuurat tuquruat anjtitłaiñnipluğich, utlautiniqsut Jesus-mun apiqsruğukħuġu, ²⁴ “İlisautrii, Moses-ñum uqaqtıaaatigut itnaqħuni, Anun İlaqatıaqtuauq tuqukpan qitunğigaluaqani, taavruma anjtim aniqataan İlaqatniktaagırsakrağiniğaa uilğagħnaaq qitunğisilugu anjtmik ilisimanaguniasıñ tuqurruaq qitunğagıtılaanjanik. ²⁵ Samma maani ittut tallimat malğuktun aniqatigiğich akunnaptikni: anjayukħiq nuliaqtuauq tuqupluni qitunğaitłuni, unitługu nuliani aniqatmiñun. ²⁶ Tuglıasuli aniqataa taatnatun tuqupluni pinjauaglu, kisaimma iluqatinj aniqatigiğich tuquvut. ²⁷ Aqulliupluniasıñiñ ağnaq tuqupmiñiqsuq. ²⁸ Taapka tallimat malğuurat anjtit nuliaqtuat iluqatinj taavrumıña ağnamik, nallıata nuliagıgisıñıqpaunj taamna anjtiqıgvıñmi?” ²⁹ Jesus-ñum kiuniğai, “Qanutun killukuauqtıgıvisi! Nalugisi Agaayyutim uqałħich İlaanlu sanñja. ³⁰ İñuich anjtiqıgumıñ tuqumiñ İlaqatniktuğumiñaitçhut naagaqaa İlaqatniktitakkauyumiñaitçhut. Aglaan itkisirut isagulikkitun qılanjmiittuatun. ³¹ Aglıqısimasuknağıksi Agaayyutim uqauttutaa ilipsitñun anjtiqıłħkun tuquliğmiñ. ³² ‘Agaayyutıgıaatja Abraham-lu Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu.’ Agaayyutıgıñitkaat tuqunjaruat aglaan İñuurat.” ³³ İñugayaat tusaakamitruñ Jesus-ñum İlisauttutaa quvigiusunñiqsut.

Kamañağniqsarakun Tillisigun

³⁴ Pharisee-*nuruat* katimaniqsut tusaakamiñ Jesus-mun nipaiqsiñi³⁴lugich Sadducee-*nuruat*. ³⁵ Iñajata ilisautriñ³⁵nuruam maligutaksranik apiqsruñigaa Jesus uuktuaguklugu, ³⁶ “Iñisautrii, nalliat tillisit kamanagniqsrauva maligutaksrani?” ³⁷ Jesus-*nun* kiuniñgaa, “Piq-pagiyumagiñ ataniq agaayyutigikkan iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ iñuutchipniñ, suli iluqaaniñ isummatipniñ.” ³⁸ Taamna tavra sivulliq suli kamanagniqsraq tilliñ. ³⁹ Suli tuuglia taatnatun itmiuq, ‘Piqpagilugu iñuuniaqatin ililugu iliptun.’ ⁴⁰ Maligutaksrapayaq suli sivuniksriqirit ilisauttutigikkanjich tunñnaviaqatut taapkuñnuña malguñnun tillisiññun.”

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

⁴¹ Pharisee-*nuruat* katimapkaqugich Jesus-*nun* apiqsruñigai, ⁴² “Qanuq isummatigivisiuñ Christ, anniqsuqti akiqsruutauruag? Kia kinuniagivaun?” Kiuniñgaa, “David-*nun*.” ⁴³ Jesus-*nun* nipliutiniñgai, “Qanuqhunimi David-*nun*, uqaqhuni Irrutchikun, taiguu-tiqagñiqpaun ataniñmik? Atakkii uqaqñiguguuq, ⁴⁴ Ataniq uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiuviksrapnun

uvañnun akiñiñiahatnunaaglaan uumigiritin.’

Psalm 110:1

⁴⁵ David-*nun* inñimiñik taiguutiqaqpagu Ataniñmik, qanuñmi Anniqsuqti David-*nun* kinuñviaqitlaniqpaun?” ⁴⁶ Nalliataunniñ Pharisee-*nuruat* kiulguñiñigaiñch Jesus-*nun* apiqsruutai. Tavrakñaniñaglaan uvlumiñ kia-unniñ apiqsruqtaqñaiñigaañgaañ Jesus.

23

*Jesus-*nun* Kiliktuutigigai Ukpññuqaqtit*

¹ Taatnaaniñman Jesus uqaqñiqsruq iñugayaanun maliguaqtiminunlu, itnaqhuni, ² “Aglaliqirit Pharisee-*nuruat*lu maligutaksruuqtut Moses-tun inilgaañnima. ³ Taatnamik tupigiraksragigisi atuglugiñlu supayaanik uqautikpasi tuvrasuñaqnagich qanuq pisuutilañaat. Atakkii atuummitñaitchaat sumik uqaqqaqhutin. ⁴ Natmiqsuiruqtut inñunun uqumailanik. Aasiisuli ikayuñgummataitkaich akiyautisuglugich. ⁵ Savaapayaqatñ inñiqtaqiragigaa qiniñiqusaalñiñagutin inñunun. Agliñlaaqtaqñigaiñch puukataurat qauñmikniñlu taligimikniñlu imaqaqtuut uqaqñik suli atnuñgaañmiñ niviñjalukkataniñch takñilaaqugich. ⁶ Iniqallatuniqsut qaukñiñich aquppiutanñitnik niñiqpakmata, suli Jew-*nuruat* katraqñiñitñi aquppiñlatuplutin qaukñuruam inaani, ⁷ suli tumitchiani paglatutuplutin suli inñunun tuqñiraqusuuplutin ilisautriñik. ⁸ Aglaan taiguutiqaqñimiñaitchusi ilisautriñik, atakkii atautchiñiñamik ilisautriqahusi aasiññ iluqasi aniqatigiiksusi. ⁹ Taiguñniaqasiñsuli kiñapayaaq maani nunami aapapsitñik, atakkii atautchiñiñamik aapaqatqusi qilañmittuamik. ¹⁰ Naagaqaa taiguqasiññ kiñapayaaq sivulliuqtinik atakkii atautchiñiñamik sivulliuqtitaqatqusi, taamna Christ-*nuruq*, anniqsuqti akiqsruutauruag. ¹¹ Inuk kamanagniqsrauruag akunnapsitñi savaktigiyumagiksi. ¹² Suli kiñapayaaq kamanagasugiruaq inñimiñik atchiksipkakkauqisiruq. Kiñapayaaq atchiksiruq inñimiñik kamanagsipkakkauqisiruq.

*Jesus-*nun* Suakataqai Ukpññuathatigun*

¹³ “Nakñiñ, aglaliqirisiiñlu Pharisee-*nuruasiñlu*, ukpññuqaqtisiñ! Kanjisiññaitkiksi Agaayyutim uqalha uqñiraqtaalu suli ilisautriñitlugich. Atriqaqtusi inñunni amautiqaqtuanik Agaayyutim anayyuqautaanun aglaan anñmanitlugu. Isinitchusi sulipsuq isiqtailigisi tamatkua isigñiuraqtuut. ¹⁴ [Nakñiñ, aglaliqirisiiñlu Pharisee-*nuruasiñlu*, ukpññuqaqtisiñ! Ivayaqtuipñisi tupinñitñik suliñiauranñitñiglu uñlgañnaat, aasiññ taimma qiniñiqtinñiaqasiñplusi takiruumik agaayuplusi, taamna pisigilugu anasiññuqsaqsiñliksraqsi pigiñitlunñiaqtuq.] ¹⁵ Nakñiñ, aglaliqirisiiñlu Pharisee-*nuruasiñlu*, ukpññuqaqtisiñ! Kukiñkutsi tañiukunlu nunakunlu atautchimikunniñ maliguaqtiniguksusi. Aasiññ maliguaqtiksraqtaagñianikapsiññ anasiññuqsaqñiñmutlasiraqigiksi pigiñitlukuñ ilipsitñiñ. ¹⁶ Nakñiñ, ayaunñaplusi sivulliuqtauruasiñ! Uqaqtusi, ‘Kiñapayaaq akiqsruqami agaayyuvikpakun taamna suunñitchuq, aglaan kiñapayaaq akiqsruqami kaviqsaakun manikun agaayyuvikpakun, tavra akiqsruutiniktuq!’ ¹⁷ Ayaunñaplusi isumalguitchuasiñ! Nalliak ukuak piñluktuanñuva—kaviqsaq manik naaga agaayyuvikpak ipiqsitchipkairuag kaviqsaamik maninñmik? ¹⁸ Uqaqtusisuli kiña inuk akiqsruqami tuniñlaqtuqvikun taamna suunñitñiplugu, aglaan akiqsruqami aatchuutauruakun tuniñlaqtuqñiñmi akiqsruutiniktuq. ¹⁹ Ayaunñaruasiñ! Nalliak ukuak piñluktuanñuva aatchuun naaga tuniñlaqtuqvik ipiqsitchipkairuag aatchuutmik? ²⁰ Taatnamik inñuum tuniñlaqtuqvikun akiqsruqami taputiragigai aatchuutit tuniñlaqtuqñiñmittuut. ²¹ Inuk akiqsruqami agaayyuvikpakun, taputipmiragigaa Agaayyutim ittuag tavrani. ²² Inuk pakivrumuuna akiqsruqtaqami taputipmiragigaa Agaayyutim aquppiutanñi taamnalulu aquppiruag tavrani. ²³ Nakñiñ, aglaliqirisiiñlu Pharisee-*nuruasiñlu*, ukpññuqaqtisiñ! Qulikuraqtusi avuugutipsitñik—mint, dill suli cumminnik; aglaan minitlugich qulliupiaqtuut ilisauttutit maligutaksrani: nalaunñaruaiñ,

nagliktaq suli ukpiqsrihiq —taapkoa atuumaraksragaluasi minitchiragasunaqasiaglaan sivulligñik. ²⁴ Ayaunaplusi sivulliuqtisii, milugiatchiat piigñiagagigisi qallutipsitñi salumautituqlugich, aglaan iilgataqtiqagigiksi pikukturuuq natmaksigvik. ²⁵ Nakhiun, aglaliqirisiihu Pharisee-nuruasiilu, ukpinjuaqtisii! Salumapkairusi qaahñiñitñik qallutipsi suli puggutapsi, aglaan ilunich immaukkaqhutin ivayaqtuqigimik suli killiqihimik. ²⁶ Pharisee-nuruasi, qanuton qinñitlaisigivisi! Salumaaqqaqsigik iluanjik qallutimlu puggutamlu, qaanigli salumayumauk. ²⁷ Nakhiun, aglaliqirisiihu Pharisee-nuruasiilu, ukpinjuaqtisii! Ittusi qinñiyunaqtuatun iluvgich silataatitun, aglaan ilunich immaukkaqhutin tuqunaruat iñuich sauninñitñik suli qaayugnapayaqtuanik. ²⁸ Taatnallapiaq qaahñiñapsigun sagviaqtuqagtsi iñunun nalaunjaruatun ilipñusi, aglaan ilupsitñi immaukkaqtusi ukpinjuaqtinik pigiilqihigñiglu.

Jesus Sivuniksriquruq Anasiññuqsaaqviksrañjatnik

²⁹ “Nakhiun, aglaliqirisiihu Pharisee-nuruasiilu, ukpinjuaqtisii! Qinñiyunaqsagisi ilunich sivuniksriqirit suli nalaunjaruat iñuich. ³⁰ Uqaqtusisili, ‘Inñuinaqsimagupta inilgaan taimani aapaavut iñuuniaqmata, piqasigsuutinayaitchugut ilinñitñi iñuuaqtumata sivuniksriqirinik.’ ³¹ Taatna uqaqapsi ilipsitñik ilisimarauniqsusi kinuviaqñitilaapsitñik tuqqtchiruanun sivuniksriqirinik. ³² Ki naatchiun sivulliapsi aullaqñiikkañat. ³³ Ilipsi qitungañich tuqunaqatuuq nimigiat! Qanuqlugu najaqniaqpsisun anasiññuqsaaqvinmuktitaaviksraqsii? ³⁴ Taatnamik tuyugisirusuñ sivuniksriqirinik ilipsitñun puqiksaaniglu iñunjik aglaliqiriniglu—ilanjich tuqqtukisigisi, suli ilanjich kikiaktuutilugich, atlatsuli ipigaqtuqlugich katraqvipsitñi suli qimaaratchilugich nunaaqqimiñ atlanun nunaaqqinun. ³⁵ Taamna pisigiplugu anasiññuqsaaqsuiksraqsii tikiññaiaqtuq ilipsitñun maqitchipkaiñapsigun auñatnik nalaunjaruat iñuich mañna nunamun, aullaqñiilugu iñuuaqtuñhaniñ Abel-njum iñuuaqtuñhanuaglaan Zechariah-m igññan Barachiah-m, iñuuaqtapsi akungakni agaayyuvikpaumlu tunillaqtuqñviumlu. ³⁶ Uqaqtugipsi ilumutuuruamik, iluqani tamanna anasiññuqsautiksraaq tikiuamagisirusuq makununa iñunun pakmapak iñuuranun.

Jesus-njum Piqapsriñha Jerusalem-miunik

³⁷ “Annaatuk, Jerusalem-miusii! Tuqutchuurasii sivuniksriqirinik miñuqtuirusaailu uyaqanjnik tamatkunija tuyuurauruanik ilipsitñun! Akulaiqlugu katitchum-miugaluagagigitka iñugikkasi, atrilugu aqargiqpak piyaqquqtailitñiktuatun paiyaagmiñik ataaknun isaqqunmi. ³⁸ Atanji, tumpiqsi suksraakkauallapiagñiaqtuq suunillaqñuglu. ³⁹ Taatnaqluna uqautigipsi, qinñitqikkumiñaitkipsitña nipligñiñapsitñunaglaan, ‘Uvvatuuq Agaayyutim pilñitugilun taamna tikichuaq atqagun atangum.’”

24

Jesus Sivuniksriquruq Piyaqquqñiñhanik Agaayyuvikpaum

¹ Jesus unitkaqsimagu agaayyuvikpak maliguaqñiñ upyaugñiñaat ininñitñik agaayyuvikpaum. ² Jesus-njum apiqsruqñiñai, “Iluqaisa makua tupqich qinñitpisigich? Uqautigipsi, Kisinñuqtaqagumiñaitchuqunniñ uyaqanjnik qalliani atlam ulgusimaitchuamik.”

Jesus Sivuniksriquruq Ihuilñiugñitniglu Piyuaqsuiksramiglu

³ Jesus aquppipkaqtitlugu iggimi taggisigaqtuamik Olives-mik maliguaqñiñ utlanñiñaat kisipkuqhutin apiqsruqlugu, “Uqautigit uumiña. Qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun ilitchuqutigin ilitchuqigisivisa aggyiasiguvich suli nuna isukiyasikan?” ⁴ Jesus-njum kiunigai, “Qaunatqiaqigitchi iñuilli kinninñitçhumaqasi. ⁵ Atakkii iñugiaktuat iñuich aggigisirut uqaqutin, ‘Christ-nruna,’ aasiñ kinninñitçhumaqasi iñugiaktuanik iñunjik. ⁶ Tusaagisirusi anuyaktuanik qanittuamiñ uñasikuamiñlu. Iqsñiñaqasi atakkii iluqatin tamatkua atuumaraksraurut aglaan isukñigitchuqsuli. ⁷ Nunaaqqich anuyyugisirut akilñigisikillutin avatmun suli atanguvich akilñigisikillutin avatmun, nigisukuksuqimilutin, suli nuna aulapmiñi nanipayaq nunani. ⁸ Iluqaitñik tamatkua aullaqñiñisaaqñigai auliyautiñum.

⁹ “Qaisaugisirusi nagliksaaqsuiviksraqsitñun, suli tuqqtuauksraqsitñun, uumigitchiulusi nunaaqqipayaaniñ piqutigiluna. ¹⁰ Taimaniqqupan iñugiaktuat iñuich ukpiqutaiñiaqtut, aatchuutigiraqautilutin avatmun suli uumikkutilutin avatmun. ¹¹ Iñugiaktuat sivuniksriqirinjuaqtuat aggyisipmiñiqsut kinninñitçhumaqasi iñugiaktuanik iñunjik. ¹² Suli pisigilugu iñuich pigiilqihait iñugiaksitmukhutin piqpakkutaat niglaqsñiñiaqaa. ¹³ Aglaan iñuk makitaruaq payañaiqumi isuanun anniqsukkaugisirusuq. ¹⁴ Quiaqtuqñigisigaat taamna tusaayugaallautaq Agaayyutim anayauqutaagun, uqautigilugu nunaaqqipayaanun. Aquagun isukkitisirusuq.

Tatamnapiagataqtuaksraaq

¹⁵ “Iñuk agliquruuq ukunija kanjqsili. Qinñiñiaqigiksi naggunallapiagataqtuq qikaqlugu ipqitçhuami inimi iniksraqñisamiñi, Daniel-njum Agaayyutim sivuniksriqiraa

uqautigikkana. ¹⁶ Taipkunani uvluni iñuuniaqtuat nunanani Judea-m qimakkumaut iğgiñun. ¹⁷ Iñuksuli itkumi tupiğmi qaanani atqagnaqani aikliğuni sumik tupiğmi luanani. ¹⁸ Kiñasuli iñuk nautchiivini mi itkumi utigniaqani aikliğuni quppigaağmiñik. ¹⁹ Taipkua uvlut tikitpata, naktiun ağanat sinaiyaunigumiñ suli aakat miluktitçigumiñ ililgauragmnik. ²⁰ Agaayutitchi qimahksraqsi atuumatqunilug ukiumi naagaqaa mingiñsiagvium uvluan. ²¹ Atakkii tairvumani nagliksaaqaurahksraq atuomagisiruq atriginisana atuamaruam aullagñihaniñ nunam uvunjanunaglaan. Taatnasiq nagliksaaqaurahq atuummitqinñianitçhuq taavruma aquagun. ²² Aasii Atangum makua uvlut ilanñaqtaanisuaqpagich, kiña iñuk anniqsukkaayumiñaitçhuq. Aglaan pisigiplugich piksraqtaani Agaayyutim taapkua uvlut ilanñaqtaağisigai. ²³ Taimaniguqpan kia iñuum uqautikpasi, ‘Qiniqsium, uvva Christ,’ naagaqaa itnaqpasi, ‘Ikaniittuq,’ ukpiginiaqasigik. ²⁴ Atakkii anniqsuqtinñuat suli sivuniksriqirinñuat iligisirut savaaqagutin kamanaqtuanik savaanik suli quviqnaqtuanik. Taapkunuuna kinniñiağniğaiç Agaayyutim piksraqtaani pisagiyumiñagumisigik. ²⁵ Atarji, uqautigipsi taavrumaña atuummagaluqnaq. ²⁶ ‘Aasiil kisupayaam uqautikpasi Christ iñuilaami innilugu tatpavunaqasi naagaqaa iriqsimanilugu uvani tupqum luanani ukpiginiaqasiun. ²⁷ Atakkii Iğniña Iñuum agğisirsuq atrilugu ikniqpalañmun qaummagiksipmatun qilak kivaknamiñ kanaknamun. ²⁸ Sumipayaqsuli tuqunaruq itpan, tavrurña tinmiaqpaich tuqunaraqtuğuurat katisuurat.

Agğiliksraña Iğniñan Iñuum

²⁹ ‘Aquranağumaasiñ uvluiñ nagliksaaqsium, siqiniq taaqsigisiruq

suli tatqiq qaumağingiguni,

uvlugiat katagaqmilitin qilaniñ

suli qaummatipayaani silam nuktitalutin inimikniñ.

Isaiah 13:10; 34:4

³⁰ Tairvumani uvluni ilitçhuqutaa Iğniñan Iñuum sagvigisiruq qilani. Iñupayaña nunam qialuni qiniğisigaat Iğniña Iñuum agğisuaq nuviyakun qilaniñ sanñimigun suli kamallapiaqtuakun kamanautmigun. ³¹ Qalğutautiqpaktuglugich nipiturat tuyugisigai isaguligikkani katitchiyaqtillugich piksraqtaagmnik iñunñik nakitñapayaq nunami.

Iisaaksraña Asirritlaitçhuam Napaagtum

³² ‘Iisaqağitchi fig napaagtumiñ, itnaqhuni, akigiñiñ milukatanjich naugaqsipmata suli sunaaqsiplutin qituglipmata ilisimarağigiksi upingam qallihha. ³³ Taatnatuntuuq qiniğupsigik tamatkua atuummiruat ilisimaniaqmigiksi Iğniña Iñuum qallilapiaqtilaana qakma. ³⁴ Iñuum uqautigipsi, Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuquaninñianitçhut tamanna suapayaq atuumaanikkaluaqnaq. ³⁵ Iluqani nuna suli qilak piyaqqukkaugisiruk, aglaan uqalñich uqautigikkatka piiñigumiañaitçhut.

Pivia Agğiliksrañan Ilisimaraitçhuq

³⁶ ‘Kia-unniñ iñuum nalugaa uvlug naagaqaa sassağ sumi tikisilaaksraña. Isagulugich qilaniñmiittuat unniik iğniğuruam nalugaat. Kisimi aapam ilisimagaa. ³⁷ Iğniña Iñuum agğiqpan taimanisun itkisiruq atrilugich iñuich iñuuniaqmatun uvluiñ Noah-m. ³⁸ Atakkii taipkunani uvluni sivuani uliqpañhum iñuich niğimaqtut imiqsimaqhutinlu, ilaqatniktuqhutin suli qitungatin ilaqatniktuqtitlugich Noah-m isigniañhanunaglaan umiamun. ³⁹ Iñuich ilitçhuğinñiñisut atuumaniaqtuamik uliqpanmun pisagilgataqtitlutin. Taatnatun itkisipmiuq Iğniña Iñuum agğiqpan. ⁴⁰ Malğuk anutik savaktuak nautchiivini, ilaqataa tigurauligisiruq aasiñ ilaqataa uniktauliguni. ⁴¹ Malğuk ağanak mukkaaksriutuak mukkaaksriugvinmi, ilaqataa tigurauligisiruq aasiñ ilaqataa uniktauliguni.

⁴² ‘Taatağasi ataramik itqanaitçhuksraurusi, atakkii nalugiksi sumi uvlumi atannapsi agğiñiaqtılaanjanik. ⁴³ Aglaan ilisimayumagiksi una, tupqum iñuan ilisimayumiun napmun ilikpan unnuuq tigliñiaqtim agğiñiaqtılaana qaunaginayaqtuq tigliñiaqti siqumğutitqunilug tupiğmiñun. ⁴⁴ Taatnatuntuuq itqanaitçhuksraupmisi atakkii Iğniña Iñuum agğiñiaqtuq sassağniğmi niğiuvginjisapsitñi.

Tuniqsimaruuq Naaga Tuniqsimaitchuaq Savakti

⁴⁵ ‘Kiña tuniqsimaruunupluni isumatuplunilu savaktauva? Ilaanuruq anayuuqam qaukñiutikkana atlanun savaktimiñun tupiğmiñi ittuanun niqiksritñiikaqtuamun piviksraq nallaullapiaqtuq. ⁴⁶ Qanutun quviasuktigigisiva taamna savakti anayuuqam utigumi paqitana savaagilugu. ⁴⁷ Iñuum uqautigipsi, atangum piksraqtaagigisigaa taamna savakti qaunaksritqulugu iluqaitñik suurağmiñik. ⁴⁸ Aglaan qanuq savaktaunigpan pigiitluni? Isumapiagñisusq inmiñun, ‘Anayuuqaga maunauraq utignianitçhuq,’ ⁴⁹ aasiñ anaumiaqsilugich atlat savaqatini suli niğiqatigiplugilu imiqatigiplugilu imiqtuqtit. ⁵⁰ Anayuuqana taavruma savaktim utigniaqtuq ilanagun uvlut niğiuğinjisillugu ilaanik sassağniğmilu qaunaginjisillugu. ⁵¹ Atangata agğigumi tatapsallapiağisigaa

piqasiutiipkaqlugulu ukpinqaqtinun. Tavrani iñuich qiaqisirut tiriqullatçilugilli kiggutitij.”

25

Atrikusaun Qulitigun Niviaqsiatigun

¹ “Agaayyutim anjaayuaqtaa sagviqpan itkisiruč qulitun anjutiqsimaichuatun tummiaqagtuanič nannuramiknič paagiaqluġu ilaqatniñiaqtuaq. ² Tallimat taapkunani isumaturuanuniqsut, sulitallimat isumatuitlutinj. ³ Taapkua isumatuitchuat saagaġmiñiġaich nannuratin, aglaan uqsritçitiksranjitiñik saanganġiñiñiqsut. ⁴ Isumaturuataasiñ uqsritçitiksraliġaġniqsut nannuramiknun. ⁵ Ilaqatniñiaqtuaq tulunijapkaqluġu taapkua iluqatin siñiñnialiqamiñ siñiksagñiqsut. ⁶ Tavra unnuaq çitiqquqman iñuk nipliqsuq, ‘Marra, ilaqatniñiaqtuaq agġiqsuq. Anilusi paagiasiqun.’ ⁷ Iluqatin anjutiqsimaichuat makitnamiñ ikummaktaagñiġaich nannuratin. ⁸ Isumatuitchuat uqatiniġaich isumaturuat, ‘Qaitçhisigut ilanjanik uqsrupsi atakii nannuravut qamiñsiñiqsut.’ ⁹ Aglaan isumaturuat kiuniġaich, ‘Naaga, naamayumiñaitpalunmiugut uvaptiknunlu ilipsitiñunlu pigupta, aglaan aullaġusi taipkunuja tunisullaqtuanun uqsrunik tauqsġiaġitçi piksrapsitiñik.’ ¹⁰ Tavrani isumatuitchuat aullaġniqsut, aasiñ tauqsġiaġitlugich ilaqatniñiaqtuaq agġiġniqsuq. Taapkua itqanaitchuat isiqatġiġaata katchuutiviniñun niġiġqagiahutin, tavraasiñ taluplugu. ¹¹ Aquvatigunli agġiqmiñiqsut alġianich niviaqsiat. Uqaaqsigaluaqtut, ‘Ataniiq, anjautillañiaqtigut.’ ¹² Aglaan kiuniġai, ‘Naluniġipsi. Kisuuvisi?’ ¹³ Taatnaġusi qaunatqiaġitçi. Atakii nalugiksi uvluq unniñ sassagñiq Iġniña Iñuum agġiħksraña.

Atrikusaun Piņasutigun Savaktitigun

¹⁴ “Suliuva Agaayyutim anjaayuaqtaa sagviqpan atriaqatuuq anjutmik iglausuktuamik unjasikusamun nunamun. Injiñuqplugich savaktiġikkani qaunaksriļiutinġai suuraġmiñun. ¹⁵ Atausiġ iñuk qaitçiñiġaa 5,000-tun manijñik, atla iñuk 2,000-tun, atlasuli 1,000-tun, iñulla a akuqtuipłuni pitłakkaġmigun. Aasiñ aullaġniqsuq iglavuksraġmiñun. ¹⁶ Taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun manijñik aullaqħuni piñatçiasunjaqani tauqsġiñiutiginġai maniksriusriani, aasiñ piññautiġiplugich 5,000-sipsaanik. ¹⁷ Taatnatunsuli taamna iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun piññapsaaqmiiq atlanik 2,000-nik. ¹⁸ Aglaali iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun aullaqħuni paksrautiġluq nunamun iriġniġaa anjaayuaġmi manija. ¹⁹ Akuni piļġataġaluaqami anjaayuaqat taapkua savaktit utiġniqsuq, aasiñ makpiġarriqutiaqsipługich maniksriusrianaqtigun. ²⁰ Tavra taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun tikiutiruuq atlanik 5,000-naktaagmiñik uqaqħuni, ‘Ataniiq, qaitçhikappa 5,000-tun manijñik, uvva piññapsaaqtuja 5,000-nik.’ ²¹ Anjaayuaqan taavruma uqautiġaa, ‘Savaaqallautagñiqsutin, nakuuplutin tuniqsamaruanuniqsutin savakti! Tuniqsimatriñiqsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun; inillañniġikpiñ anjalatiġugutin iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyaġiñ anjaayuaqagħkappni.’ ²² Taamnaptuuq iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun manijñik agġimiiq, ‘Ataniiq, qaitçhikappa 2,000-tun manijñik, uvva piññapsaaqtuja 2,000-nik.’ ²³ Anjaayuaqanuuq uqautipmiġaa, ‘Savaaqallautagñiqsutin, nakuuplutin tuniqsamaruanuniqsutin savakti. Tuniqsimatriñiqsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun. Inillakçisigikpiñ iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyaġiñ anjaayuaqagħkappni.’ ²⁴ Tavrani iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun manijñik agġiħuni uqaqtuq, ‘Ataniiq, ilisimagikpiñ. Anayaktuaqtuañġitçhutin anjun. Pukuiratutin nautçiivigiñisapniñ katitçisuuplutinlu kangaqsruivingisaniñ nautçiaksranik. ²⁵ Sivuugapłuja taatnaqłuja iriġitka maniksin nunamun. Uvva, pisin pigigitin.’ ²⁶ Anjaayuaqan uqautiġaa, ‘Pigiitçhuatin iqiasruuplutinlu savakti! Ilisimagaluaqtutin kpirsuutillaamniñ nautçiivigiñisamniñ katitçipłujalu kangaqsruivingisamniñ nautçiaksranik. ²⁷ Iliñayaġniġitin manitka manniqiriñun, aasiñ utiġuma akuqtuitłanaqatnaja pimiñik naggutinjitiñik.’ ²⁸ Aasiñ uqautiniġai atlat savaktit, ‘Pisigin taapkua manich ilaaniñ qaityaġiġlugichaasi taavrumuja 10,000-tun maniqagtuamun.’ ²⁹ Tavraasiñ kiñapayaq anjalatçilautaqtuq aatçhuasriagmiñik piññapsaaġisiruq sippakuuqtualġuni. Aglaan taamna piññangitçhuaq, mikiruamikunniñ piginasugħkagmiñik piikkaugisiruq ilaaniñ. ³⁰ Siñitçhiun piññanjiuranġitçhuaq savakti taagtuan taagñiqsranun. Tavrani qiaqisirut tiriqullaisa kiggutitij.

Aviktuħksraq Nunam Iñupayauraji

³¹ “Iġniña Iñuum agġitçkpan kamañaqtuakun qaunamigun iluqaisa ipqitçhuat isaġuligikkani piqatigilugich, aquvinniaqtuq aquppiutaqpanmiñun kamañaqtuamun. ³² Aasiñ iñupayauraji nunam katitaugisirut sivuġaanun. Tavrani aviktuġisigai atausiuttaaglugich, atrilugu munaqsri aviktuipmatun ipnaiñik tuttuħuraniñ. ³³ Suli inillakçisigai ipnaich taliqpinmi tunjaanun, aglaali tuttuħurat saunium tunjaanun.

³⁴ Umialgum uqautigisigai taliqpinimi ittuat, 'Maunağitchi, aatchuusriaqtuasii piliusiamik Aapamniñ, paitchaktaagisiuñ Agaayyutim anaayyqataa itqanaiyaanuruuq ilipsitñun iñiqtaulhaniñaglaan nunam. ³⁵ Atakkii nigisuktauqama niqiksritchagigikma. Imigukamalu imiksritchagigikma. Iglaanjukama aiyugaaqluñ isiqtitagigikma. ³⁶ Atnuğaanjitñama atraksritchagigikma atnuğamik. Atniğñaqama takuragigikma. Isiqtauqama tikiñluñ isiqattaagagigikma.' ³⁷ Tavralli iñuich nalaunjaruat kiuniagaat, 'Ataniiq, qanaaglaan qiniqipisigiñ nigisukavich aasiñ nigipkaqutin naagaqaa imigukavich imiqtitagivisiğiti? ³⁸ Qanasuli qiniqipisigiñ iglaanplutin aasiñ isiqtitlutin naagaqaa atnuğaanjitñavich atnuğaaqitpisiğiti? ³⁹ Suli qanaaglaan qiniqipisigiñ atniğñaqutin naagaqaa isiqsiviniñmiitnavich takuniqipisigiñ?' ⁴⁰ Umialgum kiugisigai tamatku itnağlugich, 'Iłumun uqautigipsi. Qanutunaglaan savautrikapsi nagliñnaqniqsrañatnun aniqatiuma savaagigiksi uvañnun.' ⁴¹ Aasiñli uqautiniaqmigai tamatku saumium tujaani, 'Piigitchi uvañniñ! Anasiññuqsakkauniaqtusi isuitchuami ikniğmi itqanaiyaanuruamun tuungagmun isaguliñiñunlu. ⁴² Atakkii nigisukama niqiksritçaitchipsitña. Imigulikama imiksritçaitchipsitña. ⁴³ Iglaanjukama aiyugaatlatichipsitña. Atnuğaitñama atnuğaaqtitlatichipsitña. Atniğñaqamalu isiqsiviniñmiitnamalu isiqattaatlatichipsitña.' ⁴⁴ Tavraptuuq kiuniagaat itnağutin, 'Ataniiq, qanaaglaan qiniqipisigiñ nigisukavich imigukavillu naagaqaa iglaanukavich atnuğaitñavillu, naagaunniñ atniğñaqavich isiqtauqavillu aasiñ savautingitlutin?' ⁴⁵ Aasiñ kiuniagaai, 'Uqautigipsi, qanusipayaamik savautrisunğitñapsi atatchimununniñ nagliñnaqniqsraqtuamun savautriñğitchusi uvañnik.' ⁴⁶ Tamatku aullaqtitkisigai isuitchuamun anasiññuqsaqsiuviniñmun, aglaali nalaunjaruat isuitchuamun iñuudiğmun."

26

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

¹ Jesus uqağuiqami tamatkuniña, uqautigai maliguaqtini, ² "Iisimarusi, malğuk uvluk aquagun atuumagisiruq Jew-nuruat nigiqpagvikañat atilik Apqusaakkauğimik, aasiñ Iğniña Iñuum aatchuutigikkauniaqtuq kikiaktuutraksrauluni." ³ Qaukñich agaayliqsit [suli aglaliqirit] suli sivulliuqtigñat katinniqsut igluqpañanun qaukñat agaayliqsit atilgum Caiaphas-mik. ⁴ Sivunniugaqsiñiqsut tigusrağuklugu Jesus nalunautchilutin tuqul-luguasiñ. ⁵ Aglaan uqağniqsut, "Nigiqpagvikaam uvluanu taatnağniangitchikput. Iñuich analanuqłuktaivaiaqtut."

Jesus Tiprağiksakkauruq Bethany-mi

⁶ Uvvaasriñ Jesus Bethany-miitlugu tupqani Simon-ñum auyugaqtualgum ⁷ tikiñniğaa ağnam saagaqhuni nakasrunñanuramik tiprağiksautmik akisuruamik nanuutiksramik, aasiñ kuviplugu Jesus-ñum niaquanun niginiñiaqtitlugu. ⁸ Maliguaqtañ qiniqamitruñ iħağniñniğaaat nipliqtutin avatmun, "Supman asiñun tiprağiksaun atuqpañ?" ⁹ Una tiprağiksaun tunikpan atqunautaunayaqtuq qaisauluniasiiñ nagliñnaqtuanun." ¹⁰ Jesus-ñum iłitchuğiplugu nipliutigikkañat uqautiniğai, "Suvaata una isumaaluksaaqpisuñ ağnaq? Savautigaaña savaallautamik. ¹¹ Nagliñnaqtuat nayuqtigigisi ataramik, aglaan nayuqtiginiangitchipsitña ataramik. ¹² Uvvauna ağnam kuvikamiñ tiprağiksaun timimnun itqanaiyautigaa iħvikkaulksrağa. ¹³ Iłumun uqautigipsi, nanipayaaq tusaayugaallautaq quliaqtuanukpan nunapayaani, taavrumaptuuq ağnam savaaña uqautigisipmiuq itqakkutaauluni ilaanun."

Judas Aniqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

¹⁴ Taimmali iħanaata qulit malğuk maliguaqtit, atiaqtuq Judas Iscariot-mik, utlautiniqsuq qaukñitñinun agaayliqsit ¹⁵ uqautiplugich, "Sumik qaitchiñiaqpisitña Jesus aatchuutigigupku ilipsitñun?" Akiliñniğaaat iñuñniñaq qulitun maniñnik. ¹⁶ Tavrakñaniñaglaan Judas qanaksruaqsiuq piviksramik aatchuutigisrukluq Jesus.

Jesus Nigiqatauniqsuq Maliguaqtimiñi Nigiqpagviani Atiliñmi Apqusaakkauğimik

¹⁷ Sivulliqpiani uvluanu nigiqpagvikaam puvlaksiğniğilaanik qaqqunik maliguaqtit tikiñniğaaat Jesus uqautipluguaasiñ, "Nani itqanaiyaquvisigut nigiqpaħksrapnik atiliñmik Apqusaakkauğimik?" ¹⁸ Kiuniğai, "Nunaaqqimugitchi anjtmun ilisimakkamnun uqautilugu, 'Iħsautri uqaqtuq, piviksrağa qalliuraqtuq. Nigiqpagvia atilik Apqusaakkauğimik niğgiviğisukkiga tupipni piqatigilugich maliguaqtitka.'" ¹⁹ Maliguaqtit piñiqsut Jesus-ñum piraksrirtaaton iħitñun, aasiñ itqanaiyaqhutin nigiqpagviksramun atiliñmun Apqusaakkauğimik. ²⁰ Unnuksraaqman Jesus aqvinniqsuq nigisukhuni piqatigiplugich qulit malğuk [maliguaqtini]. ²¹ Niginiñallagmin Jesus-ñum uqautigai, "Uqautigipsi, iħapsisamma aatchuutiginiğaaña uumiksriñun." ²² Iłuqatin isumaalutçhallapiagataqtut. Atausiuttaqhutin apiqsrullaagaqsiğaaat, "Ataniiq, uvañauñğitçhuq, amii?" ²³ Uqautigai, "Iħanuruq misuqatauruuq argañmiñik uvapkun puggetauramun. Taavruma

aatchuutiginiagaana uumiksriñun. ²⁴ Igñiña Iñuum aullağisiruq uqałhum aglaksimałhatun pisigiplugu ilaa, aglaan qanutun tatamnaqtigigisiva taamna anun Igñiñanik Iñuum aatchuutigitniktuag uumiksriñun. Nakuutlukkayaqtuq taamna iñuk taimani aniñginiñigumi.” ²⁵ Tavrani Judas-ñum aatchuutigitniktuanañ apiqsruğniğaa, “Iñisautrii, uvañauñgitchuq, amii?” Jesus-ñum uqautiniğaa, “Ii, ilviuruq.”

Atanğum Nullautchiğvía

²⁶ Niğillağmij Jesus-ñum tigugaa qaqqiaq quyaplugu Agaayyun siqumitkaa qaitluguasiñ maliguaqtimiñun uqaqhuni, “Tigulugu niğgisijun, tavrataamna timiga.” ²⁷ Tigupluguasiñ qallun quyaanikami qaitkaa ilinjitiñun uqaqhuni, “Imiğvigisijun!” ²⁸ Taamna auga maqipkakkauruq iñugiaktuanun aullağniuruq nutaamik sivunniugutmik Agaayyutmiñu iñunijlu. Taavrumuuna aukun Agaayyutim nalupqinaigñiğaa sivunniugutni iñunijun natqigutiksraupluni killuqsautinjitiñun. ²⁹ Imitqinjñiñgitchuñ taavruma asiam misuguanij uvakñaniñaglaan tikilgataqtillugu taimña uvluq imitqikkuma piqatigilusi Aapaa anjaayquataani.” ³⁰ Atuanikamij atuutmik aullaqtut igğimun taggisiquaqtuamun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriruruq Peter-m Piłlaatiksrana

³¹ Pisullağmij Jesus-ñum uqautiniğai maliguaqtini, “Iluqasi uniññiğapsitña uumani unnuami. Atakkii aglausimaruq uqałğni itna,

“Tuqtukisigiga munaqsri,

aasiñ ipnaich siamillapiagutin’

Zechariah 13:7

³² Aglaan anjipkakkauranikkuma tuqułigmiñ, aullağisiruñ sivupsitiñ Galilee-mun.” ³³ Peter-m uqautigaa Jesus, “Iluqatin atlat suksraağaluaqpatin sumiunniñ taatnağumiñaitchikpiñ.”

³⁴ Jesus-ñum uqautigaa Peter, “Uqautigikpiñ, anaqavak piłlaağutiginiğikma piñasuniaglaan aqargiqpak qalğuqtağaluaqnaq.” ³⁵ Peter-m uqautigaa, “Tuquqatigraksrağupkiñunniñ piłlaağiyumiñaiğigikpiñ.” Taatnatuntuuq uqaqtağmiut iluqatin maliguaqtit.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

³⁶ Jesus-ñum aullautigai maliguaqtini inimum atilijmun Gethsemane-mik uqautiplugich, “Aquppiuraallagitchi uvani, agaayutyuqtaqtilluñña iñuñña.” ³⁷ Aullautiplugich Peter malğuglu igñanik Zebedee-m alianniuliqsuq ikułlilullapiaghuni. ³⁸ Uqautigai, “Arrii, uvva uqumailiullapiagisunña. Alianam pisağihñiñaağuqtağaañ. Tavraniiuallagitchi qau-naksruqasillagluñña.” ³⁹ Taiñuñaqtaallakhuni pullapiağlugu kiiñani agaayuruq, “Aapaan, pisuhigupku piğun qallutaa nagliksaahum uvañniñ. Uvañna pisuhigijillaaptun aglaan ilvich pisuıptun.” ⁴⁰ Jesus utiqami maliguaqtimiñun paqinniğai siñiktuat. Apiqsruğniğaa Peter, “Qaunagiuraallakkumiñaitpisitña atautchimiunniñ sassağniğmi? ⁴¹ Siñiñniasunjaqasi agaayulisil. Ukpisrisainjichumausili uuktuqsiugupsi. Iłmun irrasiq piyumuñna-tiğaluaqtuq aglaan timi sayaitchuq.” ⁴² Jesus aullatqilgitchuq ilaqañni agaayupluni uqaqhuni, “Aapaan, una qallugauraq piğumiñaitpan uvañniñ imiqtaksrağipiağupku piłagu pisuhigikkan.” ⁴³ Utigitñami paqilgitchai siñiktuat atakkii irinjich siqupsağulillaapiaghutin. ⁴⁴ Uvvaasiñ aullalgitchuq agaayuyaqhuni piñatchiqługich, uqaqhuni taapknunjasuli uqautigikkağmiñik sivuani. ⁴⁵ Jesus utiqami maliguaqtimiñun uqautigai, “Siñiktuapisisuli iñiqtuqsiqahusi? Uvva, sassağ tikitchuq aatchuutigikkaaviksraña Igñiñan Iñuum arganjitiñun killuliqirit. ⁴⁶ Makillusi aullaqta! Aatchuutigitniktuaga imma tikitchuq.”

Jesus Tigukkauruq

⁴⁷ Jesus uqağugaaqtitlugu Judas agğiğniqsuq, ilañat qulit malğuk maliguaqtit. Piqatiğniqsuq iñugiallapiagtuaniñ iñunjik savikpiraqtuaniñ aulatchiraqtuaniglu, tuyumaruaniñ qaukñititiñ agaayuliqsit sivulliuqtigruanjitiñiñ. ⁴⁸ Taavruma aatchuutigitniktuam piqatini ilitchuqutiksriñniğai uqaqhuni, “Kiñataimma kunikkupku tavra taamnağisiruq. Tiguyumagiksi.” ⁴⁹ Taavrumatavra naliniñaağlugu utlakkaa Jesus pağlaplugu, “Pağlagikpiñ, iñisautrii!” aasiñ kuniklugu. ⁵⁰ Jesus-ñum kiuniğaa, “Iłauraamaañ, tavra taatnağiağuuñitkii.” Tamatkua iñuich tiguniğlukuq Jesus tigugaat. ⁵¹ Tavrani ilañata taapku piqatinijñ Jesus-ñum amuniğaa savikpani uugiraqtigugusii savaktiña qaukñata agaayuliqsit. Uugiraqamij tavra siutaiqsigniğaa. ⁵² Tavrani Jesus-ñum uqautigaa taamna, “Utiqtirruñ savikpaiñ puñanun atakkii iluqatin anjuyaktuat savikpakun piyaqquğisirut savikpakun. ⁵³ Isumanjitpich injqsruğupku Aapaga ikayuqtailiqilunña, akkuvaurapiaq tuyuğayağaañ qulit malğuktun kavluutiniñ isaguliñnik. ⁵⁴ Taatnağupku qanuğumi Agaayyutim uqałha im-miumagisiva uqağiruaq taatna ittuxsraupluni?” ⁵⁵ Taavrumani Jesus-ñum uqautigai iñugiallapiagtuat iñuich, “Savvaqłuktavik, atakkii agğiqhisi tigutyaqłunña savikpannik anau-taniglu. Uvluğaiğipman aquppigaluağaaqtunña piqatigiplusi agaayuyvikpanmi iñisautriñunña,

aglaan tigusratlaitchipsitŋa. ⁵⁶ Aglaan iluqatinŋ tamatkua atuumarut atakkii Agaayyutim uqalhihch uqagikŋanich sivuniksriqirit immiumaruksraupmata.” Tavralli iluqatinŋ maligūaqtit unitchaat pigruqhutinŋ.

Jesus Apiqsruqtuŋaat Uqaqsittaagviŋmi

⁵⁷ Taapkua tiguriruat Jesus-mik aullautiniŋaat Caiaphas-mun qaukiat agaayuliqsit katimmavigikkanaŋatnun aglaliqirit sivulliuqtigruatlu. ⁵⁸ Aasiin Peter-m malinŋigaa uŋasiuraaqhuni qaukiata agaayuliqsit igluqpanan silataanunaglaa. Isiqhuni aquppiqatauniqsuq qaunaksrini qiniŋuklugu qanuŋisitilaana. ⁵⁹ Qaukŋinich agaayuliqsit suli iluqatinŋ uqaqsittaagqitichirit pakaaqagŋiqsut tanjiŋilaanik ilisimarauruanik sagluutigilugu Jesus tuqqutchuklugu. ⁶⁰ Aglaan paqitichinŋiŋiqsut sumikunniinŋ, iŋugiakkaluqhutinŋ tikiaruat tanjiŋilaakun ilisimarauniaqtuat. Naagatai paqitichinŋitichut. Kiisaimmalu malŋuk tanjiŋilaakun ilisimarauruak saavitpuk ⁶¹ uqaqhutik, “Uvvauna iŋuk uqaqtuaq, ‘Piyaqqulhiŋaagiga agaayyuvikpana Agaayyutim aasiin nappatqigiluga pinasuni uvluni.’” ⁶² Uvvaasiin qaukiata agaayuliqsit makitluni uqautigaa Jesus, “Kiggutiksraitpich sumik ukuak iŋnuk uqautaakkun ilipkun?” ⁶³ Aglaan Jesus nipaisaaqtuq. Qaukiata agaayuliqsit uqautiniŋaa Jesus, “Itqagūq una, Pakma nayuutirugut sivuŋaani iŋuuruam Agaayyutim. Taatnamik uqautitigut, Christ-nuvich, Igŋiŋa Agaayyutim?” ⁶⁴ Jesus-num kiuniŋaa, “Uvva ilvich uqaaniktutin taatna. Aglaan uqautigipsi, qakugun taimma qiniŋisigiksi Igŋiŋa Iŋuum aquppiruq talippan tunaaŋi sanŋipayaaqatuaŋ, aggiŋuni nuviyatigun.” ⁶⁵ Tavrani qaukiata agaayuliqsit aligaagŋigai atnuŋaani uqaqhuni, “Inmiŋik uqagŋiŋuktaŋniqsuq! Suvaatami piqagūpsaaqpisa ilisimariniŋ? Pakma tusaagisi uqagŋiŋluutai. ⁶⁶ Qanuq isumaviŋi?” Kiuniŋaat, “Tuquruksraŋuqtuq.” ⁶⁷ Aasiin tivvuaqtuqaŋsiŋiŋaat kiiŋanagun qakiqtaqsimaan pattaklugu arganmiknik. ⁶⁸ Uqagŋiqsut, “Christ-nuruatiin! Nalautchaŋutin uqautitigut, kia qakiqpatin?”

Peter-m Piilaagigaa Jesus

⁶⁹ Taatnalhatni Peter aquppiŋiqsuq silataani igluqpaum. Nivaqsigaaŋ tikitlugu nipliu-tiniŋaa, “Ilvichtuq piqatigipmikkaŋ Jesus Galilee-ŋmiu.” ⁷⁰ Aglaan Peter piilaqtuq iluqanisa takkuatni uqaqhuni, “Naluruŋa sumik uqautiqatqitlaapnik.” ⁷¹ Aasiin anipman qanitchaŋruamun, atlam qiniŋlugu uqautiniŋai tamatkua tavraniittuat, “Uvvauna iŋuk piqatauruq Jesus-mi Nazareth-miumi.” ⁷² Tavrani Peter piilaatqisuq suamasiplugu, “Nalugiga taamna anun.” ⁷³ Suli akkunilitchiiallaklugu qikaqtuat tamaani utlakkaat uqautitigilugu Peter, “Iŋumun ilagigaatin taapkua, atakkii uqausipkun ilisimanaqtutin.” ⁷⁴ Tavra Peter suviagaqsiŋiqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim anasiŋiŋuqsaŋliŋa uqangŋiŋiŋiguma ilumutuuruamik. Nalugiga kisuutilaana taavruma anutum.” Uqaqtitlugu tavranaŋatchiaq aqargiqpak qalŋuqtaŋniqsuq. ⁷⁵ Peter-m itqatqigai uqautai Jesus-num inmiŋun itna, “Aqargiqpak qalŋuqtaŋaluaqnagu piilaagutiginiagikma pinasuniaglaan.” Tavra aniŋluni qiani-qsuq iluŋiŋiŋlupiaqhuni.

27

Jesus Pilate-muutiniŋaat

¹ Uvvaatchaurami qaukŋinich agaayuliqsit suli sivulliuqtigruanich Jew-nuruat sivun-ŋiŋiqsut tuqqutchuklugu Jesus. ² Qiliŋlugu aullautiniŋaat Pilate-mun kavanauruamun.

Judas Tuquruq

³ Tavralli Judas, Jesus-num aachtuutigiriŋa, ilitchuŋikami Jesus-num tuqqutak-sraŋuqtilaananiŋ nunuurchallapiagŋiqsuq utiqtitlugich taapkua iŋuiŋiŋaq qulit maniurat qaukŋinŋitŋun agaayuliqsitlu sivulliuqtigruanŋitŋunlu Jew-nuruat ⁴ nipliqhuni, “Killuqsagtunja atakkii aachtuutigitniklunja patchisailaamik iŋunmik.” Kiuniŋaat, “Suutauniaqpani taamna uvaptikun? Tavra savaagiginiŋ.” ⁵ Judas-num miŋuqsaŋitigai maniich agaayyuvikpanmun. Aullaqami qimiŋiŋiqsuq inmiŋik. ⁶ Qaukŋinich agaayuliqsit tiguplugich taapkua maniich nipliŋiŋiqsut, “Maligutaksrakuaŋnanŋitichuq tugvaigupta maninŋmik ilirakuvianun agaayyuvikpaum, atakkii taamna manik akigigaa tuqqutauruam.” ⁷ Sivunniŋiŋiqsut tauqsutiŋisuklugu utkutchirim nunananiŋ iluviaqŋvigiŋisuklugu iglaanŋuruanun. ⁸ Taatnaŋlugu taamna nuna taiguutiqaŋaat nunananiŋ augum ugluŋanunaglaan. ⁹ Taamna immumaniqsuq uqauttutauruq tumigiplugu Jeremiah sivuniksriqiri uqautigikkaŋa, “Tiguniŋaich iŋuiŋiŋaq qulit maniich. (Taapkua maniich iŋugiaktilaanŋ Israel-aagmiut sivunniutigikkaŋich akilutisiguklughich ilaanun.) ¹⁰ Tauqsutiŋiniŋaat utkutichrim nunanja, maligutlugu atangum tillisaa uvamnun.”

Jesus Apiqsruqtuŋaa Pilate-nun

¹¹ Jesus qikaqtitlugu sivuḡaanun Pilate kavanaauruam taavruma apiqsruḡniḡaa Jesus, “Umialigivitan Jew-ḡruuat?” Jesus kiuniḡaa, “Uqaaniktutin taatna.” ¹² Aasiin Jesus pasi-ikkaukami qaukḡinḡiḡaḡ agaayuliqsit sivulliuqtigruaniḡilḡu kiunḡiḡniḡai. ¹³ Kiisaimma Pilate nipliḡpuḡ ilaanun, “Tusaqsagḡinḡipigich ḡlisimarriqsuutinḡich akikḡaqhutin?” ¹⁴ Aglaan Jesus-ḡum kiunḡiḡniḡaa atautchimikunniin uqaqsagḡniḡmik. Kavanaauruaq quvigutḡhallaḡniḡiqsuḡ.

Jesus Tuquruksraḡuḡaa

¹⁵ Uvvaasiin ukiuḡagḡipman niḡiqpagvikaami kavanaauruaq anipkairaḡniḡsuḡ atautchimik isiqtamik iḡuich pisukkanḡatmik. ¹⁶ Taatnalhatni iḡuch isiqtauniḡsuḡ ḡlisimallautakkanḡat atiqaqtuḡaq Barabbas-mik. ¹⁷ Iḡugayaat katipmata Pilate-ḡum apiqsruḡniḡai, “Nalliaknik anipkaiḡvisitḡa—Barabbas-mik naagaqaa Jesus-mik taiguutiḡaqtuamik Christ-mik?” ¹⁸ Ilaan ḡiḡtchuḡniḡaa tamatkua qaisilaḡat Jesus inḡiḡun siḡḡataqahḡimiktigun. ¹⁹ Aasiin Pilate aḡuppipkaḡlugu atangum aḡuppiḡtanani, aḡnaata tuyvniḡaa uḡgamik itnaḡlugu, “ḡlaksianagu taamna nalaunḡaruḡaq iḡuk, atakkii ḡhūiḡiḡutḡigillakkḡa uḡlupak siḡḡaktuḡiḡplugu.” ²⁰ Aglaan qaukḡinḡisa agaayuliqsit sivulliuqtigruatlu maliksunḡiḡaich iḡugayaat apiqsruḡlugu anipkaḡplugu Barabbas aasiin tuḡquttillugu Jesus. ²¹ Kavanaauruam apiqsruḡniḡai, “Nalliaknik ukuak iḡiḡuk anipkaiḡvisitḡa?” Iḡuich kiunḡiḡniḡaa, “Barabbas.” ²² Pilate-ḡum apiqsruḡniḡai, “Suniaḡpiguasiin Jesus taiguutiḡaqtuḡaq Christ-mik?” Iluḡatinḡ kiunḡiḡaa, “Kikiaktuutili sannḡutamun.” ²³ Pilate-ḡum nipluḡtiniḡai, “Sumik sava-ḡaḡlugaḡa?” Aglaan nipaalapsaaqsiniḡniḡsuḡ nipitusiḡlapiḡhutin, “Kikiaktuutili sannḡutamun!” ²⁴ Pilate ḡiḡtchuḡniḡsuḡ qanugunniin piyumiḡniḡhanik suliasinḡ apai nipru-ḡhutinḡ iḡuich. Imiksraḡhuni ḡḡuḡniḡai arganḡi sivuḡaatni iḡugayaat. Aasiin ni-ḡlḡhuni, “Uvva, patchisaunḡitchuḡa uuma iḡuum tuḡqutaunḡiaḡhugun. Taamna savaḡḡigiksi.” ²⁵ Iluḡatinḡ iḡuich nipaalanḡsuḡ, “Anasiinḡuqsasiakraḡ tuḡqutaunḡhugun illi uvaptiknun qitunḡaptiknunlu.” ²⁶ Tavrani Pilate-ḡum anipkaḡniḡaa Barabbas, aasiin ḡiḡaḡtuḡitqaaḡlugu qaiḡniḡaa Jesus anḡuyyiuḡtinun kikiaktuutityaḡplugu sannḡutamun.

Anḡuyyiuḡtit Mitautiḡiniḡaat Jesus

²⁷ Aasiin Pilate-ḡum anḡuyyiuḡtinḡiḡ Jesus aullautiniḡaat kavanaauruam ḡluḡpaḡanunaasi, katipkaḡḡuḡich anḡuyyiuḡtipayaat avatanḡiḡlugu Jesus. ²⁸ Atnuḡaiyaḡlugu atipkaḡniḡaat kav-ḡiḡsaamik atnuḡaamik. ²⁹ Niaḡḡusiuḡniḡsuḡ kakitḡaḡnanik ḡiḡlugu niaquanun tigummi-aliḡḡulugu ayauppiamik taliḡpiagan. Aasiin sitḡuḡhutinḡ sivuḡaanun mitautiḡiaḡsiḡniḡaat nipliḡhutinḡ, “Paḡḡagiptiḡiḡ, umialḡat Jew-ḡruuat.” ³⁰ Taatnaaniḡmata tivvuaḡtuḡniḡaat Jesus piḡlugu taamna ayauppiḡaq anaumiḡsiḡluguasiin niaḡuagan. ³¹ Mitautiḡisuiḡamitruḡ Jesus anḡuyyiuḡtit matḡaḡlugu atnuḡaḡ atukkaḡa atnuḡaatḡiksinniḡaat atnuḡaanḡiḡik. Aasiin aullautiniḡaat kikiaktuutikkauviksraḡanun.

Jesus Kikiaktuutiniḡaat Sannḡutamun

³² Anḡuyyiuḡtit anḡlḡaḡminḡ nalaunniḡaat anḡun Cyrene-naḡmiu atilik Simon-mik. Nunuripḡlugu taamna anḡun ḡsruktinḡniḡaat Jesus-ḡum sannḡutanḡanik. ³³ Tikitiḡaminḡ inḡmun atilinḡmun Golgatha, itna mumiutiḡaqtuḡaq “Saunḡa niaḡum,” ³⁴ anḡuyyiuḡtit qaitchiḡniḡaat misuḡqumik avuḡtamik sunamik. Aglaan Jesus-ḡum uuktallakkaluaḡamḡimḡ imiḡunḡiḡniḡaa. ³⁵ Kikiaktuutianikamitruḡ Jesus anḡuyyiuḡtit autaaḡniḡaich atnuḡaanḡi inḡmknun saaptaḡtuḡtiḡiḡlugu. ³⁶ Aquvinniḡsuḡ qanuaḡiaḡsiḡlugu tavrani. ³⁷ Qulaanun niaḡuan ḡiḡniḡaat pasikkun ilaaḡun, aḡlausimaruḡaq itna, “Uvvauna Jesus, umialḡat Jew-ḡruuat.” ³⁸ Malḡuk tiglinḡniḡaḡtik kikiaktuutiḡatiḡipmiḡniḡik Jesus-ḡum, ḡlaqataa taliḡḡipianun aasiin ḡlaqataa saumianun. ³⁹ Iḡuich apqusaḡtuḡat niaḡulaniḡsuḡ nipliḡplutinḡ pisaanḡatinik Jesus-mun, ⁴⁰ “Uḡaḡuuruatinḡ piyaḡḡulḡhiḡaunḡiḡlugu agaayyuvḡkḡap nappatḡiḡlugu piḡasuni uvluni, anniḡsuḡiḡ ḡlipnik. ḡḡniḡikpatin Agaayyutim, atqaiḡiḡ sannḡutaminiḡ.” ⁴¹ Taatnatun qaukḡinḡisa agaayuliqsit aḡlaliḡiritlu sivulliuqtigruatlu pisaanḡapmiḡniḡaat Jesus. ⁴² Uḡaḡniḡsuḡ, “Ikayutḡalagaḡai atlat iḡuich, aḡlaan inḡiḡun ikayulḡiḡniḡsuḡ! Umialḡikpaunḡ Israel-ḡum, ki atqaiḡiḡ kikiaktuutrivḡmiḡniḡ. Aasiinḡiḡ ukpiḡḡisḡiḡikput.” ⁴³ Tunḡaniḡsuḡ Agaayyutmun. Ki, Agaayyutim piḡisullapiḡamḡimḡ anniḡsuḡḡliunḡ Jesus pakma, atakkii uḡaḡniḡsuḡ ḡḡniḡiniḡluni Agaayyutmun.” ⁴⁴ Taapkuak tiglinḡniḡaḡtik kikiaktuutiḡatruak ilaanḡi pisaanḡapmiḡniḡaat Jesus.

Jesus Tuquruḡ

⁴⁵ Uvluḡ qitiḡquḡman taqsiniḡsuḡ nunapayaami piḡasuni sassaḡniḡniḡ. ⁴⁶ ḡliḡunḡaḡsiḡman qulinḡḡutaiḡlam sassaḡniḡanun Jesus nipliḡniḡsuḡ nipitusiḡlapiḡhuni, “Eli, Eli, lama sabachthani?” (Taamna itnautauruaḡ, Agaayyutmaan, Agaayyutmaan, suvaata suksraaḡpiḡa?) ⁴⁷ ḡlanḡisa iḡuich tamaani qikaḡtuḡat tusaakamitruḡ taamna uḡaḡniḡsuḡ, “Uvva uuma anḡitim tuḡliraḡaa Elijah.” ⁴⁸ Tavrauvaa ḡlanḡat iḡuich tigusiḡniḡsuḡ misuktaḡtuamik. Immiḡsinniḡaa misuḡḡuḡḡmik ḡiḡlugu qiruum nuvukkanḡanun. Aasiin qaiḡniḡaa ilaanun imiḡuplugu. ⁴⁹ Aglaan ḡlanḡich iḡuich nipliḡniḡsuḡ, “ḡlaksianasiunḡ.

Naipitqutlakput Elijah aggigisipmagaan annautityaglugu.”⁵⁰ Aasiin Jesus nipliatqikami nipitusipluni anigñiqñisq. ⁵¹ Tavruguuq talukuyaaq nivinjaruaq agaayyuvikpañmi siiksiginisq tatchakña takanunaaqlaan. Nuna aulapmiñisq sulii uyağaiç qupluqhutin. ⁵² Iluvigillu anmagñisqut aasiin iñugiaktuat Agaayyutim iñunji tuqugaluagtuat anitqikhutin. ⁵³ Anitqianikamin uniiñigaiç iluviqtin, aglaan aquagun anitqihhan Jesus-ñum nunaaqqimunniqsut ipritchuamun sagviqhutin iñugiaktuanun iñunñun. ⁵⁴ Anuyyiuqtit anjalatinillu qaunaksruruaq Jesus-mik qifiqamin aularuamik nunamik sulii supayaanik atuumaruanik, iqsitchallapiagñisqut nipliqhutin, “Illumun igñiginigaa Agaayyutim.” ⁵⁵ Iñugiaktuat agnat qifiqutagñisqut unjavaniñ. Tamatkua agnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miñ savautriyaqhutin ilaanik. ⁵⁶ Ilaupmiñisqut Mary Magdalene, Mary aakanjak James-ñumlu Joseph-ñumlu, sulii aakanjak igñanisa Zebedee-m.

Jesus Iluviğniğaat

⁵⁷ Unnuksraaqman umialik aggigñisq atilik Joseph-mik Arimathea-ğmiiimik maliguaqtaupmiñisqumik Jesus-mi. ⁵⁸ Utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginigaa timaa Jesus-ñum. Pilate tiliriñisq qaitquplugu timi Joseph-mun. ⁵⁹ Tavra Joseph-ñum atqaqamunji timi aasii nimiqsruğniğaa salamaruamik ukiihaamik. ⁶⁰ Aasiin inillanigaa Jesus-ñum timaa nutaamun iluviliuqtamun uyağañmi, iluviksrağmiñun inmiñik. Aksraanikamitruñ uyağakpak umiñigaa talua iluvigum aullaqhuniasiiñ. ⁶¹ Mary Magdalene-lu atlalu Mary aquppiñisq akiani iluvigum.

Munaqsrit Iluviğmi

⁶² Uvvaasiiñ uvlutqikman, itqanaiyağvium uvluan aquagun, qaukñinich agaayuliqsit sulii Pharisee-ñuruaq utlautiniqsut Pilate-mun ⁶³ nipliqhutin, “Anjuun, itqagikput taavruma kinnirim uqagikkanja iñuunjañmi makitqikkisiñipluni aquatigun pinjasut uvlut. ⁶⁴ Taamna pisigilugu tiliisiiñ iluviq qaunagillapiaqulugu taapkunani pinjasuni uvlni. Maliguaqtaq aggigpaaqtut tigliglugu timaa Jesus-ñum aasii uqautilugich iñuich anitqinñilugu tuqumiñ. Taatnasiq sagluliq pigiiñlukkisuruq sivulligmiñ sagluutimiñ.” ⁶⁵ Pilate-ñum uqautiniğai, “Piksrağusi anuyyiuqtinik qaunaksriksrapsitñik qaunagityaqsiun iluviq pisuqtılaapsitñi.” ⁶⁶ Tavrali utlautiniqsut iluviğmun anmagumiñiayağiaqlugu uyağak, sulii qaunaksriñilugu anuyyiuqtinik.

28

Jesus Anitqisq Tuquğimñi

¹ Aquagun minguiqsiağvium, qauniuraagataqtuami sivulligmi uvluani akunniqsam, Mary Magdalene-ñumlu atamlu Mary-m qiniğiağniğaaq iluviq. ² Tavratavrani suamaruamik nuna ilqsraqtuq, atakkii isağulgan Atangum atqaqhuni qilanmiñ aksraktinnigaa uyağagruaq paananiñ aasii aqvurvigiplugu. ³ Qiniñanja atriqagñisqut ikniqpalañmik, sulii atnuğaanji qatigñisqut aputitun. ⁴ Iqsigiplugu qaunaksrit uuliksiñisqut. Iliñisqut tuqunaruatun iñuktutun. ⁵ Isağulgam uqautiniğai agnak, “Iqsiñatik. Iliisimagia ivaqñiatik Jesus-mik kiki-aktuutrauruamik. ⁶ Uvaniñigitchuq. Anitqisq niplihğimusun. Maunagitchik. Qiniğiatku Atanguruam nallavia. ⁷ Aullağitchik qilamik uqautilugich maliguaqtaq, ‘Anitqinñisq tuquğimniñ aullaanikhuni sivupsitñi Galilee-mun. Taamani qiniğisigiki.’ Tavrunaaqlaan.” ⁸ Aullaqtiqtuk qilamiksruaqhutik iluviğmiñ iqsiñagmik quviasullapiagataqhutigli. Aqpaqsruaqhutik uqautriyaqtuk maliguaqtañik. ⁹ Uqautriyaqtuagtitlugik maliguaqtañik taim-mañnaq Jesus-ñum nalaunniğik nipliutigaluni, “Pağlagiptik.” Taapkuak utlakugu tignigaa isiganijun, aasiin agaayyuvigiplugu. ¹⁰ Uvvaasiiñ Jesus-ñum uqautiniğai, “Iqsiñatik. Aullağutik uqautiyatikni aniqatiutka Galilee-muqulugich. Taamani qiniğisigaaqtña.”

Munaqsrit Quliaqtuathat

¹¹ Tavruguuq, igliqtitlugik ilañich qaunaksrit nunaaqqimunniqsut uqautiaqsiplugich qaukñinich agaayuliqsit iluqanjitñik atuumaruanik. ¹² Uvvaasiiñ taapku katimaanikmata sivulliuqtigruatlu sivunniqhutin anuyyiuqtitlu qaitchiñigaiç manigayaanik ¹³ uqautiplugich, “Uqautiyamagisi iñuich, maliguaqtañi tikiñlugu unnuami timaa tigliniğaat siñiktitluta aullautipluguasiiñ. ¹⁴ Taamnaasii uqautauruaq kavanauruam tusaaniqpauñ quyaliniqsagisiğikput qanuutaisitchağusi.” ¹⁵ Anuyyiuqtit akuqtuğniğaiç manich tipigiplugu urriqsuusiaqtin. Taamna quliaqtuag siaminñasugaaqtuq akungatni Jew-ñuruaq uvluvanñunaglaan.

Jesus Sagvisq Maliguaqtimiñun

¹⁶ Tavraasiiñ qulit atautchmik maliguaqtit Galilee-munniqsut igğimun Jesus aullağvigitqukkañanun. ¹⁷ Uvvaasiiñ qifiqamitruñ agaayyuviginigaa, aglaan ilañisa nalupqisuutigiplugu. ¹⁸ Jesus-ñum tikitluni uqautiniğai, “Agaayyutim sanñiksriñniğaanja anjalatağitlasiplugich qilanmiittuat nunamiittuatlu. ¹⁹ Taatnamik aullağusi iñunñun

nanipayaaq nunami maliguaqtiguqtititchi, paptaaglugich atqagun Aapauruamlu Igñiguruamlu Ipqitchuam Irrutchimlu, ²⁰ Iisautilugich kamaksritqulugich iluqanjitñik tillisigikkamnik ilipsitñun. Nalupqigiyumiñaitkiksi nayuutiliga ilipsitñi ataramik isukitchaağatałhanunaglaan nunam.”

Uqallich Aglaani Mark-ŋum

John Paptaaqtitchiri Quliaqtuaqaŋniqsuq

¹ Uvvauna tusaayugaallautauruq Jesus Christ-kun, iŋniŋagun Agaayyutim. ² Agaayyutim uqautaa aglausimaruq sivuniksriqirikun Isaiah-kun, itna,

“Atanji, tuyuŋigisigiga uqqiraqtiga sivupni itqanaiyautitqulugu tumiksran sivunnapni.”

³ “Iñuk tuqhirraqtuq iñuilaamiñ:

Itqanaiyautisiuq apqutiksraŋa Atanŋum,
nalŋuŋlugu tumiksraŋa!”

Isaiah 40:3

⁴ Atuumasimaruq taatnatun, John Paptaaqtitchiri quliaqtuaqami iñuŋnun iñuilaami itnaqhuni, “Paptaaqtillusi mumiqqaagusi killuqsautipsitiñi Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.” ⁵ Iñugiaktuat iñuich aggiumaaraaŋniqsut ilaanun nakikŋapayaq Judeamiñ suli Jerusalem-miñ. Quliagimatigik killuqsautitij John-ŋum paptaaŋniŋai kuŋmi taggisigaqtuami Jordan-mik. ⁶ John atnuŋaaqaŋniqsuq pikukturuam amianik, qisiŋmik tapsiqaqhunilu, niqiqaqhunilu pigliŋianik suli igutchaich siigŋaqaalliaŋitfik nanipayaq paqitnami. ⁷ Quliaqtuaqtuq, “Aŋunimma tikumagisiruq kamanatluktuuaq uvaŋniñ, aasiñ siŋiŋiyumiñaitchunjaunniñ aluŋutiŋik. ⁸ Aa, ilumutun paptaaŋaluaŋipsi imikun, aglaan ilaan paptaaŋisigaasi Ipqitchuakun Irrutchikun,” itnaqhuni.

Jesus Paptaaŋkaupman Anjiqusaqaŋsiupluni

⁹ Taipkunani uvluni Jesus aggiŋniqsuq Nazareth-miñ Galilee-miittuami. John-ŋum paptaaŋniŋaa Jordan-mi. ¹⁰ Jesus-ŋum qakipqauraqami imiŋmiñ tautuŋniŋaa qalak aŋmaŋman. Agaayyutim Irrusia atqaqhuni miñniŋniqsuq ilaanun tiŋmiagruuratun. ¹¹ Nipi tusaŋniŋniqsuq pakmakŋa, “Ilvich piqpaŋiplutin Iŋniŋigikpiñ, qyalimaagikma.”

¹² Tarakŋatarra Ipqitchuam Irrutchim aullaqtinniŋaa iñuilaamun. ¹³ Taavani iñuilaami inniqsuq malŋukipiaq uvluni, aasiñ tuungaum uuktuallaŋniŋaa. Nayuutiniqsuq iñuilaam niŋrutaiñi, aasiñ isaŋulgich savautiyaŋniŋaat.

Jesus Tuŋluŋniqsuq Sisamanik Iqaluŋniaqtinik

¹⁴ Taipkunani uvluni Herod-ŋum, umialguruam, John tiguplugu isiŋniŋaa. Jesus utlautiniqsuq Galilee-mun quliaqtuaqhuni tusaayugaanani Agaayyutim. ¹⁵ Nipliŋniqsuq, “Pakma aŋayaqautaa Agaayyutim qallipluni atuumaasiruq. Isummitqigitchi ukpiŋilugulu tusaayugaaŋisuaq.”

¹⁶ Uvvaasiñ Jesus pisuktualgitluni siñaagun narvaŋan Galilee-m, tautuŋniŋik aniqatigiik, Simon-lu Andrew-lu, kuvriŋniŋniqsuak narvami, iqaluŋniaqtauplutik. ¹⁷ Jesus-ŋum nipliutigik, “Maliksikŋa. Uvkaŋaniŋaglaan piñŋaŋniŋisiritik iñuŋnik aqaluŋniaqtinun.”

¹⁸ Tarvauvaa uniñniŋinik kuvraŋikkatik maliaqsipluguasiñ. ¹⁹ Tarakŋatarra Jesus pisuktuaallaalkhuni tautukik aniqatigiik, James-lu John-lu, iŋniŋak Zebedee-m, kuvriuŋniqsuak umiaŋmiki. ²⁰ Jesus-ŋum tautupqauramigik tuŋluŋniŋik. Unisiŋaaktarra aapagikkaqtik Zebedee akiñŋakniaqtuanun savaktaiñun umiami, maliaqsipluguasiñ Jesus.

Iñuk Irrusiŋtulik

²¹ Tikitiŋamiŋ Capernaum-mun miŋuiqsiŋvium uvluni Jesus katraŋviatnuktiginiqsuq ilisautriaqsipluniasiiñ. ²² Katimaruat aarigaagusuniqsut ilisauttutaiñi atakkii ilisautripluni aŋalatchiŋiqaqtuatun, atlakaupluni ukunakŋa aglaliŋiriniñ. ²³ Jew-ŋuruat katraŋviati piqagŋniqsuq irrusiŋtulinik nipliaruamik, ²⁴ “Iksianatigut. Jesus Nazareth-miu, suniaqpisigut? Uvunaqpiŋ piyaqquŋkukhuta? Naluŋitichiga kisuutilaan, ipqitchuanurutin Agaayyutim tuyuŋikkana.”

²⁵ Jesus-ŋum tarra tiliŋniŋaa irrusiŋtulik itnaŋlugu, “Qiuŋisaaŋiñ! Aniŋlutinaasiñ aŋutmiñ!” ²⁶ Irrusiŋtuum iñukniaq nagliksaaqtituallaŋniŋaa qiuŋsruqmatununniiñ iŋialapkaqpaaraŋlugu uniksaqamiuŋ. ²⁷ Iluqatiŋ tautuktuat taavrumiŋa quviŋutachakpagitlutin apiqsruqtuutiŋisiiŋisut avatmun, “Qanusiuŋniŋa una? Qanusiuŋniŋa nutaaq ilisauttun?” Una aŋun aŋalatchiŋiqaqhuni tilitaniŋai irrusiŋtulik, aasiñ ilinisa tupigitlaniŋaat.” ²⁸ Qilamik tavra siaminiqsuq taamna atuumaruaq nunaqqipayaanun Galilee-mi.

Jesus Mamititchiŋniqsuq Iñugiaktuanik Iñuŋnik

²⁹ Anikamiŋ Jew-ŋuruat katraŋviatiŋniñ tupqatnuŋniqsut Simon-kutlu Andrew-ktutlu, piqatigiplugik James-lu John-lu. ³⁰ Simon-ŋum aakaruŋa nalanisquq uunaqŋukhuni. Jesus tikipqauraqman uqautiniŋaat atniŋniŋniplugu. ³¹ Utlaklugu aŋnaq tiguŋniŋaa argaiŋun makititlugu, aasiñ uunaqŋuŋiqsiŋhuni. Tavra niŋuŋtiasiiŋiŋai. ³² Miŋuiqsiŋvium

uvlua nunjitman, unnuksraakun siqifiñiq nipianikhuni, iñuich tikiutritiñiqsut ilaanun tamatkunina atniññautiñnik atlakaagiñnik suli irrusiqñulñnik. ³³ Iluqatin nunaaqçim iñui katinisqut taavruma tupqum sivuğanun. ³⁴ Jesus mamititchiñiqsuq iñugiaktuanik atniññautiaqtuunik atlakaagiñnik suli anipkaipluni iñugiaktuanik irrusiqñulñnik. Ilaan irrusiqñulñnik nipliçunñiñigai atakkii iñisimanigaaat kisuuñilaña.

Jesus Quliaqtuağniqsuq Galilee-mi

³⁵ Uvlaatchaurami qagaluaqñagu Jesus aullağniqsuq nunaaqçimiñ iñuñilaamun. Tavrani agaayuniqsuq. ³⁶ Simon-ñum piqasiqñuni piqatmiñnik pakaaqsiñigaa. ³⁷ Paqitnamitruñaasiñ nipliutiplugu, “Iluqatin iñuich qiniğukkaatin.” ³⁸ Aglaan Jesus-ñum kiuniğai, “Aullaqtuksraurugut atlamun nunaaqçimun. Uvanjali quliaqtuağumaña taamani atakkii piqutigiplugu agqisuanuruna.” ³⁹ Tarra ilaa quliaqtuaqtuq katrağvinjitñi iluqaani Galilee-mi, anipkaipluniñu irrusiqñulñnik.

Jesus Mamititchiñiqsuq Auyugaqtualitjik

⁴⁰ Tarrasuli una auyugaqtualik tikiumaniqsuq Jesus-mun sitquqñuniasii iniqsruqlugu ikayuqupluni, “Ilvich pisuksiñaguvich mamititchiñiñaugikma.” ⁴¹ Jesus ilunjuçtaçniqsuq, isaklugich argagikkani aksikluguasiñ. Nipliutiniğaa, “Pisugaağluna, mamititqugikpiñ.” ⁴² Jesus nipliğluqqaqtuq taavrumiña, taamna tavrakñatchiaq iluaqsiruq auyugaqtuağmiñiñ. ⁴³ Tarra Jesus-ñum taamna anun aullaqtikaluaqñagu iñiqtiğniğaa, ⁴⁴ “Uqautiniaqñagu kiñaunniñ aglaan agaayuliqsimugutin, qiniqitçhumigiñ iluaqsitñiñ ilaanun. Aatchuutiyumautin tuniñautinik Agaayutmun tuvrağlugu Moses-ñum tillisigikkana mamititkaatinkii. Taatnağvich iñupayaam ilitçhugiñigaa mamitilaan.” ⁴⁵ Aglaan taamna anun aullaqami uqallaaqsiñiqsuq atqunallapiaq siamitlugu mamitikkauñi. Taatnaqñuni Jesus isitqilguñiñiqsuq nunaaqçinun, aglaan aullağniqsuq iñuñilaamun, iñuichaasiñ utlaagaqsiplugu nakitñapayaq.

2

Jesus Mamititchiñiqsuq Anjutmik Aulatlaitchuamik

¹ Kinuagun ikituurat uvlut Jesus utitqinñiqsuq Capernaum-mun. Iñupayaat uqaqsiñiqsut aiñiplugu. ² Iñugiaktuat kativagitlutiñ tavruna iniksraigutiniqsut tupqum iluani naagaunniñ paam silataani. Jesus-ñum quliaqtuağutiñigai Agaayutim uqañhanik. ³ Tarra sisamat iñuich tavranautritiñiqsut aulatlañilaamik iñuñmik. ⁴ Qalligaluaqñutiñ tikilguñiñigaaat Jesus iñugiakpagitlutiñ iñuich. Tavra anmaqlugu tupqum qñana atqatqiniğaaat taamna aulatlañlaq qaatchiaqtuummaan. ⁵ Jesus-ñum ilitçhuqñiqamun ukpiqsrisiaqñilañat, nipliutiniğaa aulatlañlaq, “Nukatpiaq, killuqsautipnik natqigutigikpiñ.” ⁶ Iñanjich aglaliqirit aquppiruat tamaani isummatiaqñiqsuq itna, ⁷ “Suvaata una uqaqpa Agaayutitun? Taamna uqağniqñuktauruq. Agaayyun kisimi natqigutritlaruq killuqsautinik!” ⁸ Jesus-ñum irrutçhigmigun kanqisqiağiliqamigich uqapiluhhat, nipliutligniğai, “Suvaata uqapilukpisi isummatipsigun?” ⁹ Qanuq una nipliutitquvisiun aulatlañlaq, “Killuqsautipnik natqigutigikpiñ” naagaqaa nipliutitñhanik, “Makillutin, uqummatitin tigulugich pisugiñ?” Nalliak qaganatlukpa? ¹⁰ Aglaan ilitçhugitqugipsi Iğniñan Anjutim anjalatçhigqañhanik maani nunami natqigutritlapiñ killuqsautinik.” Tavrani nipliutigaa aulatlañlaq, ¹¹ “Tiligikpiñ, ‘Makillutin, tigulugu qaatchian agqiiñ!’” ¹² Tavrakñatchiaq taamna anun makititquq. Tiguplugu qaatchiani aullağniqsuq nakuqsipqauraqami. Qiniqtuapayaat taavrumiña quviğutçhniqsut. Kamasruaqsiñigaaat Agaayyun, “Tautunğanjitçhugut taatnatchimik,” itnaqñutiñ.

Jesus Piksrağniqsuq Levi-mik

¹³ Jesus taivrumunjalgiñniqsuq siñaanun narvanan Galilee-m aasii katirviginigaaat iñugaağruich. Ilaan iñisautiaqsiñigai. ¹⁴ Tamaani apqusaaqami tautuñniğaa Levi, iğniğikkana Alphaeus-ñum aquppiruq savaağmiñ manniqipluni. Tavra Jesus-ñum nipliutipmani itna, “Malinña,” taavruma makitluni maliutligniğaa.

¹⁵ Aasiñ taavruma aquagun Jesus niğniqsuq tupqani Levi-ñum. Iñugiaktuat tax-siliqiritlu atlat killuliqiritlu aquppiqatiginiğaiç Jesus-ñumlu maliguaqtaiñlu. Tamatkua iluqatin maliaqsiptiñigaaat. ¹⁶ Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat tautuñniğaaat niğiqatiaqñuq tax-siliqirinik suli killuliqirinik. Taapka nipliutigaich maliguaqñai, “Suvaata ilaa niğiqatauva suli imiqatauva tax-siliqirini suli killuliqirini?” ¹⁷ Jesus-ñum tusaakamigich nipliutigai, “Iñaqtuat taapka atniğñaitçhuat inuqsranjitchut taaktinik aglaan ilinich atniğñaqtuat. Uvanja agqinitchuna aiyugaağiağlugich nalaunñaruat aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraahkun

¹⁸ Maliguaqtai John-ñum Paptaagirin suli Pharisee-ñuruat uisauraagaunniqsuat piqusiğiplugu. Iñanjich iñuich utlakamitruñ apiqsruğniğaaat, “Suvaata maliguaqtai John-ñum

suli Pharisee-njuruat uisauraaqmata, ilvilli maliguaqtitin taatnatlaiññiqpat?"¹⁹ Jesus-njum kiunigai atrikusautmik, "Ilaagich uumani ilaqatnigiaqtuami uisauraaqñiqpat ilaqatnigiaqtuam nayuutininjanisuli? Taatnagumiñaitchut ilaqatnigiaqtuam nayuutihani."²⁰ Aglaan uvluq tikitkisiruuq ilaqatnigiaqtuam aullaqviksraña ilinjitñiñ. Tavra uisauraaqviksraqpaaluk."²¹ Jesus-njum ilisautipsaañigai atrikusrautmik, "Iñuum utuqqaq atnuqaaq ilaagumiñaitchaa nutaamik ukilhaamik atakkii ilaanuyumi nutaam utuqqaq alikpalaagisigaa, aasiññ allaq aglitlukhuni."²² Naagasuli, iñuum utuqqaq puuq immigumiñaitchaa nutaamik asiam misuguanik atakkii nutaam misuqqum alikkisigaa asiam misuguan puuq, suli asiam misugua maqigisiruuq taavrumakña puumiñ. Aglaan nutaq asiam misugua immiutraksrauruq nutaamun puumun."

Qanuutautilaña Minguiqsiagvium

²³ Uvluani minguiqsiagvium Jesus pisunniqsuq nautchiivikun. Tarra maliguaqtaí tamaunnaaqaminj pukunniqsut mukkaaksranik, nigiaqsiplugitaasiññ. ²⁴ Tavra ilanjisa Pharisee-njuruat niplutiligññigaa, "Atanjii, suvaata ilinich savakpat minguiqsiagvium uvluani maligutaksrakuañanjitkaluaqtuut tamarrumani uvluumi?" ²⁵ Ilaan kiunigai, "Agliqimasuknaqiksi David-njumlu piqataiññ inuqsriulhat niqiksrañmiknik?" ²⁶ David isigñiguguuq tupqanun Agaayyutim nigipluniasii qaqquumik tunillaqtuutmik Agaayyutmun. Taatna atuumasruumiqsuq Abiathar-njum qaukiulhatni agaayuliqsit. Maligutaksraptigun kimun-unniññ niqiksrautitqunññigaa avataatigun agaayuliqsit. Aglaan David-njum nigñigaa qaqqiaq, aasiññ aatchuqñigaa maliktigikkani."²⁷ Taatnagaluqaqamigich Jesus-njum nipluutipsaañigai, "Minguiqsiagvium uvluva iñiqtauruq iñunjum aglaan iñuk iñiqtaunjituuq minguiqsiagvium uvluvanun. ²⁸ Taatnamik Iğñña Iñuum atanguruq unniññ minguiqsiagvium uvluani."

3

Anun Argalik Pannaqłuktanik

¹ Jesus isitqinñiqsuq Jew-njuruat katraqvianun. Aasiili tarani itmiñiqsuq anun argalik pannaqłuktanik. ² Jew-njuplutinj sivulliuqtuut qanaksruaqsilgññigaa mavruigisikmanjaan minguiqsiagvium uvluani, tavraami agvisiksraqsiuqługu. ³ Jesus-njum tarra nipluutiniqaa anun argalik pannaqłuktanik, "Makillutin uvuññaññ." ⁴ Tavraniasiññ apiqsruqłughich taapkuva, "Nalliak maligutaksrakuañnaqpa Minguiqsiagvium uvluani—savaaqalıq nakuuruamik naagaqaa pigiitчуuamik, anniqsuiq iñuudiñmik naagaqaa tuqcutchiq?" Aglaan ilinich nipaisaañiqsuq. ⁵ Uumitчaksaalhum tikiumaligaluagñigaa tarani aglaantuq iluirutiginigaa pitchigññhatigun suli suksraqanjñhatigun, uummatiqaqhutinj siqquqtuamik. Tarra nipluutiniqaa anun taamna, "Isivikich argaktin." Taavruma tarra isivinnigai, aasiitai argai iluqaqsiñiqsuq iglumiktitun iliplutin. ⁶ Tarra taapkuva Pharisee-njuruat aullaqtigñiqsuq, tarvauvaa sivunniuaqtigityaqłughich Herod-kuayaat qanuq tuquviksrañagun Jesus-njum.

Iñugayaat Narvam Siñaani

⁷ Jesus aullaqasriqłuni maliguaqtimiññ Galilee-m narvananunniqsuq. Iñugaağruich maligññigaa Galilee-miññ Judea-miññ, ⁸ Jerusalem-miññ, Idumaea-miññ, unataaniññ Jordan-njum, avataañññ Tyre-mlu Sidon-njumlu. Taapkuva tusaaniqaa kamañnani anik savaaqalıha utlakługuasiññ. ⁹ Tarra Jesus-njum uqautinigi maliguaqtini umiaq ikkiviksranii tigułhiñaaguplugu qanimiññ atakkii iñugaağruich ukua iñugiaksivagitlutinj tatruliqaa. ¹⁰ Mamitчhianikman iñugiaktuanik, atlat atniğñnautilgich tatviksraññigaa aksigukługu Jesus. ¹¹ Tamarrasuli irrusiqłughich tautukamitruñ putqataqviqplugu nipluutiniqsutli itna, "Ilvich Iğñña Agaayyutim."¹² Aglaan iñiqtiqtaññigai tamatkua ilinjitñun ilitчugñipkautigitqunjitłuni.

Jesus Piksraqñiqsuq Qulit Malgññik

¹³ Jesus kilvaqtaañiqsuq tunaanun kiniktaam nunam. Tarani qinññaññigai tamatkua pigisukkani. Tarra utlanñigaa. ¹⁴ Nalunaiqsagai qulit malguk maliguaqtiksrat, uqquiraqtaunik taiyuqłughich piqatigisukłughich, tuyugisukłughich quliatqaaqiaqplughich. ¹⁵ Saññiksriññigai mamitчhitasiplughich atniğñnautuanik suli anitчhitasiplughich irrusiqłunmik. ¹⁶ Uvva ukua qulit malgññik Jesus-njum nalunaiqsagññik: Simon-lu atchikkana Peter-mik, ¹⁷ James-lu John-lu iğñak Zebedee-m Jesus-njum atchikkak Boanerges-mik, mumitчiqaqłuni "Iğññikkak katlulam" [uumitчhiyalallakhutiguuq]. ¹⁸ Suli Andrew-lu, Philip-lu, Bartholomew-lu, Matthew-lu, Thomas-lu, James-lu iğñña Alphaeus-njum, Thaddaeus-lu, atla suli Simon Zealot-njuruq, ¹⁹ suli Judas Iscariot, taamna aatchuutigitniktuaq ilaanik.

Jesus-lu Beelzebul-lu

²⁰ Akuniisunjaqani Jesus isigñiqsuq tupigmun. Iñugaagruich malilgiññaat. Kiisaimmatai taatnaqhutinj Jesus-lu maliguaqtinilu nigilguilgñiqputunniñ. ²¹ Tavra ilaifi tusaakamitruj taatnaqtuag aullañiqsut aggsityaguklugu Jesus, atakkii iñuich uqautigigaat ihuangiñniplugu. ²² Iñajich aglaliquirit tikiññaat Jerusalem-miñ itnaqhutinj, “Jesus Beelzebul-mik anjalatigaqtuq, aasiñ anitchiragaqtuq irrusiqłunmik atuqlugu sanjia anjalataata irrusiqłuich.” ²³ Jesus-numtarr qallilaquniñai iñuich inmiñ uqautiuraagaqsiplugich aasiñ atrikusautitigun itna, “Qanuñuni tuungaq anittaigisiva tuungagmik?” ²⁴ Uvva nunaaqqim anjalatai akililiqsuutikpata avatmun, taamna nunaaqqiq suksraungigññaqtuq. ²⁵ Uvvasuli iñuich tupigmi atingiqpata akitjaqtuutilutinj suksraungigññaqmiut. ²⁶ Uvva taatna qaukiat tuungaiç irrusiqłunji piyuutiguminj avatmun, ilaan sanjia isukliññaqtuq. ²⁷ Uvvasuli atla atrikusaun: Kiñaunniñ iñuk isigumiñaitchuq sanjiruam iñuum tupqanun ivayaqtuagsiluniasiiñ sulliñauranjñik aglaan sivullilugulu pitukkayağaa sanjiruag iñuk, tavrakñaasiiñ ivayaqtuagsiluni sulliñauranjñik.

²⁸ “Uvvauna uqautigipsi, Agaayyun natqigutryumaagtuq pisugaaqhuni iñuich kiluqsautipayaanjñik suli uqagñiqłuktalipayaanjñik Agaayyutmik. ²⁹ Aglaan Agaayyutim natqigutyumiñaitchaa taimuna iñuk uqagñiqłutriruag Ipqitчуamik Irrutchimik; taamna iñuk patchisaugisiruq isutchuaguni.”

³⁰ Jesus taatnañiqsuq atakkii taapkua upyaktuqlugu itna, “Taamna anjalatigaqtuq irrusiqłunmik.”

Jesus-num Aakanalu Aniaqatunju

³¹ Uvvali Jesus-num aakanja suli aniaqatunji tikiññiqsut. Qichaqhutinj qakma kiligiaqtin-niğaa. ³² Iñajata aquppiruat avataani nipliutigaa Jesus, “Atanjii, aakanlu aniaqatiutinu kigga utaqqiññaatin.” ³³ Jesus-num kiuniğai, “Kiña uvanja aakapiagiviyu unniñ aniaqatiupiağiviyu?” ³⁴ Saatlugich aquppiruat avatmiñ nipliutipsaağniğai, “Atanjii, uvanja aakapiaga suli aniaqatiupiatka! ³⁵ Kisupayaaq savaaqaqtuag pisuñhanik Agaayyutim, taamna iñuk aniaqatiugigiga suli aakagiplugu.”

4

Atrikusaun Nautchiaksriqirikon

¹ Tarrasuli Jesus-num ilisautiaqsilgiññiğai narvam siñaani imma. Iñuich katilgiññiqsut iñugiaksiplutinj. Taatnaqmataasiiñ ikiniqsuq umiamun, mikiruoramik ayaktaallaklugu, aquvinnisusq. Iñugaagruich qichaqtuññaqtut narvam siñaani. ² Ilaan ilisautiniğai iñugiaktuatigun atrikusautitigun. Aasii ilisaututmiñ uqaagtuutiuraaglugich. ³ “Naalagñilagitchi! Iñuguuq nautchiityagñiqsuq. ⁴ Nautchirapkaqlugu nautchiaksrat ilanjich katagağniqsut apqutmun, aasitai tinjiurat tikitlutinj nigñiğaiç. ⁵ Iñajich katanjnisut uyağauramun nunamun nunaqapianjichuamun. Naniqsut qilamik atakkii nunakitluni. ⁶ Aasiñ siqinğum mayuaqami pasiklugich atakkii kanjiqapianjilutinj pannaqłunniğai. ⁷ Suli ilanjich katanjnisut akungatnun kakitlagñat, aasiñ kakitlagñat naukaminj nagguviksrağniğaiç asirrinjilutinj aasiñ. ⁸ Iñajitsuli katak hutinj nunagiksaamun asirriaqagñiqsut. Iñugiaksiplutinj nauriñiqsut mukkaaksranik atatchimiñ iñuññaq qulinjuttaaqhutinj suli ilanjich pinasukipianjuttaaqhutinj suli ilanjich tallimakipianjuttaaqhutinj.” ⁹ Ilaan nipliutigai, “Taamna iñuk siutiqaqtuag naalagñili.”

Sivunijat Atrikusautit

¹⁰ Kisinjuqamin, maliguaqtain iñuillu tusaaruat ilaanik apiqsruğniğaa taavrumuuna atrikusautikon. ¹¹ Jesus-num nipliutigai, “Agaayyutim sagvigaa nalunaqtuanjanik anjaayuaataan ilpistitñuññaq, aglaali tamatkuuna ukpiqsrinjichuanun uqağaqtuñja atrikusautitigulññaq. Taamna aglausimaruag uqagñi immiumaruq Agaayyutim itnauttutigikkanja,

¹² “Qinğaluaqhutin irimiknik ilisaqsritlaitchut, unniñ tusaagaluaqhutin siutimiknik kanjisiñlaitchut. Kanjisiñiguminj mumikpiaqtut Agaayyutmun, ilaanli natqigutigai killuqsautinjñik.”

Isaiah 6:9-10

Jesus Kanjisiñkaiñiqsuq Atrikusautmik Nautchiirikun

¹³ Jesus-num apiqsruğniğai, “Naluniqpisiun taamna atrikusaun? Qanuñmi kanjisiñiaqpsigich atlat atrikusautit? ¹⁴ Nautchiiri nautchiiruq tusaayugaallautamik. ¹⁵ Ilaatni uqaliq nautchiaksratun katagaqhuni apqutmun; tamatkua iñuich tusaaplugu uqaliq, aglaan tuungaum tikitlugu qilamik aatagñiğai uqaliç nautchirriutauruat uummatinjiti. ¹⁶ Suli atlat iñuich atriplugich nautchiaksrat kataktuat uyağauraalinjmun; tusaaplugulu uqaliq qilamik quviasukhutinj akuqtuqlugulu, ¹⁷ aglaan uqaliq kanjilinjman akuniutalitchuq. Kinuagun ihuilluighlu piyuaqsiughlu ilipmaknik pigiplugu uqaliq

qapiqtigāgnisut. ¹⁸ Suli atlat iñuich atriplugich nautchiaksrat kataktuat akungatnun kakiłłāgnat. Taapkra tusaaruat uqahigmik ¹⁹ aglaan isumaaluutit iñuuniałkun, kinnitññniagutitlu umialgutmik suli kimmutit supayaanik suqutingingigāgigaat Agaayyutim uqaha. Taimmaasiñ nauritłaitchut asianik. ²⁰ Suli atlat iñuich atriplugich kataktuat nunagiksaaumun: tusaakamitruq uqahiq akuqtuqluqu suli asirriaqahutin, ilañich iñuifññaq qulitun, ilañich pinasukiapiatun, ilañitsuli tallimakapiatun.”

Naniq Ataani Utkusium

²¹ Jesus nipliutigikkani ilañigai, “Atañii, iñuich ilirağingitchaa naniq ataanun utkusium unniñ ataatnun siñigviich. Aglaan iñuich naniq ilirağigaa naniqagvijnun. ²² Agaayyutim iriqsimakkanj pakma sagvigisigai ilaatnigu. Iñuich kanjqsimanjitchaluağumisigik pakma kanjqsigisigaich taimanigu. ²³ Kiña iñuk siutiqağumi tusaatlaruanñnik, ki ilaa tusaali.” ²⁴ Ilaan nipliutimifññigai, “Ki, naalağnimmaağiksi ata! Qanutun naalağnisilaaqsi taimma ilpan, taatnatun kanjqsiaqtilaaqsi itkisiruq, suli kanjqsisaifññiaqtusi. ²⁵ Ilaa piqaqtuaq akuqtulaağisiruq aglaan taavruma piqanjitchuam anniagisigaa pigikkani.”

Atrikusaun Nautchiaksrakun Nauraqtuakun

²⁶ Jesus nipliqsuq, “Atrigaqtuq añaayyuqautaa Agaayyutim iñuñmik nautchiiruamik nautchiaksranik nunamun. ²⁷ Unnuagağipman siñikhuni suli uvlugağipman makitluni savaaqtuq. Qaunaksrailaat nautchiaksrat nauraqtuq, suli qanupiaq nalugaa naułhat. ²⁸ Aglaan nunam naupkaqluqu asirrirraqtuq, sivulliuplugu nautchiaksraq nuilłagaqtuq qiiñnaqsiraqhuni aasiitai nauqqaaghuni puñña pinñuqmata mukkaaksram, tavrakña iluqani niqiksraq nauvaalukhuni. ²⁹ Aglaan asiat nautchiirim kipputmik kipiqaqsirağigai, katitçhivik tikiumpulnikii.”

Atrikusaun Mikiniqsarakun Nautchiaksrakun

³⁰ Jesus nipliqsuq, “Sumun atritłavisigu Agaayyutim añaayyuqautaa iñuñmik? Uqautinağipsi atrisilaanjanik. ³¹ Atrigaqtuq nautchiaksrauramik atigaqtuamik mustardmik. Mikiniqtağaluaqtuq nautchiaksrapayaanifññi nunami. Aglaan nautchirritaukani nunami ³² naugaqsiraqtuq aglitłukhuni nauriapayaanifññi. Akiğuglupsiluni tinñiñuich uvluitağvirağniğaat tağğañatni akutuqpalgich.”

³³ Suli iñugiaktuatigun atrikusautitigun Jesus-ñum uqaaqtuutirağniğai iñuich kanjqsilutilaanjatitun. ³⁴ Ilaan uqautitłaitkai atrikusautailaaqhuni. Aglaan kisinñuqamin maliguaqtini kanjqsipkağniuraapiaqlugich pirağniğai.

Jesus-ñum Quunniğūqtitkaa

³⁵ Tamarrumani uvlumi anaqaqsraaqman ilaan nipliutiniğai maliguaqtini, “Akmunqata” ³⁶ Tavrani ilinisa unifññiğaiçh iñugaağruich. Maliguaqtai ikiniqsut umiamiknun Jesus-ñum ikimmivianun. Atlat umiat itmiñisut. ³⁷ Anuqñguqman qailiğūqhuni umianat immautiaqsifññigaa. ³⁸ Jesus aquani umiam siñinñisusq akitchillłakhuni. Ilinisa itiqsağniğaat niplialaplutin, “Ataniiq, suginjitpiñj piyaqquğupta?” ³⁹ Ilaa makitluni iñiqtiñigik anuğilu qailiğlu, “Ki, anuğaiğil!” itnaqhuni. Anuğaiqhuni quunniğūgnisusq taatnaqman. ⁴⁰ Nipliutiniğai, “Suvaata iqsisivi ukpiqputaitmatun?” ⁴¹ Taapkua iqsilipaurağniqsut. Apiqsruutiaqsifññisut avatmun, “Qanusuniqpa una iñuk anuğimunniifññi qailiqaauratlu kamağivatruñ?”

5

Jesus-ñum Mamititkaa Iñuk Iñugiaktuanik Irrusiqluk

¹ Ilinjich ikaağniqsut igluanun narvam nunañatnun Gerasene-nağmiut. ² Niupqauraqman umiamifññi paagnağaa irrusiqlugum iluvğich akungatniñ. ³ Uvvaquq taamna iñuuniağniqsuaq tamaani. Kia-unniifññi iñuum qiliqsimalguitlu kalimfññiñik; ⁴ Akulaiqluqu qiliğaluağniğaat niukkunlu argağunlu. Kiktuğaalarağniğai qilğutini piyaqlugich. Kia-unniifññi iñuum nuyuiqsalguifññigaa. ⁵ Ataramik unnuamilu uvlumilū nayuutirağniqsusq nipaapluni qipiqsralakami iluvğich akungatniñlu qimigaat qaanañilū, suli iñugiaktuami kilłialapluni uyağañun. ⁶ Taiññiqaquraq qiiñiqamiliu Jesus aqpalisruğniqsusq ilaanun, sitquğvigipluguaasiñ sivuğanun. ⁷ Iñuum iluanifññi irrusiqluum piyaa nipitugalukut, “Jesus, Iğñinja Qutçhinñiqsrauruaam Agaayyutim, suniaqpiña? Agaayyutim atqagun injigikpiñ anasiññuqsajunilunja.” ⁸ Jesus-ñum tiligaa irrusiqluk anitquplugu taavrurakña iñuñmiñ. ⁹ Atakkii Jesus-ñum apiqsruğaa, “Sumik atigaqpiçh?” Ilaan kiunigaa, “Uvaña atiga Iñugiaktuqaq atakkii uvagut iñugiaktugut.” ¹⁰ Tarra taavruma injirsruağniğaa, “Tuyuginiaqasigut tamarrurakña nunamiñ.” ¹¹ Qanimi munaqsraqpauraqağniqsusq malğunñik kavluutinñik kunianik, niğñiñahutin qimigaami. ¹² Irrusiqluich injirsruaqsifññiğaat, “Isiqttittigun kunianun taapkunuja.” ¹³ Jesus-ñum anjiniğai. Irrusiqluk aullağniqsut anutmiñ, isiqhutinñi aasiifññi

kunianun. Iluqatin kuniat pañalikhutin anayasuktuasunqatin ipnakun. Naparañiqsut narvamun aasiin iplutin.

¹⁴ Munaqsiruat taapkuniña kunianik qimakhutin uqautityağniğaiç nunaagqđiğmiut. Tamatkua iñuich aullaqhutinj tautugiğniğaat tamanna atuumaruaq. ¹⁵ Iñuich ut-lautikamin Jesus-mun tautunniğaat irrusiğluğagağugaluqtaaq aquppiruaq atnuğaaqhuni qauğrimapluni. Taatnaqhutin iñuich iqsiçhanñiqsut. ¹⁶ Tamatkua qiniqatauruat uqauti-ğiaqsiniğaat iñupayaanun qanuq atuumalħa atlaguqman irrusiğluğagağugaluqtaaq suli qanuq piyaqquħat kuniat. ¹⁷ Tavra iñuich iniqsruagaqsiniğaat Jesus aullaquplugu nunamikniñ. ¹⁸ Jesus ikiqsiçman umiamun taavruma irrusiğluğagağugaluqtaaq iniqsruaqsiniğaa maligukħuğ Jesus. Maligullilapiğniğaa Jesus. ¹⁹ Naagaavva Jesus-nun maliquñiñniğaa aglaan itna nipliutliħiñniğaa, “Aliutin ilauraaqnun uqautityakkich tamarrumiña kamañaq-tuamik Atanğum savauttutaanik ilipnun suli ilunñuksriħanik ilipnun.” ²⁰ Tavra iñuk aullağniqsuq, aasiin quliatuagaqsipluni nanipayaaq Qulini Nunaagqđiñi qanuq kamañaq-tuamik savaaqalħa Jesus-nun inmiñun. Tarra iluqatin iñuich quviğusunñiqsut.

Jairus-nun Pania suli Ağnaq Aksikniçtuaq Jesus-nun Atnuğaanjanik

²¹ Jesus utiqami igluanun narvam, iñugiaktuat iñuich katilğiñniqsut siħaani narvam. ²² Tavra agqiçmiñniqsuq anjalataa Jew-nuruat katrağviata, Jairus-mik atilik. Tautukamiun Jesus punniqsuq sivuğaanun. ²³ Iniqsruallapiğniqsuq itnaqhuni, “Paniurağa amma tuqulħiñaağtuq. Iliħanñiaqugitka argaktin ilaanun mamitquplugu. Iñuuyumağli.” ²⁴ Taatnaçmantarra Jesus taamunqatiqagiñniqsuq. Iñuich iñugiakpagitlutinj malilğiñniğaat tatrugħuğunniñ. ²⁵ Ağnaqtuuq tamaaniitmiñniqsuq atniğñautiaqtaaq auñmik qulit malğunni ukiumi, ²⁶ iħuaqsipkağniğaluaqtitluni iñugiaktuanun taaktinun. Akiliqsuutigiçpluğitunniñ suli iħaurani iħuasiniñniqsuq, aglaan atniğñaliqsaiñniğniqsuq. ²⁷ Ilaan tusaakamiun Jesus utlautiniqsuq iñugiaktuat akungatigun. Tarra tunuanin aksiniğniğaa atnuğaağikkaña, ²⁸ isumapluni, “Aksikkupku Jesus-nun atnuğaanja iħuaqsiyumiñtaqunja.” ²⁹ Tavrakñatchiaq aunaqçsunaiğniqsuq. Içpigiñniğaa timigikkağmiñi iħuaqsilħi taavrunkaña atniğñautmiñ. ³⁰ Jesus ilisimaliqhuni sanñi aullaqtalaañanik inmiñiñ kinjağniqsuq tatruguatuni nipliçhuni, “Kia aksiksiçpaun atnuğaağa?” ³¹ Maliguaqtañi nipliutigaat, “Iħisimagaluğlu iñugiaktuanun tatruguatilaan, naagasuli apiçsruqtutin kimun aksiksilaagñik.” ³² Jesus qiniğniğniqsuq kimun aksiksilaagñiç. ³³ Taavruma ağnam Jesus utlanñiğaa iqsilisiqhuni ataqçraliqsiçhuni ilisimaplunikii iħuaqsilaagñiç. Putluni sivuğaanun uqautiniğaa aksiniçiplugu. ³⁴ Jesus-nun nipliutigaat, “Ukpiçsriħiçpich iħuaqsipkağaatin. Tutqisautlasirutin, iħuaqsirutin atniğñautigikkaqniñ.”

³⁵ Jesus uqaçtitlugu ilanich iñuich tikiñniqsut tupiğikkañaniñ taivruma anjalataan katrağvium nipliçhutin, “Paniuran tuquaniktuq. Iħaksiatqiniħiaqnağ Iħisautri.” ³⁶ Jesus-nun suliqutigisunqanagich nipliçsuat nipliutigaat anjalataa katrağvium, “Içsiħak, ukpiçsriħiñniğniñ.” ³⁷ Ilaan kiħaunniñ iñuk maliquñiñniğaa avataatigun Peter-mlu, James-lu, suli John aniatigikkaña James-nun. ³⁸ Tikitiñaninj tuppanun anjalataan katrağvium Jesus-nun qiniğniğai kiñuvğurit tamatkualu qiarit atunallapiaq. ³⁹ Isiqhuni nipliutigaat, “Suvaata itnağniçpisi çiplusilū? Una ililğaaq tuqunjitçhuq, siħniçtuqaqsiniçtuq.” ⁴⁰ Tamatkua mitautiğiaqsiniğaat. Uvvaasiñ anitquniğai. Kisiñnuqhutin anayuaağlu ililğam suli taapkualu piñasut maliguaqtañi isiqniqsut ililğam nalaviğikkañanun. ⁴¹ Tiguniğaa ililğaaq argaigun nipliutipluğasii, “Talitha Coum” (mumiutiaqtaaq “Niviaqsiağruuk, nipliutigikpiñ, makittin”). ⁴² Tavrakñatchiaq ililğaaq makiniçsuq pisuaqsipluniasiiñ. Taamna ukiuqtutilaaqniqsuq qulit malğunnik. Taapkua nayuutiruut quviğutçhallaçniqsuq. ⁴³ Ilaan iñiqtiğniğai kisumunniñ ilitçhuçipkaqunijlugu tamanna atuumaruaq aglaan niçipkaquniğaa.

6

Nazareth-miut Ukpiçinijitkaat Jesus

¹ Taavrunkaña Jesus aullağniqsuq iñuguqniğviñmiñun. Maliguaqtañi malinñiğaat. ² Miñuiçsiçvium uvluani ilaa iħisautriaçsiruq Jew-nuruat katrağviatni. Iñugiaktuat tusaakamitruñ quviğusunñiqsut nipliçhutin,

“Nakikñakiaq iħisimatiqagñnika, una iñuk? Kia marrumiña puçitmik aatçhuğniçpaun suli sanñimik savaaqatlasipluni quviçnaqtuanik?” ³ Taamna qirunñik savaaqaguuçruğuuq, amii? Iğniğaa Mary-m. Suli aniatigigaat James-nunmlu, Joseph-nunmlu, Judas-nunmlu Simon-nunmlu, suli ağanat aniaqatañi marra iñuuniaqhutin akunaptikni.” Tarraasiñ ukpiçinijitniğaat kamañalħa. ⁴ Aglaan Jesus-nun itnağniğai, “Iñuich nanipayaaq kamağiraqniğaat sivuniksriçiri aglaan kamağitlaiñniğaat iñuguçviani unniñ akungatni ilagikkaiñ naagaunniñ kiñunğani.” ⁵ Jesus savaaqalğuiñniqsuq quviçnaqtuanik savaanik. Ililğuağniğai arganñi ikituuranun atniğñiçtuqunun iħuaqsipluğičhaasiñ. ⁶ Ilaan

quvigusuutiginiġaa Nazareth-miut ukpiqrsisunijhat. Jesus nunaaqqiġnuktaġniqsuq iġisautriaqsipluniasiiġn.

Jesus-ġum Aullaqtitkai Qulit Malġuich Malġuaqtini

⁷ Jesus-ġum sivunniugatiġiniġai qulit malġuich malġuaqtini, aasii aullaqtitkaqsiplugich malġuuttaaqġugich. Saġġiksriġniġai anitġhitlasiplugich irrusiqġunġnik, ⁸ tliplugich, “Iġlaullapsitġni saagaġniaqasi sumik aglaan ayauppiuramik kisiaġ; qaġqumik unniġi iġiularim puukataġanġnik unniġi maniġmik aullautriġniaqasi. ⁹ Aluġuaqtuġusi suli atnuaġaatqutiksraillaġusi.” ¹⁰ Suli ilaan nipliutiniġai, “Tukkuniġupsi tupiġmun atlamik tukkuksraqsuġumiġnaitġhushi aullaġniaġapsitġn unaglaan, ¹¹ suli iġuich paġlanġitpasi naalaġnisunġitpatigiglu uqalusġ, unilluġu nunaaqqiġ ipsuktuġumagiksi apyuq isigapsitġni. Taamna kilġuatauġisiruq ilinġitġn akuqtuġinġisilaanġatnik tusaayugaaġiksiuamik. [ġumun uqautiġipsi, qaġaanatluġniaqtuq iġuġi Sodom-ġum Gomorrha-ġumla atanniivium uvluani taapkunakġa iġuġiġni nunaaqqiġ.]” ¹² Quliaqtuauġutiġiniġaat iġunġun isummitqiuqplugich mumiklugich killuqsautinġitġni. ¹³ Suli anitaiġniqsut iġuġiaktuanġnik irrusiqġunġnik iġunġni, uqsruqtuqġuġiġlu uqsruġutnik iġuġiaktuat atniġnaqtuat iġuqsiplugichaasiġn.

John Paptaaqtitchiri Tuquniqsuq

¹⁴ Herod-tuuq, Galilee-m umialġa, tusaaniqsuq Jesus-mik atakkii iġuich uqaqaġniqsut ilaanġik nanipayaaq. Iġanġich iġuich nipliġniqsut, “John Paptaaqtitchiri anġitqinġniqsuq tuquliġmiġn. Taatnamik savaaqatlasiiġniqsuq quvinqaqtuanġnik.” ¹⁵ Atlas nipliġniqsut, “Eliġah-ġuvaluktuq.” Suli atlattuuq uqaġniqsut, “Sivuniksriqirauvaluktuq iġanġatitun taip-kua kamaġnaqtuat sivuniksriqiritun iġiġaan.” ¹⁶ Aglaan Herod tusaakami nipliġniqsuq, “Una John-ġuniqsuq niaquikkakaġa, makitqikhuni tuquliġmiġn.” ¹⁷⁻¹⁸ Sivuanġi Herod-ġum iġaqtatiġiutġnikkaġa aniaqatmi Philip-ġum nuliaġa atilik Herodias-mik, John-ġum suakatagaġaluġniġaa Herod, “Malġutaksrakuġnangitġhuq aniaqatvich nulliaġikkana tuvaqa-siutigupku.” Taatnaqġuġu Herod-ġum tigupkaġniġaa John isiqsiuvinġmuktitlugasiġni aġnaqtin quyalisukġu. ¹⁹ Aasiġi Herodias-ġum qinnatigaluġniġaa tuqutġhukkaluqġu, aglaan taatnalġuġniġaa piqtutiġpluġu Herod. ²⁰ Herod-ġum attagiġniġaa John iġisimaplumi nalaunġaplumi ipqitġhuaq iġuk. Taatnamik tugluqaqsimaġniġaa. Naalaġnisuullapiagiġaa John tutqiiġisuugaluanġaġmi naalaqtuapayaaqamiunġ.

²¹ Kiisaimma Herodias-ġum piviksrani nalautitpaa. Herod-ġum annivilirvia tikit-man aiyugaaġiqihuni qaukġinġitġnik kavamauruat, anjuyaktillu qaukġinġitġnik suli sivulli-uqtinġitġniġlu Galilee-m. ²² Tavra pania Herodias-ġum isiqhuni sayuġniqsuq quyalipluġu Herod suli tuyuġmiġanġi. Umialġum nipliutiniġaa aġnauraq, “Inġisruġiġn, sumik piqagaġkkanġnik aatġhugisigikpiġn.” ²³ Akisruutinġaa taamna aġnauraq, “Qanutġhipayaamik inġiġuġna qaitġhigisigikpiġn, avvanġanġkunniġi atanguvġnma.” ²⁴ Niviaqsiaq aakamiġnukhuni itnaġniġaa, “Sumik apiqsruġisivik?” “Apiqsruġumatin niaquanġik John Paptaaġirim.” aakanġan it-naġniġaa. ²⁵ Taamna utiġniqsuq qilamiksruaqhuni umialiġmun nipliutiġpluġu, “Uvanġa aatġhuguruna ilipnun akkupak niaquanġik John Paptaaqtitchirim pugġtamun ililugua.” ²⁶ Umialġum tusaakamiun aliasulilapiagiġniqsuq. Aglaan akisruqtuutni piġipluġu suli piġiplugich tuyuġmiġani itigautipġhangitġhaa. ²⁷ Tarva Herod umialik tiliġniqsuq niaquiqsir-imik niaquanġik John Paptaaqtitchirim agġitritqupluġu. Taavruma isiqsiuvinġmukhuni niaquiqsiġniġaa John. ²⁸ Aasiġi agġitipluġu niaqua pugġtamun ilipluġu qaiġniġaa aġnauramun, aasiġi aġnauram qaitluġu aakamiġn. ²⁹ Tavrakġa John-ġum malġuaqtaiġni tusaapqau-raqamitruġ taamna, aiġniġaat timaa tugvaġiaqġuasiġn.

Jesus Niġipkairuq 5,000 Anġutinġ

³⁰ Uqġiraqtit utiġniqsut Jesus-mun, uqautiġpluasiġni savaaġikkaġmiknik suli iġisautriġmikniġlu. ³¹ Iġuich utiġtaqpatlutiġn malġuaqtaiġniġ nigġiviksraigġniġaichunniġi. Taat-naqhuni Jesus-ġum nipliutiniġai, “Kiata, kisġnġuġuutitla iġuilaamun, miġniqsiġlagiaġitġchi.” ³² Tavra aullaġniqsut iġuilaamun umiakun kisimġn. ³³ Iġuich tautukamisigġn aullaġmata, iġisagġniġaich. Aqpatkaqsilġniqsut iluqaitġni nunaaqqiġniġ tikiumasukġhutiġn sivunigvikkanġatnun taapkuva sivuatni. ³⁴ Jesus niukami umiamiġn tautuġniqsuq iġuġiaktuanġnik iġunġnik. Iġunġutġhaġniqsuq atriliutiġplugich ipnaiyaatun munaqsraillaatun. Tavra Jesus-ġum iġisautiuraagatasruġunġiġai. ³⁵ Uvluppaguqman malġuaqtaiġn utlanġniġaat Jesus nipliutiġpluġu, “Manna nayukkaqput iġuġitġhuq, suli unnuaqsiyaa. ³⁶ Aullaqtikġich iġuich nunaaqqiuranun. Tausigġiaġlich niqiksraġmiknik.” ³⁷ Tarra Jesus-ġum kiunġiġai, “Aatġhuqsigik niqiksranġitġnik.” Taapkuva apiqsruġniġaat, “Qaqquqsitquvisigut malġuk tallimakipiak akiksranġanġnik niġipkautiksranġanġnik?” ³⁸ Jesus-ġum nipliutiniġai, “Qanutunmi samma qaġqianuraqaqapi? Iġitġhugġiniurallaktiġitġchi.” Iġitġhugġikamitruġ Jesus uqautiġaat, “Paqittugut tallimanġik qaġqianuranġik suli malġunġnik iqalunġnik.” ³⁹ Tiligai iġuich aquvititquplugich ivigaamun. ⁴⁰ Tavra tallimakipianutqataaqġugich suli malġukipiaq

qulitqataaqługich aqvovitkaich. ⁴¹ Tiguniğai tallimat qaqqianurat suli malğuk iğalugauraak, aagluqhuni qilañmun quyyatıplugich. Aasiñ avguqługich qaqqiat suli iğalugauraak qaiñniğai malıgıuaqtimiñun autaaquplugich tamatkunıña niğisuktuanun. ⁴² İñuich niğiniğniqsut, iluqatıñaasiñ niğisuillaıpaıqhutın. ⁴³ Niğisuiñanıkmeta katinnıñaiç qulit malğuk aguupmaich ilakunik imalğich. ⁴⁴ Taapkunani niğiruani 5,000-ñunıqsut anutit.

Jesus Pisrukman Imiğmi

⁴⁵ Niğianıppauraqmata malıgıuaqtai aullaqtıkai umiakun sivumiñi narvam iğluanun, amunıña nunaaqıuramun Bethsaida-mun. Aasii taatnaanıkami aitquniğai taapkua iñugayaat. ⁴⁶ Suli aullaqtıkanıkamıgich mayuğniqsuq iğgimun agaayutyaqhuni. ⁴⁷ Qaumaaraanñaan unnuksraaqman umiaq ilıñıqsuq qıtqanun narvam, Jesus kisivlipkaqlıgu nunami. ⁴⁸ Qıñniğniğai sakuullaıpaıqhutın iputtuat atakkii paaqlıgu anuği. Tamaanıguuq uvlaatchauragañuqman pisuktuaniqsuq qaanagun imğum. Qaanıqsagaumaruatun piñiğai. ⁴⁹ Tautunıñiğaat ilısağımiñagulu pisuktuuaqtıuaq qaanani imğum. Aliuqtıuaqsıñasugiıplutın nipliagaqsıñıqsut. ⁵⁰ Qıñıqamıtrun iluqatın tatamıniqsut. Qılamık Jesus-ñum nipliutığai, “Quvıtchaugıgıtıçı, uvañaurunı, iqsıñasi.” ⁵¹ Tarra utlanıñai ikipluni umiamun, aasii anuğıqhuni. Taapkua quviğıtçhallapiğniqsut. ⁵² Tautukkalıuaqlıgu Jesus niğıpkaiıman qaqqunik iñugiaktıuanun kanıqsımalğıñniğıaatsuli kisutilaana, ukpıgılgıtıluğı tavrakii.

Jesus Mamıtıçırıuq Atniğñaqtıuanık Gennesaret-mi

⁵³ Taapkua ikaaqlıgu narvaq tulanıqsut Gennesaret-mun. ⁵⁴ Niukamın umiamıñ iñuich ilısağıgıtıniğaat Jesus. ⁵⁵ İglaunıqsut iluqaani nunami Jesus-muutıraqsıplutın atniğñaqtıuanık akiyaqhutın sıñıvıksuummaisa ilıçhıgıkamıtrun Jesus sumıtilaana. ⁵⁶ Napmupayaaq Jesus nunaaqıuramukman suli nunaqpañmun iñuich agıtuıruğniğaiç atniğñaqtıuat ilııuqaqlıgıç tumıtçaanun apqusaagaksrañıñun Jesus. Tamatkua iñuich inıqsruğniğaat Jesus atniğñaqtıuat aksıllañniğıgıkuğıunıñi atnuğaana. Aasiñ taatnaqamıtrun nakuqsırağautıniğıñiğaat.

7

Sıvıllıanısa İlisauttıgıkanıñat

¹ Tavra ilanısa Pharisee-ñuruat suli aglalıqırıt agıqsıuat Jerusalem-miñ utlanıñiğaat Jesus. ² Tautunıñiğaiç Jesus-ñum malıgıuaqtıt ilanısa niğıruat iğguğaluaqnagıç argatın Pharisee-ñuruat pıraqsıruıtıatıtun iñunıñun. ³ Pharisee-ñuruat suli atlat Jew-ñuruat niğıllaiñıqsut iğguğaluaqnagıç argatın, kamagıplıgu ilısaıttıuat sıvıllıağıkağmın inıllıgaanimakñı. ⁴ Aıkamın tauqsıñıağvıñmıñ sunık niğıllaiñıqsut iğguğaluaqtın. Suli iñugiaktıuat pıraqsıruıtınıç aapamın malıgıtmıgaıç itnatun ittuat, iğguğıgıç qallıtıt suli utkusiıç suli puggıtat. ⁵ Tavra Pharisee-ñuruat suli aglalıqırıt apıqsruğniğaat Jesus, “Suvaata malıgıuaqtıtın malıgıtınıtpat ilısaıttıgıkanıñiç sıvıllıapta, niğıplutın qaqqıanık iğguğniğıllaanık arganımıkıç?”

⁶ Jesus nipliutığai, “Ukpiñıuaqtıuruasii, İsaiah sıvunıksrıqırı nalauttuq uqaqamı ilıpsıgun, itnaqhuni,

Iñuich kamaksrılgıaluağaatñı uqalıñıağmıktıgun

aglaan uummatınıç unıasıksut uvamnıñ [piqpagıllapiangıtılunı].

⁷ Kamaksrıtuat uvamnun tanığıllaanuruq

atakkii ilısaıtrıt iñuich ilısaıttıatıtıñık ilıplıgıç malıgıtaksrıağıruatun Agaayıtım. *İsaiah 29:13*

⁸ Kamagıtıkıaluağısı tillısaı Agaayıtım, aglaan kamaksrıplısaı ilitqıtçıñık iñuknıtıñtaurıuanık.”

⁹ Jesus-ñum nipliutıpsağniğai, “Yayı, nalunıgıtıkıaluağniğıksı qanuq ayaksımaalıksrañat tillısaı Agaayıtım. İlisımagıaluaqlıgu atumanaıqtaksrıuruq Agaayıtım sısułhagun kamagırağıñıksı aglaan ilısaıttısaı malıkkısaı. ¹⁰ Moses tilısiñıqsuq, ‘Kamagıyımagıñ aapan suli aakan’ suli ‘Kıñaimña uqapıluıtrıruaq aapamıñık suli aakamıñık tuqqıtaksrıaupıaqtuq’. ¹¹ Aglaan itna ilısaıtrırsı iñuum nipliutıñıñıaıplıgıç anıyaqaanı ‘Corban’ (mumiutıqaqtıuaq ‘ıkayıgıkkıaluağıptık aglaan qaiñıñanıkunıña Agaayıtımun’). ¹² Taatnaqamıgıguuq pıçhısaıyağnıraqtıuq ikayıñıksrıağımañık anıyaqaanıñıç. ¹³ Taatnaqapısaı ayakkısaı uqalıñı Agaayıtım taavrımuuna ilısaıttıpsıgun. Suli iñugiaktıuat atlat ilısaıttıpsı atıumangığagısaı.”

Sut Qaayığnaqsıruat İñunıñun

¹⁴ Uumagıuuq tuqlıgıñığai iluqısa iñuich inımiñun nipliutıplıgıç, “Naalağniłaksıtını, kanıqsıyumaısaı! ¹⁵ İsaagaqtıuaq iñunıñun sılaatanıñ qaayığnaqsırağatınıçıuq aglaan samna annıuağıtuq uummatmıñıñ. ¹⁶ [Kıña iñuk sıtııqaqtıuaq tusaalı.]”

¹⁷ Jesus-ñum unitñamgich iñugayaat isigñiqsuq tupigmun. Maliguaqtaiñ kanjicsimasrukhtinj apiqsulgiññigaat taavrumuuna atrikusautikun. ¹⁸ Suakataññigai, “Kanjisillaiññiaqpat! Tusaanjitchuatun! Uvvaami qanutchim silataaniñ isaagaqtuam qaayugñaqsiraganjitchaa iñuk. ¹⁹ Atakkii isaagaqtanjitchuq uummataanun aglaan aqiañuanun aniñpluniasiiñ timimiñ.” (Jesus-ñum nipliutigikmañj tamna nigñiaqsigai niqipayaurat.) ²⁰ Niplipsaaqtuq, “Sagvisiqagataqum iñuñmiñ taavruma qaayugñaqsiragñigaa iñuk. ²¹ Samakña anniugagaqtut uummataaniñ iñuum, pigiiñtchuat isummatit: sayuñaqiq ilaqataunnani, tiglyuñiq, iñuauqtuq, ²² atlatuq, kaviuñtqaliq, pigilñiq, kinnitñiq, iñmiñun anjalalguñiq, sanjaktuq, uqagñiqhuktaliq, kamanagñasruñiq, kinnarñaqiq. ²³ Iluqatinj taapkua pigiiñtchuat sagviñgaqtut iñuñmiñ, qaayugñaqsipluguasiñ tamna iñuk.”

Ukpiqsriñha Añnam Jew-ñungñtchuum

²⁴ Tavrakña Jesus aullagñiqsuq tunaanun Tyre-m suli Sidon-ñumlu. Isigñiqsuq tupigmun nalutqugaluqñuni iñuñnun. Aglaan nalunñilññigaat. ²⁵ Uvvauna añaq paniuraqagñiqsuq irrusiqñulñmik. Tusaanigaa imma Jesus tikiumaniplugu. Utlakamiñj purviginigaa isigaiñun. ²⁶ Añaq Jew-ñunjitchuq, animapluni Phoenicia-mi Syria-mi ittuami. Taavruma iñiqsruñigaa irrusiqñuk anillañniaquplugu paniuraqagñikagñimiñ. ²⁷ Aglaan Jesus-ñum nipliutigaa atrikusautmik, “Iñilgaat suvullilulugu nigñisuiqsuksraurur. Nalaunñanjitchuq iñilgaat qaqquksrañat aatchuutigiñksrañat makunujña qipmiñun.” ²⁸ Añnam kiunigaa, “Aa tarraami, Ataniñ, naagaunniñ qipmich nigñiviich ataadni nigñisuupmiut kanganiñitñik iñilgaat.” ²⁹ Ilaan nipliutinigaa, “Aarigaa, kiusriñlautaqtutintarra, ikayugñisigikpiñ. Aggiiñ, taamma irrusiqñuk aniruq paniuraqagñikagñimiñ.” ³⁰ Taavruma aikami paqinnigaa paniuraqagñikani nalauraqagñuq siñgviññi, irrusiqñuqagñianjitchalukut.

Jesus Mamititchiruq Iñuñmik Uqatñaitchuumiglu Tusaatñaitchuumiglu

³¹ Tarra Jesus aullagñiqñiqsuq avataaniñ Tyre-m Sidon-kuaghuni utlautipluni narvanjanun Galilee-m, apusraaqñuq nunakun atilikun Decapolis-mik. ³² Iñuich Jesus-muutilgiññigaat iñuk tusaallaitchuaq suli uqallaitmisigalugu. Tarra iñiqsruñigaa patiglugu argañik iñuqñitquplugu. ³³ Tavra unavaqtaagutillaññigaa iñugaagñuñni. Iñilugu tikiñgikkani siutanñun suli tivvuaqtuqñugich aksinñigaa uqagñikarña iñuqñisukñugu. ³⁴ Aagñuqñuni qilanmun aniqsaapqanñiqsuq nipliñuni, “Ephphatha” (mumiutiqaqtuq “Añmagiñ”). ³⁵ Tavrakñatchiaq siuttak añmagñiqsuk suli uqaña iñuqñisipluni, uqaaqñisipluniasiiñ kanjicsiñaqñisipluni. ³⁶ Jesus-ñum tiliñigai uqaqñitlugich, aglaan iñiqñigaluaqtitlutinj uqapsaañiqsuk tamarrumuuna uuma savaagñikarñagun. ³⁷ Quviñgutchallapiñiqsuk nipliñhutin, “Ilaa savaaqagñuq supayaamik pillautaqtuq: tusaallaitchuaq tusaatñaitchuaq suli uqallaitchuat uqatñaitchuaq.”

8

Jesus Nigñikaniñiqsuq 4,000 Añnutinik

¹ Taipkunani uvluni iñugiaktat iñuich katiniqsut. Niqksraitmata, Jesus-ñum tuqñuñigai maliguaqtini iñmiñun, aasii nipliutiplugich, ² “Uvvañ ilunñugigikta iñugiaktat iñuich, atakkii nayutirur uvapitkni piñasuni uvluni niqksraigitiplutin aasiiñ; ³ uvvañ aullaqtitkupkich nigñikagaluañgich ilinñich taaqtukkañisurur apqutmi. Iñanñich aggiiñiqsuk unajisuxamiiñ.” ⁴ Jesus-ñum maliguaqtaiñ kiunigaa, “Nakikñami maani iñuñlaami qaqquqtugñisat taatnatun iñugiaktigñirur iñuich nigñisugñitñ?” ⁵ Tarra apiqsruñigai, “Qapsiñ qaqqianñanik piqagñis?” Kiunigaa, “Tallimat malgunñik.” ⁶ Tarra tiliñigai iñuich aqvutiplugich nunañun; aasiiñ tigukamigich tallimat malguk qaqqianñurur quyyavigiqqaagñuq Agaayyun, avguñugich qaqqiat qaiññigai maliguaqtimiñun autaañutitigiplugich iñuñnun. Aasiiñ piñigaa tamna. ⁷ Taapkua piqagñimiñiqsuttuq mikiruuranik iqalugauranik. Jesus-ñum quyyatiplugich tiliñigai maliguaqtini tamatkuaqtuq autaañutitigiplugich. ⁸ Iluqatinj iñuich nigñiqsuk nigñisugñitñ. Maliguaqtit ilakut pukukmatigich immiñgñigich tallimat malguk aguupmaich. ⁹ Taapkua nigurur iñugiaktillaqagñiqsuk 4,000 iñuich. Jesus-ñum aipkaqqaqñugich ¹⁰ ikiniqsuq umiamun maliguaqtinñu tikiñgñitñ nunañanun Dalmanutha-m.

Iñuich Qasiliñiqsuk Quviñnaqtuamik Savaamik

¹¹ Pharisee-ñururur aggñihutin uqavaagñitaiñ silgiiññigaat Jesus uuktuqsaqñuglu, “Savaaqagñiñ quviñnaqtuamik. Taavrumuuna iñitchuqñigkañuñigaaatigut Agaayyutim tuyugñipadñanik ilipnik.” ¹² Aniqsaapqataqñuni Jesus-ñum qatnigñitñigai nipliñuni, “Uvvali ukua tautugukaminñaglaan quviñnaqtuamik! Nipliutigipsi, Makua iñuich tautukkumiñaitchut quviñnaqtuamik savaanik nalupqinañitñuq kisuutilaamnik.” ¹³ Taatnaqqaqñuni unijñigai. Ikipluniasiiñ umiyamun aullagñiqsuq taavruma narvam siñaan igluanun.

Kanjiqsilaitchuat Maliguaqtin

¹⁴ Maliguaqtai aullaqamin piiguqtigniqsut qaqqumikunniin aglaan atausihinaq qaqqianuraq taquagilignigaat. ¹⁵ Jesus-num tiliñigai, “Qaunagiyumausi puvlaksautaatniñ Pharisee-nuruaat suli puvlaksautaanin taavruma Herod atangum.” ¹⁶ Taapkaa uqaqtuyaagaqsiñiqsut avatmun, “Una uqaqtuq taavruminja taquanijtñapta qaqqiamik.” ¹⁷ Jesus-num ilisimalginiñigai kanjiqsilaitchatigun. Uqaqtuq ilisautriñhatnik Pharisee-nuruaat suli suragathanik Herod-num, taapkaali uqaqhutin taquanijligmiknik qaqqumik. Taatnaqhuni apiqsruñigai, “Suvaata uqaqtuyaagaqsilgitpisi akunnapsitñi qaqqumik taquanijñiñipusi? Kanjiqsitñipisusili? Puqisigivisi taatnatun?” ¹⁸⁻¹⁹ Iriqagaluahusi qiniñilguitchusi suli siutiqaqaluaqhusi tusaalguitchusi. Itqagininiñiqpisiun tallimat qaqqiat nigipkautikapkich 5,000 inugiaktilaañinun? Qapsiñik aguupmanñik immiuvisi ilakunik katitchikapsi?” Tamatkua kiuniñigaa, “Qulit malgunñik.” ²⁰ “Suli nigipkautikapkich tallimat malgunñik qaqqiat 4,000 inugiaktilaañinun aasiñ ilakugikkanjich pukukapsigich qapsiñik immiuvisi aquupmanñik?” Tamatkua kiugaat, “Tallimat malgunñik.” ²¹ Ilaan nipliutigai, “Suvaatami kanjiqsilguitkaqsilgitpisi?”

Jesus Ihuagsipkaifiñiqsuq Qiñitlailamik Bethsaida-mi

²² Tikitmata Bethsaida-mun, tavrurautiniñigaa qiniñitlaitchuaq inuk iniqsruqluguaasiñ ihuagsitquplugu. ²³ Jesus-num tiguplugu qiniñitlaitchuaq inuk argaigun, tasiuqlugu annisiniñigaa nunaaqqimiñ. Aasiñ tivvuaqtuqqaalugik irrak patinñigik arganmiñik nipliutipluguasii, “Sumik qiniñitlasiniñiqpich?” ²⁴ Inuk tautunniagaqsiñiqsuq nipliqhuni, “Uvaja tautukkitka inuich atriqaqlugich napaagtunik pisuktuatun.” ²⁵ Jesus-num ilitqiniñigai argagikkani irraknun, taututqiksaqamiasiiñ taamna ihuagsiñiqsuq. Takpiksiliñiqsuq. ²⁶ Qiñitlasipkaamikamijun Jesus-num uqautiniñigaa, “Aillaagiñ, aglaan nunaaqqimun utiqtiñigagnak.”

Peter-m Uqautiginiñigaa Kisuutilaaja Jesus-num

²⁷ Jesus aullaqniqsuq piqatigilugich maliguaqtini nunaaqqiniñun qaninjanun Caesarea Philippi-m. Iglituañigmikni apiqsruñigai, “Kisuunivatña makua inuich?” ²⁸ Tamatkua kiuniñigaa, “Iñajisa inuich John Paptaaqtitçhirauniplutin, iñajisa Elijah-nuniplutin, atlatlu sivuniksiqirauniplutin inilgaanmma, itna uqaqatut.” ²⁹ Ilaan nipliutigai, “Ilipsimi kisunivisitña?” Peter-m kiuniñigaa, “Christ-nurutin Agaayyutim akiqsruutigikkana.” ³⁰ Jesus-num tiliñigai uqautitqunijlugu kimun-unniñ.

Jesus-num Uqautiginiñigaa Tuqutiksranilu Anjipkakkauksranilu

³¹ Tavra Jesus-num ilisautiuraagaqsiñigai maliguaqtini, “Igñina Inuum nagliksaaqtuksrauruq, suli sivulliuqtigruat suli qaukñijisa agaayuliqsit suli aglaliqirit ayakkisigaat. Tuqutkisiñigaa, aglaan piñayaukun uvlut anjipkakkauksisuruq.” ³² Nalupqinaiyautigai tamatkuninja. Peter-m saniqpaktaagutitallakuu uqautiniñigaa Jesus taatnatchiñik uqaqunijlugu. ³³ Jesus-num takullakkaluaqamigich maliguaqtini iniqtiñigaa Peter, “Tuungaaq, aullaagiñ uvamniñ atakkii isumanjitchutin Agaayyutim isummasianik aglaan inuich isumanjatnik.”

³⁴ Jesus-num tuqulqumiñigai inugayaat inmiñun maliguaqtimiñunlu nipliutiplugich, “Kisupayaam maligukkumiña suksraaqtakstrañigaa pisulli, iqsrutiñlugu sannigutani aasiñ maligunja. ³⁵ Atakkii kisupayaam anniginiagumiñun inuulli tammaigisigaa aglaan kisupayaam tammaiyumiñun inuulli pigilunja suli pigilugu tusaayugaallautaq anniqsugiakun, taamna ihuugisipiaqtuq. ³⁶ Inuum piññaktaagiñihinaugaluagaa suurapayaanja marruma nunam, aglaan tammautigisigaa inuutçhii. Sakuunurañniaha atugumiñaitchus sumun. ³⁷ Tarra simmiutiksraitçhaa inuum inuutçhii. ³⁸ Iñapsi kanjugivalukkaatña ilisauttitkalu sivugaatni inuich killuuruaat sayunaruatlu. Taatnatun Iñinjan Anjutim kanjugisigisipmigaaptuq utigumi kamanautiqaquni aapamisun piqasiñuni ipqitçhuanik isañulñik.”

9

¹ Suli ilañigai uumiña, “Iñumutuuruamik nipliutigipsi, Iñajich marra inuich tuquyumiñaitchut qiniñinaiñnaan Agaayyutim anjaayuaqtaaa sanjigun.”

Jesus-num Atlanñuqtilha

² Kiñuagun itçhaksrat uvlut Jesus-num kayuniginiñigai Peter-lu, James-lu John-lu aasii sivulliaqsipñlughich iggimun kisiisa. Qiniñitlughich Jesus atlanñuñiqsuq sivugaatni. ³ Atnugaanji qivliqisiraughutin qatiqsipñlutin anitun, kia-unniñ nunami salummañumiñaitkai qatiqsitlughich. ⁴ Tavrakñatchiaq tamatkua qiniñigaiñigai Elijah-lu Moses-lu uqaqatiqsiñipmatku Jesus. ⁵ Tarra Peter-m nipliutiniñigaa Jesus, “Iñisautrii, nakuunayaqtuq uvani ittuñiñuqta. ⁶ Nappaitquguptigut nappaiñayaqtuq pinasunik palapkaaksranik, atautçhimik ilipñun, atautçhimik Moses-mun suli atautçhimik Elijah-mun.” ⁶ Peter qanugviñlapiagniqsuq tupañapluni, taatnaqhuni ilisimangiñiqsuq sumikunniñ uqaqikkañmiñik. ⁷ Taatnaqsaaqtitlughich nuviyam qulanjutiniñigai. Nipi nuviyamiñ

⁴² “Kia iñuum killuqsasusaqpagu ilañat makua ukpiqsrisiqaqtuat uvamnük ililgaatun, nakuutlukkayaqtuq taamna qunqisigmiutchiğlugu uyağakpañmik ipipkaqpan tağiumi. ⁴³ Suli argakpich killuqsagtıpatın piigumagitin. İhuatlukkayaqtuq ilipni isiguvich iñuuhıgmun argailıutin uumakña argaqağutin igluktun aullahıksraqniñ anasiññuqsasğvıñmun ikniğmun qamıtılaiıaamun. ⁴⁴ [Tavrani qupilğut tuquyumıñaitchut sulı ikniq qamiyumıñaitmiuq.] ⁴⁵ Naagasuli isigakpich killuqsagtıpatın piigumagitin. İhuatlukkayaqtuq isiguvich iñuuhıgmun isigailıutin uumakña isigaqağutin igluktun iktauhıksraqniñ anasiññuqsasğvıñmun. ⁴⁶ [Tavrani qupilğut tuquyumıñaitchut sulı ikniq qamiyumıñaitmiuq.] ⁴⁷ Suli ilvich irigikkaqkich killuqsagtıpatın piiqsigumagiñ qaçulığlugu. İhuatlukkayaqtuq ilipni isiguvich añaayuyqautaanik Agaayyutim atautchimik iriqañjaqpich uumakña malğunñik iriqağutin iktauhıksraqniñ anasiññuqsasğvıñmun. ⁴⁸ Tavrani qupilğut tuquyumıñaitchut

sulı ikniq qamiyumıñaitmiuq.

Isaiah 66:24

⁴⁹ “Maaniñi iñuk iñmiguurraq makitalgutillaakkaugisiruq iknikun. ⁵⁰ Tağiuq nakuuruq, aglaan tağium tağiuğniıqpan qanuq tağiuğniğniıaqpisiun? Taatnamik qanusriuhıqağitchi tağıutun, tutqıutiqağusi akunnapsitñi.”

10

Jesus İlisautrıuq Avılikun

¹ Jesus aullaqami tavrakña Judea-munñiqsuq iglunanun Jordan-ñum kuunjan. Tavrani iñuich katırvigilğimatni sivuanisun Jesus-ñum ilisautıuraagaqsilğiniğai.

² İlañich Pharisee-ñuruat tikiğlugu uuktuaqsasğniğalualğiniğaat, “Uvva, malığutaksrakuağnaqpa iñuum avitkumiun ağnaqtin?” ³ Taavrumali kiunıñi apiqsrutmik, “Qanuğmi Moses-ñum tillisiqaçpasi?” ⁴ Tamatkua kiugaat, “Moses aglausımaruq, İñuum ağnaqtin avitchukkumiun qaitchiqiliun ağlanñik avırrutiksranik aullaqtılluguaasıñ.”

⁵ Jesus-ñum kiunıñi, “Moses qaitchiruq taavrumıña tillitmik pitchiğniıpsisun. ⁶ Aglaan aullağniñhani Agaayyun iñiqsipman supayaanik iñiqsipmiñiqsuq anutmik sulı ağanmik. ⁷⁻⁸ Taatnamik anutim unitkisigaa aapanılu aakanılu, ağanmiknun ililuni atausıññuğutikaasıñ. Tavra malğunñiağutik aglaan atausıññuğisiruk. ⁹ Taatnamik kia-unniñi iñuum avitinniaqnağik Agaayyutim atautchimuktitağikkak.”

¹⁰ İsiqamın tupıgmun malığuaqtaiñ apiqsrutqılğiniğaat taavrumuuna. ¹¹ Jesus nipliutiğai, “Kisupayaaq avitchumi ağnağmiñiñ aasıñ kasuutiluni atlamun atlatuqtuq akitñağlugu ağnaqqaqtin. ¹² Naagaqaa ağan avitkumiun anutni aasıñ kasuutiluni atlamun taamna ağnaq atlatuqtuq.”

Jesus-ñum Agaayyutıgı İliğaurat

¹³ İlañisa iñuich ililğaat Jesus-muutiniğaiç aksiquplugich. Malığuaqtaiñasıñiñ iñiqtiqasıñiğaiç iñuich tikiutrıruat ililgaanik. ¹⁴ Jesus-ñum ilitchuğikamıgich ihuaginıñiğai. Nipliutiniğai, “İliğaurat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunagich ilinıtñun atakkii Agaayyutim añaayuyqautaa anımaruq iñunun atriqaqtuanun ililgaanik. ¹⁵ İtqağisiun una! Taapkuu akuqtuqtuat añaayuyqautaanik Agaayyutim ililğaurat akuqtupmatun, kisimın taapkuu tavrıñjağisirut.” ¹⁶ Tarra ilaan sağlıritikamıgich ililğaat, iliplugich argañni ilinıtñun agaayyutiniğai.

Nukatpiaq Sullıñaurauqaqtuq

¹⁷ Jesus aullapqauraqman iñuum aqpalıqsruçhuni purviginığaa itnaçlugu, “Nakuuruq ilisautrıi, qanığluña piñiñaktaaqtasıñayaqpik isuitchuamik iñuuhıgmik?” ¹⁸ Jesus-ñum apiqsrugniğaa, “Suvaata atchiqpiña nakuuruamik? Atautchiñiñıñaq nakuuruq, taamna Agaayyun. ¹⁹ İlisimigitin tillisauruat, İñuauqtuqnaç, atlatuqnaç, tigliktuqnaç, sağlunak, sağlutaqnaç, kamagıluğuu aapan sulı aakan.” ²⁰ Taavruma iñuum kiugaa, “İlisautrıi, iluğaisa tamatkua tupıgıgıtka nutaullamniñaglaan.” ²¹ Tavra Jesus-ñum tautuñniğaa piçpak-srıñikun itnaçlugu, “Atautchimik inuğniqsutin. Aullağutin tunityakkich sullıñipayaagıkkatin aasıñ qailıugich manıñiñaktatin inuqsraqtuanun. İlviñi umialğutiqağumautin pakmani. Aasıñi taatnaanıkkuvich malıgluña.” ²² İñuk tusaakami taavrumıña aliasılığniqsuq, aasıñi aullağniqsuq ihuıñiıliıqhuni atakkii suuraupkaçpaitluni.

²³ Jesus qıñıqtuğatağaluaqamıgich nipliutiniğai malığuaqtini, “Qanutun sakiqnaqtıgıgisıva tamatkunani umialğuruani isıksrañat Agaayyutim añaayuyqautaanun.” ²⁴ Malığuaqtai quviğusunıqsut taavrumıña nipliçman. Aglaan Jesus-ñum nipliutitqıñiğai, “İliğaat, qanutun sakiqnaqtıgıva [umialğuruani] isıksrañat Agaayyutim añaayuyqautaanun.” ²⁵ Qağanatlukkayaqtuq pikukturuam isıksraña İraagun Mitqutim’ uumakña umialğuruamıñ isıñniahıksrañanıñ Agaayyutim añaayuyqautaanun.” ²⁶ Malığuaqtai quviğutchallapiğniqsut, sulı apiqsruaqsıplıtın iñmiknun, “Kiñami annıqsuğisiñiqa?” ²⁷ Jesus-ñum qıñıqamıgich irıgıñıñıçlugich nipliğniqsuq, “İñuk annıqsuğumiñaitchuq iñmiñik,

aglaan Agaayyutim kisimi anniqsutlagaa atakkii Agaayyutim supayaaq savaag'itlaplugu."

²⁸ Tavra Peter-m nipliutiniġaa, "Atanji, unitchikput sua iluqaan malikhutin."

²⁹⁻³⁰ Jesus-ġum kiuniġaa, "Nipliutigipsi, Iñuk unitchiyumi kinuniġmiñik, aniaqatmiñik, aapamiñiglu aakamiñiglu, qitunġamiñik, unniñ umialgutmiñik pigilunja suli pigilugu tusaayugaġisuaq, tamatkua utiġisirut iluqaitnik ilaanun tallimakkipiatunaglaan marrumani iñuuhġmi piyuaqsigaluanġaġmiunniñ, suli pigigisiplugu isuitchuaq iñuuhġq sivuniġmi tikiumaraksrani. ³¹ Tamatkua sivulliunasugiruat pakma aqulligugisiñiqsut aasiñ aqulliu-ruat sivulligugutin."

Jesus-ġum Pinatchiġniġai Uqaqalli Tuqqutauniaġmiñiglu Anjtiqkkauġmiñiglu

³² Ukua igliñiqsut tunjaanun Jerusalem. Jesus-ġum sivulliuqtuaġniġai maliguaqtit kapyalillaktuat. Atlas iñuich maliqsruqtuat iqsilillaktut. Aasiñ katitaallakamigich qulit malgüich iñugiaktigiruat uqautiaqsilġiñniġai tamatkua atuamaruaksrat injmiñun, ³³ nipliġhuni, "Atanji, Jerusalem-munġniaqtugut. Iñuum aatchuutiniġaa Iġniña Iñuum qaukħinjitiñun agaayuliqsinnun aglaliqirinunlu. Tamatkua tuqqutaksraġuġnifiġaa. Tavralli qaitkisigaat Jew-ġunitchuanun. ³⁴ Taipkua mitautigigisigaat suli tivvuaqtuglugu suli anau-nigmilugu, aasiñ tuqqutkisigaat. Aglaan piñayuakun uvlut anjtiqkksilġitchuq."

Aakauruam Injisaunja

³⁵ James-lu John-lu, iġñak Zebedee-m, utlautiniqsuk ilaanun nipliġhutik, "Iisautrii, apiqsruutiksraqaġiptiġiñ pisullapiakkaptiknik." ³⁶ Tavra nipliutiniġik, "Suqaġukkalaupisik?" ³⁷ Taipkuak kiuniġaa, "Aquppiqasriġukhutin uvvaami ilaqatikpuk taliqpiġni suli ilaqatikpuk saumipni pialuqaqtuguk taivrumanu uvluami aquvitekuvich kamañaqtuani atañuvipni." ³⁸ Aglaan Jesus-ġum nipliutigik, "Iisimaniġuptiku apqusaagaksrautigikkaka apiqsruġayaitpalukutik taatna. Imiħniñauvitku qallun imiġviksrautigikkaka naagaqaa apqusaalħniñauvitku nanjinaqtuaq apqusaagaksrautigikkaka?" ³⁹ Taipkuak malġuk nipliutigaa, "Pihniñauruguk." Jesus-ġum nipliutigik, "Iliptik ilumutun imiġisirutik alianaqtuamik imigaksrautimnik suli apqusaagisiplutik nanjinaqtuakun apqusaagaksrautipkun. ⁴⁰ Aglaan piksraqtuksraunitchunja kimik aquppiruksramik taliqpiñni unniñ saumimni, aglaan Agaayyun qaiñniġik taipkuak inik tamatkununja iñunnun itqanaiyautikkaġmiñun inigitquplugik." ⁴¹ Atlas qulit tusaakamitruġ iluaginjiñiġaich James-lu John-lu. ⁴² Jesus-ġumli injmiñuutiniġai aasiñ nipliutiplugich, "Iisimarusi anjalatinich Jew-ġunitchuat anjalanniġlugaqtalaañatnik iñunitchik, suli kamañaġnisranjisa naqitichuuplugich. ⁴³ Aglaan taatnatun ittuksraunitchuq akunnapsitni. Kisupayaaq kamañaġukkumi akunnapsitni savaktigiyumagiksi. ⁴⁴ Suli kisupayaaq qaukħusukkumi akunnapsitni savautrisuuyumauq iluqapsitnik. ⁴⁵ Iġniña Iñuum agġinitchuq iñunnun savautityaġuni aglaan savautriyaqhuni suli qaitchaqħugu iñuuhli tasuqsautiksrauplugu iñugiaktuanun."

Jesus Qiñitlasitqikaiñiqsuq Bartimaeus-mik

⁴⁶ Jesus maliguaqtiniġu tikiumaniqsut Jericho-mun. Aasiñ aullalġitħamin Jericho-miñ qiñitlailaq injilauraagñiaqti aquppiñiqsuq tumitchaam sanġaani, atilik Bartimaeus-mik iġniña Timaeus-ġum. ⁴⁷ Qiñitlailam ilitchuqħiqamijun Jesus Nazareth-miu apqusaagaqsiñiplugu tuqħuġaaqsiñiqsuq, "Jesus, kinjuvianja David-ġum, anniqsuqtaurutin Agaayyutim aqisruutigikkana injilġaanimma. Nagligillanġianġa." ⁴⁸ Iñugiaktuat iñiqtiġaluġniġaata nipaisaaquplugu, aglaan nipitusipsaaġniqsuq, "Kinjuvianja David-ġum, nagligillanġianġa." ⁴⁹ Jesus nutqaqtigami tiliñiġai tikiutitquplugu. Tamatkua utlanġiġaata qiñitlailaq nipliuti-plugu, "Quviatchauġiġi, makillutin. Tuqħuġaatin." ⁵⁰ Quyaliqpagitħuni maksrikami quppigaaġniutigalugu aqpaqsruġniqsuq Jesus-mun. ⁵¹ Jesus-ġum apiqsruġniġaa, "Suvaata akku tuqħullavija?" Qiñitlailam uqautiniġaa, "Iisautrii, qiñitlasitqigukkalauplunja." ⁵² Uuma ki-ugaa, "Itqanainaniktigñiqsuq ukpiqsriħipkun." Tavrakñatchiaq qiñitlasiñiqsuq. Nakuqsilġiqami maliutigaluguuġniġaa Jesus.

11

Jesus-ġum Tikisaalħa Jerusalem-mun Ataniqtun

¹ Qaninjani Jerusalem Jesus iglauqatailu qalliñiqsut nunaaqqiuraanun Bethphage-mun suli Bethany-mun ittuanjun iñinjani atiqaqtuam Olives-mik. Jesus tuyuqagñiqsuq malġunnik maliguaqtimiñik nipliutiplugik, ² "Nunaaqqiuramukkitik. Taamunjaasi isipqauraguptik paqitkisigiktik pituksimaruq nuġġanja natmaksigvium natmaksigvimagimailaq sivuani. Pituiglugu uvunautityatku! ³ Kia iñuum apiqsruqpatik suvaata pituiġniġaagmaan nipliutiyumagiktik, 'Atanġuruam inuġiġaa aglaan utiqtitkisiyaa qilamik.'" ⁴ Taipkuak tarra aullañiqsuk. Paqinnigaa natmaksigvium nuġġanja tumitchiani pituqaqtuaq pañani tupqum. Tarra pituiġniġaa. ⁵ Taatnalu iñuuhli qichaqtuat tamaani

nipliutigaiik, “Ukuqtiiik, suniaqługu una pituiqpitku?” ⁶ Aikłiqsuak taapkuak kiggutiniqsuk Jesus-ńum tillisaatun. Ińuiłli taapku aullaqtinnigaiich. ⁷ Taapkuak taamna nuğgaq Jesus-muutiplugu, aasiin quppigaaatik mattaqługik ilinigiik taavrumuńa nuğgağmun. Jesus natmaksiaqsiniqsuq. ⁸ Ińugiaktuat ińuich quppigaaatin siamitkaqsiniğaiich apqutmun, suli ilanjich akiğuińiik napaatqum navguqługich iliiuqaińiqsut apqutmun. ⁹ Ińuich sivuagun Jesus-ńum suli tamatkua aquagun nipruagaqsiniqsut, “Hosanna. Nanğaglakput Agaayyun!

Uvvatuq Agaayyutim piliutiqağliun tikitchuaq piqusiqhuni Ataniğmik. *Psalm 118:25, 26*

¹⁰ Agaayyutim piliutiqağliun taamna anjalatchiaqsiruaq pakma sivulliaptiktun David-tun.

Nanğakkauli Agaayyun qutchinńiqsrami qılanmi.” *Psalm 148:1*

¹¹ Taatnatun Jesus Jerusalem-munńiqsuq. Tavrunaqami isiqhuni agaayyuvikpańmun, qiniqtuagatağaluaqami anińiqsuq. Tanuğaksipluni aullağniqsuq Bethany-mun piqatigiplugich qulit malğuk maliguaqtini.

Jesus-ńum Pannaqtitkaa Fig Napaaqtua

¹² Uvlaakuqman iluqatin pisuktuqağamin Bethany-miń Jesus nigisuliğniqsuq. ¹³ Tautunniğaa asirrisuuruaq napaatqut unavaniń akutuqpaliqağniqman. Terra takuniğaa asirrirritmanaağiaqługu. Tikitńamiun suqağnianğitchuq. Akutuqpaliğhińanik paqittuq atakkii pukuńnaqsingitłunisuli. ¹⁴ Jesus-ńum nipliutigaa napaatqut, “Kia-unniin ińuum asiaqtuğvigitqikkumińaitchaatin pakmakńaniğlaan.” Maliguaqtaiń tusaaniğaat taatnaqman.

Jesus-ńum Suaqtuiyitha Agaayyuvikpaaramik

¹⁵ Tikitńamin Jerusalem-mun Jesus isilgitchuq agaayyuvikpańmun. Anitkaqsilignigai tunisullaqtuat suli tauqsisuktat taavrumakńa agaayyuvikpańmiń, ulğutqataqłullu nigğiviich akińiik simmiqsuğviich suli aquppiutanjich tunisullaqtuat tinmiagruuranik tunilłautiksrauranik, ¹⁶ suli kińaunniin akiyaqtitchumińaińniğaa tuniakstranik agaayyuvikpakuagługu. ¹⁷ Iisautiniğai ińuich, “Aglausimaruq,

‘Uvanńa tupiğa taiyuutiqağsiruq ińupayaat agaayyutaqtuğviatnik.’ *Isaiah 56:7*

Aglaan ilipsi iriqtuğviliutiniğiksi tiglinńiaqtinun.” ¹⁸ Qaukńinich agaayuliqsit suli aglaliqirit tusaakamitruń taamna, pakaagiasifiniğaat qanuq taimma piyaqquğukługu. Nuyuağiliutiniğaat atakkii iluqatin ińuich quviğusuutiğiplugich Jesus-ńum ilisaututai. ¹⁹ Unnuksraaqman Jesus aullalğińniqsuq nunaaqqimiń piqatigaqhuni maliguaqtimińiik.

Iisaaqsraq Pannaqluaktuamiń Napaaqtumiń

²⁰ Suli uvlaağquqman apqusaqağamin taututqinńiğaat asirrisuuruaq taimńa napaatqut. Pannaqłunniqsuq kanjituummagmi. ²¹ Peter-m itqaqtılğińniğaa imńa atuumaruaq aasiin nipliutiplugu Jesus, “Iisautrii, asirrisuuruaq napaatqut piunilłaqsruttikkan paniqtigniqsuq.” ²² Jesus-ńum kiugai, “Ukpiqsrisitchi Agaayyutmik. ²³ Iłumutun uqautigipsi, Nipliutigupsiuń igğiq, ‘Ki, nuuttitin igitaulutin tagiumun’ atuumagisipiaqtuq. Taamna nalupqinaitchuq. Ukpigiłlapiagupsiuń iluqnağusi taatna atuumagisimilugu, tavra savaanupkalhińaugiksi. ²⁴ Taatnamik nipliqsuńa, qanutchipayaat kipiğniğutigikkasi agaayyutigigupsigik ukpiğitchi akuqtuğinilugich, suli piginiağisi. ²⁵ Agaayugupsi, natqigutimaagumagisi ilagikkasi qanutchimik akikńaqtuutiqağniğupsi. Taatnağupsi aapagikkapsi pakmani ittuam natqigutimaagisigaasi killuutipsitńiik. ²⁶ [Natqigutrisimaitkupsi ińuńnik atlanik aapapsi pakmani ittuam natqigutyumińaitmigaasi killuutipsitńiik.]”

Kimik Jesus Tuyuğiriqağniqa?

²⁷ Utitqikkamin Jerusalem-mun, Jesus isigniqsuq agaayyuvikpańmun. Qaukńinich agaayuliqsit suli aglaliqirit suli sivulliuqtigruat tikińniğaat ²⁸ apiqsruqługu, “Kia aatchuqpatin anjalatchiğmik savautiplutin tamatkuninńa? Kia sanńiksrińniqpatin taatnatun?” ²⁹ Jesus-ńum kiuniğai, “Apiqsruğniğipsi atatchiğhińanik apiqsruutmik. Kiulğugupsitńa uqautigisigipsi anjalatchiğkun tamatkuninńa savalğutilaamnik. ³⁰ Nakitńa John anjalatchiğniķpa ilaan paptaaqtitchisilaanjanik? Agaayutmiń naaga ińuńniń? Uqautisitńa.” ³¹ Taapku uqqaagiasifiniqsut inmiknun, “Kiuguptigu pakmakńaktaunilugu nipliutigisigaatigut, ‘Suvaatami ukpiğinńiqpisiun John?’ ³² Naagaqaa uqağumińaitchuq anjalatchiğha ińukmiqnisaunilugu.” Ilnisa sivuugaginaiğich ińuich, atakkii ińupayaaq ukpiğipiagniğaaq John sivuniksriqirauniplugu. ³³ Taatnagaluqağamin kiulhińniğniğaat Jesus, “Uqautilğuińniğiptiğin.” Jesus-ńumli kiugai, “Uvanapuuq uqautiyumińaitmińiğipsi nakikńa anjalatchiğniķńa tamatkuninńa savaaqatilaamnik.”

¹ Tavralli Jesus uqautriñiqsuq Pharisee-njruanik atrikusautmik. “Unaguuq iñuk nautchiiviqagñiqsuq. Nautchirriḡviliuḡniqsuq, sapukutchiḡlugu avataagun, nivakhuni misuḡliuḡviksramik, nappaipluni nasiqsruḡvñimik, tarraasiñ atukkirrutigiplugu nautchirriqirinun, Taatnaanikami aullaḡniqsuq uñasiksaamun nunamun.” ² Katitchiñaqspiman nautchiiviqagtuqat tuyuqagñiqsuq savaktaaḡrukniamik atugaksraqtuunun piññaktaaksrautni aitquplugu ilinjitiñ. ³ Tamatka taamna tigukamitruḡ anauliḡniḡaat, aullaqtitluguasiñ saagailaaḡlugu. ⁴ Una tuyuqatqinñiqsuq atlamik savaktimik. Aasiasii tamatkua atniaḡlugu niaquagun, aullaqtinniḡaat uqapiluuḡtiplugu. ⁵ Tuyuqatqilḡinñiqsuq atlamik. Maatna tamatkua tuqunniḡaat. Tarra iñugiaktuat atlat tuyuḡikkani iñuum nanjitqatapiaḡtaḡniḡaich, ilanjich anauraḡaḡlugich, atlat tuqquttaḡlugich. ⁶ Uvvaguuq taamna nautchiiviqagtuqat atautchimik iḡñiqagñiqsuq piḡpagikkaḡmiñik. Aqulliuplugu tuyuḡiniḡaa itnaqhuni, ‘Tamatkua taluḡiḡisivalukkaat iḡñiḡikkaḡa.’ ⁷ Aglaan taapkaa nautchiiriqirit injmiknun uqagñiqsuq, ‘Taamnauvva paitchaktaaksralguruḡ. Ki, tuqullakput, aasii paitchaktaaksrautaa piyumagikput.’ ⁸ Atugaksraqtuat tigguḡluḡniḡaat iḡñiḡa, aasiñ tuqqutlugu iginniḡaat taavrumakḡa silataannun nautchiivium. ⁹ Qanuḡniaqpa iñua nautchiivium? Utigisiruḡ tuqqutchaḡlugich taapkaa nautchiiriqirit. Qaitkisigaa nautchiivik atanun atugaksraqtuunun. ¹⁰ Agliqisimasruknaḡiksi Agaayyutim uqalḡa:

‘Uyaḡak tuppirt ayakḡaḡat,
taamna uyaḡak piitchuillaḡiaḡtuq tuppirauni.

¹¹ Taamna atanḡum savaaḡiḡaa

suli quvinqaqtuanunasugigikput.’”

Psalm 118:22, 23

¹² Jew-njuplutinj sivulliuḡtiti ilisimaniḡaat uqaaqtuutigiplugu atrikusautmik akikḡaḡiqtiḡ. Taatnaḡhugu tigusuliḡpiavsaaḡaluaḡniḡaat Jesus maatna aglaan taluḡsraḡniqsut iñuḡnik. Aasiñ qanuusiksraiqamiḡ uninñiḡaat.

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹³ Jew-njuplutinj sivulliuḡtiti tuyuḡiniḡaich ilanjich Pharisee-njruat suli Herod-kuaqtuat pitchaquplugu Jesus apiḡsruḡtuutiniḡ. ¹⁴ Tikiumakamiḡ nipliutiniḡaat, “Iisautrii, ilisimarugut nalaunḡaruajutilaaḡnik sugisunaaḡnagu qanuḡ iñuich isummatiḡaḡtilaanaj. Suginjitmigiñ iñuum suurautilaanaj, aglaan ilisautrirutin Agaayyutim iñuuniḡaḡvigitukḡkanjanik. Maligutaksrakuaḡnaqpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun Rome-mi? ¹⁵ Akiliiruksrauvisa tax-sinik naaga akiliñiñiaḡitpisa?” Aglaan Jesus-num ilisimaniḡaa ukpinḡuaḡtaat nipliutiḡlugich, “Suvaata uuktuaḡpisiḡa? Kiata aatchuḡsitiḡa qifillaaksramnik maniḡmiki!” ¹⁶ Tamatkua aatchuḡmatni maniuramik apiḡsruḡniḡai, “Kisumik atriḡaḡniḡa?” Kiuniḡaat, “Caesar-mik.” ¹⁷ Jesus-num nipliutiniḡai, “Utiḡitichumagiksi piḡikkana Caesar-m sua-samna ilaanun, suli Agaayyutmun sua-samna piḡikkana Agaayyutim.” Tamatkuatarra quviguḡsuutiḡiniḡaat nipliutiḡmatinj taavrumiḡa.

Apiqsruun Anḡpikkautikun Tuquliḡmiñ

¹⁸ Tavra ilanjich Sadducee-njruat Jesus-munniqsut, taapkaa nipliḡuuruat tuquruat anitqitilañiḡtiḡlugich. Ilinja apiḡsruḡniḡaat, ¹⁹ “Iisautrii, Moses-num uqautiḡaḡtigut maligutaksrakun itnaqhuni, Anun ilaḡatiḡaḡtuqat tuqukpan qitunḡigaluaqani, taavruma anjutim aniqataan ilaḡatnikaḡiraksraḡniḡaa uḡḡaḡnaaq qitunḡisilugu anjutmik ilisimanaguniasiiñ tuquruam qitunḡaḡgitalaanjanik. ²⁰ Uvva uqaaqtanurur itna, ilaḡatniḡuuq tallimat malḡuich aniaḡatiḡiich. Anayukhium nuliḡilutiḡiniḡaa una aḡnaq, tuqupluniasiiñ qitunḡigaluaqani, ²¹ suli tuglian nuliḡaḡilutiḡiniḡaa taamna aḡnaq aasiñ tuqulḡitluni qitunḡigaluaqani, taatnatunsuli piḡayuak. ²² Tarra taatnatunsuli tallimat malḡuich nuliḡiniḡaat qitunḡigaluaqatiḡ. Aqulliupluni aḡnaq tuqupmiñiqsuqtuuq. ²³ Taivrumani anitqiliḡmi makitqikkumiḡ nalliata nuliḡiḡisivaun? Atakkii iluḡatiḡ tallimat malḡuich nuliḡiniḡaat.”

²⁴ Jesus-num kiḡai, “Naluniḡpisiḡun nalaunḡiḡiqsi? Naluniḡiksi Agaayyutim uqalḡa aglausimaruḡq ilaanlu sanḡi. ²⁵ Tuqunaruat anitqikkumiḡ atrigigisiḡaich isaḡulḡich atakkii ilaḡatniktuḡiḡ itchumiñaitchuḡ pakmani. ²⁶ Agliqisimasuknaḡiksi makpiḡaanjiñ Moses-num anitqiliḡkun tuquliḡmiñ —Agaayyutim nipaa tusaḡnaḡtuq ikualaruamiñ uḡpigaauramiñ itnaqhuni, ‘Uvanaj Agaayyutaa Abraham-num Isaac-numlu Jacob-numlu’. ²⁷ Kanjiḡsmaiññiqsuri. Agaayyutiḡitikaat tuqunaruat aglaan agaayyutiḡiplugu iñuuruat. Taatnamik kinnirusi ilipsitiñun.”

Kamanagñiqsraḡat Tillisit

²⁸ Ilaḡata agliḡiqirit tusaaniḡaa Jesus-num uqautigikkana Sadducee-njruatnun. Iḡichuḡiḡiplugu Jesus-num kiggutillaḡtaḡalḡa apiḡsruḡniḡaa, “Nalliata tillisit tupig-itluktaksrauva iluḡanitiñ?” ²⁹ Jesus-num kiḡaa, “Una tilliñ piitchuillaḡiaḡtuq, ‘Naalaḡnisiḡna, Israel-aagmiunuruasii, Sanjnuruḡ Agaayyutvut kisimisaḡluk Atanḡuruḡ.

30 Piqpagiraksraigigiñ Ataniq Agaayyutin iluqaaniñ uummatipniñ suli iluqaaniñ iñuutchipniñ suli iluqaaniñ isummatipniñ suli iluqaaniñ sayagikkapniñ.’ Sivulliuruksraq tilliñ tavrataamna. 31 Tuglia taatnaton, ‘Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliptun ililugu.’ Atlamik piitichuq tillitmik kamanatluktuamik taapkuñnakja.” 32 Taavruma aglaligirim kiunigaa, “Iñisautrii, uqaqtutin ilumutuuruamik. Agaayyutaipiaqtuqtavra atlamik. 33 Iñuum piqpagiraksraigigaa Agaayyun iluqaaniñ uummatmiñ suli iluqaaniñ kanjiqsimaligimiñiñ, suli iluqaaniñ sayagikkağminiñ, suli piqpagilugu iñuuniaqatni inñmisun ililugu. Iuatluktuq tupiksiriruni taapkuñnija tillisiññik tikiutriñigimiñ nigrutinik suli atlanik tunillaautiksranik Agaayyutmun.” 34 Taavruma kiupmani isumaturuatun, Jesus-ñum nipliutigaa, “Ukpigiñiñnaagugniñiñ Agaayyutmun anjalatchiññiksran.” Tavrakja Jesus apiqsruqausiksraigigaaat.

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

35 Jesus ilisautriñlagmi agaayyuvikpanmi apiqsruñiqsuq, “Suvaata aglaligirit nipliğagivat Christ, anniqsuqti akiqsruutauruq, kinjuviağiniplugu David-mun? 36 David, anjalatluğu Ipqitchuam Irrutchim, itnağnisuq,

‘Atangum uqaqtuq Atanimnun:
Aquvittin kamagitchiiviksrapnun
uvanun akiñiñiñhatnunaglaan uumigiritin.’

Psalms 110:1

37 David-ñum inñmiñik taiguutiqaqpagu Atanguruamik, qanuğmi Anniqsuqti David-ñum kinjuviağitlaniqpauñ?” Iñugaagruich naalağnisuurt Jesus-mik.

Jesus-ñum Kiliktuutigiğai Aglaligirit

38 Iñisautriñlagmi nipliutigai, “Qaunagiyumagisi aglaligirit pisuktuatlaturuat akuquturuamik atnuğaaqhutin suli iñuñun paglatqusuuplutin taugsiğniğviniñ. 39 Katragvinjitiñ suli iñuich nigiqpamata aquppitlaturut nakuutluktuanu aquppitajitiñ. 40 Ivayaqtuqmiğaiç ułlagañaat tupiğikkañjich, aasiñ agaayyuraalgupmiut sivisuplugu agaayunñuakikun. Tamatkua tamarra anasiññuusiaqagisirut pitlugu atlaniñ iñuñniñ.”

Ułlagañnaam Iñiraja

41 Jesus aquvinniqsuq igluanun ilirrivium aasiñ tautuktuagaqsiplugich iñuich iliriruat ilirrivinmun. Iñugiaktuat umialguruat iliriqpaniqsut. 42 Piqaqmiñiqsuq naalgiiktuamik ułlagañnaamik ilirruamik malğunnik susauraanik maniaayuraanik. 43 Jesus-ñum tuğlugniğai maliguaqtini nipliutiugich, “Nipliutigipsi, taamna naalgiiktuq ułlagañnaaq iliriqluktuq tamatkunakja atlaniñ ilirruaniñ. 44 Iluqatin atlat piksraqaqhutin ilirirut sippakuqtuqahutin, aglaan ağnaq piksraiñlagmi iliriruaq tamatkilugu iluqaan pigikkani iñuuniutiksraigilughuniñniñ.”

13

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaaqsiğniñathaniq Agaayyuvikpaum

1 Jesus aullaaqsiyman agaayyuvikpanmiñ, maliguaqtaan ilarjata nipliutinigaa, “Iñisautrii qiniğun. Qanutun piññaqnaqtigivat makua uyağaiç marrumani agaayyuvikpanmi!”

2 Jesus-ñum kiugaa, “Quvigusuutigiğvich makua kamañtuat tupqich qiniğkatin? Kisiññuqtaqagumiñaitchuq uyağanmik qalliani atlam ulğutañiañitchuamik.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Iñiilugutniglu Piyuaqsiutiksramiglu

3 Aquppiuqtuqahutin Jesus-lu igğiñi atiqaqtuq Olives-mik akiani agaayyuvikpaum, Peter-mlu, James-ñumlu, John-ñumlu, suli Andrew-m apiqsruñiğaaat kisiññuutiplugu, 4 “Uqautitigut, qakugun tamanna atuumaniqpa? Suli sukun ilitichuqutugun ilitichuğigisivisa iluqagmin tamatkua atuumaqsiqpa?” 5 Jesus-ñum uqaqsiñiğai, “Qaunagiyumausi; kismun iñuñmun kinnipkağniqasi!” 6 Iñugiaktuat tikiomagisirut atuglugu atiga nipliğutin, ‘Uvanja Christ-ñuruna’. Kinnitñikisirut iñugiaktuamik. 7 Iñiilugniqasi tusaqsraqagupsi anuyanjmik maani naagaqaa unjasiktuani. Aglaan isuklitchumiñairagtuqsuli. 8 Nunaaqđich akikñaqtuligisigaich atlat nunaaqđich, suli atanguviich akikñaqtuligisigaich atanguviich atlat, nuna iliqsraigisiruq atlaakağiñiñ nunan. Itkisipmiuq nigisunaaq suli iñiilugid. Tamarra tamatkua aullağniisaagigikmai nagliksaalhum.

9 “Aglaan qaunakkiagikkumausi ilipsitñik. Qaitqatagisigaasi uqaqsittaqtitchirinun, suli ipiğaqtuğisiyaasi katragvinjitiñ. Tikiutigisigaasi kavanaauruanun umialguruauñunlu pisigiluna. Tavra piviksraqagisiñiqsusi ilisimarusuli. 10 Tamatkua atuumagaluaqtinagich quliac-tuagigisigaat tusaayugaagiksuaq iñuñun nanipayaaq. 11 Qakugun tigukpasi aullautilusi uqaqsittaagvinmun isumaalusunaqasi sivuani piviksram sumik uqaksrapsitñik. Taivru-mani Ipqitchuam Irrutchim ilisautigisigaasi nipliutiksrapsitñik. Tavra nipliutigiyumagiksi. Taamna Irrusia Agaayyutim uqağisiruq ilipsigun; nipliyumiñaitchusi. 12 Aniaqatunuruat qaitqataligisigaich aniaqatiutin tuqutaksraulugich, suli aapagikkatin igñiğuruat. Iłlagaat

akikŋaqtuligisigaich aŋayuqaatinj unniin tuqutaksraulugich tamatkua. ¹³ Iñuich nani-payaaq uumigigisigaasi pigilunja. Aglaan Agaayyutim anniqsugisigaa sivutmuulguruaq isuanunaglaan.

Tatamnapiagataqtuaksraq

¹⁴ “Iñuk agliqiruaq ukuninja kanjqsili! Tautukkisigiksi nagġunallapiagataqtuaq qikaġuni tavrani qikaġviksraqviginjisaġmiñi. Taipkunani uvlut tamatkua Judea-mi ittuat qimakkumaut igġiñun. ¹⁵ Iñuk innigumi tupqum qaani isigniaqani saagaksraqsiuġiġuni tupqum iluaniñ. ¹⁶ Suli taamna qakma nautchiivinjmi utiġniaqani saagaġniġuni atnuġaamiñik. ¹⁷ Qanutun tatamnaqtigigisivat tamatkunani sinjauruani suli miluktitchiruani taipkunani uvluni. ¹⁸ Agaayyumuusi qimagviksraqsi ingitqulugu ukiumi. ¹⁹ Taipkunani uvluni iñuich nagliksaatlullapiagñaqtut qanjanñiñaglaan Agaayyutim nuna inġigataqmagu. Aasiñ taatnatun nagliksaaqtigitiqkumiñaitchut aquagun taavruma. ²⁰ Aasiñ Atanġum ilanġaqtanġisuaqpagich taipkua uvlut kiña iñuk anniqsukkaayumiñaitchuq, aglaan pisig-ilugich piksraqtaagikkani ilanġaqtaaġisigai taipkua uvlut. ²¹ Taimanigun kia iñuun uqautikpasi, ‘Atanji, uvva Christ-ñuruuq Agaayyutim akiqsruutigikkana’ naagaqaa uqautikpasi ‘Atanji, ilaa taimña’, ukpiġniġagich. ²² Anniqsuqtinġuat suli sivuniksriqirinġuat iligisirut savaaniglu quvinqaqtuaniglu. Taavrumuuna kinniñaġniġaich Agaayyutim piksraqtaanji pisaġiyumiñagumisigik. ²³ Taatnamik qaunatqiaġikkumausi! Kilikkipsi sivuani tamatkuninja iluqanġitnik pinaiñnaisa.

Agġiħa Iġñinan Iñuun

²⁴ “Taipkunani uvluni, pianikpan taamna iluiliġutiġpak, siqiñiq taaqsigisiruq,

suli tatqiq qaumaġingġuni.

²⁵ Uvlugiat katakkisirut qlanjmiñ,

suli qaummatipayaanji silam nuktitalutinġ inimikniñ.

Isaiah 13:10; 34:4

²⁶ Taivrumanu uvlumi iñuich tautukkisigaat Iġñina Iñuun agġisuaq nuviyakun piqaguni kamaŋaqtuamik sanġimik kamaŋautituummaġmi. ²⁷ Taamna tuyuqagisiruq isaġulinġnik katitichyaqtuanik atauchimun Agaayyutim piksraqtaagikkaniñik nakikŋapayaq.

Iġsaaksraħa Asirritaitchuam Napaaqtum

²⁸ “Iġsaagaġitchi asiaviqutiniñ, itnaqhuni, nauriuraq nauñuraaqsiवालुकमान qinġiġnaqsiuraaqsiġmata akutuġpaliksrai ilisimaraġigiksi upingam qallijħa. ²⁹ Taatnatuntuuq, tautukkupsigik tamatkua atuumaruat ilisimagaġigiksi isuksram tikiuamaqsiħa. ³⁰ Iñuun nipliutigiġpsi, ukua iñuich tuquyumiñaitchut atuumagaluaqtitnagu iluqaan tamanna. ³¹ Qilaglu nunalu piġisiruk aglaan uqaħitka piġumiñaitchut.

Pivia Agġiħksraħan Iġsimaraithchuq

³² “Kia-unniin iñuun nalugaa taimanigun Iġñinan Anjutim qakugun agġiħksraħa, uvaħa unniin isaġulgich ittuat pakmani nalugaat, aglaan kisimi Aapaa ilisimagaħa. ³³ Qaunatqiaġisilusi, itqummaagikkumausi, atakkii nalugiksi sumi atuumaliħksraħa. ³⁴ Atriqatquq umialinġmik aullaqtuamik uħasikusuamun nunamun unitchipluni tupiġmiñik. Sanġiksriñiġaa pirigikkani savaaksraħanik, tilipluguaasiñ talum munaqsraħa qaunatqiaġiqplugu. ³⁵ Taatnamik itqummaagikkumausi atakkii nalugiksi qakugu aħaayuaħa tupqum agġiħksraħan, unnuami naaga unnuagruami naaga uvlaatchaurami unniin uvlaami. ³⁶ Agġiġumi tavrakŋatchiaq paqingitchumagaasi siñiġusi. ³⁷ Nipliutigikkaga iluqapsitñun sivuani uqautigigiga iñupayaanun, Itqummaagikkumausi!”

14

Sivunniugun Tuqutchuħlugu Jesus

¹ Atuumagaluaqtitnagik malġuk uvluk Jew-ñuruat niġiqpagvikaanatalu atilik Apqusaakkauħimik suli niġiħata puvlaksigniġilaamik qaqqumik, qauħinġisa agaayuliqsit suli aglaliqirrit pakaaginiġaat qanugimña tigusuħlugu Jesus iriġaqtuġutin tuqulluguasiñ. ² Aglaan ilinġch nipliġniqsut, “Niġiqpagvikaam uvluañi taatnaġniangitchikput. Iñuich aupatchakpiactut.”

Jesus Tipraġiksakkaruq Bethany-mi

³ Jesus-uvva inniqsuq Bethany-mi, tupqani Simon-ñum atniġnautiqaqtuam auyugaqtuam. Aasiñ niġipkaħlugu aġnam tikiñiġiġaa saagaħuni akisullapiqaqtuamik uqsruġutmik atiqatquamik Nard-mik. Taavruma anmaġniġaa nakasruħnuaħa kuvikħlugu uqsruġun Jesus-ñum niaquanun. ⁴ Iħanġisa iñuich iluaginjilġiñiġaat aasiñ avatmun nipliħutin, “Suvaata una piilaañun uqsruġun atuqpa? ⁵ Tunihayaqtuq qaaniġlugu pinasut kavluutit taalanik aasi qailħlugu manik naglinnaqtuanun.” Taatnaħutinġ uqapiħluktut akikŋaħlugu aġnaq.

⁶ Jesus-ñum nipliutigai, “Suginaiqsuñ! Suvaata ihuilliutqitpisiñ taamna añañ? Una savaaqagtñ nakuuruamik uvaññun. ⁷ Nagliñnaqtat itchağataqtut. Taimma qanuntun savautiñhiñaugisi nakuuruamik piyumiñağupsi, aglaan nayuutiñhaiñagumiñaitchunja. ⁸ Añañ savaaqagtñ piyumiñakkağmiñik. Tipragiksaga timigikkağa itqanaiyautiplugu ihuvikkauiksranjanun. ⁹ Uqautigipsi, nanipayaaq nunami quliatqutağikpatruñ tusaayu-gaagiksuaq iñuich uqautigigisigaat nalupqinaiglugu añañ taavruma taatnañha itqakku-tauluniasii ilaanun.”

Judas Aniqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

¹⁰ Judas Iscariot, ilañat qulit malğuiç maliguaqtit, utlautiniqsuq qaukñitñun agaayuliqsit aatchuutigisuklugu Jesus ilinjitñun. ¹¹ Tusaakamitruñ quviasuligñiqsut, sulit aqisruğniğaat aatchuğuklugu maninñik. Tavrakña Judas utaqqaqsiñiqsuq aatchuiviksramik Jesus-mik pisuğnaqsilugu.

Jesus Niğiqatauniqsuq Maliguaqtimiñi Niğiqpagviani Atilinmi Apqusaakkauğimik

¹² Sivulliqpiami uvluani niğiqpagvikaam puvlaksigñiğlaamik qaqqumik ipnaiyaq tuqqutauragtñ itqakkutaupluni Apqusaakkauğimun. Jesus-ñum maliguaqtañ apiqs-ruğniğaat, “Nanili itqanaiyaquvisigut niğiqpaliksrapitnik atilinmi Apqusaakkauğimik?” ¹³ Jesus-ñum tuyuğigik malğuk maliguaqtinmi nipliutiplugik, “Nunaaqquimukkitçik. Tavrani paağisigiktik iñuk saagaqtuaq qikumik imiqağvinimik. Malikkumagiktik. ¹⁴ Napmun isiqaan nipliutiyumagiktik tuplik, ‘Ilsautri nipliqsuq, nanili iniqaqpich niğiviksrammik ipnaimik atilinmi Apqusaakkauğimik piqasiğluna maliguaqtimmik?’ ¹⁵ Taavruma urriqsuutigisigaatik nalauraallagvinimik inituruamik qulligmi inimi itqanaillaamik inuqsranaiqlugu. Tavrani itqanaiyautiyumagiptigut.” ¹⁶ Jesus-ñum maliguaqtai aullaqtut nunaaqquimukhutin. Paqinniğaat nipliñha taatnatupiaq, itqanaiyaqhutin niğiqpagviksramun atilinmun Apqusaakkauğimik.

¹⁷ Anaqaksraaqman Jesus tikiññiqsuq piqatigiplugich qulit malğuiç. ¹⁸ Niğipkağlugich Jesus-ñum nipliutigai, “Iłapsamma niğiqatigikkağa aatchuutigigisigaaña.” ¹⁹ Taapkua aliasuligñiqsut nipliutiplugich atausiuttatqhutin, “Uvaña pivinja?” atlatsuli, “Naaga uvaña?” ²⁰ Jesus-ñum kiunigai, “Iłapsamma qulit malğuuplusi ittuasi misuqsatigikkağa puggutamiñ. ²¹ Iñuk agaayutitñaqtauraq nalunaiqsuq tuquruksauruq tuvraqlugu aglausimaruq ilaagun. Nakliñ iñuk tamna aatchuiruq iñunmik agaayutitñaqtauraamik! Ihuatlukkayaqtñ taimani aninitchumi.”

Atangum Nullautchiğvia

²² Tamatkuva niğilğataqtulugich Jesus-ñum tigummiplugu qaqquq quyyatipluguañ avguqlugu qaiñniğaa maliguaqtimiñun nipliqhuni, “Tigulugu niğisun, taamna timiga.” ²³ Jesus-ñum tigukamiñ qallun quyalgitlugu Agaayun, qaiñniğaa tamatkununa imiqsillaavigipluguañ. ²⁴ Nipliutigai, “Una auga maqiruaq iñuğiaqtuanun. Taavrumuuna Agaayutim taluğniqsuğaa aqisruutni. ²⁵ Nipliutigipsi, imitqikkumiñaitchunja asiam misuğuanik taivrumunaağlaan imiviksramun nutaakun añaayugautaañi Agaayutim.” ²⁶ Tavra atuanikamiñ atuutmik aullağniqsut iğğimun atilinmun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriquruq Peter-m Piilağniathanik

²⁷ Jesus-ñum nipliutigai, “Marrumani unnuami iluqasi nikatchakkisirusi piqtugiluna. Atakkii aglausimaruq,

‘Tuqqutçirunja munaqsrimik,

taatnamik ipnaich siamitkisirut.’

Zechariah 13:7

²⁸ Aglaan kiñuagun anitqanikkuma aullağisirunja sivupsitñi Galilee-mun.” ²⁹ Peter-m nipliutigaa, “Iluqatin unitkaluaqpatinunniñ, nikatchakkumiñaitchunja.” ³⁰ Jesus-ñum itnağniğaa, “Uqautilakpiñ, marrumani unnuami aqargiqpak qalğuaqtağaluaqñagu malğunniaglaan piilağutigigisigikma piñasuniaglaan.” ³¹ Aglaan Peter nipliqsuq qapinaiqhuni, “Tuqulunaañniñ nayuğniagikpifi. Piilağiyumiñaiqpiagikpifi sumiunniñ.” Taatnatuntuuq nipliqmiiñiqsut iluqatin.

Jesus Agaayuruq Gethsemene-mi

³² Jesus-lu maliguaqtiniñu tikitñamiñ nunagiksaananun atilinmun Gethsemene-mik nipliutigai, “Aquppiuraallagitchi uvani agaayutyaqtillunja.” ³³ Piqatiginigai Peter-lu, James-lu, sulit John. Uqumailiullapiagñiqsuq nagliñnaqsipuniunniñ irrutçhiğmigun ³⁴ nipliqhuniasiiñ, “Arrii, uqumailiullapiagñiqsunja. Alianam pisagñiñhiñaatqtağaañja. Tavraniituallagitchi qanaksruqasiñaglunja.” ³⁵ Taavruqaallakhuni situğniqsuq nunamun agaayupluniasiiñ nagliksaaguniluni piñagumiñaaqpan. ³⁶ Itnağniqsuq, “Abba, Aapaan, suapayaq anjalatkiñ piqaluağiga nagliksaagutiqqak uvamniñ. Aglaan pisulñiñ atuumayumuq, pisuğniñilaapkun.” ³⁷ Jesus-ñum utiqami paqitlugich siñktuat nipliutiniğaa Simon Peter, “Simaan, siñkipçit? Munağiuraallakkumiñaiñiçhiçhuniñiñ akkuvauraq?”

³⁸ Tavra nipliutlilginiñigai, “Siñiniasunqasi agaayulusilu, ukpiqsriseinitchumausili uuktuakkaugupsi. Inuk ilumutun piyummatiqagalaquhuni irrutchiñigimun, aglaan timimigin sayaitchaqtuq.” ³⁹ Jesus aullatqinñiqsuq agaayutyaquhuni sivuanisun. ⁴⁰ Utiqami paqilginiñigai siñiktuat, irratin uisalguullilaklugichunniñ. Taatnamik kiuqausiksraiñniñigaa. ⁴¹ Utiqami piñayuvakni nipliutiniñigai, “Kiikaa, siñigitchi qanutun minguiqsigusilu. Aglaan siñikpaaniktusi. Uvva aatchuutaauhksraña iñuum Iğniñan tikitchuq aqalatağiyumiñaqsiplugu killuliqirinun. ⁴² Makillusi, utlaglavut, atanji tunirigikkaga imma tikitchuq.”

Jesus Tiguniğaat

⁴³ Jesus uqaqtitlugu Judas, ilañat qulit malğuiç maliguaqtañ tikiñniqsuq. Aggiquasiqihuni iñugiaktuanik iñunjik, saviqaqhutinj suli anauchiraqhutinj. Qaukñijich agaayuliqsit, aglaliqiritlu suli sivulliuqtiğruat tuyuğiniğaiç. ⁴⁴ Taavruma tuniritiñiktuum ilaanik qaiñniğaa itnaqihuni ilitçhugipçhautigigisiñiplugu, “Taamna kunikkaga, tavra ilaanuğisiruq. Tiguyumagiksi aullatlugasiñ qaanagilugu.” ⁴⁵ Judas-ñum tikirgauraqamijun Jesus nipliutiniğaa, “İlisautrii,” kuniklugu. ⁴⁶ Aasiñ tamatkua tigguqlunniğaa. ⁴⁷ İlanja maliguaqtañ qichaqtuam amuligamijun savikpani anauniğaa savaktaat qaukiata agaayuliqsit, siutaıqsıqlugu. ⁴⁸ Jesus-ñum nipliutigai, “Suvaata tigutyapqisitña savikpaliraaqhusi anauntanıglu? Savvaqluktaunasugivisitña? ⁴⁹ Uvluğağipman agaayyuvikpanmi ilisautiplusi naagavvva tigullaitçhipsitña, aglaan aglaksimaaqtuq taatna Agaayyutim uqałhani ituksraupluni.” ⁵⁰ Tarrali maliguaqtañ iluqatin suksraaqlugu qimanñiqsut.

⁵¹ Nukatpıaq, maliguaqtañ ilañat, atnuğaaqanıqsuq qalıpqałhiñamik. Tigulısqaqmani-tuuq ⁵² qalıpquani unıtıluğı qımanñıqsuq atnuğamnani.

Jesus Uqaqsittaagvinimi

⁵³ Taapkuva tıgısurıuat pıtuıgun tasiuğniğaa Jesus qaukiatnun agaayulıqsıt, katımaruanun iluqatin qaukñijich agaayulıqsıt sıvullıuqtiğruat aglaliqiritlu. ⁵⁴ Peter malikmiñiqsuq uñasiıraaqhuni sılataanunaglaa ıgluqpanan agaayulıqsıt qaukiata. Aquppiqataunıksuq qaanaksrini naniaqtuaquhuni ikniğmi. ⁵⁵ Qaukñijich agaayulıqsıt suli iluqatin uqaqsıttaaqtiçhirit pakaaqanıqsıt agvisiksranjanik akiknağlugu Jesus tuqutçhuklugu, aglaan paqitçitılaiñniqsıt. ⁵⁶ İñugiaktuat ilisimarağualuqtut akiknağlugu, aglaan ilisimaruarat atınitqataqtut. ⁵⁷ Tavra ilisimarit ilanjich makinniqsıt akiknağlugu nipliçhutinj, ⁵⁸ “Tusaagıkpıt nipliçman, ‘Piyaqquğisigıga agaayyuvıkpak iñıqtauruag arganjik, aglaan piñayukkuun uvlut nappaiñiaqtunja atlamik iñıqtanıtçhıuamık arganjik.’” ⁵⁹ İlisimarıtunniñ taapkuva piqasıutılguıñniqsıt taavrımuuna. ⁶⁰ Qaukiat agaayulıqsıt makinniqsıt sıvuğaanı. Tarra apıqsruğniğaa Jesus, “Kıgğutiksraitpiun una ilisimarit uqağıkkanjat akiknaqhutinj?” ⁶¹ Aglaan Jesus nıpaısaatquq uqañıluni sumık.

Apiqsrutqilginiñigaa qaukiata agaayulıqsıt nipliçhuni, “Christ-ñuvich, Iğniña Nangakkauruam Agaayyutim?” ⁶² Jesus-ñum kiunıgaa, “Tarra, İlanjurunja. Tautukkisigiksi İñuum Iğniña aquppiçpan talıçpiani Sanjıpayaalğum qıñiğisıplugu atqaçpan nuviyakun qılanjıñ.” ⁶³ Qaukiata agaayulıqsıt alıktuğniğai atnuğaanı nipliçhuni, “İnuqsranıqsıgıt ilisimaruaksramık! ⁶⁴ Tusaagiksi uqağniçhuutaal! Qanuq sıvunniğniçpisi?” İluqatin katımaruat tuqutaksrağniğaa. ⁶⁵ İlanjisa tivvuaqtuqlugu, irrak matuqqaaqługık anaumıkkaat apıqsruqlugu, “Ki, nalautçhağıñ kimun anaumıktilaaçnik.” Taatnaanıkmeta qaanaksrit tiguplugu pattanıgaa.

Peter-m Jesus Piılaağigaa

⁶⁶ Peter itıtlugu sılataani uqaqsıttaagvıum tikiñniğaa ağnam savaktaan qaukiata agaayulıqsıt. ⁶⁷ Uuma tautukamıun naniaqtuaqtuq inmiñik ilisağniğaa nipliçtılugu, “İlvıttuuq piqatıgıpmıkkanjatin Jesus Nazareth-mium!” ⁶⁸ Peter piılaaqtıqtuq, “Naluruña. Kanıqsımanıtçhıga qanıtçımık uqaqtılaan.” Nuktaaqtiçlugu aqargıçpak qalğıniqsuq.

⁶⁹ Suli ağnam taututqilgıtıñamıun nipliçtınığai tamatkua qichaqtuat, “Uvvauna ilagıpmıkkanjat.” ⁷⁰ Peter piılaatqilginiñiqsuq. Kınıuagunsuli qıçhaqtuat tavrani nipliçtınığaa Peter, “İlumun ilağıgaatın Galılee-ğmiunıplutin.” ⁷¹ Aglaan sıvıağasıñıqsıt itnaqihuni, “Agaayyutim anasıñıuqsagılınja uqañıtkuma ilumuturuamık. Nalugıga kısıutılaanja taavrıma anıtım.” ⁷² Tuglılıqlugu aqargıçpak qalğıniqsuq. Peter-m itqağniğai uqağıkkanjı Jesus-ñum, “Aqargıçpak qalğıqtaluaqıñı malğunıaglaan piılaağıtıgıgısıgıkma piñasunıaglaan.” İtqaqamıun taamna qıağaqısiñıqsuq.

¹ Tavra uvlaatchaurami qaukñinich agaayuliqsit piqatigiplugich sivulliuqtigruat sulì aglaliqirìt sulì iluqağmìn uqaqsittaaqtitchirìt katimaniqsut sivunniuhutin. Tamatkua Jesus qiliqtinnigaat. Qilğutilik tasikuaqluğu Pilate-muutiniğaat kavanauruamun.

² Pilate-ñum apiqsruğaa, “Uvva Jew-ñuruat umialgivatın?” Jesus-ñum kiugaa, “Tavra ilvich taatnaqtutin.” ³ Qaukñinich agaayuliqsit pasiuğniğaat iñugiaktuatigun sutigun. Aglaan Jesus kiumaksriniñniqsuq. ⁴ Pilate-ñum apiqsrułitkaa, “Kigğutiksrainiñniqich? Qanunaglaan iñugiaktautigiruanik pasiuqpatin!” ⁵ Jesus nipliñgitchuq. Taatnamik Pilate quviguusunniqsuq.

Jesus Tuquruksrağaa

⁶ Ukiupayaaqman Jew-ñuruat niğiqpagvikaatni atiliñmi Apqusaakkauliğmik Pilate anaktitchirağniqsuq atautchimbik isiqtamik kisupayaamik pisukamin. ⁷ Akunğatni isiqtat iñuk inniqsuq atilik Barabbas-mik iñuaqatauruuq taapkaa anuyakmata akiknaqluğu Roman kavamanatnik. ⁸ Iñugayaat Pilate-mukamitruñ qasrliqaqsiniğaat pituıqupluğu isiqtaq piragihimisun sivuani. ⁹ Pilate-ñum kiugai, “Pituıgitquvisitña Umialgatnik Jew-ñuruat?” ¹⁰ İltchuğiniğaa qaukñinisa agaayuliqsit qaitchihhat Jesus-mik siqñataqahıgmiktigun. ¹¹ Aglaali qaukñinich agaayuliqsit akatchiñiqsut iñunñik Pilate-ñum pituıgitqupluğu Barabbas-mik. ¹² Pilate kiugai, “Qanuğisiñniqıgu una taiguutiqaqtuıq Umialgatnik Jew-ñuruat?” ¹³ İluqatin iñuich nipliqaqpanniqsut, “Kikiaktuutili!” ¹⁴ Pilate-ñum apiqsruğniğai, “Suvaata? Sava-maqluqaqpa?” Aglaan iñuich nipliqaqpaaurallapiğniqsut, “Kikiaktuutisiun!” ¹⁵ Pilate-ñum quyalisuklughich iñuich pituığiñiğaa Barabbas ilinjitñun. Qaitkamiun Jesus anuyuuqtımifiñun tiliñiğai, “Ki, ipiğaqtuqsıun! Kikiaktuutinaqsıruq.”

Anuyuuqtit Mitautigiğaata Jesus

¹⁶ Anuyuuqtit itqutunigaat Pilate-ñum tupiqaqpanun, aasiñ katitquniğaiç atlat anuyuuqtit, ¹⁷ atnuğaaqluğu akisuruanik kaviqsaaamik sulì niaquusipluğu kakitlağnanik aasiñ iliplugich niaquanun. ¹⁸ Kamagıñnuğniğaata sivuğaaani nipliqhutin, “Uvvaguıuq Umialgat Jew-ñuruat!” ¹⁹ Anaullağniğaata niaquanun anautamik sulì tivvuaqtuqluğu sitquğvigipluğu sivuğaaani Jesus. ²⁰ Mitautigianikamitruñ mattaqtinnigaat kaviqsaaq sılatıguıaq atipkaqluğusaıñ ilaan atnuğaanıñik. Tavra aullautiniğaata kikiaktuutiviksrañanun.

Jesus Kikiaktuutigaata Sanniğutamun

²¹ Uvvaguıuq iglaullağmın anuyuuqtit paagniğaata iñuk atıqaqtuıq Simon-mik utıqtuıq nunaaqqımun. Nunuriñiğaata iqsruqupluğu Jesus-ñum kikiaktuutriviksraña. Taamna Simon Cyrene-nağmıu aapanak Alexander-mlu Rufus-ñumlu. ²² Tikiutiniğaata nunañanun taiyuutiliñmik Golgotha-mik mumıutiqaqhuni “Niaqum Saunğa.” ²³ İmiksrıtkaulağniğaata asiam misuğuanik avupluğu sunağnitçuamık. Aglaan Jesus iminjiñniğaa. ²⁴ Tamatkua anuyuuqtit kikiaktuutigaata. Tavra avıktuğniğaiç atnuğaanı aasiñ saaptautigiplugich qanutchimik iñuk piksraqupluğu. ²⁵ Nine-aklaaqman uvlaami kikiaktuutiniğaata. ²⁶ Aglaıç pasikkusianı iñiñiğaiç niaquan qulaanun itna aglaklughich, “Umialgat Jew-ñuruat.” ²⁷ İlaani kikiaktuutrigataunıqsuk malğuk tıgliñniaqtik, ilaqataa talıqpan tunjaani sulì ilaqataa saumi-ani. ²⁸ [Sivuniksriqirim tarra Agaayutım uqaħa immiumaruq, “İrrutiniğaata sava-maqluqtuıatun.”]

²⁹ İñuich apqusaagtıat niaqulaniqsut nipliaplutin pisaanñatinik Jesus-mun, “Aa! Uqağuruıatın piyaqquħhiñnaunıpluğu agaayyuvıpk aasiñ nappatqıgluğu pinasuni uvlunı, ³⁰ ki, anniqsuğıñ ilipnik, aasiñ atqağıñ sannığutamıñ.” ³¹ Taatnatuntuıq qaukñinisa agaayuliqsit piqasıqhutin aglaliqirınik mitautigiğaata, “Una anniqsuirıqtuq atlanik, aglaan inmiñiñ anniqsulguıtmifiqsuq. ³² Ki, Christ, Umialga İsrail-ñum, atqağutin kikiaktuutrivipniñ! Uvagut tautukkuptıgu ukpiğiyumaıkput.” Taapkuak kikiaktuutrigatauruak suviagutiniğaa.

Jesus Tuquruq

³³ Uvluq qitiqquqman taaqsıñniqsuq nunapayaami. ³⁴ Three-aklaaqman Jesus nıpi-tusiñniqsuq, “Eloi, Eloi, lama sabachthani?” mumıutiqaqhuni, “Agaayutımaan, Agaayutı-maan, suvaata suqtıgıñiğıpiña?” ³⁵ İlanıç tamatkua qıchaqtıat tusaakamıun nipliğ-sut, “Atanjı, tuħuğaağaa Elijah.” ³⁶ İlanat iñuich tiguliqamıun allaqtıgıun qilamiksru-aqhuni misuktiqluğu misuqquqman, isautchısiqluğu ayauppınmik qaħuıkkun aktuqluğu nipliçhuniyasiñ, “Ki, qıñiğumagıput Elijah agğıgisıpmagaan atqautıyağluğu.” ³⁷ Jesus nıpaalalıqhuni tuquniqsuq. ³⁸ Talukuyaaq agaayyuvıpkarñı siıksıñniqsuq tatpıchakña takanunja taatna. ³⁹ Tavra anuyuuqtit qaukñat qıchaqtıuıq Jesus-ñum qanıñani tuqupman nipliğniqsuq, “İnumutun taamna anun iğniğiniğaa Agaayutım.”

⁴⁰ İtmiñniqsut ağanat tautuktuat unavaniñ, ilağıplughich Salome sulì Mary Magdalene sulì Mary, aakagıkkanjak taıvrıma kamanaiñniqsram James-ñum sulì Joses-ñum. ⁴¹ Tamatkua

piqasiqsuǵnıǵaat Jesus Galilee-mi itman savautiplugulu. Atlat iñugiaktuat aǵnat malıñnıǵaat Jerusalem-mun.

Jesus İluviǵnıǵaat

⁴² Unnuksraaǵuraaqman Joseph Arimathea-ǵmiu tikiññıqsuq. Uvva uvluani sivuani Jew-ñuruat miñǵuiqsıǵıvıat piuq. ⁴³ Taatnamik ilaa taluqsraıǵhuni utlautiniqsuq Pilate-mun. İnıaǵınıǵaa Jesus-ñum timaa. Joseph kamagikkaupluni sivullıuqtıǵruañıniqsuq niǵıuqaǵnıqsuq aullaǵnıñıksrañanik añaayuaqtaanik Agaayutim. ⁴⁴ Pilate quvıǵusuñıqsuq Jesus tuqvanıktıǵnıqman. Tuǵluǵnıǵaa añıyuiqtıt qaukiat apiqsruǵluǵu tuqvanıktıǵma-ǵaan. ⁴⁵ Tarra ilıtuǵıanıkamıuñ taavrumakña añıyuiqtıt qaukiatnıñ Jesus-ñum tuqqutı-laaña, qaitkaa timaa Joseph-mun. ⁴⁶ Joseph tauqsıǵnıqsuq ukiñhaaǵıksaamik. Atqautıpluǵu Jesus-ñum timaa puuǵluǵu ukiñhaaǵıksuamik ilıñıǵaa iluvılıuqtaman uyaǵañmi. Aksrakluǵu uyaǵañmik talunıǵaa taamna iluvıq. ⁴⁷ Mary Magdalene suli Mary aakagıkkaña Joses-ñum qıñıǵnıǵaa napmun ilıñıaqañan.

16

Jesus Anıtuqsısuq Tuqulıǵmıñ

¹ Jew-ñuruat miñǵuiqsıǵıvıat qaanıanıkman, Mary Magdalene suli Mary aakaña James-ñum suli Salome tauqsıǵnıqsut tipraǵıksaanik uqsruqtıǵukluǵu Jesus. ² Uvlaatchaurami sivullıǵmi uvluani akunniqsaañ tikitchut iluvıǵmun nuyasıruaǵmıuǵlu sıqıñıq. ³ Uqaksraqtunıqsut inımiknun, “Kıamı aksrakısıvañ uyaǵak pañanıñ iluvǵum?” (Atakkıi uyaǵak anıǵaluaqtuaq). ⁴ Tavrakña tautuñnıǵaat uyaǵak aksraksımaanıkluǵu.

⁵ Tavra aǵnat isıǵnıqsut iluvıǵmun. Tautukkaat nukatpiaq aquppiuraaqtuaq talıqpian tuñaani atnuǵaaqahuni takıruamik qatıqtaamik. Quvıǵutcharñıqsut. ⁶ Aasıñ nukatpıam nipliutigai, “Quvıǵusuñıaqsı! Pakakkısi Jesus Nazareth-miu kikiaktuutrauruaq. Agaayutum anıtuqsısitkaa. Uvani inıtuq. Qıñıqsıuñ nallavia. ⁷ Aglaan uqautıyaqsıgik malıǵuaqtıt Peter-lu, İmıaimña Galilee-muñnıaqtuq sıvupsıtñı, taamani tautukısıgıksı tuvraǵluǵu uqautıtuaa ilipsıtñun.” ⁸ Tarra unıññıǵaat iluvıq qılamik. Tatamıtıpaıtıluñ ulıksıñıqsut. Nıplıñıñıqsut inıñmun apqutmikni iqsıtchakpaıtıluñ.

Jesus Sagvıǵısuq Mary Magdalene-mun

⁹ Jesus anıtuqıkhuni uvlaatchaurami sivullıǵmi uvluani akunniqsaañ, sagvıǵnıqsuq sivullıuǵlu taıvrumuña Mary Magdalene-mun irrısıqıhuiykkamıñ tallimat malǵuñmik. ¹⁰ Taavruma utlañnıǵai piqatıgısıuıkkañı Jesus-ñum kılıuvǵuruat qaıplıtuñlu. ¹¹ Uqautıñıǵai Jesus inıñıuǵlu suli tautuñnıpluǵu. Tamatkua naagatai kılıuvǵuruat tusaakamıñ ukpıǵıñıñıǵaat.

Jesus Sagvıǵnıqsuq Malǵuñnun Malıǵuaqtıñnun

¹² Kınıuagun Jesus sagvıqımiñıqsuq iglaatun ilıpluni malǵuñnun ilañkñun aullaqtuñnun nunaaqıqımiñ. ¹³ Tavrakñatchıaıq utıǵnıqsuk. Uqauraaqsıñıǵaluaǵnıqsuk atlanun malıǵuaqtınun, aglaan tamatkua ukpıǵıñıtmıñıǵaıch.

Jesus Sagvıǵnıqsuq Qulıt Ataıtuqıñnun Malıǵuaqtınun

¹⁴ Kınıuagun Jesus sagvıqımiñıqsuq taapkunıña qulıt ataıtuqıñnun niǵıñıaqtıtıluǵıch. Suakataǵnıǵai ukpıqsılıǵıñıhatıgun pıtuqıñıñıhatıgunlu atakkıi ukpıǵıñıtuqıch qıñıqtuat ilaanik kınıuagun anıtuqıñıñan. ¹⁵ Nıpliutigai, “Aullaǵısi iluqaanun nunaman, qulıaqtuaǵıyımagıksı tusaayugaaǵıksuq annıqsuǵıakun iluqatıñun inıñnun. ¹⁶ Kısıpayaaq ukpıqsırıruaq suli paptakkaauruaq annıqsuǵısuq. Aglaan kısıpayaaq ukpıqsırıñıtuqıch uqsraunǵıqsauǵısuq. ¹⁷ Tamatkua ukpıqtuat piqatıgıñıaqtıt ilıtuqıtuatıñıñ saññım taavrumuuna: Atuǵluǵu atıǵa anıttaıǵısuq irrısıqıñıñ suli uqatıgısuq atılaakaǵıñıñ uqıanık. ¹⁸ Tigıgıalaǵıñıñ nımiǵıanık unñıñ imıǵıalaǵıñıñ tuqunamık nuyıǵnımıyımıñıtıtuqı. İlıǵısaıch argagıkkatıñ atıñıñıaqtunun aasıñ tamatkua ilıuqsıtuñıñ.”

Jesus Aullaıtuauruq Qılıñmun

¹⁹ Kınıuagun Jesus-ñum Atanǵun uqaqatıǵıanıkamıgıch, Agaayutum aullaıtuuraa-ǵaqsıñıǵaa pakmuña aqvıtıtıluǵasıñ talıqıñıñıñ tuñaanun. ²⁰ Malıǵuaqtıñ aullaqtıñıñ qulıaqtuaǵnıqsut tusaayugaaǵıksuamik nanıpayaaq. Atanǵuram savaqatıñıñıñ nalıpıqınıaıtuqıplu uqaıtıtıtaat ilımun itılaañanık quvıqnaqtuqıtuqıñ savañısuqun.

Uqalḥich Aglaañi Luke-ḡum

¹ Piḡpaḡiplutin ilauramaañ Theophilus! Iñugiaktuat iñuich pisuqtillaagmiktigun aglañniqsut atuamaruanik akunnaptikni. ² Iñisimaruat uqautiniḡaatigut tautukkaḡmiknik taimakñaniñ aullagñiñiñaniñ. Iñuich tamatkuu pakmapak quliagtuagñiqsut tusaayugaagiksuumik. ³ Qutchiksuanjuruatiin, aglañniaqtuñña ilitchuḡiraksraqnik ilisaaḡillapaaḡaaḡlugich uqagipayaakkanjich aullagñiñiñaniñaglaan. ⁴ Aglaktuñña taavrumiñña ilisimatquplutin ilumutuupiañhanik ilisauttsiaḡikkaqpich.

Anniviksraña John Paptaaqtichirim Uqautauruq

⁵ Herod-ḡum umialguniñani Judea-mi agaayuliḡisqaḡmiñiqsuq atilijmik Zechariah-mik. Agaayyuvikpañmi savaqatauniḡsuq agaayuliḡisni tagḡisigaqtuani Abijah-tkutnik. Aḡnaata atḡa Elizabeth, paniginiḡaali atlam agaayuliḡsim. ⁶ Iluḡatik nalaunñaruaniḡisuk Agaayyutim qiniñhani, tupiksriplutik iluḡaitñik Atangum tillisaiñiglu atuḡtaksraiñiglu. ⁷ Qitunḡaiñiñiqsuk atakkii Elizabeth qitunḡitlaiñiñi, suli iluḡatik utuḡḡanaaḡuḡhutik.

⁸ Abijah-tkut savagviksriutaata Agaayyuvikpañmi tikiummipan, Zechariah-m savautiniḡaa Agaayyun agaayuliḡsaupluni. ⁹ Tuvraqḡu atuiraiñhat agaayuliḡsit piksraqtaaginiḡaat ikipkairuksraupluni tipraḡiksautmik. Isigñiqsuq agaayyuvikpañanun Atangum. ¹⁰ Zechariah ikipkaipkaqtitlugu tipraḡiksautmik iñugaaḡruich agaayuniḡsut silataani. ¹¹ Isaḡulgan Atangum sagviutiniḡaa qichaḡuni taliḡpiani ikipkaiviram tipraḡiksautmik. ¹² Zechariah-m tautukamiun tupañniqsuq iḡsilḡisqihuni. ¹³ Aglaan isaḡulgam nipliutiniḡaa, “Zechariah, iqsiñak! Agaayyutim tusaaniḡaa inḡisruñhiñ. Nuliḡikkan Elizabeth iḡñisirisuq anḡauramik. Atchisigisiñ John-mik. ¹⁴ Quviasuutiḡaḡniaqtutin! Atlatlu iñugiaktuat quvitatḡhaksirisut anikpan. ¹⁵ Iñullautaugisiruq kamañpiani Agaayyutim qiniñhani. Imiḡumiñaitchuq asiam misuḡquanik sanñisimaruamik. Anilḡataḡimiñiñaglaan aḡalatiḡaḡisirisuq Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹⁶ Utiḡtinniaḡai iñugiaktuat Israel-juruat Ataniḡmun agaayyutaatnun. ¹⁷ Ataniḡ agḡitlaiññaan taamna John quliḡtuagñiaḡtuḡ sanñiaḡuni sivuniksriqiritun Elijah-tun. Ilauraagñisitkisigai aapaaruñ qitunḡanjitñun. Utiḡitkisigai tupiksritlaiñchuat isummatiqatlasilḡich nalaunñaruamik. Itḡanaiyutisigai iñuich akuḡtuḡumiñiñiqsilugu Ataniḡ.” ¹⁸ Zechariah-m nipliutiniḡaa isaḡulik, “Qanuḡluñña ilisimaniaḡpik ilumutuutillaḡnik? Atañji, anḡayuḡaaqtuñña suli nuliḡikkaḡa utuḡḡuḡmiuḡ.” ¹⁹ Isaḡulgam kiuniḡaa, “Gabriel-nuruñña. Qichaḡtuñña sivuḡaani Agaayyutim. Tuyuḡiḡaḡaḡa uqautitḡaḡuplutin taavrumiñña tusaayugaallautamik. ²⁰ Ukpigilḡuitchiñ uqaututḡiḡkaḡa aglaan atuamagisirisuq. Atakkii ukpigilḡuitñapña uqagumiñaitchutin tikilḡataḡlugu uvluḡ tamatkuu atuamaviksrañat.”

²¹ Taatnaqtitlugu iñuich utuḡqiniḡaat Zechariah ilisimasukhutiñ suvaata muluvaahakmagaan iluani agaayyuvikpaum. ²² Anisulligataḡami uqalḡuñniñiqsuq. Iñuich ilitchuḡiniḡaat qiniḡquuraaqalḡa agaayyuvikpaum iluani. Uqalḡuitluni urriqaniqsuq argañmiñik. ²³ Abijah-tkut savagviksriutaat Agaayyuvikpañmi naatnamiun Zechariah aiñiqsuq. ²⁴ Aquvatigun taavrumiñña nuliaña Elizabeth sinjayauniqsuq. Aasiñ tallimani tatqini aimmiñiqsuq ²⁵ itnaḡhuni, “Kiisaimma sanñiruum Atangum Agaayyutim ikayuḡpaañña. Kannusutqikkumiñaiqsuñña qitunḡitlaiñiñiñña.”

Anniviksraña Jesus-ḡum Uqautauruq

²⁶ Itchaksrani tatqini Elizabeth sinjayaunjanikman, Agaayyutim tuyuḡilḡiñiñiḡaa isaḡulik Gabriel nunaḡqimun Galilee-miittuamun atilijmun Nazareth-mik. ²⁷ Tuyuḡiniḡaa nivi-aḡsiamun anḡutitḡsimaitchuamun atilijmun Mary-mik nuliaksrausituaniktuumun anḡutmun atilijmun Joseph-mik. Joseph kinuḡiniḡaa Atangum David. ²⁸ Isaḡulgam tikiñiḡaa nipliutiḡlugu, “Paḡlagikpiñ! Atangum Agaayyutim piksraqtaagiiḡaatin iqatigiḡplutin. [Quvianaḡniqsraurutin aḡnapayaaniñ.]” ²⁹ Mary tupallapiḡniqsuq isaḡulgam nipluttutaagan kanjisinjituḡu suvaata uqaqtilaañña taatna. ³⁰ Isaḡulgam nipliutiniḡaa, “Iqsiñak Mari! Agaayyutim iluḡuḡtigiḡaatin. ³¹ Sinjayaugisiritun iḡñilutinaasiñ anḡauramik atchisaksraḡigkaḡnik Jesus-mik. ³² Taamna kamañagisirisuq, suli iñuich taiguutiḡisigaa iḡñiñanik Qutchiñniqsrauruum Agaayyutim. Agaayyutim ataniḡuḡtinniaḡaa David-tun sivul-lianatan. ³³ Ataniḡuḡisirisuq kinuvianiñiñi Jacob-ḡum qañapak taimuñña, suli anḡayuḡaataa isuksraqagumiñaitchuq.” ³⁴ Mary-m tarra nipliutiniḡaa isaḡulik, “Qanuḡ una itkisiñiḡpa? Iḡaqatniksimaitchuñasuli.” ³⁵ Isaḡulgam kiuniḡaa, “Ipqitchuaḡ Irrusiq tikiumagisirisuq ilip-nun. Agaayyutim Qutchiñniqsrauruum sanñigikkañan nayuḡisigaatin. Taatnaḡuni ililḡaaq ipqitkisirisuq taiguutiḡaḡuni Iḡñiñanik Agaayyutim. ³⁶ Aasiñ, itḡallaun ilan Elizabeth. Uqautigimasuḡauḡ qitunḡaḡatlaiñiñiḡlugu. Aglaan pakma sinjayauruq itchaksrani tatqini

utuqqanaağugaluanıñağmi. ³⁷ Atakkii Agaayyutim supayaaq savaagıtlagaa.” ³⁸ Mary nipliğniqsuq, “Atangum savaktigigaana. Atuumali uvanınnun uqauttutigikkaptun.” Tavrakıja isagılgum unıfıñıgaa.

Mary-m Utlakkaa Elizabeth

³⁹ Taavruma aquagun, Mary paqnalıqtuqhuni aullaqtıgıniqsuq nunaaqıuramun qimıgaañiñiittuamun Judea-m. ⁴⁰ Tarra isiqhuni Zechariah-m tupqanun iqıñniğaa Elizabeth. ⁴¹ Elizabeth-ñum tusaapqauraqmagu Mary-m pağlataa ilummiutaq ilıqsraqtıgıniqsuq. Elizabeth aňalatiqağniqsuq İpqıtchuamik İrrutchimik ⁴² nipliğhuni nipıtusıplıni, “Quvianagıniqsraurutin agnapayaaniñ. Quvianamiuruq ililgaaq sıñaiyaukkan. ⁴³ Qanutun quyyasiusaıqaqtıgıvık, atanıgma aakagıkkañan utlagluğniğaaña qıñiğiaqlıñ! ⁴⁴ Tusaapqauraqapku pağlatıgıkkan ilummiutağa quviatchakhuni ilıqsraqtıtuq. ⁴⁵ Qanutun quviasuktıgıvich ukpıgıkapku Atangum uqaha tuyuutıgıkkaña ilıpnun atuumagısiñiplıgu.”

Mary-m Kamaksruutaa

⁴⁶ Mary nipliğniqsuq, “İñuutchimniñ iluqaaniñ kamaksruğıga Atanıq. ⁴⁷ Quviatchautıgıgıga Agaayyun Anniqsuqtıgıkkaga. ⁴⁸ Suñıluqtuarıja itqağimıgaaña. Uvakñaniñaglaan iluqatıñ iñuich taıguutıqağısıgaañıja quvianamiuruamik ⁴⁹ atakkii kamañaqtuq Sañjıruaq Agaayyun savaaqaqhuni kamañaqtuanıq uvamun.

Atqa ipqıtchuq.

⁵⁰ Kınıviağiñiñi aıppaavak naglıktuutıqağai taluğirıgıkkani. ⁵¹ Agaayyun isañıqsuq sañjıruamik talıgımiñik aasıñ siammayaaqlıgıch kamañağasuktuat sıvunniugıtıtuumaitñik. ⁵² Atchiksinnıgıai kamañaqtuat atangıch sulı atchıksuat kamañaqsıpaqlıgıch. ⁵³ İnuqsraqtuat pisıqsınnıgıai nakuuruanıq sulı aullaqtıtılgıch umıalguruat sağailaaqlıgıch. ⁵⁴⁻⁵⁵ İkayugıñıgaa savaktıgıkkani İsrail naglıktuqlıgıch, akıqsruutmısun sıvullıaptıknun Abraham-mun kınıviapayaañıñunlu qañapak taimuña.” ⁵⁶ Mary nayuutiuraagıniqsuq piñasuni tatqıñi Elizabeth-mi, aasıñ utıgmun aıplıni.

Anıñha John Paaptaaqıtchirim

⁵⁷ İğñıvıksrani tıktıman, Elizabeth iğñiñıqsuq añugauramik. ⁵⁸ İñiñ ilauraañıñlı tusaanıgaa Atangum kamañaqtuamik naglıktıñha Elizabeth-mun. Aasıñ tamatkua quviasuqasıgıñıgaa. ⁵⁹ Anıqammiuraq tallimat malğurñik uvlianıkmān nalunaitñutchiaqsıñıgaa atchıgıkkıgu Zechariah-mik, aapañan atqanıq. ⁶⁰ Aglaan aakaña nipliğniqsuq, “Naagga, atıqaqtıksrauruq John-mik.” ⁶¹ Nıpliutılıgıñıgaa, “Aglaan nalliatunniñ ilavıch atıqañıtchut taavrımıña atıgmik.” ⁶² Urriqaplutıñ apıqsruğniğaa aapaña kısımik atchıgıkkıspımgaañ anıqammiuraq. ⁶³ Zechariah aatchuqunıqsuq ağlagıvıksramik, ağlakhuniasıñ, “Atıqağısırıq John-mik.” Quvıgısunıqsut iluqatıñ. ⁶⁴ Taatnaanıkmāi Zechariah uqatlasıtqıñıqsuq quyaqsıplıguasıñ Agaayyun. ⁶⁵ Sılallıñıch atlayuatchañıqsut, aasıñ iñuich nunapayaani Judea-mi uqagıñıgaa. ⁶⁶ Tusaapayaqtuat taavrımıña isummatıgıñıgaa apıqsruqhutıñ, “Qanusıgısiñıqpa una ililgaaq?” Nalupqınaitchuq Atanıgmun iqatıgıtılaña.

Zechariah-m sıvunıksrıqıutaa

⁶⁷ John-ñum aapaña Zechariah aňalatiqağniqsuq İpqıtchuamik İrrutchimik. Uqagıniqsuq sıvunıksrıqıplıni, ⁶⁸ “Quyalakput Atanıq Agaayyutaat İsrail-aagımiıt! Atakkii ikayugıgıñıgıai tasuqsagıaqlıgıch iñuni. ⁶⁹ Akungatniñ kınıviağıkkañıñ David-ñum Agaayyun piksraqtaaqagıniqsuq iñunmik sañjıqaqtuamik annıqsugıağhuta. ⁷⁰ Taimakñağlaan akıqsruğaatıgıtumıgıplıgıch ipqıtchuat sıvunıksrıqırıni ⁷¹ annıqsugısiñıplıta akıllııqsuqtıgıkkaptıkñiñ sulı sañjıatniñ uumıgıgıkkapta. ⁷² Uqagıniqsuq naglıgısiñıplıgıch sıvullıagıkkavut itqağılıgu ipqıtchuq sıvunniugıtıni. ⁷³ Agaayyutim akıqsruğniğaa sıvullıaqput Abraham ⁷⁴ annautıgısiñıplıta akıllııqsuqtıgıkkaptıkñiñ

uvaptiknun savautitqupluni iqsisunjaqata

⁷⁵ ipqihikun nalaunjaruaikunlu iñuuniqtutillaaptikni.

⁷⁶ Ivich ililgauramaañ, taiguutiqağisirutin sivuniksriqiraanik Qutchinñiqsrauruaam Agaayyutim.

Igliğisirutin sivuani Atangum itqanaiyağiağlugu aggiğiksraña

⁷⁷ uqautilugich iñugikkañi

anniqsuğisiñilugich natqutigisiñilugillu killuqsautinjitñik.

⁷⁸ Agaayyutigikkaqput ilunjuktauruq nagliktauplunilun.

Tuyugikpagu anniqsuqti inniaqtuq uvaptiknun uvlum qausagataurağinjatun.

⁷⁹ Ikayugisigai iñuuniaqtuat taaqtuami iqsiñañani tuqułhum,

aasiñ ilaan iñuupkağuta tutqiksilluta.”

⁸⁰ John aglipłuni timimigun sanjisiñiqsuq irrutchikun. Iñuuniağniqsuq iñuilaami aullağniñiañhanunaglaan ilaan quliaqtuaqañhan Israel-aagmiunun.

2

Aniñha Jesus-ñum

¹ Augustus atangunjağmi Rome-mi tilisiñiqsuq iñuich nanipayaaq atqiqsitquplugich. ² Taamna atqiqsitçhivik sivulliniqsuq. Taamna atuumapman añun atiqaqtuq Quirinius kavanauniqsuq Syria-mi. ³ Iñupayaat utlautiniqsut sivulliğmiñ annivinjitiñun atqiqsitçhaqtuqhutin. ⁴ Joseph-tuuq iglaupmiñiqsuq. Aullağnipluni Nazareth-miñ Galilee-miittuamiñ Bethlehem-munniqsuq, nunaaqqimun Judea-miittuamun, annivianun atangum David. Joseph tavrurağniqsuq atakkii ilaaptuuq kinuviagiplugu David-ñum. ⁵ Atqiqsitçhaqtuqami aullautiniğaa Mary nuliaksrausiñianikkani sinjiauruaq. ⁶ Bethlehem-miittilugik Mary iğñisuliğniqsuq. ⁷ Iğñiñiğniqsuq añugauramik. Nimiqsruqtuallañniğaa ilipluguaasiñ tuttuqpaich niğğiviatnun atakkii iniksraitłutin nullagvinjmi.

Munaqsriłlu Isağulgiłlu

⁸ İlanjich munaqsrit unnuñiqsuq taavani nunami munaqsriplutin ipnaimiknik. ⁹ Isağulgan Atangum sagviutiniğai aasiñ qaumañan Atangum qağgutiplugich. Taapkua tatamitchallapiğniqsut. ¹⁰ Aglaan isağulgum nipliutiniğai, “Iqsiñasi, uvunaqłunja uqautityağipsi tusaayugaallautamik quviatchaktirrutiksrauruaam iñupayaamun. ¹¹ Marrumani unnuami anniqsuqti ilipsitiñun aniruq David-ñum nunaaqqiani, Christ-nuruq Ataniq. ¹² Una iličhuqutauruq ilipsitiñun ilaanutilaanjanik, paqitkisigiñi aniqammiuraq nimiqsrułlaktaq nalaruaq tuttuqpaich niğğiviatni.” ¹³ Tavrakñatchiaq iñugiallapiqtuat isağulgich qılanmiñ sagviğniqsut. Piqasiqlugu isağulik nangañniğaat Agaayyun itnaqhutin,

¹⁴ “Kamañan illi Agaayyutmun qutchinñiqsrami qılanmi,

suli tutqutiqağli nunami akunğatni iñuich quyalitniqtuat ilaanik.”

¹⁵ Isağulgich utiqmata qılanmun munaqsrit nipliğniqsut inmiknun, “Ki, aullaqta Bethlehem-mun tautuqiağlugu Atangum uqaututigiğkanja uvaptiknun!” ¹⁶ Qilamiksruaqhutin paqinniğaiç Mary-lu Joseph-lu sulı aniqammiuraq nalauraqtuq tuttuqpaich niğğiviatni. ¹⁷ Munaqsrit tautukamitruq uqağiniğaiç isağulgum nipliuttutigiğkanja taavrumuuna aniqammiurakun. ¹⁸ Tusaapayaaqtuat quvigusunniqsut tamatkuninja munaqsrit nipliuttutigiğkanjitñik. ¹⁹ Mary-m uummatigiñiitçhiutiniğai uqautigiğkanjich aasiñ isummatigiuuraaqługich. ²⁰ Munaqsrit utiğniqsut kamaksruqługu nangaqługu Agaayyun iluqaisigun tusaakkağmiktigunlu tautukkağmiktigunlu. Atuumaruq atriliplugu isağulgum atuumagisiñnikkanja.

Jesus Atçhiğaat Agaayyuvikpañmi Qaitługu Agaayyutmun

²¹ Tallimat malğuk uvlun naatmata sulı aniqammiuraq nalunaitjutçhiqsauñjanikman, atçhiğniğaat Jesus-mik, atigmik isağulgum qaisañjanik Mary sinjiaugaluaqtitnagu.

²² Ipqiqağviksrañat tikitman, Joseph-lu Mary-mlu aniqammiuraq Jerusalem-muutiniğaaq qaitçhaqtuaqługu Agaayyutmun tuvraqługu malğutaksraña Moses-ñum, ²³ malğutlugu aglausimaruq malğutaksrañiñi Atanguruaam, “Aniqqaqtuapayaaq añugauraq qaisaksrauruq Agaayyutmun.” ²⁴ Tunillaqtuğiağniqsuk malğunjik tiñmiağruarañjanik, injañuruamik malğutaksrañagun Agaayyutim.

²⁵ Jerusalem-mi añutiqağmiñiqsuq atilinjmik Simeon-mik. Una añun nalaunjanisquq taluqsriuruq Agaayyutmik, sulı utaqiñiqsuq Israel-aagmiut annautikkauhiksrañjanik. Ipqitçhuam Irrutchim nayuğniğaa. ²⁶ İlaan uqautiniğaa tuquyumiñaiñiñiplugu qiniğaluaqñagu Christ Anniqsuqti Agaayyutim aqiksruutigiğkanja. ²⁷ Simeon sivullikkaupluni Ipqitçhuakun Irrutchikun utlautiniqsuq agaayyuvikpañmun. Jesus-ñum añayuqaañjiñ tikiutipmatku aniqammiuraq Jesus agaayyuvikpañmun atuumatyaqługu atuiraiğihagun malğutaksram, ²⁸ Simeon-ñum akiggiutiniğaa ililgaq aasiñ quyapługu Agaayyun,

²⁹ “Ataniiq, aqiqsruutigikkan atuumapkağiñ, suli tuqqutlasiruna tutqigluña.

³⁰ Irramnik tautukkiga anniqsuqti

³¹ tuyuğikkan annautitquplugich iñuich sumipayaaq.

³² Ilaa qaumauruq sagviiruaq anniqsuğiamik Jew-njuñtichuanun suli kamanautaugisiruq iñuifin Israel-njum.”

³³ İlilgaam aapaña aakanalu quviğusuñniqsuk tamatkunuuna Simeon-njum uqauttutaigun Jesus-kun. ³⁴ Simeon-njum qinññağutinigik piñiusiamik suli nipliutiplugu Mary aakagikkaña, “Agaayyutim una ililgaaq piksraqtaaginigaa agvisautyaquplugu tammaħksrañatnun naa-qaqaa anniqsuliksrarjatnun iñugiaktuanun Israel-aagmionun. İlitchuqquaugisiruq, aasii pisigiplugu ilaan kisutilaana iñugiaktuat iñuich uqağisirut akitñağlugu. ³⁵ Taatnağumin sagviğisiñiğaiç iriğaqtuħutin iſummatigikkañiç ilaagun. Suli alianaq savikpaktun ipiktuatun kapirigisiruq uummatipnik.”

³⁶ Sivuniksriqiriqağmiñiqsuq ulğaagñaamik atilinjmik Anna-mik panianik Phanuel-njum kinjuvianjiñiñ Asher-njum. Anna utuqquauruq. Uiqagñiqsuq tallimat malğunni ukiuni, aasii uinça tuqupluni. ³⁷ Taimakñaaglaan iñuuniğniqsuq ulğaagñaarupluni, aasiñ pakma ukiuninñiqsuq sisamakipiaq sisamanik. Uniñlaiñniğaa agaayyuvikpak. Uvlumi unnuaqtuumaan savatiniğaa Agaayyun usauraagħuniñu agaayupluni. ³⁸ Taavrmani sassağniği tikiñniqsuq qaitchiplugu quyyatmik Agaayyun. Uqautiginigaa taamna ililgaaq iluqaitnun niğiuqaqtuatanun tasuqsaityaliksrañanik Jerusalem-njum.

Utilhat Nazareth-mun

³⁹ Joseph-njum suli Mary-m tarjaniamitkik iluqaisa atuqukat maligutaksrañigun Agaayyutim utiğniqsuk kinjunigimkun Nazareth-mun Galilee-miittuami. ⁴⁰ İlilgaaq Jesus aglipluni sanñisiñiqsuq, puqitutiqallapiaqħuniñu. Suli Agaayyutim iluqaqutinigaa.

Nukatpiağruk Jesus Agaayyuvikpañmiittuq

⁴¹ Ukiuğağipman aņayuaqak Jesus-njum utlautirağniqsuk Jerusalem-mun niğiqpagvikaamun atilinjmun Apqusaakkauğimik. ⁴² Jesus qulit malğunmik ukiunikman utlautiniqsut niğiqpagvikaamun pirağihigmiktitun. ⁴³ Niğiqpagvikaam aquagun aigaqsiñiqsut. Utiqsağmaknik nukatpiağruk Jesus uninñiqsuq Jerusalem-mun, aasiñ aakanan Joseph-njumlu naluniğaa. ⁴⁴ Iğligasuginiplugu iglauqatauruani iglauniqsuk naalgataqlugu uvlug. Uvvaasiñ tikiunamakamik nullagviksrağmikhun pakaqsiñiğaa akunğatni ilamin suli ilauraarjiñi. ⁴⁵ Paqinjitñamitku utiaqsiñiqsuq Jerusalem-mun pakkiaglugu. ⁴⁶ Piñayuatigun uvlut paqinniğaa agaayyuvikpañmi aquppiqataupluni Jew-njuplutin ilisautriñi, naalağniplugich apiqsruqtaqluğillu. ⁴⁷ Iluqatin tusaaruat ilaanik quviğusuutiginigaaat puqikhuni kiggutaigun. ⁴⁸ Aņayuaqakkiñ quviğusuutiginigaaat tautukamitku. Aakanan nipliutiniğaa, “Iğniñ, qanulğitpisiguk? Aapanlu piñiksralilapiaqħunuk taatnaqħunuk pakkiagtiptiğiñ.” ⁴⁹ Jesus-njum kiunigik, “Suvaata pakakpisiñña? Naluniqpitku nayuutiruksrauğaa aapaa tupqani?” ⁵⁰ Aglaan kanjisiñiñiğaa kiggutaa. ⁵¹ Tavrakña Jesus utiqasiğniğik Nazareth-mun tupigiplugik. Aakagikkañan itqağiplugich iluqaisa tamatkua uummatigmiitchiutiniğai. ⁵² Jesus agliñiqsuq puqiksipluni. Agaayyutimlu iñuillu nakuagiñiğaa.

3

Quliatuqağħa John Paptaatqitçhirim

¹ Akimiğuutaatni ukiut atanniqsuiñhani Caesar-m atilgum Tiberius, Pontius Pilate kavanaupmiñiqsuq nunami taggisqaqtuami Judea-mik, Herod atangupluni Galilee-mi, aniqataa Philip atangupluni nunami taggisqaqtuami Iturea-mik Trachonitis-miglu, Lysanias atangupluni Abilene-mi, aasiñ ² Annas-lu Caiaphas-lu qaukiuplutik agaayuliqsini. Taapka atangupkaqlugich uqħa Agaayyutim tikiunaniqsuq John-mun iğniñanun Zechariah-m iñuilaami. ³ John kukilunniqsuq kuñan Jordan-njum avataani quliatuqağħuni, “Isummitqigitchi mumigusi killuqsautipsitniñi paptaatqillusi. Taatnağupsi Agaayyutimli natqigutigisiğai killuqsautisi.” ⁴ John agğiğniqsuq tuvraqlugu aglausimaruq makpiğaanani sivuniksriqirim Isaiħ-m itna,

“Iñuk tuqħuraqtuq iñuilaamiñ:
Itqanaiyautisiñ apqutiksraña Atanğum,
nalğuglugu tumiksraña!

⁵ Natinapayaat immiğlugich,
iñiğich qimiğaaullu naqigilugich,
saqñaruat apqutit nalğusaqmiğlugich,
qaiğitçuat tumitçaat qaiqsaglugich.

⁶ Tarrali iñupayaaq ilitchuğiniaqtuq anniqsuqtimik Agaayyutim aqiqsruutigikkañanik.” *Isaiah 40:3-5*

⁷ Iñugiaktuat iñuich utlautiniqsut John-mun paptaaquplutin. Uqautinigai, “Nimigiatur ittuasii, kia uqautivasi annatlasiiñipłusi anasiñnuqsautiksrañaniñ Agaayyutim? ⁸ Iitqutchipsigun qiiñiñnaqsisiuñ isummitqiiñiqsi killuqsautipsitñiñ. Isumanasi, ‘Abraham sivulliağigikput.’ Uqautigipsi, Agaayyutim makua uyağaiç kinjuvialutlagai Abraham-mun! ⁹ Agaayyutim atanniñña qallipiağataqtuq, iñuktun itqanaiqsuatun kipiñhiññaagukługu napaactuq kanjiagun. Napaactupayaaq asirriñitchuaq kipikkaugisiruq iktauluniasiiñ ikniğmun.”

¹⁰ Iñuich apiqsruğniğaat, “Qanuğmi pigisiñiğpisa?” ¹¹ Kiuniğai, “Kisupayaam malğurñik qaliğuaqağumi qaitçhili iñurñmun atnugaaksraitçhuamun, sulii kisupayaaq niqiksraitçuağumi niğipkaili niqiksraitçhuamik.” ¹² Iñajich tax-siliqirit utlautipmiñiqsut paptaaquplutin aasiiñ apiqsruğługu, “Iłisautrii, Sugisiñiğpisa?” ¹³ Uqautinigai, “Katitçhiñasi qaanjigługu piraksriusiasqsi.” ¹⁴ Iñajisa anuyyiuqtit apiqsruğmiñiğaat, “Uvagutaasiiñ, qanuğisiñiğpisa?” Nipliutiniğai, “Aqsaknasigik iñuich nunuritiñigusi naagaqaa saglutiginasigik iñuich. Apaigilugu akiliusiagiğikkaqsi.”

¹⁵ Iñupayaat niğiuagaqniqsut Anniqsuqtimik agqiqsagumaruamik, aasiiñ isumaniqsut taamna John Christ-ñupmagaan, anniqsuqti akiqsruutauruq. ¹⁶ Aasiiñ John-ñum uqautiniğai, “Paptaaqtitçhiruñja imikun, aglaan taimma iñuk agqiqsagumaruq kamanatłuku-tuq uvamniñ. Siniñiğuyumiñaitçhuñjanniiñ aluğutiñnik. Paptaağisiğaasi Ipcitçhuakun Ir-rutçhikun sulii iknikun. ¹⁷ Tigummiagiğaa tiktitaun salummağukługich mukkaaksrat sanikłunniñ, katillugichaasiiñ mukkaaksrat sigłuağmiñun. Aglaan ikipkağisiğai sanikłuch ikniğmun qamiyumiñaitçhuamun.”

¹⁸ Atłakaagiğkun John quliaqtuağniqsuq tusaayugaallautamik iñurñun pitchuksaağługich atłagaquplugich iñuuniałhat. ¹⁹ John-ñum iñiqtiqmiñiğaa ataniç Herod atakkii iłaqatnikhuni Herodias-mik aniqataan nuliananik sulii savaaqaqhuni iñugiaktuanik atlanik pigiiçhuaniç. ²⁰ Aasiiñ Herod savaaqagñiqsuq pigiiłtuamamik isiqtapkaqamiñun John.

Paptaakkaułha Jesus-ñum

²¹ Iłuqaisa iñuich John-mun paptaaqtinñanikmata, Jesus-tuuq paptaaqtinniqsuq. Agaayupkağługu qılak anmaqtuq ²² sulii Ipcitçhuaq Irrusiq atqagñiqsuq ilaanun tiñmiağruraturun. Nipi tusaaniğaat pakmakñja, “Piqpapiçlutin Iğniğigikpiñ. Quyalimaagiğkma.”

Jesus-ñum Kanjiğvini

²³ Jesus-ñum aullağniikamiñun savaani, iñuiññaq qulinik ukiuqtutılaaqagñiqsuq. Iñuich isummatiginiğaat iğniğiniplugu Joseph-mun, iğniñja Heli-m, ²⁴ iğniñja Matthat-ñum, iğniñja Levi-m, iğniñja Melchi-m, iğniñja Jannai-m, iğniñja Joseph-ñum, ²⁵ iğniñja Mattathias-ñum, iğniñja Amos-ñum, iğniñja Nahum-ñum, iğniñja Esli-m, iğniñja Naggai-m, ²⁶ iğniñja Maath-ñum, iğniñja Mattathias-ñum, iğniñja Semein-ñum, iğniñja Josech-ñum, iğniñja Joda-m, ²⁷ iğniñja Joanan-ñum, iğniñja Rhesa-m, iğniñja Zerubbabel-ñum, iğniñja Shealtiel-ñum, iğniñja Neri-m, ²⁸ iğniñja Melchi-m, iğniñja Addi-m, iğniñja Cosam-ñum, iğniñja Elmadam-ñum, iğniñja Er-ñum, ²⁹ iğniñja Joshua-m, iğniñja Eliezer-ñum, iğniñja Jorim-ñum, iğniñja Matthat-ñum, iğniñja Levi-m, ³⁰ iğniñja Simeon-ñum, iğniñja Judah-m, iğniñja Joseph-ñum, iğniñja Jonam-ñum, iğniñja Eliakim-ñum, ³¹ iğniñja Melea-m, iğniñja Menna-m, iğniñja Mattatha-m, iğniñja Nathan-ñum, iğniñja David-ñum, ³² iğniñja Jesse-m, iğniñja Obed-ñum, iğniñja Boaz-ñum, iğniñja Salmon-ñum, iğniñja Nahshon-ñum, ³³ iğniñja Amminadab-ñum, iğniñja Admin-ñum, iğniñja Arni-m, iğniñja Hezron-ñum, iğniñja Perez-ñum, iğniñja Judah-m, ³⁴ iğniñja Jacob-ñum, iğniñja Isaac-ñum, iğniñja Abraham-ñum, iğniñja Terah-m, iğniñja Nahor-ñum, ³⁵ iğniñja Serug-ñum,

igñiña Reu-m, igñiña Peleg-ñum,
 igñiña Eber-ñum, igñiña Shelah-ñum,
³⁶ igñiña Cainan-ñum, igñiña Arphaxad-ñum,
 igñiña Shem-ñum, igñiña Noah-m,
 igñiña Lamech-ñum, ³⁷ igñiña Methuselah-m,
 igñiña Enoch-ñum, igñiña Jared-ñum,
 igñiña Mahalaleel-ñum, igñiña Cainan-ñum,
³⁸ igñiña Enos-ñum, igñiña Seth-ñum,
 igñiña Adam-ñum, igñiña Agaayyutim.

4

Jesus-ñum Aniqusaqsulha

¹ Jesus utiğniqsuq Jordan-miñ aňalatiqaqhuri Ipqitчуamik Irrutchimik. Sivullikkaunıqsuq Irrutchikun iñuilaamun ² uuktuagsıutyaqhuri tuungagmiñ malğukipiami uvluni. Iluqaani taapkunani uvluni niğinıñıqsuq, aasıñ niğisulıqhuni piviksrani isukkitmata. ³ Tuungaum nipliutiniğaa, “Agaayyutim igñiğipiaqpatin tilliun una uyağak qaqquğıuqulugu.” ⁴ Aglaan Jesus-ñum kiuniğaa, “Agaayyutim uqalha nipliqsımaaqtuq, ‘Iñuk iñuuyumiñaitchuq qaqqulhiñakun.’” ⁵ Tavrakña tuungaum aullautilgiñiğaa qıñıqtitluguasıñ atañğuvıñiñik nunam ⁶ nipliutiplugu, “Aatchuğisigıkiñ iluqaanik aňalatchiğimik suli iluqaanik umialgutmik. Tamanna iluqani qaisauruq uvañnun. Aasıñ qaitlagıga kisumupayaq qaitchukkuq. ⁷ Iluqaan tamanna pigınayağiñ agaayyuvıgıgıupña.” ⁸ Aglaan Jesus-ñum kiuniğaa, “Agaayyutim uqalha nipliqsımaaqtuq, ‘Agaayyuvıgısağiñ Atañğuruuq Agaayyutin savautıluqu kisan.’” ⁹ Tavrakña tuungaum aullautilgiñiğaa Jerusalem-mun inillakluguasıñ qutçinıñıqsrañanun nuvukkananun agaayyuvıkpau nipliutiplugu, “Iğniğipiaqpatin Agaayyutim igittin ilipnik taunıña. ¹⁰ Atakkii Agaayyutim uqalha nipliqsımaaqtuq,

‘Agaayyutim isağulinmiñun munağipkağisigaatin.’

¹¹ Niplıqhunisuli, ‘Akiyağıgısağiñ argañmiknik, aasıñ atniğumiñaitçitin isıgaktin uyağañnun.’”

Psalms 91:11, 12

¹² Aglaan Jesus-ñum kiuniğaa, “Agaayyutim uqalha uqaqmıtuuq, ‘Uuktuagumiñaitçin Atañğuruuq Agaayyutin.’” ¹³ Tuungaum uuktuagsağıuqamıñ Jesus qanutchıpayaakun unisimaallañiğaa.

Jesus-ñum Aullağniğaa Savaani Galilee-mi

¹⁴ Tavrakña Jesus utiğniqsuq Galilee-mun sanñıqaqhuri Ipqitчуakun Irrutchikun. Iñuich uqağiniğaat nanıpayaaq. ¹⁵ İlaa ilısaıtrıpluni katrağvıñitñi suli kamaksruğniğaat iluqatin.

Nazareth-miut Ukpıgıñiñiğaat Jesus

¹⁶ Jesus Nazareth-munıqsuq iñuğvıgıkağmiñun. Jew-juruat minguiqsıağvıum uvlunı pırağıhıgmıgun isıgıniqsuq katrağvıñımun. Makınnıqsuq aqliqlıunıasıñ Agaayyutim uqahaniñ. ¹⁷ Aatchuğniğaat makpıgaañiñik sivuniksriqirim İsaiah-m. Añmaqamıgıch makpıgaat paqınnığaa aglausımaruaq,

¹⁸ “İrrusian Agaayyutim nayuğaaña.

Pıksraqtaağıgaañakii

quliaqtuagıtquplugu tusaayugaallautaq inuqsraqtuunun.

Tuyuğıgaaña uqağıtquplugu patchısaığun tigutaañıurıunun

suli mamırıtıkırsaq qıñılaitçuanun

suli patchısaıquplugıch nanıtaasıruat

¹⁹ suli quliaqtuagıtquplugu Atañğum annıqsulıksrañan iñugıkağmiñik tikiñıñıqsuq.” *İsaiah 61:1-2*

²⁰ Jesus-ñum umıklugıch makpıgaat utıqtınnığai katrağvıum savaktıgıkkañanun aqvıtlunıası. İluqatin iñuich katrağvıñımi qıñıaqsıñiğaat. ²¹ İlisautiaqsıñığai itnaqhuri, “Taamna Agaayyutim uqalha atuumanıqsuq uvlupak aqliqıanupman tusaahıpsıtñi.” ²² İñupayaat aarigaagıtçañıqsut quvıgısuutıgıplugıch sanñıqaqtuat uqahıch uqaıttıtıgıkkañi. Nıplıgıñıqsut, “Una taimña iğniğingıtıpañ Joseph-ñum?” ²³ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Uqautıniğıpsıtña uqaıttıtauruamıç inıılğaanımma itna, ‘Taaktii, iluqaasıñ ilipnik!’ Tusaağıvut savaagıkkatin Capernaum-mi. Ki, Savaaqagıñı uvanı iñuğvıpıni. ²⁴ İnumutuuruq, Sivuniksriqiri pağlatıtaçaat iñuğvıñımiñi. ²⁵ Naalağniłaksıtña, İnumun iñuğıktuanıç uılğagnaqaqtuq İsrail-mi taimanı Elijah iñuupman. İmanı sıalunıçhuğıuuq pıñasunı ukıunı ukıum avvañıç ilıplugıch niğısuksıullapıaqhutıñ iluqaanı nunamı. ²⁶ Naagaıvva Elijah tuyunıñıñıqsuq nalliatnıun uılğagnaat İsrail-mi aglaan kisanun uılğagnaamun iñuunıaqtuamun Zarephath-mi Sidon-miut nunañatni. ²⁷ Suli iñuğıktuanıç iñuqaqmıñıqsuq auyagaqtualıñıç iñuunıaqtuanıç İsrail-mi imanı sivuniksriqiri Elisha iñuupman. Aglaan

nalliatunniin mamikkaunijniiqsuq avataagun Naaman Syria-g'miu." 28 Iñuifn katragvijnmi tusaakamitruñ taamna qinnallapiagniqsut. 29 Makitiqhutin tinuraqlugu Jesus annisiniñaat nunaaqqqimikniñ. Qaajnuuutiniñaat iñgiuram nunaaqqqimin irvianun igitçuklugu ipnamiñ. 30 Aglaan akunniraqlugich iñugayaat aullañiqsuq.

Iñuk Irrusiqlulik

31 Tavrakña Jesus Capernaum-muñniqsuq, nunaaqqqimun Galilee-miittuamun aasiin ilisautripluni iñuñnik Jew-ñuruat minguiqsiaqvium uvluani. 32 Iñuich quvigusuniqsut tamarumina ilisauttanaanik, atakkii uqañniqsuq liilaa aňalatchiñiqtautun. 33 Katragvijnmi iñuqaqmiñiqsuq irrusiqlulimik iñialaruamik, 34 "[Iaksianatiguk.] Jesus Nazareth-miu, suniaqqisiguk? Uvuñaqpich piyaqquñgukhunuk? Naluñitçhiga kisuutilaan, ipqitchuanuñlutin Agaayyutim tuyuñkkañaj!" 35 Jesus-ñum tiliñigaa irrusiqluk, "Qiiñuisaagiñ! Anniin iñuñmiñ!" Irrusiqluun ulgusaqtinniñaa añun sivuñaatnun iñuich uniluguaasiin atnisuñaqnagu. 36 Iñuich quvigutçhajuñqsut nipliçhutinj avatmun, "Qanusuniqpa una nipliun? Aňalatchiñigimik saññimiglu uuma iñuum tilitlanigai aasiin irrusiqluich anipluñit." 37 Tusaayugaaq taamna Jesus-kun siaminniqsuq napmupayaaq tamarrumani nunami.

Jesus Mamititchiñiqsuq Iñugiaktuaniñ Iñuñnik

38 Aasiñi Jesus anikami katragvijnmiñ utlautiniqsuq Simon Peter-m kinuñganun. Simon-ñum aakaruaña atniññañniqsuq uunaqlukpakħuni. Uqautiniñaat Jesus taavrumina. 39 Utlaklugu qichaqħuni siñigviñ sanigaatnun tiliñigaa uunaqluk aullaquplugu ilaaniñ. Tarra uunaqlungiqsiñiqsuq. Makitiqhuniasiiñ niqñugutiaqsiñigai.

40 Jew-ñuruat minguiqsiaqviat nuñitman, siqiiñiq nipianikmanimma iluqatin ilaaraaqtaut atniññaqtuani atniññautilgich atlakaagiñiñ tikiutiniñgach Jesus-mun. Iliñigai argañni iluqanitiñun aasi iluaqsiplugich iluqaisa. 41 Irrusiqluich aninniñgai iñugiaktuaniñ iñuñmiñ nipliaplutin, "Iñiñigaañin Agaayyutim." Jesus-ñum tiliñigai irrusiqluich nipliçquñitlugich, atakkii ilisimaniñaat Christ-ñutilaana.

Jesus-ñum Quliaqtauaqħa Katragvijnñi

42 Uvlaağumnan Jesus-ñum uniiñigaa nunaaqqqiq iñuilaamukħuniasiiñ. Iñuich pakaaqsiñigaa. Paqitnamitruñ iñliñigaiñigaa aullaquñitlugu. 43 Aglaan nipliutiniñgai, "Quliaqtauaqtuksraurua tusaayugaallautanik añaayugautaan Agaayyutim iñuñnun atlani nunaaqqqiñi. Taatnaçħuni Agaayyutim tuyuñigaañaj." 44 Taatnamik quliaqtauañniqsuq Jew-ñuruat katragvijnitniñ nanipayaaq.

5

Jesus-ñum Tuqluğai Sivulliiç Maliguaqtit

1 Ilañatni uvlut Jesus qichagñiqsuq siñaani narvam taggisiaqtaunami Gennesaret-mik. Iñuich tinurautrañniqsut tusaasukħutin uqaħhanik Agaayyutim. 2 Tautuñniç malğuk umiak siñaani. Iqaluñniçqit niuplutinj salummaiñiqsut kuvramiknik. 3 Jesus ikiniqsuq ilaqataakħun umiak (umiağikkanañun Simon-ñum) uqautipluguaasiñ ayaktaallaquplugu siñaaniñ. Jesus aquppipluni umiami ilisautriaqsiñiqsuq iñuñnik. 4 Iisautriñiqami nipliutiniñigaa Simon, "Ayallaguj umiaq itiruamun aasiin kuvriğiağsuri, ilvich piqatigikkatinlu." 5 Simon-ñum kiuniğaa, "Ataniiq, sakuukkaluaqtugut unnuapak. Iqaluñiçlaktugut. Aglaan nipliutigikkann maliglugu kuvriğisirugut." 6 Kuvriçqamin iqalukpauragñniqsut kuvratunniñ alinjñuraliçlugich. 7 Isaaqtañniçgach piqatitinj atlami umiami ituat ikayuğiaquplutin. Utlautikamin immiğniçgach taapkuak umiak iqaluñnik kiviñialigataqlugik. 8 Simon Peter-m tautukamin tamanna sitquğniqsuq sivuñaanun Jesus-ñum nipliçħuni, "Ataniiq, aullağinj uvamaniñ! Killiqiraaurua." 9 Atakkii ilaalu piqatinilu nargiasruñniqsut iqalukpauraqtağmiktigun. 10 Simon-ñum piqatik James-lu John-lu, iğñak Zebedee-m, quvigusukmiñiqsutuuq. Jesus-ñum Simon nipliutiniñigaa, "Iqsiñak, uvakñaniñaglaan piññanñiağisirutin iñuñnik aqaluñniçmatun." 11 Iqaluñniçqit qakitiğniçgach umiatinj siñaanun, anisiqlugichaaasiñ supayaaq maliaqsiplugu Jesus.

Jesus Mamititchiruq Auyugaqtualimik

12 Jesus nunaaqqqimiitnami nalautchiñiqsuq añutmik auyugaqtualimik. Añutim tautukaminuñ Jesus sivuñaanuñniqsuq iniqsruçħuğuaasiñ, "Ataniiq, pisuksiiñaguvich mamititħiñiçgikma." 13 Jesus-ñum isaklugich argañni aksinñigaa, "Piyummatiaqtauna. Ihaqsiñiñ!" Tavrauvaa añutim auyugaqtuaña mamitikkauruq. 14 Jesus-ñum tiliñigaa, "Uqautiginiçqanagu kisumunniñi, aglaan agaayuliçsimugutin isivğiuqtitçħumuutin. Aatchuiyumuutin tuniçlautinik Agaayyutmun tuvraçħugich Moses-ñum tillisaa mamititkaatinkii. Taatnaçħuvich iñupayaam ilitçħuğiniçgaa mamitilaan." 15 Aglaan tusaayugaaq Jesus-kun siaminniqsuq iñugiaksipluni. Iñugiaktuat iñuich utlautiniqsut

ilaanun tusaasukhugu suli mamititausukhutin atniġnautmikniġ. ¹⁶ Aglaan iñuilaamuaqsiñiqsuq agaayutyaqhuni.

Jesus Mamititchiñiqsuq Aulatlaitchuumik

¹⁷ Ilaatri Pharisee-ġuruat suli ilisautrit maligutaksranik agġiġniqsut nunaaqqipayaaniġ Galilee-miittuamiġ Judea-miittuamiġ suli Jerusalem-miġ. Jesus ilisautripkaqlugu taap-kua aquppiñiqsut naalaġniplugu. Agaayyutim Jesus sanjiksritmiñiġaa iħaqsiqtuplugich atniġnaqtu. ¹⁸ Ilañich iñuich agġiġniqsut akiyaqlugu aulatlaitchuaq anjun ilaan qaatchianġagun. Itqutiniġalaġniġaat iluanun tupqum ilisukhugu sivuġaanun Jesus. ¹⁹ Aglaan apqutiksranilġuiñiħamitruġ, iñuitkii tatiplutiġ, akiyautiniġaat qaananun tupqum, aasriiñ alikħugu qilaġa tupqum atqatinniġaat qaatchianġagun akunġatnun iñuġayaat iliplugu sivuġaanun Jesus. ²⁰ Jesus-ġum tautukamiun ukpiqsriħat nipliutiniġaa atniġnaqtu, “Anjun! Killuqsautin natqigutikkaarut.” ²¹ Aglaliquirit suli Pharisee-ġuruat isumaagsiñiqsut, “Taamna iñuk kisu-unasugiva uqaġniqluħitruaġ Agaayyutmik? Kiħa natqigutiriyumiñaitchuaq killuqsautinik aglaan Agaayyun kisimi.” ²² Jesus-ġum ilisimanigai sumik isummatiqatilaanġat apiqs-ruħugich, “Suvaata isumavisi taatnatchimik? ²³ Qaġanatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautin natqigutikkaarut.’” ²⁴ Iħitħuġipkaġisigipsi Iġniġan Iñuum anjalatħirrutiqalħanik natqigutritħapluni killuqsautinik nunami.” Tavra nipliutiniġaa aulat-laitchuaq anjun, “Maħillutin tigulugu qaatchian anjilaagiiñ.” ²⁵ Tavrakħatchiaq anjun makin-niqsuq sivuġaatnun nayuutipayaatqu. Tiguplugich qaatchiani nallavigikkani aiñiqsuq kamaksruħugu Agaayyun. ²⁶ Iñuich katimapayaatqu quviġusulilħapiagħniqsut, aasriiñ taluqsraliquħutin nipliquħutin, “Maatnatavra quviġnallħapiatquamik qiniqtugut uvlupak.” Tarra kamaksruġniġaat Agaayyun.

Jesus Tuqluġniqsuq Levi-mik

²⁷ Kiñuagun taavruma Jesus anikami tautuġniġaa anjun atilik Levi-mik aquppiruaq tax-siliqiviniħi. Taamna tax-siliqiri katitchiñiqsuq maniñiħ Rome-maġmiunun. Jesus-ġum nipliutiniġaa, “Malinħa!” ²⁸ Levi makitighuni unitlugu suapayaq maliaqsiñiġaa. ²⁹ Aquvatigun Levi niġiqpautriñiqsuq Jesus-mik tupiġmiñi. Aiyuġaaqturuani ilaupmiñiqsut iñuġiaqtu tax-siliqirit atlatlu iñuich. ³⁰ Uvvaasiñ Pharisee-ġuruat suli aglaliquirit uqaalaagsiñiqsut maliguaqtaiħun Jesus-ġum, “Suvaata niġiqatauvisi imiġatauvisilu tax-siliqirini suli killuliquirini?” ³¹ Aglaan Jesus kiuniġai, “Iñuich atniġnaitchuaq taaktiqagħnianjitchut aglaan tamatkua atniġnaqtu. ³² Agġinjitchuħa tuqluġiaġlugich nalaunħaġiruħat inħmiki iñuich aglaan killuliquirit mumiquplugich.”

Uisauraaħkun

³³ Ilaħsa iñuich nipliutiniġaat Jesus, “Maliguaqtai John-ġum uisauraaġniqsut akulaiqħuġu agaayuplutiġ suli maliguaqtinħich Pharisee-ġuruat taatnatunsuli; aglaan maliguaqtin niġiraqtu imiqħutinħu.” ³⁴ Jesus-ġum kiuniġai, “Isummatigivisiġi aiyuġaaqturuħat katchuħitviniħmi uisauraaquplugich uiksraun inħaan? Naagga! ³⁵ Uiksrautan aullaġviksraħa tikiñniħaqtu. Aglaan aullaanħkan ilauraanħi uisauraaġniħaqtu.”

³⁶ Jesus-ġum uqautitqinħiġai atrikusautmik, “Kiñapayaq ilaaksraġumiñaitchuaq nutaamiñ quppiġaamiñ ilaagħlugaasiñ utuqqaq quppiġaaq. Taatnaġumi aliksiñagħniġaa nutaq quppiġaaq, atakkii nutaamiñ quppiġaamiñ ilaaksraġumiun atriginianjitchaa utuqqaq. ³⁷ Uvvasuli nutaqq asiam misuġua ittuksraunjitchuaq utuqqaġmi puumi atakkii nutaam misuqqaq alikkisigaa utuqqaq puuq maqiluni, aasiñ misuġuq puuġlu suunġiħisiruk. ³⁸ Aglaan nutaqq asiam misuġua ittuksraurur nutaami puumi. [ħuqatigli puuġlu misuġuġlu piiñħinjitchumuuk.] ³⁹ Kiñaunniñ imiġukkumiñaitchuaq nutaamik imiqqaaguni asiam misuġuanik sanħisamaruamik. Atakkii nipliħisiruq, ‘Ututqqaqusħa nakuutħunniqsuq.’”

6

Qanuutailaħa Minguiqsiagħvium Uvluan

¹ Jesus pisunħiqsuq tamauna mukkaaksrat nautħiiviatigun minguiqsiagħvium uvluani. Maliguaqtinħi pukunħiqsut mukkaaksranik sanħiyaħugich arganħnik niħiaqsipluħtaasiñ. ² Pharisee-ġuruat apiqsruġniħaich, “Suvaata savakpisi minguiqsiagħvium uvluani? Maligutaksraġikkaptun savakkumiñaitħisi uġluvak.” ³ Jesus-ġum kiuniġai tamatkua, “Aġliqsiħmasukħaġiksi sumik David-ġumħu piqataiñħu pisilaħat niħisuliqaminħ. ⁴ David isiħniġuġuq tupqanun Agaayyutim. Aasiñ qaqquksraħhuni tunħlauruamik Agaayyutmun niħiñiġaa aatħuħugich maliktigikkani. Maligutaksraħpitiġun kimununniñ niħksrautitqunħiñiġaa taatnasuġ qaqquq avataatigun agaayliqsit.” ⁵ Jesus nipliħniqsusuli, “Iħniħa Iñuum atanħuruq minguiqsiagħvium uvluaniunniñ.”

Anjun Argalik Pannaqħuktanik

⁶ Atlami minguiqsiagvium uvluani Jesus katraqvijmukhuni ilisautrifiiqsuq. Tavrani itmiñiqsuq anjun argalik pannaqhuktanik. ⁷ Aglaliqirit suli Pharisee-nuruat patchisiksrailiqiniqaaat Jesus savaaqagagasugalugu nalaunnaitchuamik; naipiqtuñiqaaat tautugiaqhutin ihaqsirrigisipmagaan ilisratlaitchuamik minguiqsiagvium uvluani. ⁸ Aglaan Jesus-num ilisimanigai isummatinjich. Uvvaasiñ niplutinigaa anjun argalik pannaqhuktanik, “Makittin uvunaqutin.” Anjun makitluni tavrunaqniqsuq. ⁹ Jesus niplutinigai tamatkua, “Apiqsruñiqgipsi una, Nalliak maligutaksrakuagnaqpa: savaaqaliq nakuuruamik naagaqaa pigiitchuamik minguiqsiagvium uvluani? Ikayuqtuksrauvisa iñunuk naagaqaa piyaqquqtillugich?” ¹⁰ Qiniqlugich iñuich avatmiñi nipliñiqsuq anjutmun, “Isakkich argaktin!” Taatnaqman argai ihaqsiiñiqsut. ¹¹ Aglaliqirit Pharisee-nuruatlu qinnallapiagñiqsut. Aasiñ uqautigaiqsiñiqaaat avatmun qanuqguklugu Jesus.

Jesus Piksrañiqsuq Qulit Malgurnik Uqqiraqtinik

¹² Taipkunani uvluni Jesus qimiqaamunniqsuq agaayutyaghuni, unnuaq naatluguaasiñ agaayupluni Agaayyutmun. ¹³ Uvluqman inmiñuquniqai maliguaqtini. Piksrañiqsuq qulit malgumiñik taiguutiqaqkagumiñik uqqiraqtinik: ¹⁴ Simon-mik atchikkaqumiñik Peter-mik suli aniqataaniglu Andrew-mik, James-mik suli John-mik, Philip-mik suli Bartholomew-mik, ¹⁵ Matthew-mik suli Thomas-mik, James-mik igñinjanik Alphaeus-nun suli Simon-mik taiguutiqaqtuaq Zealot-nuruamik, ¹⁶ Judas-mik igñinjanik James-nun suli Judas Iscariot-mik aatchuutigitniktuaq ilaanik aquagun.

Jesus Iisautriruq suli Mamititchiruq

¹⁷ Tavrakña Jesus atqaqatiguniqai maliguaqtini qimiqaamiñ. Qichaqatañiqsuq qaiñgiksaamun nunamun piqatigiplugich iñugiaktuat maliguaqtigikkani. Iñugiaktuat iñuich aggigñiqsut nakikqaliqaa Judea-miñ Jerusalem-miñlu suli nunaaqqiniñ tagium siñaani atiqaaqutamiñ Tyre-miglu Sidon-miglu. ¹⁸ Utlautiniqsut tusaasuklugu Jesus suli ihaqsisukhutin atniñautmikiniñ. Uvvasuli tamatkua ihuilliqtitaurat irusiqñunmiñ ihaqsikkauniqsut. ¹⁹ Iñupayaat aksigunigaaat atakkii sanñiqaqhuni inmiñi ihaqsitlaplugich. Aasiñ tamatkua utlautiruat ilaanun ihaqsikkauniqsut.

Quviasuutitlu Isumaagutitlu

²⁰ Jesus-nun tautunigai maliguaqtini nipliqhuni,

“Quvianamiurusi inuqsraqtuasii;

Anjaayuqautaa Agaayyutim pigigiksi!

²¹ Quvianamiurusi nigisuktuasii pakma;

Agaayyutim nigisuiqsitkisigaasi!

Quvianamiurusi alianniuqtuasii pakma;

Iglagisirusi!

²² Quvianamiurusi iñuich uumigikpasi,

ayaksimakpasi pigilugu Igñinja Iñuum aivakpasiunniñ

suli nipliutigikpasi pigiitchuanunilusi.

²³ Quviatchapiagitchi tamanna atuumakpan, nuttaglusi quvianakun, atakkii akiljusiaksraqsi pakmani kamañaqniqtuq. Itqumasigik, sivullianja taatnautipmirañigaiçh sivuniksrigirit.

²⁴ Aglaan iqsiñamiurusi umialguruasii pakma;

qaganaqtuq iñuuliqsi isukhiiñiaqtuq!

²⁵ Iqsiñamiurusi nigisuiqsimaqtuasii pakma;

nigisuligisirusi!

Iqsiñamiurusi iglaqtuasii pakma;

kiñuvgugisirusi qialusilul!

²⁶ Iqsiñamiurusi iñupayaat uqautigillautaqpasi.

Itqumasigik, sivullianja uqautigillautaqmirañigaiçh sivuniksrigiqñuqtuat.

Pipaksriiq Uumiksirinik

²⁷ “Aglaali naalagniruasii uqautigipsi, Pipagiyumagisi akiljilisuqtigikkasi, ihaqqutilugich uumigirigikkasi. ²⁸ Apiqsruqsiiun Agaayyun ihaqqutitqulugich tamatkua taiyuaniqñuutiruat ilipsitnik, agaayutilugich tamatkua ihaqqutriginjisasi. ²⁹ Kia qakiqpatin iqsrapkun, ki, maniyumagiñ igluaniq iqsrappich; kia iñuum pifiqpagu quppigaan, ki, pipkaqumagiñ atnugaanlu. ³⁰ Kisupayaam apiqsruqpatin suqaguguni qaiñlugu, suli kia tiguniqpagu pigikkan apiqsruqniqnaq nagu atititqulugu. ³¹ Qanuq irrutitqusuugupsi atlanun iñunun taatnatuntuuq irrutiyumuusi atlanik.

³² “Pipaksrigupsi kisiitnik iñunuk pipaksrigikkapsitnik suvaata akuqtuifiñagasuqivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ pipagipmirañigaiçh tamatkua pipagirigikkatin.

³³ Ihaqqutigupsigik kisiisa ihaqqutrigikkasi suvaata akuqtuifiñagasuqivisi quyyatmik?

Killuliqiritunniin taatnaqatuttuq! ³⁴ Atugaksritnikkupsu tamatkunuja kisiitnun utiqitichitjaruanun atugaksraqtaagmiknik suvaata akuqtuifiaqasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniin atugaksritnikamin killuliqiriqatmiknun utiqitichivigitqumiraqtut aktilaanajun! ³⁵ Aglaan ilipsi, piqpagiyumagisi uumigirigikkasi, ihaqqutlugich inuich suli atuaksrillugich nigugisunatnagu utiqitkisiifilugich. Taatnaqapsi akuqtuigisirusi kamaanaqtuamik akiljusiamik, suli ignihigisigaasi Qutchinjirsaurum Agaayyutim ihaqqutriruaq quyyataitchuanik pigiitchuaniglu. ³⁶ Nagliktausitchi Aapapsisun nagliktuutiqaqtuatuun.

Atanniigat Atlanik

³⁷ “Suksraungiqnasi atlanik, suksraungiqsaunitchumausili; pigiifnihigaihiaqasi atlanik, pigiifnihigakkaunitchumausili; natqigutisimaaglugich atlat, natqigutisimaakkauyumuasili. ³⁸ Aatchuglugich atlat, aatchuusiaqagumuasili; aa, akuqtuigisirusi immiglugu uuktuun, naqiqsraglugu, analallugu, ulipkaulalugu: akiyagniqtutillaapsitnun. [Agaayyutim aatchugaqigaasi iglikkutaillaakun.] Uuktuutigikkaqsi atlanun taamna Agaayyutim uuktuutigisipmigaa ilipsitnun.”

³⁹ Jesus uqautiniigai atrikusautmik, “Qiniitlaitchuum inuum sivulligumijun atla qiniitlaitchuaq iluqatik katakkisiruk nivviamun. ⁴⁰ Maliguqti kamanatluujichuq ilisautriminiin, aglaan ilisaqtaupayaaq naatchigumi ilisaagmiinik atrigaigutisigaa ilisautriini.

⁴¹ “Suvaata tautkupijun irriutaunuluuraq aniqatvich irraani, aasiin suliqutigisunajnaqagu qirugraitchiaq iripni? ⁴² Qanuq uqautrihiaqniqich aniqatiupnun, ‘Aniqatmaan, piiglagu irriutaunuluuraq iripni!’ qiniisunajnaqagu qirugraitchiaq iripni? Ukpinqnaqtii! Sivulliluglu piigsirrun qirugraitchiaq iripni. Qiniigumiaqiniil naluqqinaiglugu irriutaiqsiihsran aniqatvich irraaniin.

Napaagtug Ilisaqigaat Asianijun

⁴³ “Napaagtugiksaaq nauritlaitchuaq asiagaitchuanik, naagaqaa napaagtugaitchuaq asiritlaitchuaq nakuuruanik. ⁴⁴ Napaagtupayaaq ilisimanaqatug asirrianiun; pukutlaitchusi aqpiinik kaktiiaqniin, naagaqaa asiavijinik kaktiiaqnaqatuanik uqpiinini. ⁴⁵ Inullautaq nakuurualiqirug atakkii nakuuruumik isumaqaquni; inullautajitnami pigiitchualiqirug atakkii pigiitchuumik isumaqaquni. Taatnamik, inuk uqaqami irrusipiani salapqigaa uqahimigun.

Malguk Tuppirik

⁴⁶ “Taiguqtaksraginitchipsitja Atanipsitnik kamagiyumanjtkupsigik uqaqtutitigikkatka ilipsitnun! ⁴⁷ Kiina inuk uvannukkumi naalagnilugich uqahigikkatka aasiin tupigilugich — ilisautigisigipsi qanuq atriaqatilaanjanik. ⁴⁸ Taamna atriaqatug inujun nappairuumik tupigimiinik nivakhuni itisiplugu aasii iliplugu turvia uyaqanmun. Kuuk uliqlukman qasaqtaqlugu taamna tupiq auliyajichuq atakkii payanaitluni. ⁴⁹ Aglaan kiina inuk tusaaruuaq uqahigikkamnik tupiginijugich atriaqatug inujumik nappairuumik tupigimiinik nunamun turviiilaqluglu; uliqhuum qasaqtaqmagu taamna tupiq ulgurug siqumitipiaquni.”

7

Jesus Mamititchirug Anuyyuitaiin Qaukiata Savaktaanik

¹ Jesus-nun ilisautrisuqami tamatkunuuna inujumik, ilaa Capernaum-munniqsuq. ² Taavaniguuq Roman anuyyuitaiin qaukiat savaktiqagniqsuq piqpagikkaqmiinik; taamnaasii inuk atniginaqhuni tuqulhiinaaguhuni. ³ Uvvauna anuyyuitit qaukiat tusaakami Jesus-mik tuyuqagniqsuq Jew-nuruat sivulliuqtigruanjitnik apiqsruqiaqtitlugu mamitituplugu savaktigikkani. ⁴ Tikitnamitruj Jesus injinigaat pipiaqhutij, “Taamna inuk ikayuqtaksragipiaqini, ⁵ atakkii ilaan piqpagigai inugikhatvut. Nappairuqunniin katragviksraptiknik.” ⁶ Tavra Jesus malinjigai. Unasinaiqmiuglu tupqaniin anuyyuitit qaukiata tuyuginigai ilauraani nipliutituplugu Jesus, “Ataniig, uvvanajinijagpich. Uvva utlaktaksraunijluqtunajunniin tupimnun. ⁷ Naagalu suunijluqaitlunja utlaktaksraginijugikpifunniin. Uqallaksiinagini uqahigimik aasiin savaktigikkaga atniginaqtaq ihaqsiiniaqtug. ⁸ Atakkii analatiqamijua qaukigimik suli anuyyuitiqaqhuna analatamnik. Tilikapku una, ‘Aullaqini!’ aullaqatug; tilikapkusuli taamna, ‘Qaggaiani!’ aggigaqtug; suli tilikapku savaktigikkaga, ‘Taamna piun!’ piraqigaa.” ⁹ Jesus-nun quviguusutiginigaa taamna tusaakamijun. Kinjaqami inugaagrunun maliktigikkagimijun uqagniqsuq, “Paqisimaitchunasuli ukpiqsrihgmik taatnatun Israel-aagmiuni!” ¹⁰ Anjtit tuyuurat utiqamin anuyyuitit qaukiata tupqanun paqinnigaat savakti ihaqsiplugu.

Jesus Anjtiqisitchirug Ullagaanaam Iginjanik

¹¹ Tamanna atumaanikman Jesus utlautiniqsuq nunaqqimun atilijmun Nain-mik. Maliguqatini suli inugiatkuat inuich malinjigaat. ¹² Tikiinijqsuq paanjanun nunaqqim

anilgataqmiñiqsullu akigaqtuat tuqunaruamik iñuñmik. Taamna tuqunaruag igñitauginikkaña uilgagnaam. Iñugiaktuat iñuich nunaqqimiñ maliññaat taamna agnaq. ¹³ Atanguruam Jesus tautukamiñ ilunñutchallapiagniqsuq. Nipliutiniḡaa agnaq, “Qianak!” ¹⁴ Utlakḡu aksinñiḡaa tuqunaruam akigautaat. Iñuich akigaqtuat taavrumiña nutqaqmata Jesus nipliḡñiqsuq, “Nukatpiaq, tiliḡkpiñ, makittin!” ¹⁵ Tuqunaruag anun aquvitiḡñiqsuq uqaaqsipluniasiiñ. Jesus-ñum utiqinniḡaa aakananun. ¹⁶ Iñuich iluqatiñ taluqsratčanñiqsut kamaksru-aqsipluguasiiñ Agaayyun itnaqhutin, “Kamanaqtuaq sivuniksriqiri salapqigñiqsuq akun-naptiknun. Agaayyun agḡiqsimaniḡsuq anniqsuḡiaḡḡuḡich iñuḡikkani!” ¹⁷ Taamna tusaayu-gaaḡ Jesus-kun siaminniḡsuq nunaqqipayaanun Judea-mun suli avataanun nunamun.

Uqqiraqtit John Paptaaqtitichirimiñ

¹⁸ John-ñum maliḡuaqtaiñ uqautiniḡaat iluqaitñik tamatkuniña. ¹⁹ Tuḡḡuḡḡuḡik malḡuk maliḡuaqtaiñni tuyuḡniḡik atanguruamun apiqsruquplugu, “Anniqsuḡtauvich agḡiqsaḡumaruaq, naagaqaa niḡiuktuksrauvisasuli atlamik?” ²⁰ Utlautiruk Jesus-mun nipliutiplugu, “John Paptaaqtitichirim tuyuḡniḡuḡatiguk apiqsruquplutin, ‘Anniqsuḡtauvich agḡiqsaḡumaruaq, naagaqaa niḡiuktuksrauvisasuli atlamik?’” ²¹ Taavrumani taatnaḡatni Jesus iñuḡsiraḡaiñiqsuq iñuḡiaktuanik iñuñmik atniḡnautiñitñik nanjirutinñitñiglu, suli anittaḡḡuḡich irrusiḡḡuḡich, qiiñtlasipluḡiḡiḡu qiiñtlaitchuat iñuich. ²² Jesus-ñum kiuniḡai John-ñum maliḡuaqtik, “Uqautiyatku John qiiñkaptiknik suli tusaakkaptiknik:

‘Qiiñtlaitchuat qiiñtlasirut, pisutlaitchuat pisutlasirut,
tamatkua ayuḡaḡḡuḡalḡich mamittut, tusaatlaitchuat tusaatlasirut,
tuqunaruat anjitiḡsikkaurut iñuḡiḡmun, suli tusaayugaallataḡ quliaqtuanuruḡ inuḡsraqtu-anun.’

²³ Qanun tu qvianaḡtigiva iñuk ukpiḡutaiñḡitchuaḡ piqutigiḡpluḡa.”

²⁴ John-ñum uqqiraqtik aullaqmaknik Jesus-ñum uqautiḡiaḡsiñiḡaa iñuḡaḡḡuḡun John-kun, “Uvva John-mukapsi iñuḡilaamun sumik qiiñḡasugivisi? Iviniḡmik anuḡim anjalatananik liilaa?” ²⁵ Uvvasuli qiiñḡasugivisi iñuñmik atnuḡallautiliḡmik? Iñuich atnuḡallautaqaaḡaqtuat inuḡsrasuḡaḡatiñ iñuḡniḡuḡuurt inillautani. ²⁶ Uqautisitña, sumik qiiñḡiaḡqisi? Sivuniksriqiriñiḡiñamiñ. ²⁷ John taamna iñuḡanuruḡ Agaayyutim uqalḡhan uqautiḡikkaña itna, Agaayyun nipliḡsuḡ,

‘Atañii, tuyuḡiḡisigiva uqqiraqtiga sivupni
itqanaiyautitqulugu tumiksran sivunnapni.’”

Malachi 3:1

²⁸ Jesus niplipsaaqtuḡ, “John [Paptaaqtitichiri] kamanatluktuḡ anipayaqtuaniñ. Aglaan kiñuḡniñ kamanaiññiqsrauruḡaḡ anjaayuaḡtaani Agaayyutim kamanatluktuḡ John-miñ. ²⁹ (Tusaapayaqtuat ilaanik tax-siliqirituummaḡniḡ tipuksriñiqsut Agaayyutim nalaunñaruaniḡ atuḡukkanñiñ paptaakkauplutin John-kun. ³⁰ Aglaan Pharisee-nuruat suli iñisautrit maliḡutaksranik ayaksmaniḡaat Agaayyutim sivunniḡtaa inḡmikkun, suli paptaaqtuḡlutin John-mun.)

³¹ “Sumik atriaḡpat iñuich iñuḡuurt pakmapak? Sutun itpat? ³² Atriaḡqtut iñiḡaanik aḡuppiruanik tuniriñiaqtuat katimmaviniñiñ tuḡhirautilutin avatmun,
‘Atuḡtuurautiḡaluḡiḡsi katchuutituitinik
aglaan agḡiñitlusi.’

‘Uvagutli, atuḡapta kinuvuḡuutinin qianjitchusi.’

³³ John Paptaaqtitichiri agḡiqami niḡitlaiññiqsuq suli iminḡitluni asiam misuḡuanik, naa-gasuli uḡaḡtusi irrusiḡḡuḡaḡniplugu. ³⁴ Iḡñiña iñuum niḡiraḡtuḡ imiqhuniḡu. Pakma ni-pliḡaḡtusi, ‘Tautullaksiñ iñuk niḡḡiqsruaḡ imiḡtuḡtilu, iñuḡaḡat tax-siliqiritu killuliḡir-itlu.’ ³⁵ Agaayyutim puḡiḡtaa iñitḡuḡiḡkautauruḡ iñuḡmutuḡplugu savaanḡun.”

Jesus Kinuḡani Simon Pharisee-nuruam

³⁶ Iñanata Pharisee-nuruat aiyuḡaḡniḡaa Jesus niḡiyaḡtuḡaḡplugu. Jesus utlauḡikami tupqanun, nayummagataḡhuni tamañña niḡiaḡsiñiqsuq. ³⁷ Taavrumani nunaqqimi agnaq iñuḡniḡaḡniḡiqsuq killuliḡiraupluni. Tusaakamiñ Jesus niḡiñiḡniḡplugu Pharisee-nuruam tupqani agḡiutiriñiqsuq nakasuñuam iḡmalinḡmik piññiḡaḡnaḡuam iḡpraḡiksautmik. ³⁸ Qichagñiqsuq tunuani Jesus-ñum isigaiñ qiaḡpluni, imaḡḡuḡiḡich qulvimiñik, ivikḡiḡich nutchamiñik, kunikḡuḡich, suli kuvipluḡich iḡpraḡiksautmik. ³⁹ Pharisee-nuruḡaḡ aiyuḡaḡtuḡaḡ Jesus-mik tautukami taavrumiña nipliḡñiqsuq inḡmiñun, “Uma iñuum sivuniksriqiraupiaḡumi naluñiñayaḡaa una agnaq aksiksigiḡkani; naluñiñayaḡaa qanutchimik iñuḡniḡiaḡtalañ!” Atakkii ilaa killuliḡirauruḡ.” ⁴⁰ Jesus-ñum nipliutiniḡaa, “Simon, uḡautraksraḡiḡkpiñ.” “Aa, iñisautrii, uḡautinḡa!” ⁴¹ Jesus unipkaagaḡsiruḡ, “Malḡuk iñiñuḡuḡuḡ simmiḡaksraḡuḡvik akiqsruumaniaḡaḡ maninñik. Iñuḡaḡaan akiqsruumaniaḡaḡ naliksralinḡmik tallimat kavluutit uvlt savaanḡatik, iñuḡaḡaanaasiñ malḡukipiaḡ qulinik. ⁴² Iñuḡatik taapkuak akiñiḡuḡiñiqmaknik akiqsruutaḡiñiḡik.

Nalliak taapkuak piqpaksrilukpa ilaanik?" ⁴³ Simon-ñum kiuniñgaa, "Uumaqanuñgii natqigutrikkaauram anjiluktuumik akiqsruutmik." Jesus nipligñiqsuq, "Nalauttutin." ⁴⁴ Kinjaqluguaasiñ agnaq nipluutinigaa Simon, "Tautugun una agnaq! Uvaña isiqama tupipnun qaitchinitchikma imiñgimik igguutiksrañatnik isiganma. Aglaan uuma agnam igguñgai isigatka qulvimiñik aasiñ iviklugich nutchamifnik. ⁴⁵ Ivlich iqinjitchikma kunigluña. Aglaan uuma agnam natqautinjitchai kunnuqlugich isigatka isigataqamaaglaan. ⁴⁶ Uqsruqtinjitchiñ niaquga. Aglaan uuma agnam uqsruqtigai isigatka tipragiksautmik. ⁴⁷ Uqautigikiñ, uuma agnam kamañtuamimik piqpaksrilhan qiniqtitkaa iñugiaktuat killuqsautini natqigutikkauhat. Aglaan iñuk killuqsautiqapiñiñasugiruaq natqigutiraksramimik piqpaksripiagnianjitchuq." ⁴⁸ Tavrakña Jesus-ñum uqautinigaa agnaq, "Killuqsautitin natqigutikkaurut." ⁴⁹ Atlat aiyugaaqtaurat niñiqatigiplugu Jesus nipligñiqsut avatmun, "Kisuunasugiva una? Natqigutritlaniqsuqunniñ killuqsautinik." ⁵⁰ Aglaan Jesus nipluutinigaa taamna agnaq, "Ukpiqsriñiqpich anniqsugaatin. Iñuuniagiñ tutqiksilitin."

8

Agnaq Maliktuat Jesus-mik

¹ Taavruma kiñuagun Jesus iglauniqsuq apqusaqlugich nunaaqgich nunaaqqiuratu quliaqtuaghuni tusaayugaallautamik añaayugautaanik Agaayyutim. Qulit malguich maliguaqtaiñ malinjigaat. ² Iñarja agnattuuq malikmiñigaat iluaqsikkaurat irrusiqñunñiñ suli atniñautiniñ. Taapku Mary-lu (taiguutiqagtuag Magdalene-mik), taamna Jesus-ñum tallimat malguñnik irrusiqñunñik anitchirvigikkana, ³ Joanna-lu, uiaqtuag Chuza-mik añalatauruumik atangun Herod-ñum iniqpanani, suli Susanna suli iñugiaktuat atlat agnat. Tamatkua ikayuuuttuginiñgich pigikkatiñ Jesus-mun suli maliguaqtaiñun.

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

⁴ Iñatni iñugiaktuat iñuich utlautruñiqsut Jesus-mun nunaaqqipayaaniñ. Iñugayaat katikmata uqautinigai uumiña atrikusautmik. ⁵ "Iñatni iñuk nautchiitayagñiqsuq. Nautchirripkaqlugu nautchiaksrat iñajich katagañiqsut apqutmun tutmiñgaqataplutiñasii, suli tinmiurat silami niñiplugich. ⁶ Iñajich katanñiqsut uyağauruamun nunamun. Nautchiaksrat qilamik naurut, aglaan pannaqñunñiqsut atakkii nuna añañitluni. ⁷ Iñajich nautchiaksrat katanñiqsut kakitlağnalgich akungatnun. Aasiñ kakitlağnat nauqasiqlugich nautchiaksrat nagguviksraiñiñgich. ⁸ Suli iñajich nautchiaksrat katanñiqsut nunagiksaamun. Naukamin nauriñiqsut mukkaaksranik tallimakipianuttaaqhutiñ atautchimiñ." Taamna uqausigillaan nipitusipluni uqallañiqsuq, "Kiña siutiqaqtuag naalağniñ!"

Sivuniñat Atrikusautit

⁹ Maliguaqtaiñ apiqsruñigaat Jesus qanuutaulaanani taavruma atrikusautim. ¹⁰ Kiuniñgai, "Agaayyutim sagvigaa nalunaqtuana añaayugautmi ilipsitñudhiñag, aglaali tamatkununa ukpiqsriñitichuanun uqagtuna atrikusautitigulhiñag. Taatnamik qiniğaluaqhutiñ iñisaqsritlaitchut, suli naalağnigaluaqhutiñ kanjitsitlaitchut.

Isaiah 6:9

Jesus-ñum Kanjipsikagaat Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹¹ "Uvvauna qanuutaulha atrikusautim: nautchiaksraq uqaliğigaa Agaayyutim. ¹² Nautchiaksrat kataktuat apqutmun atriqaqtut tamatkuniña tusaaruanik tusaayugaallautamik, aglaan Tuungaum tikitluni aattağigai uqalhich uummatinjitiñ ukpiqsritqunijlugich anniqsukkautqunijlugillu. ¹³ Nautchiaksratli kataktuat uyağauruamun nunamun atriqaqtut tamatkuniña tusaaruanik tusaayugaallautamik akuqtuqlugu quviasukhutiñ aglaan kanjiniñitlutiñ. Ukpiqsriuraallakaluaqhutiñ akkuniisunajani aasiñ uuktuaqsiuliq tikitman qapiqtigagñiqsut. ¹⁴ Nautchiaksratli kataktuat akungatnun kakitlağnat atriqaqtut tamatkuniña tusaaruanik tusaayugaallautamik, aglaan isumatuyaalhum umialgudhumlu suli quvianañan marruma iñuuniñalhum suqtutingiqsitağigaat ukpiqsriñiq, aasiñ asianat pigutlaitchuq. ¹⁵ Nautchiaksratli kataktuat nunagiksaamun atriqaqtut tamatkuniña tusaaruanik tusaayugaallautamik akuqtupiağataqlugu. Tamatkua tupiginiñgaa Agaayyutim uqalha aasiñ asirriaqahutiñ anuqsrukun, suli iñuusiñich atanñuqtauplutiñ.

Naniq Ataani Utkusium

¹⁶ "Kia iñuum ikitnamij naniq matutlaitchaa utkusimik naagaqaa ilitlaitchaa ataatnun siñigviich. Aglaan ilirağigaa naniqagvijmun, iñuñli isiqtuat taututlarut naniqaqman. ¹⁷ Qanutchipayaag irikkauruaq sagvikkaugisiruq, suli qanutchipayaag matukkauruuq paqitaugisiruq. ¹⁸ Qaunagititchi taatnamik qanuq naalağnisilaapsitnik atakkii kisupayaag piqaqtuag akuqtullaagisiruq, aglaan taavruma piqanjichuam anniagisigaa taamnauniñ mikillapiagtuag pigikkani."

Jesus-Num Aakanalu Aniqatiunijū

¹⁹ Jesus-Num aakanan suli aniqatiunijū utlanjigaat. Aglaan tikilguifñigaat iñugiakpaitlutinj. ²⁰ Ijanata iñuich nipluutiniġaa Jesus, “Aakanlu aniqatiutinlu qichaqtut kigga qifñigukhutin.” ²¹ Jesus-Num nipluutiniġai iluqaisa, “Aakagigiga aniqatigigitkalu makua tusaaruat uqāhanik Agaayyutim tupigiplugulu.”

Jesus-Num Quunniġuqtikaa Narvaq

²² Ijanatni uvltu Jesus maliguaqtinilu ikiniqsut umiamun, ilaa nipliqhuni, “Ki, ikaaqta igluanun narvam.” Tarra ayaksaagñiqsut. ²³ Tinjilgaqsiagñiqmiki Jesus siñiksagñiqsuq. Tavrakñatchiaq anuqñiqsuqtauraġniġai narvami, umianjat immiaqsipluguasiñi suli iluqatin navianniulihutin. ²⁴ Maliguaqtaiñ utlaklugu Jesus itiqsaġniġaat nipliqhutin, “Iirigii, Ataniiq! Kiviaqsirugut.”

Jesus makitluni iñiqtiġniġaa anuġi qaiqpauratlu. Anñiġuqman quunnitchiaġullapiġniqsuq. ²⁵ Tavra Jesus-Num nipluutiniġai maliguaqtini, “Naami ukpiqsriħiqsi?”

Aglaan quvigiṡunijiqsut iqsilihutin, aasiñ uqaqhutin inmiknun, “Qanusuniqpa una iñuk anuġimunniñ qaiħiqpauratlu kamagivatruj?”

Jesus Mamitichiruj Iñugiaktuaniq Irrusiġlunimik

²⁶ Jesus maliguaqtailu tinjilgaqsiagñiqsut nunajanun Gerasene-naġmiut, igluanun narvanan Galilee-m. ²⁷ Jesus niupman umiamiñ paaġniġaa iñuum nunaaqqimiñ irrusiġluqaquuam. Taamna iñuk atnugailaagāniqsuq aimmitlaihuni, aglaan nayuutiraqniqsuq iluvigni. ²⁸ Tautukamiun Jesus igitluni isigaiñun nipligñiqsuq nipitusipluni, “Jesus, iġniġa Qutchinñiqsrauruaq Agaayyutim, suniaqpiġa? Injigikpiñ anasiñiġuṡaqunijlunaj!” ²⁹ Nipluutiniġaa taavrumiġa atakkii Jesus-Num tilipiluq irrusiġluk anitquplugu ilaaniñ. Aippaavak anjallaqñuġniġaa akulaiqlugu. Tiguraugaluagāqtuq argailu isigailu. Qiliqsruġlugich kalimñiġniġ kiktugaagāniġai, aasiñ iñuilaamuktitaqlugu irrusiġluum. ³⁰ Jesus apiqsruġniġaa, “Kisumik atiaqapich?”

Taavruma kiunigāa, “Uvana atġa iñugiaktuq,” atakkii iñugiakhutin irrusiġluich isiqsi-maniqsut ilaanun. ³¹ Irrusiġluich iniqsruaġniġaat Jesus tuyuġitqunijlutinj samuġa natiqsiñaitchuamun. ³² Uvvaasiñ iñuġiallapiqtuat kuniat qanimi niġiñiġniqsut qimiġaami. Irrusiġluich iniqsruaġniġaat Jesus aullaqtitquplutin kunianun. Jesus-Num aullaqtinnigai tamatkununja. ³³ Irrusiġluich anikamiñ iñuġimiñ isiqniqsut kunianun. Iluqatinjaasiñ kuniat panaliniqsut ipnakun. Naparagñiqsut narvamun aasiñ ipiplitinj.

³⁴ Iñuich munaqsriruat kunianik tautukamitruj taamna atuumaruq, qimakhutin tusaayugaagutiginiġaat nunaaqqimi avataaniġu. ³⁵ Iñuich utlautiniqsut tautugiahutin supmagaisa. Tikitñamitruj Jesus paqinnigāat iñuk anitichivigikkana irrusiġluunik aqup-piruaq isigaiñi Jesus-Num, atnugaaqahuni suli qauġrimmaaġikhuni. Iñuich tamatkua iqsitchañiqsut. ³⁶ Tamatkua munaqsriruat tautuktuat taavrumiġa uqautiginiġaat iñuġnun qanuq iñuum mamitikkauħa. ³⁷ Iluqatin Gerasene-naġmiut apiqsruġniġaat Jesus aullaqu-plugu iqsilillapiqhutin. Jesus ikipluni umiamun utiaqsiñiqsuq Galilee-mun. ³⁸ Iñuum anitichivigikkana irrusiġluunik injiginiġaa Jesus, “Maligukkaluaġikpiñ.” Aglaan Jesus-Num aullaqtitkaa nipluutiplugu, ³⁹ “Ailutin uqāġiġiñ Agaayyutim savauttutaanik ilipnun.” Taamna iñuk nunaaqqimukhuni uqaaqsiñiqsuq qanuq Jesus-Num savauttutaanik inmiñun.

Jairus-Num Pania suli Aġnaq Aksinñiktuq Jesus-Num Atnuġaanjanik

⁴⁰ Jesus utiqami igluanun narvam iñugayaat paġlagaat atakkii utaqqiñigaat. ⁴¹ Iñuk atilik Jairus-mik, sivulliuqtaa Jew-juruat katraġviata, tikiumaniqsuq. Punniqsuq isigaiñun Jesus-Num iniqsruġlugu kiñuniġmiñuquplugu, ⁴² atakkii panitaulua, qulit malġuġnik ukiuqāqtuq, tuqaaqsiñiqsuq. Jesus taamuñqami iñugiaktuat iñuich tatviksraiġniġaat avataaniñ. ⁴³ Iñuich akunġatni itmiñiqsuq aġnaq aunaqsruġitlajiqsuq qulit malġuġni ukiuni. Akilijisuuṡigialuagāniġai suwarapayaani taaktinun, aglaan kia-unniñ mamitilguifñigāa. ⁴⁴ Akunġatigun iñugayaat aġnam utlaklugu tunuaniñ aksinñigāa Jesus-Num akuagun atnugaajan. Tavrakñatchiaq aunaqsruġiqsiġniqsuq. ⁴⁵ Jesus apiqsruġniqsuq, “Kia aksikpaġa?” Iluqatin naluniñiqsut. Peter nipligñiqsuq, “Ataniq! Iñuich tatviksraiġhutin tinuraġaatin. [Naagauva apiqsruqtutin kimun aksisilaqnik?]” ⁴⁶ Aglaan Jesus nipliqsuq, “Kia-imña aksikkaana. Iñisimaligigāa anipman sanñigikkāga uvamniñ.” ⁴⁷ Aġnam tautukamiun ilitchuġikkauħi utlautiniqsuq uullilaġmi putluni Jesus-Num isigaiñun. Sivugaatni iluqaisa iñuich uqautiniġaa suvaata aksihhanik Jesus suli qanuq iħaqsikkauħi tavrakñatchiaq. ⁴⁸ Jesus uqautiniġaa, “Aġnaaq, [quviatchauġiġiñ.] ukpiqsriħiqpich iħaqsipkaġaatin. Aullahñiñaġuqtutin tutqiksilutin.”

⁴⁹ Jesus uqāqtitlugu kilikturuq tikiñiqsuq Jairus-mun nipliqhuni, “Paniuran tuq-ruq. Iħasiatqinñiqnagu iħisautri.” ⁵⁰ Aglaan Jesus-Num tusaaplugu nipluutiniġaa Jairus, “Iqsiñak; ukpiqsriħiñiġiñ. Paniuran iħaqsigisuruq.” ⁵¹ Tikitñamin tupiġmun Jesus-Num

isiqunjtichai iñuich avataagun Peter, John, James suli ililgaam aapañalu aakañalu. ⁵² Iluqatin iñuich qiaplutin kiñuvuguaat ililgaaq. Jesus nipluutiniñai, “Qianasi. Ililgaaq tuqunjtichuq, siñiksiñaqtuq.” ⁵³ Iluqatin mitautigiasigaat ilisimaplugu añaauram tuquñha. ⁵⁴ Aglaan Jesus tigukamigich argai tuqunjtichuq, “Niviaqsiaq! Makittin.” ⁵⁵ Ililgaaq iñuutiqñiqsuq makitluniasiiñ tavrakñatchiaq. Jesus-tavra tilisiñiqsuq aatchuquplugu niqiksranjanik. ⁵⁶ Añayuaqak quvigtuchañniqsuk. Aglaan Jesus-ñum uqaqunjtichuq kisumun taavrumiña atuumaruamik.

9

Jesus Aullaqtikai Qulit Malguich Maliguaqtini

¹ Jesus-ñum katipkaqamigich qulit malguich maliguaqtini sanñkrisiñiñai anitchitlasiplugich irrusiñuñnik suli mamititchitlasiplugich atniññautinik. ² Taatnaamikami tuyuginiñai quliatuagiaquplugich añaayuaqutaanik Agaayyutim suli iluqaasiqtuplugich atniññaqtuanik, ³ nipliqhuni, “Aullautriñiaqasi iglaugupsi: ayaupiamik unniñ injularim puukatanjanik unniñ niqiksrapstñiglu unniñ maninmiglu naagaqaa atnugaatqutiksrapstñik. ⁴ Kisupayaam akuqtuqpaasi nayuutiymaasi taavrumanii naani aullagniañapsitñunaglaan taavrumakña. ⁵ Iñuich nani akuqtunjtipasi unitchumagiksi taamna nunaaqqiq aasii ipsuktuglugu apyuq isigapsitñiñ. Taamna kilgutaugisiruq ilinjtñun akuqtunjtisilaanjanik tusaayugaagiksuaamik.” ⁶ Maliguaqtit aullaqamin iglauniqsut nunaaqqiurapayaatigun quliatuaghutin tusaayugaallautamik suli mamititchiplutin iñuñnik nanipayaq.

Herod-ñum Qanuñviiñha

⁷ Herod-ñum, ayalataurum Galilee-mi, tusaaniñai iluqaisa Jesus-ñum savaani. Tupañnisuq atakkii iñuich uqaqhutinj John Paptaaqtitchiri iñugutqinñiplugu, ⁸ ilanjich uqaqhutinj Elijah sagviñniplugu, ilanjitsuli uqaqhutinj sivuniksriqiri inilgaaqnisaq iñugutqinñiplugu. ⁹ Herod nipliqsuq, “Uvaña John niaquiqsitağa, aglaan una iñuk kisuuniqpa tusaqsraqikkağa tamatkununa?” Taatnamik ilitchugisunjiñgaa Jesus kisuutilaña.

Jesus Niñipkiruq 5,000 Anjutinik

¹⁰ Uquraqtit utiqamin uqautigaat Jesus iluqaanik savaagikkağmiknik. Uvvaasiñ aullaqatiginiñai kisiitnik nunaaqqianun Bethsaida-m. ¹¹ Iñugaagruiç tusaakamitruñ malinjiñaat. Jesus-ñum pagluplugich uqautiniñai añaayuaqutaanik Agaayyutim, suli iluqaasiplugich tamatkua ikayuñnaqtuat. ¹² Unnuksraaqhuni siqñiq nipipman, qulit malguk maliguaqtit utlanjiñaat Jesus nipluutiplugu, “Tuyugikkich iñuich nunaaqqiuranun suli nautchiivilinun nullagniauraqiaqulugich suli niqiksraqiaqulugich, atakkii iñuilaamiitugut.” ¹³ Jesus nipluutigai, “Naagga! Aglaan ilipsi, aatchuqsigich niqiksranjitiñik.” Tamatkua kiuniñaat, “Uvva piqagaluatugut tallimanik qaqqianuranik suli malgunik iqalugauraanjanik. Tauqsigiaquisigut niqiksranjitiñik iñugaagruiç?” ¹⁴ Anjutit 5,000-siyunnaq iñugiaktigirut tarani. Jesus nipluutigai maliguaqtini, “Iñuich aquvititichigik malgukipiaq qulinjullaalugich.” ¹⁵ Maliguaqtit iñupayaat aquvitinniñai. ¹⁶ Jesus tiguniñai tallimat qaqquurat suli malguk iqalugauraak aasii aagluqhumi qilanjum quyyatigiplugich. Avguağa qaqquur iqalugauraaglu qaitlugich maliguaqtimiñun autaagutituplugich iñunun. ¹⁷ Iñuich niñiqsuqut niñisuiğataqhutinj. Tavra maliguaqtit immiñniñai qulit malguk aguupmaich ilakunik.

Peter-m Uqautiginiñgaa Kisuutilaña Jesus-ñum

¹⁸ Ilaatniguuq Jesus agaayupman kisiñjuqhuni maliguaqtañi utlanjiñaat. Jesus-ñum apiqsruñiñai, “Kisuunasugivatña iñuich?” ¹⁹ Maliguaqtañi kiugaat, “Ilanjisa uqağigaat John paptaaqtitchirauniplutin, ilanjisauli Elijah-ñuniplutin, atlatlu uqaqhutinj sivuniksriqiri inilgaaqnisaq iñugutqinñiplugu.” ²⁰ Jesus apiqsruñiñai, “Ilipsiasiiñ? Kisuunasugivisitña?” Peter-m kiuniñgaa, “Ilvich Christ-ñurutin, anniqsuqti akisruutaauruaq.”

Jesus-ñum Uqautiginiñgaa Tuquhksraniñu Anjpkakkauhksraniñu

²¹ Jesus-ñum iñiqtilapiañiñai uqautigitqunjtuni kisuutilağmiñik kimununniiñ. ²² Uqautipsaağniñai, “Sivulliuqtigruatlu, qaukhijisa agaayuliqsiltu suli aglaqitit naglikaaqtitkisigaat ayaglugulu Iğniña Iñuum tuqulluguasiñ. Aglaan pinayuaqkun uvlut anjpkakkaugisiruq.”

²³ Iluqaisa nipluutiniñai, “Kia iñuum maligukkumiña suksraaqtaqsraqigaa pisuñi, iqsrutiñuq sannigutani uvlugağikpan aasii maligluña. ²⁴ Atakkii kia iñuum anniginiagumiñu iñuñi tammaigisigaa, aglaan kiapayaq tammaiymuñu iñuñi piqutigitluña piññakkisiruq ilumun iñuñiğmik. ²⁵ Iñuum piññaktaagilhiñiaugaluagaa suurapayaña marruma nunam aglaan tammautisigaa iñuñi. Sakuuguragniaña sumun atuğumiñaitchuq! ²⁶ Iłapsi kanjuğivalukkaatña ilisauttitkalu sivuğaatni iñuich suksraqanjitchuq Agaayyutmik.

Taatnatun Igñiñan Anjutim kanjujigisipmigaaptuq utigumi kamanautiqaguni aapamisun piqasiñuni ipqñitчуанik isaguliñnik. ²⁷ Ilumun nipliutiğipsi, Iñuqaqtuq ilañitñik uvani makitaruat tuquñaiññağmin qñiğniñiatuanik Agaayyutim anjaayyqautaanik.”

Jesus-ñum Atlanñuqtilha

²⁸ Akunnigsaananikman Jesus-ñum kayuñjutiplugich Peter-lu, John-lu suli James mayuñniqsuq qimigaa mun agaayyutaqñuni. ²⁹ Agaayyupkaqtuq qñiñña atlanñuñniqsuq atnugaañilu qivliqisiraaghutin. ³⁰ Tavrakñatchiaq malğuk anutik uqaqtiginiğaaq Jesus. Taapkuak Moses-lu Elijah-lu ³¹ aasiñ qñiññaq qaummağilallañniqsuq. Uqaqtiginiğaaq Jesus tuqqutauliksranağun Jerusalem-mi Agaayyutim sivunniutaagun. ³² Peter-lu piqatailu siñiñniallilapiağniqsut, aglaan itiqamin tautuñniğaat Jesus kamanahagun qichaqtigiplugu malğuk anutik. ³³ Anutik unitkaqsipmatku Jesus Peter-m nipliutiniğaa, “Ataniq, nakuullapiaqtuq uvaniñiğput. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtuğut piņasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Moses-mun suli atautchimik Elijah-mun.” Iñisimanjtkaluagñiğaa uqağikkani. ³⁴ Peter uqaqtitlugu nuviyam qulanjutiğniğai; maliguaqta iqsitchanñiqsut nuviya qulanjutiğman. ³⁵ Nipi nipliğsuq nuviyamiñ, “Tavrataamna Igñiğa piksraqtaagikkağa; naalağniyumağiksi.” ³⁶ Uqağuiqman Jesus kisinñuñniqsuq. Taipkunani uvluni maliguaqtañi uqaqtiginiğniğaat kisumununniiñ tautukkaqtin.

Jesus Iñuqaqtiginiqsuq Nukatpiagruñmik Irrusiğuliniğmik

³⁷ Uvltuqikman Jesus-lu piņasulu maliguaqta atqaqamin qimigaañiñ iñuğiaqtuat iñuich pağniğaat Jesus. ³⁸ Iñuk nipliğniqsuq akungatniñ iñugayaat, “Iñisautrii, tautullagun iğniğa, tarra iğniñtaluğa. ³⁹ Irrusiğuluum analatmani kapyaaqsiñniqsuq. Ilaa qilurağallapiağtuq suli innuliqiaqsiruq qaniğmiguñ. Irrusiğuluum atniatuiññağaa suli unitlaiğlugu. ⁴⁰ Uqapsaağaluağitka maliguaqtin anitquplugu taamna irrusiğuk aglaan anipkalğuiñniğaat.” ⁴¹ Jesus kiusriñniqsuq, “Ukpiqutaiñniğaat ilipsitñi. Naagasuli killukuaqmisi. Qanutunaglaan nayuqtigiraksrağivisi? Qanutunaglaan iğlutuqtigiraksrağivisi?” Tavrani nipliutiniğaa iñuk, “Uvuñautisaqsuñjata iğniğni!” ⁴² Nukatpiagruum utlautihani irrusiğuluum ulğusraqtinnigaa nunamun qiuqsruqtitkaqsipługu. Jesus-ñum iñuqtiginiğaa irrusiğuk aasiñ mamititlugu nukatpiagruk utiqtitlugu apananun. ⁴³ Iluqatin iñuich quviğusutiginiğaat kamañtuq saññigikkaña Agaayyutim.

Jesus-ñum Uqaqtigilgitkaa Tuqqutautiksran

Iñuich quviğusuktitlugisuli Jesus-ñum savaagikkañanik nipliutiniğai maliguaqtini, ⁴⁴ “Piiguñniaqñuğa una uqaqtutiginiakkağa ilipsitñun! Igñiña Iñuum aatchuutigikkağisiruq iñunñun tuqqutqulugu.” ⁴⁵ Aglaan qanuutautilaña uqaqtigikkañan iriqsimaniqsuq maliguaqtañiñi. Taatnaqtuq kanjisiğuiñniğaat. Taluqsraqhutin apiqsrulğuiñniğaat taavrumuuna.

Kiña Kamañniqsrauva?

⁴⁶ Maliguaqtit qapiqtailitraqaqsiniqsut nalliqtin kamañniqsraupmagaan. ⁴⁷ Jesus-ñum iñisimaniğai isummatilaanjat. Qñiññağniğaa ililğaaq inillaklugu saniqqamiñun ⁴⁸ nipliutiplugich tamatkua, “Kisupayaam akuqtuğumiuñ ililğaaq pisigilunja tavra akuqtuğaañ; suli kisupayaam akuqtuğumiña akuqtuğisipmiga taamna tuyuğirigikkaga. Iñuk kamañniqsrauruq akunnapsitñi ilaa kamañniqsrauruq.”

Akitñaaqtuğitğitçhuaq Uvaptiknun Ilağillapiağikput

⁴⁹ John nipliğsuq, “Ataniq, tautukkikput iñuk anitchirağaqtuq irrusiğulunik atuqlugu atqñ. Iñuqtigikput atakkii uvagut ilağinilugu.” ⁵⁰ “Nutqaqtinniaqsuñ,” Jesus-ñum nipliutiniğaa atlatlu maliguaqta, “Atakkii kiñapayaaq akillililqisunjitchuaq ilipsitñik ilipsitñiğtuqtuq.”

Ilanja Samaria-ğmiut Akuqtuğunğitçhaat Jesus

⁵¹ Jesus-ñum ilitçhuğikamiñ utiqtuksraulki Agaayyutmun isumniğniqsuq Jerusalem-mugukhuni. ⁵² Iğlauğimiñi tuyuqagñiqsuq uqçiraqtinñik sivumiñi nunaaqçianun Samaria-m itqanaiautitqupluni tukkuksrağmiñik. ⁵³ Aglaan iñuich tarani akuqtuñniğniğaat atakkii Jerusalem-muñniaqñuni. ⁵⁴ James-ñum suli John-ñum, maliguaqtikkii, tautukamitku taamna nipliutiniğaaq, “Ataniq, qñiññaquvisiğuk ikniğmik qilañmiñ piyaqquityaqulugu tamatkunña?” ⁵⁵ Jesus-ñum kinjaqluğich iñuqtiginiğai. ⁵⁶ Aasiñ Jesus maliguaqtailu iğlauniqsut atlamun nunaaqçipuramun.

Iluqnaunğitçhuaat Maliguaqtit

⁵⁷ Iğliqtauligimikni iñuum nipliutiniğaaq Jesus, “Malikkisigikpiñ napmupayaaguvich.” ⁵⁸ Jesus-ñum kiuniğaa, “Kayuqtut sisiqatut, suli tinmiurat silami ugluqaqhutin, aglaan Igñiña Iñuum iniksraitchuq miñuiqsiağviksrağmiñik.” ⁵⁹ Jesus-ñum atla iñuk nipliutiniğaa,

“Malin̄ḡa.” Aglaan taavruma iñuum nipliutiniḡaa, “Ataniiq, sivulliulugu ailaña iluvigiaglugu aapaga.”⁶⁰ Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Ki, tuḡuḡaruat iluvigiḡitruḡ tuḡuruagikkaḡtiḡ. Aglaali ilvich quliatḡuagigiḡiñ aḡaayūqautaani Agaayyutim nanipayaaq.”⁶¹ Atla iñuk nipliqsuḡ, “Ataniiq, malikkisigikpiñ. Aglaan sivulliulugu qiniḡuiqsaaḡiaglugh ilagikkatka.”⁶² Jesus-ḡum niplu-tiniḡaa, “Kiña iñuk nunniḡtuag kinjanḡatigalugu atuḡumifaitchuḡ sumun aḡaayūqautaani Agaayyutim.”

10

Jesus Tuyuḡigai Maliguaqtit

¹ Kiñuagun taavruma atanguruag piksraḡtuḡ piñasukipiaq qulit malḡuḡnik iñuḡnik tuyuḡiplughich malḡuullaaplugich. Aullaḡtitkai sivumiñi nunaaqqipayaanun tikitchaḡumakkagmiñun. ² Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Katitaksraḡtugaluaḡtuḡ aglaan savakti katitchiruksrat ikittit. Iniqsruḡmausi atanganun katitchivium tuyupsaaḡulugu katitchiruksranik savaqulughich nautchiiviniñi. ³ Aullaḡhiñaurusi. Tuyuḡiḡiḡipsi ipnaiyaatun lialaa akunḡatnun amaḡḡut. ⁴ Aullaḡtriniḡaasi manikuviramik naagaqaa puukatauramik naagaqaa sakpakkimik; igliḡtaullapsitiñi nutqaaḡtuḡniḡaasi kisumununniiñ. ⁵ Supayaami isigniḡupsi tupiḡmun nipliutiyumagisi, ‘Tutḡiun iñuiñun uumani tupiḡmi illi.’ ⁶ Iñuk tavrani iñuuniḡniḡpan piḡpaksriḡuni tutḡiutmik, taamna tutḡiun ituiñiḡisiruḡ ilaani. Aasiñi taatniñiḡiñnikpan taamna tutḡiun utiḡisiruḡ ilipsitiñun. ⁷ Nayuutiyumausi taavrumanii tupiḡmi niḡiḡusiḡu imiḡusiḡu qanutchipayaamik aatchuḡpasi, atakkii savakti akiliusiaksraḡtuksrauruḡ. Nuktaḡniḡaasi tupiḡmiñi atlamun. ⁸ Supayaami nunaaqḡimukkupsii paḡlakpasi niḡiyumausi payuḡataatnik, ⁹ mamititchiḡusi atniḡiḡaḡtuani taavrumanii nunaaqḡimi, uḡautilughich iñuich, ‘Aḡaayūqautaa Agaayyutim qalliruḡ ilipsitiñun.’ ¹⁰ Aglaan nunaaqḡimukkupsii nani iñuich paḡlanḡtasi niḡiḡumagisi tumitchaani, ¹¹ ‘Apyua nunaaqḡipsi isigapḡtikniñ ipsuktuḡisigikput; aglaan itḡaḡiyumagiksi una, Aḡaayūqautaan Agaayyutim qallisigaasi!’ ¹² Uḡautiḡipsi, atanniivium uvluani Agaayyutim ilunḡuḡitlukkisigai Sodom-miut taavrumanḡa nunaaqḡimiñ taatniittuamiñ. [Jesus uḡaanikman taavrumiña, maliguaḡtai aullaḡniḡsuḡ.]

Ukpiniḡchuat Nunaaqḡich Iḡanitiñi

¹³ “Nakḡiun, Chorazin-naḡmisi! Nakḡiun, Bethsaida-ḡmisi! Savaaḡaḡaluaḡtuḡa iñuḡiḡtuaniḡ quviḡnaḡtuaniḡ akunnapsitiñi. Makua quviḡnaḡtuat qiniḡkasi savaanuniḡpata Tyre-miḡu Sidon-miḡu inḡiḡaanimma, iñuich taimani nunaaqḡimikkayaḡtuḡt miissuḡnik atnuḡaaḡtiḡ suli aḡramun aḡvillutiḡ qiniḡtiḡillugu taavrumuuna mumiḡiḡtiḡ killuḡsautmikiñi! ¹⁴ Atanniivium uvluani iḡlutuyunaitlukkisiruḡ ilipsitiñi ukunakḡa Tyre-miñi Sidon-miñi. ¹⁵ Ilipsitiñunlu Capernaum-misi! Kamaḡnaḡsugivisi qilaḡmunaglaan? Iktaḡisirusi anasiñiḡuḡaḡviiñun!” ¹⁶ Jesus nipliutiniḡai maliguaḡtini, “Kisupayaam naalaḡnikpasi naalaḡniḡisipmigaanḡa, suli kisupayaam ayakpasi ayakkisipmigaanḡa, suli kisupayaam ayakpanḡa, ayakkisipmigaanḡa taamna tuyuḡirigikkaḡa.”

Jesus-ḡum Maliguaḡtai Utiḡniḡsuḡ

¹⁷ Piñasukipiaq qulit malḡuich iñuich utiḡamiḡ quviasullapiḡniḡsuḡ nipliḡhutiḡ, “Ataniiq, makua irrusiḡiḡhunniiñi tupiḡiraḡiḡaḡtiḡ tilikapḡtiḡ anitḡplughich atuḡluḡu atḡiñi!” ¹⁸ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Tautukkiga tuunḡaḡ atḡaqman atripluḡu ikniḡpalak pakmakḡa. ¹⁹ Naalaḡniḡlagitchi! Saḡḡiḡsritkipsi tutmatlasiplusi niḡiḡianik putyuutiliḡniḡlu akimatlasiplusiḡu saḡḡianiñi piyuḡtiḡikkapsi. Suli tamatkua atniḡumiñaitchaasi. ²⁰ Quviatchautiḡinagu irrusiḡluḡunun tupiniḡiḡu aglaan quviatchautiḡitlukuḡiḡ atigikkasi aglausimaḡniḡluḡich pakmani.”

Jesus Quviatchakpaktuḡ

²¹ Taavrumanii Iḡḡiḡchuan Irrutchim quviatchaktinniḡaa Jesus suli uḡaḡtiḡluḡu, “Aa-paan, atanguruatiñi qilaḡmi nunamiḡu, quyagikpiñ! Sagviḡitiḡ puḡiḡtchuanun sut iriḡsi-maruat puḡiksuaniñi ilisimaruniñi. Aa, Aapaan, taamna sivunniḡikkan quviḡiḡiñ. ²² Aapaa qaitchiḡaḡaḡa saḡḡipayaamik. Kia-unniñi nalugaa Iḡniḡuruam kisuupiaḡtilaḡaḡa aglaan kisimi Aapauruam, suli kia-unniñi nalugaa Aapauruam kisuutilaḡaḡa aglaan Iḡniḡuruam, suli tamatkua Iḡniḡuruam sagviutisukkani Aaparamik.” ²³ Jesus-ḡum kinḡiaḡmigiḡ maliguaḡtini nipliutiniḡai kisiḡḡuutiḡluḡu, “Quvianamirusi atakkii iñuursi taututlasiplusi atuumaruaniḡ! ²⁴ Uḡautiḡipsi, Iñuḡiḡtuat sivuniksriḡirit suli umialḡich tautugummiḡniḡaat tamanna tautukkaḡsi aglaan tautulḡuitluḡu, suli tusaayummiḡluḡu tusaakkaḡsi aglaan tusaalḡuitluḡu.”

Atrikusaun Nakuuruakun Samaria-ḡmiukun

²⁵ Iisautrim maligutaksranik utlakluḡu Jesus uuktuḡuḡniḡaa apiḡsruḡtaḡluḡu, “Iisautrii, sumik savaktuksrauḡvik akuḡtuḡisukkuma isuitchuamik iñuḡiḡmik?” ²⁶ Jesus-ḡum kiuniḡaa,

“Qanuǵmi maligutaksrani aglaksimaagpa? Qanuq agliqiplugu ilisauttutiragiviuñ?”
 27 Anutum kiuniǵaa, “Piqqagiyumagiñ ataniq Agaayyutin iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ iñuutchipniñ, iluqaaniñ sayagikkapniñ, iluqaaniñ isummatipniñ; suli piqqagilugu iñuuniaqatin ililugu iliptun.” 28 Jesus-ñum kiuniǵaa, “Tarra, nalauttutin. Taatna iñuuniaǵuvich iñuugisirutin.” 29 Aglaan aglaliqirim nalaunñanasugniaqhuni iñmiñik apiqsrułgitchaa Jesus, “Kiña iñuuniaqatigivigu?” 30 Jesus uqaagtuagaqsiruq, “Ilaatniguuq iñuqaǵniqsuq Jericho-muktuamik Jerusalem-miñ. Iglauññaan tiglinñiaqtit añallaqłunñigaa atnuǵaiqlugu karuklugu unitluguasiñ tuqułhiñaagtuuq. 31 Agaayuliqsuptuuq igligmiñiqsuq tamarrumuuna tumitchaakun. Tautukamiuñ taamna iñuk apqusaahñiǵniǵaa igluagun tumitchaam. 32 Ikeyuqtiptuuq agaayyuvikpanmi taatnatun pipmiñiqsuq, aasiñ tautukamiuñ taamna iñuk apqusaagmiñiǵaa igluagun tumitchaam. 33 Aglaan Samaria-ǵmiu iglaupmiñiqsuq tamarrumuuna tumitchaakun. Tikitmiuq taavrumuñ añallaqłuktamun, aasiñ tautukamiuñ ilunñugiliutiplugu. 34 Utlaklugu kuvviqiniǵai uqsruǵutmik wine-miglu killiǵniñi aasiñ mamitaqługich. Taatnaamikami iliniǵaa taamna iñuk natmaksigviuraǵmiñun nullagvijnmuutiplugu qaunagiaspipluguasii. 35 Uvlutqikman manniñniǵaa malǵuñnik nullagvium iñua uqautiplugu, ‘Qaunagiyumagiñ. Tikiumatqikkuma tamaunnaaǵluña akiligisigisa qaunaksriłipkun ilaanik akisruutiqaǵniǵupkiñsuli.’” 36 Jesus-ñum apiqsruǵniǵaa ilisautri, “Qanuq isumaniqpich taapkuunua piñasutiguñ? Nalliat iñuuqatauva taavrumuñ iñuñmun añallaqłukkauramun tiglinñiaqtitiguñ?” 37 Aglaliqirim kiuniǵaa, “Taamna naglikturuuq ilaanik.” Jesus-ñum nipliutiniǵaa, “Taatnatun iñuuniaǵiñ.”

Jesus-ñum Isiqattaǵvigigik Martha-lu Mary-lu

38 Jesus maliguaqtini lu iglautuññahutiñ tikiñniqsut nunaaqquramun. Aǵnam tavrani atilgum Martha-mik aiyugaaǵniǵaa kinuñigmiñun. 39 Aasiñ aniqatigaǵniqsuq atiqaqtuamik Mary-mik. Aquptaaqhuni isǵaiñ sanigaañun atanǵuruam naalaqtuaǵniǵaa ilisautripman. 40 Aglaan Martha alapisrautiqaǵniqsuq suraksraǵayaǵmiñik. Utlaklugu Jesus uqautiniǵaa, “Ataniq, suginjtijuñ aniqatma kisivirpkaqmañ? Uqautuñ uvunjaqulugu ikayugiaǵluñ!” 41 Atanǵuruam kiugaa, “Annaa, Martha! Isumaaluktutin supayaanik. 42 Aglaan atausiq piitchuillapiaqtuq. Mary-m piksraqtaagigaa nakuuniqtat atlat piigumiñaisañat ilaaniñ.”

11

Jesus Iisautriruq Agaayuhikun

1 Iñajatiñ uvlut Jesus agaayulǵiñniqsuq kisinñuqhuni. Agaayunñaiqman ilañata maliguaqtaiñ nipliutigaa, “Ataniq, ilisauttutiguñ qanuq agaayuliksraptiknik John ilisautripmatun maliguaqtimiñik.” 2 Jesus nipliutiniǵai, “Agaayugupsi itnaǵusi, ‘Aapapta:

Iñupayaaq nunami kamaksriłi ilipnik ipqiqsitlugu taavrumuuna atqin.

Aullaǵniłi añalatchiñiñ iñupayaanik.

3 Aatchuqtiguñ uvlugaǵikpan niqimik inuǵikkaptiknik.

4 Natqigutiluta killuqsautiptiknik

natqigutrisimaaqmatun savamaqłuutriruanik uvaptiknun.

Sivullitiñiaqasiguñ uuktuuqsuıuǵmun.”

5 Jesus nipliutigai maliguaqtini, “Iłapsamma utlakkeyaǵaa ilauraani tupqanun unnuami nipliutlugu, Iłauraan, simmıliaksraǵukturja piñasunik qaqqianik. 6 Iłauraaǵa iglauruaq tikiumaruq tupimnun. Niqaitchuña niǵipkautiksrañjanik.” 7 Iłauraan kiunayaǵaa tupqum iluaniñ, ‘Iłaksianañal! Talu kiluusaaniktuq. Qitunǵatkalu uvañalu nallaaniktuq. Makitchunjtchuña aatchuǵiaǵutin.’ 8 Uqautigipsi, una makitchunjtikaluaǵuni aatchuǵiaǵlugu qaqqumik ilauraagilñhagun, makitchumiñiaqtuq aatchuǵiaǵlugu inuǵikkañjanik atakkii taamna iniqsruqtuññaqhuni. 9 Taatnamik nipliutigipsi, Injigupsi qaisaugisiruq ilipsitñun; pakaaqagupsi paqtikisigiksi; katchaktuǵupsi talu anmakkauniaqtuq ilipsitñun. 10 Atakkii kisupayaaq apiqsruqtuaq akuqtuigisiruq, suli pakaaqagtuuq paqtichigisiruq, suli talu anmakkaugisiruq kisupayaanun katchaktuqtuamun. 11 Uvva kisupayaan aapauruam aatchuǵayaqpaun iǵniñi nimigiamik iniqsruqpani iqaluktugukhuni? 12 Naagaqaa aatchuǵayaqpaun putyuutilimik iniqsruqpani manniksuǵukhuni? 13 Pigiitchaluaqhusi ilisimaraǵigiksi qanuq aatchuıksraqsı nakuuruunik qitunǵapsitñun. Maatnaasu Aapa pakmaniittuaq aatchuıñapiaqtuq Ipqitchuamik Irrutchimik tamatkuñuñja iniqsruqtuanun inñmiñun.”

Jesus-lu Beelzebul-lu

14 Jesus anitchiñiqsuq irrusiqłunmik uqalguitchuamik. Aasiñ irrusiqłuk anipman taamna iñuk uqaaqsiñiqsuq. Iñuich quvigutchanıqsut 15 aglaan ilañich nipliqhutiñ, “Beelzebul-ñum, añalataata irrusiqłuwich, qaitchiñiǵaa sanñimik anitqataitıasiplugu.”

16 Atlat uuktuaguklugu Jesus apiqsruñigaat savaaqaquplugu quvinaqtuamik ilitchuqutaulugu Agaayyutmun tuyugitilaanik qilañmiñ. ¹⁷ Aglaan Jesus-ñum ilisimanigai qanuq isummatiqalhat. Nipliutinigai, “Iñuich nunaqqikpanjmi akikñautikpata avatmun makitayumiñaitchuq akuni. Atanğuvich aviksimagumij suksraunğıñiaqtut. 18 Taatnatuntuuq tuungaum irrusiqłunij avgmagumij akikñautiutilitij avatmun anaaquqautaa isukliñiaqtuq. Nipliqsusi anitchirağnipluna irrusiqłunij atakkii Beelzebul qaitchiplunaguuq sanjnimik savaaqaatlasipluna taatnatchimik. ¹⁹ Anitchirağaguma irrusiqłunij Beelzebul-kun kisukun maliguaqtigikkasi anitchiraqmirağivat? Tarra ilinjich atanniqsuqtiginiağisi ilisimanaqsilugu killukuapiagaatqitilaaqsı. ²⁰ Aglaan anitchirağaqtuña irrusiqłunij Agaayyutim irrusillaatnagun, taavrnumuna nalupqinaitchuq Agaayyutmun aullağniñianiñktilaana anaaquqautaa akunnapsitfi.” ²¹ “Sanjñruam iñuum paqnasimaaqmagich satkupayaani qanaksripluni tupiğmiñik, suurai tiglikkautlaitchut. ²² Aglaan sanjiluktuam anjyaklugu akiilikamij aullaatirağigai satkui tunjavigikkani, avquqlıgich tiglikkani piqatmiñun. ²³ Iñuk piqatañitchuq uvamni akikñautiruq uvamnun, suli iñuk katitchiqatañitchuq siamitchiñhiñiaqtuq.

Irrusiqłuk Utiqtuq

²⁴ “Irrusiqłuk anikami iñuñmiñ iglauraqtuq paliumaruakun nunakun pakakhuni minguiqsıallagviksrağmiñik. Paqñitñamij nipliqsuq, ‘Utiğniaqtuña tupiğmun unisağikkamnun.’ ²⁵ Utiqani paqñniğaa ini salumaplugu suli iluqaqsımapluni. ²⁶ Aasiñi anipluni aggiutigai tallimat malğıich irrusiqłıich pigiitluktuat injmiñiñ. Isiqhutij iñuuniağniqsut tavrani. Taamnaasiñi iñuk pigiitluktuñiqsuq sivuanigñiñ.”

Quvianapiağataqtuq

²⁷ Jesus uqaqtıtlugu ağnam iñugayaaniñ nipliutinigaa, “Qanutun quvinaqtigiva ağnaq iğñiruaq ilipnik suli miluktılutin!” ²⁸ Jesus-ñum kiunigaa, “Aa, aglaan qanutun quvianatluktiğivat tamatka tusaaruat uqałhanik Agaayyutim aasiñi tupiğiplugu!”

Qasiłirut Quvinaqtuamik Savaaqaquplugu

²⁹ Iñuich iñugiaksıaiñaaqsıpmata Jesus uqaqsıñiqsuq, “Iñuich uvlupak pigiitчуanuruat qıñiğuktut quvinaqtuamik savaamik ilitchuqutaulugu kisuuılaamnik, aglaan qıñiğumiñaitchut taatnatchimik. Qıñiñhiñiağisigaat quvinaqtuuaq savaaq atuupmatun sivuniksriqirımun Jonah-mun. ³⁰ Iğñiña iñuum ilitchuqutauiaqtuq iñuñnun marrumani uvlumi, atriplugu sivuniksriqiri Jonah ilitchuqutauruaq iñuiñun Nineveh-m. ³¹ Atanniivium uvluañi atanğuruam ağnam aggiqsuam unallamiñ maatnaasu patchisigigisigai iñuich iñuuruat uvlupak atakkii taimani iglaunıqsuq unajsısuamiñ naalağnıtyaqhuni Solomon ilisautripman puqıutmigun. Atanjı, iñuk maaniıttuq kamanatluktuuaq Solomon-miñ. ³² Atanniivium uvluañi iñuñisa Nineveh-m patchisigigisipmıgai iñuuruat pakmapak, atakkii taimani isummitqıñiñiqsut mumikhutij killuqsautmikniñ tusaakamıtrun Jonah-m quliaqtuuaqalha. Atanjı, iñuk maaniıttuq kamanatluktuuaq Jonah-miñ!”

Qauman Timimun

³³ “Kia-unniñi ikitnamij naniq iritlaitchaa naagaqaaq ilitlaitchaa ataanun utkusium aglaan ilirağigaa naniqagvinmun. Iñuılli qıñiğumagaat qauma isığumij. ³⁴ Irisi nan-nisun ittut timipsitfiñun. Irrakkiñ qıñitlakpaknik qanagılguniaqtutun aullapayaaguvich. Aglaan irrakkiñ pigiitpaknik saptaaqsiñiaqtutın. ³⁵ Qaunagıtıchi qaumaruaq ilıpsitfiñi taagtuanıitchumuıuq. ³⁶ Iluqani timin qaummaagıkan, ilanja taagtuañisunıqani, qaummaagıkkısiıruq iluqaani, atriługu naniq qaummatrıpmatun ilipnik qaumamiñik.”

Jesus-ñum Upyaktugai Ukpıñıuaqtı

³⁷ Jesus uqarıaiqman, Pharisee-ñuruam aiyugaağniğaa niğıyaqtuuaquplugu. Malıkhugu nayummagatagñıqsuq tamañña niğıyaqsıpluniasıñi. ³⁸ Pharisee-ñuruuaq atlasıktuq ilitchuğikamıñ Jesus-ñum iğıñısilaañat arganıñ niğıgıaluaqani. ³⁹ Atanğuruam nipliutinigaa, “Aatai Pharisee-ñuruası, salumapkairusi qaahñiñaitfiñik qallutipsi suli puggutapsi, aglaan ilıpsitfiñi immaukkaqtusi ivayaqtuñıgmik suli pıgiilıqıñıgmik. ⁴⁰ Ukunani ilısağunğitchalukkut. Agaayyutim iñıqtağıgik iluqaanik qaanalu ilıualu. Taatnatuntuuq iñıqtağıgik iñuum timaalu isumaalu. ⁴¹ Aatchuıtıgısiñıñ immanat qallutipsılu puggutapsılu naglıñnaqtuanun. Taatnağıpsı suapayaaq salumagısiıruq sıvuğaañi Agaayyutim. ⁴² Naklıñ Pharisee-ñuruası! Qulıkuraqtusi Agaayyutmun avuğıtıñik naurianik. Naagatai iñuñnik anjalatchitlaitchusi nalaulılu suli piqpakrıñitłısi Agaayyutim. Atumaraksraqtarra suli qulikuruksraupmısi. ⁴³ Naklıñ, Pharisee-ñuruası! Qıñiğusaagıqtusi aqıppııtıtağıksaanun aqıvıttısi katrağıñiñi suli pağlatqusuıruı kamagılısi tauqsığıñıagvinñi. ⁴⁴ Naklıñ, [ukpıñıuaqtısi!] Atriqaqtusi nalunaitıutıchıñiğıllaanik ilıvıgıñik iñuich pisıvıgıgıkanıñik qaanatıgıñun naluplugıch.”

⁴⁵ İlanjata ilisautrit malıgutaksranik nipliutinigaa, “İlisautrii, taavrımiña nipliğavıch upyaktıgıptıgtıtuuq.”

⁴⁶ Jesus-ŋum kiuniŋai, “Nakliuŋ, ilisautrisii maligutaksranik. Iñuich natmigagigisi kivipqagtaŋnaqtuanik aglaan ilipsi isatlaitchisi argagikkasi ikayuutigisuglugich natmanun. ⁴⁷ Nakliuŋ! Iñiqsiraqtusi iluvigiksaanik sivuniksrigirinun, taipkununjaami sivuniksrigiripayaanun sivulliaŋgikkapsi tuqqutaŋgikkaniñun. ⁴⁸ Taatnaqapsi anjqaatupmuisi, aasiisuli ihuagigisi tamanna savaaŋgikanat sivulliaŋgikkapsi. Taipkua tuqqutchiñiqsut sivuniksrigirinik, naagasuli nappairusi iluvijitñik. ⁴⁹ Piqutigiplugu Agaayyun nipliŋñiqsuq puqiliŋmigun, ‘Tuyuqagisiruŋa sivuniksrigirinik uqqiraqtinigu iñugikkamnun. Tamatkua tuqqutkisilgitchaich ilanich suli piyuaglugich atlat.’ ⁵⁰ Taatnaqhutin Agaayyutim anasiññuqsagisigai iñugikkani pakmapak iñuauqtuhatigun iluqanjitñik sivuniksrigirinik aullaŋniñhanifiaglaan nunam, ⁵¹ aullaŋniplutin tuqqutaulhanifi Abel-ŋum tuqqutaulhanun Zechariah-m, tuqqutaauruam akungakni tunillaŋgviu suli ipqitchuam inim. Aa, nipliutigipsi, iñuich iñuuruat pakmapak anasiññuqsakkaugisirut iluqaagun tamarrumuuna. ⁵² Nakliuŋ, ilisautrisii maligutaksranik! Kanjitsitñaitkiksi Agaayyutim uqalha uqqiraqtaalu suli isauttutiginiŋlugich. Atriqatusi iñuŋmik anmantiqtaqtau Agaayyutim anayyuqataanun aglaan anmanjitlugu. Isinitchusi sulipsuuq piñailutchiqusumiplugich tamatkua isigniuraqtuat.” ⁵³ Jesus aullaqaqipman tavrakŋa aglaliqirit suli Pharisee-ŋuruat naipiqtuqaqsiñiŋaat apiqsruqtaqlugu supayaatigun, ⁵⁴ pisagisuklugu uqaqpan nalaungiluni.

12

Jesus-ŋum Kiliktuutigigai Ukpiniŋuauqtiŋiq

¹ Iñugaagruiŋ kativiñhaqhutinj tatruutivaitlutinj tutiliqatautiniŋsut. Jesus-ŋum nipliutiŋqaaŋniŋai maliguauqti, “Qaunagititchi qaqqiam puvlaksrautaatniñ Pharisee-ŋuruat, ami ukpiniŋuauqtaatniñ. ² Qanutchipayaq matukkauruauq matuŋisiruq, suli iluqani iriqsi-maruauq ilitchuŋipkakkauŋisiruq. ³ Taatnamik qanutchipayaamik nipliaguvich taaqtuami tusaŋnaŋisiruq qaumaruami, suli qanutchipayaamik isivrukkuvich inaurami nipitusiluni uqautaugisiruq nunaqqiñi.

Sivuugaginasigik Iñuich

⁴ “Uqautigipsi, ilauramaŋ, iqsiginagich tamatkua tuqqutchiraŋaqtuat timimik aasiñ taavruma aquaagun savaaqalguilutin pigiitlukuamik. ⁵ Urriqsuutiniagipsi taluŋiraksramik, Sivuuŋagisiuŋ Agaayyun tuqupkainanikami anjalatchiŋaqtuauq anasiññuqsagivijmuktitchitlupluni. Ukpigisiŋa, ilaa taluŋiraksraŋigiksi. ⁶ Tallimat tinjiurat tunitlaniŋiqpat malŋunun maniuraanun? Naagasuli Agaayyutim atausiqunniñ tinjiuraq piiguumanjitchaa. ⁷ Taatnatuntuuq ilipsitñi, nuyagikkasiunniñ niaqupsitñi kisisimaqtut. Taatnamik iqsitñasi, akisutluktusi iñugiaktuaniiñ tinjiuraniñ.

Uqaŋithalu Piilaŋgithalu Christ-mik

⁸ “Nipliutigipsi, Kiña nalupqinaŋguni uqaqpan sivuŋaatni iñuich piginiluni uvamnun, Iŋniŋan Iñuum nalupqinaŋglugu uqaŋgisiŋmiga siviŋaatni isaŋuligikkaniñ Agaayyutim. ⁹ Aglaan kia ayakpana sivuŋaatni iñuich Iŋniŋan Iñuum ayaksisipmiga siviŋaatni isaŋuligikkaniñ Agaayyutim. ¹⁰ Agaayyutim natqigutiyumaŋaŋa iñuk uqaŋniŋlukaqtuauq Iŋniŋanik Iñuum. Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitchaa iñuk uqaŋniŋlukaqtuauq Iŋniŋanik Iñuum. ¹¹ Iñuich uqaqsittaŋviniŋmuutikpasi siviŋaatnun atangich suli anjalatit, isumaaluŋniaqasi qanuq naagaqaa sumik uqaŋniŋlupaŋsitñi. ¹² Atakkii tavranguqpan Iŋniŋan Irrutchim ilisautrigisigaasi uqaksrapitñik.”

Atrikusaun Umialguruakun Kinnauruakun

¹³ Iñuk iñugaagruiñi nipliŋñiqsuq Jesus-mun, “Iisautrii, uqauttuŋu aniqatiga aviqu-lugich paisannaktaaksravuk aapamnuk unisaŋgikkani.” ¹⁴ Jesus-ŋum kiuniŋaŋa, “Anjuun, atanniŋsuqtauyumiñaitchuŋa avguitlasilunja suuraksrapitñik ilipnunlu aniqatipnunlu!” ¹⁵ Nipliŋñiqsuq iluqanjitñun, “Munagititchi siŋñaktuahigmiñ! Atakkii suuraŋaiksikaluaŋgumi iñuk piñiñautigiyumiñaitchaa iñuuhigmiŋ.” ¹⁶ Tavrali Jesus-ŋum uqautiniŋai atrikusaut-mik, “Ilaatniguuq iñuqagñiqsuq umialguruamik. Nunanjan nauqpauraqhuni kibraksranik. ¹⁷ Isumaqaŋsiñiqsuq, ‘Iniksraigutigitka iluqaisa nauriatka. Qanuŋisiviŋ?’ ¹⁸ Itnaŋisiruŋaliquaa, uqaŋniŋiqsuq inmiñun, ‘siqumitkisiŋitka tugvaŋvitka aasiñ nappailunja anjiluktuanik. Tavrunja tugvaŋisigitka nauriaŋgikkatka suli atlat suuratka. ¹⁹ Taatnaanikkuma nipliŋisiruŋa uvamnun, Iñuuk, anaktaitchutin. Piññaktutin suurapayaanik inuŋikkaŋik iñugiaktuanii ukiuni atugaksranik. Ki aasiñ iñuuniŋiŋiŋ qagaluŋin niŋilutin imigutinlu. Quviasugiñ!” ²⁰ Aglaan Agaayyutim nipliutiniŋaŋa, ‘Kinnauniŋsutin! Marrumani unnuami tuqugisirutin. Kia pigigisivagich suurannaktapayaatin tugvakkatin ilipnun?’” ²¹ Jesus niplipsaŋniŋiqsuq, “Taatna ittuq tugvairuani umialgutiksranik inmiknuññiŋa aasriñ suksraitlutinj Agaayyutitnaqtuaruamik.”

Isumaaluutitigun

²² Jesus-ŋum nipliutitqinŋigai maliguaqtini, “Uqautigipsi isumaaluqunjtłusi iñuulgimik, sumik niŋiñiaqtilaaksrapstifnik naagaunniñ sumik atnugaagniaqtilaapsitfik. ²³ Iñuuliq pitłuktuanjuniqsuq niqimiñ, suli timi pitłuktuanjuruq atnugaaniñ. ²⁴ Tautullaksigichata tullukat, Nautchiitłaitchut naagaqaa katitçhitłaitchut, suli sigłuaqanjitçhut tugvaŋviksramiknik. Naagatai Agaayutim niŋipkaŋagigai! Akisutłuktusi tamatkunakŋa tinmiñunniñ! ²⁵ Iłapsi iñuuli takhłilaalgitçhaa isumaaluutigitługu. ²⁶ Añalataŋilgualniñiŋupsiuñ sua-samna mikiruaq, suvaata isumaaluutiqagppisi atlanik sunik? ²⁷ Tautullaksigich nauriat atnugarritłaitchuat injmiknik. Aglaan uqautigipsi, Atanŋum Solomon atnugaallautat pigigaluaqługich atrinjtçhai tamatkua piññaqnaqtuat nauriat. ²⁸ Agaayutim atnugaqatłakpagich nauriat —ivgich illakhutin uvłupak aasiñ ikiŋipkaqługich uvlaakun —atnugaatłukkumifaiñiŋiqpasi? Aatai, ukpiqsriñikiñiñiaqpat! ²⁹ Isumaalukasi niŋiñiksrapstifnik imikiŋksrapstifnıglu. ³⁰ Atakkii ukpiñaitçhuat marrumani nunami isumaaluutiqagaqtut tamatkuninŋa. Aapagikkapsi iłisimagaa inuŋikkaqsi. ³¹ Taatnaqhusi pakaaqqaagilugu Agaayun añalatchiruaq nalaunŋaruañupluni umialiktun. Taatnaŋupsi qaitçhigisigipsi inuŋikkapayaapsitfik.

Umialgutit Qılañmi

³² “Iqsiñasi iñugiakitchuasii, atakkii aapagikkapsi qılañmiittuam aatchugukkaasi ilaan pigikkañanik qauñagilusriłu. ³³ Tunisigik sulliñaurasi qailluguasiñ akuqtuag naglınnaqtuanun. Taatnaŋupsi inniaqtuq maniqaŋvıqagmatun piungigumiñaitçhuamik. Tugvaqsıuñ umialgutiksraqsi pakmuñ piyaqqugumiñaitçhuamun, atakkii tiglinñaqtim tiglikkumiñaitçhai suli qupilgıt piyaqqugumiñaitçługich. ³⁴ Nani umialgutitin itpata tavrani uummatin itkisipmiuq.

Itqanaismaaqtuat Savaktit

³⁵ “Itqanaıyaŋmausi savautriñpsitñun suli nannisi ikumalugich, ³⁶ atrilugich savaktit utaqçiruat añaayuqaŋmiknik utiqsaŋumaruamik katchuutiruat niŋiqpagviatniñ. Tik-ılluni katchaktuqpan añmautınayaŋaat utaqçipkasunatnagu. ³⁷ Qanun quviasuktigivat savaktit añaayuqaŋmin paçitpatin itqumalutin suli itqanaıllutin utiqpan. Naalaŋnisitçhi, Añaayuqaq saalisagisıruq aqvıtilıllugich aasiñ payugługich. ³⁸ Qanun quvianaqtigivat Ataninŋin paçitpatin piññaagaŋutın aggiqsıŋniqpan unuam çitqani unniñ aqraŋun. ³⁹ Nalupçigınjtçhiksi taamna, tupqum iñuan iłisimagumiñ tiglinñaqtim tikumakhsraña isıçinnayaıçhaa tupigıkkagmiñun. ⁴⁰ Iłipsipsuq, taatnatun piññaanuyumausi, atakkii Iŋnıña Iñuum aggiqsıruq sassaŋniŋmi niŋiugınjtçapsıgun.”

Tuniqsımaruaq naagaqaa Tunisımaitçhuaq Savakti

⁴¹ Peter nipliŋiñısuq, “Ataniıq, uqautrivich taavrumınŋa atrikusautmik uvaptiknun naagaqaa iñupayaanun?”

⁴² Atanŋuruam kiunigaa, “Uqallaglanŋa tunisımapluni suli puqikhuni savaktimik. Taamnauruq añaayuqanŋata iglauhıgmiñi qaukñiutikkana atlat, savaktit niŋiksritçuplugich piññaqsikpan. ⁴³ Quvianamiuruq taamna savakti añaayuqanŋan paçitpani savaguni utiqpan. ⁴⁴ Iłumun uqautigipsi, Atanŋum taamna savakti munaqsriłiutiniŋaa iluqaitñun suuraŋmiñun. ⁴⁵ Aglaan taamna savakti qaukñiutikkana isummıŋniŋumi, ‘Añaayuqaŋa muluruq,’ tavrakñaaglaan ipiŋaqtuaqsıllugich atlat savaktit anjutı agnatlu, suli niŋiaqsılluni imiliginılu, ⁴⁶ tavrauvaali añaayuqanŋa utigisıruq niŋiuginısıllugu kilikkaluaqnaŋun. Uuma atanŋum piigisıga savagvianıñ piqasiutipkaŋlugu tunisımaitçhuam. ⁴⁷ Taamna savakti qaukñiutikkana iłisimagaluaqtuq añaayuqaŋmi pisulhanik. Aglaan tupiksriñitłuni anasiñiñuqsasıaqaallapiŋniaqtuq. ⁴⁸ Aglaan savakti naluruuq ataniŋmi pisulhanik nalaunŋaiłiqıruaŋlu anasiñiñuqsakkaugisıruq atqunaunŋılaamik. Iñuk aatchuusiaqatçhuuq atqunaq iñuich niŋiugvıgısigisaat atqunaq. Aasiñ iñuk aatchuusiaqatłuktuaq iñuich niŋiugvıgitłukkısıgaat.

Jesus Aggiutrıruq Avıktuıliŋmik

⁴⁹ “Aggiqsunŋa nunamun isummitçigıaqlugich iñuich. Aggiłiŋa ittuq ikniqsuŋmatun nunamun, aa, uvvatuq iknaktınñaniksimali. ⁵⁰ Akuqtuigisıruñŋa paptaağutiksramik; qanun iñuıllıuqtıgıvıç atuumanıalhanunaglaan! ⁵¹ Isumavisi aggiutrıñiplunŋa tutçıutmik nunamun? Qanŋaa, aggiutrıruñŋa avıktuıliŋmik. ⁵² Pakmaniñaglaan añaayuqaŋiç tallımauyumiñ avıkkısırut, piñasut akıllıliŋıglugich malğuk suli malğuk akıllıliŋıglugich piñasut. ⁵³ Apa akıllıliutiniatçhuat iŋniŋmiñun suli iŋniç aapamiñun; aka akıllıliutiniatçhuat panıñmiñun suli panik aakamiñun; aakaruum akıllıliŋısigaa ukuani suli ukuanjuruuq aakaruañi.”

Karıqsımalugu Atuumaruksraq

⁵⁴ Jesus-ŋum nipliutılgiñiŋigai iñuich, “Tautukapsıuñ nuviya kanaknamiñ nipliŋiaqtusi sialugugniagnıplugu, aasi sialugugaqtuq. ⁵⁵ Iŋpıgıkpasıuñ anuŋi uñallamiñ nipliŋiaqtusi uunaqsıniagnıplugu, aasi uunaŋugaqtuq. ⁵⁶ Ukpiñıuqaçtasıi! Iłisimagaluaqtusi sıłaksramik qıññanŋagun nunam qılaumlun. Suvaatami naluvısiuñ qanuutaułha atuumaruum paknapak?

Atisqatigiun Akililiqsuqtin

⁵⁷ “Suvaata isivgiutlaitpisi ilipsitnik sum nalaunnatilaanjanik piraksrapis? ⁵⁸ Kia iñuum pasikpatin maligutaksratigun aasii uqaqsittaagvinmuutilutin, pisuqtılaapni inillaksagumagin agvisigikkan tikitkaluaqnagu uqaqsittaagvik. Taatnanjitchuvich tikiutigisigaatin atanniqsuqtimun, aasii atanniqsuqtim qaitkisigaatin aikhiqsuqtinun, aasii aikhiqsuqtit iligisigaatin isiqtauvijnun. ⁵⁹ Uqautigikpiñ, aniyumiñaitchutin isiqtauvijnmiñ akilighaluağnagich akiliaksrapayaatin.”

13*Mumigusi Killuqsautipsitniñ Naagaqaa Piyaqquğusi*

¹ Jesus uqaqtitlugu ilanjich iñuich Jesus-munniqsut uqaqtiplugu Galilee-gmiunik Pilate-nun tuqqtanjanik tunillaqtutitlugich Agaayyutmun; aunjillu aunjich niğrutitlu avugiiksitlugich. ² Jesus-nun kiunigai, “Isummatigivisigich taapkua Galilee-gmiut killiqirautlunniplugich atlaniñ Galilee-gmiunin tuqgutaupmata taatna? ³ Qanqaa, uqautigipsi, isummitqinjitchupsu mumigusi killuutipsitniñ iluqasi tuqugisirusi taapkunatitun. ⁴ Itqallaksigik taapkua akimiaq pinasut iñuich Siloam-mi tuqgutaaurat nasirvium kattaqipmagich? Isummatigivisigich killiqirautlunniplugich iluqaitniñ iñunniñ Jerusalem-miñ? ⁵ Naagga, uqautigipsi, isummitqinjitchupsu mumigusi killuutipsitniñ iluqasi tuqugisirusi taapkunatitun.”

Atrikusaun Asirritlaiakun Napaaqtukun

⁶ Jesus-nun uqautinigai uumiña atrikusautmik, “Ilaatiniguuq iñuk asirrisuuruamik napaaqtuqagniqsuq nautchiivijnimi. Asiaqaqmagaqaqamun paqitchiniñiqsuq. ⁷ Aasiiñ nipliutiniğaa nautchirriqirini, ‘Uvva, pinasuni ukiuni asiaqaqmagaqaqku taamna napaaqtuq paqitchinjitchuqa. Kippuun! Atuqsifiğaa manna nuna.’ ⁸ Aglaan nautchirriqirim kiunigaa, ‘Anjuun, taatniillagil atautchimi ukiumi. Nivanjiaqtuqa avataagun sulii illiqilugu nagguksautmik. ⁹ Aasiiñ asirriñiqpan ukiutqikpan nakuuniyaqtuq aglaan pinjippan kipiniagiga.’”

Jesus Mamititchiruq Agnamik Jew-nuruat Minguiqsiağviata uvluani

¹⁰ Iñanjan Jew-nuruat minguiqsiağviata Jesus ilisautriñiqsuq katragvinmi. ¹¹ Tavrani itmiñiqsuq agnaq irrusiqtuqatuaq nanjitchiruamik ilaanik akimiaq pinasut ukiuni. Taatnaghuni imupluni isivliguiñiqsuq. ¹² Jesus-nun tautukamijun tuqhuğniğaa inmiñuquplugu, “Ağnaaq, atniğnautaiqsutin.” ¹³ Iligai arganji ilaanun. Agnam isivitiqami kamaksruaqsigaa Agaayyun. ¹⁴ Anjalataan katragvium iluagininiğaa Jesus-nun iluqaqsiha minguiqsiağvium uvluani. Tarra uqautinigai iñuich, “Itchaksrat uvult ittu savagvisravut. Aggiğaititchi taapkunani uvlni iluqaqirautuqtuğlusi minguiqsiağvium uvluñilaanani.” ¹⁵ Atangurum Jesus kiunigaa, “Ukpinjuaqtisii! Iluqapsi pituigayağaa qunniñ unniñ natmaktini inaanin imigiatuqtillugusii minguiqsiağvium uvluani. ¹⁶ Una agnaq kiñuviağigaa Abraham-nun naagaunniñ tuungam pituksimaplugu akimiaq pinasuni ukiuni. Pituitlaiñiqpigu marrumani minguiqsiağvium uvluani?” ¹⁷ Taavruma kiggutaan kannutchaktinniğai akililiqsuqtin, atlat iñuich quviatchakmipkağlugich iluqaagun quvinqaqtaitugun savaanjun.

Atrikusaun Mikiniqsarakun Nautchiaksarakun

¹⁸ Jesus apiqsruğniqsuq, “Sumik atriaqqa anjaayquataa Agaayyutim? Sumik atriligiñiapigu? ¹⁹ Ittuq mustard-nun nautchiaksrauranatun anjutim nautchiikanatun nunautmiñ. Nautchiaq naukami napaaqtuqpaquqtuq aasiiñ tijmiurat silami ugluluqhutin akiguiñun.”

Atrikusaun Puvlaksautikun

²⁰ Jesus apiqsrutqinñiqsuq, “Sumik atriligiñiapigu anjaayquataa Agaayyutim? ²¹ Itnatun ittuq puvlaksautitun agnam akarrutiksranatun mukkaaksramun, iluqani puvlanjiahanunaglaan qaqqiaksram.”

Amisuraq Talu

²² Jesus igliñiqsuq nunaaqqisigun sulii nunaaqqiuraturigun, ilisautripluni iñunniñ iglaulighmiñ Jerusalem-mun. ²³ Iñanjan apiqsruğniğaa, “Ataniq, ikituuralhifiat anniqsuğniapat?” Jesus kiunigai, ²⁴ “Pisuqtılaapsitni isigniagitchi amitchuakun talukun, atakkii iñugiaktuat iñuich isigniagisigaluaqtut aglaan pilguyumiñaitchut. ²⁵ Iñuan tupqum umikkisigaa talu. Qichağupsi silataani katchaktugisirusi talumi sulii nipligusi, ‘Anjuun, anjmautilaktigut!’ Kiugisigaasi, ‘Nalugiga nakitña agqiisilaaqsi!’ ²⁶ Tavrani kiugisigiksi, ‘Nigirugut imiqatigiplutinlu ilisautrikavich nunaaqqiaptikni.’ ²⁷ Aglaan niplitqikkisuruq, ‘Nalugiga nakitña agqiisilaaqsi. Piiğitchi uvanjiniñ, iluqasi pigilqiraurusii.’ ²⁸ Qanutun qiatigisirusi tiriqulatchilugich kigutisi tautukkupsigik Abraham, Isaac, sulii Jacob, sulii iluqaisa sivuniksriqirit anjaayquataani Agaayyutim igtaupkağusi! ²⁹ Iñuich aggiğisirusit

kivaknamiñ kanaknamiñlu suli nigigimiñlu unallamiñlu aasiñ aquvillutin nigiqpagvinmun añaayquataani Agaayyutim. ³⁰ Isummatigillaksuni, una, ilasi suvasağiniasa pakma kamañaqsikkağisirut suli kamañaqhutinj isumaruat pakma suvasaunğigisirut.”

Jesus-ñum Piqqaksriħa Jerusalem-miunik

³¹ İlanjisa Pharisee-ñuruat utlakkaat Jesus nipliutiplugu, “Aullaqtuksraurutin maakña, atakkii Herod-ñum tuqqutçhukkaatin.” ³² Jesus kiuniğai, “Uqautityaqsiuñ taamamna Herod kayuqtumik atriqaqtuaq, ‘Anitqatağitka irrusiqłuich suli iluaqsirağaipłuna atniğñaqtuanik uvlupak uvlaakunlu, suli piñayaukun uvluk naatchigisiruñ savaamnik.’” ³³ İgliqtuksraupiaqtuñ tumipkun uvlupak, uvlaakunlu, suli uvlutqikpan, atakkii sivuniksriqiri tuqqutautlaitçhuq Jerusalem-ñum avataani. ³⁴ Annaatuk, Jerusalem-miut! Tuqqutağigitin sivuniksriqirit, uyağañnik millıuqługıllu uqçiraqtit Agaayyutim tuyuğikkanj ilipsitñun! Qapsiñiağlan katitçhukkaluayağigipsi atrilugu aqarğipçpak piyaqquqtailitniktuq paiyaagmiñik ataani isaqqunmi, aglaan pitchigitchusi! ³⁵ Taatnamik tupiqsi suksraakkaułapiagnaqtuq suunıllağugługu. Qıñitqıkkumifaitchipsitña nipliğviksrapisitñunaglaan, Uvvatuq Agaayyutim pılıutiqağlıuñ taamna tikitçhuaq atqagun atangum.”

14

Jesus-ñum Mamititchiħa Atniğñaqtuamik

¹ Minguiqsiagvium uvluanı Jesus niğiyaqtuağniqsuq kiñunğanun sivulliuqtaata Pharisee-ñuruat. İñuich naipiqtulğiñiğaat. ² İñuk Jesus-munniqsuq puvinniqsuq iluqaani timimiñi. ³ Jesus-ñum apiqsruğniğai ilisautrit maliğutaksranik Pharisee-ñuruatlu, “Maliğutaksrakuagñaqpa mamititchiruni minguiqsiagvium uvluanı?” ⁴ Aglaan nipliñiñiğisut. Jesus-ñum aksikługu iñuk iluaqsipkağniğaa aasiñ aullaqtıtlugu. ⁵ Tavra nipliutiniğai, “İğniqağupsi kataguniasıñ nıvviaaman minguisiaħum uvluanı nuğınayaqpisuñ tavrakña qılamik? Taatnatun piñayaitpisi pamiqsaaqagupsi? [Taatnamik nalaunñaruq mamititchikama minguiqsiagvium uvluanı.]” ⁶ Aglaan kiggutiksraıñiğaat.

Atçhıksuağlı Tukkugıññalığlı

⁷ Jesus-ñum ilitçhuğiniğai ilanjich aiyugaakkaurat piksrħat aquppiutağıñniqsranik. Uqautiniğaiñ atriqusatmik. ⁸ “Kia aiyugaaqpatin kasutiruman niğiqpagvianun aquvinni-aqnak aquppiutağıñniqsramun. Kiña tavrani kamanatlıktuq ilipniñ aiyugaakkauvıaq-tuq. ⁹ Aiyugaaqtıvich aiyugaaqlıqsuam iliptiknik utlakkeyağaatın nipliğuni, ‘Ki, una iñuk aquvilli uvuñ.’ Kanñusulığayaqtutın aquvıtıtpatin atçhitłuktuanun. ¹⁰ Uvvaasiñ, aiyugaakkauyvıch aquvillutinaasiñ atçhitłuktuanun, ilvılli aiyugaaqtıvich utlakkeyağaatın nipliutitlun, ‘İauramaağ, uynağıñ aquppiutağitłuktuanun.’ Taavrumuuna kamagigisi-gaatın sivuğaatni iluqatıñ aiyugaakkaurat. ¹¹ Atakkii kisupayaaq inmiñik kamañaqsıruaq atçhıksıkkagıisiruq, suli kisupayaaq atçhıksıruaq inmiñik kamañaqsıkkaułuni.”

¹² Tavrakña Jesus-ñum nipliutiniğaa aiyugaaqlıqsuq, “Qitiquataqtıçhiñiğuvich unniñ nullautçhıçitçhiñiğuvich, aiyugaağniagnağich ilauraatin aniaqatitunlu naagaunniñ ilatin umialguruat sıllıutınlu, atakkii aiyugaağisipmıgaatin. Taavrumuuna aklıusiaqagıisirutin. ¹³ Niğiqpaktıçhiñiğuvich aiyugaağumagisi naglıñnaqtuat aulatłaitçhuațlu suli pisutłaitçhuaț qıñitłaitçhuațlu. ¹⁴ Aasiñ quvıatçhaktıtauniaqtutın atakkii ilaisa aklıiutiksraıçhaatin. Agaayyutim aklığisigaatin taıvrumanı uvlumi anıqtıkpata tuqığmiñ tamatkua savaaqaq-tuat Agaayyutim pisulħanik.”

Atrıkusaun Niğiqpagvikun

¹⁵ İlanjat iñuich aquppiqatauraaq niğğivıñmi tusaakami taavrumıña nipliutiniğaa Jesus, “Quvianamiurut tamatkua niğiqatauniaqtuat añaayquataani Agaayyutim.” ¹⁶ Jesus-ñum nipliutiniğaa, “İlaatinuğıq iñuk aiyugaağniñniqsuq iñuıgıaktuanik iñuñnik niğiqatiksrağmiñik. ¹⁷ Niğiñaaqsipman tuyuğiniğaa savaktiñ uqautitquplugich aiyugaakkani, ‘Uvuñagıtçı, supayaaq pıñiñaağıtuq!’” ¹⁸ Aglaan iluqatıñ patchisıqsuaqsiñiğisut. Sivullium uqautiniğaa, ‘Tausıqsısuñna nunamik. Tautuğıñağığı. Uvvatuq akuqtuğıñ pısanıçhuuğıtıga.’ ¹⁹ Atla nipliğniqsuq, ‘Tausıqammiqłuna tallımanik unırrautıqatığıñnik suktuağıñağığıta. Uv-vatuq akuqtuğıñ pısanıçhuuğıtıga.’ ²⁰ Suli atla nipliğniqsuq, ‘İlaqtıknıkaalukłuna, taat-naqłuna utlautilguıtçhuñ.’ ²¹ Savakti utığniqsuq uqautıplugaasiñ añaayıqanı. Taavruma qınnakhuni nipliutiniğaa piriñi, ‘Qılamiksruğutin tumıtçhaanugıñ suli akunatnun tupçich nunaaqımi qağğisıllugich naglıñnaqtuatlu aulalguıtçhuațlu suli qıñitłaitçhuațlu pisutłaitçhua-tlu.’ ²² Aquvatıgun savakti nipliğniqsuq, ‘Atanııq, savaağıgıga savaağıtıkkın aglaan inıksraqaqtıqsuli.’ ²³ Añaayıqam nipliutiniğaa savakti, ‘Aullağıñ tumıtçhaanun. Uqautıyakkıç iñuich nanıpayaaq niğiqasıqluñ. Tupıga immığlı iñuñnik. ²⁴ Uqautıgıpsı, taıpkua iñuich utlaıtıñıtçhuaț aiyugaaqtıagaluaqçhutıñ uksıyumiñaitçhut nullautçhiukkamnı!’”

Jesus-ḡum Maliḡuaqtini Inḡmikhun Suksraaqagai

²⁵ Inḡiḡiatuat inḡiuch malinḡigaat Jesus. Kihaiqamigich nipluutiniḡai, ²⁶ “Kiñña maligukkumi maliḡuaqtaulguuyumiñaitchuuq kisanik piqqagitlugluna aapamiñiñ aakamiñiñlu, nuliḡmiñiñ qitunḡamiñiñlu, suli aniqatiumiñiñ naagaunniñ inḡmiñiñ. ²⁷ Kisupayaaḡ iḡlutiinḡichumi sannḡiḡutaḡmiñiñ maliglunaju maliḡuaqtaulguuyumiñaitchuuq. ²⁸ Nalliqsi nappaisukami nasirvinḡmi aqvutluni naarrutiksraaqmagaḡaḡtuq savaaksraḡmiñik. ²⁹ Turvilianikkaluḡuḡu maniksraiññḡiḡumi tupquu naarrutiksrañjanik tamatkua qinḡiqtuq iḡlautiginayaḡaat ³⁰ niplḡituj, ‘Taamna inḡuk nappaisaḡaluḡhuni naatchinḡituuq.’ ³¹ Aasiisuli ataniḡ qulit kavluutunik aḡuyyuuḡtiqḡaḡtuq akillḡiutisukkumi atlamun umialinḡmun piqḡaḡtuamun inḡiunḡiñanik kavluutunik aḡuyyuuḡḡinik, ilaa aqvutqaaḡuni sivunniḡuḡayaḡtuq sanḡḡigaluḡmagaḡmi iḡluliḡumiuḡ atla umialik. ³² Iḡluliutiuyumiñaiññḡiḡumi tuyuḡaḡayaḡtuq kiliktinik paḡḡluḡu atla ataniḡ apiqsruḡluḡu qinḡiurrutitqulunani unḡasinḡaan.” ³³ Jesus niplḡñiqsuq, “Taatanuntuuq, kiñnapayaaḡ maliḡuaḡḡiḡiyumiñaitchiga suksraanḡisuaḡpan inḡmiñiñ suli suksraaḡluḡulu iluḡaan pigikkani.

Atuḡumiñailaḡ Taḡiuḡ

³⁴ “Taḡiuḡ nakuuruḡ, aglaan taḡiḡuniraanḡaḡumi, nakitña taḡiḡuniraalitqikkisiva? ³⁵ Nakuunḡituuq nautchiiviksrautmun unniñ naggutiksriuganun. Iktaksrañhiñauruq. Naalaḡniḡḡitchi, siutiḡaḡtuasi!”

15

Ipnaiḡ Tammaḡtuuaḡ

¹ Iḡḡatni uvlut inḡiḡiḡiatuat tax-siliḡirit suli killuliḡirit utlautiniḡsut tusaasukḡuḡu Jesus. ² Pharisee-nuruat suli aḡlaliḡirit uqapiḡuaqsiñiqsut, “Uma inḡuum paḡḡagai killuliḡirit niḡiḡatiḡipluḡiḡlu!”

³ Tavrakña Jesus-ḡum uḡautiniḡai atrikusautmik, itna, ⁴ “Iḡarisamma tallimakipiamik ipnaiḡaḡumi tammaḡluḡu iḡḡat, suniaḡpa? Uniññiḡai tallimakipiḡaḡuutaiḡai ipnaiḡ inḡiilaami aasiḡ pakkiḡiḡuḡu atausiḡ tammaḡtuuaḡ paḡinnialhanunaglaan. ⁵ Paḡitnamiuḡ quviatchal-lapiḡniḡsuq natmiutiḡluḡu ⁶ agḡisiniḡaa. Tuḡluḡuḡich iḡauraani siḡalliuñlu nipluutiniḡai, ‘Quviatchaktunḡa paḡitnapku tammaḡtuuaḡ ipnaiḡa. Quviasuḡasiḡsikñaj!’ ⁷ Uḡautiḡipsi, taatanuntuuq quvianatlukkisiruḡ pakmani atausiḡ killuliḡiri isummitḡikpan taapku-nakña tallimakipiḡaḡuutaiḡaniñ nalaunḡaruañiñ inḡunḡiñ isummitḡiḡñanḡiññiasuḡiruañiñ.

Maniuraḡ Tammaḡtuuaḡ

⁸ “Aḡnaḡ qulinik ḡatiḡḡanuk maniuraḡaḡumi tammaḡluḡu iḡḡat, suniaḡpa? Ikilluḡu naniḡ salikuḡniḡaa natiḡ, pakḡiḡuḡu maniuraḡ nanipayaḡ paḡinnialhanunaglaan. ⁹ Paḡitnamiuḡ tuḡluḡuḡai iḡauraani siḡalliuñlu nipluutipluḡuḡich, ‘Quviatchaktunḡa paḡitnapku maniuraḡaḡ tam-maitchaḡa. Quviasuḡasiḡsikñaj!’ ¹⁰ Uḡautiḡipsi, taatanuntuuq isaḡulḡi Agaayyutim quvia-suḡaḡtut atausiḡ killuliḡiri isummitḡikman.”

Iḡñiḡ Tammaḡtuuaḡ

¹¹ Jesus uḡaaḡtuḡupsaaḡniḡsuq, “Inḡuḡuḡuvva malḡuñnik iḡñiḡaḡtuuaḡ. ¹² Nukaḡḡum nipluutiniḡaa, ‘Aapaan, aatchunḡa pakma paisannaktaaksrautimnik.’ Uvvaasiñ aḡutim avinḡiḡai suurani taapkuñunḡa iḡñanḡmiñun. ¹³ Uvlut aquurañatigun nukaḡḡum tuniñḡai supayaat pigikkani, aullaḡhuni nunamun unḡasikuamun. Tavraniasiiñ maniḡutiniḡsuq inḡuuniamaḡlukuḡhuni. ¹⁴ Maniiḡutipman kakkaaḡsiḡiḡuḡ iḡñiḡsuq inḡupayaanun taapkuñani nunaḡḡiḡiñi. Suiḡlapiḡmiuḡlu. ¹⁵ Kiisaimmelu savaaḡsiñiḡuḡu iḡḡatnun nunalgich tamarrumani nunami. Taavruma munaḡsriḡiḡitiniḡaa ḡaunagitquḡluḡuḡich kuniani. ¹⁶ Niḡisukḡaitluni niḡisukkaluaḡniḡsuq kuniat niḡiksrañḡiñik aglaan inḡiuch niḡipkaḡunḡiñḡaḡat. ¹⁷ Tavrakña ḡaḡḡriaḡpalañniḡsuq nipluḡhunasiiñ, ‘Iluḡatin aapaḡ savaktai sipakuuḡtuuaḡḡutinḡ niḡiksraḡaḡaḡtut. Aglaan kakkaaḡaḡaḡtuñja. ¹⁸ Makilluḡu aullaḡisirunḡa aapaanun nipluḡitluguasiñ, Aapaan, killuḡsaḡtuñja akitñḡaḡluḡu Agaayyun ilvillu. ¹⁹ Taiḡuutiḡaḡtuksraunḡiḡsuñja iḡñipnik. Iḡaliutiñḡa akiññanḡiaḡtaunun savaktipnun.’ ²⁰ Tavra makitluni aapamiñunḡiḡsuq.

“Unḡasikitlugusuli aapaan tautunḡiḡaa aasiñ ilunḡutḡhkhuni. Aḡpaḡsuḡniḡsuq iḡñiḡmiñun iḡitluguasiñ kunikḡulu. ²¹ Iḡñiḡan nipluutiniḡaa, ‘Aapaan, killuḡsaḡtuñja akitñḡaḡluḡu Agaayyun ilvillu. Taiḡuutiḡaḡtuksraunḡiḡsuñja iḡñipnik.’ ²² Aglaan aapaan tuḡluḡuḡai savaktini, ‘Qilamik, agḡiutrisitchi nakuḡniḡsramik atnuḡaatḡiutikraññiḡiḡ qitiḡiḡitlugulu suli sakhpakkiḡluḡu. ²³ Taatnaanikkupsi aikḡiḡitchi uqsraḡsaamik nuḡḡamik tuḡulluguasiñ, uvagulli quviasuḡuta niḡiḡpakkumaḡut. ²⁴ Iḡñiḡa tuḡuḡaluḡtuuaḡ pakma inḡuuruḡ, tammaḡaluḡtuuaḡ pakma paḡitauruḡ.’ Tavraasiñ niḡiḡpaḡsiñiqsut.

²⁵ “Taatanḡitlugich anayukḡiḡ nautchiivinḡmiñ aiñiḡsuq. Qallikami tupiḡmun tusaḡaḡsiñiḡsuq atuḡtuuramik aḡḡiruaniglu. ²⁶ Tuḡluḡuḡu iḡḡat savakti apiqsruḡniḡaa, ‘Suvat

ipkua?’ ²⁷ Savaktim kiunigaa, ‘Nukatchian aiñiqsuq sulı aapavich tuqquatchisiplugu uqsraqsaamik nuğgamik. Niğgisigaa utitigluqman nakuupluni.’ ²⁸ Aapiyana qinnakpaitluni isıgıñıñıñıqsuq tupıgmun niğiqpaktuanun. Aapañan anıpluni inıqsruağniğaa isıquplugu. ²⁹ Aglaan uqautiniğaa aapani, ‘Atañii, iluqaitñi ukiuni savautigikpiñ kamagiplugulu tilliñ. Aglaan nagruligauramikunniñ aatchunganjitchikma niğıpaıtıksramnik ilauraatkalu. ³⁰ Aglaan taamna iğniğini maniğutiniqsuq akiisutıgıñu. Aasiñ aipman tuqquatchirutin uqsraqsaamik nuğgamik pisigiplugu.’ ³¹ Aapañan kiunigaa, ‘Iğniñi, itutın ataramik uvañni. Suuratka iluqaisa pigigitin. ³² Aglaan niğiqpaktuksaurugut quviasullapiaguta, atakkii nukatchian tuquruuq pakma iñuuruq, tammaqtuuq pakma paqıtauruq.’”

16

Atrikusaun Pısaasuqtuakun Añalatchıruakun Suuranik

¹ Jesus-ñum uqaqtuutiniğai malıgıuaqtini, “Taimmaguuq umialik savaktıqağniqsuaq añalatchıruamik suurağmiñik. İñuich umialik uqautiniğaat añalatchıruamun maniğutchağniplugu. ² Umialgum tuqluqamıuñ uqautiniğaa, ‘Sua uvvauna tusaakkağa ilıpkun. Uqautıñña qanuq añalatchısılaaqnik suoramnik. Añalatchitqıkkumiñaitchutin suoramnik atakkii maniğutchağniğikma.’ ³ Savakti isummiğniqsuq, ‘Añaayuqağma piigatağaña savaamniñ. Qanuğisıvık? Paulğiralğuitmiñña nunamik sulı kannugıpiğigıa injulahiksrağa. ⁴ Uvvalıqaa itnağisırıñı! Savañaığuma ilauraqağumuñña tukkiqsıksramnik.’ ⁵ Añalatauruam tuqluğniğai iluqaisa iñuich akiqsruutıqaqtuat añaayuqağmiñun. Apiqsruğniğaa sıvılliğ, ‘Qanutun akiqsruumavıuñ añaayuqağa?’ ⁶ Taavruma kiunigaa, ‘Tallimakıpiatun iñuıakiñılalıñnik qattağruñnik uqsrunik.’ Suuranik añalatauruam uqautiniğaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aqıvıllutin aqlagıñ tavrıña malğukiıpaq qulıt.’ ⁷ Apiqsruğıñniğaa atla, ‘İlvichaasiñ, qanutun akısruutıqaqıppıç?’ Taavruma kiunigaa, ‘Tallimakıpiatun iñuıakiñılalıñnik miissuñnik mukkaaksranik.’ Suuranik añalatauruam uqautiniğaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aqlagıñ sısamakıpaı.’” ⁸ Atangun Jesus-ñum uqağniğaa nalaunñaitchuq añalatchıruaq suuranik piñlauñıñıplugu pısaasılhagun. Atakkii iñui nunam pısaasıtluktut piqatıqaqamıñ iñuuqatıumıknik tamatkunakña ukpiqsırıruanıñ. ⁹ “Uqautıgıpsı, İlauraalığısi atıgısi manıgıkkapsitñik ikayıutiksrañatnik tamatkua inuqsralıuqtuat. İlaatnıgum tuqunıgıvıch aasiñ manik nuñutpan inıqağisırısi pakmani. ¹⁰ Kisupayaaq tunıqsımarıuq mikıruatıgıñ tunıqsımaıtchıpsımiuq anıruatıgıñ. Kisupayaaq tunıqsımaıtchumi mikıruatıgıñ tunıqsımaıtchıpsımiuq anıruatıgıñ. ¹¹ Uvvaasiñ tunıqsımaıtchıvıch añalatchıñıqni nunam suuraıñik, qanuğni Agaayıtım tunñavıgıtılagısiñıqpatın añalatchıñıqni ilumutun umialgutauranıç? ¹² Tunıqsımaıtchıvıch atlam suuranıgıñ, qanuğni Agaayıtım aatchutılagısvatın pıksraqnik. ¹³ Kiñaunniñ savautrılgııtchuq malğıñnik añaayuqağnik. Atakkii uumıgısiğıa atausıq aasiñ piqpagılgıu ilaqataa; kamagısiğıa atausıq aasiñ nağğıgilıgıu ilaqataa. Savautrılgıuyumiñaitchısi iluqaaknik Agaayıtımıglu manıñıglu.”

İlanat Jesus-ñum İlisautıtıñısa

¹⁴ Pharısee-ñuruat tusaakamıtrıñ iluqaan tamanna, mıtautıgıniğaat Jesus atakkii piqpaksrıplıtıñ manıñmik. ¹⁵ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Nalaunñanısuurusı takkuatni iñuich, aglaan Agaayıtım ilısimapiğai uummatsı. Atakkii sut kamanaqsıpkakkauruat akungatni iñuich Agaayıtım nağğıgıpiğai.

¹⁶ “Agğılhanunaglaan John Paptaaqtıçırım malıgutaksrañalu Moses-ñum aqlanısalu sıvuniksrıqırıt añalatkıach iñuunıalıvıt. Aasiñ tavrakñanıñaglaan tusaayugaallautana añaayuqautaan Agaayıtım qulıaqtıuñıqsuq, sulı piyumalaaqtıuq sakuuktut Agaayıtım un atannıqsımatıquplıtıñ. ¹⁷ Mikıñsıralıpaqunniñ titıgıñaurana aglam malıgutaksıranı simmiğumiñaitchuq kısıanık qılaglunı nunalu piqıpaknik.

¹⁸ “Kıa anıtım avıtchumiñıñ nulıanı aasiñ kasıutiluni atlamun ađnamun atlatuqaqtıq; taatnatıttıuq anıñ kasıutıyımı avısimaruamun ađnamun atlatıqupmıuq.”

Umialıglu Lazarus-lu

¹⁹ Jesus uqaqtıglıtıçhuq, “İlaatnıguuq umialıqağniqsuq atnıgıaaqıgıuruamık akısruanıç sulı iñuunıaqhuni ayuqsrañıtıñı ulıvıgıgıpmın. ²⁰ Uvıvıguğuna inıularıknıaq atılık Lazarusmik kılılgıruaqaqtıuq. İñuich inıllanıñıaat paanun umialgum tupqan, ²¹ niğıllakkasıgalunı kanğanauranık kataktıuanık umialgum niğğıvıanıñ. Qıpmıç utlakıgıu aluktıgıqanığıach kılılii. ²² İnıularıknıaq tuqupmın isıgulıç akıyautiniğaat sanıgaanun Abraham-ñum. Umialik tuqupmıñıqsuq ilıvıkkıauplunıasıñ. ²³ Aasiñ anasıñıñıqsıgıvıñmi naglıksaallıpaıgıataqtıq. Aağluqıhuni tautıñıgıa Abraham unıavanun Lazarus-lu sanıgıanıttıuq. ²⁴ Umialik tuqluğıñıqsuğı, ‘Abraham Aapañ, Naglığılınñanıñ! Tıyugıñı Lazarus kılıñıllıgılu tıkıni imıgmun niğlaqtıgıaglıñıñ uqağa, atakkii naglıksaallıpaıqtıñı ikniğmi!’ ²⁵ Aglaan Abraham nipliğıñıqsuq, ‘Iğniñi, itqallaunı una! İñuıdıqni piqıqtıtın iluqaanıç nakuuruamık,

aasiñ Lazarus piqaqhuni iluqaanik pigiitchuamik. Aglaan pakma arauttutiqaqtuq uvani nagliksaaqtitlutin. ²⁶ Naagaunniñ itiruamik ikaagnağumiñaitchuamik piqaqtuq akunnaptikni. Kiñaasiñ ikaatlaitchuq uvakña ilipnun, naagaqaa kiña ikaatlaitchuq uvaptiknun ilipniñ.’ ²⁷ Umialik nipliğñiqsuq, ‘Abraham, aapaan! Injigikpiñ, tuyugilugu Lazarus aapaa tupqanun. ²⁸ Tavrani tallimanik aniqatiqaqtuñ. Kiliktuğiağligich tatamnaqtuamik, tarrali vuvuñajitchumagaat inaanun nagliksaağvium.’ ²⁹ Abraham nipliğñiqsuq, ‘Aniqatiutin piqaqtut aglaañitñik Moses-ñum suli sivuniksriqirit uqautriqaqhutinj tatamnaqtuamik. Aniqatiuvich naalağniraksrağigaich taipkua uqaqata.’ ³⁰ Umialgum kiuniğaa, ‘Abraham, aapaan! Taamna apainuñjitchuq. Aglaan kiña utiqhuni tuquruamiñ utlautikpan, isummitqikkayaqtut killuqsautmikniñ.’ ³¹ Aglaan Abraham nipliğñiqsuq, ‘Naalağniñjitchumisigich aglaañi Moses-ñumlu sivuniksriqiritlu tusaayumiñaitmiut kia-unniñ utiğuni tuquruamiñ uqautikpatinj.’ ”

17

Killuqsauñlu Natqigutriğiglu

¹ Jesus-ñum nipliutiniğai maliguaqtiñ, “Nalupqinaitchuq. Killuqsauqsaağutit atumañiaqtut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpigutaiqsitchiruaq iñuñnik killuqsauqsaağigimigun. ² Nakuutlukkayaqtuq taatnasiq iñuk igitaukpan tağiumun uyağanjmik qunisiğmiutchiğiglu, taamna iligaaamik killuqsauqsaağitñiktuq. ³ Taatnamik munağititichi! Aniqatiksi killuqsauqpan suakatağumagiñ, aasiñ isummitqikpan natqitiuyumagiñ. ⁴ Killuqsauqniqpan akitñagutin tallimat malğunniaglaan atautchimi uvlumi nipliğuni, ‘Nunuuraqluñ isummitqiksuna,’ natqitiraksrağigini.”

Ukpiqsriğiq

⁵ Uqquiraqit nipliutiniğaat Ataniq Jesus, “Ukpiqsriğiqput ilalaagun.” ⁶ Atanguruam kiuniğai, “Ukpiqsriğiqagñigupsi aktiłaaliñmik mikiniqsrañatitun nautchiaksrat, nipliutiñiñiaugini una napaqtuq, Amulutin ilipnik kanjituammaqpih aasiñ nautchirriutitutin ilipnik tağiumun. Ukpiqsriğiqagñigupsi tupiginayağaatin.

Iisauttun Tuniqsimatikun

⁷ “Nalliqsi savaktiqaqtuq nunniuqhuni naagaqaa munaqsriłuni ipnaiñik aipman, uqautinayaqpiñ, ‘Aquvillaglutin niğgiñ?’ ⁸ Naagga! Uqautisuğini, ‘Itqanaiyağini niqiksramnik. Saalisagutin niğipkanña imiqtilunalu. Niğianikkuma niğiyumautintuuq.’ ⁹ Savaktin quyaraksrağinjitchiñ tupigipmatin! ¹⁰ Taatnatuntuq ilipsi, savaaqagupsi uqauttusiap-sitñik nipliğniqutsi, ‘Uvagut nalliummatinjitchuat savaktit savaliñiaqtugut savaaksriusiap-tiknik.’ ”

Jesus Mamititchirup Qulinik Auyugaqtualinik

¹¹ Jesus utlautiniqsuq Jerusalem-mun akunğakkun Samaria-m Galilee-mlu. ¹² Nunaaqçiuaramukami paqsirup qulinik iñuñnik auyugaqtualinik. Qichaqtut unasiqsiplutinj ¹³ aasiñ kappainaplutin, ‘Jesus! Ataniq! Nagligillañniaqtigit!’ ¹⁴ Jesus-ñum tautukamigich nipliutiniğai, ‘Agaayuliqsinugitichi isivgiuqulusi.’ Utlautillağmij iluaqsiniqsut. ¹⁵ Ilañat ilitchuğikami mamitilaagmiñik utiğniqsuq, kamaksruqlugu Agaayyun nipitusipluni, ¹⁶ putluni Jesus-ñum isigaiñun aasiñ quyanigaa. Taamna iñuk Samariagmijuniqsuq. ¹⁷ Jesus nipliğñiqsuq, “Qulit iñuich mamitichugaut. Naamiimma qulinuğutailat? ¹⁸ Suvaata una sumiñjuruuq kisimi utiqpa quyasuklugu Agaayyun?” ¹⁹ Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Makillutin. Ukpiqsriğiqpih iluaqsigaatin.”

Agayyutim Anayyuqautaağun

²⁰ Ilañich Pharisee-ñuruaq apiqsruğniqsut Jesus qakugun anayyuqautaa Agaayyutim ag-gigisipmagaan. Jesus-ñum kiuniğai, ‘Anayyuqautaa Agaayyutim agğigumiñaitchuq tautuñnağuni. ²¹ Kiñaunniñ nipliğumiñaitchuq, ‘Atañi, uvva uvaniittuq!’ naagaqaa ‘Iñña iñaniittuq!’ Atakkii Agaayyutim anayyuqautaa uvaniittuq akunnapsitñi.”

²² Tavra nipliğñiqsuq maliguaqtimiñun, “Ilaatnigu qiniğuligisirusi ilañatnik uvluğikkañi Iğniñan Iñuum. Aglaan tautukumiñaitchiksi. ²³ Ilañich iñuich uqağisirut ilipsitñun, ‘Qiniqsijn, iñña’ naagaqaa ‘Atañi, uvaniittuq!’ Aglaan tautuğiağniqağigich! ²⁴ Atriqağuni ikniq-palañmik qummağiksipmatun qilak kivaknamiñ kanaknamun, taatnatuntuq sagviğisirup Iğniña Iñuum uvluğikkağmifi. ²⁵ Aglaan sivulliulugu nagliksaaqtuksrauruq ayakkauluni iñuñniñ marrumani uvlumi. ²⁶ Uvluğikkañisun Noah-m itkisirup Iğniñan Iñuum utiħa. ²⁷ Iñuich niğiplutin imiqhutinj suli anjutit ağnat katchuutiplutin uvlumunaglaan Noah-m isilħanun umiamun, aglaan uliqluum tuqutkai iluqaisa. ²⁸ Itkisipmiuq uvlunisun Lot-ñum, iñuich niğiplutin suli imiqhutinj, tauqsisquqhutin suli tunisillaqhutin, nautchiplutin suli nappaiplutin. ²⁹ Taivrumani uvlumi Lot-ñum unikmagu Sodom, ikniq suli ağralitlaiħat katanjnisut qilañmiñ aasiñ tuqutlugich iluqaisa. ³⁰ Taatnatun itkisirup Iğniña Iñuum

sagviqpan. ³¹ Taivrumani uvlumi iñuk itchumi qaanani tupqum atqagnaqani isiguguni tupigmiñun aikhiguni sulliñauragmiñik. Taatnatunsuli iñuk nautchiivinji itchumi aiñiaqani tupigmiñun. ³² Itqallaksiuñ qanuq piñha Lot-ñum nuliaña! ³³ Kia anniñiañagumiuñ iñuulli tammaigisigaa, aglaan kisupayaam tammaiymiuñ iñuulli piqutigipluñ piññakkisuruq ilumun iñuulhigmik. ³⁴ Uqautigipsi, tamarrumani unnuami malguk iññuk siñiñtuak siñigvinñi; atausiq aullautlikkaugisuruq, aasii ilaqataa unisikkaugisuruq. ³⁵ Malguk agnak siqupsuruak mukkaaksramik, atausiq aullautlikkaugisuruq, aasii ilaqataa unisikkaugisuruq. ³⁶ Malguk añutik nautchiivinji miituaq; atausiq aullautlikkaugisuruq, aasiiñ ilaqataa unisikkaugisuruq.” ³⁷ Maliguaqtaiñ apiqsruññaat, “Naniitkisiva, Ataniiq?” Jesus-ñum kiunigai, “Sumipayaaq tuqunaruq itpan tiñmiaqpaich tuqunaruq tuñuuruat katusuurut.”

18

Atrikusaun Uilgagnaakun suli Atanniqsuqtikun

¹ Jesus-ñum maliguaqtini uqautiniñgai atrikusautmik. Iñisautiniñgai ataramik agaayutquplugich nikaliğasunaqñagich. ² “Nunaaqqiq atanniqsuqtigañiqisusq taluqsriñitichuamik Agaayyutmik naagaqaa suvasağinilugich iñuich isummataat. ³ Taavrumaniguuq nunaaqqimi uilgagnaqaqmiñiqsuq utlaturaqtuamik taavrumuñ isivğiqsimun ikayuqupluni akitñaglugu iğluliuqtini. ⁴ Akuniğuuq isivğiksaum suqutigininñigaa. Kiisaimmatai nipligñi qupuq injiñun, ‘Taluqsriñitichaluññağma Agaayyutmik suli suvasağinilugich iñuich isummataat, ⁵ naagasuli taamna uilgagnaqaq mingitiñhagun uvamnii ikayuğisigiga akuqtutlasilugu pigikkanik nalauullugu. Taatnanjichuma utlakpaitluñ mingisağatağisigañña.’ ⁶ Jesus-ñum ilapsaagñigaa, ‘Isummatigisiuñ qanuq pigiitichuam atanniqsuqtim nipliutaa. ⁷ Agaayyutim ikayuğumifaiñi qupagich piksraqtaagikkani injiqsruqtuut injiñun unnuaqtuummaan? Pisagumagisiva ikayuliksrañjatigun? ⁸ Naalağnisitchi. Agaayyutim ikayuğisigai nalauullugu iñuñni, suli pisağumautisunaqñagich. Aglaan Iğñiña Iñuum utigumi paqitkisiva taatnatchimik ukpiqsriñigmik nunami?’”

Atrikusaun Pharisee-ñuruakun suli Tax-siliqirikun

⁹ Jesus-ñum uqautiniñgai iñuich atrikusautmik tunjaruatigun nalaunñahigmiknun aasii nağğugiplugich atlat. ¹⁰ “Ilaatni malguk iññuk agaayyuvikpañmun agaayutyagñiqisuk, ilaqataa Pharisee-ñuruuq atlaasiñ tax-siliqiri. ¹¹ Pharisee-ñuruuq qichaqhuni ilaagun agaayuniqsuq, ‘Agaayyuuñ, quyagikpiñ siqñatunajiluuqtaña, qanutiñatñilunjal u naagaqaa atlatuqtaña atlatiñun. Quyagikpiñ atriginilugiga iñña tax-siliqiri. ¹² Uisauraaqhuñ malğunji uvlunñi akunniqsaaami suli qaitchağigiga qulikuat akiññaaktaagma.’ ¹³ Aglaan tax-siliqiri qichağniqsuq unavanun aasii aagluqsuññaqaniñniñ pattaklugu satqani nipliqhuni, ‘Agaayyuuñ, nagligillaññañña, killuliqiraunñaki!’ ¹⁴ Jesus nipligñiqsuq, ‘Uqautigipsi, tax-siliqiri aiñiqsuq nalaunñasiluni Agaayyutmi, aglaan Pharisee-ñuruuq nalaunñatichuq. Atakkii kisupayaaq kamanaqsipkaqtuq injiñik atchiksigsuruq, suli kisupayaaq atchik-siruq injiñik kamanaqsipkakauniaqtuq.’”

Jesus-ñum Agaayyutiniñgai Iñilgaurat

¹⁵ Iñajich iñuich tikiutriñiqsut aniqammiuranik Jesus-mun aksiquplugich. Maliguaqtit tautukamisigich suakatağaiç. ¹⁶ Aglaan Jesus-ñum ililgaat injiñuquniñgai nipliqhuni, “Ki, ililgaat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunasi injiñun atakkii anjayaquqtaa Agaayyutim añmaruq iñuñmun atriqaqtuanun ililgaanik. ¹⁷ Itqaqsiuñ una! Kisupayaaq akuqtuñitichuq anjayaquqtaanik Agaayyutim atrililugich ililgaat isigumiñaitchuq.”

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuq

¹⁸ Jew-ñuruat sivulliuqtaata apiqsruññaqaa Jesus, “Nakuuruuq ilisautrii, sumik savaktuk-srauvik akuqtutlasilunja isuitichuamik iñuulhigmik?” ¹⁹ Jesus-ñum apiqsruññaqaa, “Suvaata taivña nakuuruamik? Nakuuruamik piitchuq avataagun Agaayyutim. ²⁰ Iñisimagitin tillisit, ‘Atlatuğniaqñak, iñuagñiaqñak, tigliñniaqñak, naagaqaa sagluuqtağniaqñak atlati-gun, suli kamagilugik aapan aakanlu.’” ²¹ Iñuum kiunigaa, “Nutañhamniñaglaan tupigigitka iluqaisa tillisit.” ²² Jesus-ñum tusaakamiuñ taamna nipliutinigaa, “Atautchimiksuli savaktuksraurutin. Tunilugich iluqaisa pigikkatin qailligililu manich inuqsraqtuanun, ilvilli umialgutigağumautin pakmani. Taatnaanikkuvich uvunjağutin maliñña.” ²³ Aglaan taavruma iñuum tusaakamiuñ taamna, aliatchañniqsuq atakkii umialgupluni. ²⁴ Jesus tautukamiuñ aliatchaklugu nipligñiqsuq, “Qanutun sakiqnaqtigiva umialguruat iñuich isihiksrañat anjayaquqtaanun Agaayyutim! ²⁵ Sakiqnatluktug umialguruam iñuum isihiksraña anjayaquqtaanun Agaayyutim uumakña pikokturuam isihiksrañanif ‘Mitqutum Iraagun.’”

²⁶ Iñuich tusaakamitruj apiqsruǵniǵaat, “Kiñami anniqsukkaugisiva?” ²⁷ Jesus-ñum kinuñigai, “Sua iñuich savaaǵiyumiñaisañat Agaayyutim savaaǵitlapiǵataǵaa.” ²⁸ Peter nipliǵniqsuq, “Atañii! Unitchivut kiñunnavut malikhutin.” ²⁹⁻³⁰ Jesus nipliutiniǵai, “Aa, kiñaumniñ unitchigumi kinuñigmiñik, nuliǵmiñik, aniqatiumiñik arayuqaǵmiñiglu naa-ǵaǵaa qitunǵaǵmiñik piqutigilugu arayuqautaa Agaayyutim akuqtuitlukkisiruq pitluktumamik marrumani iñuulǵimi sulii iñuuluni Agaayyutmi qañapak taimuñja.”

Jesus-ñum Piñatchiǵniǵai Uqaqalñi Tuqutaunialǵimiñik

³¹ Jesus-ñum qulit malǵuich malǵuqaqtini kisinñuutiplugich uqautiniǵai, “Naalǵniǵagitchi! Jerusalem-muñniaqtugut. Tavraniasiñ sivuniksriqirit aglaañich Iñuum Iǵniñagun atuumaniaqtut. ³² Iñuich qaitchigisirut ilaanik Jew-ñuñitichuanun. Mitautǵigisigaa kanñunakun sulii tivvuaqtuǵlugu. ³³ Ipiǵaqtuǵlugu tuqutkisigaa. Aglaan piñayuatni uvlut anitqikkisilgitchuq.” ³⁴ Aglaan malǵuqaqtit kanñiqsinñiñiǵaat uqagikkañja. Qanuutautilaañja uqalhan iriqsimañiqsuq ilinjitñiñ. Nalugaat sumik Jesus uqaqtılaañja.

Jesus Mamititchiruuq Qiñitlailamik Injiularimik

³⁵ Jesus qallipman Jericho-mun qiñitlailaq injulari aquppiñiqsuq sanǵaatni tumitchaat. ³⁶ Tusaakamigich iñuigiatuut iñuich apqusaatuat apiqsruǵniqsuq, “Suvat ukua?” ³⁷ Uqautiniǵaat, “Jesus Nazareth-miu apqusaatuq.” ³⁸ Taamna kappiñaaqsiniqsuq, “Jesus! Kinuviana David-ñum! Anniqsuqtaurutin Agaayyutim aqisruutigikkañja inǵiǵaanimma. Nagligillaññianñja!” ³⁹ Iñuich sivulliuuat suakataǵniǵaat uqautiplugu, “Nipaisaǵiñ.” Aglaan nipitusiǵaǵniqsuq, “Kinuviana David-ñum, nagligillaññianñja.” ⁴⁰ Jesus-ñum nutqaqami inñiñuutitquniǵaa qiñitlailaq iñuk. Qallipman Jesus-ñum apiqsruǵniǵaa, ⁴¹ “Sumik uvaññun savautitquvich?” Kiuniǵaa, “Ataniiq, qiñitlasitqiguktuñja.” ⁴² Jesus nipliutiniǵaa, “Qiñitlasiñiñ! Ukpisriliqipich iħuasigaañin.” ⁴³ Tavrakñatchiaq qiñitlasiruuq maliaqsipiluguañiñ Jesus kamaksruǵlugu Agaayyun. Iñugaaǵruich tautukamitruj, iluqatinñ nangǵniǵaat Agaayyun.

19

Jesus-lu Zacchaeus-lu

¹ Jesus isitquq Jericho-mun apqusaalñiñaguklugu. ² Itmiñiqsuq qaukñat tax-siliqirit atilik Zacchaeus-mik, aasiñ umialgupluni. ³ Qiñiñuñiǵaa kisuutilaaña Jesus. Aglaan iñuñuluuraupluni qiñilguifiñiǵaa atakkii iñuigiapitlutiñ iñuich. ⁴ Taatnaqñuni aqpaqsruǵniqsuq sivuatnun iñugaaǵruich mayuqñuniasiiñ napaaqtumun qiñiñguklugu Jesus apqusaǵniqtuq taavrumuuna. ⁵ Jesus taruñaqami aalǵniqsuq nipliutiplugu Zacchaeus, “Qilamik atqañi, atakkii tukkuniaqtuñja tupiqñun uvluq.” ⁶ Zacchaeus qilamik atqañniqsuq. Paǵlaniǵaa Jesus quviasullapiqñuni. ⁷ Iluqatinñ iñuich qiñiñtuat uqapiluaqsiniqsut, “Una arñun Jesus tukkuruuq tupqanun iñuum killuliqirauruam!” ⁸ Kinuñigmiñi Zacchaeus makitluni nipliutiniǵaa Ataññuuaq, “Naalǵniǵagitiñ! Qaitkisigiga avvañja suuraǵiǵaǵma inuqsraqtuanun. Aqsakñiksimañiǵama kisupayaamik utiǵitichigisigitka sisamaullugu.” ⁹ Jesus-ñum Zacchaeus nipliutiniǵaa, “Uvluvak una iñuk tupiqatñiñ anniqsukkauniqsut, atakkii ilaaptuuq kinuviǵiǵipmiga Abraham-ñum. ¹⁰ Iǵniñja Iñuum agǵiqsuq iħaqiǵiaqñuni sulii anniqsuñitqañiñ tammaummiruanik iñuñik.”

Atrikusauñ Kaviqsaañitgun Maniuratiqun

¹¹ Iñuich naalǵniñkaǵuich taavrumiñja Jesus uqautipsaañiǵai atrikusautmik. Tikiyasipluni Jerusalem-mun iñuich isummatiginiǵaat inayyuqautaa Agaayyutim sagviaqsiniplugu. ¹² Uvvaasiñ nipliǵniqsuq, “Iñaatniqsuq umialǵaǵniqsuq aullǵniqtaumamik nunamun unāsiksuamun umialiguqtitqupluni, aasii utiǵuni. ¹³ Aullǵaluaqani qulit savaktini aatchuǵniǵai ilaagullaa kaviqsaañik maniñmik uqautiplugich, ‘Agliḡkañniuraǵmagiksi utiǵniħamnuñaglaan.’ ¹⁴ Aglaan nunaqataniñ uumiginiǵaat. Tuyuqañniqsut uqiraqtinik maliquplugu nipliqtutin, ‘Taamna iñuk umialigisunitchikput.’ ¹⁵ Taamna iñuk umialiguqami utiǵniqsuq. Inñiñuqniǵai savaktit tavravaa ilitchuǵisuklugu qanutun piññaktiñiañat. ¹⁶ Sivulliq tikitñami nipliǵniqsuq, ‘Ataniiq, manik qaisan atuǵlugu quliniksuli piññaktuñja.’ ¹⁷ ‘Aarigaal! Savallautañniqsutin. Tuniqsimañit mikiruatigun. Añalatiǵuǵisigikiñi qulinun nunaaqñiñun.’ ¹⁸ Tuglianiñ piriñ tikitñami nipliutiniǵaa, ‘Ataniiq, manik qaisan atuǵlugu tallimaniksuli piññaktuñja.’ ¹⁹ Taavrumiñja taamna nipliǵniqsuq, ‘Añalatiǵuǵisirutin tallimani nunaaqñiñi.’ ²⁰ Piñayuatñiñ piriñ tikiñniqsuq nipliqtun, ‘Ataniiq, uvva kaviqsaaq maniñniñ tugvakkaga iriqñu kakkiliasamun. ²¹ Iqsigiplutin atakkii nagliktaitchutin. Piksraǵaqtutin piñiñisaañik sulii katitchiraqtutin nautchiñisaañik.’ ²² Ataññuñiñ nipliutiniǵaa, ‘Suksraunñiñallaktutin! Nipliutipkun atañniñisigikiñiñ! Nalunitchiñ nagliktañiǵa, piksratañiǵa piñiñisamnik sulii katitchitñiñ nautchiñisamnik. ²³ Suvaatami ilinjitpiñ maniga manikuñiñmun? Akuqtuǵayaǵiǵa

ilłataa manium utiguma.’²⁴ Nipliutiniġai qichaqtuata tamaani, ‘Piługu kaviqsaaq manik ilaaniñ qaitchiuñ pirimun piqagtuamun qulinik maninñik.’²⁵ Aglaan nipliutiniġaat, ‘Ataniiq, piqaaniktuq qulinik maninñik!’²⁶ Ilaan nipliutipsaaġniġai, ‘Inupayaaq piqagtuuaq aatchuusiġmiñnik piññapsaaġisiruq sippakuuqtawliġuni, aglaan iñuk piqanjitchuaq, mikiruaqunniñ piginasugikkana piikkaugisiruq.’²⁷ Pakma taipkua igluliuqtitka ataniqagunjtchuaat uvanjik, uvunautisigich tuqullugich aasii sivuqqamni!’ ”

Jesus-ñum Tikisaadha Jerusalem-mun Ataniqtun

²⁸ Jesus uqautiqqaqħugich taavrumiña igliqtuiñġniqsuq Jerusalem-ñum tunjaanun.
²⁹ Qallikami Bethphage-mun suli Bethany-mun iġġiani atiqagtuam Olives-mik, tuyuġiniġik malġuk maligūaqtik sivumiñi, ³⁰ itnaqħugik, “Aullaġitchik nunaaqquiramun taichuñja. Tikitchaġluqaagtutik paqtikisigiktik nuġġana natmaksigvium pituksimaruaq natmaksigviumaġniłaaq. Pituiġlugu uvunautiyumagiktik. ³¹ Kia apiqsruqpatik, ‘Suvaata pituiqpitku,’ uqautiyumagiktik, ‘Atanġuruam inuġigaa.’” ³² Tikitñamik tamañja paqiniġaak iluqaan Jesus-ñum uqałhatun. ³³ Uvvaasiñ pituiġniġaqtitlugu nuġġana natmaksigvium iñuan nipliutigik, “Suvaata pituiqpitku?” ³⁴ Kiuniġaak, “Atanġuruam inuġigaa.” ³⁵ Aasiñ Jesus-muutiniġaat. Taatnaqqaqħuglu quppigaañin ilniġaak qaananun natmaksiaġvium, Jesus aqvutluniasii. ³⁶ Natmaksiaqtitlugu iñuich quppigaañin tutmaġvigiliutiniġaich tumitchaanun. ³⁷ Tikiññiqsut inimum tavrakña Jerusalem qiniġnaqsipługu. Tavra iñuġiaqtuata maligūaqtit Agaayyun quviatchautigiaqsiniġaat suli nangaaħuglu nipitusiplutin iluqaisigun quvinqaqtuatiġun qiniġkaġmiktigun,
³⁸ “Uvvatuq Agaayyutim piłiutiqaġliuñ umialik tikitchuaq piqusiġhuni Ataniġmik! *Psalm 118:26*

Ille tutqiuñ qilañmi suli kamañun qutchiññiqsrami qilañmi.”

³⁹ Aasiñ ilañja Pharisee-ñuruat akunġatniñ iñuġaaġruich uqautiniġaat Jesus, “Iłisautrii, ti-likkich maligūaqtitin iñuksruisaaqulugich!” ⁴⁰ Jesus kiuniġai, “Uqautigipsi, maligūaqtitka nipaisaaġniqpata uyaġatliñ niplianayaqtut nipitusiłutin.”

Jesus-ñum Qirratigaa Jerusalem

⁴¹ Natmaksillaġmi nunaaqqiġ tautukamiuñ qiaġaqsiniqsuq. ⁴² Aasiñ nipliġniqsuq, “Uvvatuq ilisimatitchi uvlupak suruksrautilaapsitñik tutqitutiqaġukkupsu. Aglaan kanjisiłaitchusi! ⁴³ Uvlut tikitkisirut akililiqsuqtipsi puuġisigaasi, saulugu avatiksi aniyumiñaiyaġusi quġġutilusiłu sumilliqaa. ⁴⁴ Suksraunġillaapiġisigaasi iñuġikkasiłu. Atausiqunniñ uyaġak minitchumiñaitkaat. Atumaniaqtuq atakkii ilipsi ilisaġinjtługu Agaayyun agġiqman anniqsuġiaħusi.”

Jesus-ñum Suaqluiyaħha Agaayyuvikpauramik

⁴⁵ Jesus isigniqsuq agaayyuvikpañmun aasiñ anitlugich tunisiullaqtuatu taqsuqsuqtu-atlu, ⁴⁶ nipliutiplugich, “Aġlausimaruq uqałhani Agaayyutim itnaqhuni, ‘Tupiġa agaayyuviksrauruq.’ Aglaan iriqtuġvigiliutipaġiksi tiglinñiaqtinun.”

⁴⁷ Uvlugaġipman Jesus ilisautriñiqsuq agaayyuvikpañmi. Qaukñinich agaayuliqsit suli aġlaliqirit suli sivulliuqtigruat tuqqutchuñniġaat, ⁴⁸ aglaan qanuqsauasiñniġaat, atakkii iluqatin iñuich naalaġnituiñiġaat.

20

Kimik Jesus Tuyuġiriqaġniqa?

¹ Uvlut ilañatni Jesus agaayyuvikpañmi inniqsuq ilisautripluni iñuñnik quliacuqaġiplugu tusaayugaallautaq. Qaukñinich agaayuliqsitlu aġlaliqiritlu piqasiġhutin sivulliuqtigruanik utlanñiġaat ² nipliutiplugu, “Uqautitigut, kismu añałatchiħhagun savaaġvigich tamatku? Kia sanjiksritpatin taatnatun?” ³ Jesus-ñum kiuniġai, “Apiqsrułlagałapsi uumiña. Uqautisitña, ⁴ nakitña John-ñum paptaaġiħha taluġniqsuqqa, Agaayyutmiñ naaga iñuñniñ?” ⁵ Inmiknun kiumġatraaqsiniqsut, “Qanuġmi uqautigisiñiġipsiġu? Nipliġuqta, ‘Agaayyutmiñ’, nipliġisiruq, ‘Suvaatami ukpiġinjtipsiuñ John?’” ⁶ Aglaan nipliġuqta, ‘Inuñniñ’, iñuġaaġruich miłtuġisigaatigut uyaġanjnik atakkii nalupqiginiġtchaat John sivuniksriqiraħha.” ⁷ Uvvaasiñ kiuniġaat, “Nalugikput nakitñaqtaħha.” ⁸ Jesus-ñum nipliutiniġai, “Uvanaptuq uqautiyumiñaitmigipsi nakitña sanjiaqħuħja savaaqaqtilaamnik tamatkuniña.”

Atrikusauñ Nautchiivikunlu Nautchirriqiritigunlu

⁹ Uqaanikami taavrumiña Jesus-ñum uqaqtuutiniġai iñuich atrikusautmik, “Ilaatniguuq iñuqaġmiñiqsuq nautchirriġviliuġniqsuamik, atukkirrutitigiplugu nautchirriqirinun aasiñ aullaqami mulupluni. ¹⁰ Katitħivik asianik tikitman tuyuqaġniqsuq savaktimik nautchirriqirinun akuqtuquplugich piksraġmiñnik katittanjitniñ. Aglaan nautchirriqirit savakti anaullaġniġaat utiqtitlugu saagaunnagu. ¹¹ Tuyuqałġiñniqsuq atlamik savaktimik. Aglaan nautchirriqirit anaullaqmiñiġaat uqaniqłuutiplugu kannunakun, suli utiqtitmiñiġaat

saagaunnagu. ¹² Tuyuqalgiññiqsuq piñayuaknik savaktimik. Nautchirriqirit añallaqkuklugu aninnigaat. ¹³ Aquagun taamna iñua nautchiivik nipliññiqsuq, ‘Qanuqisiññiqipik? Tuyuqigisigiga iğñiğa piqpagikkağa. İlumutun kamagisigigaat ihuatun.’ ¹⁴ Aglaan nautchirriqirit tautukamitruñ nipliññiqsut avatmun, ‘Taamna tavra paitchaktaaksrautilik. Ki, tuqullakput suuranjasiñ piññaktağilugich!’ ¹⁵ Uvvaasiñ anitlugu nautchiiviniñ tuqunnigaat.”

Jesus apiqsruñiqsuq, “Nautchiivilgum sugisiñiqpagitmi tamatkua nautchirriqirit? ¹⁶ Aggigisiruq aasiñ tuqullugich taapkua iñuich, qailluguaasiñ nautchiivik atanun nautchirriqirinun.” İñuich tusaakamitruñ taamna nipliññiqsut, “Naagga, taatnaqtuksraunjitchuq!” ¹⁷ Jesus-ñum tautuklugich apiqsruñigai, “Taamna uqalıq qanuutauva?

‘Uyağak tuppırit ayakkanat,

taamna uyağak piitchuillapiğaqtuq tuppırauni.’

Psalm 118:22

¹⁸ Kisupayaq puukaqtuq taavrumuña uyağarñum siqumitauniaqtuq; aglaansuli taavruma uyağaum kattaqitñikkumi iñunmik kanuğifiñağaa.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁹ Aglaliqirit suli qaukñinich agaayuliqsit tigusunñigaat Jesus tavrani. Atakkii ilitchuğiniğaat uqağniplugu taavrumiña atrikusautmik inmiktgun. Aglaan iqsiñiqsut iñunmik. ²⁰ Naipiqtuqasiñigaat Jesus. Tuyuqagñiqsut naipiqtuqtiksranik nalaunñanñuqaqtuanik. Pisağisunñigaat Jesus uqayusautinik, qaitchuklugu añalatchiqaqtuamun kavanauramuñ. ²¹ Tamatkua naipiqtuqtit pisaasugmigaqlugu nipliutiniğaat Jesus, “İlisautrii, ilisimagikput uqalıqtin suli ilisauttitin nalaunñalhat. İlisimagikput suqtiksriññiñ iñuich ilhatnik, aglaan ilisautritrin Agaayutim iñuuniagvigitqukkajhatnik ilumutuuruakun. ²² Uqautitigut, maligutaksrakuağnaqpa akiliiiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunñaitpa?” ²³ Aglaan Jesus-ñum kanqisiñiğaa pisaasugmigağhat aasiñ nipliutiplugich, ²⁴ “Manillaqsasiñ uvamun manıuraq. Kia agliutranja manıñmi itpa? Kiasuli aglanja?” Kiuniğaat, “Caesar-m.” ²⁵ Uvvaasiñ Jesus nipliññiqsuq, “Nakuuruq, akiliutigigiksi Caesar-mun Caesar-m pigikkaña aasiñ Agaayutimun pigikkaña Agaayutim.” ²⁶ Tavrani sivuğatni iñuich pisağilguitchaat sukununniñ. Nipaisaaqhutinj quvıgısuutiqağniqsut kiggutaiñik.

Apiqsruun Anıpkakkauñkun Tuquñiğmiñ

²⁷ İlanich Sadducee-ñuruat, uqağuruat iñuich anitqitlaiññiplugich tuqunaruaniñ, utlauriniqsut Jesus-mun nipliuhutin, ²⁸ “İlisautrii, Moses aglanñiqsuq maligutaksramik uvapitkun itnağhuni, ‘Anun ilaqtıqaqtuq tuqukpan qitungigaluaqani, taavruma anutim anıqataan ilaqtatniktağıraksrağiniğaa uilğağnaaq qitungisilugu anutmik ilisimanaguniasıñ tuquruam qitungağitilaañanik.’ ²⁹ İlaatinıuq tallimat malğuk anıqatigiich inniqsut. Anayukñiq ilaqtatniñiqsuq tuqupluniasıñ qitungigaluaqani. ³⁰ Tuglian nuliagñiğaa uilğağnaaq, ³¹ aasiñ piñayuaknik. Taatnatuntuuq iluqatin tallimat malğuch tuquniqsut qitungigaluaqatin. ³² Aquulliupluni uilğağnaaq tuquniqsuq. ³³ Uvvaasiñ, uvluni tuqunaruat anitqikpata iñuuhıgmun, nuliagıplugu iluqatin tallimat malğuk kia nuliagıgisivaun?”

³⁴ Jesus kiuniğai, “Katchuutruñiq pigigaa marruma iñuuniathum, ³⁵ aglaan anutit ağnatlu anitqikkuminj tuquñiğmiñ katchuutiragağumiñaitchut pakmani. ³⁶ Atriqagısirut isağulıñnik tuqutlaitchuanik. İğniğigai Agaayutim atakkii anitqikkauplutinj tuquñiğmiñ nutaamun iñuuhıgmun. ³⁷ Suli Moses nalunaiqlugu ukpiqnaqsıñiğaa anitqıñiq iñuuhıgmun ikualarukun uqpıgaurakun. Moses-ñum uqautiginiğaa Atanıq itna, ‘Agaayutaa Abraham-ñum Isaac-ñum, suli Jacob-ñum.’ ³⁸ İlaa Agaayutiginiğaat iñuuruat, piginjitchaat tuqunaruat, atakkii ilaanun iluqatin iñuich iñuuruat.” ³⁹ İlanich aglaliqirit uqağniqsut, “Aarigaa kiggutin, ilisautrii!” ⁴⁰ Tavrakña apiqsruqtınaiğniğaat taavrumuuna.

Apiqsruun Anniqsuqtıkun Akıqsruutauruakun

⁴¹ Jesus-ñum Pharisee-ñuruat apiqsruñigai, “Suvaata iñuich uqağniqpat Christ, Anniqsuqtı akıqsruutauruq, kinıviağiniplugu David-mun? ⁴² Atakkii David ilaa nipliññiqsuq Psalmsni,

‘Atanıq uqaqtuq Atanımun:

Aquvittin kamagitchiiviksrapnun

⁴³ uvañnun akiliiñialhatnunaglaan uumigiritin.’

Psalm 110:1

⁴⁴ David-ñum inmiñik taiguutiqağpagu Atanığmiñik, qanuğmi Anniqsuqtı David-ñum kinıviağiniqpaun?”

Jesus-ñum Kiliktuutigigai Aglaliqirit

⁴⁵ İluqatin iñuich naalağniqkaqlugich Jesus-ñum nipliutiniğai malığuaqtini, ⁴⁶ “Qaunagıtitchi tamatkunakña aglaliqiriniñ. Pisuktuatlaturut akuqturuankı atnugaaqhutinj. Suli purvigıtqutlaturut iñunñun pağlatqusuuplutinj tauqsıñiñiaqvinñi.

Aquppiutaksraqtuuraaqmiut aquppiutaagiksaanik katragviññi iñuich nigiqpakmata. ⁴⁷ Ivaayaqtuqmigaich uilgañnaat, tigliktuipjugich kinunauranjitñik, suli qiniqquasaatlaturut agaayyuraaqamin! Anasiññuqsausiaqagisirut pitluglugu atlaniñ iñuññi.”

21

Uilgañnaam Iliraja

¹ Jesus tautunñiqsuq umialguranik iñuñnik iliripmata aatchuutmiknik agaayyuvikpaum ilirivanun, ² tautukmiñigaa inuqsraqtuag uilgañnaaq ilisiruaq malgunnik patukpaanik maniraañnik. ³ Nipligñiqsuq, “Uqautigipsi, taamna inuqsraqtuag uilgañnaaq ilisitluktug ilugaitñiñ atlaniñ, ⁴ atakkii atlat ilisirut aatchuutmiknik ilanjatniñ umialgutmin, aglaan ağan inuqsraqtuam qaitkaa iluqaan iñuuniutiksragaluani.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaaqugñiathanik Agaayyuvikpaum

⁵ Ilarjisa maliguaqit uqautinigiñaat qanutun qiniyuraqtilaana agaayyuvikpaum, piññaquisiqsaqtaq uyağanik suli aatchuutauruaniglu qaisauruanik Agaayyutmun. Jesus nipligñiqsuq, ⁶ “Iluqaan tamanna tautukkaqsi—taimanigu kisinñuqtuqaqumiñaitchuqunniñ uyağanik qalliani atlam ulgusimaitchuum.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Ithiilugutniglu Piyaaqsiutiksramiglu

⁷ Iñuich apiqsruñigaa, “Iisautrii, qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun ilitchuqutitkun ilitchugigisiva piyaqqugviksraq aullañniagaqsikpan?” ⁸ Jesus-ñum kiuniñgai, “Qaunagititchi ukpiqsakkauniaqasi. Iñugiaktuat iñuich agigisirut uqağutin, ‘Christ-nuruna! Pivik tikiumaruq!’ aglaan malinñiaqnasigik. ⁹ Iqsiñiaqasi tusaagupsi anuyaktuanik aqayaktuaniglu. Tamatkua atuumagisirut sivullulutin aglaan isukhitchumiñaitchuq taapkuununa.” ¹⁰ Niplipsaagniqsuq, “Nunaaqqich anuyyugisirut atlanik nunaqqiñik, atanguviich anuyyugisirut atlanik atanguvinñik. ¹¹ Nuna iliksragisiruaq tatamnaqsiluni. Iñuich kakkaagisirut. Iñuich atniğñautiqagisirut tigupqutnaqtuanik nanilqaa. Atlayuağnaqtuat sagvigisirut qilanmi iqspikaglugich iñuich. ¹² Sivutani tamatkua tikiumagaluaqñagich, tiguraulusi piyaaqsiugisirusi. Iñuich uqaqsittaağvinmuktikisigaasi katragvinmikkun isiqtaupkağusi, tikiutrugusi sivuğaatnun umialgich kavanaauruatlu pisigiluna. ¹³ Taurumani piviksraqagisiñiqsusi ilisimaraulusi. ¹⁴ Isumaalunaiğitchi kiggutiksrapisitñik tiguragaluaqasi. ¹⁵ Atakkii uqaksritkisigipsi isumatuhigimiglu uumigiripsiunniñ igluliuğumiñaisarjatnik. ¹⁶ Anayuaqaasi aniqatiupsilu ilapsilu suli ilannapsilu qaitkisigaasi uumigiripsitñun, aasii ilasi tuqputaugisirut. ¹⁷ Iluqatin iñuich uumigigisigaasi pigiluna. ¹⁸ Aglaan atausiqunniñ nuyana niaquqpich tammakkaayumiñaitchuq. ¹⁹ Qichagitchi anuqsruhikun. Nikaitkupsi piññaaktaaginiağiksi iñuuliqsi.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaaqugñiathanik Jerusalem-ñum

²⁰ “Tautukkupsin Jerusalem puqpatruñ anuyaiç ilitchugigisigiksi qallilha piyaqqukkauhksrajan. ²¹ Taipkunani uvluni kiñapayaaq iñuuniaqtuag Judea-mi qimakkumauq iggiñun. Kiñapayaaq nunaqqimittuag aullaqtuksrauruq, suli avataani nunavinmiittuag nunaqqimuktuksraunitchuq. ²² Atakkii taapka uvlugigai anasiññuqsautiksram immiumatquplugich iluqasa sivuniksriqirit uqauttutinich. ²³ Qanutun tatamnaqtigisiva taipkunani uvluni ağanun sinjiaauruanun suli aakanun miluktitchiruanun. Tatamnaqtuag ihuññaq tikiumagisiruaq tamarrumuna nunamun, atakkii Agaayyutim qinnautaa akikñautaugisiruaq makununa iñuñnun. ²⁴ Ilanjich tuqputaugisirut savipakan atlat suli tigutaagsiulutin Jew-ñuyitichuanun. Ilarjisa tutmiğagisigaat Jerusalem piviksraqtin isukiññiahatnunaglaan.”

Aggiłha Iğñiñan Iñuum

²⁵ “Atlayuağnağisirut siqiniğlu tatqiglu suli uvlugiatlu. Iñuich nanipayaaq qanuusiksriagisirut, iqsilutin nipruağñinjanik tağium aksraligruanifiğlu. ²⁶ Iñuich igivruğagisirut iqsilutin isumaaluhigimikni sumsuli tikitchuksrajanik iluqnaanun nunamun, atakkii qaumatipayaanj silam nuktitaulutin inimikniñ. ²⁷ Qiniğisigaat Iğñiña Iñuum aggiqsuaq nuviyakun qilanmiñ sanjnimigun kamanallapiaqtuakun kamanautmigunlu. ²⁸ Tamatkua atuumaaqsikpata qichagitchi niğugaqagusi. Atakkii tasuqsakkauhksraqsi qalliruq.”

Iisaakrara Asirritaitchuum Napaaqtum

²⁹ Jesus-ñum uqautinigiñ arikusautmik, “Qiniłlaksasiñ asirrisuuruaq napaaqtuq suli iluqasa atlat napaaqtut. ³⁰ Milukatat sagviaqsipmata ilisimarağigiksi upingaa qallilha. ³¹ Taatnatuntuuq atuumaaqsikpata tamatkua uqautigikkatka ilitchugigisigiksi anayuaqutaan Agaayyutim tikiññialilha. ³² Itqallaksiñ una! Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuquyumiñaitchut tamatkua iluqatin atumagaluaqtinagich. ³³ Qilaglu nunalu piğisirik aglaan uqalitka piğumifaitchut.”

Munaġimmaaqiġiksraq

³⁴ “Munaġititchi! Isumaiqisitnasi taanġaġmunlu isumaaluutaanunlu marruma iñuuniaħhum. Taatnanjitchupsi uvlum quviqupiagaasi tavraknjatchiaq niġiungisillusi. ³⁵ Naniġiatum piſaġiġisigai iluqaisa iñuich nanipayaaq nunami. ³⁶ Munaġiyumaſiġi agaayulusi ataramik makitalgulusiasiiñ payanġaġisi iluqaani atuumarauksrani agġiġniħhanunaglaan Iġniñan Iñuich.”

³⁷ Uvluġaġipman Jesus iħisautririaqtuq agaayyuvikpañmi. Anaqaksraaqman siñiħtaġiaġniqisuuq iġġiani atiaqatuum Olives-mik. ³⁸ Uvlaaġuqman iñuich utlauriaqtuq agaayyuvikpañmun naalaġnisukħuq uqaqpan.

22

Sivunniġun Tuqutħukħuq Jesus

¹ Niġiqpavvikaq atilik Apqusaakkauħiġmik qalliñiqsuq iñuich niġipmata puvlaksigniġilaamik qaqqumik. ² Qaukħinich agaayuliqsiť suli aglaliqirit tuqutħunniġaat Jesus nalunautħiħutinj aglaan iqsiginiġaich iñuich.

Judas Aniqtuq Aatchuutigiťsukħuq Jesus

³ Tavrakħa tuunġaq isigniġsuq Judas-mun atiaqatuumun Isariot-mik, iħanjat qulit malġuk malġuaqtit. ⁴ Judas-ħum uqaqatigityaġniġai qaukħinich agaayuliqsiť aħalatinjilħu agaayyuvikpaum iħuaqtitħiñiaqtinjiiñ qanuq aatchuutigiťsukħuq Jesus ilinjitħun. ⁵ Quviasukħutin akiqsrugaat akiliġukħuq manijmik. ⁶ Judas aniqniqsuq. Piviksraqsiugaqsiñiġaa aatchuutigiťsukħuq Jesus ilinjitħun iñuich nalupkaġlugich.

Itqanaiaħiq Jew-ħruat Niġiqpavvikaanun Atilijmun Apqusaakkauħiġmik

⁷ Akunniqsaami uvlua Puvlaksigniġilaam qaqqum tikiñniqsuq, taamna Apqusaakkauħum ipnaiyaam tuqurviksraħa. ⁸ Jesus-ħum tuyuġiġik Peter-lu John-lu itnaqħugik, “Itqanaiaħiatku niġiqpaħiksraqput.” ⁹ Apiqsrugniġaaq, “Nani itqanaiaħaquisiġuk?” ¹⁰ Jesus-ħum kiuniġik, “Isiġuptik nunaaqħimun paaġisigiťtik iñuk akiyaqtuaq qattamik imilinjik. Malikkumaiktik isiġpan tupiġmun, ¹¹ suliasiiñ nipluħilugu iñua tupqum, ‘ħisautri nipliġniqsuq, Nani iniqaqħich tuyuġmiaqħiñmik niġġiviksramnik ipnaimik piqasiġħuħa malġuaqtimnik niġiqpavvikaami atiaqatuumi Apqusaakkauħiġmik?’ ¹² Uuma urriqsuutigiťsiġaatik inimik nallaħuraallagħviluumaqatuumik qulliġmi itqanaiaħamik inuqsranaqħuq. Tavrani itqanaiaħiħauritik.” ¹³ Aullaqamik paqinnniġaaq taatnatun Jesus-ħum uqaħhatun, aasiñ itqanaiaħħutin niġiqpavviksramun atilijmun Apqusaakkauħiġmik.

Atanġum Nullautħiġvia

¹⁴ Niġġiviksraqħin tikitman Jesus aquvinniġsuq piqasiqħuni uqħiraqħinik. ¹⁵ Nipluħitiniġai, “Niġiqatigisullapiaġipsi uumina ipnaimik niġiqpavvikaami atiaqatuumi Apqusaakkauħiġmik nagħliksaanħiñiaħma! ¹⁶ Uqautigipsi, niġitħinħiñiaħitkiga immiumaniaħhanunaglaan aħaayyqautaaani Agaayyutim.” ¹⁷ Taatnaanikami Jesus-ħum tiguplugu qallun, qyaniġaaq Agaayyun nipliħhuni, “Tigulugu taamna imillagħviġisiħu! ¹⁸ Uqautigipsi, uvakħaniħaglaan imitqikħumiħaħħunħa asiam misuġuanik agġiġniħhanunaglaan Agaayyutim aħaayyqautaaan.” ¹⁹ Jesus-ħum tiguplugu qaqquq qyaniġaaq Agaayyun. Avguqħuq qaqquq qaiñniġaaq nipliħhuni, “Taamna qaqquq timiġiġiġa qaisauruq ilipsitħun. Niġġisiħuq itqakħutigiħuq uvaħħun.” ²⁰ Taatnatuntuq, niġianikamiħ qallun qaiñniġaaq nipliħhuni, “Asiam misuġua uumani qallutmi Agaayyutim nutaaq sivunniħuqutiġiġaa taluġniqusiħuq upkum maqikħauruamik ilipsitħun.” ²¹ “Atanji! ħlapisamma aquppiġatima qaiñniġaaq. ²² Iġniħa Iñuum tuquruksrauniaqtuq Agaayyutim sivunniħutaagun, aglaan nakħuq iñuħmi qaitħiruami ilaanik!” ²³ Malġuaqħai apiqsrutautiaqsiñiqsť avatmun nalliqsiħ qaitħiyummatiaqħmagaan ilaanik.

Uqavaaġun Kamaħaġħnikun

²⁴ Malġuaqħai qapiqħaiħraġniqsiť nalliqsiħ kamaħniqsiħraugisipmagaan. ²⁵ Jesus-ħum nipluħitiniġai, “Jew-ħuħitħuat umialġich saħħiaqħut iñuħmiki suli aħalatiť taigukħautlatuħpluħin ħħuraanħitħik iñuich. ²⁶ Aglaan taatnatun itħuksraunħitħusi. Kamaħniqsiħrauruaq akunnapsitħi ilħi nukaqħisun suli sivulliħuqti savaktitun. ²⁷ Kiħa kamaħniqsiħraua—taamna aquvitħuni niġiruaq naagaqħa taamna payukħaqtuaq? Tavrataamna aquppiruaq kamaħnatħuq. Aglaan iqasiġipsi payukħaqtitun.

²⁸ “ħlipsi, nayuġipsitħa uukħuqsiħpayaqħama. ²⁹ Atriħilugu aapaa aħalatiħħiħasipkaħħa uvamnik, taatnatuntuq aħalatiħħiħasipkaħħisipmiġipsi. ³⁰ Niġiqasiġisipsiťħa imiqasiġħuħalu aħalatiħħasigħama iñuħnik, suli aquppiġasiġisipsiťħa taivrumani atanniħyaġuma ħiħuviġiħnik qulit malġuħnik iġniħitħik Israel-ħum.

Jesus Sivunikisriqiruaq Peter-m Piilaađiksranjanik

³¹ “Annaa, Simon! Naalađnillađiñ! Tuunđaum uuktuađumiñaqsifiñaasi iluqasi, nautchirriqiri aviktuipmatun mukkaaksranik sanikkuñniñ. ³² Aglaan agaayyutigikpiñ ukpiqsrihiñ qapiquñillugu. Utiguvich uvañnun sayyigisigitiñ aniqatiutin.” ³³ Simon Peter-m kiuniđaa, “Ataniiq, isiqtauqasiñhiñ aagikpiñ suli tuquqasiđutiñ!” ³⁴ Jesus nipliqsuq, “Peter, uqautigikpiñ, aqargiqpak qalđuqtađaluaqnagu uvlaami piilaađigisigikma piñasuniaglaan.”

Maniaqđvighu Puukatađlu suli Savikpak

³⁵ Jesus-ñum uqaanikami taavrumiña apiqsruñigai maliguaqtini, “Taimani tuyugikapsi manikuviiłaaqhusi puukatałaaqhusi lu sakpakkiłaaqhusi lu, inuqsraqpsi?” Kiuniđaat, “Inuqsranitchugut.” ³⁶ Jesus nipliđñiqsuq, “Aglaan pakma, kiña maniaqđvigađumi naagaqaa puukataqagumi saagalıgik. Suli kiñapayaaq savikpaitchumi tuniraksrađigaa quppigaani aasiñ tauqsiguni savikpañmik. ³⁷ Uqautigipsi, Taamna uqahiq aglausimaruq Agaayyutim makpiđaañiñi atuumaruksrauruq, itna ‘Irrutiniđaat savamađlukuatun.’ Iluqaan aglausimaruq uvapkun immiumakkauniatquq.” ³⁸ Maliguaqtit nipliđñiqsut, “Ataniiq, uvva malguk savikpaak!” Kiuniđai, “Tavra apai!”

Jesus Agaayuruq Iđđimi Atiliñmi Olives-mik

³⁹ Jesus aullalđiñiqsuq iđđimun atiliñmun Olives-mik pirađigimisun, aasiñ maliguaqtaiñ malikkaat, [aglaan Judas malinitchuq.] ⁴⁰ Tikitñamin taruña nipliutiniđai, “Agaayulusi ukpiqsrisaiñitchumañi uuktuaqsugupsi.” ⁴¹ Tavrakña aullaqtaallakhuni sitquqhuni agaayuniqsuq. ⁴² Nipliđñiqsuq, “Aapaañ, pisuhigiyupku piigun qallutaa nagliqsaałhum uvañniñ. Uvaña pisuhiginiłaaaptun aglaan pisuhñiñ savaañli.” ⁴³ [Isađulgun qilañmiñ sagvutiniđaa sayyiqługu. ⁴⁴ Ihuñiıuqpakikun agaayuniqsuq piłiqitlakhuni, aasi ilaan siiqsipkałha kataktuq auktun nunamun.] ⁴⁵ Makitnami agaayuhigimiñi utiqhuniñiñ maliguaqtimiñun tavra pađinniđai siñiktuat, minguhutin ihuñiıuqpaitłutin. ⁴⁶ Nipliutiniđai, “Suvaata siñikpsi? Makillusi, agaayutitichi ukpiqsrisaiñitchumañi uuktuaqsugupsi.”

Tiguniđaat Jesus

⁴⁷ Jesus uqaqtitlugu iñugiaktuat iñuich tikiññiqsut, sivulliqlugich Judas-ñum, ilañata qulit malguk maliguaqtit. Utlakługu Jesus kuniññiđaa. ⁴⁸ Aglaan Jesus nipliutiniđaa, “Judas, kuniđlugu aatchuutigiviuñ Iđđiñña iñuum?” ⁴⁹ Maliguaqtit nayuutiruut Jesus-mi tautukamitruñ taamna atuumaruaq uqautiniđaat, “Ataniiq, atuđlavut savikpavut!” ⁵⁰ Iļañata anauniđaa qaukhiata agaayuliqsit savaktaa siutaiqsicługu taliqpiñmik. ⁵¹ Aglaan Jesus nipliđñiqsuq, “Añña! Apaiqsuq!” Aksikługu iñuum siutaa mamitinniđaa. ⁵² Taavruma aquagun Jesus-ñum nipliutiniđai qaukñich agaayuliqsit suli aņalatiniñich agaayuvikpaum iħaqtitchiñiaqtiniñ suli sivulliqtigruat tikitchuat aiplugu ilaa, “Aatai, tikitchuksrauvisi savikpaligaađusi anauntaniglu uvaña liilaa savamađlukti?” ⁵³ Nayuđagikapsi agaayuvikpañmi uvluđagipman tiguniatłaitchipsitña. Aglaan pakma savagviksrađigiksi sanñiagun taaqtuam.”

Peter-m Piilaađiniđaa Jesus

⁵⁴ Tamatkua tiguplugu Jesus aullautiniđaat tupqanun qaukhiata agaayuliqsit, suli Peter-m maliniđai taavakñatluk. ⁵⁵ Ikniaqñiqsut silataani tupqum, aasi Peter-m ilaliđniđai aquppiruut tavrani. ⁵⁶ Iļañata pirit ađnam tautuñniđaa Peter aquppiruq sanigaani ikniđum. Qiñiqlugu naliniiñaałlugu nipliutiniđaa, “Una iñuk piqataupmiruq Jesus-mi!” ⁵⁷ Aglaan Peter piilaađniqsuq, “Ađnaaq, nalugiga!” ⁵⁸ Kiñuurañagun iñuk iłitchuqsripmiñiqsuq Peter-mik nipliqhuni, “Ilvich, ilagizaatintuuq taapku!” Aglaan Peter-m kiuniđaa, “Naagga, ilađiničhaatña.” ⁵⁹ Sassađniđum kiñuagun atlam iñuum qapiniqhuni upyañniđaa, “Iñuum una iñuk piqataupmiruq Jesus-mi, atakkii Galilee-đmiiuuruq!” ⁶⁰ Aglaan Peter-m kiuniđaa, “Nalullapiagiga sumik uqaqtılaan.” Uqaqtitlugu tavrakñatchiaq aqargiqpak qalđuqtađniqsuq. ⁶¹ Atangñuam qiviaqhuni tautuñniđaa naliniiñaałlugu Peter, aasi Peter-m itqagnađaa atangum nipliłha iñmiñun, “Aqargiqpak qalđuqtađaluaqnagu uvlaapak piilaađutigisigikma piñasuniaglaan.” ⁶² Peter tavra anipluni qianiqsuq iħiııullapiqhuni.

Jesus Mitautigigaat Anaullaqługulu

⁶³ Iñuich munaqsriruat Jesus-mik mitautiginiđaat anaullaqługulu. ⁶⁴ Matuplugik irrak apiqsruñiđaat, “Kia anauvatin? Nalautchagiñ?” ⁶⁵ Nipliutimiñiđaat iñugiaktuanik pisaaññatinik.

Jesus Uqaqsittađvijnmi

⁶⁶ Uvlaađuqman Jew-ñuruat sivulliqtigruat qaukñich agaayuliqsitlu aglaliqiritlu katiniqsut, aasiñ Jesus tikiutiniđaat uqaqsittaqtitchirinun, ⁶⁷ nipliqhutin, “Uqautitigut! Ilvich Christ-ñuvich, taimña akiqsruutauruq Anniqsuqti?” Jesus-ñum kiuniđai, “Uqautigupsi ukpiđiniañitchipsitña; ⁶⁸ suli apiqsruđpsi apiqsruutmik kiuyumiñaitchipsitña.

69 Aglaan uvakŋa Iğñiŋa Iñuum aquppigisiruq tuŋaani taliqqian Agaayyutim piqaqtuam sanŋipayaamik.” 70 Iluqatij nipliğniqsut, “Ilvich, Iğñiğivatin Agaayyutim?” Kiuniğai, “Ilipsi, uqaqtusi Iğñiğinipluŋa.” 71 Kiisaimmalu nipliğniqsut, “Inuqsranaiqsugut ilisimarimik! Tusaagikput qanuq nipliŋha.”

23

Jesus Pilate-muutiniğaat

1 Iluqatij iñuich makitlutij Jesus Pilate-muutiniğaat kavanauruamun. 2 Tavrani pasiaqsniğaat Jesus itnaqhutij, “Iñichuğigikput una anjun killukuqaqtichihha iñuptiknik atakkii uqautiniğai akiliquñiğugich tax-sinik Caesar-mun Rome-mi. Uqautiniğaisuli ilaa Christ-ñuniplumi umialik.” 3 Pilate-ñum apiqsruğniğaa, “Umialigivatin Jew-nuruat?” Jesus anjiniqsuq, “Aa, nalauttutin.” 4 Taamna atuumaanikman Pilate-ñum nipliutiniğai qaukñijich agaayuliqsıt iñugaagruiŋu, “Iñichuğinjichuŋa patchisiksramik uumani anutmi.” 5 Aglaan qapinjaiqsauraqut, “Iñisauttutimigun ağayagağiğai iñuich iluqaani Judea-mi. Aullaqni- iruq Galilee-mi pakma maunjaqhuniasiiñ.”

Jesus Herod-muutiniğaat

6 Pilate-ñum tusaakamiuŋi taamna apiqsruğniğaa, “Una anjun Galilee-ğmionuva?” 7 Iñichuğikamiuŋi Jesus-ñum agqiqsilaanŋa nunamiñ anjalatananiñ Herod-ñum, tuyuğiniğaa Herod-mun tavraniitmiñiqsuamun Jerusalem-mi. 8 Herod quviasupiağatağniqsuq tautukamiuŋi Jesus, atakkii tusaaplugu suli qiniğummiuqługu inilğatluk. Tautukummiuğniqsuq Jesus savakpan quvinqaqtuanik. 9 Herod-ñum apiqsruqtaqsniğaa Jesus iñugiaktuanik apiqsruutunik, aglaan Jesus-ñum kiunijiniğaa. 10 Qaukñijich agaayuliqsıt suli aglaliqirit qapinjaiqsauraqhutij pasiuğniğaat Jesus. 11 Herod-ñum anjuuyiuqtañiŋu mitautiginiğaat Jesus suvasağinjitlugu. Atipkaqługu atangum atnuğaallautanjanik utiqitinniğaat Pilate-mun. 12 Taavrumani uvlumi Herod-lu Pilate-lu ilauragiiksinniqsuq sivuani uumigiikkaluaqtuak.

Jesus Tuquruksrağugaa

13 Pilate-ñum katipkağniğai qaukñijich agaayuliqsıtlu sivulliuqtit iñuillu, 14 suli nipliutiplugich tamatkua, “Tikiutiğiksi una anjun uvajunun nipliqhusi sivulliuallautanijniñiplugich iñuich. Isivgiuğaluaqługu sivuqqaqsitni paqitlaitchiga savamaqłutuiağługu pasiuğitupsitniik. 15 Unniñ Herod-tuuq paqitchinjichuq agvisiksramik, atakkii utiqitqiniğaa uvaptik-nun. Una anjun piitchuq sumik tuqurrutauyumiñaqtuamik ilaanun. 16 Taatnağluŋa ipiğaqtuqtitqağługu aullaqtikisigiga.” 17 [Pilate patchisaiqsıtchisuuruq atautchimik isiq-tamik niğiqpagvikaam uvluanil]. 18 Iñugaagruiç niplianiqsıt, “Tuqutchiuŋi taamna iñuk aasiiñ tigutaaqtaunaiqsıllu Barabbas!” 19 (Barabbas isiqtauniqsuq atakkii ilaaplumi tamatkunani ağayakhutij nunaaqçimi tuqutchiruanil). 20 Pilate-ñum Jesus patchi-saiğukkaluağaa. Taatnamik uqağvigitqikkaluağai iñugaagruiç. 21 Aglaan iğialaniqsıt nipi-tusiplutij, “Kikiaktuutisiun! Kikiaktuutili sannigutamun!” 22 Pilate-ñum piñatchiğługu ni-pliğniqsuq, “Sumik savamaqłutuiaqpa? Paqitchinjichuŋa sumik tuqurrutauyumiñaqtuamik ilaanun. Ipiğaqtuqtillugu patchisaiğisigiga.” 23 Aglaan iğialapsauragniqsıt kikiaqtuutiraksraup-iağniplugu sannigutamun. Kiisaimmalu iğialağimiktigun akimavut.

24 Uvvaasiiñ Pilate-ñum atanniğniğaa Jesus kipiçniğutaatitun. 25 Pilate-ñum pituiğniğaa Barabbas pisukkaŋat, taamna isiqtauruuq atakkii ilaaplumi tamatkunani ağayakhutij iñuqaqtuani, aasiiñ qaitługu Jesus ilinjitun pisuhatitun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

26 Anjuuyiuqtit sivulligniğaat Jesus. Pisullağmij paaqsniqsıt iñuñmik Cyrene-nağmiumik atiqaqtuamik Simon aitmuktuamik nautchiiviniñ. Tamatkua nunuriniğaat akiyağiaquplugu sannigutamik aquagun Jesus-ñum. 27 Iñugiallapiaqtuut iñuich malinjigaat. Akungatni itmiñiqsıt ağnat qairuat uigualaplutij. 28 Jesus-ñum kinjaqami nipliutiniğai, “Ağnaanjsii Jerusalem-ñum! Qirratiginasitŋa aglaan qirratigisitchi ilipsitñun qitunğapsitñunlu. 29 Atakkii uvlut qallirut iñuich nipliğisihhat, ‘Quvianamiurut taapkua ağnat qitunğaitchuat sinaiyautlaitchuatlu miluktichisimaitchuatu.’ 30 Taivrumani uvlumi iñuich nipliğisirut iğğiñun, ‘Katagitchi uvaptikunun!’

suli qimiğaanun, ‘Iriqtigut.’

Hosea 10:8

31 Atakkii taatnatun irrutikpatruŋ patchisaitchuuaq pakmapak, qanutun irrutiniñiaqmivat iñuñmik taimanigu?”

32 Malğuk atak iññuk, iluqatik savamaqłuksimaruaq, tuqqtauruksraupmiñiqsuq piqataulugik Jesus-mi. 33 Anjuuyiuqtit tikiñniqsıt atiqaqtuamun “Saunğa niaqum.” Tavrani kikiaktuutiniğaat Jesus suli taapkuak savamaqłuksimaruaq piqasiğługu, ilaqataa taliqqian tujaanun suli ilaqataa saumian tujaanun. 34 Jesus nipliğniqsuq, “Aapaan, natqigutikkich tamatkua iñuich! Nalugaat sumik savaaqatilaaqtin.” Avguğniğaiç

atnugaanji nalautchagautigiplugich. ³⁵ Iñuich qichaqtuat tautuktuagnaagaat. Jew-njuruat sivulliuqtinjsa mitautiginigaat, “Annautiragigai atlat. Ki anniqsugli inmiñik Christ-njuyumi, Anniqsuqti akiqsruutauruaq Agaayyutim piksraqtaagikkañal!” ³⁶ Anjuyyiuqtit mitautigipmiñigaat. Utlakkugu aatchuñigaat sunağnituchamik misuqqumik ³⁷ nipliqhutin, “Anniqsugiñ ilipnik umialigikpatin Jew-njuruat!” ³⁸ Niaquan qulaagun aglaklugich uqalñich, “Taamnauvva umialgat Jew-njuruat.”

³⁹ Ilaqataan savamaqłuksimaruum nivinjaruam uqağniqluktaqmifñigaa, “Christ-njoguvich anniqsugiñ ilipnik uvaguglu!” ⁴⁰ Aglaan ilaqataan iñiqtiğniğaa nipliqhuni, “Taluğinjitpiuñ Agaayyun? Tuqqutaksraurintuuq ilaatun. ⁴¹ Tuquniaqtuguk nalautlugu atakkii taat-nağnaqhunuk; aglaan taamna savaaqanjitchuq pigiituchamik.” ⁴² Aasiñ nipliutiniğaa, “Jesus, itqağillaññianñja tikitchuvich añaayyuqatipnuni!” ⁴³ Jesus-njum nipliutiniğaa, “Akiqsrugikpiñ, marrumani uvlumi piqasiğisigikma utaqqivinñmi.”

Jesus Tuquruq

⁴⁴ Uvluq qitiqquqman siqifññaaginjaiğniğisuuq taaqsipluni nunapayaami piñasunun ilipman sassağ; ⁴⁵ talukuyaaq [sapukutchiutauruaq] nivinjaruaq agaayyuvikpañmi siiksigiñisuuq tatpichakña takunujaağlaan. ⁴⁶ Jesus nipaalaliğisuuq, “Aapaan! Argaknun iligiga irusiğal!” Taatnaamikami tuquniqsuq. ⁴⁷ Rome-mağmiut gaukhiata anjuyyiuqtit tautuklugu tamanna atuumaruuaq kamaksruğniğaa Agaayyun nipliqhuni, “Illumutun taamna anjun nalaunñaruq!” ⁴⁸ Iñuich katiruat qifñiğiaqlugu kikiaktuutriñiq tautukamitruñ tamanna atuumaruuaq, utiğniqsut kinjuniğmiknun ipigtutçhallapiaqhutin. ⁴⁹ Iluqatin tamatkuua ilisimaruat Jesus-mik ilağipluğillu ağnat maliktuat Galilee-miñ qichağniqsut taiñakñatluk qifñiğiaqhutin.

Jesus Iluviğniğaat

⁵⁰⁻⁵¹ Iñuqaqmifñisuuq atilinjmik Joseph-mik Arimathea-ğmiumik, nunaaqqimiñ Judea-mi, nalaunñaruuaq qanutitanitçhuaglu iñuk, sulii utaqqifñisuuq tikiñiqsrañjanik añaayyuqataan Agaayyutim. Ilaugaluahuni uqaqsittaaqtitçhirini aniqataunjiñniqsuq sivunniucmata tuqutçhuklugu Jesus. ⁵² Joseph-njum utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginigaa timaa Jesus-njum pisuklugu. ⁵³ Tavrakña atqağlugu timaa Jesus-njum, nimiqsruğniğaa ukiñhaagiksaamik, ilipluğusaifiñ iluviñluqtamun uyağañmi atunganitçhuamun. ⁵⁴ Iluqani tamanna atuumaniqsuq minguiqsiağvium uvluua aullağniyasipman. ⁵⁵ Ağnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miñ malinjigaat Joseph tautukluguasiñ qanuq Jesus-njum timaa ilipmagu iluviğmun. ⁵⁶ Utiqhutin kinjuniğmiknun itqanaiyağniğaiç tiprağiksautilgiç uqsruğutiksrai timaan Jesus. Jew-njuruat minguiqsiağviatni minguiqsigiñisut kamagiplugu tillisaa Moses-njum.

24

Jesus Anjipkakkauruq Tuqutiğmiñ

¹ Uvlaatchaurañjanii sivullium uvlum akunniqsaaami ağnat iluviğmunñisut saagaqhutin tiprağiksautilinjnik uqsruğutiksrafiñk itqanaiyaagmiknik. ² Paqinigaat uyağak aqsraqtinjaniqsuaq paananiñ iluvğun. ³ Tavraasiñ isiqañin paqinigiñniğaat timaa atanguruam Jesus. ⁴ Qanuqsausiuqtitlugich tavrakñatçhiaq malğuk anjutik qitfñağnaqtuanik atnugaallak qichağniqsuk saniğaatni. ⁵ Iqsitçhahutin ağnat sikinniqsut nunamun. Anjutik nipliutiniğaiç, “Suvaata tautugiaqpisi iñuuruamik akungatni tuqunaruat? ⁶ Uvaniingitçhuq atakkii iñugutqisuuq. Itqallaksiñ qanuq uqaqtılañja ilipsitñun Galilee-miinnjağmiñi, itna, ⁷ Iğñiña Iñuum qaisauruksrauruq killuuruanun iñunñun kikiaktuutikkauluni, aasiñ piñayuatigun uvlut anjitiqikkumapluni iñuuligmun.” ⁸ Ağnat itqağniğaat uqağikkaña. ⁹ Utiqhutin iluviğmiñ uqautiniğaiç qulit atausiq maliguaqtit atlatlu iluqaitñik tamatkuninja. ¹⁰ Taapkuua ağnat Mary Magdalene, Joanna-lu, Mary-lu aakaña James-njum, sulii atlat ağnat. Uqautiniğaiç uqçiraqtit tamatkuninja atuumaruunik iluviğmi. ¹¹ Aglaan maliguaqtit isumaniqsut ağnat piñijiqiniplugich. Taatnamik ukpiğinjifñiğaiç. ¹² Aglaan Peter makitiqhuni aqpalisruğniğisuuq iluviğmun; auğrukami tautunigaa nimğutaa ukiñhaagiksauq kisan. Kinjuniğmikhuni quviğsuutiginigai tamatkuua atuummiruat.

Pisukkataağniqsuk Emmaus-mun

¹³ Taavrumani uvlumi malğuk Jesus-njum maliguaqtik nunaaqçuuramunñiağniqsuk atilinjmun Emmaus-mik, uñasiksilaqaqtuaq tallimat malğunji mile-lanik Jerusalem-miñ. ¹⁴ Pisullağmik uqağniqsuk iluqaanik atuumaruamik. ¹⁵ Uqqaagiksitlugik Jesus pisuqasiğniğik; ¹⁶ tautukkaluağniğaa aglaan ilisağinjifñiğaa. ¹⁷ Jesus-njum nipliutiniğik, “Sumik uqaqpsik pisuktuałhaptikni?”

Qichaqpaalñajniqsuk alianaqsiplutik. ¹⁸ Ilaqataan atilgum Cleopas-mik apiqsruğniğaa, “Kisivich naluvalunijisutin Jerusalem-mi atuumapman tamanna ikpaksravak.” ¹⁹ Jesus-njum apiqsruğniğik, “Sunik?” Kiuniğaa, “Tamatkuninja atuumaruunik Jesus Nazareth-miumun.

Taamna anun sivuniksriqirauniqsuq sanjiaqtauq uqahigimigun savaagmigunlu sivuğaatri Agaayyutimlu inuillu. ²⁰ Qauklijich agaayuliqsipta suli sivulluqtipta sivunigñigaat kikiaktuutitquplugulu tuqquautquplugulu. ²¹ Niğiugağigaluakkaqput ilaanuniplugu tasuqsairuksrauplugu Israel-aagmiunik. Marrumani uvluni pinayugiğaat atuumapmanaglaan. ²² İapta ağnat tupakkaatigut pitlukkugunniiñ. Taapkua utlautiniqsut qauniuraami iluviğmun, ²³ aglaan paqinğiniğigaat timaa. Utiqamin nipliğniqsut tautunniplutin isagullağgaat uqautrurañnarñnik Jesus inuuniplugu. ²⁴ İlavut utlautiniqsut iluviğmun paqitlugu taatnatupiaq ağnat uqahhatitun, aglaan qiniñitmiñigaat Jesus.” ²⁵ Tavrali Jesus-ñum nipliutiniğik, “Qanutun isumailaaqtigivisik! Qanutun sukaisigivisik ukpiqsriğiksrapstitñik supayaanik sivuniksriqirit uqautaitñik! ²⁶ Uqağniğugaut Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruaq nagliksaaqtuksrauniplugu tamatkuniña isigaluaqani kamanautmiñun.” ²⁷ Jesus-ñum ilitçhuğipkağniğik uqautigikkauruanik inçmigun iluqaitñi Agaayyutim uqahhiñi, aullagñiipłuni makpigaanñiñ Moses-ñum suli aglanjitñiñ iluqatin sivuniksriqirit.

²⁸ Qallikamin nunaaqquramun igliğvinçmiknun, Jesus pisuktuiñağniqsuq qaaniñağniaqtuatun. ²⁹ Aglaan nutqaqtinnigaak nipliçhutik, “İttuallagiñ uvaptikni. Taaqsiasiqsigaatigut.” Maliklugik nayuğniğik. ³⁰ Jesus aquvinniqsuq niğiqaşiguklugik. Tigusikami qaqqumik quyanigaa Agaayyun. Avguğlugu qaqquq qaiñniğaa ilinçkun. ³¹ İrratik ançmaqmata ilisağiaqsiliğniğaa. Aglaan qiniğnaiqsigñiqsuq ilinçkniñ. ³² Uqaqsiaşiqsuq inçmiknun, “Uunaaqsağaluaqpiniç uummatiptikni uqaqatigipmatiguk tumitçaani suli kanjicsipkaqlugu Agaayyutim uqalça uvaptiknun.” ³³ Maksriçhutik utiqtiğniqsuk Jerusalem-mun. Paqinnigaik qulit atautçhich maliguaqtit katimaqatiqaqtuat atanik. ³⁴ Tamatkua katimaruat niplianiqsut, “Atanğuruuq anjitqiniğniqsuq ilumun! Sagviğniqsuq Simon-mun.” ³⁵ Malğuk utiqtiqtuak uqautiniğaiç atuumaruamik tumitçaani suli qanuq ilinçkniç ilisaqsriğimçmiknik Ataniğmik avguipman qaqqumik.

Jesus Sagviqsuq Maliguaqtimiñun

³⁶ Malğuk uqaqtitlugik taavrumiña, tavrakñatchiaq ataniq Jesus qichaaniktigñiqsuq akunğatni nipliutiplugich, “Tutqitiqagitçhil!” ³⁷ Tatamitçanñiqsut atakkii tautukkasunñiaçhutinç aliuqtumik. ³⁸ Aglaan nipliutiniğai, “Suvaata tupaktiqpisi? Suvaata ukpiqsriñitpisi? ³⁹ Tautuksigich argatka isigatkalu. Uvañaupiaqtuña. Aksigluña ilitçhuğiniaqtusi. Atakkii aliuqtuq timiçanitçhuq sauniçangitłuni lu uvaptun.” ⁴⁰ Uqaqami taavrumiña qiniçitkai arganmiñik suli isiganmiñik. ⁴¹ Maliguaqtit ukpiğilguiniğgaatsuli aglaan quviğusukhutinç quviasullapiaçhutinçlu. Jesus-ñum apiqsruğniğai, “Uvani niçksraqaqçpisi?” ⁴² Aatçhuğniğgaat igaamik iqaluçmik. ⁴³ Tiguplugu niğiñigaa sivuğaatri.

⁴⁴ Tavra nipliutiniğai, “Tamatkua uqaqtigikkatka ilipsitñunimma nayuutiniğagma ilipsitni, suapayaaq atuumaniğniplugu aglausimaruatun uvapkun maligutaksraña Moses-ñum suli aglaanjitni sivuniksriqirit suli Psalms-ni.” ⁴⁵ Tavra ançmağniğai isummatinç kanjicsitquplugich uqaçhanik Agaayyutim. ⁴⁶ Nipliutiniğai, “Taamna aglausimaruuq, Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruaq, nagliksaaqtuksrauruq tuqulunilu anitqiksuksraupluni tuqunaruaniñ piñayuatigun uvlut, ⁴⁷ suli atqagun tusaayugaagiksuaq quliaqtuakkağisiruq isummitqijikun suli natqutikkauçkun killuqsautiniñ inçunun nanipayaq, aullagñiilugu Jerusalem-miñ. ⁴⁸ İisimaraugisirusi tamatkunuuna. ⁴⁹ Tuyuğisigipsi İrrusillaçtanik Agaayyutim akiqsruutigikkanaçnik. Utaqçiruksraurusi nunaaqçimi sançim pakmakña tikiñiñiahanunaglaan ilipsitñun.”

Jesus Qilaçmuutikkauruq

⁵⁰ Jesus-ñum annisiniğai nunaaqçimiñ Bethany-m tunaanun. Tavrani isaklugich argançni piçitiksriñniğai maliguaqtini. ⁵¹ Jesus agaayutillaisa aullautikkauniqsuq pakmuña. ⁵² Maliguaqtit agaayyuviginiğgaat utiqçutinçasiñ Jerusalem-mun quviasullapiaçgataçhutinç. ⁵³ Ataramik agaayyuvikpaçmiñniqsut [nançaqçugu] quyaplugu Agaayyun.

Uqal̄hich Aglaani John-ŋum

Uqalthum Timinil̄ha

¹ Aullaŋniisaqqaagatahigmi ittuq Uqaliq, Uqaliq iqataupluni Agaayyutmi, suli Uqaliq Agaayyutaupluni. ² Ilaa piqatauniqsuq Agaayyutmi aullaŋniisaqqaagatahigmi. ³ Taavrumuuna Uqalikun Agaayyutim iñiqtaŋigai supayaat. Atausriuraqunniñ iluqaaniñ iñiqtaŋikkañaniñ iñiqtaungitchuq ilaa piillugu. ⁴ Uqaliq kanjigigaa iñuulhum. Taavruma iñuulhum iñuich qaggutigai, kanjigsiksranatnun Agaayyutmik. ⁵ Taamna qauma qaggutriruaq taagtumik, taagtuum qamilguitchaa.

⁶ Agaayyun kilgiruaksramik tuyuqagñiqsuq, iñuñmik atilijmik John-mik, ⁷ taivrumuuna qaumakun iñuñnik uqautriyaqtitlugu. Aggigñiqsuq iluqaisa kilgutmik tusraatquplugich ukpiqsritquplugillu. ⁸ John ilaa taivrumiñaugitchaluaqhuni, aggigñiqsuq taivrumiña qaumamik uqautriyaqhuni.

⁹ Taimmataimña qauma ilumun aggigñigmiñi nunam iñuiñun kanjigsipchaityaqtuq iñupayaanik nunami. ¹⁰ Ilaa itman nunami, nuna iñiqtaupluni Ilaagun, naagasuli nunam iñuiñ ilitchuŋingñiñigaa. ¹¹ Ilaa ilamiñun tikitman, ilaiñ akuqtungitchaat. ¹² Aglaan ilañich ukpiqsriplutin akuqtuiruat ilaanik, ilaan qitungaŋiliutipkaŋai Agaayyutmun. ¹³ Tamatkua aniñgitchut timim qitungiulhagun naagaqaa iñuum pisulhagun, aglaan anitqinñiqsut tuvraglugu Agaayyutim pisulha.

¹⁴ Taamna taggisigiqtuq Uqaliq iñuguqhuni akunnaptikni iñuuniaqtuq. Uvagut qinñigikput kamanautaa inuqtuummataitchuaq iluaqutritikun suli ilumutuulikun. Taamna kamañun pilijun Ilaan akuqtuaŋigaa aapamiñiñ Iññituanjuligimigun. ¹⁵ John-ŋum taamna uqautiginigaa. Itnautigiplugu, "Taamna uqautigikkaka itnaqama, "Taimña aggigsuaksraq aqupkun kamanatluktuq uvañniñ, takku anigaluaqnaña inñaniksimaqhuni." ¹⁶ Inuqtuusrimaiñigmiñiñ nagliktaŋimigun Ilaan pilijutiqaaŋit; iluqata ikayugaŋit igut ikayutqigaaghuta iluaqutmigun. ¹⁷ Agaayyutim qaitchaa maligutaksraq uumuuna Moseskun, aglaan iluaqqun suli ilumutuuliq Jesus Christ-kun aggigsuk. ¹⁸ Kia-unniñ Agaayyun qinñigagqsimaitchaa, kisimi Atautchim, taavruma atrinjuruam Agaayyutmi suli Aapam sanigaaniittuam, ilitchuŋipkautigigaa.

John Paptaaqtichirim Niplitha Christ-ŋungñiñipluni

¹⁹ Jew-nuruat Jerusalem-miñ tuyuqagñiqmata agaayuliqsunik Levi-tkuayaaniglu apiqsruŋigalugu John kisuupmanñan, ²⁰ itna kiggutiksraisañaqani uqautiniŋai nalupqinaiqŋugu, "Uvaña Christ-ŋungitchuña; Anniqsuqtiksrautaungitchuña." ²¹ "Kisuuvitmi? Elijah-ŋuvich?" John-ŋum kiuniŋai, "Taavrumiñaugitchuña." "Naaga taimña Moses-ŋum uqautigikkana sivuniksriqiravich?" John-ŋum piñigai, "Taimñaungitchuña." ²² Nipliutitilginiñigaa, "Uqautitigutmi kisuutilaanik. Uvagut kiggutiqtuksraurugut tuyugiritipkun. Qanuqsamma nipliutigivich ilipkun?" ²³ John kiuniŋai, "Uvaña taimña uruña uqagimakkana Isaiah-m sivuniksriqirim, itna, Iñuk tuŋluqtuq iñuilaamiñ,

Itqanaiyautisiuñ apqutiksraña Atanŋum,
nalŋuglugu tumiksraña."

Isaiah 40:3

²⁴⁻²⁵ Taapkua uqqiraqtit tuyuruat Pharisee-ŋuruaniñ, John apigilginiñigaa, "Uvva, Christ-ŋungñiñiguvich naagaqaa Elijah-ŋungitchuvich, naagaqaa taimña sivuniksriqiraungitchuvich, suvaata paptaagivich?" ²⁶ John kiuniŋai, "Uvaña paptaaŋutiqtuqna imikun. Aglaan akunnapsitni qichaqtuq ilitchuŋimaisaqsi. ²⁷ Ilaa aqupkun savgigisiruq. Uvaña sijnijuguyumiñaitchunajunniñ alugutiñnik." ²⁸ Tamatkua atuummiñiqsut Bethany-mi Perea-mi Jordan taavanitchianani John-ŋum paptaaqtitchiviani.

Agaayyutim Ipnaiyaana

²⁹ Uvlutqikman John-ŋum Jesus qiniŋigaa utlautiruaq inñiñun, aasrii upyaklugu, "Uvvauna Agaayyutim ipnaiyaana piigityaqtuq nunam iñuiñ killuutaatnik! ³⁰ Ilaa taimña uruq uqautigikkaka itnautigiplugu, "Iñuk imma aggigñiaqtuq akiaqtiksraŋa. Kamanatluktuq uvañniñ, takku ilaa anigaluaqnaña inñaniksimaqhuni." ³¹ Uvaña nalugaluaqŋugu kisuugisiñha, tikiumaruña paptaaŋusriqŋuna imigimik ilitchuŋipkautigisrukugu Israel-aagmiun." ³² Uvva itnailijugu John-ŋum ilisimariŋaa, "Uvaña qiniŋigaa Ippitchuq Irrusriq atqaqtuq pakmakña atriqaqhuni tiñmiaŋruuratun aasrii ilaaniñluni. ³³ Kanjigsianingitchaluaŋiga kisuutilaana, aglaan Agaayyutim tuyugirima imikun paptaaŋityaqŋuna, uqautigaana itna, "Ivich qiniŋigisiñ Ippitchuq Irrusriq atqaqpan aasrii inillaguni iñuñmun, ilaa taimñaugisiruq paptaaŋiruksraq Ippitchuakun Irrutchikun."

³⁴ Aasrii uvaŋa qĩñianikkiga taamna atuumaruaq aasrii uqautigitluplugu Iǵñiǵihagun Agaayyutmun.”

Jesus-ŋum Sivulliich Maliguaqtai

³⁵ Uvlutqikman John taraniilǵiñiǵisq malǵuŋnik maliguaqtinmiñ piqasriqhuni. ³⁶ Qiñiqamiuŋ Jesus apqusraaqtuaq John-ŋum upyaŋniǵaa, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiyaana.” ³⁷ Taapkuak maliguaqtik tusraaplugu taatnaqman, maliutiniǵaaq Jesus. ³⁸ Jesus-ŋum kinjaqami, maliutiniqmakni qĩñiǵugik apiginiǵik, “Sua pakikpichu?” Taapkuak kiuniǵaaq, “Rabbi, nani tukkuqaqpih?” (Taamnaguuq Rabbi mumiutiqaqtuaq ilisautrimik.) ³⁹ Ilaan kiuniǵik, “Uvuŋaǵutik qĩñiǵiatku!” Taapkuak utlauti’amik qĩñiǵiǵaaq nani irviqaqtılaaŋa, aasrii uvlivigiplugu. Sisamanun tuqtuqtaq iliyuŋnaqsiruami sassaŋ unnuksraaqman. ⁴⁰ Taapkuak tusraaplutik John-ŋum uqautaanik maliutruruak Jesus-mik ilaqataa atiqagñiǵisq Andrew-mik, Simon Peter-m aniqatigiplugu. ⁴¹ Andrew-m sivulliuplugu paqilǵaaǵniǵaa aniqatni Simon uqautiplugu, “Uvaguk paqitkikpuk Messiah” (mumiutiqaqtuaq Christ-mik naagaqaa Anniqsuqtimik), ⁴² aasrii Simon Jesus-muutiplugu. Jesus-ŋum qĩñiǵlugu nipliutiniǵaa, “Ilvichuvva Simon, iǵñiŋa John. Taiyuutinikkisirutin Cephas-mik” (mumiutiqaqtuamik Peter-mik Iyaǵarǵimiglu).

Jesus Tuqłuiħa Philip-mik Suli Nathanael-mik

⁴³ Uvlutqikman Jesus sivunniǵiǵisq Galilee-mugukhuni. Ilaan Philip paqitlugu nipliutiniǵaa, “Maliguaŋna!” ⁴⁴ Philip-guuq Bethsaida-ǵmiuŋniqsuaqtuuq Andrew-mlu Peter-mlu irviakni. ⁴⁵ Philip-ŋumli nalautilugu Nathanael, uqautiniǵaa “Uvagut paqitkikpuk taimña Moses-ŋum uqautigimakkaŋa maligutaksrani suli sivuniksriqirir uqautigikkaŋat. Ilaa Jesus-ŋuniqsuq, Nazareth-miu, Joseph-ŋum iǵñiŋa.” ⁴⁶ Nathanael-ŋum piñiǵaa, “Qanusriq naku-uruuq agǵilava Nazareth-miñ?” Philip kiugaa, “Kiataamili qĩñiǵiaqsaguu!” ⁴⁷ Jesus-ŋum qĩñiqamiuŋ Nathanael utlauriruaq inmiñun nipliǵiǵisq, “Uvvauna Israel-aǵmiupiagataq! Ilaani piitchuq pigilaaq.” ⁴⁸ Nathanael-ŋum apiqsruǵniǵaa, “Qanuqługu ilisimaviŋa?” Jesus-ŋum kiugaa, “Philip-mun tuqługaluqaqtinrak qĩñianiniǵikpiñ atanjusrima'avich asrir-riǵaqtuami napaqtumi.” ⁴⁹ Nathanael-ŋum kiugaa, “Ilsautrii! Ilvich Agaayyutim Iǵñiǵiniǵaatin! Israel-aǵmiut umialiginiǵaatin!” ⁵⁰ Jesus-ŋum kiugaa, “Ilvich ukpiliqsipchik qĩñiǵni'apkiñ sivuani ataani napaqtum asrirriǵaqtuam? Qĩñiǵisirutin kamanatluktuanik taavrumakŋa.” ⁵¹ Jesus-ŋum nipliutipsaaǵniǵai, “Ilu muturuamik nipliutigipsi, ilipsi qĩñiǵisigiksi qılak aŋmaqpan suli Agaayyutim israǵulgi mayutmuktuat naagaqaa atqaqtuat Iñuum Iǵñiŋanun.”

2

Jesus-ŋum Atlanŋuqtitchiħa Imiǵmik Misruqqumun

¹ Uvluk piñayuakun katchuutniaqtuak inniqsuk Cana-mi nunaaqqimi Galilee-mi ituami. Jesus-ŋum aakaŋa itmiñiǵisq. ² Suli Jesus-lu maliguaqtinilu aiyugaaqtupmiñiǵisq katchuutniaqtuauŋun. ³ Misruǵuutaat nuŋupman, Jesus-ŋum aakaŋan nipliutiniǵaa, “Ukua misruǵuutaiqsut.” ⁴ Jesus-ŋum kiuniǵaa, “Tiliuqtaksraǵiŋitichikma sutquluŋa. Piviksraǵasuli tikiumaitchuq.” ⁵ Jesus-ŋum aakaŋan uqautiniǵai savaktit, “Piyumigiksi qanupayaaq tilkpasri.” ⁶ Taraniguuq itchaksrat qattalial iyǵaǵi imiǵnun inniqsut, atausriq immaquttilaagallaapluni iñuiñiǵaqtun naagaqaa iñuiñiǵa qulit gallon-tun, Jew-ŋuruat maligutaksrirusriǵikkaǵmikkun iǵǵuutiksraqtuǵvikaanich. ⁷ Jesus-ŋum uqautiniǵai, “Immiqsigik qattat imiǵmik.” Tarra immiǵniǵaich qaqlukpiuraqługich. ⁸ Tarakŋaasrii Jesus-ŋum nipliutigai, “Tarakŋa qalusriusri, niǵiqpaktuat aŋalataat payuksiuŋ!” Taapkuu payuŋniǵaat. ⁹ Aŋalataata niǵiqpaktuat uukamiuŋ imiq misruǵuǵuqtitaq naluniǵaa nakitñiǵaqtulaaŋa tamarruma misruqqum, aglaan taapkuu savaktit qalusriuat imiǵmik ilisimaniǵaat. Taavruma aŋalataata niǵiqpaktuat tuqługniǵaa uiksraun, ¹⁰ nipliutiplugu, “Atlas autaaqtitchiraqtut misruǵuǵiŋiŋksramik sivulliuplugu, aasrii aiyugaaktat imianikmata, akiitluŋniqsramik piqaqtitkaqsilpugich. Aglaan ilvich itinniǵiñ misruǵuǵiŋiŋqsraq isruanunaglaan.” ¹¹ Sivulliuppiuŋnuplugu taamna quvinaqtuaq savaaq Jesus-ŋum iñiǵtaǵiniǵaa Cana-mi Galilee-miittuami. Ilaan kamanautni qĩñiqtinniǵaa. Aasrii maliguaqtaiñ ukpiǵiliutipsaǵniǵaat. ¹² Tamarruma aquagun Jesus aakanilu nukatchianilu suli maliguaqtinji Capernaum-muŋniqsut, taraniasriiñ itlutin ikituurani uvluni.

Jesus-ŋum Suaqtuiyaiħa Agaayyuvikpauramik

¹³ Jew-ŋuruat niǵiqpagvikaŋat atilik Apqusaakkauliǵmik tikiyasriruq, aasriiñ Jesus Jerusalem-mun aullaǵniqsuq. ¹⁴ Agaayyuvikpaŋmi pakinniǵaa iñuich tunniuqqairuat ajuŋalluŋnik ipnaiñiǵlu tiŋmiǵruuraniglu suli simmiqsuqtit maninñik aquppiruat manniqiviniŋmikni. ¹⁵ Aasriiñ aklunaamik, ipiǵaqtuusriqhuni uumarupayaaat aninniǵai Jew-ŋuruat agaayyuvikpaŋatniñ, manniqiviniŋ simmiqsuirit maninñik ulǵutlugich, simmiqsuutiniŋ

siamitlugich. ¹⁶ Suli tiliplugich tunisiullaqtuat tinmiagruranik itnaqhuni, “Tamatkua uvakna anitichigik! Aapa tupqa tunisiuqqaiviguqnagu!” ¹⁷ Maliguaqtaif itqagñigaat uqahiq aglausimaruuaq itna, “Agaayyuun! Siqñigillapiahigma tupigikkapnik iluqnauqsimaaqtitkaana.” ¹⁸ Jew-ñuruat nipliutitqinñigaat apiqsruutmik, “Sumik quvignaqtuamik iñiqtaqagutin qinñiqinnayaqpiur uvaptiknun nalaulñi taatnasriqagavich?” ¹⁹ Jesus-ñum kiugai, “Unauvva agaayyuvikpak piyagupsiuñ, piñasruni uvluni nappatqikkisigira.” ²⁰ Jew-ñuruat apiqsruñigaat, “Piñasruni uvluni nappatqikkisiviur? Malğupiaq itchaksrani ukiuni nappagñiakkauruq agaayyuvikpak una!” ²¹ Aglaan Jesus uqautigikkana agaayyuvikpak atrinuniqsuq ilaan timaanun. ²² Taamani tuquhigmiñ anitqikman, maliguaqtaif itqagñigaat taatna uqalha, arguaqqtaitlugich aglausimaruuaq uqalñich, suli Jesus uqautigikkani.

Jesus Iñisimagai Iluqaisa Iñuich

²³ Jesus Jerusalem-mi itilugu niğiqpavikaami taggisigiqtuami Apqusraaqtitaluğmik iñuigtuakt ukpiginigaat qinñiqamisigik quvignaqtuat savaani. ²⁴ Aglaan Jesus-ñum ilumutuuginginñigai, atakkii ilaan iñuich iñisimaağiklugich. ²⁵ Iñuktigun kanjipsikagñiagnaqhuni inginñiqsuq, ilaan kanjicsimaağiklugich iñuich isrummatinjich.

3

Jesus-ñum Iñisautriñha Nicodemus-mik

¹ Uvvaasriñ inniqsuq iñuk atiqaqtuuaq Nicodemus-mik, Jew-ñuruat sivulliuqtaiñ ilañat, piqataupluni taapknunani Pharisee-ñuruani. ² Unnuat ilañatni utlautiniqsuq Jesus-mun nipliqhuni, “Iñisautrii! Iñuchugigikput ilvich iñisautriksrauplunin tuyuulñi Agaayyutmiñ. Kia-unniñ piyumiñaitchai quvignaqtuat savaat kisanik Agaayyutim piqasriumalugu.” ³ Jesus-ñum kiugaa, “Illumutuuruamik uqautigikpiñ, iñuum anitqinğisuağuni, Agaayyutim añaayyuqautaa qinñitlasriyumiñaitchaa.” ⁴ Nicodemus-ñum apiqsrułginiñigaa, “Qanuğuni iñuguaniktuaq anitqikkisiva? Nalupqinaitchuq, aakami iluanun isitqiaqsiyumiñaitchuq, aniiñ tuglilgitlasriługu.” ⁵ Jesus-ñum kiugaa, “Illumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiñ, Iñuk anitqinğisuağuni imikun suli Ipqitchuakun Irrutchikun isitlasriyumiñaitchuq Agaayyutim añaayyuqautaanun. ⁶ Tamatkua aniruat iñuñni iñugruñiaurut. Tamatkualiasrii kisiisa Ipqitchuam Irrutchim anitqiksitani iñuugisirut Ipqitchuakun Irrutchikun. ⁷ Quviguuruutiginagu nipliutiga, ‘Anitqiksukraupiaqtusri’.” ⁸ Anuği iglilgaqtuq napmupayaagukami, ilipsiasriñ tusraaplugu anuğim siğruñniña, aglaan iñisimatlaitchiksi nakiñ agğilha unniñ napmulha. Taatnatun kiñapayaaq ittuq animaaqtuuaq Ipqitchuakun Irrutchikun.” ⁹ Nicodemus-ñum apiqsruñigaat, “Qanuğuni taatniitlagisiva?” ¹⁰ Jesus-ñum kiugaa, “Ivich iñisautraugaluqhutin Israeł-mi taamna nalluniqpiur?” ¹¹ Illumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiñ, Uvagut uqagaqtugut iñisimakkaptiknik suli iñisautriraqtugut qinñikaptiknik. Aglaan nallipsi uqahiqput akuqtuğummataitchaa. ¹² Iłipsi ukpiginğitchipsitña uqautikapsi nunakñaqtatigun; qanuğusri ukpigitlasriğisivisitña uqautigupsi pakmakñaqtatigun?” ¹³ Kiñaaniiñ pakmuña mayuqsimaitchuq, aglaan Iñuum Iğñiña atqatqatuuq tatpakmakña. ¹⁴ Moses kivikmatun nimigianñuuaq nappaqtamun suviksraılaami, taatnatun Iñuum Iğñiña kiviktaksraugisiruq. ¹⁵ Kisupayaaq ukpiqsripluni turviñiktuaq ilaanik isruitchuamik iñuugisiruq.

¹⁶ “Agaayyutim nunam iñui piqpavagaitlugich, Iğñitlualuni aatchuutiginigaa. Kisupayaaq ukpiqsriñikun turviñiktuaq ilaanik tuquyumiñaitchuq, aglaan isruitchuamik iñuugisiruq. ¹⁷ Atakkii Agaayyutim Iğñiñi tuyuğingitçhaa atanniqsuqtatquplugu nunam iñuiñun aglaan anniqsuqtatquplugu iluqaitñun. ¹⁸ Kisupayaaq ukpiqsripluni tunñaviñiktuaq Iğñiñanik, atannisriaksraıtchuq. Aglaan ukpiqsriñitçhauq atanniqsimaañaniktuaq, takku ukpiqsriñikun tunñaviñiksimitluni Agaayyutim Iğñituağikkanañanik. ¹⁹ Taatnailiplugu taamna atanisriaksraq ittuq, qauma nunam iñuiñun tikitman. Aglaan iñuich piqpagitlukkaat taatqatuuq taavrumakña qaumamiñ, takku ilinjich irrusriñiksimaahutin pigiitçuamik. ²⁰ Kisupayaaam irrusriñiksimaahutim pigiitçuakun qauma uumigigaa, suli utlautisrut-laitçuq qaumamun, takku ilaan irrusriğiliutikkani pigiitçuuaq sagviquñitlugu. ²¹ Aglaan kisupayaaq irrusriñikkami ilumutuuruamik qaumamun utlautiraqtuq, taavrumuña qaumamun sagviumatquplugu irrusriğiliutikkani tupiksriñikun Agaayyutmik.”

John Paptaaqtitçhiri Iñisamarulha Jesus-kun

²² Taavruma aquagun Jesus-lu maliguaqtinilu allagñiqsut nunañanun Judea-m. Tarani ittuallañiqsuq ilinjitiñi suli paptaagipluni. ²³ John-tuuq paptaaginiqsuq Aenon-mi unasriñitçuamiñ Salem-miñ, takku imğukqahuni tamanna. Iñuich utlaaqağlugu ilaan paptaaqtağñigai. ²⁴ John taamna isiqsimaitçuqsuli isiqsivinjmun.

²⁵ John-ñum maliguaqtaif ilanjich uqaksraqtuasniñiqsut Jew-ñuruatlu taavrumuuna ipqiqsakkaukikun. ²⁶ Aasriñ John-mun utlautiplutin uqautiplugu, “Iñisautrii! Anjun

Atuqtaksraptiknun akitñautiniqsutin ikivgäpnik akiyaqavich.”¹¹ Ilaan kiuniğai, “Taivruma ihuaqsipkaqtima uqautigaana, ‘Iktivgatin tigulugich pisrugii.’”¹² Taapkua apiqsruğniğaat, “Kia taatnaquvatin?”¹³ Aglaan taavruma ihuaqsikkauruam iqtchuğinginiğaa kisuutillaana, atakkii Jesus tamaakña piigñiqsuq iñugiakpagitluni tamanna.¹⁴ Aquagun taavruma Jesus-ñum paçinnigaa Jew-ñuruat agaayyuvikpañatni aasriiñ nipliutiplugu, “Atañii. Pakma ihuaqsirutin. Killuqsatqinñiaqnak. Takku killuqsagañvich pigiiñluktuq tikitpiqtuq ilipnun.”¹⁵ Taavruma iñuum aullaqami Jew-ñuruat uqautiaqsiniğai Jesus-ñuniplugu ihuaqsipkaqtini.¹⁶ Taavrumiña piqusriqhutin Jew-ñuruat piyuagaqsiniğaat Jesus, ilaa ihuaqsiiñiplugu minguiqsiağvium uvluani.¹⁷ Jesus kiuniğai, “Aapaga savaktuq ataramik iñiqługu, sulı uvañaptuuq savaktuksraupmiuna.”¹⁸ Taavruma nipliutim Jew-ñuruat sivunniqsillapiagñigai tuqqtuchukługu, taavrumuunañhiñaungitçhuaq minguiqsiağvium atuqtasraigun aglaan nipliñhagunlu Agaayyutmik aapaqağnipluni sulı atriłiutipluni inñmiñik Agaayyutmun.

Iğñiğuruam Anjalatçhiha

¹⁹ Jesus kiugai, “Uqautigipsi ilumutuuruamik itna, Iğñiq iñiqtaqatlaitchuq inñmıgñhiñaq. Ilaa savaaqağtuq taavrumiña qiniñkagñmiñik Aapani savaaqaqman. Supayaamik Aapauruq iñiqtaqaqman, Iğñiñantuuq savaağirağigaa.”²⁰ Aapam Iğñi urriqsuutirağigaa iluqaanik savaağitlakkağmiñik, atakkii piqpagiplugu. Ilaan ilisautigisiplugu kamanatłuktuanikunniñ tamatkunakña iñiqtağikkaniñiñ, ilipsi quviğusrullapiatlasriłusri.²¹ Atriplugu Aapaa anjipçhairağiha tuquruunik iñugutqilğmun, taatnatullapiaq Iğñiña qaitçhitlaruq iñuuhğmik tamatkununa pisukkağmiñun.²² Aapaña inñmiñik atanniqsunğiqhuni, aglaan Iğñi qaitçhi-aninñigaa atanniñiğmik.²³ Taatnaqhuni iluqani kamakkun itkisiruq Iğñiñanun atriługu iñuich kamaqsriñhat Aapañanik. Kiñapayaaq kamakkutaitçhumi Iğñiñanun kamakkutait-miuq Aapañanun tuyuğiraanun.²⁴ Ilumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, Kiñapayaaq tusraaruq uqautimnik sulı ukpiqsiruaq tuyuğirimnik piññaktaqtuq isruitçhuamik iñuuhğmik. Taamna atanniqsuyumiñaitçhuq, aglaan pituğaaniqtuq tuqunaliğmiñ iñuuhğmun.

²⁵ “Uqautigipsi ilumutuullapiaqtuamik, Piviksraq tikiññiaqtuq, ami tikiumaaniktuq tuqunaruat tusraahksrañat nipaaniq Iğñiñan Agaayyutim, aasrii tamatkua tusraaruat iñuunıaqtut.”²⁶ Atriplugu Aapauruq Ilaa kanjuruuq iñuuhğmi, taatnatun Aapauruam inillakkaa Iğñiğikkani kanjıtlasriplugu iñuuhğmi.²⁷ Sulı qaitçhaa Iğñi nalaullugu anjalatçhiłksramik atanniqsuiñiğmik, atakkii Ilaa iñuum Iğñiğiplugu.²⁸ Taamna quviğusruutinagun, piviksraq tikiññiaqtuq tuquruat iluqatñ iluviñi tusraagisıñhat nipaaniq.²⁹ Aasrii ilinçh anitqıglutin iluvignıñ, tamatkua savaağıksuat anjılutin iñuuhğmun sulı tamatkua savaağıitçhuat anjılutin sivuuganaqtuamun atanniqsıuviksrağmiknun.

İlisimarit Jesus-kun

³⁰ “Sumik savaaqağumiñaitçhuña uvapkuñıaq. Uqausriusriğa tuvraqługu Agaayyutmiñ atanniiraqtuna. Taatnaqhutin atanniutitka nalaunñarut, takku pisuñhapkun itinğitługu, aglaan tuyuğirima pisuñhagun.”³¹ Uvapkuñıaq uqaqsagañiğuma, iñuich ukpiğiyumiñaitçhaat ilumutuunıplugu.³² Aglaan ittuq uqautigiriga, uqaqtuq ilumutun uvapkun.³³ Ilipsi tuyuqaqapsi iñuñnik kanjıqsıuqtuksranik John-mun Paptaaqitçhirimun, ilaan uqautigaasri taavrumuuna ilumutuuruamik.³⁴ Iñuñmik ilisimariqağnanğitçhualuqłuna, aglaan taamna nipliutiğigiga ilipsi anniqsuquplusri.³⁵ John atriqaqtuq nanñimik ikimaruamik qaum-agisıplugu, ilipsipsuuq sivikçhuami taimani quviagigiksi qaumagikkana.³⁶ Aglaansulı uvapkun piqaqtuna ilisimarimik kamanatłuktuamik John-ñum ilisimaraulñhanıñunniñ, makua savaat iñiqtağikkagñma, Aapaa qaisaniñ savaağitquplugich itqanaıglugich tamatkua nalupqı-naiqsruğaat Aapamun tuyuğiğaa.³⁷ Aapauruqaqtuuq tuyuqaqtuq uvañnik uqaqtuq tamar-rumuuna, ilipsi tusraangaqsımaitçhualuagiksi nipaa unniñ kigiñana qiniğıluq.³⁸ Ilipsi uqauttutai pıngitługich unniñ ukpıngitługu taamna tuyuğikkana.³⁹ İlisaağigisi uqalhicçh aglausimaruat iñuuhğmik isruitçhuamik paqitçhiñasugıplusri. Tamarra tamatkua uqa-ğitquqtuq uvapkun,⁴⁰ aglaan piyummataitçhusri uvañnun utlautisrugusri aasrii piññıgusri iñuuhğmik uvapkun.

⁴¹ “Nangaqsıuñksraq iñuñniñ qiniğniagağingitçhiga.”⁴² Aglaan ilisimagiksi, suutnağingitçhiksi piqpaksrıñiq suvaluk Agaayyutim piqpaktaña.⁴³ Aggıqsunja Aapaa anjalatçhisaağun aasii akuqtunğitçhipsitña. Naagasulı iñuk kiña aggıqpan inñi sanñimigun, ilipsi akuq-ğniagağiksi.⁴⁴ İlipsi nangautisruuruani avatmun aasriñ suliqitçhıçhiksi nangausriaksraqsi Agaayyutmiñ kisanıñ. Qanugusrimi ukpiqsriñiaqpsı?⁴⁵ İsrummatiginagu uvañnun patchisıqutigisıñıłusri Aapaanun. Moses-ñum patchitri sagviummıgaa, taimñaami Moses ilipsi tunñavıgıkkıqsı.⁴⁶ İlumun ukpıginiğupsıun Moses, tunñavıginayaqmıgıpsıtña ukpıgıluqña takku ilaan aglaktıgun uqautıgıgaña.⁴⁷ Aglaan aglaağıkkani ukpıginiğıñapsıgıçh, qanugusri ukpiqsriğisıvısi uvañna uqalñimnik?”

6

Jesus-ñum Niǵipchailha 5,000 Anjutinik

¹ Taavruma aquagun Jesus ikaanjaruq taagatchianun narvanan Galilee-m. Taamna narvaq taggisigaqmiuq Tiberias-mik. ² Iñugiallapiaqtuat malilǵiññaat, atakkii ilñjisa qiriñlughich quvinqaqtuat savaañi iħaqsiřaǵaiħkun atniǵñaqtuanik. ³ Jesus qimiǵaamun mayuqhuni, aqvinniqsuq maliguaqtinilu. ⁴ Jew-njuruat niǵiqpagvikaanar taggisigaqtuuq Appusraaqtitaulǵmik tarani qalliñiqsuq.

⁵ Jesus qiriñlughich iñugiallapiaqtuat iñuich utlautiruat inmiñun nipliutiniǵaa Philip, "Nakiñ tauqsigayaqpisa niǵisuiǵutiksrañatnik ukua iñuich?" ⁶ Taavruminjaguquq nipliutiniǵaa Philip uuktuaqħugu, Jesus-ñum ilisimaanikkaluuqħugu suliksrani. ⁷ Philip-ñum kiunigaa, "Malǵuk kavluutik akiaknik naamayumiñaitchut qaqqiaqsisiǵisaguptigik iñulla mikiruoramikun-niñ niǵiyumiñaqsilugu." ⁸ Maliguaqtit ilañata, Andrew, Simon Peter-m aniqataa, nipliǵsuq, ⁹ "Uvvaavani nukatpiaǵruk piqagñiqsuq tallimanik qaqquuranik barley-nik suliqaluuraañnik. Aglaan suugisivat taapkua itna iñugiaktigiruami iñuñmi?" ¹⁰ Jesus nipliutigai, "Iñuich aqvutitchigik." Ivigaanupluniguuq tamanna. Iñuk iluqani aqvinniqsuq. Anjutihñat 5,000-siyuñnaq. ¹¹ Jesus-ñum qaqqiaq tigu'amiuñ, Agaayyun quyanigaa agaayupluni, autaaǵutaupluniasrii iñuñnun aquppiruanun. Taatnatunsuli iñiqtaqagñiqsuq qalukkun. Aasrii iluqatin niǵiñiqsut pisuiǵataqħutin. ¹² Niǵisullakmata, Jesus nipliutigai maliguaqtin, "Iħakupayaat katitchigik aasrii iksisruqaasri." ¹³ Katitchi'amin, imniǵniǵaich qulit malǵuñnik aguupmaich iħakuatnik tallimanin barley-niñ qaqquuranin iñuich niǵigivikkanañniñ. ¹⁴ Iñuich qiriñqamitruñ quvinqaqtuuaq savaaq Jesus-ñum iñiqtañna nipliñiqsut, "Iħumutun una ilaaniñiqsuq. Tarra sivuniksriqirauniqsuq agǵiqsuksrautauruuaq nunam iñuiniñun." ¹⁵ Jesus-ñum kanjisiñigaa iñuñnun umialiguqtinniaħiksrani nunuriluni. Taatnaqhuni unitlughich aullaumiugallañniqsuq qimiǵaanun kisimi.

Jesus-ñum Pisruħa Imǵum Qaanagan

¹⁶ Unnuksraaqman maliguaqtai narvamun utlautiniqsut. ¹⁷ Umiamun iki'amini utiqsiñiqsut Capernaum-mun ikaaqħugu narvaq. Unnuagūqman Jesus-ñum utlangiñniǵaisuli. ¹⁸ Anuǵiǵuutiqařaǵniǵai qailǵuutiplughich. ¹⁹ Maliguaqtit iputlutin piñasrunik naagaqaa sisamanik mile-lanik iglianigmiullu, qiriñiqsiñigaa Jesus pisruktuuaq imiǵmi qalliruuaq umiamun. Aasrii ilinich iqsiñchallapiagñiqsut. ²⁰ Jesus-ñum nipliutiniǵai, "Iqsiñasri! Uvañauruñ." ²¹ Taapkua ikiyumaliqsiptiagñigaa, aasrii ikipman taimmaiñaq umiam tikiññanikiñigaa sivuniǵikkani.

Jesus-ñum Qaqqianuħa Iñuuliǵmi

²² Uvlutqikman iñuich iñugiaktuat aullangitħuat tamaanananiñ narvam, ilħtuǵiniǵaa atausrisualuk umiaq taraniitilaanjanik. Jesus aullaqataungilħa maliguaqtimigun sulit itqagñigaa kisimin maliguaqtaiñ aullahat. ²³ Atlas umiat Tiberias-miñ talaagaqsisiñiqsut qaniñanun niǵiqpagviata Atanǵuruuaq agaayutrianikman. ²⁴ Iñugiaktuat kanjisiñiqsiñiqsut Jesus taraniñigilħa unniñ maliguaqtai, umianun ikiplutin Capernaum-mun aullagñiqsut pakakħugu. ²⁵ Narvam igluni iñuich Jesus paqitnamitruñ, nipliutiniǵaa, "Iħisautri! Qařaaglaan maunaqpich?" ²⁶ Jesus-ñum kiugai, "Iħumutuallapiagtuamik nipliutigipsi, paqitkipsitña takku niǵiħapsigun qaqqiamik pisuiǵataqħusri piqutigitlusruñaqñagich qiriñkasri quvinqaqtuuaq savaatka sanjigikkapkun. ²⁷ Sakuugutiqaasri niqimik piunǵiqsaqtuamik aglaan sakuugutiqagitchi niqimun ittuaksramun isruitchuamun iñuuliǵmun. Taamna niq iñuun Iǵniñan qaitkisigaa ilipsitñun, takku Agaayyutim Aapam nalunaigsaǵigaa iħaǵikkauħagun Ilaa." ²⁸ Tamatkua apiqsruǵaa, "Suruksrauvisa savaaqagñiagūpta Agaayyutim savaaniñik?" ²⁹ Jesus kiugai, "Uvva savaaq savaagitqukkana Agaayyutim ilipsitñun, ukpisiřitqugaasri ilaanik tuyugikkamiñik." ³⁰ Tamatkua kiugaat, "Sumik qiriñkiǵayaqsisigut quvinqaqtuamik sanjipkun, uvagut qiriñlugu ukpisiřitlasriħta ilipnik. Sumik iñiqtaqagayaqpich?" ³¹ Sivullivut niǵimarut taiyuutilinmik Manna-mik qaqqumik pakmakñaqtamik suviksraħlaami atriplugu uqautigimaruuaq inilǵaan uqaliǵmi, itna, 'Ilaan qaitchigai qaqqumik niqiksrañatnik pakmakña.' ³² Jesus nipliǵsuq, "Iħumun nipliutigipsi, taimña Moses niqiqaqitħiruq ilipsitñik pakmakña timiħiñamun ittuamik, taiyuutilinmik Manna-mik. Uvvaaglaan Aapaa qaitchigaasri iñuunaqtuamik iħumutuuruamik niqiksramik pakmakña qilañmiñ. ³³ Uvvatakkun niqiksrař Agaayyutim qaisana ilaanuruq atqaqtuuaq pakmakña iñuuliǵmik qaitchipluni nunam iñuiniñun." ³⁴ Tamatkua nipliutiniǵaa, "Ataramik qaitchisigut taavruminja niqiksramik."

³⁵ Jesus-ñum nipliutigai, "Uvañ atriǵigaaña qaqqiam niqiksrauruam timikun, uvaña kanjigigaaña iñuutlasriħksram iñuutħikun. Iñuk utlautiruaq uvañnun niǵisulitqikkumiñaitħuq, sulit ukpisiřiruuaq uvapkun imiǵulitqikkumiñaitħuq. ³⁶ Aglaan uvaña uqautianikkipsi arguaqtullapsigun, takku ilipsi qiriñaluaqħuna savaagikkapkun ukpisiřisunǵitħusri.

37 Kiñapayaaq Aapaa qaisaña uvañnun utlautigisiruq. Aasrii kiñapayaaq uvañnun utlautiruaq saqitchumiñaitchiga. 38 Takku atqaqtuñña pakmakña tuyuğirima pitqutigikkaña iñiqtatqayaaq, pisullapkuungitchuaq. 39 Uvvauna pisuhigigaa tuyuğirim uvamnñik tammatqunğıhiksrağa nalliatnikunniññi qaisağianikkaññiñ uvañnun aglaan iluqaisa anjtiqskillugich iñuuhigmun uvlumi aqulligmi. 40 Uvvauna Aapaa pisuhigigaa iluqatın qıñıqtuat iğñiğuruamñik suli ukpiqsırıruat ilaanñik piqahiksrañat isruitchuamñik iñuuhigmi aasrii uvaña makititkisiplugich iñuuhigmun aqulligmi uvlumi.”

41 Jew-ñuruat uqapılıuutigiasıñıgaat ilaan niplihagun, itna, “Uvaña niqiksrauruña atqaqtuq pakmakña.” 42 İlinich nipligñıqsut, “Jesus-ñunğıtpauna, Joseph-ñum iğñiña? Uvagt ilisimagivut aapanalu aakanalu. Qanuğhunimi nipliava atqağnipluni pakmakña?” 43 Jesus kiugai, “Uqapılıugıqıtçı! 44 Kiñaunniñ uvañnun utlautilguitchuq kisianñik Aapauruam tuyuğirima uvañnun utlautipkaqmani. Aasrii uvaña anjtiqskitkisigiga iñuuhigmun uvlumi aqulligmi. 45 Sivuniksriqirit aglausimaruat, ‘Agaayyutim iñupayaat ilisautigisigai.’ Kisupayaaq naalağnıruaq Aapamñik suli ilitchiyumaruq İlaanñi utlautiraqtuq uvañnun. 46 Kia-unniñ qıñıqsımaitchaa Aapa, aglaan kisimi Agaayyutmiqnısauruam qıñıqsımaga Aapa. 47 İlumutuuruamñik niplıutıgıpsı, kiñapayaaq ukpiqsırıruaq isruitchuamñik iñuuhıqıqtuq. 48 Uvaña qaqqıanuruña iñuunaqtuq. 49 İlipsi sıvulliasrı niğımanğamıñ pakmakñaktamıq qaqqumıq sıvıksrılaamı tuqurıt timimikkun. 50 Aglaan qaqqıaq atqaqtuq pakmakña itniıttuq, kiapayaaq niğıpagu tuquyumiñaitchuq. 51 Uvaña iñuunaqtuq qaqqıaq atqaqtuq pakmakña. Kiñapayaaq iñuk niğıgumi taavrumakña qaqqıamıñ iñuugısırıq taimuña, aasrıı timiga qaqqıanuruq qısaksrağıkkağa nunam iñui iñuutlasrıtuqplugich.”

52 Taatnaqman Jew-ñuruat uqaatchagutiniqsut inmiknun aasrıı apıqsırıuğlu, “Qanuğuni uuma iñuum timimiñik niqıksrıññaıpatıgıt?” 53 Jesus-ñum kiugai, “İlumutuuruamñik niplıutıgıpsı, ilipsi niğıñıgıtchıpsıuñ timaa İğñiñan piqagumiñaitchısrı iñuuhıgmıq ilıpsıtñi. 54 Kiñapayaaq niqınıktuq timimñik suli iminıktuq augıkkamñik isruitchuamñik iñuuhıññaktıqtuq, aasrıı anjtiqskitkisigiga iñuuhıgmun aqullıgmı uvlumi. 55 Uvvatıkuq timiga ilumun niqıksrauruq, suli aua ilumun imıksrauruq. 56 Kisupayaaq niqıqıqtuq timimñik suli imıqıqtuq augıkkamñik iñuuruq uvapkun suli iñuugısıpluni piqasrıutıluni uvañni. 57 İñuuruam Aapam tuyuğıpluña, suli uvañaptuq iñuuruña ilaagun, taatnatuntuq kiña niqıqıqtuq uvamnıq iñuugısıpmıuq uvapkun. 58 İñuum taamna qaqqıaq niqıgıgımuıuñ iñuugısırıq qanavak taimuña. Taamnauruña qaqqıaq atqaqtuq pakmakña atrıgıngısana qaqqıam sıvullıapsı niğıtçanat, naagaunniñ tuquplutın.” 59 Taatnağıñıqai Jesus-ñum ilisautrıñıgmıñi katrağıñımi Capernaum-mi.

Uqalñich Isuitchuakun İñulikun

60 İñuıgıktuat malıguaqtaıñ tusraaplugı niplıgñıqsut, “Taamna ilisauttın akuqtulıksraña sakiqnaqtuq. Kia naalağnıgısvauñ?” 61 Uqautıgalıuqıtınanıguuq, Jesus-ñum kanıqsımampıtçanı malıguaqtıni uqapılıktuat tamarrumuuna uqağıkkagmıgıuñ. Taatnaqıgıch niplıutınığai, “Taavruma nıpmı piyummataıqıtkaqsıvasrı? 62 İsrummatıgısrıuñ qıñıhıksraña İğñiñan İñuum utıaqıskpan sıvuani irıvıgımkagmıñiñ. Taatnaaqıskpan nıkalıgıkkayağıqıpsı? 63 İpqıtçıuq İrrusrıuq iñuuhıqıqtıçırıuñ. Tımı iñuuhıqıqtıçırıñıgıtçıuq. Uqalñich ilıpsıtñun uqautıgıanıkkatka İrrusrıurıt, suli iñuupkağıspıagaasrı. 64 Naagaıvva ilıpsı ukpiğıngıtçıaıch,” Jesus-ñum taatnağıñıqai. İlisımıplıgu aullağnısağatılhanıñ kısıuñat ukpiqsrıñıgıtçıuq suli kısıuğısılha tunırıksrağmı. 65 Aasrıı niplıgñıqsuq, “Taavrumıña piqusrıuğıgu uqautıgıpsı, kĩa-unniñ utlautıyumiñılha uvañnun kısıanñik Aapam utlautıpkappanı taatnatılılıgu.”

66 Taavruma aquagun iñuıgıktuat malıguaqtaı kınımuaktut malıtıqıkkımmataıqıgu ilaa. 67 Taatnağıhıni Jesus niplıutınığai qulıt malğuk malıguaqtıni, “İlipsısuuq kınımuakkımanğıtçılalıuqmıvıvı?” 68 Sımın Peter-m kınığıaa, “İ, Atanıq, kımınmı aullağısıvısa? İlvıch pigıgıtın uqalñich isruitchuamñik iñuunaqtuat. 69 Pakma ukpiğıgıkpıt ilıtçıuğıplıgu ipıtçırañutılalan Agaayyutmiqnısauplutın.” 70 Jesus kiugai, “İlipsı qulıt malğıuıplısrı pıksraqtıağıngıtıpsımi? Aglaan iları Tuunğaqmıqnısauruq.” 71 İlaangıuq uqautıgıñıaa Judas, iğñiña Sımın İscarıot-ñum. Uvvatıkuq Judas qulıt malğıuqatıgıalıuqıhıni, tunısyumanıqsuq Jesus-mık.

7

Jesus-lu Anıqataılı

1 Tamarruma kınıuagun Jesus iglıgıñıqsuq Galılee-mi, iglıgımmataılıahıni Judea-mi, atakkıi Jew-ñuruat tuqqtıchıkuğı. 2 Jew-ñuruat niğıqıpvıkaanata Palapkaat tıkyasırıuq. 3 Uvvaasrıñıñ Jesus-ñum nukatçıanıñ anıtıt niplıutınığıaat, “Unılıgu mannaaq, aullağıñ Judea-mun, ilvıllı malıguaqtıvıch taamani qıñıgımuıgaat savaaq iñıqtatğıkan. 4 Kiñaunniñ irıqsımataılıtçıuq savaagmıgıuñ ilısımattıqıllapıaqamı. İlvıch iñıqtatqıtuamı

tamatkuniŋa, iluqaitñun iñuñnun iłitchuġipkaġiñ.”⁵ Taatnaġniġaat nukatchianjuñniñ ukpiqsriñġitlutinj Ilaanik.⁶ Jesus nipliutigai, “Piviksraġa nalaullugu tikiumanġitchuqsuli. Iłipsi aullaħhiñaanurursi sumipayaaq.”⁷ Nunam iñuñniñ uumigikkaginjitchaasri uvaptun, atakkii uvaŋa uqausrimaplugich iñuñniñhat pigiiłhagun.⁸ Iłipsi niġiqpagvikaanukkitchi. Aullaŋġitchuŋa pakma atakkii aullaġviksraġa tikiumanġitchuqsuli.”⁹ Taatna uqautiłġaaqługich Galilee-mi ituallaŋniqsuqsuli.

Jesus Niġiqpagvikaanġani Palapkaatit

¹⁰ Aquagun nukatchiani niġiqpagvikaanuanikmata, Jesus-tuq aullaġniqsuq sagviaqtusrunaŋani iñuñnun, aglaan nalunautchipluni.¹¹ Jew-ñuruat qiniġniġaġaluġniġaat niġiqpagvikaanġani itnaqhutinj, “Naamiimma taimña?”¹² Iñuich atqunaq uqaksraqtuniqsut Ilaagun, iłanjich uqaqhutinj iñullaautaniplugu aasrii lu iłanjich uqaqhutinj pigiiñniplugu kinnitñinjniplugu iñuñnik.¹³ Aglaan kia-unniñniñ uqaksraqtutinjiginiñniġaa sagviġiługu, atakkii iqsiplutin Jew-ñuruat sivulliutqinik.

Jesus Iłisautriħa Niġiqpagvikaanġani

¹⁴ Niġiqpagvikaanġata avvaŋa atuumaanikman, Jesus utlautiniqsuq Jew-ñuruat agaayyuvikpaŋatnun aasriñniñ iłisautriaqsipłuni.¹⁵ Jew-ñuruat atqunaq quviġutchañniqsut nipliġhutinj, “Qanuħuni una iñuk iłisimaniqpa apaı, iłisaqsimaıtchaluqaħuni?”¹⁶ Jesus kiugai, “Iłisauttutiga uvamniqnisaunġitchuq aglaan Agaayyutmiñ tuyuġirimiñi.”¹⁷ Kisupayaam piyumatitqagłumi maliguglugu Agaayyutim pisulħa iłisimatlagisigaa iłisauttutma Agaayyutiqniqsaukmagaan naagaqaa uvamniqnisaaukmagaan.¹⁸ Iñuk nipliqaqtuq iñmiġuħhiñaq piññanġiaġaqtuq kamagitchiuliksraġmiñik. Aglaan taamna kamaŋaqtitchiruaq tuyuġirimiñik iłumutuuruq, ilaani piıtchuq tanġiłılaaq.¹⁹ Moses-ñumliumaa qaıtchitchaŋasri maliġutaksranik? Aglaan nallipsiunniñniñ maliġutaksrapayaq tupiġiġitchaa. Suvaata tuqqtuchmavisitña?”²⁰ Iñuġiaqtu kiugaat, “Iłvich tuuŋaqtuqaqtutin! Kia tuqqtuchukpatin?”²¹ Jesus kiugai, “Atautchimik quviġnaqtuamık savaaqaqama, iluqasri quviġusruutigiġiksi.”²² Moses-ñum tiliñiġaasri iġñaurasri nalunaitñutchiqıplugich. Nalunaitñutchiqsauviksraŋat nukatpiġruich uvluq nalaurrutipman miŋuiqsiaġviñmun nalunaitñutchiqsaurursi miŋuiqsiaġviñmi. Uvvasuli, taamna tiliñiñ aullaġniñiġitchaluaqmıuq Moses-miñ aglaan sivvıllipsitñiñ ilaan sivuani.²³ Nukatpiġruk nalunaitñutchikkautlaniqpan Jew-ñuruat miŋuiqsiaġviatni, Moses-ñum maliġutaksraŋa navigunġiługu, suvaatami uumisutivisitña iñuñmik iħaqsipkaınipluŋa Jew-ñuruat miŋuiqsiaġviatni?²⁴ Atanniqsuiħasri sagvirautiġuħhiñaq qıññalħhiñakun aglaan atanniqsuisitchi nalaunaruakun.”

Jesus Christ-ñuva?

²⁵ Jerusalem-miut iłanjich nipliġniñiqsut, “Imñaunġitchaluaqpa iñuk ipchua tuqqtuchukpaŋat?²⁶ Aasrii maaniıttuq! Ilaa uqautriruq sagviġhuni. Naagauva nalliatunniñniñ aktiñanġitchaat. Ipchua sivulliutqit kanjiqsniñiġitchaluaqpatruj Christ-ñuniıluq?”²⁷ Aglaan Christ agġiġpan, kia-unniñniñ iłisimayumiñaitchaa nakitñiqaıtulħa. Naagauva iłisimagikput uuma iñuum kisunjik anayuuqaaqalħa.”²⁸ Jesus iłisautriħiġmiñiñ Jew-ñuruat agaayyuvikpaŋatni nipliġniñiqsuq nipitusripluni, “Iłipsi iłitchiġipiġaġaluqaqsitña? Kanjiqsivisiun nakitñiqaıtulılaaġa? Uvaŋa agġiġitchuŋa uvapkuiñaq, aglaan tuyuġiriga iłumutuuruq. Iłipsi nalugiksi.”²⁹ Aglaan iłisimagiga atakkii Ilaaniñ agġiġiħuŋa, aasriñniñ Ilaan tuyuġipluŋa.”³⁰ Tamatkuaguquq iñuich tiguyumagaluaġniġaat, aglaan kia-unniñniñ tiguñiñniġaa takku Ilaan tiguġkaaviksraŋa tik-itmanġiłłuni.³¹ Iñuġiaqpauraqtuq ukpiqsriñiqsut Ilaanik, aasrii nipliġhutinj, “Taimña Christ agġiġumi, quviġnatluktuanik savaanik iñiqtqaġisiva uuma iñuum iñiqtanjiñiñ?”

Tiguri Tiliuraut Tigutuplugu Jesus

³² Pharisee-ñuruat tusraa’amisigik, iñuġiaqtu isivruaġutiqaqtuq ilaanik, iłinjich piqasriqhutinj qaukħinjich agaayuliqsinik tuyuqagñiqsut qaunaksrinik tigutaaquplugu Jesus.³³ Jesus nipliġniñiqsuq, “Uvaŋa nayuqtallapsaagalaġupsı aullaġisiruŋa Ilaanun tuyuġirimmun.³⁴ Iłipsi pakiaqsigisigipisitña, aglaan paqitħumiñaitchipsitña, aasriñniñ irviksramnun tik-itħumiñaitchusri.”³⁵ Taatnaqman Jew-ñuruat uqaqsiłiñniñiqsut iñmiknun, “Napmuniaqpa una iñuk uvaptiknun paqitħumiñaitħiñiva? Ilaa aullaġniaqpa Jew-ñunġitchuat nunaaqqiāt-nun, Jew-ñuruat iñuñniñiġviatnun iłisautiyaġługich Jew-ñunġitchuat?”³⁶ Uvvatattu nipliqsuq, ‘Iłipsi pakikkisigaluaġisipitña, aglaan paqitħumiñaitchipsitña.’ Nipliqsuqsuli, ‘Irviksramnun tikitħumiñaitchusri.’ Qanuqpami taatnaqami?”

Kuunġi Iñuunaqtuam Imġum

³⁷ Niġiqpagvikaam uvlua aqulliġ nuimatluktanunıqsuq. Taavrumani uvlumi Jesus qıchaqħuni nipliġniñiqsuq nipitusripluni, “Kisupayaq imiġukkumi utlautiłuni uvañnun imiġli.”³⁸ Atriługu aglausimaruat uqałħich, itna, ‘Kiñapayaq ukpiqsriqpan uvapkun imġa suvlıtuagıuġniqaqtuq sılatmun uummataaniñ.’”³⁹ Taatnaiplugu Jesus-ñum uqautiġniġaa

Ipqitchuaq Irrusriq akuqtuḡniakkaḡat ukpiqsirruat ilaanik. Tarani taatnaḡhani Ipqitchuaq Irrusriq aachuutaumaitḡlunisuli, takku Jesus utiqsimaitḡlunisuli pakmuḡa qilaḡmun.

Atiḡirrun Iḡuḡni

⁴⁰ Iḡugiaktuam iḡuum tusraa'amitruḡ Jesus-ḡum uqalḡi nipliḡniḡsūt, "Una tarra iḡuk ilumun taimḡa sivuniksriqiraupaiaqtuḡ!" ⁴¹ Iḡaḡiḡi niplianiḡsūt, "Christ-ḡuruq (itnautauramik Anniqsuḡtimik)." Aglaali atlat itnaḡniḡsūt, "Christ agḡiḡimiḡaitchuḡ Galilee-miḡ. ⁴² Agaayyutim uqalḡich aglausimaruat itnaḡtut Christ kiḡuviaḡiḡisniḡpluḡu David-mun, suli anigisiḡniḡpluḡu Bethlehem-mi nunaacqḡiani David-ḡum." ⁴³ Taatnaḡhutin iḡluḡiḡisniḡsūt iḡugiaktuat piqsriḡhutin ilaanik. ⁴⁴ Iḡaḡisa tiguyumagaluaḡniḡaat aglaan kia-unniiḡn tiḡuḡiḡniḡḡaa.

Ukpiqsriḡiḡhat Jew-ḡuruat Qaukḡich

⁴⁵ Qaunaksrit utiḡniḡsūt qaukḡinich agaayuliḡsinun suli Pharisee-ḡuruanun. Taapkoa apiqsruḡniḡḡaich, "Suvaata uvuḡautiḡipisiuḡ?" ⁴⁶ Qaunaksrit kiuniḡaich, "Uvagut tusraavaaluktugut iḡuḡmik taatna uqalḡutigiruamik." ⁴⁷ Pharisee-ḡuruat nipliḡniḡniḡsūt, "Iḡipsi kinnipchaḡiḡchalaqaḡisi?" ⁴⁸ Iḡitchuḡimaitpisiuḡ nalliata sivulliuḡtipsa suli Pharisee-ḡuruat ukpiqsriḡiḡhat ilaanik? ⁴⁹ Aglaan iḡuḡaḡruich kisimḡ ukpiḡiḡaat. Tamatkua iḡuich kanḡisimmataitḡhut maligutaksranik Moses-kun. Taatnaḡhutin suksraunḡiqsayaumaḡatut." ⁵⁰ Nicodemus-guuḡ iḡauniḡsuḡ taapkunani qaukḡiḡni suli Pharisee-ḡuruani. Taamna qiniḡiaḡtuḡ Jesus-mik sivuani, aasrii nipliḡniḡsuḡ, ⁵¹ "Maligutaksraḡiḡkaptigun atanniipkatlaitchaatigut iḡuḡmik tusraagaluaḡnagu naagaḡaa iḡitchuḡiḡaluaḡnagu sumik pisilaḡa." ⁵² Taapkoa iḡaiḡ kiuniḡaat, "Uvva, Galilee-ḡmiuḡupmivich? Iḡitchuḡimaitḡiḡpiuḡ uqalḡich aglausimaruat? Iḡisaḡluḡich aasriiḡ kanḡisḡisḡiḡiḡ sivuniksriḡirit agḡiḡaḡsimaḡhat Galilee-miḡ."

Aḡnam Anḡkkaulḡa Sayuḡatikun

⁵³ [Tarani iluḡatin anḡiḡaḡniḡsūt,

8

¹ aglaali Jesus utlautiniḡsuḡ iḡḡiuramun atilinḡmun Olives-mik. ² Uvlaakuḡagun uvlaatchaurami Jesus utlautiḡniḡniḡsuḡ Jew-ḡuruat agaayyuvikpaḡatnun. Iḡuich iḡugiakpaḡraḡtuat kattiviḡiḡniḡniḡaat. Aasrii aquviltuni iḡisautiaḡsiḡiḡniḡḡai. ³ Aglaliḡirit suli Pharisee-ḡuruat tikiutriḡniḡsūt aḡnamik anḡkkauramik sayuḡatikun aasrii iluḡaisa sivuḡaatnun qichaḡtitluḡu. ⁴ Jesus-mun nipliḡniḡsūt, "Iḡisautrii! Una aḡnaḡ anḡkkaurḡ sayuḡahikun. ⁵ Uvagut maligutaksriusriaptikni Moses-ḡum tillisiḡakkaḡatigut taatnasriḡ aḡnaḡ iyaḡaḡnik miḡluḡtuḡiḡluḡ tuḡqtutaksraḡpluḡu. Qanuḡli una aḡnaḡ nipliutḡinayaḡpiuḡ?" ⁶ Taatnaḡniḡaat Jesus pitchaḡluḡu ilinich piḡaḡukkaluaḡhutin aḡvisiksramik. Aglaan Jesus sikiltuni nunamun aglaḡniḡsuḡ argaḡmiḡnik. ⁷ Taapkoa apiqsruḡtaḡtḡiḡnaaḡsiḡmata, Jesus qichaḡhuni nipliutiniḡai, "Nallipsi killuḡsaḡsimaḡichuam sivulliuḡni iyaḡaḡmik miḡluḡsaḡḡaḡliuḡ." ⁸ Taatnaḡqḡaaḡhuni sikiltuni nunamun aglaaḡsiḡiḡniḡniḡsuḡ. ⁹ Taamna tusraa'amitruḡ, taapkoa iluḡatin aullaḡniḡsūt atausriuttaḡḡhutin aullaḡniḡplutin utuḡḡautluḡniḡmikiḡni, Jesus kisinḡuḡluḡu aḡnaḡlu qichaḡtuḡaḡ tarani. ¹⁰ Qichatḡikhuni nipliutiniḡaa aḡnaḡ, "Naamiḡma taipchua? Nalliataunniḡ tuḡqtutaksraḡuḡnivatin?" ¹¹ Aḡnam kiuniḡaa, "Ii, Anḡuun! Nalliatiḡni israaḡtaḡchuḡa." Jesus nipliutiniḡaa, "Uvaḡnaptuuḡ tuḡqtutaksraḡuḡumiḡaitḡchikiḡni. Aullaḡhiḡnaaḡuḡtutin aglaan killuḡsatḡisruḡaḡnaḡ!"]

Jesus Qaumman Nunam Iḡuḡniḡn

¹² Jesus-ḡum iḡuich nipliutitḡinḡiḡai, "Qaumaksraurḡna nunam iḡuḡniḡn. Kisupayaam malikkumiḡa, qaumamik iḡuunaḡtuamik piḡniḡakkisiruḡ. Taatnaḡuni iḡuuniatḡikkumiḡaitchuḡ taḡḡtuakun." ¹³ Pharisee-ḡuruat kiuniḡaat, "Iḡvich iḡisimariḡsimaḡatun iḡipniḡhiḡnaḡ, taatnaḡluḡu ilumutuḡiḡuḡitḡchikput. Sumun atuḡumiḡaitchuḡ taamna." ¹⁴ Jesus kiugai, "Taatiḡiḡitḡchuḡ. Uḡautiḡiḡaluaḡḡaḡma uvamnik, nipliutipayaaḡa ilumutuuruḡ, takku iḡisimagiḡa nakitḡaḡtautilaḡa suli napmun aullaḡniḡaḡtlaḡaḡ. Iḡipsi iḡisimaḡitḡchikiḡ nakiḡ agḡiḡsilaḡaḡ unniḡi napmuḡniḡaḡtlaḡaḡ. ¹⁵ Iḡipsi atanniḡsuiraḡtusi iḡuḡniḡhiḡnaḡ, atanniḡviaḡautaitchuḡa kimun-unniḡi. ¹⁶ Aglaan atanniiruksrauniḡuma atanniutiksraḡa ilumutuuniḡaḡtuḡ, takku tamarrumuuna kisima iḡitḡchuḡa, aglaan Aapauruum tuyuḡirima piḡasriḡsuḡaḡaḡa. ¹⁷ Aglausimaruḡ maligutaksriusriapsitiḡi malḡuulutik iḡisimarik atipaknik uḡaḡtaalaḡ ilumutuḡiniḡpluḡu. ¹⁸ Uvaḡna uvamnik iḡisimarriḡsimaḡaḡtuḡa suli Aapam tuyuḡirima iḡisimarriḡsimaḡmigaḡaḡa." ¹⁹ Tamatkua apiqsruḡniḡaat, "Naami aapagikkaḡ?" Jesus kiugai, "Nalugiptiguk Aapagaluu. Iḡisimaniḡupsitiḡa, Aapagaptuuḡ iḡisimaniḡaḡiḡsi." ²⁰ Jesus-ḡum taatnaḡniḡai tarani Jew-ḡuruat agaayyuvikpaḡatni iḡiraḡḡviḡiḡpluḡu piviḡikkaḡatni. Aglaan nalliataunniḡiḡiḡaḡ, takku tuḡqutauviksraḡa tikiuḡamḡitḡluni.

Jesus-ḡum Iḡumutuuruḡaḡuḡa

²¹ Jesus nipliutitqinñigai, “Uvaña aullaqsagumaruna. Pakiaqsigisigaluagipsitña, aglaan tuqugisirusri killuunñapsi natqiguttusriaqangitchupsi. Atlanñigilñusri, aullalguyumiñaitchusri aullaqvginiakkammun.” ²² Jew-nuruat nipliñiqsut, “Qanuqpa una, naaga inñiñiq tuqunniqaqpa? Takku nipliqsuq, ‘Aullaqumiñaitchusri aullaqvginiakkammun.’” ²³ Jesus kiugai, “Ilipsi maakñaqtaurusri, aglaan pakmakñaqtauruna. Ilipsi agqisauñurusri marrumakña nunamiñ, aglaan nunamiqnaaungitchuna. ²⁴ Taatnaqhusri uqautigipsi killuliqiraunñapsi tuqugisiñiplusri. Tuqugisipiaqtusri killuliqiraunñapsi ukpiginñisuaqupsisun ilaanutilaaga.” ²⁵ Taapkua apiqsrugñigaat, “Kisuuvichuvva?” Jesus kiugai, “Aullaqñisaqqaapiñahaniñ uqautigaluagipsi kisuutilaamnik. ²⁶ Iñugiaktuatigun nipliqluña isilqigumifañagaluagipsi. Uvaña nipiqaqtuna nunam iñuifun tusraakkalñiñamnik Ilaaniñ tuyugirimniñ ilumutuuruamiñ.” ²⁷ Tamatkua kanjiqsiniñigñigaat uqautrisilaatqin Agaayyutikun Aapauruakun. ²⁸ Taatnaqñugich Jesus nipliutitqinñigai, “Iñuum Iqñina kivianikkupsisun, ilitchuqipmilugulu pigisigiksi ilaanutilaaga, suli iñiqtaqaqtangilñiga uvapkuiñaq aglaan nipiqañiga Aapam kisimi ilisauttaagun. ²⁹ Aasrii tuyugiriga uvamni piqatauruq, ilaan kisivripchangitchaana, takku ataramik quyalimaagiga.” ³⁰ Iñugiaktuat tusraaruat Jesus taatnaqman ukpiqsriñiqsut Ilaanik.

Qitungai Abraham

³¹ Taatnaqñugich Jesus nipliutiniñigai Jew-nuruat ukpiqsriuruat ilaanik, “Ilipsi ilisauttitka tupigituñiñagupsigich sivutmun, ilumutun maliguaqtiginiagipsi. ³² Ilumutuuruuq ilitchuqiniagiksi, ilumutuulhum patchisaisitkisaasri.” ³³ Taapkua kiuniñigaat, “Uvagut Abraham-nun kiñuviagiñigaatigut. Kimununniniñ savaktaagruumaitchugut. Uvvami qanuqpitch nipliqaqavich ‘patchisaisitkisaasri’ itna?” ³⁴ Jesus nipliutiniñigai, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, kiñapayaaq killuqsqaqtuaq savaktaagrulitraqtuq killugmun. ³⁵ Savaktaagrugli nayuutitaitchuq apanyuqaqñiñi ataramik, aglaan iqñiguruuq nayuutitraqtuq. ³⁶ Ilipsi Agaayyutim Iqñina patchisaisitpasri, tarra nalupqinaitchuanik patchisaitkisirusri. ³⁷ Ilisimagiga Abraham-mun kiñuviagilñiqsi, naagasuli tuqurviksraqsiuqipsitña, takku akuqtuumangitlugu ilisauttutiga. ³⁸ Uqautiqaqtuna Aapama qinñiqitanajun uvamun, aasriiñi iñiqtaqaqñiqsutri Aapapsitñiñ uqauttusriapsitñik.”

³⁹ Tamatkua kiuniñigaat, “Uvagut aapagigikput Abraham.” Jesus-nun kiuniñigai, “Ilipsi ilumun Abraham-nun qitungaagikpasri, savaaqagayaqtusri ilaatun. ⁴⁰ Naagauvva tuqurviksraqsiuqipsitña, uqautigaluqaqtusri ilumutuuruamik tusraakkamnik Agaayyutiniñ. Abraham taatnaqsimaitchuq. ⁴¹ Ilipsi savaaqatursri Aapagikkapsi savaañiñik.” Tamatkua kiuniñigaat, “Uvagut aapailaunñigitchugut. Aapa atausriq pigigikput, Agaayyun ilaa.”

Qitungai Tuungaum

⁴² Jesus kiugai, “Agaayyutmik ilumun aapaqagupsi piqpaginayaqipsitña, takku agiqsaunñuruna Agaayyutiniñ, aasrii pakma uvaniñtuna agqinñitçhuna uvapkuiñaq aglaan ilaan tuyugilñu. ⁴³ Suvaata kanjiqsitlaitpisun uqalñiga? Ilipsi naalagñimmatiqangitchiksi uqauttutiga. ⁴⁴ Tuungaum aapagikkapsi qitungaagiplusri aasrii maligutçhiyumarunñuplusri aapagikkapsi kimmatañiñik. Aullaqñisaqqaapiñahaniñaglaan ilaa tuqutçhiruaruq. Ilaa tapiqsuusrimaitchuq tunaanun ilumutuulhum ilaa piitluni ilumutuuruamik inñiñi. Uqagamni saglumik iñiqtaqaqñuq takku sagluturuañupluni, sagluuqtualipayaam aapagiplugu. ⁴⁵ Uvaña ilumutuuruamik uqautigipsi, taatnaqhusri ukpiginñitçhipsitña. ⁴⁶ Kiñanunniñ nipliqluitchuq uvapkun ilumutuugñuglu killuuruñunilñu? Uvvami uqauti’apsi ilumutuuruamik, suvaata ukpiginñitçhipsitña? ⁴⁷ Iñuum agqisuum Agaayyutiniñ naalagñigai Agaayyutim uqautai. Ilipsi agaayutiñiqsaungitlusri naalagñiyummataitchusri.”

Jeslu Abraham-lu

⁴⁸ Jew-nuruat kiuniñigaat Jesus, “Uvagut nalauttugut nipliqaqta ilvich Samaria-gmuniñiplutin suli tuungaqtaqaqhutin.” ⁴⁹ Jesus kiuniñigai, “Uvaña tuungaqtaqaqñitçhuna. Aapaga kamagikkañigiga aglaan kamakutaitçhipsitña. ⁵⁰ Pakkiagñitçhiga kamagikkañiqsraq uvapkuiñaq, aglaan atlam pakkiagigaa kamañitçhikañiqsraqa, aasrii ilaa atanguruq. ⁵¹ Ilumutuuruamik nipliutigipsi, kisupayaam uqauttitka tupigimigich tuquyumiñaiñiaqtuq.” ⁵² Jew-nuruat kiuniñigaat, “Pakma nalupqiginñigikput tuungaqtaqaqñiñ. Abraham sivuniksriqirillu tuqumarut, naagasuli uqaqtutin, kisupayaam tupigikpaga uqaqtutin tuquyumiñaiñiaqñiplugu. ⁵³ Uvagut sivulliaqput Abraham tuqaniksimaqtaaq sulipsuq sivuniksriqiripayaatlu. Kamanatluukkumavich Abraham-miñ? Kisuunasrukniqpiñmiuvva ilvich?” ⁵⁴ Jesus kiugai, “Uvapkuiñaq kamakutiqañiñaguma suutnauyumiñaitchuq. Aapamnik kamagiriqaqtuna, taavrumiña ilipsi Agaayyutiginñitçhipsitñik. ⁵⁵ Aasriisuli ilitchuqianiksimaitchiksi, aglaan uvaña ilisimagiga Agaayyun. Uqaguma ilaa nalunilugu sagluturuañiaqtuq ilipsisun. Aglaan

ilisismallapiagiġa aasriiñ uqatha tupigiplugu. ⁵⁶ Abraham-ñum sivulliapsi ukpiqsrilġimigun kanjqsiplugu agġiġisilġa nunamun quviatchautigikkaña suli qiniġummiuqlugu taimña uvluga. Arguaqqutailapiaqlugu agġiġisilġa ilaa quviasruktuq.” ⁵⁷ Jew-ñuruat kiuniġaat, “Malġukipiaq qulinik ukiuniksimaitchutinsuli aasiñ qiniġsimanivium Abraham?” ⁵⁸ Jesus kiugai, “Iumutuuruamik nipliutigipsi, Sivuanianiiñ Abraham-ñum anihksrañan, inñanikturja.” ⁵⁹ Tamatkua tigiusriniġusut iyagañnik miłquqtuġkklugu, aglaan Jesus iriġniqsuq aasriiñ anipluni Jew-ñuruat agaayuyvikpañatniñ.

9

Jesus-ñum Iħuaqsigaa Anjun Ayauñaruq Anihġimiñiñaglaan

¹ Jesus pisruksaahġimiñi qiniġniqsuq anjutmik ayaunaniqsuamik anilġataliġimiñiñaglaan. ² Malġuaqtaiñ apiqsrugniġaat, “Iħisautrii! Kia killuqsautaan anihñaniñ ayaunapkaġniġpaun? Ilaan naagaqaa anayuaqaakkiñ killuqsautaaknik?” ³ Jesus-ñum kiugai, “Taavruma ayaunajħa kanjiganġitħuq ilaan killuqsahhanun unniñ anayuaqaakkiñ killuqsahhannun. Ayaunaruq Agaayutim sanjja qiniġnaqtitquplugu ilaagun. ⁴ Savaaġiraksraġigikput sivutmun piyumiñagnaptikni. Unnuaq tikiñiñiaqtuq, kia-unniñ savagvigiymuñaisaña. ⁵ Uvaña maani nunami innamni qaumaksrauruña nunam iħuiñun.” ⁶ Taatnaanikami Jesus-ñum tivvuaqħuni nunamun akurrutiniġaa maġġamun, aasriiñ nanukħugik maġġamik taavruma anjutim irrak, ⁷ nipliutiplugu, “Aullaġutin iġġuġiaġun kigiñan narvauranjanun Siloam.” (Taamnaguquq mumiutiqaqtuq Tuyuuħiġmik.) Taamna anjun aullaqħuni, kigiñiñ iġġuġiaqamiun utiġniqsuq qiniñtasripluni. ⁸ Iħuuniaqataiñ suli tamatkua qiniñtkaanjiñ injularaupman apiqsruqtatuaqsiñiġusut, “Unaavva taimñaunġitpa anjun aquppipluni injulayuk?” ⁹ Iħajisa taivruminjanuġaat. Iħanjilġi nipliġniġusut, “Qanaal! Taivruminjanuġitħuq, taatnatun qiniñtaqasiñiaqtuq.” Taamna anjun inmiñiñ nipliġniġusut, “Taimñaaruña.” ¹⁰ Tamatkua apiqsrugniġaat, “Qanuqħutinmi qiniñtasripkakkaavich?” ¹¹ Ilaan kiugai, “Iħuum atiqaqtuam Jesus-mik irrakka maqatlamik nanuqqaqħugik aasriiñ tliġaana Siloam-mun iġġuġiaqplugu kigiñiġa. Tarra aullaqturja, aasriiñ iġġuqsagħuqqaqturja qiniñtasriuruña.” ¹² Taapkuva apiqsrugniġaat, “Naamiimmami ilaa?” Kiuniġai, “Naluruña.”

Pharisee-ñuruat Apiqsruqtuġaa Iħuaqsikkauruq

¹³ Tamatkua taamna anjun qiniñtlaisimaruq aullautiniġaat Pharisee-ñuruanun. ¹⁴ Tamannaguquq uvlug Jesus-ñum maqatlamik nanukħugik anjutim irrak piħa qiniñtasritquplugu Jew-ñuruat miñġuiqsiagviniġaat. ¹⁵ Tarra Pharisee-ñuruat apiqsrulġiñiġaat qanuqħuni qiniñtasripanjaan. Aasrii uqautiniġai, “Taivruma maqatlatiħugik irrakka, iġġuqapku kigiñiġa pakma qiniñtasriuruña.” ¹⁶ Pharisee-ñuruatguquq iħanjich nipliġniġusut, “Taimña iħuk taatnaailiplugu iħiñtaqqaqtuq Agaayutmiqniñsaunġiñiġusut, takku atuqtaksraq miñġuiqsiagvikan tupikkutaiñiġaa.” Atladi nipliġniġusut, “Qanuġunimi iħuk killulirauruq iħiñtaqatlagisiva taatnatħiñik quvinqaqtuamik savaanik?” Taapkuva iġġuġiiksinniqsut taavrumuuna. ¹⁷ Pharisee-ñuruat apiqsruqtulġiñiġaat taamna anjun, “Qanuġli nipliutigitlanayaqpiun ilaa qiniñtasripkagñiplutin?” Taavruma kiuniġai, “Sivuniksriqirauruq.”

¹⁸ Jew-ñuruat ukpiqquitiqaġumanginiñiġaat qiniñtaliġimiñiñ qiniñtasriħa. Kiisaimma tuħqupaich taavruma anjutim anayuaqaak. ¹⁹ Iħinjisa apiqsrugniġaich, “Una iġniġivitchu? Nipliutigitlavitchu animajħa ayaunapluni? Qanuqħunimi qiniñtasriiva pakma?” ²⁰ Anayuaqaakkiñ kiuniġaich, “Uvagut iħisimagikpuk ilaa iġniġikkaqpuq suli iħisimagikpuk anihġimiñiñaglaan ayaunajħa. ²¹ Aglaan nalugikpuk qanuqħuni pakma qiniñtasriħa, naagaqaa nalugikpuk kimun qiniñtasripcħaħa. Ilaa iħuguaniksimaqtuq suli kiggutitlasrimaqtuq inmiñun. Apiqsruqtaqsun.” ²² Anayuaqaanuruq taatna nipliġniġusut iqsiktituqiaqħutik Jew-ñuruanun, takku sivunnianiksimaqtuq kia iħuum nalupqinaigħuq uqaġikpagu Jesus Christ-ñunilugu anitkisiplugu katraġvinimikniñ. ²³ Taatnaqħutik taapkuak anayuaqaanuruq nipliġniġusut, “Ilaa iħuguaniksimarur, apiqsruqtaqsun!”

²⁴ Tugħliqħuq tuqħulġiñiġaat inmiñkun taimña anjun animaruq ayaunapluni aasriiñ nipliutiplugu, “Agaayutim sivuġaani akqsrugniñ iħumutun uqaġisiħapkun. Uvagut iħitħugigikput taimña uisitin killulirauruħa.” ²⁵ Taavruma kiuniġai, “Ilaan qanusriuruħa nalugiga. Atausriq iħisimagiga, uvaña ayaunagaluaqtuami pakma qiniñtasriuruña.” ²⁶ Taapkuva apiqsruqtulġiñiġaat, “Qanusriqħutun qiniñtasripkapatin?” ²⁷ Kiuniġai, “Uqautianikkaluagipsi aglaan naalaġnisunġitħusri. Suvaatami tusraatqiguasqilgitpisiun? Naaga malġuaqsiutisrukipsi ilaanun?” ²⁸ Tamatkua kiuniġaat uqaniġlutiplugu, “Iħiñtaqħutik taavruma malġuaqtiġilituġaatin. Uvagut Moses-ñum pigigaatigut. ²⁹ Iħisimagikput Agaayutmun uqautruħa taimña Moses, aglaan nalugikput tamanna iħuk nakiñ agġisilaana.” ³⁰ Taavruma anjutim kiuniġai, “Atlayuagħnarruqtugalukkut nalunikapsiun nakitħaqtatħuqun, aglaan qiniñtasripkagaana. ³¹ Iħisimagikput, Agaayutim naalaġniħiħa

killuuruunanun, aglaan naalaḡniraḡigai kamagirini suli tupiksriuat pisuligmiñik. ³² Nunam aullaḡniisaḡatahianiñ tusraaḡaqsimaichut iñuñmik qiiñtilasripkakkauruamik ayaunapluni an-imaruamik. ³³ Kisanik taimña iñuk agḡisuanjuluni Agaayyutmiñ pigumi avataagun sumik iñiqtaqalguyumiñaitmiuq.” ³⁴ Tamatkua kigguqñunḡigaat, “Animagaluagtutin killukun iñukkuksaanjulupluntin aglaan ilisautniagaqsisivisigut?” Taatnaqqaaglugu ilinjisa aninnigaat ka-traḡvinjimiñ.

Irrutchikun Qiiñtilaiḡautiq

³⁵ Jesus tusraaniḡaa ilaa aninniḡlugu. Paqitnamiuñ nipliutiniḡaa, “Ukpiḡiviuñ Iḡñija Iñuum?” ³⁶ Taavruma Jesus kiuniḡaa, “Uqautinḡa kisuutilaanjanik. Uvañali ukpiḡiyumiḡiga ilaa.” ³⁷ Jesus nipliutiniḡaa, “Ilvich qiiñianiksimaḡiñ, suli ilaanjuruq pakma uqaqatin.” ³⁸ “Ataniiq! Uvañ ukpiḡigikpiñ,” taamna nipliḡniqsuq, aasrii sitquqhumi sivuḡaanun Jesus-ñum. ³⁹ Jesus nipliḡniqsuq, “Agḡiḡniqsuḡa nunamun pisigiplugu atanniqsuiḡksraq, ayaunaruat qiiñtilasripkaḡlugich, suli qiiñtilanasrugiuat ayaupkaḡiaḡlugich.” ⁴⁰ Iñajisaguuq Pharisee-ñuruat tarani ituat tusraa’amitruñ taatna nipliḡman apiqsruḡniḡaa, “Uvaguttuuq qiiñtilaitchuaḡivisigut?” ⁴¹ Jesus-ñum kiugai, “Iñipsi qiiñtilaitchupsu killuutaiññaḡaluaqtusri, aglaan qiiñtilaraḡiḡiplusri ilipsitñik killuutiḡaḡugaaqtusri.”

10

Atrikusraun Ipnaiḡaḡvikun

¹ Iñumutuuruamik nipliutigiḡipsi, “Iñuk isingitchuaq ipnaiḡaḡvium taluagun, aglaan mayuaq-taqtuaq atlakun tiglinñiaqtauruq ivayaqtuqtaupluniḡu. ² Aglaan isiḡaqtuaq talukun ip-naich munaqsrigiraḡigaat. ³ Taluliqirim taluḡitiraḡigaat. Ipnaiç tusraaraḡigaat nip-paa tuḡluḡaḡmatinj atigmiktigun, aasrii ilaan annisiraḡigai. ⁴ Annisianikamigich sivul-luḡaḡigai aasrii ipnaich maliklugu nipaa ilisimaplugu. ⁵ Tamatkua atlamik maliutritḡaitchut, aglaan qimagaḡigaat nipaa ilisimangitḡlugu.” ⁶ Jesus atrikusrautmik uqautipmatinj, ilinjisa kanjisiññiḡigaat sumik uqautitilaatqinj.

Jesus Nakuuruuq Munaqsri

⁷ Jesus nipliutitqinjñiḡai, “Iñumutuuruamik nipliutigiḡipsi, Uvañ taluuruḡa ipnaiñi. ⁸ Atlakauplutinj sivumni tikiaruat iluḡatin tiglinñiaqtaurut ivayaqtuqtaupluniḡu aglaan ipnaich naalaḡniisaichaitcham tamatkua. ⁹ Uvañ taluuruḡa. Kisupayaaq isiḡumi uvapkun anniqsuḡisiruq; ilaa isiḡtuni naagaqaa aniruni paqitḡaḡnaqtuq niḡiksraq. ¹⁰ Tiglinñiaqti tikitchaqtuq kisanik tigligiaḡhumi tuqqutichiyaqhumi unniñ piyaqquqtaiyaqhuni. Uvañali agḡisunja tamatkua iñuch iñuñigimik piññaquplugich inuñailḡapiḡlugu.

¹¹ “Uvañ munaqsriḡlḡautagaḡatnja ipnaich. Munaqsriḡ nakuuruuq tuquyummataḡtaqtuq ipnaiñik piqsuriḡuni. ¹² Akiññañniaqtim munaqsriñunḡitchua ipnaich piginḡitchai. Unitlugich qimagaḡtuq qiiñiqami amaqqumik agḡiaqsiruamik. Amaqqumaasrii kinḡaḡlugich siamitkaqsipugich tamatkua ipnaich. ¹³ Akiññañniaqti iñuk qimagaḡtuq akiññañniaqtaulñiññiḡigun. Suksraḡinḡitchai ipnaich.

¹⁴ “Uvañ ipnaich munaqsraat nakuuruuq. Iñisimmaḡitka ipnaitka suli ilinjisa uvañ. ¹⁵ Taatnatun Aapam ilisimalkha uvamnuk, uvañaptuuq Aapa ilisimagaḡa. Uvañ piyummataḡigaḡa tuquḡiksraḡa piqutigilugich. ¹⁶ Aasrii atlattuuq ipnaich pigigitka munaqsrivinjimi uvaniñḡitchuaat. Tikiutratsraḡitmitḡitka, aasriiñ naalaḡniññaḡaaat nipiga. Tarra atautchiññaḡuḡniaqtut ipnaich suli munaqsrii atautchiñnamik. ¹⁷ Aapam piqpagigaḡa tuqquatriyumaḡapkun piqsuriḡluna iñuñnik, aasriiñ tuqqutaunjanikkuma iñugutqikkilñitichuna. ¹⁸ Kia-unniñ tuqqutchumiñaitchaḡa nunuriluna. Uvapkuniñ qaisaḡigiga pisulḡapkun, qaiññiññaḡiḡlugu suli satulñiññaḡiḡlugu. Taamna tillisiaḡikkaga Aapañiñ atuquga.”

¹⁹ Tarani Jew-ñuruat atinḡilḡiñniqsut piqsuriḡhutinj tamakuniḡa uqauttutininik. ²⁰ Iñuḡiaqtuut niplianiqsut, “Ilaa tuunḡaḡmik piḡaḡniqsuq, kinniḡiruq. Suvaata naalakpisiun?” ²¹ Atlatl niplianiqsut, “Iñuk tuunḡaḡtalik uḡaḡumiñaitchūq taatna. Qanuḡumi tuunḡaḡtalik qiiñtilasripkaḡisiva ayaunaruamik?”

Jew-ñuruat Ayaiñhat Jesus-mik

²² Iñiñniqsuq niḡiḡpaḡvikaḡ Jerusalem-mi. Itqauttutiniḡaa Jew-ñuruat agaayyuvikpajat anmalgitqikman taimani qaayunainjanikmagich. ²³ Jesus pisrukusaḡniqsuq Jew-ñuruat agaayyuvikpajati Solomon-ñum Quligutaanik taggisilinjmi. ²⁴ Aasriiñ Jew-ñuruat avataa-nun kati'aminj nipliutiniḡaa, “Qanutun taktigiruami naliḡutitchaqsivisigut? Iñumutun uqauttutitigut, Ilvich Christ-ñuvich?” ²⁵ Jesus kiugai, “Uqautianikkaluḡiḡipsi, aglaan ukpiḡinḡitchipsitña. Savaat iñiqtaḡikkagma Aapaa sanñiqutaagun uqautigigaatnja. ²⁶ Aglaan ukpiḡinḡitchipsitña atakkii ipnaiḡinḡitḡusri. ²⁷ Uvañ ipnaima nipiga naalaḡaḡigaat, uvañ

ilisisimaplughich, ilinjisa malikkhaja. ²⁸ Iñuuhñgmik isruitchuamik qaitchigitka, ilinjich tuquyumiñiaqługitunniñ. Kia-unniñ ivayaagiyumiñaitchai uvañniñ. ²⁹ Sua Aapaa qaiñjanikkaja uvañnun kamanatłuktug iluqaaniñ. Kia-unniñ ivayaagiyumiñaitchaa Aapam qaunakku-taaniñ. ³⁰ Aapagalua atausriuruguk.”

³¹ Jew-ñuruat iyagañnik tigusritqilgññiqsut milluugukługu. ³² Jesus nipliutiniğai, “Sivuuqapsitiñ uvaña savaaqaqtuami iñugiaktuanik savaallautanik Aapam uvañnun iñiqtağitqukkaniñik, nalliatigun tamatkua miłtuqtugukpistitña?”

³³ Jew-ñuruat kiuniğaat, “Savaallautatigun miłtuqtugñgitchiptigiñ, aglaan sagluuqtuagutiqałłapkun, takku iñuñhiñaugaluahutin uqaqtutin ilipnik Agaayyutauniplutin.” ³⁴ Jesus kiugai, “Maligutaksrağikkapsitiñ aglausimaruq, ‘Agaayyun nipliğñiqsuq, ilipsi agaayyutaurusri.’” ³⁵ Kanjicsimagivut uqałhich aglausimaruat ilumutuugisilhat taimuñja. Agaayyutim taiñiğai agaayyutunik taipchua iñuich akuqtuiruat uqałigmiñik.

³⁶ Uvañjali tigusriagıpluñja Aapam tuyuğikkagañja nunam iñuññun, qanuqhusrimi nipliaivisi saglupłuna uqağniłtuutigiñiplugu Agaayyun nipliqama iğñiğinipluñja Agaayyutmun. ³⁷ Ukpigiñana savaaqangitchuma Aapaa savaañiñik, ³⁸ aglaan savaaginiğupkich, ukpigiñgitchaluağupsitñaunniñ, savaagikkatka ukpigiñiraksrağigisri. Taatnağpsiuñ kanjicsiñiaqtusri nalupqisirungılsuri Aapam uvamniitilaanjanik sulı uvaña Aapamniitilaamnik.” ³⁹ Taapkuaguusq tıguyumatqiaqsilgññiğaat aglaan annalgññiqsuq ilinjisa arganjitñiñ.

⁴⁰ Jesus utiligññiqsuq Jordan kuuk ikaaqlugu taivruma John paptaagıvianun, aasrii tarani itkaqsıpluni. ⁴¹ Iñugiaktuat iñuich tikiagaqsıñiğaat avatmun itnaqhutin, “John taimña iñiqtaqangitchaluaqtug quvıqnaqtuanik aglaan uqaıttutıpayaanja uumuuna iñukun ilumutuuruq.” ⁴² Taatnaqhutin iñugiaktuan iñuum ukpigiñiğaa Jesus.

11

Lazarus-ñum Tuqułha

¹ Iñuk Bethany-mi iñuuniaqtuag atıqatıtuag Lazarus-mik atniğñaliğñiqsuq. Taamna Bethany nunaaqııuraq nukağiik Mary-mılu Martha-mılu irviak. ² Taamnaguusq Mary taimña kuvirıruaq tiprağiksaumik Atangum isigaiñun aasrii allaqlughich nutchamiñik. Taavruma anjuntunja Lazarus atniğñaliğñiqsuq. ³ Nukağiik agnak tuyuqağniqsuk Jesus-mun kilgutmik itnaqlugu, “Ataniiq, ilauraannan piqpagıkan atniğñaliqsuq.” ⁴ Jesus tusraa’ami niplıqsuq, “Taamna atniğñaq isruqağitchuq tuqułıgmun. Atuumıgisıruq kamagıkkaukısrajanun Agaayyutim, aasriiñ Agaayyutim Iğñiña kamañsıkkautquplugu taavrumuuna atniğñakun.” ⁵ Jesus-ñum piqpagıgai Martha-lu aniqaatalu Mary Lazarus-lu. ⁶ İlaan tusraa’amiñ Lazarus atniğñagnıplugu, irvinımiñı ittuallapsaagñiqsuq malğunııı uvlunı. ⁷ Tarakña malığuaqtıni nipliutiniğai, “Ki, utıtqılłakta Judea-mun!” ⁸ Malığuaqtıñ kiuniğaat, “İlisautrii! Uvvaquyuruagnaami Jew-ñuruat iyagañnik miłtuqtugñiaguğaatın, utniğalgitpiñmi taamuñja?” ⁹ Jesus niplıqsuq, “Uvlum qaumanıñja sassaqağitpa qulıt malğunıik? İñuk uvlum qaumanıñani iglıgumi putukkitchumiñaitchuq, atakkıi qıñıqlugu sıqıñgum qaummataa marruma nunam. ¹⁰ Aglaan unnuam taqtuami iglıgumi, putukkıtısıruq piıllıni qaumamik.” ¹¹ Jesus taatnaqqaqlughich nipliğñiqsuq, “İlauraaupt Lazarus sıñıksaqtug, aglaan iqiıqsıtchaqtugñiagıga.” ¹² Malığuaqtıñ kiuniğaat, “Ataniiq, sıñıkkumi ihuqsıñiaqtug.” ¹³ Aglaan Jesus piñıqsuq Lazarus tuqunıplugu. Taapku isrumanıqsut uqağasrukniagılu sıñıksapiaqtuamik. ¹⁴ Jesus nipliutiniğai nalupqinaıqlugu, “Lazarus tuquruq.” ¹⁵ Aglaan pıqtıgıplısrı, quyarunja taamani ingıñıapkun, ukpıqrsıñıqıplısrı piłlugılu. Utlaglakput!” ¹⁶ Thomas, taiyuułilik Malğimik, nipliğñiqsuq malığuaqtuqałmiñun, “Ki! İlisautrii, piqasrığlakput! Uvagullu tuquqatıgıyumiğıkpıt!”

Jesus Anjıtıgıvıuruq Sulı İñuuhıplunı

¹⁷ Jesus tıktıñmi, ilıtchuğiniğaa Lazarus ilıvıqtıauñanısımıplugu sısamanı uvlunı. ¹⁸ Bethany-guug uñasrıgıni ingıññiqsuq Jerusalem-miñ. Sıvisıtılaqağniqsuq malğuntun mile-laksrayunınatun. ¹⁹ Aasriiñ Jew-ñuruat iñugiaktuat agğığñiqsuq, Martha-lu Mary-lu qıñiğiaqlugik araagtugıaqługik anıñauranjanıknı tuqułhagun. ²⁰ Martha-m tusraa’amiñ Jesus agğıaqsıplugu aniplunı paagñiğaa. Aglaan Mary aimmiñiqsuq. ²¹ Martha-m Jesus nipliutıgaa, “Ataniiq! Uvani itchuvich, anıñauraga tuqunayaitchuq.” ²² Aglaan ilısımıgıga, pakmaunniñ Agaayyutim qaitchıtłagaatin, qanusrıpayaaamik inıgıvıch inımiñiñ. ²³ Jesus-ñum nipliutıgaa, “Anıñauran anıpchakkaugısıruq.” ²⁴ Martha-m nipliutıgaa, “Kanjicsımıgıga İlaan anıpchakkaugısıñha aqullıgımi uvlunı.” ²⁵ Jesus-ñum nipliutıgaa, “Uvaña anjıtıgıvıuruñja sulı iñuuhıplunı. Kısıpayaaq tunıñıplunı ukpıqrsıruq uvamnik iñuugısıruq tuqunıagaluıqtuqaunniñ. ²⁶ Sulı kısıpayaaq iñuuruq ukpıqrsıplunı uvamnik

tuquyumiñapiaqtuq. Taamna ukpigiviuñ?” ²⁷ Martha-m kiugaa, “Aa! Ataniiq! Ukpigigiga Christ-nulhiñ, Agaayyutim Iğñiğiplutin, aggiqsuksrautauruaq nunamun.”

Jesus Qulviruq

²⁸ Martha taatnaqqaaghuni utiğniqsuq, aasrii Mary aniqatni tuqluqlugu nalunaitchipluni, “Iisautri aggiğniqsuq, amma utlaqugaatin.” ²⁹ Mary-m tusraa'amiuñ iğniqsruqhuni paağiağniğaa. ³⁰ Jesus-suli tikiññaniksimañluni nunaaqqimun aglaan itluni taivrurmani Martha-m paağiviani. ³¹ Jew-nuruatguuq tarani Mary-m tupqani ittuat araqtuğniğniqlugu qiniqamitruñ makitluni aniaqsiliqman, isrumaniqsut iluvigmun qiatyaaqsifiñplugu aasrii aniqasriqlugu. ³² Mary-m tikitlugu Jesus qiniqamiuñ isigaiñun punniqsuq nipliqluni, “Ataniiq! Uvani itchuvich, anijağrağa tuqunayaitchuq.” ³³ Jesus-guuq qiniqamiuñ Mary kiñuvğuruaq qiapluni tamatkualu Jew-nuruat tuvaaqatañ qiaqasriqlugu, ilaap-tuuq ihuñiullapiağniqsuq Irrutchiğmiñi ilunjuçhakhuni. ³⁴ Apiqsruğniqsuq, “Napnumimma iluviqpisiuñ?” Taapkua kiuniğaa, “Ataniiq! Maliguta qiniğiağun!” ³⁵ Jesus-tuuq qulviruq. ³⁶ Jew-nuruat qiniqamitruñ nipliğniqsut, “Qanutun atqunaq piqpagitigigaluağniqpaun!” ³⁷ Aglaali ilañich nipliğniqsut, “Uvva uuma qiniñtasripçaitlaruam ayauñaruam irraknik tuqqtuchailiyumiñiağniqpaun Lazarus, amağaa?”

Jesus-ñum Anipçhağaa Lazarus Tuquñathaniñ

³⁸ Ihuñiullapiağhuni Jesus utlautiniqsuq iluvigmun inillaksimaruumun sisetun ittuumun taluplugu iyağakpañmik. ³⁹ Jesus tiliñğai, “Iyağak piiqsuñ!” Martha nipliğniqsuq tuquruam añaunağa, “Ataniiq! Tipliğunnaqsiruq. Sisamani uvluni iluviqtuñaniksimaruuq.” ⁴⁰ Jesus nipliutigaa, “Uqautianikkugaakpiñ, ukpiqquitiqaguviçh qiniğayağniqsutin Agaayyutim kamanautaanik.” ⁴¹ Tarakña tamatkua iñuich iyağak piiqmatruñ, Jesus aagluqhuni nipliğniqsuq, “Aapañ! Quyağikiñi tusraaraği'apña. ⁴² Iisimarunja ataramik naalağniğikma. Taamna nipliutigigiga piqutigiplugich makua iñuich qichaqtuut uvani ukpiqsrituqplugich tuyuqahapkn uvamni.” ⁴³ Taatnaanikami nipitusripluni tuqluğniqsuq, “Lazarus, anniñ!” ⁴⁴ Tuqunaruuaq aniñiqsuq iluviqsisinik nimiqsruqtat argai isigaiñu kigiñañalu. Jesus nipliutiniğai, “Qilğutaiğlugu aullaqtitchiun.”

Sivunniugun Tuqutçhuklugu Jesus

⁴⁵ Jew-nuruat iñuğiaqtuut Mary-muqattaqaqsimaruaat qiniqlugu Jesus iñiqtaña, turvigiplugu ukpigiağutriñiqsut ilaanik. ⁴⁶ Aglaan ilañich Jew-nuruat Pharisee-nuruanun utiğniqsut, aasrii uqautilugich Jesus iñiqtañanik. ⁴⁷ Taatnaqhutinj Pharisee-nuruatlu qaukñijllu agaayuliqsit kattutriñiqsut uqaqsittaqtitchirinin uqaqatigiğukhutinj itnaqhutinj, “Qanuğisivisa quvinqaqsipplugu savaañjun taivruma iñuum iñiqtağun?” ⁴⁸ “Ilaatuqtitçhuptigu taatna iñupayaam ukpigiağutigisigaa. Aasrii Rome-mağmiut qaukñich piyaqquğisigaat agaayyuvikpakput suli nunaaqçiqput.” ⁴⁹ Taapkua ilañarguuq atiqaqtuuaq Caiaphas-mik, qaukñipluni agaayuliqsi tamarrumani ukiumi, nipliğniqsuq, “Kaniqsimañlataqtusri! ⁵⁰ Iisimangitpisiuñ ihuatluha uvaptiknun atautchim iñuum tuqquatauha piqsusriğuni iñuñnik uumakña iluqağmi nunaaqçim piyaqqukkauñani?” ⁵¹ Taatnaguucq nipliğniğniqsuq inmiñihiaq, aglaan qaukñipluni agaayuliqsaupluni tamarrumani ukiumi, ilaan sivuniksriqiginiğaa Jesus-ñum tuqqutriñiksraña Jew-nuruanik, ⁵² taapkuninahliañgitchuaq aglaan atausriğutitçhitqiguni anayuuqağisun iluqaitnik siammayaqaqsimaruanik ukpiqsriruanik Agaayyutmun. ⁵³ Taatnaqhutinj tamarrumakña uvlumiñaglaan Jew-nuruat qaukñich sivunniugniqsut, qanuğlugu tuqutçhuklugu Jesus. ⁵⁴ Taatnaqhuni Jesus igliğatqiniğniqsuq sagviluni Judea-mi. Aglaan aullağniqsuq nunamun qanittuumun suviksrañaa mun nunaaqçimun atiqaqtuamun Ephraim-mik, aasrii tarani itkaqsiplutinj maliguaqtinilu.

⁵⁵ Jew-nuruat niğiqpavikaanjat taggisiaqtuuaq Apqusraaqtitauhiğmik qalliñiqsuq, aasrii iñuğiaqtuut iñuich nunamiñ utlautipluni Jerusalem-mun niğiqpavikaam sivuani itqanaiağiaqhutin, qaayugñaiyaqhutin inmiknik [maliglugu maligutaksraq]. ⁵⁶ Iñuich iñuñniqsut Jesus-mik, Jew-nuruat agaayyuvikpañatnun kati'amin apiqsruqtautiplutin, “Qanuğli isrumavich? Nalupqinaitchuq utlautisuknaitchuq niğiqpavikaamun taavrurmani.” ⁵⁷ Qaukñich agaayuliqsit Pharisee-nuruatlu tiliriñiqsuat kia iñuum ilitçhugikpagu naniitilaña Jesus kilgutigitquplugu ilinjisa tigusruklu.

12

Jesus Tiprağiksakkauruq Bethany-mi

¹ Itchaksrat uvlut sivuatni niğiqpavikaam taggisiaqtuam Apqusraaqtitauhiğmik Jesus utlautiniqsuq Bethany-mun, Lazarus iñuuniagvianun, taimña Jesus-ñum anipçhakña tuquliğmiñ. ² Nullautchiugutiniğaa Jesus tarani. Martha-m savautigai Lazarus aquppiqataupkaqlugu Jesus-mi niğiviniñ. ³ Aasriñ Mary-m tigusripluni

akisullapiaqtuamik tipragiksautmik kuvviqinigai Jesus-nuq isigai, aasrii nutchamiñik allaqługich. Naimasruñnaqtuam tipragiksautim immiñigaa iluqaan tupiq. ⁴ Jesus maliguaqtañi ilañat, Judas Iscariot, taimña tunisirauksraq Jesus-mik, nipligñiqsuq, ⁵ “Suvaata tipragiksaun tunikkaunğıtpa piñasrunun kavluutinun maninñun, qaisauluniasriñ inuqsraqtuannun?” ⁶ Taatnağniqsuq pigaqatluħukunğılaaq inuqsraqtuaniq, aglaan ilaa tigliktuqtaupluni; maniqağviat akiyağikkani piksraqtuğviraqniğaa. ⁷ Jesus nipliqsuq, “İlaksianaga ağnaq! İlaan pigilun ilakuni taivrurunja uvluanun iluviquuaviksraqma. ⁸ İlipsi ataramik piqagnaqtusri inuqsraqtuaniq inuñnik, aglaan nayuutyumuñaitchuqa ataramik.”

Sivunniugun Tuqtuchukluqa Lazarus

⁹ İñugiaktuarguuq Jew-nuruat tusraaniğaat Jesus ilħa Bethany-mi aasriñ taamunjaqhutin, pisigisruñnaqnaq Jesus kisan aglaan Lazarus qinigiğukluq, Jesus-nuq anjpkakkaña tuquliğmiñ. ¹⁰ Taatnaqluq qaukñinich agaayuliqsit sivunniuguqmiñiqsut tuqquatchukluğuptuuq Lazarus; ¹¹ atakkii ilaa piqutigiplugu Jew-nuruat inuğiaqtuat unitkaqsiñiğaiç qaukñiisn ukpigiagutripłutin Jesus-mik.

Jesus-nuq Tikisaalħa Jerusalem-mun Ataniqtun

¹² Uvluqtikman, inuğiakpauraqtuat utlauitruat niğiqpagvikaamun taggisigaqtuaq Apqus-
raaqtitauliğmik tusraaniqsut Jesus Jerusalem-mun aggiaqsıplugu. ¹³ İlinich Palm napaaq-
tunjitñiñ akiğuksraqhutin paagaqsiñiğaat nipliaplutin,
“Hosanna. [Nangaglakput Agaayyun!]

Uvvatuq Agaayyutim piliutiqağliun tikitçuaq piqusriqhuni Ataniğmik, *Psalm 118:25, 26*
Agaayyutim piliutiqağliun Israel-aagmiut Umialgat!”

¹⁴ Jesus paqitłuni natmaksıvıñmik natmaksiağniqsuq uqalħich aglausimaruatun, itna,

¹⁵ “Israel inuğikkanaşri, İqsiñasri!

Umialigiğkapsi aggiqigaasri,
natmaksıvıum nuğğanañi usriaqsiaqhuni.”

Zechariah 9:9

¹⁶ Tarani maliguaqtañi kanjisiñiñiğaat taamna; aglaan Jesus anjıtianikman pakmunjanikhuni, ilinisa itqağniğaat aglausimaruam uqalħum taatnaqsimaħa, sulı itqaqmigaat inuich immiutılħat taivrurunja uqauttımun. ¹⁷ İñugiaktuarguuq nayuutiruat Jesus-mi Lazarus-mik iluvığmiñ tuquħiğmiñ anjıtıksitman, tusraayugaaqtırrutiginigaat tamanna atumaaniktuqa. ¹⁸ Taatnaqhutin inuğiaqtuat Jesus pağniğaat, atakkii tusraanjanikhutin ilaa savaktilaanjanik taavruminja quvıqnaqtuamik. ¹⁹ Pharisee-nuruatguuq avatmun uqaqsiñiqsut, “Uvagut pigunğıllapiagaqsırugut! Takkua, inupayaat iluqatin maliutigaat!”

Jew-nuñgıtuat İlanisa Uqaqatıqağulħat Jesus-mik

²⁰ İlanjıtuq Jew-nuñgıtuat akunğuruat tamatkunani Jerusalem-muktuani kamak-
srıyaqhutin Agaayyutmik niğiqpagvikaami. ²¹ Tikiñniqsut Philip-mun Bethsaida-ğmıumun
Galilee-mi, uqaqhutin, “Anuun! Uqaqatıllagukkaluağikput Jesus.” ²² Philip-nuq uqau-
tıyağniğaa Andrew, malğuuplutikaasrii uqautıyağniğaaq Jesus. ²³ Jesus kiunıgik, “Tuqutau-
viksrağa tikımaruq, sivuniqaqtuaq İñuum İğñınan atqunaq kamagıkkauksırananun.
²⁴ Uvaña ilumutuullapiaqtuamik uqautıgıpsı, mukkaaksram nautchiaksraña suunğıtçuq
kisanik kataktıtau’ami nunamun tuqıpluni. Taatnaıllıpluğ tuquanikami tikiutırıraqtuq
inugiatluktuaniq nautchiaksranik. ²⁵ Kisupayaam inuulı piqpagıgıumıñ tammaıgisıgaa.
Aglaan kisupayaam inuulı piqpagıñıgıçhıumıñ nunami marrumani pigıgisıgaa isıutçua-
mun taimunja. ²⁶ Kisupayaam savautısrıkkumıña malıktaksrağıgaaña, aasrıi sumııtçuma
tarani savaktıga inniaqmıuq. Kıapayaaq savautıkpaña Aapam kamañatıktısisıgaa.

Jesus-nuq Uqaqıtaħa Tuqutaulıksraqıgmıgnun

²⁷ “Pakma uummatıga ihııllıuğniqsuq. Qanuq niplıgısisıvı? Nıplıgıyaqıpk itna, ‘Aapaan!
Tikiımapkaqnagu taamna naglıksaaqsıuıq uvañnun?’ Taatnağniangıçhıuna, takku taamna
piqutigiplugu aggiqsaunuruna apqusraağıaqıluğ taamna naglıksaaqsıuıq. ²⁸ Aapaan! Ka-
mañatırrıñ atqıñ!” Taatnaqman nıpi niplıqsuq qılanımiñ, “Uvaña kamañatınñanıkkıga,
sulı kamañatıttıqkısıplugu.” ²⁹ İñugiaktuam inuum qıchaqtuam tarani nıpi tusraaniğaa
aasrıi niplıqhutin, “Katlıaruq!” Atlatlıguuq niplıqsut, “İsraqulğum uqaqatıgıgaa ilaa.”
³⁰ Aglaan Jesus-nuq nipliutinıgı, “Uvaña piqutıgiluna taamna nıpi tusağnanğıtçuq, aglaan
ılipsi. ³¹ Pakma tikımaruq nunam inuıñ atannısrıaqıħıksrañat. Tuunğaq, nunam mar-
ruma anjalataa akıılırauniaqtuq. ³² Aasrıi kıvıkkauğuma marrumakña nunamıñ nuqtı-
ısıgıtka iluqaisa inuıch uvañnun.” ³³ Taatnaqamıguuq uqautıgıniğaa qanuq tuqquatauluni
naglıksaaħısrani. ³⁴ İñugiaktuat inuıch kiunıgıaat, “Malığıtaksraqıkkapta uqausrımagatıgıt,
Christ inuugısiñıplugu taimunja. Qanuqhutinmi uqaqıpk, İñuum İğñına kıvıkkauğısiñıplugu?
Kısıuva una İñuum İğñına?” ³⁵ Jesus kiugai, “Qauma ittuatlullakkısrıuq akunnapsıttı.

Qauma pigijnnaan ifuuniagitchi taaqsisikkaungitchumuusrii. Uvvatakku ifuum taaqtuakun ifuuniagami, ilisimatlaitchaa napmun sivuniqaqtilaani. ³⁶ Qaummatiqanñapsi ukpiksrisitchi qaumamik, aasriiñ ifugiliutyumagaasri qaumam.”

Ukpiqsriñgithat Jew-ñuruat

Jesus taatnaqqaahuni aullañniqsuq tamatkunakña iriqhuni ilinjitñiñ. ³⁷ Jesus ifniqtaqagaluqtitlugu quvinqnaqtuanik savaanik sivuğaadni ukpiginğifñiñaat.

³⁸ Taavrumuuna sivuniksriqirim Isaiiah-m uqauttutaa tanjqsitauniqsuq itnaqsimalha, “Ataniiq! Kisut ukpiqsriivat uqauttutigikkaptiknik?”

Kisumun Atanğuruam sanñiñi urriqsuqpaun?”

Isaiiah 53:1

³⁹ Taatnaqhutin tamatkua ukpiqquataiñniqsut, takku Isaiiah-suli itnaqhuni,

⁴⁰ “Agaayyutim ayaupkağai, isrummatinçhik muliktugai,

ilitchuqsritlaiqğugich qiniikkamiknik suli isrummatinçhik kanjqsiyumiñaiqğugich,

aasriiñ saatkumiñaiqğugich uvamnun mamititqulutinj.”

Isaiiah 6:10

⁴¹ Isaiiah-m taatna nipliutiginigaa takku ilaan qiniqğuluq Jesus-ñum kamanalha. ⁴² Ifniğaktuat Jew-ñuruat sivulluqtit ukpiqsrigaluaqmifniqsut Jesus-mik, aglaan sivuğagaplugich Pharisee-ñuruat anitqungitlutinj Jew-ñuruat katragviatniñ. Taatnaqhutin uqautiginğifñiñaat sagviğlugu ukpiqsriiqtinj Jesus-mik. ⁴³ Iinjisa piqpagitlukkugu ihağitchiuliq ifnuñiñ uumakña ihağitchiuhksragmikniñ Agaayyutmiñ.

Atannusriaqahtikrat Jesus-ñum Uqathagun

⁴⁴ Jesus nipliutinigai nipitusripluni, “Kisupayaaq uvannik ukpiqsriyumi ukpiqsrihiñanğitchuq uvamnun, aglaan ukpiginğisipmigaa tuyuğiriga. ⁴⁵ Kisupayaam qiniqsimaruum uvannik qiniqsimaaqmigaa ilaa tuyuğiriga. ⁴⁶ Uvaña nunamun qaumatun ilipluña agğisauñuruña, kisupayaaq uvannik ukpiqsrikan, irviqagumiñaiqğuluq taaqtuamik. ⁴⁷ Kia ivruma tusraagaluqğugich uqauttutitka tupiginğitpagich atannigumiñaitchiga. Atakkii agğinğitchuña atanniqsuityağluña nunam ifnuñiñ aglaan anniqsuğiaqğugich. ⁴⁸ Kisupayaam ayagluña, uqauttutiga akuqtunğitchumiuñ, atanniqsimaatqitaqutuj. Uqathum uqautigianikkagma atannigisigaa aqulligmi uvlumi.

⁴⁹ Takku uqanğitchuq uvapkuñiñ, aglaan Aapam tuyuğirima tillisigaaña sumik uqağiraksramnik. ⁵⁰ Uvaña ilisimagiga ilaan tillisigikkaña isritchuamik ifnuñuruq. Tamanna uqauttutigikkağa Aapam uqautigaña uqağitquplugu.”

13

Jesus-ñum Iğguilħa Maliguaqtimi Isiganjitñik

¹ Aasriiñ sivuuranani niğiqpagvikaam taggisigaqtuam Apqusraaqtitauğimik, Jesus ilisimaniqsuq aullağviksranı tıksılaanani nunamiñ marrumakña Aapamun. Ilaan pigikkani piqpagiragiplugich marrumani nunami ittuat piqpaginigai isruanunaglaan. ² Jesus-lu maliguaqtinilı nullautchigñiqsut. Tuunğaum isrummaninñigaa Judas Iscariot, Simon iğniğikkaña, tunitquplugu Jesus. ³ Jesus-ñum ilisimaniğaa Aapam aatchuutigitılaaña iluqaan sanñi inmiñun. Ilisimamigaa agğisılaani Agaayyutmiñ suli aullağniqtilaani Agaayyutmun. ⁴ Tarraasriiñ Jesus makinniqsuq niğgiviñniñ, aasriiñ qalliich atnuğani piqğugich, ivgutmik tapsipluni. ⁵ Aasriiñ kuviripluni inıgmik iğguğivuramun, iğguaqsiplugich maliguaqtigikkağmi isigançhik, aasriiñ allaqtıqğugich ivgutmik tapsigikkağmiñik. ⁶ Simon Peter-m tikitmani nipliutinigaa Jesus, “Ataniiq! Ilvich iğguğniaqpigich isigatka?” ⁷ Jesus-ñum kiugaa, “Pakma nalugin savaagikkağa, aglaan aquvatigun ilitchuğisigisiğni.” ⁸ Peter-m nipliutiginñigaa, “Qakugununnıñ isigatka iğguğumiñaiqağitın.” Jesus-ñum kiuniğaa, “Iğgunğitchupkich isigaktin piqatauyumiñaitchutin uvañni.” ⁹ Simon Peter-m kiulğinñigaa, “Ataniiq! Isigahniğinğisatka aglaan argatkalu niaquğalu.” ¹⁰ Jesus-ñum kiuniğaa, “Kisupayaaq iğguaniksimaruaq salumallapiaqhuni iğguqtiksuraunğitchuq avataagun isigaiñ. Iluqasri salummaqsimarusri aglaan taamna atausriq.” ¹¹ Jesus ilisimaniğaa kisumun tuniñiaqtilaani; taatnaqhuni nipliutiginigaa, “Iluqasri salummaqsimarusri, aglaan atausriq.”

¹² Ilaan isigançhik iğguanikamigich atitqianikğugich atnuğaniñu utiginqsuq inimiñun niğgiviññun. Aasriiñ apiqsruğniğai, “Kanjqisivisi sutilaannik ilipsitñun?” ¹³ Taiyuğipsitfia ilisautrimik suli Ataniğmik, aasrii nalaunñapluni taatnaqisi, atakkii taavruminauruña. ¹⁴ Uvañaasrii, ilipsi Atannapsi suli ilisautripsı, isigasri iğguğitka. Ilipsipsuq iğguutiruksraurusri isigapsitñik avatmun. ¹⁵ Qaitchigipsi urrautiksrapsitñik, ilipsipsuq ifniqtaqaquplursı ifniqsılaptun ilipsitñun. ¹⁶ Iumutuallapiaqtuamik uqautigipsi, Savaktaagruk kamanatluktuanğitchuq ataniğmiñniñ, unniñ uqçiraqti kamanatlungitchuq taavrumakña tuyuğirimiñiñ. ¹⁷ Ilisimagupsigik tamatkua qanutun quvianamiuniaqtusri atuğupsigik. ¹⁸ Taamna nipliutiginğitchiga iluqapsigun. Ilisimaniğitka taapka piksraqtaagikkatka, aglaantuuq uqalıq aglausimaruaq immiqsursrauruq itna, İñuk niğiqatiga niqimik

akilliguetuq uvamni.’¹⁹ Kilikkipsi taavrumiņa pakma atuumaħiksraņan sivuani aasriiņ taamna qakugu atuummikpan ukpigittuplugu ilaajutilaamnik.²⁰ Iļumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, iņupayaam akuqtugumiņuj kiņapayaaq tuyugikkağa akuqtuqmirağigaan aptuug. Suli akuqtuipayaat uavamnik akuqtuqmirağigaat tuyugiriga.”

Jesus Sivuniksriquruq Tunikkautiksrağmiņik

²¹ Taatnaqqaagħugich Jesus ihuilligūņiqsuq irrutchiğmiņi aasrii nipliutiplugich, “Iļumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, ilapsi tuniņiagaņa.”²² Maligūaqtit qiiņgutiagsiņiqsut avatmun, kanjicsiņiğillapiaqlugu.²³ Maligūaqtit ilaņat, taimņa Jesus piqpagikkaņa, aquppiņiqsuq tugliupluni Jesus-mun.²⁴ Simon Peter-m urriqaniğaa itnağhuni, “Apiqsruğuj kisumik uqautiqagħtilaņa.”²⁵ Taamna maligūaqtit qallilaagħhuni Jesus-mun apiqsruğūņiqsuq, “Kisuuva, Ataniiq?”²⁶ Jesus kiugaa, “Ilaaņuruq qaitchikkağa uumiņa qaqqiaviņauramik misruqqaagħlugu imiqqamun.” Tarakņa tigusripluni qaqqiaviņiğmik misruqqaagħlugu qaiņiğaa Judas-mun, iğņiņanun Simon Iscariot.²⁷ Judas tiguluqqaagħaa qaqqiagħ Tuungaaum isigiņiğaa. Tarani Jesus-ņum nipliutigaa, “Savaagisrukkan piņuj qilamik!”²⁸ Nalliataunniiņ nigūiņaqatauruat kanjicsiņiğiņiğaa qanuutautilaanaņik Jesus-mun nipliutiħa.²⁹ Ilaņich maligūaqtit isrumaniqsut, Judas analatigipmagu maniqagħvinat, Jesus-mun tauqsigiāquniplugu inuğikkagħmiknik nigūiqpagvikaami, unniiņ qaitchityaquplugu sumik inuqsraqtuanun.³⁰ Judas akuqtuanikamiņuj qaqqiaviņauraq, tarvauvaa aniņiqsuq. Tarra unnuanuruq.

Nutauruaq Tilliņ

³¹ Judas anianikman Jesus nipliqsuq, “Pakma Iņuum Iğņiņa kamaņaqsiḡkakkauruq. Suli Agaayyun kamaņaqsiḡkakkauruq Ilaagun.³² Aasrii Agaayyun kamaņaqsiḡkakkauruq Ilaagun, Agaayyutimtuuq iņmiņik sagviğisigaa kamaņautaa Iğņiņan Iņuum, Ilaan kamaņausriğlugu tarvauvaa.³³ Iļilgauramaaņ! Uvaņa nayuutiḡpakkumiņaiqsuņa. Pakaagisigisigaluağisitiņa, aglaan Jew-ņuruat uqautipmatun nipliutigipsi pakma, ‘Aullal-guitchusri aullağviniakkmun.’³⁴ Nutaamik tillitmik qaitchigipsi, Avatmun piq-pakkutiyumuusri! Atriļugu piqpaksiḡiğaa ilipsitiņik, taatnatuntuuq piqpagiikkumuusri.³⁵ Avatmun piqpakkutigipsi, iņupayaat iļitchuğisigaa uvamni maligūaqtuliqsi.”

Jesus Sivuniksriquruq Peter-m Piļlaaliksraņanik

³⁶ Simon Peter-m apiqsruğūņiğaa, “Ataniiq! Napmuņniaqpiçh?” Jesus-ņum kiuniğaa, “Pakma malilguitchiņ aullağviniakkağa, aglaan aquvatigun malikkisigikma.”³⁷ Peter-m apiğisigiğaa, “Ataniiq! Suvaata malilguitpiğiņ pakma? Uvaņa tuqħiņaagħuqtuņa pişigilutin.”³⁸ Jesus-ņum kiugaa, “Itganaipaqpiçh tuqqtisukħuņa? Iļumutuuruamik nipliutigipkiņ, aqargiḡpalk qalğūaifņiņaan piļlaagūtiğisigikma piņasruniağlaan.”

14

Jesus-ņum Apqutaulħa Aapamun

¹ Jesus-ņum nipliutigai, “Ihuilligūitnagich uummatisri. Ukpqişrimaağitchi Agaayyutmun, uvamnun ukpişriļusripsuuq!² Aapaa kiņuņgani iniksrat iņugiaktuat ittut. Itganaiyautityağniāğipsi iniksrapsiḡiņik. Taatna uqautinayaitçipsi, taatniingitpan.³ Aasrii aullağuma itganaiyagiāğlugu iniksraqsi aggitqikkisuruņa, aasrii uvaņnun iņmagusri nayuutitlarisri nani itçhuma.⁴ Aasrii iļitchuğianikkisi qanuq tikiņiħaliksraqsi taivrumuņa aullağniāğvikkamun.”⁵ Thomas-ņum nipliutigaa, “Ataniiq! Iļisimangitçikput napmuņniaqtilaan. Qanuğlugu taivrumuņağniāğħum apqutaa iļisimagisivişigu?”⁶ Jesus-ņum kiugaa, “Uvaņa apqutauruņa, iļumutuupluņa, suli iņuuħupluņa. Kiņaunniiņ Aapaanukkumiņaitçuq kisianik uvapkun.⁷ Pakma iļitchuği’apsitiņa iļitchuğipmigişipsuuq Aapaga. Aasriiņ uvakņaniņiğlaan iļisimagiksi suli qiiņiqsimaplugu.”

⁸ Philip-ņum nipliutinigiğaa, “Ataniiq! Aapamik urriqsuutitigut. Taamna inuğikkatuağigikput.”⁹ Jesus-ņum kiugaa, “Takiruami nayuuti’ama ilipsitiņi naagasuli iļitchuğingitpiņa, Philip? Kisupayaam qiiņiqsimaruam uvaņnik qiiņianiksimagaa Aapa. Suvaatami nipliqpich Aapamik urriqsuutitçuplusri?”¹⁰ Philip! Ukpigingitpiņuj uvaņa Aapami nayuutitilaaga suli Aapa uvaņni itilaņa? Tamatkua uqalħich uqautigianikkatka ilipsitiņun uvamniqnişauņgitchut. Aapauruam nayuutiruam uvaņni iņiqtagiğai savaani.¹¹ Ukpigisritiņa uqagama Aapami itilaamnik suli Aapa uvaņni itilaanik! Naagaunniiņ ukpişisritiņa savaapkun.¹² Iļumutuuruamik nipliutigipsi, kisupayaaq ukpişriruagħ uvapkun savaņniāqmuiq savaagikkamnik, piņiāqtuqunniiņ kamaņatluktuaniņ savaani tamatkunakņa, atakkii aullaaqsiuruņa Aapaanun.¹³ Aasrii iņiqsişisigisigipsi qanusripayaamik iņiğupsit atpapkun piqutigilugu Aapauruam kamaņatqtaulħiksraņanuj uvapkun Iğņiğuruakun.¹⁴ Sukupayaaq iņiğupsitiņa atigikkapkun, iņiqtagişisigiga.

Akişruun Ipqitçhuam Irrutçhim Qaisaulħiksraņanun

¹⁵ “Piqqagigupsitña tupigigisigisri tillisitka. ¹⁶ Aasrii injigisigisigaa Aapa qaitchitqulusri atlamik ikayuqtiksramik nayuqtiksrapisitñik qarjavak taimuḡa. ¹⁷ Taamna Irrusriḡigaa ilumutuulhum. Nunam iñuiñ akuqtulguitchaat qifinḡitlugu unniñ kanjigsimaitlugu. Aglaan ilisimagiksi, takku iñuuqatauruḡ piqatigiplusri suli ilipsitñiinnaiaqtuḡ.

¹⁸ “Unitchumiñaitchipsi kisinḡuḡusri. Utigihitchuḡa ilipsitñun. ¹⁹ Sivikisuurami nunam iñuiñ qifitqikkumiñaiḡisaatḡa aglaan ilipsi qifinḡigisigisitña, takku iñuuḡlapkun ilipsipsuḡ iñuuḡisirusri. ²⁰ Taimña uvluḡ tikitpan ilitchuḡigisigiksi Aapamni itilaḡa suli ilipsi uvamni, aasriipsuḡ uvaḡa ilipsitñi. ²¹ Kisupayaḡ piqagtuḡa tillisimnik tupigipluḡilu ilaanuruḡ piqpaksrirauruḡ uvamnik. Aapaa piqqagigisigaa piqpaksriraḡ uvamnik. Uvaḡaptuḡ piqqagigisigisigaa ilisimapkaḡluḡa ilaanun.” ²² Judas-ḡum (Iscariot-ḡunḡitchuam) nipluiniḡaa, “Ataniḡ! Qanuḡutin ilisimapkaḡisivich uvaptiknun ilisimapkasruḡaḡnak nunam iñuiñun?” ²³ Jesus-ḡum kiugaa, “Kisupayaam piqpaksriraḡ uvamnik tupigigisigai uḡaḡatka. Aapaa piqqagigisigaa suli Aapagalutikitkisigikpuk iñuuniaḡasriḡlugu. ²⁴ Kisupayaam piqpaksriḡitchuam uvamnik tupigitaitchai uḡaḡatka. Uḡaḡhich tusraakkasri uḡaḡinḡitchitka, aglaan agḡiaḡaqtuḡ Aapamñi tuyuḡirimniñ.

²⁵ “Tamatkuniḡa uḡautigipsi nayuutinḡaḡmasuli ilipsitñi. ²⁶ Ikayuḡtim Iḡqitchuam Irrutchim Aapauruam tuyuḡiraksraḡan attapkun ilisautigisigaasri supayaamik itqatitḡilugu iluḡaisa uḡauttutitka ilipsitñun. ²⁷ Qifuiññamik univrigigipsi. Tutqutimnik tutqitḡiḡaḡqitchi. Nunam iñui qifuiññaaḡumiñaitchut qifuiññaaḡqirrituptun. Iñuiliḡutitnagich uummatirisi! Iḡsisuḡaḡasri! ²⁸ Tusraḡigisitña nipligama aullaḡniḡnipluḡa, aglaan agḡitqifuiññaiḡnipluḡa ilipsitñun. Piqqagipiḡniḡupsitña quviasrugayaḡaluḡatursi aullaḡniḡniḡnipluḡa Aapamun, atakkii Ilaa kamanatluḡtuḡ uvamniñ. ²⁹ Tamarrumiḡa pakma kilianikkipsi atuummigaluaḡnagu ukpiqsritquplusri atuummiluni pikpan. ³⁰ Tarakḡaaḡlaan uḡaaḡtuḡatigilguḡniḡiḡipsi, takku nunam marruma aḡalataa, Tuḡḡaḡ, agḡiaḡsiruḡ. Ilaa piitchaluaḡtuḡ sanḡimik akiḡiluluḡa, ³¹ aglaan nunam iñuiñ ilitchuḡiraksraḡiḡaat piqpaksriḡiḡa Aapamik. Taatnaḡlugu tupigiraḡigisigaa Aapam tillisipayaḡa. Makillusri, uvakḡa aullakta!”

15

Jesus Napaḡtupiatun Ittuḡ

¹ “Uvaḡa atriḡaḡtuḡa napaḡtupiamik aasrii Aapaga nautchirriḡiraḡpluni. ² Ilaan piḡiḡaḡiḡaa akiḡupayaḡ uvamniittuḡa asririḡaḡanḡitman, suli naḡguksaḡlugu akiḡupayaḡ asririḡaḡaktuaḡ asririḡpsaaḡplugu. ³ Ilipsi salummakkauniktursi uḡalikun uḡautigianikkapkun ilipsitñun. ⁴ Piḡatautiñaiḡitchi uvamni suli uvaḡaptuḡ ilipsitñi. Uvamni nayuutingiḡsuḡaḡuḡipsi asririḡaḡuḡumiñaitchusri, atriḡlugu akiḡuḡ inḡimigun asririḡaitchuaḡ kisianik napaḡtumi itmani. ⁵ Uvaḡa atriḡaḡtuḡa napaḡtumik, ilipsiasriñ akiḡqutun. Kisupayaḡ nayuutiruḡa uvaḡni suli uvaḡa ilaani, atqunaḡ asririḡaḡaḡisiruḡ, takku sumik iñiḡsiyumiñaiḡpiḡatursi piḡiluluḡa uvaḡa. ⁶ Kiñapayaḡ nayuutingiḡchuaḡ uvamni ittuḡ akiḡqutun igitaḡpluni tuḡulliruḡatun. Taatnatchich akiḡqut katitlughich ikniḡmun igittaḡiḡaḡich ikipkaḡviksraḡatnun. ⁷ Ilipsi uvamni nayuutigipsi suli uḡaḡgikkatka ilipsitñi, aasriḡi qanutchimik pigiyumakkapsitñik injiḡsuḡipsi qaisauniatuḡ ilipsitñun. ⁸ Aapaa kamanautaa qifinḡnaḡtitaḡisiruḡ tumigilugu atqunaḡ savaaḡqallautaiḡsi. Taatnatun ukpiḡnaḡsigiksi maliguaḡtigitilaaḡsi uvamnun. ⁹ Piḡagikkaḡigipsi atriḡlugu Aapaa piqpaksriḡha uvamnik. Nayuutititchi piḡpakkutimni. ¹⁰ Tillisitka tupigupsigik piḡpakkutimni itkisirusri, atriḡluguḡtuḡ uvaḡa Aapaa tillisaiñik tupiksriḡluḡa itmatun piḡpakkutaani. ¹¹ Tamatkuniḡa uḡautigipsi quviaḡaḡikkaga ilipsitñiitquplugu, suli quviaḡaḡuplusri naamaruamik.

¹² “Unauvva tillisiga, piḡpakkutiyumuusri avatmun atriḡlugu piqpaksriḡiḡa ilipsitñik. ¹³ Kiñauññiñ kamanatluḡtuamik piḡpakkutaitchuḡ uumakḡa iñuam qaitchihaniñ iñuuḡiḡmiñik piḡqutiglugich ilauraani. ¹⁴ Ilipsi uvaḡni ilauraanurusri tillisitka atugupsigik. ¹⁵ Savaktaaḡrunik taiyutqikkumiñaitchipsi, takku savaktaaḡruum ilisimatlaitchaa atanigmi suraḡaḡha. Aglaan ilauraanik taiyuutiḡaḡisigipsi, takku supayaamik Aapamniñ tusraakkamnik ilitchuḡipkaḡipsi. ¹⁶ Ilipsi piksraḡtaḡinḡitchipsitña, aglaan piksraḡtaḡigipsi suli nalunaḡusri asririḡaḡaḡuplusri iñuḡiaḡlugu suli asririḡituiḡaḡusri itquplusri. Aasrii Aapam qaitchigisigaasri qanusripayaamik injiḡupsuḡ attapkun. ¹⁷ Taatnaḡusri taatnaiḡlugu tiligipsi piḡpakkutitquplusri avatmun.

Nunam Iñuiñ Uumiksriḡhat Maliguaḡtinik

¹⁸ “Nunam iñuiñ uumigkpasri itqagiriḡsraḡigiksi uumigkkaulḡaptuḡ sivupsitñi. ¹⁹ Ilipsi pigipkaḡupsu nunam iñuiñun, piḡpaginayaḡaasri pimiktitun ililusri. Aglaan piksraḡtaḡigipsi marrumakḡa nunakuḡiḡmiñ piginḡisqitlusri tamarrumuḡa; taatnaḡhuni nunam iñuiñ

uumigigaasri. ²⁰ Itqagiyumagiksi uqalhich uqautigikkatka ilipsitñun, ‘Savaktaagruk kamanatluktuanungitchuq ataniñmiñiñ.’ Ilinisa piyuakkağigaañta, tarrali piyuagisigaasripsuuq. Tupigigaich uqauttutitka, tarrali tupigigisigaasripsuuq. ²¹ Aglaan ilinisa taatna irrutigisigaasri piqutigilugu pigipkaliqsi uvañnun, ilisimangitlugu tuyugiriga. ²² Aggiñgitchuma suli uqautingitchupkich patchisaiikkaunayaqtut. Aglaan pakma pisangitchuugutiksraitcut killuqsautmiktigun. ²³ Kisupayaam uumigi’amiña Aapagaptuuq uumigipmiragigaa. ²⁴ Savaaqaqsimaitchuma akungatni iñuum iñiqtağingaaqsimañanjan patchisaiikkaunayaqtut, aglaan qiiñianikkaluaqlugu iñiqtağa uumigituiñağaatña suli Aapaga. ²⁵ Taamna taatniittuk-srauruq tanjuplugu taimña uqautauruaq aglaksimakkana maligutaksriusrainitñi, ‘Uumigigaatña patchisailaakun.’

²⁶ “Aglaan ikayuqti aggiqpan, tuyuginiakkagma Aapamiñ, Irrusria ilumutuulhum Aapamiñisauruaq, ilaa uqautiniaqtuq uvapkun. ²⁷ Uqagigisigipsitñapsuuq takku iqataurusri uvamni aullağniñhanifi.

16

¹ “Uqautigipsi tamatkuninja ukpiqputaiqungitlursi. ² Iñuich anitqatağisigaasriunniñ ilinisa katragviñmikniñ. Aa, piviksraq tikitchumaatquq kia iñuum tuqqutchumisi savautriñasrukniagisuruq Agaayyutmik. ³ Taatnaiqlugu irrutigisigaasri ilitchuqsrimaliğmikkun Aapamik unniñ uvañnik. ⁴ Aglaan uqautigipsi tamatkuninja itqagitquplugich uqauttutitka ilipsitñun taimanigu irrutiaqsikpasri taatnaiqlugu. Uqautingitchaluağipsi tamatkuninja maliguaqsitiqaaqapsi takku nayuqtuiñaqhursi.

Ipqitchuam Irrutchim Savaana

⁵ “Aglaan pakma utiğniqama ilaanun tuyugirimnun nallipsi apiqsruqtangitmiğaatña napmuqaqsisilaapkun, ‘Napmuñiaqapich?’ ⁶ Aasriñ pakma kilikapsi aliatchaktusri. ⁷ Aglaan ilumutuuruamik nipliutigipsi, iluatlukkisiruq aullakiksrağa. Uvvatakkun aullangitchuma ikayuqtiksrapsi utlanñiangitchaasri. Aglaan aullağuma tuyugisigisiga ilipsitñun.

⁸ Aasriñ aggiğumi ilitchuğipkaaqsisigai iñui nunam nalaungitlutinj killuqsautikun suli nalaunñaruahikunlu atanniiviksarakunlu. ⁹ Uqautigisigai nalaunñiñlutinj killuqsautikun takku ukpiqsriñitlutinj uvamnik, ¹⁰ suli nalaunñaruahikun takku Aapamuñiaqtunja aasri qiiñitqikkumiñaitchipsitña, ¹¹ suli atanniivikun takku aňalatchiruaq marrumani nunami Tuunğaq atannikkaunaniqtuq.

¹² “Uqaksraqağaluaqtunja iñugiaktuanik ilipsitñun aglaan pakma kanjicsiyumiñaitchusri. ¹³ Aglaan Ipqitchuag Irrusriq ilumutuulğmik ilitchuğipkairuksraq aggiğumi, ilaan kanjicsipchaaqsisigisaasri iluqaanik ilumutuuruamik. Ilaa uqagumiñaitchuuq aňalatchiğiqaqmatun inmigun aglaan uqautigisigaasri tusraakkagmiñik, suli quliaqtuağutiniagaa suli tikitchuksranik. ¹⁴ Ilaan kamañatitkisigaana, takku uqaksraqiğkaga quliaqtuağiniagaa ilipsitñun. ¹⁵ Iluqaan Aapam pigikkaña pigipmigaptuuq. Taatnaqlugu nipliutigigigaga Ipqitchuamun Irrutchimun quliaqtuağiniagniplugu ilipsitñun uqaksraqiğkaga.

Alianaq suli Quvianaq

¹⁶ “Sivikisuurami qiiñingisaallakkisigipsitña, aasriñ kiñuvañagun qiiñiaqsilğillunja.” ¹⁷ Iñanjitguuq maliguaqtaiñ uqaqsiñiqsut avatmun, “Sumik uqautivatigut itnaqami, ‘Akuniisrunjaqasri qiiñingisigipsitña aasriñ taamuunavak qiiñiaqsilğillunja,’ suli itnaqami, ‘Aullağniaqtunja Aapamun?’ ¹⁸ Qanuutauva ‘sivikisuraq?’ Uvagut kanjicsitlaitchikput sumik uqautiqalha.” ¹⁹ Jesus-njam kanjicsimaplugu apiqsruğulhat taavrumuuna nipliutiniğai, “Apiqsruqtuutivisi ilipsitñun sumik qanuutautiqaqtilaanjanik uqaqama, ‘Akuniisrunjaqasri qiiñingisigipsitña aasriñ taamuunavak qiiñiaqsilğillunja.’ Taamna apiqsruutigisuklugu uqaksraqutigivisiñ akunnapsitñi? ²⁰ Uvaña nipliutigipsi ilumutuuruamik, qiapkağsriñu alianniqtullursiñu nunam iñui quviatchakkisirut, aglaan alianniñuqsi mumikkisiruq quviasruğimun. ²¹ Ağnaq qitunğıuqtuuaq auliyautipmani nagliksaağatquq tikiumalğagun atniğnam, aglaan annaanitqigami puuyugagigaa nagliksaahi auliyausrima’ami, quviatchagaqtuq ilaalugruuaq anipman nunamun. ²² Taatnatun alianniğutiqagaluatqusri pakma aglaan qiiñitqikkisilğitchipsi suli uummatisri quviatchakkisirut, aasri kiauunniñ iñuum ivayaagiyumiñaitchaa quvianaq ilipsitñiñ. ²³ Taivrumani uvlumi apiqsruqtaaqsiyumiñaitchipsitña sutigun. Uqautigipsi ilumutun, Aapam qaitchigisigaasri ilipsi inğipsiñu qanusripayaamik atpapkun. ²⁴ Uvunjanunaglaan injicsruqtangitchusri sumik atpapkun. Injicsruğitchi ilipsiñi akuqtuyumuusri suli quvianaqsraqsi inuñaitchumuq.

Akiliñiñha Jesus-njam Nunam Iñuñiñ

²⁵ “Uqautigipsi tamatkuninja atrikusrautitigun. Pivik tikitchağumaruaq uqaguiğviksrağa ilipsitñun atrikusrautitigun aglaan uqautitlasrigisigipsi kanjicsiñiaqsilugu Aapauruakun. ²⁶ Taimña uvluuq tikitpan, injicsruqtağisigiksi atpapkun. Uvañnunniñ injicsruutingitkipsi Aapamun. ²⁷ Uvvatakkun Aapam piqpagigaasri takku piqaksriplursi uvamnik suli ukpiqsriplugu

aggiqsimaliġa Agaayyutmiñ. ²⁸ Uvaña ilmun aggiqsuami Aapamiñ marrumuña nunamun. Uvva pakma aullaqsiġitġitġuña maakña nunamiñ utiqsaqluña Aapamun.”

²⁹ Maliguaqtaiñ nipliutinigaat, “Uvvaliqaa uqalhiñ kanjicsiñaqtuq. Pakma uqanġitġitġutinunniñ atritigun. ³⁰ Uvagut kanjicsigikput pakma ilisimalhiñ supayaamik. Inuqnanġitġuq kisumun apiqsruqtaqulutin. Taavrumuuna ukpiġigikput aggiqsuanuħhiñ Agaayyutmiñ.” ³¹ Jesus kiugai, “Uvwapakma ukpiqsriliiqaalukpisi? ³² Pivik tikiññaqtuq, tikiuamaaniktuqami, iluqasri siammayaaqtitauliksraasi, atausriukattaagusri kiñunnapsitñun kisinjñuġluña. Aglaan kisimallapiaq inġitġuña, takku Aapaa nayuġaana. ³³ Tamarrumiña uqautigipsi qifñiññaqaquplusri piqatauħapsigun uvamni. Nunam iñuiñ nagliskaatitkisigaasri, aglaan quviatchauġikkitchi. Uvaña akiħlijaniksimagiga nunam aħalataa.

17

Jesus-ħum Injicsruħha Inħmigun

¹ Jesus taatnaanikami, ilaa aagluħuni nipliġñiqsuq, “Aapaan, pakma piviksraq tikiu-maruq. Kamañaqsiqkaġun Iġñiġiñ, Iġñiġipilii kamañaqsiyumagaatin. ² Uvvatakkun ilvich aħalatchitħapkaġiñ iluqaitñik iñuñnik suli qaitġitħapluni isruitġhuamik iñuħiġmik iluqaitñun qaisaġikkaqñun ilaanun. ³ Uña isruitġhuuq iñuħiġ itnautauruq, iñuich ilitġhuqsriliksrañat ilipnik kisivich ilumun Agaayyututilaaqnik suli ilitġhuġilugu Jesus Christ ilvich tuyuġikkan. ⁴ Iitġhuġipkautionikkiga kamañalhiñ nunam iñuiñun. Itqanañanikkiga savaaksrirutigikkan uvañnun. ⁵ Pakma, Aapaan, kamañaqsiqkañña sivuqapni, kamañautim atrinjanik pigikkagma itnama ilipni nuna iñiqtaugaluqaguñunniñ.”

Jesus Injicsruħhiħha Maliguaqtimiñik

⁶ Uvaña ilitġhuġipkautionikkikpiñ iñuñnun ilvich qaisaqñun uvañnun marrumakña nunamiñ. Ilvich pigiliutigitin, aasriñ qaitkitin uvañnun, aasriñ tupigigaaat uqalhiñ. ⁷ Pakma ilitġhuġigaaat suapayaq qaisan uvañnun aggiqsalħa ilipniñ. ⁸ Qaitġigitka uqalġimik qaisaqnik uvañnun. Ilinħa akuqtuqħuq, ilitġhuġigaaat ilmun aggiqsuanuħiġa ilipniñ ukpiġiplugu ilipnun tuyuġilħiġa. ⁹ Agaayyutigitka tamatkua qaisatin uvañnun, takku ilinħich pigigitin. ¹⁰ Iluqaan uvaña piga pigipmiġiñ suli iluqaan ilvich piñ uvañaptuuq pigigigaa, aasriñ kamañaliġa qifñiġnaqtitauruq tamatkunuuna. ¹¹ Pakma utlautiniaqtuña ilipnun nunami inġiġluña, aglaan tamatkua inniaqtut nunami. Ipiqtġhuq Aapaan! Qaunagiyummigitin annautruġlugich sanħigikkanaġun atigikkapqich qaisaġikkapkun uvañnun, ilinħiġi atautħiññayumuut atrilugu uvaguk atausriulipqik. ¹² Uvaña nayuutinnamni nunami ilinħiġi qaunagigikkatka annautruġlugich sanħiġun atigikkapqich, ilvich atġititigikkapkun. Qaunagigitka aasri atausriqunniñ tammanġitġhuq, aglaan taimħa iñuk tammaqtuksrauruq, Agaayyutim uqalħa immiutaupluni. ¹³ Pakma utlautiyasriruña ilipnun. Taatnañiplugu uqatġuña innamni nunami, ilinħich piqaquplugich quvianaġikkamnik inuñaiġluq. ¹⁴ Qaitġiruña uqalġimik ilinħiġiñ, aasriñ nunam iñuiñ uumigaiħ, takku piqatiginiġlugich nunam iñui atriplugu uvaña piqataunġiħiġa nunam iñuiñun. ¹⁵ Uvaña injicsrunġitġitġikpiñ piiqulugich marrumakña nunamiñ, aglaan inħiġikpiñ qaunagitquplugich piñinħiġlugich tuunġaġmiñ. ¹⁶ Uvaña piqataunġitmatun nunam iñuiñun ilinħittuuq piqataunġitġitġut nunam iñuiñi. ¹⁷ Ilumutuulħapkun ipqiqsimaakkich ilipnun. Uqalhiñ ilumutuuruq. ¹⁸ Tuyuġigitka nunamun, ilvittuuq tuyuqatmatun uvamnik nunamun. ¹⁹ Ilinħich piqutigiplugich ipqiqsimaatġuña ilipnun, ilinħittuuq ipqiqsimaatquplugich ilipnun ilumutuulikun.

Jesus Injicsruħhiħha Ukpiqtuanħurupayaamik

²⁰ “Agaayyutiniġitġitka kisiisa tamatkua, aglaantuuq taipġhu ukpiqsriruaksrat uvam-nik ilinħisa uqalħatigun. ²¹ Agaayyutigitka iluqagmiñ atautħisun itquplugich. Aa-paan! Atautħisuttuq illich uvaptikni, atrilugu ilvich uvamniitmatun suli uvaña ilipni. Taatnatuq atausriyumuut, taavrumuunali nunam iñuiñ ukpiġiġatuyimigaaat ilvich tuyuqalhiñ uvañnik. ²² Uvaña qaitġigitka atrinjanik kamañaliqich qaisaġpich uvañnun, piqutigiplugu ilinħich atautħiññauliksrañat atrilugu uvaguk atausriulipqik. ²³ Uvaña illuña ilinħiġiñ suli ilvich uvañni, taavrumuuna ilinħich atausriñuġumuut. Nunamli iñuiñ kanjicsiyumigaaat ilipnun tuyuġilħiġa suli ilvich piqpaqsrilhiñ ilinħiġiñ piqpaqsrp-matun uvañnik. ²⁴ Aapaan, tamatkua qaisatin uvañnun iqatigisrukkitka sumiħtġuma ilinħiġiñ qifñiqquplugu kamañun piqipkakkan uvañnun takku ilvich piqpaqsipluña nuna iñiqtaunħiġa. ²⁵ Nalaunħaruq Aapaan! Nunam iñuiñ nalugaatin, aglaan uvaña ilisimagikpiñ suli ukua maliguaqtit ilitġhuġigaaat tuyuġitilaġa ilipnun. ²⁶ Iitġhuġipkaġikpiñ ilinħiġiñ, suli ilitġhuġipkaqsaġniġikpiñ. Tarrali piqpaqsrilħiġ piqpaqkutigikkan uvañnun uvañalu nayuutiyumuut ilinħiġiñ.”

18

Jesus-ŋum Tigurauŋha

¹ Jesus agaayuanikami taavrumani, aullaŋniqsuq maliguaqtinilu ikaaŋlu kuuguuraq taiŋaqtuuaq Kidron-miki. Taakmanianani inniqsuq nautchiivik. Jesus maliguaqtinilu isiŋniqsut taavrumaŋa. ² Judas-ŋumaasrii, aatchuutigitniktuam ilaanik, ilisimanigaa suniitilaana. Uvvatakku Jesus-ŋum taruŋautisruuniŋai akulaiqŋlu maliguaqtini tarani. ³ Taatnaqhuni Judas utlautiniqsuq nautchiivimun piqasriqhuni aŋuyyiuqtinik suli agaayyuvikpaum qaunaksraiŋik, tuyuuplutin qaukŋitniŋi agaayuliqsiniŋi suli Pharisee-ŋuruaniŋi, saagaqhutin satkunik suli nanniŋik. ⁴ Jesus-ŋum kanjiqsimaplugu suapayaaq atuumaniaqtuuaq inmiŋun paagŋiŋai nipluutiŋgich, “Kiŋa pakikpisiuŋ?” ⁵ Taapku kiuniŋaat, “Jesus Nazareth-miu.” Ilaan kiugai, “Uvaŋa taimŋauruŋa.” Judas-ŋum, aatchuutigitniktuam ilaanik, qichaqsriqsimanigai tamatkua pakaktuat. ⁶ Jesus-ŋum nipluutiŋmatin, “Uvaŋa taimŋauruŋa,” tamatkua kiŋumuktuqhutin ulgusraagŋiŋisut nunamun. ⁷ Jesus-ŋum apiqsruqtinigai, “Kiŋa pakikpisiuŋ?” Kiuniŋaat, “Jesus Nazareth-miu.” ⁸ “Uqautianikkipsi ilaanutilaamniki. Ilipsi pakakkupsitŋa, maliguaqtika aullaqtitchigiki!” ⁹ Taatna nipluutiŋigai Jesus-ŋum tanjiqsuŋlu nipluutigimaanikkani itnaiŋiplugu, “Aapaan, atausriqunniŋi tammanŋitchuq qaisaqniŋi uvaŋnun.” ¹⁰ Simon Peter-guuq savikpaqahuni, aasriiŋi amuliqamiuŋ anaupluni ilaan siutaiqsigŋigaa taliqpianni tamarrumiŋa qaukhiata agaayuliqsit savaktaa, atiaqtuuaq Malchus-mik. ¹¹ Jesus-ŋum nipluutiŋigaa Peter, “Tugvaŋuŋ satkugikkan puunjanun. Isumavich akuqtuŋniŋaŋiŋasrugalugu uvamnun nagliksaaŋutiŋpak Aapama sivunniagikkana uvamnun? Uvaŋa nagliksaaŋluŋa tuquuksrauruŋa. Imiqtsaraŋigiga taamna imaŋa qallutim Aapama qaisana uvamnun?”

Annas-ŋum Apiqsruqtuiŋha Jesus-mik

¹² Aŋuyyiuqtin piqasriqhutin qaukŋigmiknik suli Jew-ŋuruat qaunaksriŋisa tiguŋiŋaat Jesus qiliqsruŋluŋu, ¹³ aasrii sivulliuplugu Annas-muutiŋlugu ataniŋmun, taataruŋanun Caiaphas-ŋum. Caiaphas-guuq qauqŋiupluni agaayuliqsauŋisuaq tamarrumani ukiumi, niŋuagiplugu taavruma Annas-ŋum atangum. ¹⁴ Taamna Caiaphas uqautriŋiŋisuaq qaukŋitniŋik Jew-ŋuruat iluatlukisiŋiŋiplugu atausriq iŋuk tuqutaukpan piqusriŋumi iluqaitniŋi iŋuŋnik.

Peter-m Piŋlaaqŋha Jesus-mik

¹⁵ Simon Peter-m suli atlam maliguaqtin kiŋuagun malinigaaŋ Jesus. Taamna atla maliguaqti, ilisimaplugu qaukhiata agaayuliqsit, isiŋniqsuq igluqpaŋanun qaukhiata agaayuliqsit piqatigiplugu Jesus. ¹⁶ Peter-li qichaŋniqsuq tatkiŋi paami. Taamna atla maliguaqti, ilisimaplugu qaukhiata agaayuliqsit, aniŋiŋisuaq kiŋumun. Itqutinigaa Peter tatqamuŋa uqatigianikamiuŋ niviaqsiaŋruk taluliqiri. ¹⁷ Taavruma taluliqirim niviaqsiaŋruum nipluutiŋigaa Peter, “Uvva, ilagivatin maliguaqtaŋi tatqavruma iŋuum?” Peter-m kiugaa, “Ilaŋiŋitchaatŋa.” ¹⁸ Alappaanupluniguuq savaktit suli qaunaksrit ikniqsuqhutin aumaniŋ qichaŋniqsut avataani auksiqhutin inimiknik. Peter-m qichaqsriqamigich, auksiaqsip-miŋiŋisuaq inmiŋik.

Qaukhiata Agaayuliqsit Apiqsruqtuiŋha Jesus-mik

¹⁹ Qaukhiata agaayuliqsit apiqsruqtuŋigaa Jesus ilaan maliguaqtaigun suli ilaan ilisauttutaigun. ²⁰ Jesus-ŋum kiugaa, “Uqagaqtuŋa sagvipluŋa kisupayaamun. Iliisautrisuruŋa Jew-ŋuruat katraŋviŋitŋi suli agaayyuvikpaŋatni. Nipiŋanŋitchuŋa qanutchiŋik irigaqtuŋluŋa. ²¹ Suvaatami apiqsruqtaqpisitŋa uvaŋa. Apiqsruqsigik tamatkua iŋuich tusraarika sumik uqautiŋat uvaŋnun. Iliŋisa ilisimagaat qanuq uqaliŋa.” ²² Taatnaqman Jesus ilaŋataguuq qaunaksrit patitkiŋluŋu nipluutiŋigaa, “Qanuqhutin itnaiŋiplugu kiuliqpiuŋ qaukhiat agaayuliqsit?” ²³ Jesus-ŋum kiugaa, “Uvaŋa nipluutiŋigaa qanutchimik nalaunŋaigŋiŋu uqautigiuŋ iluqaitniŋun uvaniittuanun. Aglaan nalaunŋaruamik pakma nipluutiŋiguma, suvaata patikpiŋa?” ²⁴ Annas-ŋum tuyuŋigaa Jesus qiliqsruutraq Caiaphas-mun qaukhiat agaayuliqsitnun.

Peter-m Piŋlaaqpsaŋha Jesus-mik

²⁵ Peter-guuq auksiŋugaagŋiŋisuaq ikniŋmun aasriiŋi iŋuich apiqsruŋigaaŋ, “Taavruma iŋuum ilaŋiŋitpatin maliguaqtaŋiŋ?” Peter-m piŋlaagutiŋigai, “Ilaŋiŋitchaatŋa ilaan maliguaqtaŋiŋ.” ²⁶ Ilaŋataguuq qaukhiam agaayuliqsim savaktaŋi, ilaŋinikkaŋan taivruma siutaiqsikkaŋan Peter-m, nipluutiŋigaa, “Qiniŋitpigiŋi piqatauplutin ilaani nautchiivimŋi?” ²⁷ Peter piŋlaagiŋiŋisuaq, “Ilaŋiŋitchaatŋa.” Taatnaqmiuŋlu taimŋa aqargiqpak qalguqtaŋiŋisuaq.

Pilates-ŋum Apiqsruqtuiŋha Jesus-mik

²⁸ Taapkua aullautiniġaat Jesus Caiaphas-*num* tupqaniġ kavanam Pilate-*num* inaanun uvlatachaurami. Aglaan Jew-*nruat* isiqataunginġisut tatqamunja agliqsrahikun salumaigumangitlutiġ inġmiknik. Piqutigiplugu niġiqatauhksraqtiġ itquplugu niġiqpagvikaami taggisaiqatuaq Apqusraaqtitauhġmik. ²⁹ Taatnaqhuni Pilate anipluni uqaqatigityaq-tuagniġai nipliutiġlugich, “Sumik agvisiqappisiuġ qamna iġuk?” ³⁰ Taapkua kiuniġaat, “Uvagut tikiutinayaitchikput ilipnun ilaa savvaqħukkataġuni piġiġtpan.” ³¹ Pilate-*num* nipliutiniġai, “Tigusriuġ ilipsitnik atanniqsuġlugu tuvraġlugich maligutaksrasri.” Jew-*nruat* kiuniġaat, “Rome-maġmiut tuqquatchipkaiyumiġaitchaatigut iġunmik maligutaksrirtuġpitgun.” ³² Taamnaguġuq atuummiġisq uqautigimakkanaun qanuq ililugu tuqquatauhksraġmigun.

³³ Pilate isigniqsuq kiġumun inimiġun aasrii tuqħuqħuq Jesus-*num* apiqsruġniġaa, “Uvva umialigivatin Jew-*nruat*?” ³⁴ Jesus-*num* kiuniġaa, “Taamna apiqsruutiviuġ ilipniġhiġaa naaga atlat uqautivatin uvapkun?” ³⁵ Pilate niplisq, “Jew-*nruas*ugiviġaa? Jew-*nruat*ivich suli qaukġinisa agaayuliqsit qaisaigaaatin uvaġnun. Suruami pivatin?” ³⁶ Jesus-*num* kiugaa, “Uvaġna umialgungitchuġa marrumani nunami. Umialguguma atrilugu umialik marrumani nunami, maliguaqtitka anjyakkayaqtut tigutqunġilunja Jew-*nruanun*. Aglaan aġalatchiġiġa maakħaqtaungipiaqtuq.” ³⁷ Pilate-*num* apiqsruġniġaa, “Ilviġni umialguvich?” Jesus-*num* kiugaa, “Tarra, nipliutigiġiġi umialgunipluġa. Uvaġa aniruaġuruġa suli nunamk-tuaġuruġa piqusriħuġa uqahksrapkun ilumutuuruamik. Kisupayaam iġuuruam ilumutuuhkun naalagaġiġaa.” ³⁸ Pilate-*num* apiqsruġaa, “Suami una ilumutuuhġi?”

Jesus Tuquruksraġuġaat

Pilate-*num* kiġumun anilġitluni Jew-*nruanun* nipliutiniġai, “Uvaġa paqitħilġuiġiġisunja sumik tuqurrutiksraġanik.” ³⁹ Aglaan tuvraħuq luq atuumiraġikkaqsi piġhiġaaġuutigiga patchisaiġihksraġa isiqtamik ilipsitġun uumani niġiqpagvikaami taggisaiqatuaq Apqusraaqtitauhġmik. Ilipsi uvaġnun patchisaiqsitquvisiuġ umialġat Jew-*nruat* ilipsitġun?” ⁴⁰ Taapkua kiugaat nipitusriħlapiaqħutiġ, “Taamnaungitchuaq, pisutħukħikput Barabbas.” Taamna tigliġniaqtauruq.

19

¹ Tarra Pilate-*num* Jesus tigupkaħuq luq ipiġaqtuqsuġpaġniġaa. ²⁻³ Anjyuuqtit niaquusriġniġaat kakitħaġnanik suli atnuġaaħuq luq umialiktamik ukiħhaġiksaaamik aasrii nipliatiqsipluġu, “Iġuupakkumuutin umialġat Jew-*nruat*.” Suli tikiġniġaat patikiqataaqsipluġuasrii. ⁴ Pilate-*num* anitqikhuni nipliutiniġai iġuich, “Pakma ilaa annisigisigiga ilipsitġun, iħitħuġitqulugu uvaġa sumik paqitħiġiħuġan atannusriaksraġanik piġiħilugu.” ⁵ Jesus aniġisq uq niaquutilik kakitħaġnanik suli umialiktamik atnuġaalik. Pilate nipliutiniġai iġuich, “Uvva, qinġisqiuġ iġuk!” ⁶ Qaukġinich agaayuliqsit suli qauaksrit qinġiqamitruġ iġiallaksagħniqsut, “Kikiaktuutisriuġ sannigutamuġ, kikiaktuutisriuġ sannigutamuġ!” Pilate-*num* nipliutiġai, “Ilipsi tiguluġu kikiaktuutisriuġ sannigutamuġ. Paqitħiġitchuġa agvisiksraġanik atannusriaqħiksraġan taatna.” ⁷ Jew-*nruat* kiuniġaat, “Maligutaksraqaqtugut uqaliqatuumik ilaa tuquruksrauplugu takku nipiqaqtuq iġniġinipluni Agaayutmun.” ⁸ Pilate-*num* tusraa’amigich taatna nipliuruat, ilaa naviasruħlapiaqħuni itqutipkaġniġaa Jesus. ⁹ Aasrii ilaa isitqikhuni tatqamuġa uqaqsitaaġvinġmun nipliutiniġaa Jesus, “Nakiġ agġisqumi?” Aglaan Jesus kiunginġiġaa. ¹⁰ Pilate-*num* nipliutiġiġniġaa, “Ilvich uqautisruġitpiġaa? Itqagiuġ uvaġa aġalatchirruqaliġa patchisaiħhiġauplutin suli kikiaktuutipkaħhiġauplutin sannigutamuġ.” ¹¹ Jesus-*num* kiugaa, “Piġiġiġi aġalatchiġiġ uvaġkun kisianik qaisauħhaguġ ilipnun Agaayutkun. Taatnaqhuni taimħa iġuk qaitħiruq uvaġmik ilipnun killuqsautiqatug kamanatħuktuamik ilipniġi.” ¹² Pilate-*num* tusraa’amiuġ taamna ilaan annautisruħlapiatħukkaluaġniġaa patchisaiġilugu. Aglaan Jew-*nruat* iġialaplutiġ kiumanigaa, “Annaktitħupku una iġuk, Caesar-*m* Rome-miġtuam ilauraagiyumiġaitchaatin. Kiħapayaaq iġmiħiġi ataniġuqtaqħuq Caesar-*m* akilġiġiġaa umialguruam Rome-mi.” ¹³ Pilate tusraa’amigich tamatka nipliatiġ, ilaan annisigisigaa Jesus aasrii aquvitluni atangum inaanun, taggisiliġmun “Iyaġanmik Natilik,” aasrii Hebrew-tigun taiyuutiqaqħuni “Gabbatha.” ¹⁴ Uvluqpaguqtuami uvluaġni paqħuam niġiqpagvikaamun taggisaiqatuum Apqusraaqtitauhġmik, Pilate nipliutiniġai Jew-*nruat*, “Kiikaami, uvva umialiks!” ¹⁵ Tamatka una iġuich iġialaplutiġ kiuniġaat, “Tuqulli! Tuqulli! Kikiaktuutis sannigutamuġ.” Pilate-*num* apiqsruġniġai, “Uvaġnun kikiaktuutipkaqtitquvisiuġ umialigikkaqsi sannigutamuġ?” Qaukġinich agaayuliqsit kiuniġaat, “Uvagut qaukħiġmik umialiqatugut Rome-mi. Avataagun atlamik umialiqangitchuġu.” ¹⁶ Tarra Pilate-*num* qaiġniġaa Jesus ilinġitġun anjyuuqtiġun kikiaktuutitquplugu sannigutamuġ.

Jesus Kikiaktuutiġaat Sannigutamuġ

¹⁷ Tamatkua iñuich aňalatkasifiňgaat Jesus. Anifiňsuq akiyaqħuni kikiaktu-utriviksrađmiňik, tikiutiplugu nunamun taiyuutiqaqtuamun “Niaqum Saunđanik” Hebrew-tigunaasrii taiyuutiqaqħuni “Golgotha-mik.” ¹⁸ Taapkua aňuyyiuqtit kikiaktuutiniňgaat Jesus sannigutamun, piqasriqluđu malđuňnik atlanjik iñiňuňnik kikiaktuutiplugik sannigutanun avataanun, Jesus qitiqlitiplugu. ¹⁹ Pilate-ňum aglanigaa ilisimmatiksraq aglak aasrii taapkua aňuyyiuqtit ilipluđu sannigutam qulaanun, itna aglalik, “Jesus Nazareth-miu, umialgat Jew-ňuruat.” ²⁰ Inuđiaktuat Jew-ňuruat agliqiniňgaat, taamna Jesus kikiaktuutikkauvia unasriňgitluni nunaaqđimiň. Iisimmatiksraq aglak aglaksimapluni piňasruňutlugu uqautchisigun Hebrew-tigullu Latin-tigullu suli Greek-tigun. ²¹ Jew-ňuplutiň qaukñisa agaayuliqsit itnađniňgaat Pilate, “Aglaknagu ‘Umialgatnik Jew-ňuruat,’ aglaan ‘Taamna iñuk uqađniľuđu, uvanja umialgigaatnja Jew-ňuruat.’” ²² Pilate-ňum kiuniđgai, “Qanuq ilipluđu uvanja aglakkađa taatna aglaksimagisiruq.”

²³ Aňuyyiuqtit kikiaktuutianikmatruň Jew-ňum sannigutamun, tiguniđaiħ atnuđaňi a-taagaqsiplugich sisamaiňutlugich, atausruttaagutiň piqatlasriplutiň, aasriiň atnuđaňa kiluľlaaq ukiľhaaq aulailaq qaligurriňumanisusq. ²⁴ Aňuyyiuqtit uqaqsifiňisut avatmun, “Aliktsuruňaqnagu una, nalautchaagautigilakput ilitчуđisagľuđu kimun piginiaqtılaňa.” Taatnaqamitruň immiđniňgaat uqaliq uqautigimaruq itna,

“Ilinisa autaađaiħ atnuđaatka injiknun,
suli nalautchaagautigipluđu atnuđađa.”

Psalms 22:18

Aňuyyiuqtit piňiňgaat taamna.

²⁵ Taatnaqtitlugich qichagñisut killiňani kikiaktuutrivium Jesus aakanalu, suli aakanan aniqataa, Mary-lu ilaqataa Clopas, suli Mary Magdalene. ²⁶ Jesus-ňum qifiňqamiň aakani suli maliguaqti piqpagikkani qichagatauruak, niplutiňigaa aakani, “Aakaan, tarra iđniđiňi!” ²⁷ Suli niplutipluđu taamna maliguaqti, “Tarra ilvich aakan!” Tarakñaniňaglaan taavruma maliguaqtim inmanñiđaa kiñiunigmiňun.

Jesus-ňum Tuqľha

²⁸ Jesus-ňum ilisimaniđaa, sum iluqani immikkauľha, suli agliqsimaruq uqaliq immi-aniktitchaqluđu nipligñisusq, “Imiđuktuňa.” ²⁹ Piňaluguuq tamaani innisusq imalik si-igñagľuktuamik misruqđumik. Tarra ilifiňgaat misruktaqtaq misruqđumun, aasiň ak-iqđumik israuttusriqluđu takpichuňa israagutipluđu qaqľuuknun. ³⁰ Jesus akuqtuqamiň misruđuq nipligñisusq, “Tarra naattuq.” Aasriiň sikitlugu niaquni aniđniňiđniňisusq.

Jesus Kapigaat Sanniđaagun

³¹ Tarra Jew-ňuruat inđniňgaat Pilate, niugaaqtađukľugich tuqunađiaqplugich taapkua aňutit tuqutauruat aasrii atqaqtitlugich sannigutanitñiň. Taatnađuňniqsut takku tikiuamapluni tallimmiuđiq akunniqsaa mi ilinisa niwinatqunđitlugich timit sannigutanitñi minguiqsiađvium uvluani, takku tikiuamaniaqħuni nuumanisraq minguiqsiađiq atlaniň minguiqsiađiđni. ³² Aňuyyiuqtit taruňaqamiň niugaaqtađniđaiħ taapkuak avataani Jesus-ňum tuqutauqatauruak Jesus-kun. ³³ Aglaan tikitmatruň Jew-ňum ilitчуđiniňgaat tuqaniksimalħa. Taatnaqluđu ilinisa niugaaqtanđiňiňgaat. ³⁴ Aglaan ilanata aňuyyiuqtit kapiniđaa panamiňik Jesus-ňum sannidagun aasrii tarvauvaa auglu imiđni maqľitluk. ³⁵ Iñuk taamna qifiňqituaq taavrumiňa ilisimariđniđaa ilipsipsuuq ukpiqsritqplusri. Ilaan uqauttutaa ilumutuuruq, suli ilisimagaa uqauttutmi ilumutuľha. ³⁶ Taatnaiľipluđu iñiqtauniqsusq aglausimaruq uqaliđmi immiqluđu, “Nalliatunniň saunigikkaniň piyaqtakkauyumiňaitchut.” ³⁷ Suli atla uqaliq itnaqsimaruq, “Ilinisa sukuiđlugu qifiňisigaat ilaa kapukkaqtin.”

Jesus-ňum Iluvikkauľha

³⁸ Taavruma aquagun Joseph-guuq Arimathea-gmiu maliguaqtaupmiňisusq Jesus-mi nalunautchipluni takku iqsimmađmi Jew-ňuruani pipľuni. Apiqsruqman Pilate-ňum pitquniđaa timi, Joseph-ňumaasrii aullautiplugu. ³⁹ Nicodemus, taimñaptuuq qifiňqituaq Jesus-mik unnuami, tuvaqaatuniqsuq Joseph-mi saagaqħuni tallimakipiatun uqumaisilaalimik tipragiksautinik atlagiňik atiqatqutanik myrrh-miđlu aloe-miđlu. ⁴⁰ Taapkuak iñiňk piňiđaaq Jesus-ňum timaa nimiqsruđluđu ukiľhaamik piunđiyaikkusriqsusqsimmaan, taatnatun Jew-ňuruat timimik savaaqagađiħ at triplugu. ⁴¹ Taavrumaniguuq nautchiwinmi Jesus-ňum tuqutauvani innisusq nutaaq iluviksraq atuqsimaiľaaq. ⁴² Uvvaasriiň pişigiplugu Jew-ňuruat paqnavani, suli taavruma iluviksram qaniđhagun, inllanđniđaaq Jesus taruňa.

20

Iluviq Iñitчуađ

¹ Uvlaatchaurami aullađniisautaa ni akunniqsaa tanuđagugaaqtitlugu, Mary Magdalene iluviđmuňniqsuq aasrii qifiňqitlugu iyađak. Piiqsimanisusq paananiđ iluvđum.

² Aqpaqsruqhuni utlautiniqsuq Simon Peter-mun suli atlamun maliguaqtimun, Jesus-nun piqpagikkanaun, aasrii uqautiplugik, "Iñuich aullautinigaat Ataniq iluvigmiñ. Iñichuñgitchikput napmun inillaktilaaja." ³ Peter-lu atlatu taamna maliguaqti utlautiniqsuk iluvigmun. ⁴ Iluqatik aqpaqsruqhutik, aglaan ilaqataan maliguaqtim uniññigaa Peter tikilgaagahuniasrii iluvigmun. ⁵ Auñrukami qinñigaa ukilhaagiksaq nimiqsruutaa aglaan isinginñiqsuq. ⁶ Kiñuagun tikitñami Simon Peter uiyuññiqhuni isigñiqsuq tatqamuña qinñiqhugich aasriñ ukilhaat nallaviani, ⁷ suli ukilhaaq nimñutauruaq Jesus niaqanun inillaksimanigñiqsuq taapkununa ukilhaanun aglaan imullaksimaniqsuq ilaagun. ⁸ Taimñali atla maliguaqti tikilgaagaluqtaaq iluvigmun isiqmiñiqsuq, qinñiqhugu aasrii ukpiqsripluni. ⁹ Ilinik kanjicsianilguinñigaaak suli aglausimaruq uqatq itnaqsimaruq ilaa anjitiqkisiñiplugu tuquhñigmiñ. ¹⁰ Tarakña taapkuak maliguaqtik utigñiqsuq anjilaahutik.

Jesus-nun Sagviñha Mary Magdalene-mun

¹¹ Mary-li silataani itluni iluvigum qianiqsuq. Qiallagmi auñruağniqsuq qinñiqhuni iluvigmun. ¹² Aasrii qinñiqtuq malğunñik israğullanñik atnugaallanñik qatiqtaanik aquppiruak Jesus-nun timaan irviani, ilaqataa niaquan tunjaani aasriñ ilaqataa isigaiñ tunjaatni. ¹³ Taapkuak nipliutinigaak, "Marii, suvaata qivach?" Kiunigik, "Iñuich aullautinigaat Ataniga, aasriñ nalugiga ilinjitiun napmun inillaktilaaja." ¹⁴ Taatnaqqaahuni kinjaqhunisrii qinñigaa Jesus qichaqtuaqtuaq, aglaan ilitchuñginiññigaa Jesus-ñutilaaja. ¹⁵ Jesus-nun apiqsruğniğaa Mary, "Suvaata qivach? Kiña pakkipiun?" Ağnam nautchialiqinasugiplugu nipliutiniga, "Iñuuk, aullautigupku uvakña, uqautillañña napmun inillaktilaaja; uvanjali aiyumigga." ¹⁶ Tarra Jesus tuğugaa atqanik, "Marii!" Ağnaq kinjaqhuni uqağniqsuq ilaanun, "Rabboni!" (itnautauruaq Hebrew-t uqausrinjisigun, Iisautrii!) ¹⁷ Jesus-nun nipliutitqinñigaa, "Aksinñiaqnaña takku aullangitchuñasuli pakmuña Aapamun. Aglaan aullağutin aniaqatiumnun kiligiakkich pakmuñağniğniłuna ilaanun Aapamun Aapagikkapsitiñunlu, uvaña Agaayutumnun suli ilipsi Agaayutipsitiñun." ¹⁸ Mary Magdalene uqautityağniğai maliguaqtit qinñiqniplugu Ataniq suli tamatkunija uqautinipluni.

Jesus-nun Sagviñha Maliguaqtimiñun

¹⁹ Tamarrumani uvlumi unnukman aullağniisautaa akunniqsam, maliguaqtit katim-miñiqsut atautchimi kiluusautiplutin nuyuaqhutin Jew-ñuruaniñ. Taimmaiñaq Jesus-nun tikitlugich akunanigñigai nipliutiplugich, "Qinñiqñiq illipsitiñun!" ²⁰ Taatnaqqaahuni qinñiqtinigai ikiñiqmiñik argañmifi suli saniqçamiñi. Tarra maliguaqtit quviatchanñiqsut qinñiqamitruñ Ataniq. ²¹ Jesus-nun nipliutitqinñigai, "Qinñiqñiq illi illipsitiñun! Atriplugu Aapam tuyuqadha uvamnuk, taatnatuntuuq tuyuğigipsi." ²² Taatnaqamigich aniqsaagviginigai taapku maliguaqtini nipliutiplugich, "Akuqtuqsuñ Ippitçhuaq Irrusiq." ²³ Ilipsi natqius-rimaagupsigik iñuich kiluqsautinich natqikkaurut, aglaan natqiusrimaangitchupsigik kiluqsautinich natqikkaungitchut."

Jesus Sagviñha Thomas-mun

²⁴ Iñarguuq maliguaqtit, Thomas-mik taiyuutilik Malğimik, tarani inginñiqsuq Jesus tikitman. ²⁵ Atlat maliguaqtit uqautinigaat, "Qinñiqput Ataniq!" Thomas nipliutinigai, "Qinñiqsuagupkich ikiñinj kikiagich argaiñ suli ililugich argatka ikiñinjanun sanigaani ukpiqsriyumiñaitçuña."

²⁶ Akunniqsaañjanikhutin kiñuvatigun maliguaqtit katimalginiñiqsut, Thomas piqataupluni taavrumani. Talut umiktuutiqağniqsut, aglaan Jesus akunanjanilginiñigai nipliqhuni, "Qinñiqñiq illipsitiñun!" ²⁷ Ilaan nipliutiniga Thomas, "Israutilugich argaktin uvuña, qinñikkich argatka, israagutilugich argaktin saniqçamun. Arguaqtungigutin ukpiqsriñ!" ²⁸ Thomas kiunigaa, "Ilvich atanigikpiñ suli Agaayutigikpiñ!" ²⁹ Jesus-nun nipliutigaa, "Ukpilipich qinñianikapña kisanik? Qanutun quvianaqtigivat tamatkua ukpiqsriuat qinñiqaluaqnaña."

Qanuq Pitqurilhat Ukua Makpiğaat

³⁰ Jesus-guuq iniqtaqağniqsuq iñugiaktuanik atlanik quvinaqtuanik savaanik maliguaqtimi sivuğaatni, aglaksimalutin ingitchuanik ukunani makpiğaani. ³¹ Aglaan tamatkua aglausimarut ukpiqsritquplusri Jesus Christ-ñutilaanjanik Iğñña Agaayutim, suli iñuutlasritquplusri ukpiqsrihupsigun ilaanik.

¹ Kiñuagun tamarruma Jesus sagviaqtupsaaǵniqsuq inmiñik maliguaqtimiñun siñaani narvam taiyuutiqaqtuam Tiberias-mik, uvva itnailiǵlugu, ² Simon Peter-lu, Thomas-lu taiyuutilik Malǵimik, Nathanael-lu Cana-ǵmiu Galilee-mi, iǵñaglu Zebedee-m suli malǵuk atlak maliguaqtik, iluqatın atautchimiinniqsut. ³ Simon Peter nipliǵniqsuq ilamiñun “Qalilaǵniaqtuǵa.” Taatnaqman taapka atlat nipliutipmiñiǵaat, “Malikkisigiptigiñ.” Iluqatın ikiniqsut umiamun, aglaan unnauqtutilaananı sumikunniñ qalungıñniqsut. ⁴ Siqıñǵum mayuuraalhani Jesus qıchagıniqsuq imǵum siñaani aglaan maliguaqtaiñ ilıchugıñiñiǵaat Jesus-ıutılaanǵa. ⁵ Ilaan nipliutiniǵai, “Iliǵaat, qaluutiqaqpisi?” Ilinjisa kiuniǵaat, “Naami.” ⁶ Ilaan nipliutilgiñiǵai, “Sinjitchiun kuvraqsi talıqpiian tuñajaanun umiapsi, ilipsili qalukku-muusri.” Maliguaqtit siñjinniǵaat kuvraqtıñ aasriiñ payyaksagıniǵaat nuqıtchaqamıtrun umiam iluanun takku qaluuvagıtıuni. ⁷ Maliguaqtım Jesus-ıum piqpagıkkanan nipliutiniǵaa Peter, “Piñña Ataniǵiniǵikput.” Simon Peter-m tusraa’amiun takpiñña Atangulha, ilaan atıqtıksıqamiun atnuǵaani mattaummitchani misinñiısuq taǵiumun. ⁸ Taapku ilai maliguaqtit kilvaǵniqsut umiakun nuqırrutıgalugu kuvraq imalik qalunıñik ilinich unasriuraqhutıñ siñaaniñ, tallimakıpiatun apluqpaaktaaqhuni urrakırayunınalıktun. ⁹ Ilinich tulakamin, qıñıqtut ikniıpiamik qalunıñik uatalıñmik suli qıñıqhutıñ qaqquñik. ¹⁰ Jesus-ıum nipliutiniǵai, “Uvunautrisitchi ilanjıtñik qaluıch qaluktapsi akkuvak.” ¹¹ Simon Peter-m ikıtıqıkhuni umiamun kalinñiǵaa kuvraq siñaanun imalik qalukpañnik, tallimakıpiaq malǵukıpiaq qulıt piñasrunik iñuǵiaktılaalıñnik; naagatarra iñuǵiakkaluaqhutıñ kuvrañat alinǵiñiñiqsuq. ¹² Jesus-ıum nipliutıǵai, “Uvunagıusri niǵisitchi.” Nalliatanunniñ maliguaqtıt apiqsruǵumangıñiñiǵaa, “Kisuuıch?” Ilinjisa ilıchugıniǵaat Atangutilaananıñ. ¹³ Jesus-ıum qallılaaqhuni tıǵu’amiun qaqıqıaq autaaǵniǵaa ilinıtıñun. Taatnatunsuli piñiǵaa qaluk. ¹⁴ Taavrumani piñatchiǵiñiǵai Jesus-ıum qıñıqtıtaldı inmiñik maliguaqtınun anjıtıqıqaaqhuni tuqulıǵmiñ.

Jesus-lu Peter-lu

¹⁵ Ilinich niǵianıkmata Jesus-ıum nipliutıǵaa Simon Peter, “Simon! Iǵñıña John! Pıqpagıtıluqpiñña ukunakña?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniıq! Ilisimagiñ uvañnun piqpagılhiñ.” Jesus-ıum nipliutıǵaa, “Niǵıpkakkıch ipnaiyaatka.” ¹⁶ Tuglılıqıǵu Jesus nipliutılgiñiñiǵaa, “Simon! Iǵñıña John! Pıqpagıviñña?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniıq! Ilisimagiñ uvañnun piqpagılhiñ.” Jesus-ıum nipliutılgiñiǵaa, “Qaunagıkkıch ipnaitka.” ¹⁷ Piñatchıqıǵıgik Jesus-ıum nipliutılgiñiǵaa “Simon, Iǵñıña John, piqpagıviñña?” Peter alıatchıñniqsuq Jesus-ıum apiqsruqmani piñasruni atıruamik, “Pıqpagıviñña?” Aasriı Peter-m kiuniǵaa, “Ataniıq! Ilisimagiñ suapayaaq. Ilisimagiñ uvañnun piqpagılhiñ.” Jesus-ıum kiugaa, “Niǵıpkakkıch ipnaitka. ¹⁸ Iıumutuuruamik nipliutıgıpiñ, nutau’avıch tapsıaǵıksıplutın iglıǵaqtutın napmupayaaǵukavıch. Aglaan utuqǵaǵıuvıch atlam iñuum qılıǵniǵaatin israaqıtıllıtın aullautılıtın aullaǵıvıgırsısaqnun.” ¹⁹ Taatnaqamiun Jesus-ıum uqautıgıniǵaa qanutchıkun tuqulıkun Peter-mun kamanaqtınnıaqtılaanǵa Agaayyun. Taatnaqqaqıǵu nipliutiniǵaa, “Malıǵuanǵa!”

Jesus-lu Atlalu Malıǵuaqtılı

²⁰ Peter-m kınjaqhuni qıñiǵniǵaa malıǵuaqtı Jesus-ıum piqpagıkkana malıktuaq. Taimñaanıqsuq ikusiksımaaqtuıaq qanıtluni Jesus-mi nullautchıqamin suli apiqsruqtuaq, “Ataniıq, kĩa aatchuıtıgıtınıñıaqtıñ?” ²¹ Peter-m qıñıqamiun taamna apiqsruǵniǵaa Jesus, “Ataniıq! Qanuǵıniapalıuna?” ²² Jesus-ıum kiugaa, “Uvaña iñuupkaǵıkkupku agıtıqıñıñıalhamnunaglaan, suuva taamna ilıpnun? Malıñña!” ²³ Taamna uqautıtutaa sıamınnıqsuq akungatnun anıqatıgıiñun taamna malıǵuaqtı tuquyumiñaiñiñiǵlugu. Jesus taatnangıñiñiqsuq tuquyumiñaiñiñiǵlugu, aglaan itnalhiñıaqhuni, “Iñuupkaǵıkkupku agıtıqıñıñıalhamnunaglaan, suuva taamna ilıpnun?”

²⁴ Taamna malıǵuaqtı taamnaıuq qulıaqtuaqtı tamatkunıña, sulıpsuuq aglaktuaq tamatkunıña, aasriı nalungıtchıqıt qulıaqtuaǵıkkanan ilımutuulha.

Uqalısaǵun

²⁵ Iñuǵiakkaluaqtı atla qanusrıq Jesus iñıtaǵıkkana. Iluqatın aglaksımalutın atausrıuaktaatagıgıch pımakpata, iluqanıqanu nunam tıgımmıanılgunayaitpalukkaı aglaıch aglakkaukpa.

Suragáhat Uqqiraqtit

¹ Aglaktunja uumija Theophilus-mun piqpagikkamnun. Sivulligñi makpigaani aglaktunja suragáhpayaaniñik Jesus aullañniñhaniñaaglaan savaaqahigmiñik ² taivrimumñaaglaan uvlumun Agaayyutim aullautipmani tatpakmuña. Sivuaní Jesus aullağaluqañi ilaan Ipqitchuakun Irrusirikun alğasruğai piksraqtaagikkani uqqiraqtauruksrauplugich. ³ Jesus tuqqutitqaaghuni piqatigiragigai uqqiraqtit sagviaqtuutigai arguaqtuğnağumiñaiqlugu anitqilha malğukipiat uvlut akungatni, suli Jesus-ñum uqautiplugich anjaayuaqutaanik Agaayyutim.

Agaayyutim aullautigaa Jesus Qilañmun

⁴ Ilaatniguuq Jesus-ñum piqatigilgitñamigich tiliniğai itna, “Uniniñaqnaqu Jerusalem aglaan utaqqiyumigiksi aatchuutiksraña Aapaa aqisruutigikkana qaitkisiñiplugu, uqautigikkağa ilipsitñun. ⁵ Taimñaguuq John paptaağutiqaqtuaq iñuñun imigimik aglaan aquatigun qapsich uvlut paptakkaugisirusi Ipqitchuakun Irrutchikun.” ⁶ Taapkua uqqiraqtauruksrat katilgitñamiñ piqatigiplugu Jesus apiqsruğniğaat, “Ataniq! Uvva taavrumani nappatqinñiaqpiun anjaayuaqun Israel-aagmiunun [umialiqagumiñaglugich taimanisan]?” ⁷ Jesus-ñum kiuniğai, “Aapaa kisimi sivunnigisigaa qakugun atuumañiksraña. Ilaan ilisimapkağumiñaitkaa tamanna ilipsitñun. ⁸ Akuqtuigisirusi sanñimik taimña Ipqitchuaraq Irrusiriq aggianikpan ilipsitñun, aasii ilisimaraugaqsilusi uvapkun Jerusalem-mi iluqaanilu Judea-mi suli Samaria-mi unniñ nunaaqqipayaaniñi nunam.” ⁹ Taatnaanikamigich Agaayyutim nuçinnigaa tatpakmuña ilinjitñun qiniqitluni aasii ilinisa qiniñlaiqsigniğaat nuviyam puuqtigamañ. ¹⁰ Aullaqtigman qiniğugaaqtitlugich tatpakmuña, taimmaiñaq malğuk iññuk atnuğaalak qatitqaanik qikaqasiitligñiğisuk ilinjitñun, ¹¹ nipliqhutik, “Galilee-gmiut, suvaata qikaqhusi qiniqniaqpiisi qilañmun? Tamanna Jesus aullaqtuaq ilipsitñiñ tatpakmuña aggitqikiñhitchuq taatnatun ilipsi qiniqmatun aullaqman tatpakmuña.”

Matthias-ñum Inañigaa Judas

¹² Maliguatit tavrakña utigniqsut Jerusalem-mun iñgiuramiñ taiguutiqaqtuamiñ Olives-mik unasikpaguni ingiñiñisumiñ nunaaqqimiñ. ¹³ Tavruña tikitñamiñ Jerusalem-mun, ilinich mayuğniqsut inimun taivrimumña irvigikkağmiknun, Peter, John, James, Andrew, Phillip, Thomas, Bartholomew, Matthew, James igñigikkana Alphaeus, Simon-lu Zealot-ñuruuq, suli Judas igñigikkana James-ñum. ¹⁴ Iluqağmiñ katiniqsut akulaiqlugu injiqsruğviksrağmiknun piqasiqhutinj ağanik suli Mary-mik aakagikkanañik Jesus nukatchianijñiglu. ¹⁵ Ikituurat uvlut aquatigun ukpiqtuat katimaniqsut, tallimakipiaq iñiññamik iñugiaktigiyunnaqhutin. Peter-m makitluni nipluutiniğai, ¹⁶ “Aniqatiumaan, Ipqitchuam Irrusim uqaqtinnigaa David makpigaaniñi Agaayyutim. Uqağiniğaa Judas-kun sivuaní atuomagaluqatinnagu ilaan savaaqahiksraña, taamna Judas sivulliruuaq tiguriruksranik Jesus-mik. ¹⁷ Judas ilağaluqaqtuaq uvaptikni atakkii Jesus-ñum piksraqtaagikkana savaqatitquplugu uvaptikni. ¹⁸ Judas-ñum aatchuutigianikamiñ Jesus akiññaktaaqniqsuq manijñik. Taavrumiñaasiiñ tausigñiqsuq nunaviñigimik ilaan iluvigikkağmiñik. Tavrani katakama iluqani ilua qaağniqsuq. ¹⁹ Iluqağmiñ iñuich Jerusalem-mi ittuat tusaaniğaat, aasii inmiñ uqağmikkun taiguusigniğaat Judas-ñum tuqquvia Akeldama-mik (mumiutiqaqtuamik nuna augum maqqivia). ²⁰ Agaayyutim makpigaanani aglausimaruq Psalms-ni itna,

‘Ilaan tupqa iñuigumauq iññitqikkumiñaiğuni.’

Psalm 69:25

Aglausimaruqsuli,

‘Atlamik iñuñmik inañiqsiqagumauq savaaña.’

Psalm 109:8

²¹⁻²² Taatnaqlugu iñuk inañiutiruksrauruq Judas-ñum savaañanun. Taamna iñuk ituksrauruq aullağniimaruq uvaptikni aasii suli ilisimarautlasiruaq anitqilhagan Atannapta Jesus. Ilaa piqatigisimakkaqut John-ñum quliaqtuagipmañ paptaktitchiñhisuli nayuqtigisimakkaqut uvlumunaglaan Agaayyutim aullautipmañ Jesus pakmuña qilañmun.” ²³ Ilinich nalunaigñiñiqsut malğunmik iññuñmik Joseph-miglu taiguutitlijmik Barsabbas-mik atiqamiruaq Justus-mik suli Matthias-miglu. ²⁴ Aasii agaayyutisut itnaqhutin, “Ataniq! Ivlich ilisimaruñuruatin uummatinitñik iñupayaat, taatnağlugu tikkuagutillañiaqtigut nalliaknik piksraqtaaqaguvich. ²⁵ Taamna uqqiraqti inañiutiyumuq Judas-mun atakkii unisağigaatigut aullaqhuni piksraqtaagmiñun.” ²⁶ Taatnaqqaqhutin tigusiniqsut attak ilaqataaknik. Taatnaqmata Matthias piksraqtaañuqsuq aasii ilaliutikkaupluni qulit atatchinun uqqiraqtinun.

²⁹ “Aniqatiut, uvaŋa uqautiraksraġigipsi nalupqinaiglugu sivulliaptigun David-kun. Ilaa tuqupman iluvigaaat, aasiin ilisimagaat iluvġa marrumuŋaaglaan uvlumun. ³⁰ Ilaa sivuniksriqirauruaq suli kanjiqsimaplugu Agaayyutim akiqsruutigikkani inmiinun, Agaayyutim nalupqinaiqsruutinikkaŋa David-ŋum kinjuvianin ilaŋat atanigūqtikisifiipplugu inmisun. ³¹ David-ŋum qiniqquraagimigaa qanuq Agaayyutim anjipkatqihksraŋa anniqsuqti akiqsruutigikkana taamna Christ uqautigiplugu itnaqhuni, ‘Agaayyutim unijitchaa ilaa iluvigmun suli timaa piunginitchuq.’ ³² Taamna Jesus Agaayyutim anjiktiksita iluvigmiin, aasii uvagut ilisimaraurugut taavrumuuna. ³³ Agaayyutim ilaa taliqqinmiinuktiktaa kamanaqsipplugu suli qaitchiplugu Ippitchuamik Irrusigmifiin Aapami akiqsruutigikkanaŋatun aasiin Jesus-ŋum qaitchiplugu uvaptiknun. Tamanna akuqtugikput pakma, taatnamik qiniqsigiksi tusaaplugulu savaaqsipman uvaptigun. ³⁴ David inmi timituummagmi pakmuŋaqsimaikaluqtuq, aglaan nipliġnigsuq, ‘Agaayyutim nipliutinigaa Ataniga,

Aquvittin kamagiviksrauhunun,

³⁵ aquppilapni uumiksritin anjalataksrirtutigisigitka ilipnun.’

Psalm 110:1

³⁶ “Aasiin Israel-aagmiupayaasii ilitchuġiraksraġigiksi nalupqinaiglugu, taamna Jesus kikiak-tuutikkaqsi Agaayyutim inillakkaa atanigūqulugu suli anniqsuutauplugulu.”

³⁷ Taapkua iŋuich tusaakamitruj Peter-m uqautigikkana ihuiliuġnigsut. Apiqsruġnigaaat Peter-lu atlatlu uqqiraqtit, “Aniqatiut, Qanuġisifiipisami?”

³⁸ Peter-m uqapsaagniġai, “Nunuraligusi mumigitchi killuqsautipsitniin. Suli atausriukattaagusi paptaaqtittitchi ukpiqsririgugusi atqagun Jesus Christ. Agaayyutimli natqituyumagaasi killuqsautipsitniin, aasiin ilaan aatchuġisigaasi Ippitchuamik Irrusimik. ³⁹ Taamna Agaayyutim akiqsruutigikkana tunaaqatluq ilipsitniun qitunġapsitniunlu iluqaitniunlu ittuanun uŋasikuami, iŋuich iluqaisa Atanġuruam Agaayyutipta tuqġuġai inmiinun.” ⁴⁰ Peter uqatluq iŋuġiaktuanik atlanik uqahġnik. Aasiin ilaa naatchiqami itnaqġuġich, “Annautillaksraġniġitchi ilipsitniik anasiinġuqsautmiin tikiinġiaquamiin piġiitchuanun iŋuunun tuqutqichruanun Jesus-mik.” ⁴¹ Iŋuġiaktuat ukpiqsriiŋigsut uqahġmik suli paptaaqtitlutin, iŋuk 3,000-yuŋnaq ilaliutiniqsuq ukpiqsriuanun tamarrumani uvlumi. ⁴² Ilinich ilisaqaaqsiŋigsut uqqiraqtiniin, aasii piqasiqsuutiniqsut niġiqatigiikhutin suli injqsruatigiikhutin.

Qanuq Ukpiqtuanuruat Piqatigiilhat

⁴³ Uqqiraqtit iŋiqtaqagniqsut iŋuġiaktuanik quvinqaqtuanik savaanik, naagaunniin iŋupayaat ikpiġiaġutinigaaat Agaayyutim savaaqalha uqqiraqtitigun. ⁴⁴ Iluqagmin ukpiqtuat atatchimiiyusiŋigsut suli piqatirrutiplutin suuraġmikkun avatmun. ⁴⁵ Inuqsriuliqamin tunisiŋigsut nunautmiknik suli suoramiknik, aasiin autaaqġuġich piŋŋaktaatin iluqaitniun inuqsriutuanun. ⁴⁶ Uvlutaugagipman ilinich katraġniqsut agaayyuvikpaŋmun. Niġiraġniqsut atatchimi kinuniqmikni, aasiin niġikamin quviasukhutin pisuillapiqhutinlu. ⁴⁷ Ilinisa quyaragigaaat Agaayyun, aasiin atlat iŋuich nakuagigai ukpiqsriurapayaat. Suli uvlugaġipman Atanġum ilaniktuuqtinnigai iŋuġnik ukpiqtuanuranun tamatkuninġa anniqsukkaġmiinik.

3

Peter-m Iluqsiqkaalha Pisutlailaamik

¹ Ilaatniguuq Peter-lu John-lu utlautiniqsuk agaayyuvikpaŋmun, iŋuich injqsruġvial tikit-malhani. ² Agaayyuvikpaŋmi paaqagniqsuq taggisilinmi Piŋŋaŋnaqtuamik. Tavraniguuq anjun una aquppiraqniqsuq pisunġanitchuaq aninġimilaglaan. Uvlugaġipman ilamifun tavrurautipkaġniqsuq taavrumuŋa paamun injqsruġviksraġmiin manjuranik iŋuŋniin isiqtuaniin agaayyuvikpaŋmun. ³ Peter-mlu John-ŋumlu apqusaqmakni isiaqsiplutik agaayyuvikpaŋmun injġniġik aatchullaliksraġmigun manjurmik. ⁴ Taapkuak kinjiaqamitku iriġruinġaaqġuq Peter-m nipliutinigaa, “Qiniqtiguk!” ⁵ Taavruma iŋuum qiniqsiŋiġik niġiukhuni aatchuusiaksraġmiin ilinikniin. ⁶ Peter-m nipliutinigaa, “Maniitchuŋa su-uramikunniin aglaan aatchuġniġikpiŋ pigikkammik, atqagun Jesus Christ Nazareth-mium pisuqugikpiŋ.” ⁷ Peter-m tigukaminuq taliqqiagun makitquplugu, taimmaiŋa aŋutiqiani niuŋi sayaniktigniqsuk. ⁸ Nutinigsuq qikaqtihuniasiiŋi pisuqsipluni. Ilaan isiqatiginiġik Peter-lu John-lu agaayyuvikpaŋmun pisukhuni misigaqsimmagmi quyyasim-maan Agaayyun. ⁹ Iŋuich tavrani qiniġniġaaat pisuklugu quyammaġmi Agaayyutmik. ¹⁰ Iŋupayaat ilisaġniġaaat injularauplugu aquppisuuruuq agaayyuvikpaum paanani taggisilinmi Piŋŋaŋnaqtuamik. Iluqagmin quvintqallapiġniqsut taavrumuuna atuumaruakun taavrumuŋa anjutmun.

Peter-m Quliaqtualha Agaayyuvikpaŋmi

¹¹ Iñuigtuuq qĩñiqamitrũj pisutlasipkakkauruam saqunaurapayaajak Peter-mlu John-ñumlu aupĩlħautiginĩgaat, aasiĩñ qĩñĩgiaqħugich katimmavĩñmun taggisilikkun Solomon. ¹² Peter-m qanuġvĩqsuat qĩñĩqamigich nipliutiniġai, “Israel-aagmiut, qanuġmi taamna quvĩġutchaugivisiuñ qĩñĩqaaqsĩplutaasiĩñ? Uvaguk pisutlasipkañitkĩpuk manna añun sanñiptikkun naagaqaa ukpiqsrĩħaptikkun. ¹³ Aglaan Agaayyutaata sivulliapta Abraham-ñumlu Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu iħaqsipkaġaa manna añun Jesus-kun, aasiĩñ taavrumuuna ilaan kamañaqtikaa iġñĩñi Jesus. Iłipsi qaitkĩksi Jesus añalatinun pigiitħuanun suk-sraaqħuġu sivuġaani Pilate-ñum sivunniutianikmaunũñniĩ patchisaĩġukħuġu. ¹⁴ Ilaa iluq-nauqsĩmaruaq Agaayyutmun nalaunñaruagħu naagasuli ayakkĩksi, inĩqsruqħuġu Pilate pi-tuiġĩtqupluġu iħuauqtumik. ¹⁵ Taatnaħapsĩgun tuqutkĩksi taamna qaitħiruaq iħuauġmĩk aglaan Agaayyutim añitqĩksitaña tuqunaruaniñ. Uvagut iłisimarriqsĩmmaaġĩkput taamna. ¹⁶ Turvĩqaghuni atqanik Jesus-ñum manna pisutlaĩħaaq qĩñĩkkaqsĩ iłisimakkaqsĩlu mamit-tikauruq. Taamna añun ukpiqsrĩñĩqsuq Jesus-ñum atqanik, taatnaqħuġu iħuauqsĩkkauruaq sivuqqaapsĩñi.

¹⁷ “Aniqatiumaan, iłisimagaluaġmĩgĩga una, iłipsĩlu sivulliuqtituummapsĩlu qaitkĩksi Jesus sumiunũruuan aglaan nalugĩksi suvaata taatnatun irrurĩħĩqsĩ Jesus-mik. ¹⁸ Agaayyutim inĩlġaan uqaġĩkkaña iluqaisĩgun sivuniksriqĩrimĩgun akiqsruutauruaq annĩqsuqti naglĩksaaqtuksraunipluġu, aasiĩñ ilaan taatnaqtikaa. ¹⁹ Aasiĩñ mumĩgĩtħi suli saallusi Agaayyutmun, ilaanli piĩġumagai killuqsautĩgĩkkaasi. ²⁰ Taatnaġupsĩ Atanġum sayyaaġĩksipkaġĩsĩgaasi irrutħipsĩgun. Taivrumani ilaan tuyuġĩlayumagaa Jesus annautriksraqtanikannĩkani iłipsĩtũñ. ²¹ Taamna Jesus qĩlanĩmi ittuksrauruq taivrumuña uvlumun supayaat nutaagũkksrañatnunaglaan, Agaayyutim ipqĩtħuat sivuniksriqĩraĩñ uqautĩgĩpmatun inĩlġaan. ²² Moses-ñum nipliutiginĩga, ‘Agaayyutim Atanĩpsĩ tuyuqaaġĩsĩgaasi sivuniksriqĩrimik, atrĩluġu tuyuqalħĩ uvamnĩk; tamĩña itkĩsĩruq iħũpsĩtũñ. Iłipsi naalaġnĩraksraġĩgĩksi supayaamĩk uqautĩkpaasi. ²³ Kĩñapayaq naalaġnĩjĩtkumi sivuniksriqĩrim nipliutĩgĩkkañanik iħuayumiñaitħuq Agaayyutim iħuauĩ suli piyaqqukaugĩsĩpluñi.’ ²⁴ Iluqagmĩñ atlat sivuniksriqĩrit Samuel-mĩñaglaan uqaqsrĩkaumaruaq uqautĩgĩgaich makua nayukkavut uvlut. ²⁵ Atuumaruq uġlupak atuumaruq pisĩgĩpluĩ, iłipsĩ kinuviagĩkkañasi Abraham-ñum. Agaayyutim akiqsruġaa qĩtunġanik, suli sivuniksriqĩrit uqautĩgaatĩgĩt taavrumiña akiqsruutmik, itna, Uvaña piĩtũtũqaaġĩsĩgĩtka iluqaisa iħuauĩch nunami kinuviagĩkkaptĩgun. ²⁶ Taatnaqħuġu Agaayyutim añitqĩksĩtmaun savaktĩni Jesus tuyuġĩga ilipsĩtũñ sivulliupluġu ikayuġukħusi mumĩgĩsĩlu pigĩĩlĩqĩħĩgĩkapsĩtũñ.”

4

Peter-mlu John-ñumlu Apĩqsruqtukkaulħak Uqaqsĩttaaġvĩñmi

¹ Peter-lu John-lu uqaatrisugaatĩtũlugĩk iħuauĩk agaayulĩqsĩt suli qaunaksria agaayyuvĩkpaum piqasĩqħutĩñ Sadducee-ñuruanik tikiñĩqsut. ² Iĩñisa iħuagĩniñĩħĩgaich uqĩraqtĩk iłisautripmaknĩk Jesus añitqĩñĩpluġu tuqunaruaniñ, taamnaasiĩñ iłĩtħuquqtauplunĩ tuquruat añitqĩksĩħatnũñ. ³ Tigupkaġnĩgaich isĩqtaupkaqħugĩk isĩqsĩvĩñmi unnuapak unnuuagũħunĩkĩ. ⁴ Aglaan iħuagĩktuat tusaaruat uqautaaknĩk ukpiqsrĩñĩqsut, iħuagĩktĩlaaliyũñnat 5,000-mik añutiħĩñat. ⁵ Uvlutqĩkman Jew-ñuruaq sivulliuqtĩñĩlũ sivulliuqtĩgruatlu aglaĩqĩritlu katinĩqsut Jerusalem-mĩ. ⁶ Annas-tuuq qaũkħat agaayulĩqsĩt itmĩñĩqsuq suli Caiaphas-lu John-lu Alexander-lu piqasĩqħutĩñ atlanik ittuaniq qaũkħum agaayulĩqsĩm iħuauĩñ. ⁷ Taapka Peter-lu John-lu itqutĩpkaqamĩsĩgĩk apĩqsruqtaaqĩsĩñĩgaich, “Qanuqħuġu iħuauqsĩpkaqĩtũ taamna añun? Qanutħimik sanñĩqaqĩsĩk? Kia atqagun taamna pivĩtũ?” ⁸ Peter-m añalatiqaghuni Ippĩtħuamĩk Irrutħimik kiunĩġai, “Sivulliuqtĩrauasĩ sivulliuqtĩgruañupluĩ, ⁹ Suvaataĩ tamarrumani uvlumi uqaqsĩttaaġutĩkkaũvĩũk ikayuĩħaptĩgun taavrumiña pisutlaĩħaaamĩk iħuauqsĩpkaqĩkĩk? ¹⁰ Iluqasi suli Israel-aagmĩupayaat iłisimaraksraġĩgĩksi una, Sanñĩqaqtũ atĩgĩkkañagun Jesus Christ Nazareth-mĩm kikiaktũutĩkkaqsĩ aasiĩñ Agaayyutim añitqĩksĩtũlu tuqunaruaniñ. Taatnaqħuġu taamna añun qĩkaqtũq iħuauqsĩkkauplunĩ sivuqqaapsĩñi. ¹¹ Taamna Jesus tamĩña Agaayyutim uqalħĩñ uqautĩgĩkkañat itna,

‘Uyaġak tuppĩrit ayakkañat,

taamna uyaġak piĩtħuĩlĩpaaġaqtũq tuppĩrauni.’

Psalms 118:22

¹² Aasiĩñ Agaayyun atħĩruq atautħĩħĩñamĩk iluqaani nunami taavrumuuna atikun annĩqsũmĩnaqsĩpluta. Taamna annĩqsũqti Jesus Christ kisimĩ ittuq.”

¹³ Tarra uqaqsĩttaaqtĩtħĩrit quvĩġutħañĩqsut qĩñĩqamĩsĩgĩk Peter-mlu John-ñumlu taluqsrautaisĩlaanġanĩġlu iłisaaqĩmĩsĩlaanġanĩġlu. Iłisimagaich piqataulħak Jesus-mĩ. ¹⁴ Aasiĩñ qĩñĩñĩgaat añun iħuauqsĩkkauruaq qĩkaqataulħa Peter-mĩlu John-mĩlu. Taatnaqħutĩñ niplĩlĩquĩñĩqsut akĩknaġlũgĩk. ¹⁵ Taatnaqqaqħutĩñ anĩlĩqaunĩgaich

uqaqsittaagvijnmiñ, aasiin anipmaknik sivunniuqtaullakhutin itna: ¹⁶ “Qanuǵlugik atannigisivisigik ukuak anjutik? Jerusalem-miupayaat ilitchuǵianiñniǵaat atlayuaǵnaqtuaq iluaqsiplikaiñiq atuumakkaña taapkuñmuuna, aasiin naagaagumiñaitkikput. ¹⁷ Aglaan siamitqunijitlugu marrumani tusaayugaaq iñuñnun, taatnaǵuta aniqsraaqtuǵlavut uqatqiqunijitlugik kimununniiñ taavrumuuna Jesus-kun.” ¹⁸ Taatnailiplugu sivunnianikamin iñiqtiǵniǵaich quliatquaqunijitlugik Jesus-kun iñuñnun sumiunniiñ naagaqaa itqautitqiqunijitlugich taavruma atqanik. ¹⁹ Aglaan Peter-mlu John-nuṃlu kiuniǵaik, “Nalliysi tupiginagayaqpisigu? Ilipsi naagaqaa Agaayyun? Nalliak nakuagitlukpañ ilaan? Sivunniqsuñ taamna! ²⁰ Uqautiginaiǵumiñaitkikput sua qinñikkaqpuq tusaakkaqpuglu.” ²¹ Aniqsraaqtutqianikamisigik aasiin pillitlugik agvisiksraitlutin anasiññuqsalguiññiǵaich. Iqsigiplugittuuq iñuich atakkii iñupayaat kamaksriñlapiqhutin Agaayyutmik tamarrumuuna atumaanikuakun pisutlailaamun. ²² Taamnaguūq anjun quviquaqtuakun iluaqsiplikakauruaq malǵukipiǵuaniksamaruaq.

Ukpiqsriuat Iniqsruutiñhat Taluqsrautaiǵimik

²³ Taapkuaguuq Peter-lu John-lu anipkapqauraqmatik utiǵniqsuk ukpiqtuanjuraqatiumiknun uqautiplugich qanuq qaukñata agaayuliqsit suli sivulliuqtigruat sivunniuhatik. ²⁴ Ilijisa tusaakamitruñ agaayuatiqiǵniqsut itnaqhutin, “Kamanaqtuatiñ atanguruaq, iñiqsruatiñ iluqaanik qilañmiṃlu nunamiṃlu taǵiumiṃlu. ²⁵ Aasiin ilvich uqaqtuatin Ipqitchuakun Irrutchikun sivulliaqput David savaktigikkan uqaqman itna,

‘Suvaata Jew-nuñitchuat qinnakpat?

Suvaata iñuich sivunniuqpat imailaanik?

²⁶ Umialgi nunaagqipayaanii sivulliuqtillu paqnanigaiñ anjuyautnatin akillilijuglugu Agaayyutauruaq ilaan aniqsuqtiksriukkanalu.’ *Psalm 2:1-2*

²⁷ Iñumun marrumani nunaagqimi Herod-lu Pontius Pilate-lu piqasiqhutik Jew-nuñitchuanik suli iñuñnik Israel katimaniqsut. Sivunniutiginiǵaat akikrañlugu Jesus savaktin ipqitchuaq aniqsuqtiksriukkan. ²⁸ Katinniqsut savanñiǵukhutin supayaanik sivunniutigikkan kamanaqtuakun isumañipkun inijlāan atuumaruksrauruaq. ²⁹ Aasiin pakma, Ataniiq, itqalǵugich Jew-nuruat qullinich qanuqhutin aniqsraaqtuqmatigut. Savaktigikkaqpuq, uqaqtitigut uqaǵniñ taluqsrautaiǵuta. ³⁰ Ikayuqtigut iluaqsiñlasiṃlugich nanjittuat suli savaktitigut atlayuaǵnaqtuaniglu quviquaqtuaniglu atanñiutaagan ipqitluni savaktigikkapkun Jesus.” ³¹ Agaayuanikmata taamna ini katimavigikkan at alaniqsuq. Tavraami anjalatiliqhutin Ipqitchuamik Irrutchimik aullaqhutin uqaqsiñiqsut Agaayyutim uqañniñ taluqsrautaiqhutin.

Atunim Pigaiǵaich

³² Uvvaguūq ukpiqsripayaatqat atausinñuutriplutin atipiǵniqsut irrutchimikkun. Nalliatunniñ iǵligniqhuglu inñi suurani aglaan atunim atuñniǵaat suuraǵikkaqtin.

³³ Uqqiraqtit kamanaqtuakun sanñikun ilisimarauniqsut anjitiqihagun atanguruaq Jesus suli Agaayyutim ikayuqpañniǵai iluqaisa. ³⁴ Taapkunani ukpiqsriurani piñniñiqsuq inuqsraqtuamik. Sua inuqnaqsipman ilaña tunisiraqtuq nunaviñniǵmik naagaqaa tupiǵmiñnik, tunisianikamiasiiñ tavrnuñtiragñiǵaa akuqtuani tuniǵmiñniñ

³⁵ aatchuutigiṃlugu uqqiraqtinun. Taapkua-aasiin autaaǵniǵaat taamna manik inuqsripayaatqatun. ³⁶ Ukpiqsriuramik iñuqniqsuq Joseph-mik, Levi-tkuayaanupluni iñuqtuuaq Cyprus-mi, taavrumiña uqqiraqtit taiguutiqakkañat Barnabas-mik (mumiutiqaqtuamik pitchuksaaqtimik). ³⁷ Ilaaptuuq tuniripmiñiqsuq nunautmiñnik qaitluguasiñ akuqtuani uqqiraqtinun.

5

Ananias-lu Sapphira-lu

¹ Tavraniguūq iñuqniqsuq nuliǵiñniñ atiqatquanñik Ananias-miglu Sapphira-miglu. Taapkuak iññuk tuniriñniqsuk nunautmiknik iluqatik pigikkaǵmiknik. ² Akuqtuǵmik ilañanik tugvaiñiqsuq aǵnaataaasiñ ilisimaplugu anjāaa. Aglaan sippana qaitkaa uqqiraqtinun. ³ Peter-m nipliutiniǵaa, “Suvaata tuunǵaǵmun anjalatipich? Suvaata saǵluisruutivun Ipqitchuaq Irrusriq iriqqakun tugvaqsiplutin ilañanik nunautvich akian?

⁴ Tunigaluaqnaq nuna pigikkan aasiin kinuagun tuniñhan akuqtuǵikkan pigigiñ. Sum taatna isummipqatin? Saǵluisruutrinjitchutin iñuñnik aglaan Agaayyutmik.” ⁵ Ananias-nuṃ tusaapqauraǵamigich Peter-m uqaǵikkañi puuktiǵniqsuq tuqupluni. Tusaapayaatqat taavrumiña taluqsraataniqsut. ⁶ Nukatpiat nimiqsruqtuallakamitruñ timaa anisiplugu iluvigiǵniǵaat. ⁷ Uvvaasiñ pirjasat sassaǵniǵich kinuatigun aǵnaat agǵiǵniqsuq sutilaanjanik nalupluni. ⁸ Peter-m apiqsruñniǵaa, “Uqautinña, iliptik tunivitku nunautrik taatnatunaglaan?” Aǵnam kiuniǵaa, “Ii, tavra taatnatunaglaan ittuq.” ⁹ Peter-mli piñniǵaa,

“Suvaata uuktuqniqpitku Agaayyutim Irrusia? Atanji, taapkaa iluviqsiruat ilaqaatipnik qakma aullautigisipmigaatin taatnatun.”¹⁰ Tavrauva puuktigniqsuq Peter-m sivuqaanun tuquliqhuni. Nukatpiat isiqamin qiniqlugu tuquruuq aullautinigaat iluviqiaqlugu sanigaanun anjutaata.¹¹ Tavra ukpiqtuanjuruat suli inupayaat tusaaruat taavruminja taluqsratqanijqsut atqunaq.

Quviqnaqtuat Atlayuaqnaqtualtu

¹² Uqqiraqtit savaaqagniqsut inuqiaktuanik atlayuaqnaqtuanik suli quviqnaqtuanik akungatni inuich. Iluqatin ukpiqsiruat atausinjuqniqsut katimmavianun Solomon-nun.¹³ Ukpiqtuanjitchuat ilaliqsuaqsiniqaiq taluqiplugich aglaan ilinjisa uqautigillautagaluqigich.¹⁴ Aglaan inuqiaktuat anutitlu agnatlu ukpiqsirliqsuat Atanigmik Jesus-mik, taatnaqlugu ukpiqtuat inuqiaksitnullapiagniqsut.¹⁵ Inuich iliuqaiqagsiñiqsut atnignaqtuaniq tumitchaanun siñigvinun naagaqaa ikivganun nigigiplugu qakugun Peter tamaunnaaqpan tagganun mamitinnasugalutin.¹⁶ Suli nunaaqqiñ avataaniñ Jerusalem inuqiaktuat inuich tikiutrinisqut atnignaqtuaniq suli ihuiliuqtitanitnik irrusiqluich. Taatnailplugu iluqatin ihuqsiikkauniqsut.

Uqqiraqtit Nagliksaaqsulhat

¹⁷ Taamna atuamaanikan qaukiat quliatuqtit piqasiqhutin maliguqatniik Sadducee-nruaniq qinnallapiagniqsut uqqiraqtitigun. Sivunniugniqsut qanuq anjaliksranjatigun.¹⁸ Ilinjisa tiguniqaiq uqqiraqtit aasii inillaktitlugich isiqsivimun.¹⁹ Aglaan tamarrumani unnuami isagulgan Agaayyutim anmagniqai isiqsivium paanji aasii annisiplugich, itnaqhuni,²⁰ “Agaayyuvikpanmugusi uqagiagtchi inunjun nutaakun inuuniafikun tumigiplugu Jesus.”²¹ Taamna tusaapqauraqamitruq agaayyuvikpanmukhutin qaujuraaqman tavraniasiñ ilisautriaqsiplutin. Qaukiat agaayuliqsit piqatinilu katinniqaiq uqaqsittaaqtitchirit suli iluqaisa Jew-nuruat sivulliuqtigruanich. Tuyuqagniqsut isiqsivimun uqqiraqtit tavrnutitquplugich.²² Uvvaasiñ qaunakrsit tikitmata isiqsivimun paqiniñiqaiq tavrani uqqiraqtit. Aasiñ utiqhutin taamuna katimaruunun uqautinigaich,²³ “Isiqsivimun tikitfipta kiluusaqaghuni suli qaunakrsit paani qaunakrsigaluqagniqsut. Aglaan paat anmaqaptigik paqitchinitchugut inunmik iluani.”²⁴ Agaayyuvikpaum qaunakrsanata qaukiata suli qaukinjisa agaayuliqsit tusaakamitruq taamna isumatyuaqagsiñiqsut sutilaaksranagun.²⁵ Taatnaqtitlugich inuk isiqhuni, “Atanji, isiqtasi amma agaayyuvikpanmi ilisautirut inunmik” itnaqtigniqai.²⁶ Agaayyuvikpaum qaunakrsit piqasiqhuni qaukhgmiknik taamunaqniqsuq tavrnutitqaiqagluqigich uqqiraqtit. Aglaan anjallaqluutaiqhutin nuyuaqiplugu inunjun miluqtuaqsiihksraqtin uyaqanik.

²⁷ Ilinjisa uqqiraqtit tavrnutikamisigik sivuqaatnun uqaqsittaaqtitchirit, qaukiata agaayuliqsit apiqsrugtaaqsiñiqai,²⁸ “Qanusigalgitpsi?” itnaqhuni, “Uvagut aniqsraaqtuutigialuakkaqut ilisautritqunilusi taavrumuuna Jesus-kun, aglaan pakma Jerusalem-miupayaat ilisautturi ilisimagaat suli ilinjisa patchisiguqhuta tuqulhanun Jesus-nun!”²⁹ Peter-m atlatlu uqqiraqtitlu kiunigaich, “Tupiksiruni Agaayyutmik sivulliyuruq tupiksrihgmifi inunmik.”³⁰ Ilipi Jesus kikiaktuutikkaqsi sannigutamun aglaan Agaayyutaata sivullipta anjiktaitajana tuqunaruaniñ³¹ kamanagviksrananun atanigulugu anniqsuutiguqulugulu. Taavrumuuna Jesus-kun Israel-aagmiut mumikkumiñaqsiplugich natqigutikkauniqsut killuqsautmikniñ.³² Uvagut ilisimarriqsimmaagikpuk piqasiqhuta Ippitchuamik Irrutchimik Agaayyutim qaisagikkana tamatkunna tupiksiruanik ilaanik.”

³³ Jew-nuruat uqaqsittaaqtitchirit tusaakamitruq taamna uumitchallapiagniqsut, suli tuqutqutisuligniqsut uqqiraqtinik.³⁴ Uqaqsittaaqtitchirit ilanata Pharisee-nuruuq makinniqsuq uqallagukhuni, atiqatuaq Gamaliel-mik suli kamagikkaupluni ilisautrauruuq maligutaksramiknik. Makitnami tiliñiqai uqqiraqtit anillaqplugich.³⁵ “Israel-aagmiunjuruasii!” itnaqtigniqsuq atanignun, “Aniyagilugu qanuq anjalatchiHaksraqsii taapkunija anjutinik.”³⁶ Aippaniguuq inuqagniqsuq atilimik Theudas-mik kamanagasugaluni iliruamik. Inunnaqniqsuq sisamanik kavluutinik inuqiaktigruaniq. Aglaan tuqutaupman iluqagmin maliguqatniq saminniqsut taatnaqluguaasiñ suunaiqhuni.³⁷ Aquagunsuli Judas itmiñiqsuq Galilee-miñ tamarrumani kitchikamini inupayaanik nunami. Ilaaptuuq inunnakhuni inuqiaktuanik inmiñun naagatarra tuqutaupman iluqagmin maliguqatniq saminniqsut.³⁸ Pakmaasiñ algaqsullaglapi itniililugu. Aullaglich ukua inuich. Ilaqsianagich. Tamanna sivunniugutaatlu savaanatu inukmiqnisaupkan atlatitun piungigisiruq.³⁹ Aglaan agaayyutmiqnisaupkan akiilyumiñaiqigisi. Inniagtusi nuyuaqnamiki akililiugutisagupsi Agaayyutmi.” Taatnailplugu Gamaliel-nun algaqsruqniqai.⁴⁰ Atangich akuqtuqniqat algaqsruutaa aulailanugutin kamakktuqaguklugukii. Uqqiraqtit isiqtitqiniñiqaiq kinunun aasiñ ipigaqtuqtitlugich. Aniqsraaqtuqniqaiq uqatqiyunijlugich taavrumuuna Jesus-kun, aasiñ anipkaqlugich.⁴¹ Uqqiraqtit aullaqniqsut

uqaqsittaagtitchiriniñ. Ilinjich quviasuktut atakkii Agaayyutmun piksraqtaagiplutin nagliksautigihksrañagun Jesus. ⁴² Uvluğağipman agaayyuvikpañmi iñuich tupinjitñilu iliasauttigituifñağniğaat quliaqtuağiplugu Jesus akiqsruutaupluni anniqsuqtauruaq, Jew-ñuruat niğjugikkañat.

6

Tallimat Malğuk Ikayuqtiksraqtat

¹ Taipkunani uvluni ukpiqtuat iñugiaksipmata Greek-ñuraaqtuat suli Hebrew-ñuraaqtuat uqaallatinisqut. Tamatkua Greek-ñuraaqtuat nipliğñiqsut uilğağnaatin miñitthuuniplugich uvluğağipman autaaqmata iñuuniutiksranik. ² Taatnaqhutinj qulit malğuplutinj uqqiraqtit ukpiqtuapayaat katitquniğaich nipliqhutinj, “Nalaunñanjichuq quliaqtuañajigupta piquisiguta añalatchiñiañikun autaañksrañanik. ³ Taatnağusi, aniqatiut, piksraqitchi tallimat malğunjik añutunik akunnapsitñiñ, iñunjik añalatiqatquanik Ippitcheuamik Irrutchimik puqikhutinju. Añalatchipkağniğivut autaañksrañanik. ⁴ Uvagus iniqsruqtuñiağisirutut suli quliaqtuavutñiağuta.” ⁵ Taapkua sivunniugutaat quyaqnağniqsuq iluqaitiñ katiruan, aasiñ nalunaqisñiqsut Stephen-mik ukpiqsriñapiaqtuam añalatiqahuni Ippitcheuamik Irrutchimik. Ilaksraquglu Philip, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmenas, suli Nicolaus-mik Antioch-miñ mumikhuni Jew-ğusimaruaam. ⁶ Taapkua katimaruat tikiutinigaich piksraqtaatinj uqqiraqtinun aasi iñijisa iniqsruutiplugich iliplugillu argatin ilinjitñun. ⁷ Tavra Agaayyutim uqalħa siaminnisqut. Ukpiqtuat Jerusalem-mi iñugiaksitmuktuğniqsut suli iñugiaktuat agaayuliqsit ukpiqsriñiqmiplutin.

Stephen Tigukkautha

⁸ Stephen, iluaqutaagun suli sanñiagun Agaayyutim, savatlasiniqsuq quvinqatquanik suli atlayuağnaqtuanik akunğatni iñuich. ⁹ Iñuqagñiqsuğuuq ittuanik Jew-ñuruam Cyrenia-miñ Alexandria-miñlu sulipsuuq Cilicia-miñ Asia-miñlu. Tamatkua taggisiqahutin Pituikkaauruanik uqaallatiqasniğaat Stephen. ¹⁰ Aglaan Ippitcheuam Irrutchim puqititqaaqtinnigaa. Tavraasiñ nipliqman qapiqtalğuiñniğaat. ¹¹ Taatnaqhutinj tamatkua piyuqaitit akiliñiqsut añutunik sagluuqtuaguplugich, “Tusaagikput uqaqman akikñaqhugu maliğutaksraq Moses aglagikkañ suli akikñaqhugu Agaayyun.” ¹² Tamatkua taatnağmikkun añalanniğaich sivulliuqtigruat suli aglaliqirit. Kiisaimma Stephen tiguñipqaat sivuğanjutipkağuglu Jew-ñuruat uqaqsittaagtitchirinjitñun. ¹³ Aasi ilanjitñik añutunik itqutripłutin sagluuqtuagutksranik ilaagun. Taapkua nipliaqasiplutin itna, “Una añun ataramik uqaqtuq akikñaqhugu uvagut ipqitcheuagikkaqput agaayyuvikpak suli akikñaqhugu maliğutaksraq Moses-ñum. ¹⁴ Aasi suli tusaagikput nipliapman Jesus-mun Nazareth-miumun siqumitqaağuglu agaayyuvikpak simmiğisiñiplugich atuqtaksrat tamatkua ivrumakñu Moses-miñ tunñavigikkavut.” ¹⁵ Iñupayaaguuq aqquppiruat uqaqsittaagvinji qiriñipqaqsniğaat iriğruiniñaağuglu Stephen, tautuklugaasiñ kiiñña iliruag kiiññatun isagulğum.

7

Stephen Uqaagtullatha

¹ Qaukiium agaayuliqsim apiqsruğniğaa Stephen, “Tamanna ilumutuuva ukua nipliaħat?” ² Stephen kiuniğaa, “Aniqatiut suli Aapaanuruasii, naalağniñlaksinñu! Agaayyun kamañatuaq sagviñiqsuq sivulliaptiknun Abraham-mun iñuuniagağaaqtitlugu Mesopotamia-mi sivuani aullaħksrañan Haran-mi itchaqtuhuni. ³ Niplitiplugich itna, ‘Uniglugu nunan suli ilatin aullağniñ nunamun tikirvigitqukkamnun ilipnun.’ ⁴ Taatnaqhuni nunanñatniñ Chaldea-ğmiut aullağniqsuq Haran-mun iñuuniagaqhuni. Aasi kinuagun Abraham-ñum aapaña tuquanikman tavrani Agaayyutim nuutinnigaa marrumunñ nunamun nayukkaptiknun pakma. ⁵ Taatnaqtilħani tamaani Agaayyutim qaitchijitkaluağniğaa Abraham inñmaktillugu ilaanun tamanna nuna. Aglaan akiqsruğniğaa qaitchigisiñiplugu pigiliutilugulu ilaanun suli kinuavianñun, naagaunniñ Abraham qitunğinjñan. ⁶ Agaayyutim niplutinigaa itna, ‘Kinuviagikkatin iñuuniagağisirut iglaanulutin atlami nunami. Sumiunuruat nunurilugich savaktitalutin suli sisamani kavluutini ukiuni iluaqqujtichiuñilutin.’ ⁷ Aglaan anasiññuqsagisigitka taapkua savaktaağruqaqtuat iñugikkamnuk. Kinuagun tamarruma ilinjich utiğutinj taivrumakñu agaayumaagvigaqsilunñu marrumani nunami.’ Taatna Agaayyutim uqautinigaa. ⁸ Agaayyutim akiqsruutikamiun Abraham tiliñigaa nalunaitjutchiquplugich añutitij. Taatnaqam qiniqtitka tupiksrisukhuni Agaayyutim akiqsruutitniñ ilaanun. Tavra Isaac anipman Abraham-ñum nalunaitjutchiqumiñigaa tallimat pinjayuatigun uvlut. Isaac-ñum nalunaitjutchiqumiñigaa Jacob, ilaanli piñiğai qulit malğuk sivulliaut. ⁹ “Aglaan taapkua sivulliağtuat killuğiniğaat nukatchiaqtinj Joseph tunipluğasii savak-tauviksrañanun Egypt-mi. Aglaan Agaayyutim nayuğniğaa ¹⁰ ikayuqlugu iluñiñiğvinñiunniñiñ

itman. Agaayyutim nakuagiliutipkağaa puqiisiqlugulu. Taatnaqhuni Pharaoh-m umialgum Egypt-mi anjalatiğunigaa Joseph iluqaanun Egypt-mun suli inmi tupiğmifun. ¹¹ Kinuagun nigisunnaqsiniqsuq Egypt-mi Canaan-mi, taatna sivulliaavut nigisusiuqlihutin. ¹² Aasiin Jacob tusaakami niqiksraqaqpilugulu Egypt-mi ilaan sivulliaavut tuyuğiqaağniğai tasamuğa. ¹³ İlanatni tasamunjalgitmeta Joseph ilitchuğipkağniqsuq inmiñik aniqatiumiñun, aasiin Pharaoh-m ilitchuğiniğai Joseph-ñum ilai. ¹⁴ Joseph-ñum aapani Jacob aiyugaağniğaa Egypt-muquplugu qitungaqtuummaan. Taapkuaguquq inuğaktiginiqsut pinasukupiaq akimiamik. ¹⁵ Tavra Jacob-ñum qitungani nuurrutiniğai Egypt-mun, tavraniasiin ilaalu sivulliaavutlu tuquplutin. ¹⁶ İlinja timinich iluvigiqtağniğaiç Shechem-mun taivrumuğa Abraham-ñum tauqsiağimakkananun iluvigiviksrauplugu inmiknun Hamor-m kinjuvianjiñi.

¹⁷ “Tamauna Agaayyutim akiqsruutaa Abraham-mun atuumaqqsipman, kinjuvianji inuğikkapta tavrani Egypt-mi inuğiaksilapiğniqsut. ¹⁸ Umiallitqinñiqsut atlamik tavrani naluruamik Joseph-mik. ¹⁹ Taavruma umialgum kinniqaqsiniğai inuvasut suli nagliksaaqtilugich sivulliaavut, nunuriplugutunniñ igitqataqtidugich aniqatiumarut tuquviksrañatnun. ²⁰ Taatnalhatniguuq Moses anifiqsuq qiniyunaqhuni, aasiin anayuaqakkiñ qaunagiplugu pinasuni tatqini. ²¹ İriqsimalguiqdugu kinunğani anipkağniğaat. Taatna Pharaoh-m panian tiguaqlugu igniğmisun pamiqsagniğaa. ²² İlaa ilisaaqağniqsuq iluqaagun Egypt-miut isumatutuataatin, kamañaqsiplugu uqahğmifiñ savaamiñi.

²³ “Aasiin malğukipiamik ukiumikkami Moses sivunniğniqsuq takuqattağuklugich Israel-aagmiuqatiuni. ²⁴ Tikitqammihunilu Egypt-miu anallağlipman ilanatik tamatkua taatnaqhuni ikayuğiağniğaa payyaksaqtuq. İkayuisağniqhuni tuqunniğaa taamna Egypt-miu. ²⁵ İsumapluni aniqatiumiñun kanjiqsimanasukniqalugu Agaayyutimnun atuhiksranı annautriħksrañagun inuñmiñik. Aglaan taapku kanjiqsimananiñniğaat. ²⁶ Uvltuqikman qiniğniğniqsuq Israel-aagmiuñnik anuyaktañnik. İlaan iluqaqsipkağniğaaqsiniğik itnaqlugik, ‘Ukuqtik, aniqatigiisutik! Qanuquhsik iliptiknun piyuutivisik?’ ²⁷ Aglaan ilaqataaknik piyuutiruaq piñniğaa Moses innaqlugu, ‘Kisuunasugivichuvva? Anjalatniñiapich atanniqsuiñiaqhutinlu uvaptiknik?’ ²⁸ Tuqtchuaqsilgitpina taivrumatun Egypt-miutun tuqutaptun ikpaksraq?’ ²⁹ Moses-ñum tusaakamiñ taamna qimañniqsuq Egypt-miñ inuñniagaqsipñiasii Midia-ğmiut nunanatni. Taapkunani malğunik igniğniqsuq.

³⁰ “Malğukipiami ukiunjanikman isağulğum sagviutiniğaa Moses ikualaraukun uqpikun inuilaami qaninani iggian Sinai-m. ³¹ Moses-ñum qiniqamiñ atlayuağiplugu utlanñiğaa taamna uqpik qinimmağiksaağuklugulu. Tavraasiin tusaaniğaa Agaayyutim uqautigikkana, ³² ‘Uvaña sivulliaqich Abraham-ñum Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu Agaayyutaa.’ Moses tataavrallanñiqsuq qiniğniğniğlugunniñ. ³³ Agaayyutim nipliutiniğaa, ‘Aluğutikkiñ mattakkik, taamna kikağviiñ Agaayyutim nunagigaa. ³⁴ İlunum qiniğniğiga pigilipluni nagliksaaqtitaulhat inuñma Egypt-miutuu tusaaplugich mingquutulhat, atqatqunaasiin ikayuğiağlugich. Pakma maunagiñ, tuyuğisigikpiñ Egypt-mun.’

³⁵ “Taamna taimña Moses Israel-aagmiuqatain ayakkanat innaqlugu, ‘Kia uvaptiknun sivulliuqtigupatin atanniqsuitquplutin uvaptiknik?’ taimñauruq Agaayyutim tuyuğikkana inlijitñun sivulliuqtaulugu anniqsuityaquplugulu, ikayuqlugu isağulikun qiniğikkana ikualarumi uqpini. ³⁶ Moses-ñum annisiniğai Egypt-miñ. İniqtaqağniqsuq quvignaqtuanik suli atlayuağnaqtuanik Egypt-mi, Kaviqsaañi Tagiumi suli inuilaami malğukipiani ukiumi. ³⁷ Taamna Moses nipliqsimaruaq Israel-aagmiunun, ‘Agaayyutim sivuniksriqir-imik tuyuğisigaasi atrilugu tuyuqañi uvamnik; taimña itkisuruq ilapsitini.’ ³⁸ Israel-aagmiut katimalhatni inuilaami iggian Sinai-m isağulğum uqatigiqagniqsuq Moses-mik, aquanaasiin Moses-ñum uqautiplugich sivulliaavut uqalğnik akuqtuağikkanitnik Agaayyutimniñ. Taimknaaglaan ilitchuğirugut qanuq inuñniħksraptiknik. ³⁹ Sivulliaapta tupigiyumananiñniğaat, aglaan suqtigijitkaat anjalatiqaqhutin kimmutmikkun utiğukhutin Egypt-mun. ⁴⁰ Taatnaqhutin Aaron uqautiniğaa, ‘Kiikaa, aangurrisigut sivulliqsiksrapitnik, atakkii imña Moses annitruvit Egypt-miñ naluplugu sutilaña.’ ⁴¹ İlinjich iniqsiniqsuq aanguamik nuğgaqtun aasiin tunillaqtuaqsiplutin aanguağmikkun, quviasuutigiplugu iniqtağikkaqtin arganmiknik. ⁴² Taatnaqmata Agaayyutim suqtigijisaallanñiğai agaayyumiñaqsiplugich uvluğianun qilanmi, aglausimaruatun makpigañatni sivuniksriqirit itnaiplugu, ‘Israel-aagmiunjuvasii,

malğukipiami ukiumi inuilaami tunillaqtuqtusi agaayuvigialuaqnaña.

⁴³ İglitunigiñi panapkaaqtuummaan aanguaq Moloch

suli atrina uvluğianan aanguağikkapsi Raiphan.

Tamatkuak aanguğiggaasi iniqtağikkasi putqatağvigruklugich.

Taatnağusi tuyuğisigipsi unjataanun Babylon.’

Amos 5:25-27

⁴⁴ “Sivulliaapta inuilaami iglitunigiğaat panapkaaq. Taavrumuuna Agaayyun nayuuturuq akungatni. Moses-ñum iniqtağikkana Agaayyutim pigisukkanatun, tuvraqdugu ilkitiğun inmi ilisauttisanatun. ⁴⁵ Kinjuvatigun sivulliaapta akuqtuqlugu taamna panapkaaq sivulliamikniñ

igligutinigaat akiqsruutauruamun nunamun. Joshua-mlu ilinjisalug tigusiaqisaaqsifinigaat nuna taipkunaknja inunjniñ Agaayyutim unutanjinñ, tavruruaasii panapkaač nappaqługu David-ñum aňalatiğulhanunaglaan. ⁴⁶ Agaayyutim David nakuagiginiğaa. Aasiin David-ñum injinigaa Agaayyun nappaitlasipluni tupiğmik ilaanun. ⁴⁷ Kiisaimmaguuq Solomon nappainiğuvuq taavrumiña tupiğmik, agaayyuvikpanmik. ⁴⁸ Aglaan Agaayyun qutčinñiqsraqtuq irviqanjikaluaqtuq tupiğmik iñuich nappakñatnik, nipliqmatun Isaiah-m sivuniksriqirim itnaiñiplugu,

⁴⁹ ‘Agaayyun nipliqsuq, Qılak atanguvigigiga aasii nuna tutmağvigiğlu.

Qanutchimikmi tupiğmik nappainiğayapisi uvamnun?

Sumimi minğuiqsiağvigağisivik?

⁵⁰ İlumun iniqtağimakkağa supayaq tamanna.’

Isaiah 66:1-2

⁵¹ “Taipkunatitun pitchiğilaurusi tiggakhusi. Tusaasunjtmiusi Agaayyutim uqalhanik naagasuli ukpikrisunjtmiplusiunniñ. Sivulliapsitun ilipsipsuq ataramik akililijisuiusi İpqitçhuamik İrrutchimik. ⁵² Sivuniksriqiripayaat sivulliapsi nagliksaatqinnigaat, tuqutlugich Agaayyutim uqıraqtañik uqaqtuanik injilgaan agğihksrañagun Agaayyutim nalaunjaruaq savaktikraña. Pakma ilipsi aatchuutigigiksi tuqutluguasii. ⁵³ İlipsi akuqtuğaluağhusi maligutaksraq tumigiğlu isagulinñi Agaayyutim qaisañanik naagasuli tupiğnitkiksi.”

Stephen Tuqutaulha Miłtuqtuğlu

⁵⁴ İauruat uqaqsittaqtitchirit naalağniğmikni Stephen-mun qinnallapiğniqsut. Qınakpaitlutinj inmiknununniñ aňalalguiliniqsut. ⁵⁵ Aglaan Stephen İpqitçhuam İrrutchim aňalatlugu aagluğhuni Agaayyutim qaumanga qiniğniğaa sulı İesus qıkağlu Agaayyutim taliqpiani. ⁵⁶ Nipliğniqsuq, “Atanji, qiniğniğaa qılak aňmaqługu sulı İğniña İñuum qıkağlu Agaayyutim taliqpiani.” ⁵⁷ Tamatkua qullinjich nıprallañniqsut umiklugich siuttatinj argañmiknik. İluqağmıñ pitchağlugich ⁵⁸ aasiin nunaaqqimiñ anıtnamıtruj miłtuqtuğatağniğaat uyağanjik. İlisimariksraataat mattağniğaiç quppiğaatinj ilipugich nukatpıamun atiligaamun Saul-mik qaunagıtuplugich. ⁵⁹ İlinitñun miłtuqtuğitluni Stephen agaayuniqsuq, “Ataniiq İesus! Anığniğaa piur!” ⁶⁰ Sitquqami niplianiqsuq, “Ataniiq! Taavrumuuna killuqsalhatıgun anasiñjuqsaqnagich.” Taatnaanıkami tuquniqsuq.

8

¹ Saul-ñum iħuaginiğaa tamatkunuja tuqutaulha.

Saul-ñum Ukpiqtuanjuruanic Nagliksaatqılha

Taıvrumaknja uvlumiñ ukpiqtuanjuruat İerusalem-mi nagliksaatqıtugaqsiniqsut atqunallapiaq. Tavraknja ukpiqtuat siamıtkaqsifiniqsut nunaaqqıurainun İudea-mlu Samaria-mlu, aglaan uqıraqıt kisinjuqługich İerusalem-mi. ² İlanja iñuich taluqsıruat Agaayyutmik iluviniğaat Stephen aliasuħkun kinuvğuplugu. ³ Taavrumali Saul-ñum piyaqquaqsisiniğai ukpiqtuanjuruat. Sifiniqsraqługich ilinjisa tupinjich pakagiağlugich anutitlu ađnatlu isiqtautquplugich.

Tusaayugaallautam Quliaqtuanjılha Samaria-mi

⁴ Qimaktuat nanıpayaaq tusaayugaallautaq quliaqtuaginiğaat. ⁵ Philip-li nunaaqqımıkhuni Samaria-mun quliaqtuagmiñiqsuq Christ-mik taavrumiña akiqsruutauruamik anniqsuutmik inunñun tavrani. ⁶ İñugiaktuat iñuich naalağniłlapiğniqsut Philip-ñum uqağıkanjıñun. Atakkii qiniğviginigaat atlayuağnaqtuanik ilaa. ⁷ Nipıtusiplutin irrusiqıluich anıtauniqsut inuigiaktuanıñ inunñiñ, sulı inuigiaktuat sayairrutilğich aulatıaitçhuatlu iħuaksıkauplutinj. ⁸ Taatnaqhutinj Samaria-ğmiut quviatchallapiğniqsut.

Simon Anjatkuq

⁹ Taavrumanıguuq nunaaqqimi inuqağniqsuq atilinjmik Simon-mik. İlaa quviğutçaktitçiniqsuq Samaria-ğmiunik anjatkuħkun aasiin uqaviutigiğlu kamañasukniagħhuni. ¹⁰ İluqağmıñ nunaaqqimi kamañiñniqsramiñlu kamañniqsramiñlu naalağnitqiağipiğniğaat aasiin uqaqhutinj, “Taavrumanı inunñi ittuq Agaayyutim sanñia ilisimakpıut Sanñiqpıuraq.” ¹¹ Sıvisuruamik ilaan quviğutçaktinnıkanjı anjatkuħkun, taatnaqhutinj naalağnitqiağiniğaat. ¹² Aglaan Philip-ñum quliaqtuagıaqspımañ tusaayugaallautaq Agaayyutim anıayıqautaağun sulı İesus-kun annıqsuqtauruakun tamatkua iñuich ukpiğiniğaat, aasiin pıptaakkauplutinj anutitlu ađnatlu. ¹³ Simon-tuuq ukpiqsripluni aasii aquağun pıptaatqılğmi nayıutiqaqsifiniqsuq Philip-mi. Quviğutçanñiñiqsuq qiniğami Philip-ñum iniqtağıkanjıgun quviğnaqtuanıglu atlayuağnaqtuanıglu.

¹⁴ Aasiin uqçiraqtit Jerusalem-mi tusaakamisigik Samaria-ğmionun Agaayyutim uqalhi akuqtuğniplugich tuyuqağniqsut Peter-miglu John-miglu tavrūna. ¹⁵⁻¹⁶ Ukpqçsriļiqsuat paptakkauplutinj Atangum Jesus atqagun aglaan akuqtuisimaiñniqsutuli Ipqitчуamik Irrutchimik. Taatnaqhutinj taapkuak tikitñamik injiqsruutiniğaiçh akuqtuitquplugich. ¹⁷ Peter-mlu John-numlu illiqiniğaiçh taapkuu argarjmiknik. Tarvauvaa Ipqitчуam Irrutchim anjalatkaqsiniğai. ¹⁸ Simon-ñum qiniğniğaa Ipqitчуam Irrutchim qaisauragalha tamatkunija uqçiraqtik illiqipmatigik argarjmiknik. Taatnaqhuni Simon-ñum Peter-lu John-lu qaitchisuaqsiniğik maninjñik ¹⁹ itnaqhuni, “Tunisistñaptuq taavrumiņa sanjmik. Uv-vatuq illiqigupku argannik iñuk akuqtuitlayumauq Ipqitчуamik Irrutchimik.” ²⁰ Tavra Peter-m kiuniğaa, “Piyacquğvinjmuğini maniksuummaqpich! Uvva taqqsitanasugivijun maninjñik Agaayyutim aatçuutigikkana? ²¹ Sivugaani Agaayyutim nalautisimaitlutin naagasuli tupiginjtlugu, taatnaqhutin ilaliqsuutiviksraiñniqsutin uvaptikni sulii Agaayyutim savaanani. ²² Mumigiñ taavrumakña nalaunñaiñniñ! Injqsruutin Agaayyutim natqutitqulutin kaviğūksaapinik! ²³ Iļitçuğigikpiñ immakkaqsiputin killuqsriļigik sulii killuğmun anjalatitlutin.” ²⁴ Simon-ñum itnağniğik Peter-lu John-lu, “Injqsruutillañniqsitña Agaayyutim anasiñnuqsaqunijlūna.” ²⁵ Taatna Peter-lu John-lu iñuuniatqaulaņniqsus Samaria-mi quliaqtuaghutic uqalhiñik atanguruam aasiin utiqhutik Jerusalem-mun. Iglauğimikni tusaayugaallataq quliaqtuagiñiğaa nunaaqçiuaraiñi Samaria-m.

Philip-lu Ethiopia-ğmiulu Iļirakuvik

²⁶ Aasiin isagulgan atanguruam Philip uqautiniğaa, “Paqnalutin uñallam tuņaanugiñ tikirviksraqnunaglaan iñuitчуamun apqutmun Jerusalem-miñ Gaza-mun.” ²⁷ Ilaa aullaqtiniqsusq. Iglitqtaullakhuni nalautchiñiqsuq Ethiopia-ğmimik. Taamnali iñuk iļirakuviraqniqsusq Ethiopia-ğmiut Kandaki-ñatni (Ethiopia-ğmiut taggisigiqnikkanat ataniqtinj Kandaki-mik), aasiin ilaa Jerusalem-munniqsusq agaayutyaghuni Agaayyutmun. ²⁸ Aitmuğimiñi tuttuqpagaqtuağmiñi agliqiniqsusq Isaiiah-m sivuniksriqirim makpiğaanjñik. ²⁹ Ipqitчуam Irrutchim nipliutiniğaa Philip, “Utlagun tamanna tuttuqpagaqtuaq maliqsiļluguasiñ.” ³⁰ Tavra Philip malikkaa. Aasi tusaakamij tamanna iļirakuvik agliqipluni makpiğaanjñiñi sivuniksriqirim Isaiiah-m apiqsruğniğaa, “Kanjiqsivijun agliqikkan?” ³¹ Taavruma kiuniğaa, “Kanjiqsipkağniqtaunna qanuğlūna kanjiqsiniqapik?” ³² Taamna uqaliq agliqiağikkana itniñniqsusq, “Iñuk ipnaisun tasikuaqtaruatun tuqutaksraqtimiñun, ipnaiyaatun niplitļaitçuatun salikkaukami ilaa nipliğaiyuğattūq.

³³ Uqqsittaağimiñi iñupayaam anallaqtuutiniğaa atchiksipkaqlūguasiñi.

Kia-unniñ kanjñulguvagich?

Ilaa kinjvianjitchuq atakkii tuqqtulugu.”

Isaiiah 53:7-8

³⁴ Taavruma iļirakuvium qanuğviiqhuni apiqsruğniğaa Philip, “Uqautiñiñauvinja kisumik sivuniksriqirim Isaiiah-m uumani uqautiqaqtılaanjanik? Injmiñik naaga atlamik uqautiqaqpa?” ³⁵ Philip-ñum iļitçuğipkaqlūgu Isaiiah-m uqalhaniñi sivulluplugu uqautiniğaa tusaayugaallautamik Jesus-kun. ³⁶ Iglauğimikñi tikiñniqsusq imigmun. Taavruma iļirakuvium nipliutiniğaa, “Uvva imiq! Sum piraiļigisivaņa paptakkauliksramniñ?” ³⁷ [Philip-ñum piñiğaa, “Ukpqçsriguvich iluqaaniñi uummatipniñ paptakkaulaurutin.” Ilaa nipliğniqsusq, “Ukpigillapiağiga Jesus Christ Agaayyutim iğniğilha.”] ³⁸ Taavruma iļirakuvium tuttuqpagaqtuaq nutqaqtunniğaa aasi Philip-lu ilaalu atqaqhutik imigmun. Philip-ñum paptaağniğaa. ³⁹ Imigmiñ qakikamikaasiñi Agaayyutim Irrussian nuktitiğniğaa Philip atlamun. Taavruma iļirakuvium qiniñitqinjñamijun igliqtuñiğniqsusq quviatchallapiaqhuni. ⁴⁰ Philip iļitçuğiniqsusq Ashdod-mi itilağmiñik. Tavrakña tusaayugaallautamik quliaqtuagiñiqsuq iluqanjitni nunaaqçiuarani tikiļgatağimifunaglaan Caesarea-mun.

9

Saul-ñum Mumiļha

¹ Saul-ñumli sivutmuutiniğaa ainqsraaqtuiļi tuqqtuchisulikon tamatkunija Atangum ukpiqtuanjuraanjñik. Ilaa utlautiniqsusq qaukiatnun agaayuliqsit ² aglaqağukhuni taluğnaqutiksrağmiñik Jew-ñuplutinj katrağvinjitni Damascus-mi. Aasiñ iļitçuqsrigumi ukpiqtuanik Ataniğmun Jesus taamani ilaan tigutlalugich anjutitlu ağnatlu utqutiraksraulugich Jerusalem-mun. ³ Tavra iglauniaqtitlugu qallipluni Damascus-mun, taimmaiñaq qaumanğum qilajmiñ qagğutiniğaa. ⁴ Katakami nunamun tusaaniqsusq tuqūgaqtimiñik, “Saul! Atanjii! Suvaata nagliksaaqtipña?” ⁵ Saul-ñum kiuniğaa, “Ataniq, kisuvich?” Uqautraan nipliutiniğaa, “Uvaņa Jesus ilvich nagliksaaqtitağikkan. ⁶ Makillutin utlautiñ nunaaqçimun. Taamani taamma uqautigisigaatin qanuq piñksraqnik.” ⁷ Tavrani Saul-ñum igliqatai taatnakkaulhani qikağniqsut niplitļaiqhutin, tusaagaluaqlūgu

nipi aglaan iñua qiiñijitlugu. ⁸ Saul makitnami nunamiñ uiiññami qiiñitlaiññiqsuq. Taapkuu tasiuqługu Damascus-muutiniġaat. ⁹ Ilaa piņasuni uvluni qiiñitlaiññiqsuq, niġinjitmiuq naagaunniñ iminjitmiuq.

¹⁰ Ukpqiqriruaqatguġuuq Damascus-mi atiaqatuaq Ananias-mik. Agaayyutim qiiñiqquuraaqtitlugu tuqłuġniġaa, “Ananias!” Ilaan kiuniġaa tuqłusiani, “Aa, Ataniiq! Uvaniittuņa, naalakikpiñ.” ¹¹ Atanġum piñiġaa, “Makillutin aullaġiñ apqutumun atiaqatuumun Nałġuqtuamik. Taamma Judas-ņum tupqani apiqsrugmuutin Tarsus-miumik atiaqatuumik Saul-mik. Taamna taamma agaayuruq. ¹² Ilaan taamna qiiñiqquuraakun qiiñiġniġaa anun atilik Ananias-mik utlakługu inņiñun patikługu arganmiñik qiiñitlasitqiksinniġaa.” ¹³ Ananias-ņum kiuniġaa, “Ataniiq! Iñugiaktuat iñuich uqautigiġaat taamamna anun Saul qanutun kapyapkaifiñlugu Jerusalem-mi. ¹⁴ Pakmaimma tikiññiqsuq Damascus-mun qaukiat agaayuliqsitniñ taluġnaqusiqługu tigusiłiksraņagun kisupayaaniġk agaayumaatuanik ilipnun.” ¹⁵ Agaayyutim nipliutitliġniġaa, “Ananias, Saul-muġiñ. Piksraqtaġigiga savautritquplugu uvamnik ilitchuġipkaugisigila iñuņņun Jew-ņunjitчуанunlu umialinjitunlu suli Israel-aagmionun. ¹⁶ Suli kanjiqsipkaugisigila qanutun nagliksaałiksraņa piqutigipluņa.” ¹⁷ Tavrakņa Ananias aullaġniqsuq. Isiqamiasiiñ taamavrumuņa tupiġmun patinņiġaa Saul arganmiñikli nipliqhuni, “Aniaqaan Saul! Atanġum Jesus tuyuġiġaana ilipnun taivruma qiiñikkaqich apqutmiñ utlautiniqñi mauņa. Ilaan tuyuġiġaana qiiñitlasitqiquplutin aasiñ Ipqitchuamun Irrutchimun sivulliquplutinlu.” ¹⁸ Taimmaiñaq sutimña iqaluun kavisaņisun katagaalaaqsiñiqsut Saul-ņum irrakniñ aasiñ ilaa qiiñitlasitqikhuni. Makitnami paptaaqtinniqsuq. ¹⁹ Niġianikman sayan an uttaqiniġaa.

Saul-ņum Quliaqtuatha Damascus-mi

Aasriñ Saul nayuutiuraallaniqsuq ukpiqsriruani Damascus-mi. ²⁰ Ilaa utlautiniqsuq Jew-ņuruat katraġviniġiñun quliaqtuagutiqluġich Jesus-kun itnaiñiplugu, “Taamna Jesus Agaayyutim iġniġniġaa.” ²¹ Tamatkua iluqagmiņ tusaaruat taavrumiņa quviġutchakhutin itnaaqsiñiqsut, “Unuuna Saul taimñaanjikaluqpa Jerusalem-mi tuqqutchiraġaqtuag ukpiqtuanjuruanik? Suli mauņa utlautipluni sivuniqaquni tigusiłuni taatnatchiñik utqutrisukhuni qaukhiñitñun agaayuliqsit?” ²² Aglaan Saul quliaqtuahiġmiñ kanjiqsipkaifiñiqsuq iñugiaktuanik iñuņnik Jesus taamna Christ-ņulhanik nalupqinaiqługu. Jew-ņuruat iñuuniaqtuat Damascus-mi kiggutiksraifiñiqsut. ²³ Aquagun iñugiaktuat uvlut Jew-ņuruat katimaaqsiñiqsut sivunniuhutin tuqqutchukługu Saul. ²⁴ Aglaan kilinņiġaat taatna sivunniuhnipluġich. Unnuaqtuummaan uvlumilu Jew-ņuruat qanaksruġniġaat nunaaqqm paanjiñi tuqqutchumaplugu. ²⁵ Tamatkuali ukpiqsriruut unnuat iļanatni ikiniġaat Saul aguuņmanmun atqautipluguasiñ silatmun anmanġagun katchiqpaun.

Saul Jerusalem-miiltha

²⁶ Tavrakņa Saul utiġniqsuq Jerusalem-mun. Tavraniasiñ ilaiutniagaqsigaluaġniqsuq ukpiqtuanun. Tamatkua arguagiplugu ukpiqtuagulha iqsigiaqsiñiġaat. ²⁷ Aglaan Barnabas-ņum ikayuġniġaa Saul taapkuunajautiplugu uqiraqtinun. Ilaan kanjiqsipkautiginiġai Saul-ņum qiiñiħa Agaayyutmik apqutmiñi suli Agaayyutmun tuqłuġniplugu suli uqautipmipluġich Saul-ņum quliaqtuakhanik taluqquataiqhuni Jesus-kun Damascus-mi. ²⁸ Saul itkaqsiñiqsuq iluqaani Jerusalem-mi taluqquataiqhuni quliaqtuagaqhuni Jesus-mik. ²⁹ Uqaqatiqaqmiuq akililiqłuġich Greek-ņuraqtuat aglaan ilinjitñun tuqqutchumagaluaqtitluni. ³⁰ Ukpqiqtuagatiuñiñ (ilitchuġikamiņ taavrumiņa) samunajutiniġaat Caesarea-mun Saul aullaqtitlugu Tarsus-mun.

³¹ Tavrli ukpiqtuanjurupayaat Judea-mi, Galilee-milu suli Samaria-mi tutqiksiñiqsut sayyikkauplutin irrusiġmikkun. Ukpqiqtuanjuruat iñuuniqsut taluqsriplutin Agaayyutmik, suli Ipqitchuam Irrutchim pitchuksaagniġai aasiñ iñugiaksisaiñaqhutin.

Peter Lydda-mi Joppa-milu

³² Peter-li igliġniqsuq napmupayaaq. Igliġmiñi utlakmiñiġai Agaayyutim iñui Lydda-mi. ³³ Taavrumani nalautchiñiqsuq anutmik atiaqatuumik Aeneas-mik, taamna aulat-laiġa, makingiñiqsuq tallimat piņasuni ukiuni siñiġviniñiñ. ³⁴ Peter-m nipliutiniġaa Aeneas, “Jesus Christ-ņum iluaqsigaaatin. Makittin, imulugich uqummatitin!” Taimmaiñaq taamna makinniqsuq. ³⁵ Iñupayaat Lydda-mi Saron-milu qiiñiqamitruņ taamna ukpilġniqsut Agaayyutmik.

³⁶ Joppa-mi ila aġnaqagniqsuq ukpiqtuag atilik Tabitha-mik (Greek-tigun atqa taiñagniqsuq Dorcas-mik mumiutiqaġniqsuq tuttumik). Ataramik savaaqagniqsuq nakuuruamik ikayuipluni inuqsraqtuaniġk. ³⁷ Taamna aġnaq atniġñaliqhuni tuquniqsuq. Iġġuanikamitruņ inillañiġaat qullianun tupqum. ³⁸ Joppa taamna qaninniqsuq Lydda-miñ. Ukpqiqtuat taamani tusaakamitruņ Peter inniplugu Lydda-mi, malġuņnik iñiñuņnik tuyuqagniqsut ilaanun, itna uqaksriuhuġik, “Qilamiksrugutin utlautiñ.” ³⁹ Peter-m itqanaiaqtiqami malinņiġik

taapkuak. Tikitmata taamuna mayuutiniġaat qulligmun inimum. Uilgaġnaat puuġniġaat qiaaplutiġ qiniqititaqlugu atnuġarrianiġik Dorcas-ġum iġuupġaġmi. ⁴⁰ Peter-m anipkaqluġich iluqaisa taapkuva tavrakġa inimiġ. Sitquqhuni agaayuniqsuq aasii kinjaqluġu taamna timi nipliutiniġaa, “Tabitha makittin!” Taavruma aġnam uitfiami qiniġniġaa Peter aquvitluniasii. ⁴¹ Peter-m isakhuni ikayugniġaa makititlugu. Tavrakġa ukpiqtuat uilgaġnaatlu isiqtitlugich qiniqitiniġaa ilinjiġun iġuuplugu. ⁴² Iġugiaktuat iġuich Joppa-mi tusaaniqsut taavrumiġa aasiiġ ukpiqsrilqihutiġ Agaayyutmik. ⁴³ Peter tuyuġmianjuniqsuq Joppa-mi iġugiaktuani uvluni, tukkuqaqhuni Simon-mik qitummairimik.

10

Peter suli Cornelius

¹ Tavra Caesarea-mi anjutiqaġniqsuq atiliġmik Cornelius-mik anjalatchipluni tallimakipianik anjuyiqtinik. Taapkuali anjuyiqtit agġigġniqsuq Italy-miġ. ² Taamna Cornelius agaayyutiqaġniqsuq tupiqatituummaġmi taluqsriplutiġ Agaayyutmik. Ikayuiġniqsuq Jew-ġuruat nagliġnaqtuanjiġik agaayumaagtuanjupluni. ³ Iġanati unnuksraat piġasugugunjaqsipman qiniqquuraaġniqsuq nalupqinaqluġu qiniġniġaa Agaayyutim isaġulġa isiqhuni tuqluġtini, “Cornelius!”

⁴ Cornelius-ġum qiniqpakluġu isaġulik iqsilukun kiuniġaa, “Suva? Anjuun! Qanuq-samna?” Isaġulġum itnaġniġaa, “Agaayyutim tusaagaa injiqsrulhiġ tautukluġu ikayuiġhiġ nagliġnaqtuanik. Taatnaqhuni itqaġgaatin. ⁵ Pakma Joppa-mun tuyuqaġiġ iġuġnik uvunajutityaqtillugu Simon tagġisiquaqtuq Peter-mik. ⁶ Taamamna tukkumaruaq Simon-miptuq qitummairimi tagiġum siġaani irviqaqtuami.” ⁷ Taatna uqautianikamij taamna isaġulik qiniġnaġniqsuq. Cornelius tuqluiġniqsuq malġuġnik savaktiġmiġik suli atautchmik anjuyiqtinik agaayyutiqaqhuni savautriruamik. ⁸ Ilaan uqautiqaqqluġich tamarrumiġa atuumaruamik Joppa-munaasiiġ tuyuġiniġai.

Peter-m Qiniqquuraatha

⁹ Uvlutqikman qallipmiullu Joppa-mun, Peter-li mayuġniqsuq tupqum qaanun injiqsrugiaqhuni uvlupaguqtuami. ¹⁰ Ilaa niġisulilapiaqmiuġlu. Niqiksranik itqanaiaqatitlugich Peter-li qiniqquuraaġniqsuq tatpakmani. ¹¹ Qiniġniġaa qilak anjumaqluġu sumimġa atqaqlaqsiniġaa atriqaqtuam ukilġhaaqpaktun niġitauratun nunamun sisamatigun iqirġuigun. ¹² Taamna imaqaġniqsuq qanusipayaanic nunam niġrutaiġik paamġuqtuanik suli tiġmiruanik. ¹³ Agaayyutim nipliutiniġaa, “Peter! Makillutin tuqutchilutin niġġiġi!” ¹⁴ Peter-m kiuniġaa, “Ataniq! Taatnaġumiġiaipiaqtunja! Niġiġaqsimaitchunja qanutchmik agliġikkamnik unniġi qaayugikkanaġatik.” ¹⁵ Peter-m tusaatqilġiġniġaa nipi, “Qanutchich Agaayyutim salummakkaġi ilvich isummatigiyumiġiaitchitin qaayugnaqluġich.” ¹⁶ Taatnaiġniqsuq piġasuniaglaan aasii taavruma aquagun ukilġhaaq nuqitqiniġaa tatpakmuni. ¹⁷ Peter isumaksraqtuqaqsiniqsuq qanutautilaanjanik qiniġkiutauruam iġmiġun. Taatnaqtitlugu taipkuali Cornelius-ġum tuyuġikkanaġi apiqsruqtaġniqsut nani Simon tupqa itmanjaan, aasiiġ ilitchuqsrianiġamin nutqaġniqsut talum sivuġaanun. ¹⁸ Apiqsruġniqsut, “Tukkumaruaqaqpa uvani atiliġmik Simon Peter-mik?” ¹⁹ Peter-mi taamna kanjisiġiaqtitlugu qiniqquuraakkaġmi qanutautilaanjanik Ippitchuam Irrutchim nipliutiniġaa, “Qakma siġatipni piġasut iġuich pakakkaatin. ²⁰ Paqnalutin atqaġiġ. Piqasiġiakkich tuyuġikkagigittakii.” ²¹ Peter atqaqami nipliutiġaiġai, “Uvana pakiġniġipsitja. Suplisi agġiġpisi?” ²² Taapkuva kiuniġaa, “Cornelius-ġum anjuyiqtit atangaġa tuyuġigaatigut. Ilaa nakuuruaniqsuq anjun agaayusuuruq Agaayyutmun suli iluqatiġ Jew-ġuruat kamagiġlugu. Agaayyutim isaġulġan uqautiniġaa tupqanun aiyugaaqtuplutiġ tusaatquplugu uqaututiksraqnik.” ²³ Peter-m tukkiġniġai taapkuva unnuqtuplugich tavrani.

Uvlaakuġuqman aullaqmata maliġniġai. Iġanisaptuq ukpiqtuat tavrakġa Joppa-miġ tuvaqaqsiniġaa. ²⁴ Uvlutqilgitman Caesarea-mun tikiġniġisut. Cornelius-ġum niġiukhuni iġani suli ilauraani katiġjaniksimaniġai. ²⁵ Aasiiġ Peter isiaqsipman Cornelius-ġum purviniġaa agaayuvigiġlugu. ²⁶ Aglaan Peter-m makitiniġaa nipliutiġlugu, “Makittin! Uvanjaptuq iġuġhiġaurunja.” ²⁷ Peter-m uqaqatiginiġaa Cornelius itqutluglugu tupiġmun. Tavraniasiġiġi ilitchuġiniġai iġugiaktuat iġuich katiġanijniqsuq. ²⁸ Tavrasiġiġi nipliutiniġai, “Ilipsipsuq ilisimallapiakkaqsii Jew-ġuruat piqasiqsuutluguymiiġaichuat atuqtaksranjisiġun Jew-ġunitchuat. Aglaan Agaayyutim ilisautigaġna uvanjun kiġapayaaq iġuk qaayugitqunjiġlugu. ²⁹ Taatnaqhunja qanniġniqapġa utlautirunja piqasumasunjaqanja. Apiqsrullaglakpiġi, suvaata qanniġniqpiġa?” ³⁰ Cornelius-ġum kiuniġaa, “Sisamat uvlut unjataatni itnaiġiyunjaqsiruami uvlumi kiġunnamni uvlupaguqman agaayulgisitlunja, taimmaiġaġ anjun atnuġaalik qaummaġiksuanik qikaaniktiġniqsuq sivuqamnun. ³¹ Itnaġaġna, ‘Cornelius! Injiqustrutiggkatin Agaayyutim tusaagaa suli nagliksriplutiġn savaatin

itqagigai. ³² Tuyuqagāiñ Joppa-mun aṅutinik uvunautityaqtilugū Simon taggisīqatqūaq Peter-mik. Taamanna taamna tukkuummīruq Simon-miptuūq qitummairimi taḡim siñaani ittuami.’ ³³ Taatnaqluṅa uiguiñaqluḡu qannigikpiñ, ihaqqutiluḡniḡiptigut uvuñḡaḡapkun. Uvva iluqata katirugut Agaayyutim sivuḡaanun tusaayumaplugu qanuq Agaayyutmun uqautihksraptigun ilipkun.”

Peter-m Uqautriḡha

³⁴ Peter aullaḡniñiqsuq itnaqhuni, “Pakma puttūqsrigiga ilumutun Agaayyutim irrutriḡha iñuḡnik atisiplugich. ³⁵ Nanipayaaq nunaacqimi iñuk taluqsripman ilaanik nalaunḡarualiqipluni Agaayyutim akuqtuumaagñigaa, taamna sumiunḡugisīḡḡaan. ³⁶ Nalupqisunḡichuḡa tusaatilaapsitñik tusaayugaallautakun Agaayyutim tuyuḡikkaḡa Israeḡ-aagmiunun, itnaqhuni, Agaayyutim qiniḡutripkaḡaa iñuḡnik Jesus Christ-kun, taamna Jesus Atanḡuruuq iñupayaani. ³⁷ Tamanna tusaayugaallataq aullaḡniipluni Galilee-miñ kinuagun John-ḡum Paptaaqtitḡhirim quliaqtualḡhan siamittuq iluḡaanun Judea-mun. ³⁸ Tusaakkaqsi Jesus Nazareth-miu Agaayyutmun sayyiqḡuḡu piqasiḡḡuḡu Ipqitḡhuamik Irrutchimik pikkaḡa. Taamna Jesus napmuyayaqami nakuuruualiqiniqsuq suli iḡuaqsiraḡakkaḡi tamatkua tuunḡaun aḡalataḡi, atakkii Agaayyutim piqasiqsuḡḡuḡu. ³⁹ Aasiñ uvagulli qiniḡḡuḡu iluḡaan iñiqtaḡikkaḡa Jew-ḡuruat nunaḡatni suli Jerusalem-mi, uqautigilḡugikput qanuq ilipḡuḡu kikiaktuutiḡha sannigutamun suli iñuḡnun tuqqutaḡiḡha. ⁴⁰ Taamna taatnakkanaḡat Agaayyutim aḡitqiksitkaa tuḡuḡiḡamīñ piḡayuakni uvlut. Iḡajisa iñuich nalupqinaḡḡuḡu qiniḡaaḡ. ⁴¹ Iluḡallapiḡmiḡ iñuich qiniḡiḡḡhaluaḡaaḡ, aḡlaan qiniḡikput Agaayyutim piksraḡtaagipluta quliaqtuaḡitquplugu ilaagun. Uvaguḡ niḡiqatigigikput imiqatigiplugu Agaayyutim aḡitqiksīḡḡanikmagu tuḡuḡiḡmiñ. ⁴² Aasiñ ilaan tiligaatigut tusaayugaallataq uqautigiqḡuḡu iñuḡnun, ilisimarausimaqupluta ilaa taivrumiḡḡaḡi Agaayyutim piksraḡtaḡaḡa ataniḡuḡḡuḡu iñuuruani suli tuḡḡaruani. ⁴³ Taamna Jesus sivuniksiriḡiripayaat uqautigikkaḡat, itna, Kiñapayaaq ukpiqsrigumi ilaanik Jesus-ḡum natqigutigisigai killuqsautai atigimigun.”

Jew-ḡuḡitḡhuat Akuḡtūiḡhat Ipqitḡhuamik Irrutchimik

⁴⁴ Tavrani Peter uqautrisugaaqtitlugu iluḡaitḡun naalaḡniḡuranun uqauttutaanik Ipqitḡhuam Irrutchim atqaqiniḡai. ⁴⁵ Tamatkua Jew-ḡuḡlutin ukpiqsriḡuat taamakḡa Joppa-miñ maliktuat Peter-mik quviḡusuniqsut Agaayyutmun qaiḡha Ipqitḡhuamik Irrutchimik tamatkununḡaptuūq Jew-ḡuḡitḡhuanan. ⁴⁶ Sumiuliraagḡutin uqḡatigun tusaagaqsiñiḡaich uqatqut Agaayyutmik quyapḡutin.

⁴⁷ Tavraasiñ Peter nipliḡniḡisq, “Uvaptikituntuuq ukua Ipqitḡhuam Irrutchim aḡalatkai. Kiami paptaaqsailiraḡniaḡpḡagich imiḡmik?” ⁴⁸ Taatnaḡḡuḡich ilaan tiliñiḡai paptaaqtitquplugich Jesus atqagun. Taapkua iniqsruḡniḡaaḡ uvliuḡtuallaḡuḡuḡu piqatigilutin.

11

Peter-m Tusaayugaaqtitḡhiḡha Ukpiqtuanik Jerusalem-mi

¹ Uqḡiraqtit suli ukpiqtupayaat iluḡaani Judea-mi tusaaniqsut qanuq Jew-ḡuḡitḡhuamik Agaayyutim uḡaḡhanik akuḡtuiruanik. ² Aasiñ Peter Jerusalem-mun utiqman ilanich ukpiqsriḡuat Jew-ḡuḡlutin isumaḡatuaḡ Jew-ḡuḡlutin ukpiqsriḡuat nalunaitḡutḡhiḡuḡuḡich nakuḡḡiniñiḡaaḡ Peter-m quliaqtualḡha Jew-ḡuḡitḡhuanan. ³ Piñiḡaaḡ ilaa, “Uvva aiyugaaḡtauplutin kinuḡatnun nalunaitḡutḡhiḡitḡhuat, niḡiqatigikḡapkich killuqsagñiqsutin.”

⁴ Taatnaḡḡuḡich Peter-m uqautiaqsiniḡai qanuq atuamḡḡagun aullaḡniḡḡataḡhaniḡḡaḡlaan. ⁵ Itnaḡniqsuq, “Itluḡa nunaacqiani Joppa-m iniqsruḡḡamni qiniḡquuraaqḡuḡa. Qiniḡiḡa sua-imña atqatqūaq qiniḡalik ukiḡhaaḡpaktun. Niḡititauruḡ sisamatigun iqirḡuḡun tatpakmakḡa, nutqaqḡhuni saniḡqamnun. ⁶ Qiniḡviksuḡapku qiniḡḡuḡa niḡrutinik uumaruanik paamḡutlaruaniglu suli tiḡmitlaruanik, imaiñik taavruma. ⁷ Tavraasiñ Agaayyutim nipliutigaḡa, Peter! Makillutin tuḡḡutḡḡutin niḡḡiñi! ⁸ Taamna kiugiga, ‘Taatnaḡumifaiḡiaḡḡuḡa, Ataniḡ! Qanusiq aḡliḡikkaḡa qaayugḡnaḡuḡa uvana uqummiqsimaḡḡiḡa.’ ⁹ Agaayyutim tatpakmakḡa nipliutitḡikkaḡa, ‘Qanusiq Agaayyutim salummaanikkaḡa isummatigiyumiñaitḡhiḡ qaayugḡnaḡḡuḡu.’ ¹⁰ Taatnaiḡiplugu atuummīruḡ piḡasuniḡlaan, aasiñ taamna qiniḡikkaḡa nuḡitaupluni kinumun tatpakmuḡa. ¹¹ Taatnaḡḡitluḡa piḡasut iñuich tikiñiḡisut taavrumuḡa tupiḡmun nayukkamnun. Taapkua tuyuḡirauniqsuat uvanun Caesarea-miñ. ¹² Ipqitḡhuat Irrutchim uqautipmaḡa maliḡuplugich qaamḡuḡiḡḡuḡaḡnaḡa. Ukua itḡhaksrat aniqatiuḡ tuvaḡaqsigaaḡḡa Caesarea-mun. Iluḡata isiqḡtugut Cornelius-ḡum tupḡanun. ¹³ Aasi uqautipluta Cornelius-ḡumli qiniḡquuraakkaḡmiñik isaḡḡuḡimik tupiḡmiñi aasiñ nipliutiplugu, Joppa-mun tuyuḡḡutin uvunautityaqḡirruḡ Simon Peter. ¹⁴ Taamavruma amma uqautiginiakkaḡan anniqsuḡisigaatin kinuḡituummaḡpitlu.’ ¹⁵ Aasiñ tasamuḡitḡluta uḡaaqsikama Ipqitḡhuam

Irrutchim atqacigai ilinich atrillapiaqługu piñi uvaptiknuntuuq taimani Pentecost-mi. ¹⁶ Itqagıtka Agaayyutim uqalı itnaqsımaruat, 'John-ıum imikun paptaaqıtıchılha aglaan ilıpsı paptaakkaugısiñıqısi İpqıtıchuakun İrrutchikun.' ¹⁷ Taamna nalupqınailıapiaqıtıq Agaayyutim qaitchılhapıtuuq İpqıtıchuamık İrrutchimık Jew-ıurıjtıchuanun atrıplıgu qaisağıkkanı uvaptikun ukpıqsrıqıpta Atanguruakun İesus Christ-kun. Qanıglıgu nutqatıtıkısvıgıu Agaayyın savaaksrananıñ?" ¹⁸ Taatnailıplıgu tusaakamıtrıq Peter-m tusaayugaatırrıtaaa ilınısa nutqautınıgaat pısaanıpatrıñ. İlinich quyaaqısiñıqsıt Agaayyutımık itnaqhutın, "Agaayyutımıtıuuq pıvıqıqtıllıgıñıgai mumıñıksranatıgıun Jew-ıurıjlaat pıñıñaktaaqıplıgıch ısıtıchuamık ıñıuuhıgmık."

Ukpiqtuat Antioch-mi

¹⁹ Tamaakña ukpiqtuat sıamınnıqsıt atakkıi pıyuaqsıuplutın aquagun Stephen tuqqutaupkaqqaqługu. İlanıch tikiımanıqsıt Phoenicia-mun ilanıch Cyprus-mun sulı Antioch-mun, tusaayugaallautamık uqautıqıqhutın tıñaaqıplıgu Jew-ıurıuanun kısıitınun. ²⁰ Aglaan ilanjılı ukpiqtuat Cyprus-mıñ Cyrene-mıñlı utlautıruat Antioch-mun tamatkunıñaptıuuq Jew-ıurıñıtıchuanun uqautıgıluımaagıñıgaat tusaayugaallataq Atanguruakun İesus-kun. ²¹ Agaayyutım sayııqsımanıgai, aasıñ ıñıgıaktuat tusaaruat mumıksıtılasıplıgıch Atanıgmun ukpıqsrılıkun. ²² Ukpiqtuanıruat İerusalem-mi tusaanıqsıt tamatkunıuna. Taatnaqhutın tuyuqagıñıqsıt Barnabas-mık Antioch-mun. ²³ Barnabas tıktıñıamı, ilaan ilıtıchuğınıgaaa Agaayyutım savaagıkkanı taamani, aasıñ quyallapiağınıqsıq. İlaan pıtıchuksaağınıgai ilıqaisa tınıqsımmatrıtrıplıgıch Agaayyutımı ilıqnaaqısımaahıkun. ²⁴ Barnabas ıñıllautaplunı ukpıqsrıllıapiaqhunı İpqıtıchuam İrrutchım aıalatagınıgaaa. Tavraasıñ ıñıgıaktuat ıñııch malıguaqtıgıgıñıqsıt Agaayyutımı. ²⁵ Tavrakıa Barnabas aullağınıqsıq Tarsus-mun pakkıaqługu Saul. ²⁶ Aasıñ paqıtıamıur Antioch-muutınıgaaa. Tavranıasıñ atautchımı ukıumı ıqatauplutık ıñıgıaktıuanık ukpıqtıuanıruanı ılısautrıplıtık. Taavrumanı Antioch-mi ukpıqtıuanıruat tayıuutınınıñıqsıt sıvıllııplıgu "Christ-ıum ıñııñık."

²⁷ Taatnalhatnı tamaanı ilanjılı sıvunıksrıqırıt utlautıñıqsıt İerusalem-mıñ Antioch-mun. ²⁸ İlanat atıqagıñıqsıq Agabus-mık sıvıllıkkauğımıgıun İpqıtıchuakun İrrutchikun makıtıunı uqagıñıqsıq nıgısuñnamun tıktıkısıñıplıgu ilıqaaunun nunamun. Taamnaasıñ nıgısuñnaq taavruma uqautıgıkkana atıumarıq Claudius qaukıupkaqługu Rome-mi. ²⁹ Taatnaqhutın ukpiqtuat sıvunıñıñıqsıt aatıhuutınık tuyuqagıkhutın pıyımıñıñıqtıtılaagımıkni ukpıqtıuaqatıumıkunıun İudea-mi. ³⁰ İlinıch tuyugıñıqsıt aatıhuutınık Barnabas-kunlu Saul-kunlu ukpıqtıuanıruat qaukınıtınun.

12

Ukpiqsrıruat Pıyuaqsıupsaalıt

¹ Umıalgumlı Herod-ıum aullağnıñıgaaa naglıksaaqtıtıchılıq ilanjıtık ukpıqtıuanıruat. ² James, John-ıum anıqataa, savıkpañmık tuqqutınıñıgaaa. ³ Aasıñ Herod kanıqsıkamıur quyalıtıñı Jew-ıurıuanık tıgıñıgaaa Peter sulı nanıtıchiaqısiñıqsıq ukpıqtıuanık. Taatna ırrıtrılha atıummıñıqsıq nıgıñıhatnı pıpsarıñıñılaamık qaqıamık. ⁴ Peter taamna tıgıkamıtrıñ ınıllanıñıgaat ısıqsıvınmun, qaitıluu sısamıñun anıyuyıqtınun qaunagıtıplıgu. Herod-ıum sıvunıñıgaaa Peter tıkiıtılıgu ıñıñun atannıqsıtıchukıluu nıgıqıpagvıkaaq atılık Apqusaakkauğımık pıtılkpan. ⁵ Peter ısıqtıuñıamı ukpıqtıuanıruatlı ınıqsıruutınıgaat pılıqıllıapiaqhutın Agaayyutınun.

Peter-m Anıpkalıtı İsqısvıñmıñ

⁶ Herod-ıum tıkiıtısukkaa Peter ıñıñun atannıgıklıgu sıvıgaatnı ıñııch. Unıuananı anıtıchıksranan ıñıñun Peter sıñınıqsıq akungatnı malgık munaqsrıık, malgıñık kalımıñık pıtıuqıqhunı, sulı ısıqsıvım paarı qaunaksrıqıqhutın munaqsrılık. ⁷ Taimmaıñıaq atangım ısıgulım ısıgulım sagvıñıqsıq, ısıqsıvım ıluu qaupıluu. ısıgulım ıqııqsagıñıgaaa aksıkıluu Peter tııqıqıagun nıplııtıplıgu, "Qılamık makıtın!" Tavrauıaa kalımıñıgıch katarıñıqsıt tayağnıknıñ. ⁸ ısıgulım qılamıksrıgıñıgaaa, "Tapsıagıksaağıtın, alugıtıkıñ atılgık." Peter taatnatun pıñıqsıq. ısıgulım nıplııtıpsaağıñıgaaa, "Ulıgaagıtın malınıya!" ⁹ Peter-m malıaqsıñıgaaa ısıqsıvınmıñ kanıqsıllıapiağaluaqıñıgu ısıgulım taatna pıñı. İlaa sıñıñıaqtıgıasuknıñıqsıq. ¹⁰ Apqusaagıtınıgaaa sıvıllıgıñı qaunaksrıñı tıgıñıtıñı sulıpsıuq, aqıllııplıguasıñ tıknıñıqsık savıgıruağmun paamun anıgıspıtık nunaaqıqmın. Taamna paa anımalgıñıñıqsıq ınıgmıun, ılınıkaasıñ anıplıtık. İlinık qılamıksrıqhutık apqıtıkun, aasıñ taimmaıñıaq ısıgulım unıñıgaaa Peter tamaıña. ¹¹ Tavranı Peter-m kanıqsıvaaluaqsıñıgaaa tamanna atıumarıaq. Uvıva ıtınağınıqsıq, "Nalupqıgıñıgaaa Agaayyutım tuyuqalıtı ısıgulımıñık annatısaqlıña Herod-ıum aıalatıchılhanıñ. İlaan annıqsıqımgıaıña Herod-mıñ sulı Jew-ıurıuanıñ pıyaqıqsıktıuanıñ uvamnık."

¹² Taamna qauǵriaqpalaktiqami utlautiniqsuq kiñuǵanun Mary-m, aakanjan John Mark-ñum. Tavranılı iñuǵiaqtuat katimaniqsut iniqsruqhutin, ¹³ Taluata silataani Peter katchaqtuǵniqsuq. Niviaqsiaq atiqagñiqsuaq Rhoda-mik utlautiniqsuq paamun kisuupmagaan. ¹⁴ Peter-m nıpaai ilisaqñiǵıǵaa. Quviatchaqtıqıpaıtłuni ańmautigaluaqñuǵumniñ utiqtiǵniqsuq kiñumun uqaǵiaqhuni, “Peter qakma!” ¹⁵ Taapkua nipliutiniǵaat, “Kinniǵivaluktutin!” Aglaan taamna niviaqsiaǵruk nalupqisunıñniqsuq. Aasiñ kiulǵiñniǵaat, “Irrusia pıvalukkiñ.” ¹⁶ Peter-m nutqautinıñniǵaa katchaqtuǵı. Kiisaimmatai ańmautiniqpaat. Ilinjisa qıñiqamitruñ quviǵutchañniqsut niǵiungıllaqhutin. ¹⁷ Peter-m urriqanıǵai nıpaısaaqplugich aasiñ uqautiaqsıplugich qanuq Agaayutmun annisilaaǵmiñik isiqsivıñmiñ. Uqautıpsaǵniǵai, “Kilikumagisi James-lu atlatlu ukpiqtuat.” Aasiñ ilaa aullaǵniqsuq atlamun inımun.

¹⁸ Uvlutqikman isiqsivium qanaksrai aupıllañniqsut. Kañiqsılaiǵniǵaat qanuqtilaana Peter-m. ¹⁹ Herod-aasiñ tiliriñniqsuq iñuñnun pakaqplugu Peter aglaan paqinıñniǵaat. Herod-ñum aqırsruqtuqqaagñiǵai munaqsrit aasiñ tilisigiplugich tuqqtuplugich. Tamanna atuumaanikman Herod Judea-miñ aullaǵniqsuq ittuallagıaqhuni Caesarea-mi.

Herod-ñum Tuqultha

²⁰ Herod-ñumǵuuq qinnausimallapiagñiǵai iñuich iñuuniaqtuat Tyre-mılu Sidon-mılu. Taatnaqhutin ilinjisa katiplutin qıñiǵiagñiǵaat Herod. Taapkua utlautiruat sivulliuplugu ilauraannaktaaǵniǵaat umialgum tuglia, taamna atiqaqtuq Blastus-mik. Aasiñ taatnaqqaqhutin utlautiplutin Herod-mun iniqsruǵiagñiǵaat qıñuǵısuımaalıksraǵmiktıgun, atakkii taapkua Tyre-miut Sidon-miut niqıqagñıqıqtut umialgum nunagıkkanañi. ²¹ Uvvaasiñ nalunaiqsami uvlumi Herod atnuǵaaqtuqhumi umialgutnaǵmiñik aquvınniqsıq atanguvıñmiñun uqautriviksraǵmiñun iñuñnik. ²² Tyre-miut suli Sidon-miut naalaǵıruat Herod-mik nipliagaañniqsut itnaqhutin, “Taamna Agaayutim niqıgıǵaa. Iñuñniñaq nıpiqanıtchuq taatnachiñik.” ²³ Taimmaiñaq Agaayutim isaǵulgan Herod atniǵıñatçıǵniǵaa inalaunıñi atakkii kamakkutaitłuni Agaayutmik. Qumaich niǵiñiǵaat aasiñ tuqunıqsuq. ²⁴ Aglaan ukpiqtuarguuq siamitchiñniqsut Agaayutim uqałhanik aasiñ inıǵıallapiagñiǵaat akuqtuǵniǵaat. ²⁵ Suli Barnabas-lu Saul-lu naatchikamik savaǵmiknik utiǵniqsuk Jerusalem-miñ Antioch-mun tuvaaqatigiplugu John Mark inımkkun.

13

Ipqitchuam Irrutchim Piksraqtaaqalha Barnabas-mik suli Saul-mik Nutaamun Savaamun

¹ Ukpiqtuanuruat Antioch-mi ilaqaǵniqsut iñuñnik sivuniksriqirinıglu ilısautrıñıglu itna, Barnabas-mıglu, Simeon-mıglu (taiyuutilinmik Taaqsıpanmik), Lucius-mıglu (Cyrene-miumik) Manaen-mik (iñuǵuqatıqagñiqsuaq Herod-mik kavanauruamik) suli Saul-mik. ² Uisuraaǵniqsut tamarrumani uvlumi. Agaayupkaqtıglugich Ipqitchuam Irrutchim nipliutiniǵai, “Barnabas-lu Saul-lu piksraqtaagıssıgich uvanun savaaksranun tuqłummatıgıkkamnun ilinjıknun.” ³ Tavra uisuraaqhutin agaayanıkanıñ arganmiknik patıkuǵıǵılu tuyuǵıniǵaıch.

Uqqıraqtik Cyprus-mulhak

⁴ Ipqitchuam Irrutchim tuyuǵıniǵik Barnabas-lu Saul-lu. Iǵlıqhutik Seleucia-mun aasii tavrakña tıksıǵniqsuk qıkiqtamun taiyuutilinmun Cyprus-mik. ⁵ Ilinjik tikitñamik Salamismun nunaaqıuramun Cyprus-mi qulıaqtuagñiqsuk Agaayutim uqałhanik Jew-nuruat katraqıvatni. John Mark-mik ikayuqtıqagñiqsuk. ⁶ Tavrakña nunakuahutik taavrumuuna qıkiqtakun tikiñniqsuq Paphos-mun. Taavrumani nalautchıñniqsuk ańatkumik Jew-nuruamik atıqaaqtuamik Bar-Jesus-mik Hebrew-miutun [suli Elymas-mik Greek-miutun]. Ilaa nıpiqagñiqsıq sivuniksriqiraunıpluni. ⁷ Ilaan ilanaǵıniǵaa kavanauruag taavrumani qıkiqtami, atıqaaqtuagñuuq Sergius Paulus-mik suli puqıksuanıpluni. Taavruma kavanauruamguuq aıyugaaqtullapiagñıgı Barnabas-lu Saul-lu tusaasukhuni Agaayutim uqałhanik. ⁸ Aglaan taavruma ańatkum Elymas-ñum akıllıqısuǵniǵik taapkuak atakkii kavanauruag ukpiqsritquñılgılu Christ-mik. ⁹ Aasiñ Ipqitchuam Irrutchim ańalataǵıǵaa Saul, taggisıqagñımiruagtuq Paul-mik. Taavruma Paul-ñum qıñiqamıñ nalinıñaaqluǵu taamna ańatkıq ¹⁰ nipliutiniǵaa, “Ilvich tuungıam atrıgıgıatın! İluqaan nakuuruuq uumıgıniǵıñ ataramik kinnıplugich iñuich pısaasulıpkun. Uqautıgıñıǵıñ Agaayutim ilımutuulha sagluqtuanıñılgılu. ¹¹ Pakma Agaayutim anasıñıñuqsagñıgıatın. Qıñıtlaisaallakkısrıtın qumamık.” Taatnaǵıluqaqtuq Elymas-ñum ilıchıuqıñniǵaa taaqtuamun matulhak irrañmi. Ilaa saptaaqıñniqsuq kısımun iñuñmun tasiullañıñıaqpluni arganıgıñ. ¹² Kavanauruam qıñiqamıñ taamna atuummiruag ukpıliǵniqsuq quviǵutchakhuni ilısauttataanik Agaayutıkun.

Paul-lu Tuvaaqatiuniġu Antioch-muñiqsut Pisidia-mi

¹³ Paul-lu tuvaaqatiuniġu Paphos-miñ tiksigñiqsut Perga-mun Pamphylia-mi. John Mark-ñum uninñigik utiqhuni Jerusalem-mun. ¹⁴ Taapkuak Perga-miñ igliñiqsuk tikitlutik Antioch-mun Pisidia-mi. Jew-njruat minguiqsiagviata uvluaani utlautiniqsuk katragviatnun aquvitlutikaasiñ. ¹⁵ Moses-ñum maligutaksraña suli sivuniksriqirit aglaanitiññi agliqianikman katragvium qaukljisa itnañigijik, “Aniaqatiuk, uqauttutiksraqaguptik pitchuksaağutmik iñunñun uqaqugiptigiñ ilinjitiñ.”

¹⁶ Paul maktinami urriqaplugich uqautiaqsiñigai, “Jew-njumatiumaaj suli sumiunuruapayaasii taluqsrruasii Agaayyutmik! Naalagñilaksitña! ¹⁷ Agaayyutaata Israel-aagmiut sivulliautvut piksraqtaagimikkanji. Ilaan kamaqaqsiqpaqługich taimani iñuumialhatni Egypt-mi. Suli Agaayyutim annisiplugich Egypt-miñ sanñimigun kamañaqtuakun. ¹⁸ Suli malğukipiani ukiuni Agaayyutim iglutuqługich Israel-aagmiut iglauhatni suviksrailaami munağiplugich. ¹⁹ Tavra iñugaagruich Canaan-mi piyaqquanamikagich iñuksraqtağmiñun nunaksrirtiginigaa. ²⁰ Suli aquagun tamatkua sisamat tallimakipiat malğukipiaq qulit ukiut ilaan qaitchiñigai sivulliuqtiksrañitiñ iñuğugñiathanunaglaan Samucl-ñum taivruma sivuniksriqirim. ²¹ Aasiñ taapku Jew-njruat umialigağuaqsiqmata Agaayyutim qaitchiñigai Saul-mik igñiñanik Kish-ñum kinuvianjiñi Benjamin-ñum. Malğukipiani ukiuni atanniqsutqigiluummaan umialiginigaa. ²² Aglaan Agaayyutim Saul piiqługu inanjiqsinnigaa David-mun umialiguqđuguasii taapkunña. Taamna iñuk Agaayyutim itnautigimanikkaña sivuani, ‘Taamna David igñiña Jesse-m iñuk quviasuutigigiga atuisipłuni pisuğigikkamn iluqaagun.’ ²³ Taavrumakña David-ñum kinuvianjiñi Agaayyun tikiutriruq Jesus-mik anniqsutiksramik Jew-njruanun, taatna ilaan akiqsrukğmisun. ²⁴ Sivuañi Jesus-ñum agğiñhan John-ñumli quliaqtağutiniğai iluqaisa Jew-njruat mumiquplugich paptaaqtillugillu. ²⁵ Aasiñ John naatchiyasikami savaagmiñik ilaan nipluutinigai, ‘Kisuunasugivisitña? Uvaña taivruminajutichuña niğiuğikkaqsi. Ilaapiaq agğiñiaqtuq kinupkun. Uvaña taivruma isigaiñi aluğutaiqsiksraulunajunniñ nalliummatinjitchuña.’

²⁶ “Aniqatiumaaj, Abraham kinuviağikkañasii suli iluqasi uvani taluqsrruasii Agaayyutmik, taamna tusaayugaallataq anniqsugiağun tuyuruq uvaptiknun. ²⁷ Jew-njruat iñuumiaqtuat Jerusalem-mi suli sivulliuqtituummagmin ilitchuğinjifiñigaaat Jesus Anniqsuutaulha. Minguiqsiagvipayaami agliqiragigaiç uqauttutinich sivuniksriqirit katragvijnmikni aglaan kanjiqsaitlugich. Patchisigikamitruj Jesus ilinjisa ilumun atuumapkağniğaiç sivuniksriqirit uqautigikkanjich. ²⁸ Sumikunniñ patchisikraitçhaluanjagmin agvisiksraitługu injiğniğaaat Pilate tuqqtutıuplugu. ²⁹ Aasiñ immianikmatigik supayaat Agaayyutim uqauttutai maliguaqtañ atqagñigaaat kikiaktuutrivinmiñ inillakługuasiiñ iluvigmun. ³⁰ Aglaan Agaayyutim anjitiqsinnigaa tuqługimiñ. ³¹ Iñuğiaqtuani uvluni Jesus sagviaqtuğniqsuq tamatkununja igliqatmiñun Jerusalem-mun Galilee-miñ. Pakma taapku ulisimaraurut ilaagun iñuğigikkaptiknun Jew-njruanun. ³²⁻³³ Uvaguttuq uqautigiptigiñ tusaayugaallautamik, itna, Agaayyutim akiqsruutigikkaña sivulliaptiknun pakma atuumapkağniğaa uvaptiknun kinuvianjruanun anjitiqsitnamiuñ Jesus iñuğigmun. Atakkii tugliani Psalm aglausimaruc itna,

‘Ilvich igñiğigikpiñ,
ugluvak aapağuqtuña ilipnun.’

Psalm 2:7

³⁴ Agaayyutim anjipkaqamiun Jesus tuqqtutqikkumiñaiqlugu akiqsrupsaagñiqsuq itna, ‘Aatchuqniagipsi ipqitchuaniglu nalupqinaitchuaniglu akiqsruutigikkamn David-mun.’
Isaiah 55:3

³⁵ Taatnaqhuni atlamisuli Psalm-mi David-li nipligñiqsuq,
‘Savaktin ipqitchuaq aupkağumiñaitkiñ.’

Psalm 16:10

³⁶ David-guq savautrigaluaqmirusaq Agaayyutmik iñuğigimiñi. Tuqupman iluvigniğaaat piqasutiuplugu sivullianjñun, timaa aasiñ tavrani aupluni. ³⁷ Aglaan taimña Jesus Agaayyutim anjipkakaña tuqługimiñ auñaitchuq. ³⁸ İauramaaj, iluqasi kanjiqsirusraurusu ilumutuulğimik quliaqtağigikkamn ilipsitiñun, Taavrumuuna Jesus-kun Agaayyutim natqłiñhağai killuqsautisi. Kiñanunniñ tupiksriñialigimigun maligutaksraiñik Moses-ñum nalaunñasipkakkauyumiñaitchuq Agaayyutmi. ³⁹ Aglaan kisupayaaq ukpiqsirruaq ilaanik nalaunñasipkakkauruq ilaani. ⁴⁰ Taatnamik qaunagititchi. Atuumminjitchumauq ilipsitiñun taipku sivuniksriqirit itnautaat,

⁴¹ ‘Atanjii, mitautiaqqtuasii Agaayyutmik!

Atlayuağilugu piyaqquğniagtusi.

Iñuupkağlusi savaaqagisiruña ukpiğiyumiñaisapsitiñik
unniñ iñuum uqautiniğaluaqpasi.’ ”

Habakkuk 1:5

⁴² Paul-lu Barnabas-lu aniaqsiptomaknik katragviatniñ iñuich aiyugaaqtuaqsiñigaiç utitqıuplugik minguiqsiagvik tikitqikpan uqautipsaagıaquplutinj tamarrumuuna.

⁴³ Kinuagun katimañhum iñugiaktuat Jew-njuruat suli mumiksimaaktuat Jew-njuruat ukpigiustatnun maliaqsiñiñgaich Paul-lu Barnabas-lu. Aasi ilinjik pitchuksaagñiñgaich ataramik tunjavigitquplugu Agaayyutim ihuacqutrisaa.

⁴⁴ Minguiqsiagvik tikitqilgitman iñuich iluqatiqayaq katiniqsut naalagiaqhutin Agaayyutim uqañhanik. ⁴⁵ Tavralli Jew-njuruat qiniqamisigin iñugiakpauraqtuat siqñallilapiaqhutin akikñaqlugich Paul-njum uqautai uqañniqhutiñiñgaat. ⁴⁶ Aglaan Paul-lu Barnabas-lu uqañniqsuk taluqsranjilapiaqhutik itna, “Agaayyutim uqañha sivulliulugu uqautauruksrauruq ilipsitñun Jew-njuruuanun aglaan tusaasukkumiñaitkiksi. Taatnalipsigun ayakkiksi iñuuhig Agaayyutitñaqtauraaq. Taatnamik unijnñiagipsi aullağunuk tamatkununja Jew-njurnjitchuanun. ⁴⁷ Taatnakii Agaayyutim urriqsuğaatiguk itnailiplugu,

‘Nalunaiqsagigikpiñ qaumaruatun itquplutin Jew-njurnjitchuanun

anniqsuquplugich iñuich sunianjanipayaaq nunam.’ ”

Isaiah 49:6

⁴⁸ Tavra Jew-njurnjitchuat tusaakamitruñ taamna quyaaqsiñiñqsut Agaayyutim uqañhanik quviatchallapiaqhutin. Aasiñ taapka piksraqtaanjuruat iñuuhigaquplugich Agaayyutitñaqtauraamik ukpiqsriñiñiñqsut. ⁴⁹ Uvvaguug Agaayyutim uqañha siaminniqsuq nappu-payaaq tamaani nunami. ⁵⁰ Tavralli Jew-njuruat akatchiñiñqsut ağanik kamagikkauruanik taluqsriuanik Agaayyutim suli qaukliñik taavrumani nunaaqqimi. Piyuaqtinnigaich Paul-lu Barnabas-lu anititlugikaasiñ nunamikniñ. ⁵¹ Uqqiraqtik ipsunñigaaq qavia isiganmikniñ. Tavrakñaasiñ aullağniqsuk Iconium-mun. ⁵² Aglaan ukpiqtuat unisauruat Antioch-mi quviasunñiñqsut Ippitcheam Irrutchim añalatlugich.

14

Iconium-miithak

¹ Taapkuak Paul-lu Barnabas-lu tikitñamik Iconium-mun, sivuanisun utlautilgiñniqsuk Jew-njuruat katrağviatnun. Uqautrillautapiağatagñiñqsuk aasiitai iñugiaktuat Jew-njuruatlu Jew-njurnjitchuatlu ukpiqsriñiñqsutlugich. ² Aglaan Jew-njuruat ukpiqsriyumiñaitchuat akatchiñiñqsut Jew-njurnjitchuanik. Ilinjisaunniñ akikñaqtuliqsikaich ukpiqsriuanik. ³ Uqqiraqtik nayuutiniqsuk tavrani akuni uqautriplutik taluqsrautaiqhutik Agaayyutikun. Quliaqtuañhakni ihuacqutrilñimigun Agaayyutim savaktitlasiplugik quviqnaqtuanik savaanik, taavrumuuna qiniqatinnigaag uqauttutaak lumutuudha. ⁴ Nunaaqqim iñui malğugugñiñqsut, ilanjich iñuich ilalutiplutin Jew-njuruuanun atlatsuli tappiutiplutin uqqiraqtinun. ⁵ Kiisaimma Jew-njurnjitchuat suli Jew-njuruat sivulliugtituummagmin sivunniñniqput añallağuguklugik unniñ miluqtuglugik uyağanjik. ⁶ Uqqiraqtik ilitchugikamitku taamna sivunniugun qimanñiñqsuk Lystra-munlu Derbe-munlu, nunaaqqinñun Lycaonia-mi. ⁷ Lycaonia-mi quliaqtuağsilgiñniqsuk tusaayugaallautamik.

Lystra-miithak

⁸ Tavraniuguug Lystra-mi qiniñniqsuk iñunmik pilguirrituqaqtuamik isiganmigu anilğataligmiñiñaglaan. Pisunğanjiniñqsuq aglaan aquppitlapluni. ⁹ Taamnaguug naalagñiñniqsuq Paul-njum uqauttutaitñun. Aasiñ ilitchugiplugu taavruma ukpiqsrisilaanja ihuagsikkauñksrağmigu Paul-njum qiniqasiñiñgaag nalaagun ¹⁰ nipliutinigaag nipitusipluni, “Qikağiñ.” Taamnaguug añun maksriñniqsuq pisukkataaqsipluniasii. ¹¹ Uvvaguug iñugiaktuam Paul-njum savaagikkana qiniqamij Lycaonia-ğmuraaqhutin nprallanñiñqsut itnaqhutin, “Agaayyutivut iñugugñiñqsut aasii atqaqhutin uvaptiknun.” ¹² Atchigñiñgaat Barnabas Zeus-mik Paul-aasiñ Hermes-mik atakkii taamna Paul nipliraqtuapman. ¹³ Tavraniuguug piqağniqsut agaayyuvijmik aarğuağmikhun Zeus-mun silataani nunaaqqim. Aasiñ agaayuliqsi taamavrumunja Zeus-mun tikiutriñniqsuq uumaruanik añusalunik naurianiglu paamun. Tavrataamna iñuillu tavrani tunillağuaqsiñiñqsut kamaksrisukhutin uqqiraqtinik.

¹⁴ Uvvaasiñ ilitchugiasikamitku taamna Barnabas-njumlu Paul-njumlu aliktuğniñgaik atnuğaatik aasiñ upaktuutiplutik itnaqhutik tamatkununja, ¹⁵ “Ukuqsii, suvaata itnasigaqpsi? Iñuuhinauruguk ilipsisuntuuq. Aggiqsuanuruguk uqautityaqhusi tusaayugaallautamik mumiqugaluaqhusi matkunakña agaayyutinñuaniñ iñuuruamun Agaayyutim, iñiqtaanun iqilamu nunamlu tağiumlu supayaamlu taapkanani ittuam. ¹⁶ Taavruma Agaayyutim qaanjaniktuami iluqaisa iñuich ilatchiñiñgaag sivunniñiñqsutlugich iñuunihhatigun. ¹⁷ Aglaan ataramik kanjimsimapağniñgaag nakuuruauñdi savaallatağmigu, sialuk tatpakmakña qaitlugu suli niqiksrat nautchiat piviksranjisigun qaisimaagai, ilipsiliasiiñ quviasuktitlusi.” ¹⁸ Taatnailiplugu uqautiurağñiallisa Barnabas-njumlu Paul-njumlu nutqaqtippaurağniñgaik tunillağniksrağatniñ injiknun.

¹⁹ Aasiñ ilanjich Jew-njuruat Antioch-miñ Pisidia-miittuamiñ suli Iconium-miñ tavrungalgiñniñqsut. Tavra piqatiksrağniqtaqhutin iñugiaktuanik injiknun uyağanjik miluqtulgiñniñgaat Paul. Kalinñiñgaat anitlugu nunaaqqimiñ tuqunasukniağlugu. ²⁰ Aglaan

ukpiqtuaqatunani katipmata avataanun Paul makitluni utiǵniqsuq nunaanqǵimun, uvlaakuqmanaasiin ilaalu Barnabas-lu aullalgitlutik Derbe-mun.

Antioch-mun Syria-miittuamun Taapkuak Utihak

²¹ Paul-lu Barnabas-lu quliatuaqmaknik tusaayugaallautamik Derbe-mi iñugiaktuat ukpiqsrilǵiñiqsut. Tavraasiin utiǵniqsuk Antioch-mun Pisidia-miittuamun Lystra-kun Iconium-kunlu. ²² Pitchuksaaqǵugich tunǵaviqaquplugich Agaayyutmik, uqautiniǵaich itna, “Uvagut iǵlutuqtuksaurugut iñugiaktuanik iñuiliǵutininik isitlasiñiapiǵuta anayyuqautaanun Agaayyutim.” ²³ Tikitchaǵikamik ukpiqtuanjuranun nalunaiqsisiraqniǵaich ukpiqtuanjuruat qaukiksranjitiñik, suli agaayyugaaqǵuhutinj uisauraqǵuhitinj lu marrumani uvlumi injirsruutiniǵaich Agaayyutmun qaunagitquplugich tunǵavigikkañatnun.

²⁴ Taapkuak iglianikamik Pisidia-m nunanani Pamphylia-mun tikiñniqsuk. ²⁵ Tamatkunani Perga-milu tusaayugaallautaq uqautiǵaqsilǵiñiǵaak, tavrakñaasiin Attalia-mukhutik. ²⁶ Taavrumakña tiksiquhutik utiǵniqsuk Antioch-mun aullaqqaǵataǵvinmiknun. Tavrakña aullaqtuak ukpiqtuanjuruat injirsruutianikamisigik Agaayyutmun qaunagitquplugich savautihakni inmiñun. Taavrumuna utiǵniqsuk naatchikamik savaaǵmiknik. ²⁷ Tikitmaknik Antioch-mun ukpiqtuanjuruat katipmata taapkuak tusaayugaaqtinniǵaich iluqaanik Agaayyutim savaanjanik tumigiplugik suli Jew-nunjitchuatumniñ ukpiliqsitlugich. ²⁸ Tavraniasiin ukpiqtuaqatiumikni taapkuak nayuutiniqsuk akuni.

15

Katimalhat Jerusalem-mi

¹ Kinuagun iñuich ilanjich tikiñniqsut Antioch-mun. Iisautriaqsiñiqsut ukpiqtuanik itna, “Nalunaitnutchiqsimaitchupsi timipsigun tuvraqǵugich Moses-ñum tillisai anniqsukkaayumifaitchusi.” ² Paul-lu Barnabas-lu qapiqtailiaqsiñiqsut ilinjitiñik taavrumuuna. Taatnaqǵuhutinj sivunniǵiñiqsut Paul-lu Barnabas-lu ilalugik atlanik Antioch-miunik Jerusalem-muquplugich. Taakmani uqaqatigiruksraǵiǵaich uqǵiraqtitlu ukpiqtuanjuruat qaukinjitlu tamatkunuuna Moses-ñum tillisaigun. ³ Taatnaqǵuhutinj ukpiqtuanjuruat qauqatiniñisa tuyuǵiniǵaich. Iǵliǵniqsut Phoenicia-kunlu Samaria-kunlu uqautriplutinj Jew-nunjitchuatumniñ muminjñiplugich Agaayyutmun. Taatnatchim tusaayugaam iluqaisa aniaqatigiich quviatchaktinniǵai. ⁴ Aasiin Jerusalem-mun tikitmata ukpiqtuanjuruat piqasiqǵuhutinj uqǵiraqtinik suli qaukligiñik paglaniǵaich. Taapkununa tusaayugaaqtirrutiginigaaat Agaayyutim iluqaan savaaǵikkaña inmiktigun. ⁵ Aglaan ilanjich ukpiqsriruut Pharisee-ñusuuruat makinniqsut itnaqǵuhutinj, “Jew-nunjitchuat ukpiqsriruut nalunaitnutchiqsukraupiaqtut uqautikkaulutinj tupigiraksraǵiniǵu maligutaksraña Moses-ñum.”

⁶ Taatnaqǵuhutinj uqǵiraqtitlu ukpiqtuanjuruat qaukinjisalu katimaniqsut isummatigisukǵu taamna. ⁷ Uqaksraqtugaluaqmata Peter makitluni nipliǵiñiqsuq, “Aniaqatiumaan! Iisimarusi inilǵaan akunnapsitiñiñ Agaayyutim piksraqtaaǵipmaña uqǵaǵiaqupluna tusaayugaallautamik Jew-nunjitchuanun ukpiqsrutquplugich Jesus-mik. ⁸ Aasiin Agaayyutim ilisimalǵimigun iñuich isumanjitiñik uqǵaǵiǵaa akquqtuñiñ Jew-nunjitchuanik qaitchiplugich Ipiqtchuamik Irrutchimik, atripluǵu qaitchiñiñ uvaptiknun. ⁹ Uvagullu ilinjilñu atlakaaǵiiksingitkaatigut. Killuqsautiniñik natqitutiñiǵai ukpiǵiaqutripmata. ¹⁰ Uvvami suvaata naipitchukpisiñuñ Agaayyun suli Jew-nunjitchuat tupiksripkaǵniǵugich tillisinik sivulliptalu uvagullu tupigilguisaptiknik? ¹¹ Uvagut ukpiǵigikput Agaayyutmun anniqsuliqput iluqaqutritihagun Atanikun Jesus Christ tamatkunantuuq.”

¹² Katimaruaguuq iñuksruiqǵuhutinj naalaǵniñiqsut Barnabas-numlu Paul-numlu tusaayugaaqtirrutaañun atlayuaǵnaqtuaniglu quviqnaqtuaniglu Agaayyutim iniaqtaǵikkañagun inmikkun akunǵatni Jew-nunjitchuat. ¹³ Uqǵaǵiǵaam James-ñum uqautiaqsiñiǵai, “Aniaqatiumaan, naalaqsiñiñ! ¹⁴ Simon Peter-m uqautiǵaqtigut qanuq Agaayyutmun aullaǵniñipluni ukpiqtitlugich inmiguaqtitchaǵu Jew-nunjitchuaninñ iñuksraqtaaqaqtuq ukpiqsriryumiñiaqsiplugich. ¹⁵ Suli sivuniksriqirit uqautaatnun immiutiñha itnauvva aglausimaruumun,

¹⁶ Aquagun Atanǵuruaña utiǵisiruña.

Aasiñi ikayuitqikkisiruña David-ñum kinjivanjitiñik tupaaǵrukititun ittuunik.

Nappatqikkisigiga piyaqqukkauruq.

¹⁷ Iluqǵamij atlatlu iñuich pakaaqǵumuut Agaayyutmik, iluqǵamij Jew-nunjitchuat piksraqtaaǵikkatka uvanñun.

¹⁸ Taatna Atanǵuruaq uqaqsimaruq, iñichuǵipkairuq tamatkunina inilǵaan.”

¹⁹ “Aasiin uvanja sivunniutigiga uqumaii luqtitpa hasuna qnagich pilavut Jew-nuruat atuqtaksranisigun Jew-nunjichuat mumiksuaat Agaayutmun. ²⁰ Aglaan aglaglugich uqautilavut qanusiq niqi tunilla autaumakpan aanguanun nigiqunijilugun, suli qaayugnaqtuahi gimiñ atlatulikun piisimaaglugich, suli augiqsimailaanik nigrutituqunijilugich unniin auktuqunijilugich. ²¹ Taimakna qana Jew-nuruapayaat ilisimagaat atuqtaksrat Moses-kun qaisauraat atakkii minguiqsiagvipayaami agliqiplugich inun nun katragvinjiti. Tavra.”

Tuyuqalhat Ukpigtuanun Jew-nunjichuanun

²² Tusaakamisigun uqirraqit suli qaukiuruatlu iluqa gimglu ukpigtuanun sivun-nigñiqsut anutinik piksragukhutij Antioch-muktuksranik Paul-kunlu Barnabas-kunlu, aasii nalunaiqsiplutin Judas-mik taggisigaqtuamik Barsabbas-mik suli Silas-mik. Taapkuak inñuk sivulluqtilautauñiqsuak ukpigtuaqatiumikni. ²³ Taapkuñuuma tuyuutijich tuyuuniqsut, “Aniaqatusii, uvagut uqqiraqtauruaguutlu qaukiuruaguutlu, tuyuqtugut nayaannagmik iluqa itñun Jew-nunjichuanun ukpigtuanun Antioch-mi, Syria-milu suli Cilicia-mi. ²⁴ Tusaanigikput ilanitiñun ilagikkaptiknun ihu illutaagñiplusi akatlusi uqahigmikkun, taatna pitqulugich pinjikaluaqtitlutin uvaptiknun. ²⁵ Tavra-taatna katimapluta suli iluqata atisipluta, piksraqtaaqatugut uqahigiqtauksranik aasii aullaqtillugich ilipsitñun. Taapkuak piqataugisiruk ilauraannaptikni Barnabas-milu Paul-milu, ²⁶ taapkuak inñuk suk-sraa giruak ihu uñigimikni savautrihigimikni Atannaptiknik Jesus Christ. ²⁷ Judas-lu Silas-lu tuyuginiagivut ilipsitñun. Uqatipsaagisigaasi tamatkununa aglakkaptigin. ²⁸ Atakkii Ippitчуақ Irrusiq piqatigiplugu sivunniqsugut qaitchisunijilusi malilgunaitchuanik tvraaksranik, aglaan taapkunija atuumanapiaqtuanik: ²⁹ niqinik tunilla utigimaruanik aanguanun nigñinasi auktuqunajaasilu unniin qimisimaruanik nigrutmik nigñinasi, suli piisimaagusi qaayugnaqtuahi gimiñ atlatulikun. Taapkunakna qaanagigupsi pillautagnaqtusi. Tavra.”

³⁰ Aullaqtitauruat tikitmata Antioch-mun katipka gni gni aich iluqaisa ukpigtuat aasiin qaitchiplugich taapkunija aglanik. ³¹ Inuich agliqianikamisigik tuyuutijich quvitatçanñiqsut pitchuksaagihigmikkun. ³² Judas-lu Silas-lu sivuniksriqirauligimikkun uqautriñiqsuk ukpigtuanik pitchuksaaglugich ukpiksrihigimikkun sayyaksaglugijlu. ³³ Aasiin tavraniisugruanikmaknik ukpigtuaqatunijitnik taikuuqhutin aullaqtinnigaiç kinjmun tuyuginijitñun. ³⁴ [Aglaan Silas sivunni gniqsuq nayuutisukhuni.] ³⁵ Taapkuagli Paul-lu Barnabas-lu ittuñagñiqsuk Antioch-mi. Piqasiqhutik atlanik ilisautriñiqsuk Atanguruum uqahinik quliaqtuaqhutik.

Paul-lu Barnabas-lu Avithak

³⁶ Kinjavatigin Paul-nun nipliutinigaa Barnabas, “Kiata, utigvigilavuk nunaqqiurapayaat Agaayutim uqahanik quliaqtua gni gni kavuk tikitqattaaglugich aniaqatiut kanjicsityaglugun qanu gni pilisaanaj.” ³⁷ Barnabas-nun tuvaagatigisunigaa John Mark aulla gni gni. ³⁸ Aglaali Paul-nun ihu agñijitkaa aullautilha ikayunijitlugikii quliaqtua gni gni maknik, unitlugikunniin Pamphylia-qsiulhakni. ³⁹ Taatnaqhutik qapiqtaililla piqatigini gni gni qihutikunniin. Barnabas-li tuvaagasiqhuni Mark-mik Cyprus-mun umiakun aulla gni gni qsuq. ⁴⁰ Taamnali Paul tuvaagatiksrqhuni Silas-mik aulla gni gni qsuq. Ukpigtuaqatiutik injisruutinigaiç Agaayutmun qaanagitquplugik iglilhakni. ⁴¹ Igligniqsuk Syria-kuaqhutik suli Cilicia-kun, aasiin Paul-nun sayyaksaglugich ukpigtuanun ukpigtutinijich.

16

Timothy-m Piqasiutilha Paul-mun suli Silas-mun

¹ Paul-kuk iglaugaluagamik tikiliga tagñiqsuk Derbe-mun suli Lystra-mun. Tavrani gni gni ukpigtuaqatigini gni gni atilimik Timothy-mik, aakanaptuuq ukpigtuanun pimiñiqsuag Jew-nupluni aglaali aapanja Greek-nupluni. ² Iluqa gni gni ukpigtuat Lystra-mi Iconium-milu uqautigillautagñigaa taamna Timothy. ³ Paul-nun Timothy maliqunigaa injimigun. Taatnaqhugun nalunaitjutchisinnigaa piqatigiplugich Jew-nuruat ihu uniaqtuat tamaani nalunijimatruñ taamna Timothy aapaqalha Jew-nunjichuanik. ⁴ Appusrautiligimikni nunaqqiurani uqautinigaiç ukpigtuanun tuvraqtaksranik, uqirraqit suli qaukiur Jerusalema-mi sivunnikkañitnik ilinijitñun tupigitquplugich. ⁵ Taatnaqhutin ukpigtuanun sayyikkauniqsut ukpiksrihigmiktigin suli ilaniktu gni gni qsut ukpigtua gni gni uniaqtuanik uvlu gni gni pman.

Paul-nun Qiniqquraalha Troas-mi

⁶ Taapku a igligniqsut tumigiplugu Phrygia-miut Galatia-gmiut nunañat. Ippitçhuam Irrutçhim piyummataisimatij tusaayugaallautamik Asia-muutrinijitñiqsut. Ilinijich taunujanijitñiqsut. ⁷ Aasiin qallikamitruñ Mysia-m killinja saqusukkalua gni gni qsut Bithyniam tunjaanun, aglaan Jesus-nun Irrutçhigimigun taatnamuqunijitñigai. ⁸ Taatnaqhutin nalgu gni gni qsut Mysia-kun tasamuña Troas-mun. ⁹ Tamarrumani unnuami Paul

qiniqquraaǵniqsuq Macedonia-ǵmiiuq qiniǵuaqtuqtuamik itnaqhuni, “Macedonia-mun ikaaǵutin ikayuǵiaqtigut!”¹⁰ Paul qiniqquraaqtitqaaǵlugu itqanaiayaqtigapta aullaqtigtugut Macedonia-mun. Ikpigigikput tuǵluqipt tusaayugaallautamik quliaqtuaǵiaqupluta iǵunjun taakipkunuja.

Philippi-mi Lydia-m Ukpiaqtuaǵulha

¹¹ Troas-miǵ umiakun aullaqtugut nalǵuqhuta qikiqtamun Samothrace-mun, aasiǵi taavrumakǵa uvlutqikman Neapolis-mun tiksighuta. ¹² Tavrakǵa tagraqtugut Philippi-mun, qaukligmun nunaaqqiatnun Macedonia-ǵmiut, iǵiǵiaktuanik Rome-maǵmiunuk iǵuqaqtuamun. Taavrumani nunaaqqimi uvluiqtugut. ¹³ Minguiqsiaǵvium uvlua tikitman anipluta nunaaqqimiǵ ułautirugut kuugum siǵaanun iniqsruǵiaǵasugiplugich. Aquvintapta uqaqtuutrirugut aǵnanik tavruraptuq katiruanik. ¹⁴ Iǵanat naalaqtikput atiqaǵniqsuq Lydia-mik. Taamna tunniqqairuanjuiqsuq sujauraammaǵiksuanik ukilhaanik, agǵiqsuanjumaapluni nunaaqqianiǵ Thyatira-m. Kamaksriruanjuiqsuq Agaayyutmik. Aasriǵi Agaayyutim piyumiǵaqsipkaǵaa akuqtuǵiǵksrajanun Paul-ǵum uqaǵikkaniǵi. ¹⁵ Taamna aǵnaq paptaakkaukama piqasiqhuni tupiqatiunǵi ilaan aiyugaaǵlugich itnaqhuni, “Ukpiaqtuunusugipsitǵa ułaututtitchi tuppamni itchaqtuǵasi.” Kayunǵiǵniǵai tukkiǵlugichaasiǵi.

Paul-lu Silas-lu Isiqtaulǵak Philippi-mi

¹⁶ Uvlut ilanǵatni iniqsruǵiviptiknun ułautiǵlaptikni kupaluuniksuaq niviaqsigaksraq nalautkikput. Ilaa tuunǵaqtuqaǵniqsuq taatnatchikun sanǵiqalǵigmun sivuniksriqtipluni, aasiǵi atqunaq maniǵmik piǵiǵautinikkaǵa atanni. ¹⁷ Taavruma Paul-lu uvagullu maliaqsigaatigut nipliapluni itna, “Ukua iǵuich savaktai kamanǵniqsrauram Agaayyutim.” ¹⁸ Iǵiǵiaktuani uvluni taamna niviaqsigaksraq taatnaǵniqsuq. Uvvaasiǵi Paul-ǵum aǵiuplugu kiniaǵlugu irrusiq itnaǵniǵaa, “Jesus Christ-ǵum atqagun tiligikiǵi anitquplutin taavrumakǵa.” Tavravvaaguq tuunǵaqtuq aniǵniqsuq niviaqsigaksramiǵi.

¹⁹ Tavra pigirai iǵichuǵikamiǵ maniǵiǵarǵiutirij piqsiǵniqman Paul-lu Silas-lu tigiunǵiǵaich. Kaliksraqlugik katimmavijmuutiniǵaich sivulluqtinǵi. ²⁰ Rome-maǵmiunun atanniqsuqtinun tikiutinǵiǵaich itnaqhutin, “Ukua iǵuich Jew-juruat akatchirut iǵunjik nunaaqqipsitǵi. ²¹ Iǵisautriplutin atugtaksirrutit akiknaǵlugich maliǵniakkavut. Rome-maǵmiunjurugut! Iǵiǵisa iǵisauttutinǵi akuqtuǵumiǵaitkivut unniǵi tupigiyumiǵaitkivut.” ²² Iǵugaǵruich tappiutinǵisut piyuaqniqtuanun. Rome-maǵmiut anjalarrutilǵich tilisiǵniqsut aliktuiǵugik atnuǵaanjnik Paul-ǵumlu Silas-ǵumlu aasiǵi ipiǵaqtuquplugik. ²³ Ipiǵaqtuqaaǵlugik isiqtaupkaǵniǵaich, tiliplugu isiqsivium qaunaksraa qaunagillautaquplugik. ²⁴ Taatna tilianikmatni qaunaksrim inillanǵiǵik qamaniakligmun inimum, isiganǵiglu payanǵiqsuisuǵlugik uqumailanik qirunjik.

²⁵ Uvvaasiǵi unnuaqpaguǵunjaqsipman Paul-lu Silas-lu agaayuniqsuk quyaplugulu Agaayyun atughutik. Atlas isiqtauqatinǵiǵi naalaǵniǵiǵaich. ²⁶ Taimmaiǵaa nuna iǵisraaqsiniqsuq. Isiqsivium tunǵavii auliyanǵniqsut, talupayaat anǵaǵlugich sulǵi kalimǵiǵich isiqtapayaaniǵi katakhutin. ²⁷ Isiqsivium qaunaksraa itiqtiqami iǵichuǵiplugu talut anmaniǵmata isumaniqsuq isiqtapayaat aniniplugich. Taatnaqhuni satkuni tigiuplugu tuqqutchaǵumaǵsilǵniqsuq inmiǵun. ²⁸ Aglaan Paul-ǵum nipitusiplumi nipliutinǵiǵaa, “Aniyasaqnak ilipnun! Iluqata ittugut!” ²⁹ Isiqsiri qiniǵuaǵniqsuq nannimik. Itchaǵlukami tatkvuna punniqsuq uulillaǵmi sivuǵaaknun Paul-lu Silas-lu. ³⁰ Tavrakǵa annisikamiǵi atlamun apiqsruǵniǵik, “Anjutiik! Qanuǵlunǵali anniqsuǵayaqik?” ³¹ Taapkuak nipliutinǵiǵaa, “Atanǵuruakun Jesus Christ-kun ukpiqsriutin anniqsuǵisiritin tupiqatituunmaqqich.” ³² Agaayyutim uqalǵiǵiǵi quliaqtuaǵvǵiaqsiniǵiǵaa atllala ittuat tupqani. ³³ Unnuaqpaguǵman isiqsirim iǵǵuaqsiniǵik atnaǵniǵiǵi aasiǵi ilaa tupiqatituunmaǵmi paptaaqtikkauniqsuq. ³⁴ Taatnaanikami ilaan Paul-lu Silas-lu tupiǵmiǵiutiplugik niǵipkaǵniǵik. Tupiqatiǵiǵi quviatchanǵniqsut ukpiǵiatutriplutin Agaayyutmik.

³⁵ Uvlaaǵutqikman Rome-maǵmiut anjalatinǵisa aikǵiǵsuqtitin tiliǵiǵaich anipkaquplugik taapkuak anutik aullaqtillugiglu. ³⁶ Taavruma isiqsirim Paul uqautiniǵaa itna, “Qaukhiich anitqugaatik Silas-lu. Aullaǵhiǵaaǵututik aniuraǵniǵiǵit.” ³⁷ Aglaan Paul-ǵum aikǵiǵsuqtit nipliutinǵiǵaa, “Pasiyumiǵaitkaatiguk savvaǵlutiqaqtitilaaptiknik aglaan ipiǵaqtuhunuk iǵunjun qiniǵitlugu inillakmiplunuk isiqsivijmun. Uvaguktuq Rome-maǵmiunjuruguk. Uvvami pakma aullaqtitchunǵipatiguk iriqqakun? Taatniitchumiǵaipiaqtuq! Rome-maǵmiut qaukhiich inmiknik uvunǵutin anipkaǵlisiguk!” ³⁸ Aikǵiǵsuqtit Rome-maǵmiut anjalatinǵiǵi uqautiniǵiǵaich Paul-ǵum uqautai. Tusaakamiǵ Paul-lu Silas-lu Rome-maǵmiunǵhakkuntuuq iqsitchanǵniqsut. ³⁹ Taatnaqhutin uqapsaǵiǵniqsut ilinǵiǵun. Anipkaǵniǵiǵaich isiqsivijmiǵi aullaqtuplugik nunaaqqimiǵi.

⁴⁰ Paul-lu Silas-lu anikamik isiqsivijñmiñ utlautiniqsuk Lydia-m kinuñganun. Tavrani ukpiqtuaqatiutik qiniñligiññaik suli pitchuksaaqługich aasiñ unitługich.

17

Thessalonica-miitha

¹ Amphipolis-kuahutik suli Apollonia-kun igliñniqsuk Thessalonica-mun piqañniqsuamun Jew-nuruat katragviatnik. ² Piragiñigmisun tavrurajalgiñniqsuq iñuñni uqaqataupluniasiiñ. Pijnasuni minguiqsiağvium uvluani kanjicsipkautiginigai Agaayyutim uqałhi, ³ suli nalupqinaiyağunigaa Anniqsuutim nagliksaaqłuni tuqqtaturuksraulha suli anjitiqsuksraulha tuqułigmiñ. Paul-ñum itnağniğai, “Taamna Jesus uqağikağa ilipsitñun Anniqsuutauruq.” ⁴ İlanjich Jew-nuruat ukpiqsrililapiqhutin ilaliutiniqsut Paul-mullu Silas-mullu. Taatnaqmiñiqsuttuq iñugiaktuat Greek-nuruat agaayusriqisruuruat suli qulliuuruat ağnat. ⁵ Aglaan Jew-nuruat siqñaliğniğisut. Katitchiñiqsut nalaunñaniruajitchuanik iññukhutin piqatiksrağmnik. İinñisa nunaaqđim iñui akatkaqsiiñiğai. İsiğiağniğaat Jason-ñum tupqa pakakhutin Paul-miglu Silas-miglu iñuñnuutisukługik. ⁶ Aglaan paqinjitñamisigik Jason-lu atlatlu ukpiqtuatlu kaliksrağniğaiç nunaaqđim aňalataiñun. Tavraniasiñ Paul-lu Silas-lu pasiplugik niplianiqsut itna, “Taapkuak iññuk akatchiñiqsuk iñuñnik nanipayaaq. Pakmatuuq nunaaqđiptiknuñniqsuk ⁷ aasiñ Jason-ñum tukkiqsimaplugik. Paaqłanñiğaiç tillisai umialğum Rome-mi, uqaqahunj atlamik umialiqqañniplugu atiqaqtuamik Jesus-mik.” ⁸ Taatnaqmata iñugiaktuat iñuich nunaaqđimlu aňalatai akanniğaiç uqaatchagutiñigmun. ⁹ Taatnamik aňalatiç Jason-lu atlallu annitchiqsinniğaiç maninñik aasiñ aullaqtitługich.

Berea-miithak

¹⁰ Unnupqauraqman ukpiqtuaqatiunjiknik Paul-lu Silas-lu aullaqtinnigaiç Berea-mun. Tavrani utlautiligiñniqsuk Jew-nuruat katragviatnun sivuanisun. ¹¹ İñuich Berea-mi uqaautisunñatlukpayağniqsut apkunakña Thessalonica-ğmiuniñ. Tusaayumallapiaqhutin uqałhi naalaqługu, suli uvluğagipman Agaayyutim uqałhi ilisağiniğaiç ilitchuğiniapiaqługu tamanna Paul-ñum uqağikkanja ilumutuutilaajagun. ¹² İñugiaktuat tavrani ukpiqsriligiñiqsut, iñugiaktuat qulliuñuplutinj Greek-nuruat ağnatlu anjutitlu. ¹³ Aglaan Jew-nuruat Thessalonica-mi tusaaniğaat Paul-ñum Agaayyutim uqałhiñik quلياqtuaqagnañniplugu tuquuq Berea-mi. Taatnamik tavrurajitiğniqsut akatchiaqsilgitlutinj iñuñnik isaałhiñaağniğaiç. ¹⁴ Ukpiqtuat qilamiksriğniğaat Paul aullaqıplugu taununja tagium sifiaanun, aglaan Silas-lu Timothy-lu tavraniituiñniqsuk Berea-mi. ¹⁵ Taapku aullaatruuat Paul-mik taununja autinnigaaç Athen-mun. Taapkuali Berea-ğmiut utiğniqsut. Paul-ñum uqaautitqunigik Silas-lu Timothy-lu inñiñuquplugik piyuminaqsipqauraqpaknik.

Athen-miitha

¹⁶ Paul taqıiğmiñi Silas-miglu Timothy-miglu Athen-mi aliatçallapiağniqsuq qiniqami iñugiaktuaniç aanguanik nunaaqđimi. ¹⁷ Paul uqaqatiqağniqsuq Jew-nuruaniç katragviatni suli Jew-nurajitchuaniglu agaayyiaqtaqtuanik. Uvvasuli uvluğagipman uqaqatiginigaiç nalautnamigich atautchimugviatni. ¹⁸ Taatnaqami nalautchikami Epicurea-nuruaniçlu Stoic-nuruaniçlu ilisaurinjitniç qapiqsigiutraqatiqağniqsuq. İlanjich uqağniqsut, “Sumik una uqavaałakti uqaksraqtuva?” İlanjiligiñuq niplianiqsut, “Atlanik agaayyutinik una uqaqacpalliqsuq.” Taatnautiginigaarguuq Paul quلياqtuaqman Jesus-mik suli anjitiqıiğmik. ¹⁹ Aasiñ tikiutinigaat Paul sivuğaatnun katamaruat Areopagus-mi itnaqługu, “İlisimasukkaluaqutğum tamarrumiña nutaamik ilisauttutigiçkapnik. ²⁰ İlanja tusaakłapta atlayuagigikpmit. İlitchuğisukkipkut qanuutautilaanja tamarruma.” ²¹ Tamaani iluqağmij Athen-nağmiut suli avakñaqat tavrani naalaguuniqsut tamarrumuuna nutauplugu tusaakkağmikkun unniñ uqaksraqtuutigiçplugich.

²² Tavrani Paul qikağniqsuq sivuğaatnun taapku katamaruat Areopagus-mi itnaqłuni, “Athen-nağmiut! İlitchuğigiga agaayyutinik ukpiqsrililapiaqısi. ²³ Pisuktaulłamni nunaaqđipsitñi qiniğitka agaayumaniğavigikkasi. Paqittunja aanguaqtuğvijnmik aglaqacqtuamik, ‘Agaayyutmun nalukkaptiknun.’ Taavrumuuna agaayumaniğavigikpapsitñun nalugaluaqługu utautiniğipsi. ²⁴ Agaayyutim inñiqtaqacqtuq nunamik suli supayaanik imagikkaniñik. Atanguruuq qılanñilu nunamılu irviqanjichuq agaayyuvikpanñi iñuich inñiqtanjitni. ²⁵ Unniñ tunñanjitchuq iñuñnun qaitçhiçksranjatnun inuğikkağmiñik atakkii inupayaat qaitçhigai inuñniğmiglu aniğniğmiglu supayaaniglu. ²⁶ İñuñniñ atautchimiñ inñiqtağigaa inupayaaq, taamna aggiğvigiçplugu inuñniçtaupayaat iluqaani nunami. Sivuanı inñiqtağigaluqağniç sivunniçsimagai qanutun suli nani iñuich inuñnilaaksranjat. ²⁷ Agaayyutim inillanñiğaa taatnatun iñuich pakaagikpatni paqıtauyumiñaqsipluni atakkii Agaayyun qanitkaluaqtuq iluqaçtikni. ²⁸ Atakkii ilaagun kisan inuñniçhatalu aulaalukhatalu ittugut. Taatnaqhutin aglaktipsi ilanñisa uqağigaaç itna, ‘Uvagtutuq ilaan qitunğagigaatigut.’ ²⁹ Tavra qitunğaginiçmatigut

isumaruksraunitchugot Agaayyutim irrusia atriqagasukniaglugu aanguanik manijnik kavqisaanik naagaqaa qatiqtaanik unniin uyağanik piluukkanik savayulhatigun iñuich. ³⁰ Taipkunani ukuni iñuich naluplutinj pilhatni Agaayyutim tautuiñagaa ihhat aglaan pakma tillisigaqaa iñupayaaq mumiquplugu killukun ihhatniñ. ³¹ Ilaa nalunaiqsaaqtuq uvlumik atannigaqsigumi nunam iñuanik nalaunjaruahikun tumigiplugu iñuk piksraqtaagimakkani. Ilaan nalupqinaiyagñigaa iñupayaanun anipkaqamijun piksraqtaagimakkani tuqqtualhanniñ.” ³² Tusaakamitruj Paul-ñum uqaagtuutaa anitqihikun tuqqtualhanniñ ilanjisa tipsisautiginigaat aglaan ilanjilli nipliñiqsut, “Naalaqtaupsaağukkiptigin.” ³³ Tavra Paul-ñum uniññigai katimaruat. ³⁴ Ilanjisa iñuich piqasiğniğaat ukpiliqhutin. Piqasiqsai ilaqağniqsut Dionysiusmik, ilanjatniglu Areopaa-njruat ağanamiglu atilinjmik Damaris-mik suli atlanik.

18

Paul-ñum Corinth-miilha

¹ Taatnaanikami Paul aullaqhuni Athen-miñ Corinth-munñiqsuq. ² Taamani nalautchiñiqsuq Jew-njruamik atiqaqtuamik Aquila-mik animaruamik Pontus-mi suli ağanatnik Priscilla-mik. Tavrunajaptuq tikitqammigñiqsuq atakkii Rome-mağmiut atangata Claudius-ñum aqpiğiplugich Jew-njruapayaat Rome-miñ aullaquplugich. Tavra Paul-ñum qiniğiağniğik. ³ Piññanjiutiqagñiqsuq iñuunutigiplugu palapkarriruağmik atriplugu Paul. Taatnaqhuni tukkuniqsuq taapkuñnuja. ⁴ Aasii minguiqsigagipmata Jew-njruat katraqviatni uqaqatiqagagñiqsuq Jew-njruaniglu Greek-niglu ukpiliqsinniaqlugich.

⁵ Silas-lu Timothy-lu Macedonia-miñ tikitmaknik Paul-ñum aullağniñaninjigaa quliaqtuatluhi tusaayugaallautamik Jew-njruanun uqautigiplugu taimña Jesus Christ-ñuniplugu anniqsuqtaaniplugulu. ⁶ Jew-njruat igluliqmatni uqaqhutin pigiñiplugu, Paul-ñum ip-sunñigaa qavia atnugaamiññ aasiñ ilaan kanjipsipkaqsaaqlugich qanuqhuni taatnağmiñik it-naqhuni, “Anniqsutitichumiñaitkupsi patchisigiruksraurusi ilipsitñun. Uvaña patchisaiq-sunja. Uvankjaniñaglaan Jew-njrujtchuanun quliaqtaagisirunja.” Taatnaqqaagqlugich uninñigai. ⁷ Paul navyutiqasiruj tupqani Jew-njrujtchuan atiqaqtuam Titius Justus agaayusuruam Agaayyutmun. Tupqa silalligiplugu Jew-njruat katraqviata inniqsuq. ⁸ Crispus, qaukhiq Jew-njruat katraqviatni, ukpiğiağtiniğaa Agaayyun qitunğaqtuammağmi. Suli iñugiaqtat Corinth-ğmiut tusaakamini uqaliğmik ukpisiğniğniqsut suli paptaaqtitlutinj. ⁹ Unnuat ilanjatni Paul qiniqquraagñiqsuq. Agaayyutim uqautiniğaa itna, “Iqsisunjaqnak! Sivutmun uqağni! Qapiqtasunjaqnak! ¹⁰ Piqasiumagikpiñ. Kia-unniñ iñuum anyasaagumiñaitkaatin atakkii uumani nunaaqçimi iñugikkatka iñugiaqtat.” ¹¹ Ukiuq avvağmik ilaqaasiqlugu Paul inniqsuq tavrani ilisautripluni iñunjik Agaayyutim uqalhanik.

¹² Gallio kavanaunupkaqtitlugu Greece-mi Jew-njruat katiplutin tigguglulugu Paul uqaqsittaagvinmutiniğaat ¹³ itnaqhutin, “Uma iñuum ukpiliqsinniağai iñuich agaayutqu-plugich Agaayyutmun akikjaqlugu maligutaksraq.” ¹⁴ Paul-aasiñ nipliññiağguqtuglu Gallio-m uqautiniğai Jew-njruat, “Taamna iñuk iñiqtaaqpan nalaunjaatichuamik tavrtaqtak-srallu tupigñillugich, nalaunjanayaqtuq uvamni naalagñiħksrağa anuqrsuñlunja ilipsitñun. ¹⁵ Aglaan pasikapsiun uqaliqtigun iñuillu atinjisigun ilipsilu maligutaksrapsigun, ilipsitñik iħaqsaaqtaksrağigiksi. Taatnatchisigun atanniqsuiyumiñaitchunja.” ¹⁶ Taatnaanikami anip-kagñigai uqaqsittaagvinmiñ. ¹⁷ Jew-njruat tigguglunijaat Sosthenes, anjalataa Jew-njruat katraqviata, ipigaaqtuq siviğaanu uqaqsittaagvinm. Aglaan Gallio-m suqutiginijñigai.

Paul-ñum Utilha Antioch-mun

¹⁸ Iñugiaqtuani uvluni Paul itkaluaqami Corinth-mi ukpiqtuaqatmiñi uniññigai piqasiqhuni Priscilla-miglu Aquila-miglu tiksiquhutin Syria-mun. Sivuanu ayaliksrağmi Cencreae-miinnjağmi niaqçi salipkağniğaa pilğusiatitun Jew-njruat prisigiplugu akiqsruutnigun Agaayyutmun. ¹⁹ Paul-kut tikiññiqsut Ephesus-mun. Utlautipluni Jew-njruat katraqviatnun tavrani uqaqatiqagñiqsuq Jew-njruanik. ²⁰ Ittuatluraallaqagaluagñigaaat injikni aglaan Paul aninjiniñiqsuq. ²¹ Unitaqasikamigich uqautiniğai, “Agaayyutim pitqutigikpago utigihitchunja ilipsitñun.” Aullalğiññiqsuq Ephesus-miñ umiakun aasii ilaan uniññigik Priscilla-lu Aquila-lu tavrana. ²² Tikitñami Caesarea-mun utlautipluni Jerusalem-mun qiniğiaqlugich ukpiqtuanjruat tavrakjaasiñ aullağniqsuq Antioch-mun. ²³ Tavrani itkalualgitñami qanuntunai aullalğiññiqsuq Galatia-mun Phrygia-munlu pitchuksaağiaqlugich iluqaisa ukpiqtuat.

Apollos Quliaqtuahha Ephesus-mi

²⁴ Jew-njruatliguuq ilanjat atiqaqtuq Apollos-mik animapluni Alexandria-mi tikiññiqsuq Ephesus-mun. Taamnaguuq uqalguraunijuniquq kanjipsimmağiksauñunpluni Agaayyutim uqalhanik. ²⁵ Iħisausiaqhuni Agaayyutikun aasiñ piyummatiqallapiaqlugu ilisauttutiginigaa Jesus nalautlugu. Aglaan Apollos-ñum ilisimalħiñagñigaa John Paptaaqtichirim quliaqtuagihalu paptaaqtitchiñhalu. ²⁶ Uqautriaqsiñiqsuq taluqsrautaiqhuni Jew-njruat

katragviatni. Priscilla-mlu Aquila-mlu tusaakamitku aggsiñiḡaak kinuniḡmikhun aasii ilisautipsaaḡlugu sukuitlukhugu Agaayyutim annautriḡlatalaanjanik iñuḡnik. ²⁷ Apollos sivunniḡman aullaḡukhuni Greece-mun ukpiqtuanjuruat Ephesus-mi ikayuḡniḡaat aglakhutinj ukpiqtuaḡatumikhun Greece-mi pitchuksaaḡlugich paḡlatquplugu taakmani. Apollos tikitñami ikayuḡtualaapiḡniḡisusq ukpiliqsuanun Agaayyutim iuaaqutriḡhagun. ²⁸ Kanjisiḡaqsipplugu uḡaaqtuutriḡiḡmigon akililitlanigai Jew-nuruat aasiiñ uqaḡatigiḡiḡmikhni Agaayyutim uḡaḡhatniñ nalunaigaaḡlugu taamna Jesus Christ-nuḡha.

19

Paul-ḡum Ephesus-miḡha

¹ Apollos-li Corinth-miḡtitlugu Paul-li kukilukhuni kivataagun tikilḡataḡniḡisusq Ephesus-mun. Tavraniguuḡ nalautchiñiḡisusq ilanjitñik ukpiqtuat. ² Apiqsruḡniḡai, “Akuqtuivisi Iḡqitchuamik Irrutchimik ukpiliḡapsiḡlaan?” Taapkua kiuniḡaat, “Tusaanjñiḡisugutunniñ Iḡqitchuamik Irrutchiḡaḡtilaanjanik.” ³ Paul-ḡum apiqsruḡniḡai, “Qanuḡhusimi paptaaqtitpisi?” Taapkua kiuniḡaat, “John-ḡum paptaaqtitchisaagun.” ⁴ Paul-ḡum itnaḡniḡai, “John paptaaqtitchiruaḡ iñuḡnik mumiksuanik killuqsautmikniñ. Uḡautiniḡai Israel-aagmiut ukpiqsriuksraulhat agḡiḡsuksrauruamik kinumigun, taavrumiḡa Jesus-mik.” ⁵ Tusaakamitruḡ paptaaqtitauñisusq atḡagun Atanḡuruam Jesus. ⁶ Aasiñ Paul-ḡum aksimḡagich arganmiñik Iḡqitchuam Irrutchim ukpiqtuanjuruat anjalatkaqsiniḡai. Uḡaaqsiniḡisusq uḡautchikun kanjisiḡatitlatchuakun suli sivuniksriḡipmiñisusq. ⁷ Iñuḡiaktialaaḡniḡisusq qulit malḡuiyujnamik iñuḡnik.

⁸ Paul inḡisusq tavrani pinasuni tatḡiñi isaaḡaḡhuni Jew-nuruat katragviatnun. Uḡaḡatauniḡisusq taluqsrautaiḡhuni iñuḡni Agaayyutim anjauyutaanik ukpiqsriḡisimniaḡlugich. ⁹ Aglaan ilanjich taapkua pitchiḡiḡlauniḡisusq ukpiqsriḡitlutinj. Uḡautigiḡaqsiniḡaat akililitlugu agaayyutikuagaaḡ katimaḡatiumikhun. Taatnaḡhuni Paul-ḡum uniñiḡai malikititluni ukpiqsriuranun iḡmigon. Aasiñ uvlugaḡipman ilisautriaḡniḡisusq Tyrannus-ḡum ilisautriviani. ¹⁰ Taamna atuunmiñiḡaa malḡuḡni ukiuḡni. Taatnamik iluḡatinj iñuḡich Jew-nuruatlu Jew-nunjitchuatlu iñuuniaḡtuat Ephesus-ḡum avataani tusaaniḡaat Agaayyutim uḡaḡha.

Atuamaruaḡ Iḡñiḡutaiñun Sceva-m

¹¹ Agaayyun iñiḡtaḡaḡniḡisusq quvinaḡtuaniḡ tumigiḡlugu Paul. ¹² Iñuḡich iñiqsruḡniḡaat Paul qaitquplugich nasagaurat atanikḡagich. Iñiḡa tikiutinigaiḡ atniḡnaḡtuuanun. Iḡkamisigat nasagaurat atniḡnaḡtuuanun iḡaqsikkauniḡisusq suli irrusiḡiḡuich uniltlugich. ¹³ Iñanjich Jew-nuruat iñuuniaḡniḡisutunniñ irrusiḡiḡuiyaiplutinj iñuḡnik. Iñanjich igliḡaḡumaatchanjisusq nunaḡḡipayaanun. Uuktuḡniḡaat anitchiullakksraqtinj irrusiḡiḡuḡnik Jesus atḡagun, nipliutruḡlugich itna, “Tiligiḡisi anitquplusi atḡagun Jesus Paul-ḡum quliaḡtuagikkaḡagun.” ¹⁴ Sceva-m Jew-nuruat qauklat agaayuliḡisniḡa tallimat malḡuḡniḡ iḡñiḡutai uuktuḡpaalukmiñiḡisutuuḡ taatnatun. ¹⁵ Aglaan taapkua irrusiḡiḡuich nipliutinigai, “Jesus ilisimḡagikuch suli Paul ilisimḡapmiḡlugu. Aglaan ilipsi—kisuuvisi?” ¹⁶ Taatnaguuuḡ nipliutiḡaḡlugich iñuḡm irrusiḡiḡulḡum mitchiḡiniḡai piyuklugich. Tatamnaqsillapiaḡlugu akililitniḡai. Taapkuaguuuḡ taatnasiḡaḡniḡaḡtuat pikiaḡniḡisusq tupiḡniḡ atniḡaat suli atnuḡaigutrat. ¹⁷ Iluḡaḡmij Jew-nuruatlu Jew-nunjitchuatlu Ephesus-mi tusaakamitruḡ tamanna atuamaruaḡ iqsitchanjisusq. Taluqsriḡiḡniḡisusq atanḡuruam Jesus atḡanik. ¹⁸ Iñuḡiaktuat ukpiqtuaḡuḡtuat uḡaḡiḡaqsiniḡaat savḡiḡlugu iñuḡnun iñuuniaḡaluaḡitinj anatkunuk. ¹⁹ Suli iñuḡiaktuat ilisaḡaḡtuat anatkunuknik katitlugich makpiḡaat ikipkaḡniḡaich iluḡaitñun ḡiñiḡaqsipplugu. Kisiiḡipmatigik makpiḡaat akisutlaanḡat 50,000 taalanjuniḡisusq. ²⁰ Taatnailipluni Agaayyutim uḡaḡha siaminniḡisusq suli iñuḡiaktuat iñuḡich iḡitchuqsriḡlutinj sanḡjanik.

Akataulhat Ephesus-mi

²¹ Kinuagun Paul Iḡqitchuam Irrutchim sivullituaagun sivunniḡniḡisusq Macedonia-kuaḡukhuni Greece-kunlu utlautipluni Jerusalem-mun. “Taavrumuḡaḡaaḡluḡa igliḡtuk-sraugisiruḡa Rome-mun,” itnaḡniḡisusq. ²² Timothy-lu Erastus-lu ikayuḡtiniḡ tuyuḡiniḡik Macedonia-mun inḡaḡmi Ephesus-mi unḡaaniḡlu.

²³ Taatnalhatni tamaani Ephesus-miut akatauniḡisusq tamarrumuuna agaayyutikuḡiḡakun. ²⁴ Iñuk suliḡuti atiqḡaḡniḡisusq Demetrius-mik. Agaayyuviniḡualuḡniḡisusq aanḡuanik atiqḡaḡuamik Artemis-mik manijmiñ qatiḡtaamiñ. Taatnaasii savaanata maniññaktitpagaḡniḡai savaktit. ²⁵ Taatnaḡhuni tuḡluḡniḡai iluḡaisa savaktini piḡasiquplugich atlanik pinḡualuḡtiniḡ aasii nipliutiḡlugich, “Anjutiit, ilisimarusi taavruma savaapta maniññaktillautagaḡiḡaatigut. ²⁶ Ilipsi iḡitchuḡiḡiksi qanuḡli taimña Paul nipliḡaḡiḡha aanḡuat iñiḡtauruat iñuktigun agaayyutaunijñiḡlugich. Uvani Ephesus-mi suli iluḡaaniyujnak Asia-mi iñuḡiaktuat iñuḡich maligualigaiḡ ilisauttutai. ²⁷ Pakma ilirugut navianaḡtuamun savaaḡikkapta piiḡksranjanun. Taatnalhifauñitjuḡ.

Atuumaniaqpaluktug taamavruma agaayyuvikpaum aanguaqpauran Artemis suuyumiñaiñiksraña suli taavruma aanguaqpauram piigukkaugisiliksrañaptuug, taavruma aanguaqpauram putqatavigikkajata inupayaam Asia-mi unniñ iluqaani nunam.”

²⁸ Taapkuaguug inuigiaktuat tusaakamitruñ tamanna qinnajniqsut aasiñ igiallaksahutin, “Kamanaqtug Artemis Ephesus-mil!” ²⁹ Akarrutauruag siaminniqsuq iluqaanun nunaaqqimun. Taapkuua akilliuruat tiguplugik Gaius-lu Aristarchus-lu, malguk Macedonia-gmiuk Paul-ñum igliqatik, aullautiniğaich katimmavikpauragmikkun. ³⁰ Paul-tuugguug taamunaqgukkaluagñiqsuq uqagñiguni katimaruanun aglaan ukpiqtuagatiunijn pitqunijnigaaat. ³¹ Iñajisali qauklich ilannaarñi qanniugñigaaat qiniqtitqunijlugu katimaruanun. ³² Taamapkuua katimaniqtutillaagmikki uqaatchagusimaniqsut. Avvagiiksinniqsut kanjicsmallapiasunjaqnagu sumik kattutiqaqtillaagtin. ³³ Jew-nuruat Alexander saqinnigaaat sivugaatnun katimaruat uqagñijmun nipliutiksraqahunikii. Urriqaplugich uqagñiuraqaluaqñiqsuq inuñnun. ³⁴ Inuich ilitchugikamitruñ Jew-ñutillaña iluqagmin igialaniqsut malguni sassañiyunñaarñi itna, “Kamanaqtug Artemis Ephesus-mil!” ³⁵ Kiisaimmatai nunaaqqim anjalataata nipaigsilgataqamigich inuigiakpauratu nipliutiniğai, “Ephesus-miut! Inupayaam ilisimagaa Ephesus-mi piqalha agaayyuvikpauranjanik kamañuqtuam aanguam atriñanuruam atqaqtitlugu pakmakña qilanjimiñ. ³⁶ Tamanna kia-unniñ piilaagilguikka. Taatnağus nipaigsuksrañiqsut, qanullaktitchiñiğaiqitchi. ³⁷ Inuñuk uvunautiniğisi ivayaqtunijtkaluaqtitlugik agaayyuvikpapsitñiñ unniñ uqaganjtkaluaqtitlugik akiknağlugu aanguaqpauraput. ³⁸ Demetrius-ñum suli savaktaiñ akikñautiqağumitruñ nalliat inuich, ittut piviksrat uqagñitahigmun suli taatnatchimun nalunaiqsagaqtug ataniğnik. Taapkunña inuich tikiutitlagaich agvisitin. ³⁹ Aglaantuug piqagñiğupsi qanutchimik pigisukkapsitñik inillalhiñaupmiug nalaullugu katimalhatni nunaaqqim inuñ. ⁴⁰ Nuyuağnallapiaqtuami ittugut itnaiplugu akataullaptigun uglupak. Pisanjitchuugutiksraitlugu igialahiqut qaisaksraitçugut agvisiksralautamik.” ⁴¹ Taatnaqqaaglugich agiupkağniğaa katimalhat.

20

Macedonia-mun Greece-munlu

¹ Akataulğataanikmata inuich Paul-ñum katinniğai ukpiqtuat. Tavra pitchuk-saaqqaaglugich aullağniqsuq Macedonia-mun. ² Iğliħimiñi tamatkunani nunaaqqiñi uqautriñiqsuq ukpiqtuanik pitchuk-saağillapiaqhuni sivutmuquplugich. Aasiñ tikilgitluni Greece-mun, ³ aasiñ nayuutiniqsuq tavrani piñasuni tatqini. Kinuagun utiaqsiñiqsuq Syria-mun umiakun. Ilitchuginiğai Jew-nuruat sivunniulhat piyaqquğuklugu. Taatnaqhuni igliğniqsuq Macedonia-kun. ⁴ Sopater Pyrrhus-ñum iğniñ Berea-gmiu, Aristarchus suli Secundus Thessalonica-gmiu, Gaius Derbe-gmiu, Timothy Lystra-gmiu, Tychicus suli Trophimus nunañaniñ Asia-m tuvaaqatiginiğai. ⁵ Aullağniqsut sivuptikni Troas-mun aasiñ utaqqipluta tavrani. ⁶ Kinuagun niğiqpagvikaam puvlaniğilaanik qaqqianik atuumaanikman tiksigsugut Philippi-miñ aasii tallimat uvlut kinuatigun Troas-mi ilaliqugich taipkuua sivuptikni aullaqtuat. Tavraniasiñ nayuutipluta akunniqsaa.

Paul-ñum Aquilliplugu Troas-miħta

⁷ Sivulliplugu uvluani akunniqsaa katirugut atautchimun nullautchiğviliqiniqhuta. Atakkii aullaqhuni uvlutqikman Paul-ñum quliaqtuagviginigai katimaruat unnuvaqpagugataqtitlugu. ⁸ Inuigiaktuanik naniqaqtut qulligmi katimmaviptikni. ⁹ Nukatpiagguug atilik Eutychnus-mik aquppiñiqsuq igalğum siñaan Paul uqaqtitlugu. Taamna Eutychnus siñiñjalilapiaqhuni kiisaimmatai siñiksagñipquq. Taavrumanqaasii qulligiiñiñ piñayuakniñ init katanjnisuq nunamun. Iñiñ tikitmatruñ tuquaninijnisuq. ¹⁰ Paul-aasiñ atqaqhuni qulanjisiqamijun iqittaagñiğaa nipliqhuni, “Isumatuyaaqasi! Inuuruqsuli.” ¹¹ Utianikami tatpakmunña autağniqsuq qaqqiamik niğiplutiniaasiñ. Aquagun Paul-ñum uqautipsaağniğai uvlugataqtitluguaglaan. Tavra aullağniqsuq. ¹² Inuich taimña nukatpiaq aggisiniğaaat inuuplugu. Aasiñ inupayaat quviatchallapiagñiqsut.

Iglauħat Troas-miñ Miletus-mun

¹³ Tavraasiñ ayupluta umiaqpanmun tiksigsugut Assos-mun. Taavrumanii nunaaqqimi ikisağumaplugu Paul sivuniqaqtuag timautchukhuni. ¹⁴ Paul-ñum ilaliutikamisigut Assos-mi uvagut ikipkağikput umiaqpanmun igliqtuiñaqhutaasiñ Mitylene-mun. ¹⁵ Taavrumanña tiksilğitchugut uvlaakuagun tikitlugu Chios qikiqtaq. Uvlutqilğitman Samos-mun atlamun qikiqtamun tikitqaqhuta, piñayuadni uvlut kinilitchugut Miletus-mun. ¹⁶ Paul sivuniqağniqsuq nutqağunijluni Ephesus-mun akuniitçhunijluni Asia-mi. Tikiluağuligñiqsuq Jerusalem-mun, itchukhuni taamani piyumiñaqpan uvluani Pentecost-liqikpata Jew-nuruat niğiqpagvikaanata.

Paul-ŋum Uqaǵuqisaaŋha Ephesus-miut Qaukŋitjŋun

¹⁷ Miletus-miñ Paul-ŋum qanniǵiǵai ukpiqtuanjruat qaukŋiŋich Ephesus-mi katimaqatigisukhugich. ¹⁸ Taapkuua tikitmata nipliutiniǵai, “Iisimagiksi iñuuniahiǵa akunnapsitñi taivrumakŋa sivulliuplugu uvlumiñ tikitñama Asia-mun. ¹⁹ Atanguruuaq Jesus savautigiga iluqnauqŋu. Ilaatñlu qulvisigun unniññi sakiqniugutiŋun Jew-ŋuruat nagliksaaqtikaatŋa. ²⁰ Iisimaplusi anniqutitlaitkipsi supayaamik ikayuutaayumiñaqtaumik ilipsitñun uqautriñhamni ilisautiplusi katimmaviññi suli kiñunnapstñi. ²¹ Jew-ŋuruatlu Jew-ŋunjit chuatu atisiplugich alǵaqsruǵitka killuqsautiŋitñiñ Agaayyutmun mumiquplugich suli Atannaptiknik Jesus-mik ukpiqsritquplugich. ²² Pakma Ipqitchuam Irrutchim piyumaŋkaŋu Jerusalem-mun aullaǵniagtunja ilisimanjtkaluaqŋu qanuq irrutikkauiksraǵa taamani. ²³ Aglaan ilisimatuaǵiǵa una, iluqanjiñi nunaqqiñi Ipqitchuam Irrutchim kiligaǵiǵaŋa isiqtatigisiñipluŋa nagliksaaqtatigisiñipluŋalu. ²⁴ Aglaan iñuuliǵa pitluktuanjitchuq uvamni. Naatchisuktunja savaamnik Atanguruuaq Jesus qaisanik uvamnun, Ilaan uqaqupmanja tusaayugaallautamik Agaayyutmun ihuaqutiginiplugich iñuich. ²⁵ Akuni itkaluaqtunja ilipsitñi quliatuaǵiǵiplugu Agaayyutim uqalŋa ilipsitñun, aglaan pakma ilisimagiga ilipsitñun qitiŋitqikkumiñaihiǵa. ²⁶ Taatnaqŋu kilikkipsi pakma, nalliqsiti anniqsukkaayumiñaiñiŋipqan ukpiqsrihiŋun patchisauyumiñaiqsuŋa, ²⁷ atakkii anniqutitjilisi uqatikapsi iluqaan Agaayyutim sivunniutaanik. ²⁸ Qaunagiyumuusi ilipsitñun suli ukpiqsriruapayaanan Ipqitchuam Irrutchim qaunaksraqsrirrutigikkanji ilipsitñun. Munaqsriǵuǵusi Agaayyutim iñuiniñi pigiliutikkaniñun iǵiñmi tuqqutaalŋagun. ²⁹ Nalunjitkiga aullaanikkuma ilisautrit ittuat iqsiñaqtuatan amaqqutitun tikitkisiŋhat akunnapsitñun, aasii atniilutiŋ ukpiqtuanik. ³⁰ Suli akunnapsitñiñ iñuich sagviǵisirut sagluuqtuagtit ukpiqtuanik maliksuaqtitchiñiǵutiŋ injikmun. ³¹ Qaunakkiǵiǵikkumuusi. Itqagilugu uvaŋun qulvisigun alǵaqsruǵiŋi piŋasuni ukiuni uvlunjiñi unnauqtuummaisa. Taatnamik munagitqugiŋi. ³² Pakma agaayyutigiŋi Agaayyutim qaunagitquplusi suli maliktuatquplusi uqauttutaanik ilisautigikkaǵma ilipsitñun. Agaayyutim sayaksraqaǵaasi suli qaitchiŋi ilikayuutmik pigikkaǵmiñik iluqaitñun iñugikkaǵmiñun. ³³ Uvaŋa kaviunjit chuŋa iñuum manianik naagaqaa atnuǵaaniñik. ³⁴ Iisimagiksi argamnik savaaqaliga piqagñiutigiŋiŋich supayaamik tuvaqaqatiumalu inuǵikkaptiknik. ³⁵ Tamatkunuuna ilisautianikkipsi sakuuguni iñuum ikayuñiksraŋanik sayaitchuanik itqagilugu Atanguruuaq Jesus-ŋum uqauttutaa itna, ‘Quvianatluktug aatchuiruni aatchuusiaqaligmiñ.’”

³⁶ Paul-ŋum uqaqutituanikamigich sitquqatiginigai iniqsruhiǵmun. ³⁷ Qianiqsut iqtitlugu Paul kuniklugulu, ³⁸ aasiiñ aliasruutigiŋiŋu nipliŋha qitiŋitqikkumiñaiñiñipluni ilinjitñun. Tuvaqatchiǵiǵa at ikityaqman umiaqpaŋmun.

21

Paul-ŋum Iglauha Jerusalem-mun

¹ Tavra avitnapta ilinjitñiñ tiksighuta nalǵuqhuta ikaaqutugut qikiqtamun Cos-mun. Uvlutqikmanaasiññi tikitchugut qikiqtamun Rhodes-mun tavrakŋaasiññi tiksilgitluta Pataramun. ² Tavrani ilitchuǵigikput umiaq ikaaǵniǵniqsuq Phoenicia-mun. Taavrumuŋa ikipluta tiksilgitchugut. ³ Qiñiqnaqsipman qikiqtaq Cyprus uñalliñaanagun qikiqtam tiksigsugut Syria-mun. Tyre-mun tulaktugut, taavrumaniasiiñ taamna umiaqpaq niuriniñiaquni usiamiñik. ⁴ Paqitlugich ilaŋich ukpiqtuat nayugivut akunniqsaaŋi. Anjalataagun Ipqitchuam Irrutchim iñiqtiǵaluaǵaat Paul Jerusalem-muqunijlugu. ⁵ Aglaan tavrani irviksraqput nunjitman aullalgitichugut. Iluqagmiŋ ukpiqtuat ilaqatituummaǵmiŋ suli qitunǵaqtuummaǵmiŋ malikkaatigut silataaanun Tyre-m. Tasamaniasiiñ taǵium siñaani sitquqhuta iniqsruqtugut. ⁶ Tavra ikikapta umiaqpaŋmun ilinjiŋi airut.

⁷ Tyre-miñ tikitchugut Ptolemais-mun. Taavrumani piqasigitkivut aniqatiut nayuǵlugich uvlumi. ⁸ Uvlutqikman pisuktuaqhuta tikitchugut Caesarea-mun. Taavrumani uqaqtim Philip-ŋum tupqanukapta nayuutirugut ilaani. Philip tallimat malǵuutitigikkanaŋ ikayuutkirsraqtat Jerusalem-mi piksraqtaanuruat. ⁹ Taamna Philip panigiqniqsuaq sisamanik nivaqsianik uifiŋiñiǵilaanik sivuniksriqrauplutiŋtuuq. ¹⁰ Injanikiugullu qapsiñi uvluni sivuniksriqiri atilik Agabus-mik agǵiǵniqsuq Judea-miñ. ¹¹ Aasii utlakamisigut Paul-ŋum tapsia tigukamiun isiganñi arganñilu qiliǵniǵai nipliŋhuni, “Taamna Ipqitchuuaq Irrusiq nipliŋsuq taatnatun, Jew-ŋuruat Jerusalem-mi qiliŋsruǵisiǵaat marruma tapsim iñua aasii Jew-ŋunjit chuuanun qaisaǵilugu.” ¹² Taamna tusaakaptigu uvagutlu atlatlu tavraniittuat uqapsaǵaluaǵikput utlautitqunijlugu Jerusalem-mun. ¹³ Aglaan Paul-ŋum kiugaatigut, “Suvaata qiaplusi sayaiǵniqapsitŋa? Uvaŋa itqanaigutiñniksimagiga qiliŋsrukkauiksraq Jerusalem-mi unniññi tuqqutaaliksraq piqusiǵilunja Ataniǵmik Jesus-mik.” ¹⁴ Nutqaqtilguitñaptigu nipliutitlhiñagikput, “Agaayyutim pitqutaa iñiqtauyumuul!”

¹⁵ Ipsaagaluqaapta pagnapluta aullaqtugut Jerusalem-mun. ¹⁶ Iļanĵisa ukpiqtuat Caesarea-min vaacaqatchiġaatigut Mnason-ĵum kiņunġanun nullanĵaviksraptkinnun anaqami. Mnason-guuq Cyprus-miunĵuruuq ukpiqtuaġuniqsuaq sivulliqsigun sivuaniimma.

Paul-ĵum Tikiqattaatha James-mun

¹⁷ Jerusalem-mun tikitnġapta aniaqatiupta quyaplutin paglagaatigut. ¹⁸ Uvltuqikmanaasiin Paul-ĵum piqasiġaatigut qiņiġiaqluġu James, aasiin ukpiqtuanĵuruatlu qaukġiņich nayuutiniqsut tavrani. ¹⁹ Paul-ĵum pagliinjanikamigich tusaayugaaqtinņigai iluqaanik Agaayyutim iņiqtanjanik tumigipluġu savaaġikkani akunġatni Jew-ĵuņitġuat. ²⁰ Naalaqtaunjanikamitruņ quyaniġaat Agaayyun nipliutipluġu Paul itna, “Aniqatmaan, kanġiqsilaġiņi piqalġa iņugiallapiqatuanik Jew-ĵuruānik ukpiqsruvaniktuuq aglaan ilinġich piipkaiġlutin Moses-ĵum niņugiallapiqatuanik. ²¹ Iņuiġu uqautiġiġaich ilisautriņiplutin Jew-payaānik iņuumiaqtuanik atlat nunaaqġiņitni suksraaqiġluġich maligutaksraq qaisauraaq Moses-kun, uqatinipluġich nalunaitġutġiġsuqniġluġich qitunġaurāġikkānġich naagaunniin kamagitġuņitluġich Jew-ĵuruat ilitġusiat. ²² Taipkua nalupqinaitchuamik tusaagiġisaaat agġiļhiin. Qanuġisiņiqpisami? ²³ Aturuksraurutin. Piqaqtuq-samma sisamanik aņutinik uvani akiqsruqtuanik Agaayyutmun taanġaġumiņaiġhat salipkaġumiņaiġhatlu niāqunġich. ²⁴ Taapkununġa aņutinun ilaliutilutin Jew-ĵuruat ilitġusiatigun salummaġsagutin suli akiljutiluġich tuniļlautiksranik nuyaitġasiġluġich. Taatnaġuvich iluqāġmiņ ilitġuġinayaġaat tanġiġiġha qanutġim tusaakkaġmiņ ilipkun, sulipsuuq tupiksriġhiin maligutaksraņjanik Moses-ĵum. ²⁵ Aglaan Jew-ĵuņitġuat ukpiqtuaġuqtuat ilitġuġiġipkaanikkivut sivunniutiptiknik itna, ilinġitun niġitġuņitkivut niqinġlu tuniļlauruamik aanġuanun aukmiġlu unniin qimisanik suli piisimaāġluġich qaayugnaqtuakġimiin atlatulikun.” ²⁶ Aasiin Paul ilaliutiniqsuq aņutinun. Uvltuqikmanaasiin salummaġsaqatauniqsuq tuvraqġu Jew-ĵuruat ilitġusiatigun suli utlautipluni agaayyuvikpaņmun uqautityaqġuġu agaayuliqsi qakuguaglaan salummaġsaqtihitġin naanniāqtılaanjanik. Akunniqsaanjanikpan tuniļlāsaġumaniqsut.

Paul-ĵum Tigukkauġha Agaayyuvikpaņmi

²⁷ Tallim malġuk uvltu nuņitġhautaati iļanĵisa Jew-ĵuruat Asia-ġmiunĵuruat qiņiġniġaat Paul agaayyuvikpaum iluani. Akatigniġaat iņugiaktuat iņuiġh, aasiin tigguglukġu Paul. ²⁸ Iġialaplutin itna, “Israel-aāġmiut! Ikayugitġhi. Uuma iņuum ilisautriuram iņunġnik nanipayaaq akikġaqġluġich Israel-aāġmiut suli akikġaqġuġu maligutaksraq qaisauraaq Moses-kun unniin akikġautipluni uumuuna agaayyuvikpaņmun. Pakmaunniin itqutrimalgitġuq Jew-ĵuņitġuanik uvunġa qaayugnaqsipkaġuġu ipqitġuq ini.” ²⁹ (Taata niplianiqsut atakkii sivuani qiņiġuġu Paul nunaaqġimi piqatiqalġa Jew-ĵuņitġuanik Trophimus-mik Ephesus-miumik aasiin itqutinasugniāqġuġu agaayyuvikpaum iluanun. Taatnaġuġu tiggugluņniġaat.) ³⁰ Taatnaqġutin iluqatin iņuiġh nunaaqġimi akatauniqsut. Iņuiġh atautġhikun aqpaqsruqġutin tiggugluņniġaat aasii kalikġuġu agaayyuvikpaņmiin. Tavrauvaa agaayyuvikpaum paanġi umiņniġaich. ³¹ Taapkua aupiļlauritruat tuqġhiinaġuqsagmiņaatl Paul, imma kilinġniġaat Rome-maġmiut aņuyyiuqtinġisa qaukġhat iņupayaat Jerusalem-mi akataunipluġich. ³² Taavruma qaukġum katitġiġluġich aņalatit suli aņuyyiuqtini upaktuġniġai iņugiakpauraqtuat iņuiġh. Qiņiqamitruņ qaukġi aņuyyiuqtituummaan anaumiņiġniġaat Paul. ³³ Taavruma qaukġum tikitnġamiun Paul tiguņiġaa aasii tillisigipluġu qilġisruqpluġu malġuiņik kalimniġniġik. Tavraasiin apiqsruqtaaqsiņiġai itna, “Kiņa una aņun? Sumik savvaqġuġka?” ³⁴ Tamatkua iņugiakpauraqtuat iġialaāqsiniqsut atinġitġuanik nipimik. Qaukġum ilitġuġiġiluiņiġniġaa sumik agvisiqġutin itnasigalġhat. Taatnaqġuni tiliņiġai aņuyyiuqtit Paul inaatuutitqupluġu. ³⁵ Tikiutikamitruņ tutipqinun aņuyyiuqtit akiyaġaat Paul atakkii iņuiġh qinnaktaliqpatlutin. ³⁶ Iņuiġh malgutigaluāniqsut iġialaplutin, “Tuqġutġhiun!”

Paul Uqapsaāġutriruq Iņmiņik

³⁷ Aņuyyiuqtit itqutihniāaġuqmatni Paul inimiknun ilaan nipliutiniġaa qaukġi, “Uqaqatigillakkumiņaqiġiņi?” Taavruma apiqsruġniġaa, “Uqatlavich Greek-tun?” ³⁸ Ivrumiņaunġitpich Egypt-miu qanġaqammiuraq akatġhipluni akilġiġsuutmik, sivulliqġuġich sisamanik kavluustiunjanik satkalinik iņuiļaaunġa.” ³⁹ Paul-ĵum kiunġiġaa, “Jew-ĵum kiunġiġaa, Tarsus-mi Cilicia-miittuami, iņugipluġa taavrumani nunaaqġimi iņuiġh ilisimallautakġatni. Nipliqsillanġianġa iņunun!” ⁴⁰ Tavra qaukġum uqaquniġaa. Paul-guuq tutipqinun qikaqġuni urriqaniġai iņuiġh. Nipaiqmata ilaan nipliutiniġai Hebrew-tun itna,

22

¹ “Aniaqatiumaan suli aapanġuruasii, naalaġniļlaksun uqautiksraġa patchisaiļlupkun sivuqġapsitni!” ² Taapkuaguq tusaagaqsikamitruņ uqaqġu Hebrew-tun iņuksruġniqsut. Paul-ĵum uqautipsaāġniġai itna, ³ “Uvaņġa Jew-ĵuruņġa. Tarsus-mi Cilicia-miittuami

animagaluqčuŋa, uvaniasiin Jerusalem-mi iñuquqtuŋa. Gamaliel-mik ilisautriqaqtuŋa. Ilaan pillautaqčuŋa ilisautigaaŋa sivullipta maligutaksraŋanik. Nalaunŋasuktuanuruŋaptuuq Agaayyutikun iluqapsisun uvaniittuatun uvlupak. ⁴ Nagliksaaqtitkitka iñuich tuqunniatqčuŋich ukpiqsripmata Christ-mik, aŋutiniglu aŋnaniglu tigusiullakčuŋa inillaktaqčuŋich isiqsiviŋmun. ⁵ Qaukiat agaayulqisit sulii iluqaŋmin sivulliuqtigruat Jerusalem-mi nalupqinaiyagaat uqaqtılaaŋa ilumutun. Iliniitiñi aglaksraqčuŋa Jew-nuruat katraŋviatnun Damascus-miittuanun, aullalgitchuŋa tigusiyaqčuŋa ukpiqtuanik Jesus-mik Jerusalem-mun utqutrityaqčuŋa kalimñiŋiŋik qiliŋigluŋich anasiñjuqsagviŋsraŋatnun.

Paul-ŋum Uqalħa Mumiliŋimigun

⁶ “Uvlupaguqtuami igliħamni qallipluŋu Damascus taimmaiñaq qaumanŋum pakmakŋa qaggutigaaŋa. ⁷ Katakkama nunamun tusaagiga nipi uvaŋmun itnaqtuaq, ‘Saul, suvaata nanjititpiŋa?’ ⁸ Apiqsrugiŋa, ‘Ataniiq, kisuvvich?’ Kiugaaŋa, ‘Uvaŋa Jesus-nuruŋa Nazareth-miu nagliksaaqtitaŋiŋkan.’ ⁹ Tuvaqaŋatiuma qaumaniq qiniŋialuagaat aglaan nipa uqautraima tusaanitkaat. ¹⁰ Apiqsrugiŋa, ‘Ataniiq, sutquviŋa?’ Atanŋum kiugaaŋa, ‘Makillutin Damascus-mugiñ. Taamna taamani uqautiniagaatin iluqaan ukpiqtuanik Agaayyutim sivunniutaanik ilipnun atuqupluŋu.’ ¹¹ Taavruma qaumanipauram qiniñlaiŋisitiŋiqmaŋa tuvaqaŋatiuma tasiuqčuŋa Damascus-mun tikiutigaatŋa.

¹² “Taavrumani aŋun inniqsuuq atilik Ananias-mik agaayyutiqaqčuŋi tupiksruuq maligutaksraŋik kamagikkauplunilu Jew-nuruanun Damascus-mi. ¹³ Taavruma utlaniŋaŋa. Qikaqami saniqqamnun nipliutigaaŋa, ‘Aniaqaan Saul, qiniñlasitqigifi!’ Taimmaiñaq qiniñlasitqiksuna. ¹⁴ Nipliutigaaŋa, ‘Sivullipta Agaayyutaata piksraqtaagaŋaatin ilitchuŋitquplugu pisuħi, qiniŋiŋuŋu Agaayyutim savaktini sulii tusaatquplugu taavruma nipa. ¹⁵ Iliŋisaraugiŋisuritin ilaagun uqautilugich iñupayaat qiniŋikkapnik sulii tusaakkapnik. ¹⁶ Pakma utaqqisunaqnak! Makillutin paptaaqtilutin, killuqsautitin piiqsillugich agaayuiñ atqagun.’

Paul-ŋum Tuqħukkauħa Quliaqtuaquplugu Jew-nuŋitħuanun

¹⁷ “Jerusalem-mun utiqama agaayyuvikpaŋmi iniqsruħamni qiniŋiquuraaqčuŋa, ¹⁸ Agaayyutmun uqautipkaqčuŋa itna, ‘Qilamikruŋutin Jerusalem-miñ aullaŋi atakkii iñuich uvani akuqtuŋumiñaitkaat ilisimaraulħiñ uvapkun.’ ¹⁹ Kiugiga, ‘Ataniiq, ilinisa ilisimallapiagaat katraŋviñi isiqtaktsraqtuħiŋa ukpiqsruvanik ilipnik ipigaqtuqčuŋich. ²⁰ Sulii Stephen ilisimarigikkan tuqqutaupman uvaŋaptuuq tavraniittuŋa iħuagiŋuŋu tuqqutaulħa unniñ qanauksipčuŋa tuqqutħiruat atnuŋaŋitħiŋ.’ ²¹ ‘Aullaŋiñ tuyuŋigisigikiŋi Jew-nuŋitħuanun unjaksuanun,’ Atanŋuruaŋ nipliutigaaŋa.”

²² Iñuich naalagniñiŋaŋ Paul. Aglaan nipliutigikmagu taamna iŋialaksagniŋisut nipitutilaŋmikiŋ, “Iŋitħiuŋ, tuqquťħiuŋ! Ilaa iñuuruksraŋitħuŋ!” ²³ Iliniŋich iŋialagmin atnuŋaamikiŋ isaŋtausiŋħutin qavia silamun tinjipkaŋniŋaŋ. ²⁴ Aasii Rome-maŋmiut atangata iñugikiŋi tiliñiŋai Paul itqutitquplugu anuyyiuŋit itnaatnun tillisigiŋuŋu ipigaqtuquplugu ilitħuŋiniŋiŋuŋu suvaata Jew-nuruat qinnallapiatilaanatnik. ²⁵ Iliniŋa qiliŋisraŋanikmatni ipigaqtuŋiviksraŋmiñun Paul-ŋum nipliutiniŋa anuyyiuŋit qaukiat qikaqtuaq tavrani, “Ipiŋaqtuħiñauvisiuŋ Rome-ŋum iñugikiŋiŋa apiqsruŋtaŋaluaqnaŋunniñ savvaŋlukmaŋaŋa?” ²⁶ Taavruma anuyyiuŋit aŋalataata tusaakamiŋuŋ ilaan qulliŋpiaq nipliutiniŋaa, “Qanuq savaaqaŋpich? Taamna aŋun Rome-ŋum iñuginiŋaa.” ²⁷ Taatnaqčuŋi anuyyiuŋit qulliŋpianata Paul utlakčuŋu apiqsruŋniŋaa, “Uqautiŋa. Rome-ŋum iñugivatin?” Paul-ŋum anjiniŋaa. ²⁸ Qulliŋpam nipliutiniŋaa, “Uvanali tauqsiaŋikkaŋa Rome-maŋmiuŋuħiksraŋa maninmik.” “Aglaan uvaŋa animaruŋa Rome-maŋmiiŋu iñugipluŋa,” Paul-ŋum itnaŋniŋaali. ²⁹ Taatnaqmaŋuuq tamatkua apiqsruŋtaŋtiksrautai Paul-ŋum piiqsaaŋniŋisut tavravaa. Taamnaunniñ qulliŋpiaq iqsitħaŋniŋisuuq kaŋiqsikamiŋuŋ Paul-ŋum Rome-maŋmiuŋutilaŋa sulii ilaan qiliŋisruŋtiniŋamiŋuŋ kalimñiŋiŋik.

Paul-ŋum Tikiutiqaħa Uqaqsittaqtitħirininun

³⁰ Taavrumaŋuuq anuyyiuŋit qulliŋpianata kaŋiqsisunniŋaa nalupqinaatlukčuŋu sumik piqusiŋuŋu Jew-nuruanun patħisiquťilħa Paul. Taatnaqčuŋi uvlutqikman ilaan kalimniŋiŋich piiqsiniŋai aasii qaukiŋiŋaŋa agaayulqisit sulii iluqaisa uqaqsittaqtitħirit tiliñiŋai katitquplugich. Tavrakŋa Paul tavrnuŋautiniŋaa aasii qikaqtitluŋu sivuŋaatnun.

23

¹ Paul-ŋum qiniŋiŋuŋaŋataniŋai iriŋruñiŋaŋuŋiŋich taapkuu uqaqsittaqtitħirit aasii nipliŋiŋuŋi, “Aniqatiumaŋ! Uumuŋaaglaan uvlumun patħisaitħuakun qauŋrimmaagiutillautakun iñuuruŋuruŋa sivuŋaani Agaayyutim.” ² Paul taatnaqman Ananias-ŋum, qaukiat agaayulqisit, tiliñiŋai tamatkua qikaqtuat qaninani Paul-ŋum patiktiquplugu qanŋagun. ³ Paul-ŋum nipliutiniŋaa, “Ilvich ukpiŋuŋaŋi! Agaayyutimtuuq nalupqinaŋiŋuŋu patħikisipniŋaŋa. Ilvich aquppiruatiŋ tavrani atanniŋsaksraŋiŋuŋa

tuvraqługu maligutaksraq naagasuli ilvich naviksimaagitin tilirikavich patiquplunja.”⁴ Anjutirguuq qanittuat Paul-mun niplutiniġaat, “Agaayyutim qaukñjuruuq agaayuliqsaa uqamaqłuutigiñ.”⁵ Paul-ñum kiuniġai, “Aniqatiumaan! Uvaña ilisimanjifiñiġiga sivulliuqtapłuni agaayuliqsautilaanja. Atakkii Agaayyutim makpiġaanjiñi aglausimaruq itna, ‘Iłpsi uqamaqłuutyumiñaitkisi iñugikkapsi anjalatinjich.’”

⁶ Paul-ñum ilitchuġikamigich ilanjich katimaruat Sadducee-ñuruauñhat suli ilanjich Pharisee-ñuplutinj ilaan niplutiniġai taapkua uqaqsittaagtitchir, “Aniqatiumaan, uvaña Pharisee-ñuruña iġniġiplunja Pharisee-ñuruam. Ititaurunja uqaqsittaagvñjmi uvani piqutigiłplugu niġiugaqahiġa tuquruat anjitiłiksranjatigun iñuñiġmun.”⁷ Taatnaguq Paul nipliqman tavrauvaq Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu uqaalatraqsiñiqsut, aasiñ katimaruat atinajihutin.⁸ Atakkii Sadducee-ñuruatguuq uqaqħutin tuquruat iñuñuqtikkumiñaitługich suli piñiñiplugu irrutħiñiġlu isaġuliñiġlu. Aglaali Pharisee-ñuruat ukpiqsriplutin iluqaitniġ taapkuninja.⁹ Taatnaqħutin katimaruat nipitusañiñiġniqsut. Ilanjich aglaliqirir Pharisee-ñuruauñplutin qapiqtaillapiagñiqsut itnaqħutin, “Paqitħilġuitħugut savvaqłuutaanik uuma iñuum. Isaġulġum naagaqaa irrutħim ilmun uqautivalukkaa.”¹⁰ Taapkua uqavaahat iġlutuyunaqman taamna anjuyyiuqtit qulliqpianat isummigñiqsuq ilinjitiñun siquminnasugalugu Paul. Taatnaqħuni anjuyyiuqtini tiliñiġai taapkuninja katimaranun ivayaagıtuplugu Paul ilinjitiñi aasii itqutilugu anjuyyiuqtit inaatnun.¹¹ Tamarrumani unnuami Atanguruam qikaqasiġlugu Paul niplutiniġaa, “Qapiqtaqnak! Iłsimaraupmatun uvapkun uvani Jerusalem-mi taatnatuntuuq Rome-mi ilisimaraugisirutin.”

Sivunniugun Tuqtuchkugu Paul

¹² Uvlaagıtqikman Jew-ñuruat katimakaminj sivunniugñiqsut. Nalupqinaiqsruħutin akicsruġniqsut, “Uvagut niġiyumiñaitħugut unniñ imigumiñaitħugut sumik Paul tuqunñanikkaluaqnaġu.”¹³ Sippaqaqħuguguq malġukipiaq taapkua inniqsut sivunniugıtun itna.¹⁴ Aasii utlautiplutin agaayuliqsit qaukñjitiñun suli sivulliuqtigıratnun itnaġniqsut, “Uvagut nalupqinaiqługu akicsruqtugut qanutħimik niġiyumiñaitłuta Paul tuqutkaluaqnaġu.”¹⁵ Taatnaġu, ilipsi uqaqsittaagtitchirituumapsi tuyuqaġitħi anjuyyiuqtit qulliqpianatnun Paul tavrurauñtıtqulugu lilla apiqsruqtapsaanñuagłukugu. Uvagut tuqutkisipmigiłput sivuani tikiłiksranan uvunja.”

¹⁶ Aglaarguuq Paul-ñum uyuguan, aġnaunġan iġniña, tusaanigaa taamna sivunniukkanat. Taatnaqħuni anjuyyiuqtit inaatnun isiqħuni utlanñiġaa Paul uqautityaqługu taavruminja.¹⁷ Paul-ñumaasii tuqługamıun anjuyyiuqtit anjalataat niplutiniġaa, “Anjuyyiuqtit qulliqpianatnun taamunautıun una nukatpiaq, piqagñiqsuq uqauttutiksraġmiñik ilaanun.”¹⁸ Taavruma anjalatim taamunautiniġaa qulliqpianatnun anjuyyiuqtit itnaqħuni, “Paul-ñum isiqtauram tuqłuhunja inġaanja ilipnuutitquplugu una nukatpiaq. Sammaguuq uuma uqauttutiksraqaġaatin.”¹⁹ Taavruma anjuyyiuqtit qulliqpianata tasirriutipluguguq avunjaqtaagıtiniġaa aasiñ apiqsruqługu, “Sumik uqauttutiksraqaqpinja?”²⁰ Taavruma nukatpıam niplutiniġaa, “Jew-ñuruat sivunniugıtun inġiġħutin uvlaakun tikiutitquplugu Paul uqaqsittaagvñjitiñun apiqsruqtapsaanñuagłukugu.”²¹ Aglaan anjıqnaġich atakkii malġukipiaq iñuich sippalik iriqsimaniaqtut utaqıruat ilaanik apqutmi. Ilinjich akicsruqtaanıħutin niġitqikkumiñaitłutin unniñ imitqikkumiñaitłutin tuqutkaluaqnaġu ilaa. Ilinjich-amma itqanaıqħutin utaqıqıgaat ilvich anjıksran.”²² Taavruma qulliqpıam niplutiniġaa taamna nukatpiaq, “Kisumununniñ taamna ilitchuġipkaġniqnaġu suli tamatkuninja uqaqtilaan uvamnun.” Taatnaqqaqługu taamna nukatpiaq aullaqtiniġaa.

Paul-ñum Tuyuılħa Kavanauruamun Felix-mun

²³ Taamna qulliqpiaq tuqłuiñiqsuq malġunınik anjalatinjitiñik anjuyyiuqtit uqautiniġik, “Itqanaıyaġitħik malġuk kavluutik anjuyyiuqtinik suli piñasukipiaq qulinik tuttuqpiratınik suli malġuk kavluutik panalarıqtinik Caesarea-muktuksranik. Itqanaıyımagıtik anaqapak aullatlasıługich.”²⁴ Suli itqanaıyautilugu tuttuqpanınik Paul-ñum usiaqsiġviksranjıñik tikiutiksranjıñik anıyanñiusunjaqani kavanauruamun Felix-mun.”²⁵ Aasii taamna qulliqpiaq aglanıqısuq taamunja itna,²⁶ “Claudius Lysias tuyuqtuq uumiña kavanauruamun kamananaqħuni Felix-mun, iluaqun!”²⁷ Una anun Jew-ñuruat tiġuplugu tuqłuiñiġaagınikkanat aasiñ piqasiqłunja anjuyyiuqtimnik annautıkkapput, atakkii ilitchuġigıga ilaa Rome-miñ kanjıqalħa.²⁸ Kanjıqsipsaagłukugu sumik piñħagun patchitħiġlugu uqaqsittaagtitchirinjitiñun utlautıgıga.²⁹ Ilitchuġıruña qanutħimik piñasılalanınik tuqurrutaıyumiñıaqtuamık unniñ isiqtauluni. Aglaan inmjın malıġutaġmıkkun patchısiqusımagaat.³⁰ Uvaña kilıkkaukama Jew-ñuruamun sivunniugıtiniplugu tuqutħukħugu piñatħiasunjaqnaġu tuyuġıgıga ilipnun, tamatkuaptuuq patchısiqutrai uqautıgıtka tikiutitquplugıch agvisinjich akıñjaqługu ilipnun.”

³¹ Anjuyyiuqtit atuumniġaaat tillısiısiatıqın. Aullatinıġaat Paul tamarrumani anaqami tikiutiplugu Antıpatrısmunaglaan.³² Uvlutqıkman tamatkua pisukħutin anjuyyiuqtit

piruat utiŋiqsut aglaan tuttuqpiraqtuat igliŋutiŋiaqługu Paul. ³³ Tikiutikamitrų Caesarea-mun kavanauruamun qaiŋŋiŋaich aglaillu Paul-lu. ³⁴ Taavruma kavanam agliqianikamigich apiqsruŋiŋaa Paul sumiunupmagaan. Iłtchuŋikamiuŋ taamakŋa Cilicia-ŋmiunulha, ³⁵ Felix-ŋum Paul uqautiniŋaa, “Ivich pasiritin tikitpata naalaŋnigisiŋiŋikpiŋ.” Aasii ilaan tillisiginiŋaa Herod-ŋum atanŋum inaani Paul qaunagitquplugu.

24

Jew-ŋuruat Paul-mik Pasitŋiŋhat

¹ Kiŋuatigun tallimat uvlut Ananias, qaukhat agaayuliqsit, piqasiqhuni ilanjitŋik sivulluqtigruat suli maligutaksraliqirimik atilŋmik Tertullus-mik tikiŋŋiqsut Caesarea-mun. Aasii uqaŋigaa akikŋautriŋ Paul-kun taavrumuŋa kavanauruamun. ² Tavruautianikmatruŋ Paul, Tertullus uqaŋniqsuq itna, “Kamanaqtuatiin Felix! Tumigiqlugu anjalatillautaułhiŋ siviŋsuruamik anjuyautairrituqatitkiptigut suli isumatulipkun ikayuŋitin iŋvut tumigiplugich iŋugiaktuut iluaqsruutit. ³ Quyyatigigikput sumiunniŋ nanipayaaq, aasii quyyatiqallapiŋigitiŋ. ⁴ Aglaan miŋuŋitillutin piyumagaluaqnak inŋiŋikpiŋ naalallaquplugu naigililugu uqaŋiraksraqput. ⁵ Una iŋuk iłtchuŋikkaqput iŋukluqutauplugu, akunŋatni Jew-ŋuruat iluqaani nunami aullaŋniiraŋaqtuaq akarrutinik suli ilaa qaukhiupluni Nazarene-ŋuruani. ⁶ Agaayyuvikpaŋmik qaayugnaqsiliugniŋaħa pisigiplugu uvagut tigukkaqput atanniŋuklugu tuvraqługu maligutaksraqput. ⁷ [Aglaan qaukħium anjuyauqtit qulliqpianata Lysias-ŋum upaktuqhuta uvaptikniŋ ivayaagigaa. ⁸ Aasii Lysias-ŋum uqautigaatigut tikiutritquplugich patchisaatnik ilipnun.] Ivich apiqsruqtaŋupku iłtchuŋinayaqmigiŋ ilaani iluqaan akikŋautivut ilaagun.” ⁹ Tamatkuaptuuq atlat Jew-ŋuruat tavrani tappiŋiŋaat Tertullus-ŋum akikŋautaa Paul-kun itnaqhutin, “Iluqani tamanna uqauttun ilumutuuruq.”

Paul-ŋum Uqapsaaŋutriŋha Sivugaani Felix

¹⁰ Taavruma kavanauruam urriqaniŋaa Paul nipliquplugu. Paul nipliaqsiŋiqsuq, “Iłisimagiga iŋugiaktuami ukiumi anjalatchiŋhiŋ uumiŋa nunaaqqimik. Quyagigiga patchisaiyahiksraŋa sivuqqapni. ¹¹ Iłtchuŋiraksraŋigini qulit malŋuk uvlut qaanjanikkaluaqtitnagich utlautiŋa Jerusalem-mun Agaayyutmik kamaksrityaqłuna. ¹² Jew-ŋuruat iłtchuŋijitkaluaŋaatŋa taamavrumani agaayyuvikpaŋmi qapiqsigiutraŋluna iŋuŋmik naagaunniŋ akatchiluna iŋuŋmik katimaviniŋmiki tupiŋni naagaqaa nanipayaaq nunaaqqiŋi. ¹³ Naagaunniŋ ilinisa nalupqinaiyaqługu pilŋuitkaat akikŋautriŋ uvamun. ¹⁴ Aglaan nalupqinaiqługu uqautigikpiŋ, maliktaullakkiga tamanna apqutaa nutaupluni ukpiŋiraksram ilinisa uqaŋikkanata sagluuqtuaŋuplugu. Sivulliaŋta Agaayyutaat agaayumaagvigigiga, ukpigigitkaptuuq tuvraqługu maligutaksraq qaisauruq Moses-kun suli aglausimaruat makpigaanjitfi siviŋiksriqirit. ¹⁵ Niŋiugaqaqmiunajaptuuq ilinjisitun, itna, Agaayyutim iluqaisa tuquruat iŋuich anipkaŋisiplugich, nakuuruatlu pigiitthuatu. ¹⁶ Taatnaqłuna ataramik qauŋrimmaagiutillautaqaguktuna patchisaitluna sivugaani Agaayyutim suli iŋuich. ¹⁷ Iŋugiaguraqtuami ukiumi piisaallaqqaqłuna Jerusalem-miŋ utigtuna saagaqaqłuna maninmik aatchuutiniŋ nunaaqqigimiuŋuqatimun suli tunillaŋiaqłuna. ¹⁸ Taamna savaagipkaqtitlugu paqinniŋaatŋa agaayyuvikpaŋmi, naatchianikama igŋuutiksraqtuŋvikaanik atuqtaksraŋisigun Jew-ŋuruat. Tavrani iŋugiaktuat iŋuich iqataunjtchut uvamni unniŋ qanusiq akarrun ingitchuq. ¹⁹ Aglaan ilanjich Jew-ŋuruat Asia-ŋmiunuplutin ittuat. Taipkuaptuuq uvuna sivuŋanjutiruksraugaluqatut ilipnun iłtchuŋipkaŋiaŋlugu akikŋautriŋ piqagumiŋ qanutchimik uvapkun. ²⁰ Ki, ukua iŋuich uvaniituat uqaŋilitruŋ paqitaŋikkaqtin nalaunŋirrutiga sivuŋanjusimmaħami uqaqsittaqtitchirinun. ²¹ Aglaan una atausiq nipliuŋigigiga makitaħami sivugaatni, ‘Iłpsi atanniŋiaqisipitŋa ugluvak pigtigilugu ukpiqsriŋa tuquruat anjtikkiŋisifilugich.’” ²² Felix-ŋum iłtchuqsriuram agaayyutikuagiamik katimaħiq umikkaa itnaqhuni, “Anjuyyiuqtit qulliqpianat, Lysias, aggiqpan sivunniŋisigigiga taamna uqavaagutiksi.” ²³ Taatnaqman Felix-ŋum tillisiginiŋaa anjuyyiuqtit qaukhatnun Paul qaunagitquplugu aglaan tigutaagisunjaqnaŋu, aasiŋ tillisigiplugu ilannaanjium piqaqtiŋhiŋaagıuqługu inugikkanjigun.

Paul-ŋum Sivugaŋjutiŋkatha Felix-mullu Drusilla-mullu

²⁴ Qavsich uvlut qaanjanikmiullu Felix Jew-ŋuruamiki ilaqatilik Drusilla-mik tikiŋŋiqsuk aasii uqaqatigisukługu Paul. Taatnakiŋ Felix tusapsaaŋuqtuq ukpiqsriŋikun Christ Jesus-mik. ²⁵ Paul uqaŋaluaqman nalaunjarualikun, inmun anjalagusihksrakun, suli atanniivium uvluagun tikitchuksrakun Felix isumallaagaqsiniŋiqsuq. Aasii nipliqhuni, “Aullahiŋaagıuqtutin pakma. Piviksranitqikkuma qanniŋisigikpiŋ.” ²⁶ Suli ilaan niŋiugaŋigaluaŋniŋaa Paul qaitchiŋasugalugu maninmik. Taatnaqługu ilaan uqaqatigaluaŋniŋaa akulaiqługu. ²⁷ Aglaan malŋuk ukiuk atuumaanikmaknik Porcius

Festus inanigñigaa Felix kavanauhagun. Taatnaqhuni Felix-ñum ihuaqnağukhuni Jew-nuruanun isiqtağituiñağigaa Paul.

25

Paul-ñum Injaqatha Umialinjmun Rome-mi

¹ Tavra Festus taamna pinasunik uvlianikami tavrani nunamiñi qaukñiguqamiaglaan Caesarea-miñ Jerusalem-munñiqsuq. ² Tavrani Jew-nuruat qaukñijich agaayuliqsinjisa suli sivulliuqtiğruanjisa tikiutiniğaiç ilinjisa akikñautigikkatiñ Paul-kun. ³ Taamna kavanau-ruaq Festus apiginiğaat quyalitqulutinj Paul Jerusalem-muktitquplugu. Ilinjich sivun-ñuğaqaqhutinj tamaani apqutaani tuqqtuchukhugu. ⁴ Festus-ñum kiuniğai, “Tasamani Caesarea-mi Paul isiqsimakkauruq. Uvañali sivuniqatqunja utitqigukhuna. ⁵ Qaukñigikkasi Caesarea-muktihñağisi uvapkun akikñajağlugu tasamma iñuk savvağluksimakpan.”

⁶ Festus taamna itkaluaqami tallimat pinasuniñu naagaqaa qulini uvluni. Utigñiqsuq Caesarea-mun. Uvlutqikman atangum aquppiviani aquppipluni tiliriñiqsuq Paul tavrñautitquplugu. ⁷ Paul tikitman Jew-nuruat agğiqatauruat Jerusalem-miñ qikaqhutinj avataanon iglulisullapiñağaat supayaatigun, ilumutuillaalapiñağlugich pilğuisağmiktigun. ⁸ Aglaan Paul uqautiginiqsuq injmiñun itna, “Savvağluutaichuna akikñaqługu Jew-nuruat maligutaksraña unniñi agaayuvikpak naagaqaa Rome-mağmiut umialgata tillisai.” ⁹ Taatnaqman Festus-ñum quyaliniğlugich Jew-nuruat apiqsruğigaa Paul itna, “Jerusalem-mukkumiñaqpic atannikkautyagutin sivuqamni taamani tamatkunuuna akikñausiapkun?” ¹⁰ Paul-ñum kiuniğaa, “Qikağuktuna sivuğani atanniivian Caesar-m, umialgum Rome-mi. Sivunniğlijña taakmani. Killuqsagumiñaitkitka Jew-nuruat supayaakun, ilvittuq taamna ilisimapmigiñ. ¹¹ Savvağluktanujuluña piguma uvañnun tuqurrutiksrauyumiñaqtuamik injqsruñitçhuna annagugluna anasiñjuqsautimiñ. Aglaan tamatkua akikñautaata akikñaqtime tanjigilaukpan, kia-unniñi qaisaksraginjitaakaña ilinjitñun ayalataksrauluna. Taatnaqługu Rome-mağmiut umialganun utlautihksrapkun injiaqatquna.” ¹² Tavra Festus-ñum uqaqatigiqqaqługich sivunniutqini kiuniğaa, “Rome-mağmiut umialgatnun injiaqatuatiin, taakmunja umialgamun aullağisirutin.”

Paul Sivugañjusimagaat Agrippa-munlu Bernice-munlu

¹³ Qavsich uvlut kinuatigun Umialik Agrippa suli Bernice tikiññiqsuq Caesarea-mun pağlatyaqługu Festus. ¹⁴ Ilinjich qapsiñik uvlianikmaknik tavrani Festus-ñum uqautiniğaa umialik Agrippa Paul-ñum pasikkusanjanik itna, “Anun-samma uvani ittuq Felix unisaña isiqsivinjmun. ¹⁵ Uvaña utlautikama Jerusalem-mun Jew-nuruat qaukñijisa agaayuliqsit suli sivulliuqtiğruanjisa akikñaqługu uvañnun tuqqtitqukkanat. ¹⁶ Aglaan kiugitka Rome-mağmiut taatnalguñiñiplugich, uvagut uqaqsittaatqitlaitkikput pasikkauruq iñuk uqapsaagaluatqitnagu kigiñağlugich taipkua pasirai. ¹⁷ Taatnaqługu taipkua pasirai tikitmata uvuna piñatchiasuñaqnagu uvlutqikman isivgiugukhugu tilisiruna taamamna anun sivugañjutitquplugu. ¹⁸ Taapkuu igluliqsuutiruut makinamin akikñautiksraiññiğaat savvağluutaanik niğugikkammik. ¹⁹ Naagatai ilinjisa uqaksraqtuutigiñiñaqsigaat ukpigiñisimikkun suli iñukun tuquruakun atiqaqtuakun Jesus-mik Paul-ñum uqağikkanaganun iñuuplugu. ²⁰ Uvaña nalupqisrukama qanuq ilitçhuginiñaksranjanik tamatkua, apiqsruğigaa Paul ilaa piyummatigağayaqmagaan Jerusalem-muliksranjanun tamatkunuuna uqaqsittaagağuni tasamani. ²¹ Aglaan Paul-ñum injiağikkana ataniğmuutitqupluni Caesar-mun umialinjmun Rome-mi. Taatnaqłuna tiligiga qaunagitquplugu tuyuginiñhanunaglaan taakmunja umialinjmun.” ²² Agrippa-m niplutiniğaa Festus, “Taamamna anun tusaayunmiuqmifiğigaa.” “Uvlaakuguppan tusaagiñiğifiñ.” Festus-ñum kiuniğaa.

²³ Uvlaakuagun Agrippa-lu Bernice-lu utlautiniqsuq atnugaallaqhutik savaktituum-mağmik. Isiqtt katimmavinjmun piqasighutik qaukñiğnik anuyyiuqtinik suli nunaaqqmiv sivulliuqtaifiñik. Festus-ñum tillisiginiğaa Paul tavrñautitquplugu ²⁴ niplihuni, “Ataniq Agrippaa suli uluqasi uvaniqataurusai! Una anun ittuq uluqamij Jew-nuruat uvani suli Jerusalem-mi pasikkanat uvañnun niplirautigiplugu iñuuruksraungigñiplugu. ²⁵ Aglaan paqitçhilğuitkiga qanutchimik tuqurrutiksranjanik. Aasi ilaa Caesar-mun injiaqagman sivun-ñutigiga tuyugisukhugu taakmunja. ²⁶ Aglaan nalupqinaitçhuamik piitçhuna agvisiksranjanik Paul-ñum umialinjmun tuyuksramnik. Taatnaqługu sivugañjutipkağigaa ilipsitñun, suvaluk sivuqapnunun, Umialiik Agrippaa, ilitçhuginiurapsaaqqağlugu aglaaksranikkasug-aluna qanutchimik. ²⁷ Uvamni nalaunñaitluni tuyuqalikksraq isiqtamik Rome-mun nalupqinaiqługu akikñautiksraitluni ittuamik.”

26

Paul-ñum Uqapsaagutriña Injmiñik Sivugaani Agrippa

¹ Agrippa-m nipliutinigaa Paul, “Ilvich uqautigilhiñaaguqtutin ilipkun.” Tavra Paul isaklugich argañni aullağniñigaa itna, ² “Umialilik Agrippaa! Uvaña quviasullapiaqtunja uv lupak sivuqqapni uqağvıqatitauđlapkun tamarrumuuna iluqağmin Jew-njuruat akiknja taatigun uvamnun. ³ Ilvich suvaluk ilisimmağiksutin iluqaitniñ Jew-njuruat ilitqusi-atnik suli uqaqsraqutitigisuułkanjitiñ. Taatnaqluğu injigikpiñ naalağnitqupluņa qıñıuigtin.

⁴ “Iluqağmin Jew-njuruat ilisimagaat iluqaan iñuunialığa, atakkii nutaullañniñaglaan iñuunıaqtuņa iñumni nunamni suli Jerusalem-mılu. ⁵ Uqalhiñaanjurur ilisimakkajtiñ uqautigisugluņa piyumin. İlisimapiunt aullağniñhaniñaglaan ilağitilaamnik Pharisee-njuruannun tuvrañniñapiağaqtuat malığutaksranik pitluluglu atlanıñ. ⁶ Pakma qıkaqtuņa uvuņa atannıqsaksraqıluņa piqutigiplugu niğıugaqağığa Agaayyutmun immumanihanik akıqsruutmiñk sıvullıatıknun. ⁷ İluqatın qulit malğıich qıtıngagıñk sıvullıapta niğıugaattuuq Agaayyutim akıqsruutaa agaayumaagvıgıkkajtiñ uvluğagıpmān. Umialıik, taavrumuuna niğıugaqağniplunıaptuuq patchısıqtıgıtaatıña Jew-njuruat. ⁸ Suvaata Jew-njuruasi ukpıgılgıtuıpsıuñ Agaayyutim anıpkaitılaha iñunıñk tuqunıaruaniñ?

⁹ “Uvanıptuuq isumaqağaluqaatunıa piyumiñagıñıtılaptun akıknıaqtıgıklugıch iñuıch Jesus Nazareth-mıum malığuaqtai. ¹⁰ Taatnaııplıgu savaaqaqtuņa Jerusalem-mı. Qaukınıtiñiñ agaayulıqsıniñ akuqtıuruņa anılatıchırrutıksramnik Agaayyutim iñuıgıaktuat iñuı isıqtıaupkatıslıgıch. Tuqqutaksraqımatıgı ilaupmiraqtuņa qaukılığıñi. ¹¹ İñuıgıaktuani anısnıjuqağlugıch Jew-njuruat katrağvınıtiñ piılaagıpkagıñıaqlıgu ukpıgıkkajtat. Uvaña qınnausımavayıglıch aullağaqtuñıunıñ ujasıksuamun nunaaqıñun tamatkuānanıjtıchklugıch.

Paul-ñum Uqalha Mumııgıgımun

¹² “Taatnatchımık piqusıqtuņa Damascus-mun aullalğıtıchunıa anılatıchısıaıgun suli tillısaıgun qaukınısa agaayulıqsıt. ¹³ Umialıik, ıgıllıamni uvluqpıgıqtıuamı qauma sıqıñıgımiñ qaumatıunıqsıuqaq qıñıgıñ. Puuqtıgıatıgıt taapkıualı ıgılıqatıka qaumanıgım pakmakıña. ¹⁴ İluqata katakaptı nunamun nıpi tusaagıga Hebrew-lıraaqhıni uqaqtıuqaq uvanıñun, ‘Saul, suvaata naglıksaaqtıtpıña? İlipnun atnıaqsıñıaqtıñıñ akıllııluqaqtıña atrıplıgu natmaksıgıvık atnıaqtıtaqtıuqaq akıllııqsıuıkama iñumi anautanıñun.’ ¹⁵ Apıqsruğığa, ‘Atanııq, kısıuvıch?’ Atanıgım nipliutıgıaana, ‘Jesus-njuruña naglıksaaqtıtağıkkān. ¹⁶ Makıtın! Sagvıutıgıkpıñıñ nalunaıgıaqlıgu savaktıksraqtaanılhiñ uvanıñun. Uqautrıtuğıkpıñıñ iñunıñk ilıtıchugıkkapnik uvapkun uglupak suli ilıtıchugıpkagımaakkamnik ilipnun aquağun. ¹⁷ Uvaña annautıgısigıkpıñıñ Jew-njuruaniñ suli Jew-njıñıtıchunıñıñ tuyıyugıpkıñıñ ilınıtıñun. ¹⁸ İlvıch anımaqsruğısigıtın ırıgıkkanjıch mumıksıllıgıch taaqtuamiñ qaumarıuamun suli tuungıaum sanıñıñıñıñ taavrumuņa Agaayyutim sanıñıñun. Tunıñavıñıgıtın uvamnıñ natqıgıtıgısigıtka kılıuqsautınıñk aasıısuı ilalıutınıağlutınıñ Agaayyutim iñunıñun pıksraqtaagıkkajtıñun.’

Paul-ñum Qulıaqtıuatha Savaagıgımun

¹⁹ “Umialıik Agrippaa! Taatnaqtuņa savaaqaqtuņa tupıgıplıgu qıñıqtırrıusağıga pakmakıña. ²⁰ Qulıaqtıuagtıuņa sıvullııplıgu Damascus-mı Jerusalem-mılu, kınıuagınsılu iluqaanı Judea-mı akunğatnılu Jew-njıñıtıchuat. Uqautıgıtka iñupayaat mumıquplıgıch kılıuqsautınıñıñ Agaayyutmun aasıñıñ iñuunıaqaqsıtıquplıgıch sımmıkkauñıaruatıtın. ²¹ Taamna pısigıplıgu Jew-njuruat tıgıuğlukluņa agaayyuvıkpıñıñıñıñıñ tuqunııurağatıña. ²² Uvlıpanıñunaglaan Agaayyutim ikayıqtıuņa qıkaqtıtkaana uqatıslıplıuņa iluqaqsıtınıñ kamağnıñıñıtıchunıñunlu kamañıaqtıuannılu. Tamanna uqağıkkagı atrıgıga uqautıgıkkajtat sıvunıksrıqırt Moses-nımlı atuumagısnıplıgu ²³ taamna Christ-njuruqaq naglıksaaqtıksraunıplıgu, sılu sıvullııuruksrauplunı anıtıqıksıuaniñ tuqunıaruapayaaniñ ilıtıchugıpkagılgıgulu anııqsugıaq iluqaitıñun Jew-njuruannılu Jew-njıñıtıchunıñunlu.”

²⁴ Taatnaııplıgu Paul uqaqam Festus-ñum nıpitıslıplıni nipliutinıgaa, “Paul! İlvıch ısımaılıağıqtıñıñ. İltıparaqsımakığıch kınnañıağıgıaatin.” ²⁵ Paul-ñum kıunıgaa, “Kamañıaqtıñıñ Festus! Uvaña ısımaılıağıñıtıchunıa. Uqautıqıqtıuñıñ ilımutıuıplunı itıuamık. ²⁶ Uqautıñıñıñıñıñıñ umıalıñmun talıqsrautıağıluņa atakkıı ilısmıgaa Agaayyutim uqalğıgunıñ suli anıqsıqtıgımun. Nalupğıñıtıchıga ilıtıchugıñıñıñıñıñ sıpayaamık Jesus-kun atakkıı ilıgunı atıuamıñıtıchıq ırıgıaqtıgıñıñ. ²⁷ Umialıik Agrippaa! Ukpıgıvıch sıvunıksrıqırt uqaataat? İlisımagıga ukpıqsrıslıaan tamatkunıña.” ²⁸ Tavra Agrippa-m nipliutinıgaa Paul, “Ayyai, ukpıqtıuagıqtıqıyarağıkma.” ²⁹ Paul-ñum kıunıgaa, “Agaayyutmun inıqsruqtıuñıñ ilvıch suli atlat naalaqtıuāt uvanıñun uglupak malığıaqsıtıtıquyımıplıgıch Christ-kun uvaptun, ağlaan itna kalımıñıqsugıayıtıchıt.”

³⁰ Taatnaanıkmān Paul umıalıglı kavanaırağılu Bernice-lu suli atıallı makınıqsıt ³¹ aasıñıñıñıñıñıñıñ uqaqsıñıqsıt avatmun, “Manna anıñ pıñıtıchıq sımık tuqurrıtıksraqımiñk unıñıñıñıñıñıñıñ isıqsıvıñıñıñıñ ırıtıksraqımiñk.” ³² Tavra Agrippa-m nipliutinıgaa Festus, “Tamanna anıñ pıtuıgıyagıñıqsıuqaq inıjaqanjıtpān Caesar-mugıgunı.”

27

Paul-ñum Rome-murñiatha

¹ Sivunniugutañjanikman tinjilgaqsigviksraqput Italy-mun qaiññigaiç Paul-lu atlat isiq-tatlu Julius-mun aňalataatnun aňuyyuiqtit taggisitraqtuat aňuyyuiqtaiñik Augustus-ñum.

² Umiacpañmun Adramyttium-mikñjaqtuamiñ ikirugut Asia-mun aullaññaagağniqsuamun. Aristarchus Macedonia-ğmiu Thessalonica-miñ piqataupmiuq uvaptikni.

³ Uvlutqikman tikitchugut Sidon-mun. Julius-ñum ihaqquitiplugu Paul iñannañi tavrani qiniğiaqtikakai qaitçhitquplugulu inuğikkaniñik. ⁴ Tavrakña aullalgitiapta anuğim pagğağuuatigaatigut. Qikiqtam Cyprus qamaňagun tinjilgaqsiaqsirugut.

⁵ Siñiqsraqtuallakğugik Cilicia-lu Pamphylia-lu tikitchugut Myra-mun Lycia-miittuamun. ⁶ Tavrani Julius paqinniqsuq umiacpañmik Alexandria-miñ igliğniagnaqsuamik Italy-mun. Ilaan ikipkalgitkaatigut taavrumuñ.

⁷ Tiksiuraaqhuta iñugiaktuanu uvluni atakkii anuğiqpaitluni. Arguğiannuqhuta tikiłgataqtugut akianun nunaaqçim Cnidus. Nigiqluam igliqtitchumiñaqmatigut nalguğuta tiksiaqsirugut qamaňagun qikiqtam Crete nanaqaaqalugu nuvuğaq Salmone-mi. ⁸ Piyaqniuhukun siñiqsraqtuallugu tikiłgatağikput qamannillaatavğik qaniñaniittuag nunaaqçian Lasea-m.

⁹ Taavrumani nunaaqçimi uvluiqtugut iñugiaktuanu. Nuyuağnaqsisigaatigut ikaaqsaiksrañanun tağıuqpaum atakkii ukiaksraqhuni Jew-ñuruat uvlua uisauraagviat qaañjanikman. Taatnaqhuni Paul-ñum alğaqsruğniğai taapkua ¹⁰ itnaqhuni, “Añutiit, iłitchuğigiga aullalgitçhupta uvakña iglauđiqput navianağisiplugu. Usiavudlu umiacpañglu unniñ ilañisa iñuich nuyuağnağisiruq piyaqquiksrañatigun.” ¹¹ Aglaan Julius naalatluñniqsuq uqagikkajañanun aqutnaanunlu iñuanunlu umiacpaum nipliutaaniñ Paul-ñum. ¹² Taamna qamannirvik ihaqnañiññiqman umiacpaum ukiuvigilugu pikpagu iñugiatiłtuat ayakkumaniqsut tavrakña tikitchağukhugu Phoenix piyumiñağumij. Taamna qamannirvik Crete-mi sanmiruaq uñallamullu nigiqpamullu, taamamna ukiuvigisukkaat.

Añniğupauraliq Tağiumi

¹³ Tavrani uñallaagiksılğatağniqman taapkua isumaniqsut sivunniukkaqtin atuamasuklugu. Kisat nuqinniğaiç aasiñ tiksiaqsiplutinj qikiqtam siñaağautlaniqtitulaagmiktigun.

¹⁴ Aglaan akuniisuraqani anuğiqhuk nigiqpağniqsuq anuqqağhuni qikiqtam tunjaaniñ. ¹⁵ Anuğim akikñaqmagu umiacppak paalguğiññaat anuği sivuniğikkağmiñun aasii nikaliqhuta tiktaurugut. ¹⁶ Apqusautilgitiapta mikiruurami qikiqtami Cauda-mik atiligaami qamanniaurallaktugut. Aasii sakuugutiqaqhuta ikiniagikput umiayauraq.

¹⁷ Taamna umiayauraq ikianiğiññaqman taapkua iñuich akłunaanik nimiçsruaqsigaat umiacppak. Nuyuaqhutin ikkalğiñiksraqmikhun Syrtis-mi tinjilğautaigñiqsut tiktauligmikni. ¹⁸ Añniqpauraq qasullanjitchuq. Uvlaakuğuman umiacppak usiqsaagaat. ¹⁹ Uvlut piñayuatniasii umiacpaum suqutnai igitkaqsigaich. ²⁰ Uvluni iñugiaktuanu siğiqniq naagaqaa uvlugiat qiniñjitchivut aasii añniqpauraq qasullanjitluni. Tavrakña aasiñ niğiuagañiğikput annakiçsraqput.

²¹ Uvvaasiñ akuni taapkua iñuich niğinjmata Paul-ñum qikaqhuni añutiit sivuğaatnun nipliutigai, “Añutiit, naalağniğupsitña ayasunaqasi Crete-miñ tamanna atuamanañaitçhuç-suli, usiavutunniñ iginnayaitkivut. ²² Aglaan pakma inğipisigif, qapiqasi! Nallipsi-unniñ tammaiymuñaitkaa iñuulı, umiacppak kisimi piyaqquğisiruq. ²³ Atakkii marru-mani unnuami makitaniqsuq saniqqamni isağulga Agaayyutim ukpiğikkağma agaayu-maağvigisuukkagmalu, ²⁴ nipliutiłuna, ‘Paul, iqsiñak! Tikitchuksrauratin Caesar-mun Rome-mi. Piquitigilutin Agaayyutim annautigisigai iñupayaat usiaqsisuat uamani umiacpañmi.’ ²⁵ Taatnağasi añutiit, nikaliqasi! Ukpigiğiga Agaayyun taatnallapiagisilğa uqagikkajañatun uvamnun. ²⁶ Aglaan qikiqtat ilañatnun tipiniagaatigut.”

²⁷ Akimiagañuaitlağutaatigun unnaat tinjitaullaptikni anuğimiñ Mediterranean tağıñjani, unnuaq qitiqquqman tinjilğausiqirit ilimatchaktut qalliaqsipluta nunamun. ²⁸ Taatnaqhutin kivitchiñiqsut ititilaagutmik aasii iłitchuğimiğaat imğum ikkaglilğa iñuiññaqtun isañniqtun. Iglitqaatquallakhuta uuktualgitmatruñ iłitchuğimiğaat akimiag isañniqtun ititilaanikhuni. ²⁹ Ilinç aniyatçañniqsut umiacppak ikkalğiññasugalugu iyagajñun. Taatnaqhutin niñitçhiñiqsut sisamanik kitchanik umiacpaum aquagun aasiñ uvlusiqsiasiplutin. ³⁰ Tinjilğausiqirit qimakkumaatçañniqsut umiacpañmiñ. Nipliññuqhutin ihaqsruityaqtuqhutin kitchanik sivuani umiacpaum aasiñ niñitçhipliutin umiayauramik imiğmun. ³¹ Aglaan Paul-ñum nipliutinigai aňuyyuiqtit aňalataatlu itna, “Ukua tinjilğausiqirit inğitpata ikimatuiñagutin umiacpañmi ilipsi annakkumiñaitçhusi.” ³² Taatnaqhutin taapkua aňuyyuiqtit kipputinigaat umiayauraq aasii tijititlugu.

³³ Uvlug qanurayaagaqsipman Paul-ñum niğitquaqsiñigai, “Akimiagañuaitlami uvlumi utaqçirusi anuğaiñiksrañanik niğigaluaqasi sumik. ³⁴ Uvluqak niğilqaupiağipsi. Niğiruksraurasi iñuusugasi pigupsi. Suli nalupqinaiqsruutigiipsi annakkisiñiksraçsigin.”

³⁵ Taatnaqqaqługich Paul tigusipluni qaqqiamik sivulluplugu inqirsuqhuni Agaayyutmun sivugaatni taapkua avguqlugu taamna qaqqiaq niġiaqsiñiqsuq. ³⁶ Taapkua iluqaġmin pijumatchakhutinj niġiaqsiñiqsuq. ³⁷ Iluqaġmin iñugiaktalaanġat tavrani umiam usianġi 276 inniqsut. ³⁸ Ilinjich niġisuiġataanikaminj umiaqpak usiisqaagaqsiñiġaat igitlugu mukkaaksraq taġiumun.

Umiaqpaiyahat

³⁹ Uvluq qaupman tinjilġausiqirit ilisaġitlajniñiġaat nunam siñaa. Aglaan qamannirviksramik tautunġiqsut. Ilinjich sivunnigñiqsut taiñuġa siñiqisitchaġuklugu umiaqpak pijumiñagumitruj ikkalġisillugu nunamun. ⁴⁰ Taatnaqhutinj kitchat akkunaanjich kipluġniġaich tasamuġa unikkugich kitchat taġiumun suli akkunaanjich aquutmin qilġutaiqlugik. Kinuagun sivugutrinj tinjilġautaq nuqitlugu anuġimun tinjtuqplugu umiaqpak sivukkiqsinnigaa nunamun. ⁴¹ Aglaan umiaqpak ikkalġiñniqsuq. Sivua aulayakkumiñaiqsipiaqhuni aasiñi aqua piyaqtaaqsiñiġaa qaim tutqataġvigiplugu. ⁴² Anjuyyiuqtit tuqqutchaqsiñiġiñiġaich isiqtapayaat nalliat-samna puuvraġuni nunamun aullaunasugalugich. ⁴³ Aglaan Julius-ġum anniġiplugu Paul taatnasiaqauñiñiġai. Tillañiñiġai iñuich puuvratlariat misigaqługich tulaktiqaqplugich nunamun. ⁴⁴ Unniñi puktaġusiqsugługich umiaqpaviñiġmik nunniaquplugich. Tavra iluqata annaktugut nunamun.

28

Malta-mi Qikiqtamiñhat

¹ Annaanigataqapta ilitchuġigikput taamna qikiqtaq atiqalħa Malta-mik. ² Malta-ġmiut iħaqqutiaqsiġaatigut tukkuġikisiltuta. Uvvaasiñi sialugugħuni alappaagħuqman taapkua ikniqsuutigaatigut quyalipluta. ³ Paul qirriqsuisaqmiuġlu ikniġmun. Nimigiaq sagvigñiqsuq, uunaġan ikniġmun iqiiqsitlugu aasiñi argaiñun nipitiqhuni. ⁴ Taapkua qikiqtam iñuñi qiiñiqamitruj nimigiaq nivinaraq Paul-ġum argaiñi uqaqsiñiqsut avatmun itna, “Una aġun ilumun iħaqaqtatamniqsuq. Annakkaluaqhuni taġiumiñi pakmapak tuquruksrauniqsuq savvaqħuutmigun.” ⁵ Aglaan Paul-ġum ipsuktigñiġaa taamna nimigiaq ikniġmun piyaqqsiallasunjaqani. ⁶ Taapkua qikiqtaġmiut niġiugiaqsiñiġaat puvliksraġa naagaqaa tavrauvaa tuqulihksraġa Paul-ġum. Takiruami qiiñiġitħaminj sumik atlayuagħaqtuamik Paul-mi isumniġitqinñiqsut itnaqħutinj, “Ilaa agaayyutauvalunġiqsuq.”

⁷ Qaninani tulagvipta qikiqtam qaukġigikkaġa atilik Publius-mik nunaqtiqagñiqsuq. Taavruma iħuun iħaqqutipluta tukkuqaqtitkaatigut pinasuni uvluni. ⁸ Publius-ġum aapaġa atniġiñaqniqsuq uunaqħukħuni suli itiktaliqhuni auvyulinmik. Paul-ġum utlanġiġaa qiiñiġiaqħu aasiñi agaayupluni patikhugu arganmiñik mamititlugu. ⁹ Paul mamititchipman taavrumiġa qikiqtam iñuñi tavruntiaqsiñiġaich atniġiñuqtuapayaani aasiñi Paul-ġum iħaqsipkaqługich iluqatniik. ¹⁰ Iñugiaktuanik atnuħuñi qaitchigaatigut suli aullañiñiġaġuqta umiaqpak usilligñiġaat inuġikkaptiknik iglaugupta.

Malta-miñ Rome-miħhat

¹¹ Pinasuni tatqiiñi tavrani itqaaghuta aullalġitchugut umiaqpakun atiqagñiqsuakun Malġinñik Agaayyutinġuanik. Taamna umiaqpak Alexandria-ġmiutaq ukiumiġsuq taavrumani qikiqtami. ¹² Aullaanikapta tikitchugut nunaqqqianun Syracuse-ġum tavraniasiñi nayuutipluta pinasuni uvluni. ¹³ Aullalġitħapta tikitchugut nunaqqqianun Rhegium-ġum. Uvlutqikman unallamiñi anuqħiġuñiqsuq. Tikitkikput malġunni uvluni nunaqqqia Puteoli-m. ¹⁴ Taavrumani nunaqqqimi paqitchirugut ilanjitħik ukpiqtuanik aasiñi aiyugaaġaatigut nayuqplutinj akunniqsami, aasiñi tavrakħa aullalġitħuta Rome-mun nunakun. ¹⁵ Taamapħua ukpiqtuat Rome-mi tusaaniqsut tikiñnipluta. Aullaġniqsut paaġiaqhuta nunaqqqimun atiqagħuamun Nullaġvianik Appius-ġum aasii ilanjisasuli nunaqqqimun atiqagħuamun Pinasunik Tukkmavinñik. Paul-ġum qiiñiqamigich taapkua ukpiqtuat Agaayyun quyagaa qapinaijsaaqhuni.

Paul-ġum Rome-miħha

¹⁶ Tikitħapta Rome-mun iniaqqtitkaat inġimun anjuyyiuqtimik munaqsriliqlugu. ¹⁷ Aquagun pinasut uvlut Paul-ġum Jew-ġuruat qaukħinisa tavrani aiyugaaġniġai katimaqatigisukħugich. Ilinjich katianikmata nipliutinigai, “Aniqatiumaan, uvaġa pinjtkaluaqtitħu qanutchimik akikħaġlugich iñuġikavut naagaqaa maliguaqtskraġat sivullipta qaisauruq uvaptikħun tigurauruġa Jerusalem-mi Rome-ġum kavananaġun qaisauplunja. ¹⁸ Rome-maġmiut kavananaġa [Felix-ġum] apiqsruqtaġaluagħaataġa, anipkaġlunja piłitchukħuġa ilitchuġinġitħamitruj sumik tuqurrutiksramnik. ¹⁹ Aglaan Jew-ġuruat akilliliutipmata anipkaqunġitħuġa, nunuriplunja nanaġviiqama injaġigigħa Caesar-mun atanniquplunja, piłtkaluaqħuġa qanutchimik akikħaqtiksramnik ilaġikkamħun.

²⁰ Taatnaqłuna injaigigiga qiniğukhusi uqaqatigisukhusi, atakkii ukpiğigiga niğiuğagikkañat taimña Israel-aagmiut Christ tikiumaaniha aasii taamna pisigiplugu pituutaqaqtuna.”

²¹ Taapkua Jew-ñuruat kiuniğaat, “Akuqtuinjitchugsuli aglañnik ilipkun Judea-miñ unniñ aniqatiuvut tikiutrinjitchut tusaayugaagiiitchuanik ilipkun taamakña. ²² Aglaan isummatitin tusaayumagivut. Iisimagikput nanipayaaq iñuich akikñautiqalhat tamatkunija ukpiqsriplutin iliptun tikiumaanihanik Anniqsuqtim.”

²³ Tavrani nalunaiqsiniqsut kattutitqihksrañanik Paul-ñum, aasiiñ taimña uvluq tik-iumapman iñugiaktuat utlautiniqsut Paul-ñum inaanun. Uvlaañaniñ unnugataqtitlugu ilaan kanjipsipkağniğai Agaayyutim añaayyqautaanik. Ilaan maliksuktinniagniğai Jesus-mik itqaaqtuutiplugich iluqatik maliğutaksraña Moses-ñum suli sivuniksriqirit aglaañitnik.

²⁴ Taatnañhani ilañich iñuich ukpiqsriğniğniqsut uqağikkañigun, ilañilli iñuich arguaqtuğniqsut.

²⁵ Taapkua katimaruat qasugniqsut atinğiqhutinj inmiknun Paul-ñum uqağianikmauñ una, “Ippqitchuaq Irrusiq nalaunniqsuq uqaqami sivulliapsitñun sivuniksriqirikun Isaiah-kun itna,

²⁶ ‘Aullağutin uqautilityakkich taamapkua iñuich:

Tusaagaluagupsi kanjipsiyumifaitchusi

suli qiniğumaagaluagupsi ilitchuqsriyumiñaitchusi.

²⁷ Atakkii makua iñuich uummatinjich pitchiğilğniğniqsut,

tusaasungitlutinj supayaamik iritinlu siquplugich.

Utitiqiniğitchut Agaayyutmun mamitihksrağmiknun

atakkii qiniñitlaitlutinjlu tusaatlaitñutinlu kanjipsitlaitlutinjlu,

Agaayyun uqaqtuq.’”

Isaiah 6:9-10

²⁸ Suli Paul-ñum uqapsaagniğai, “Iitchuğiraksrağigiksi Agaayyutim tusaayugaallautaña tuyuulha Jew-ñurjitchuanun. Taipkuataimma tusaagisigaat.” ²⁹ [Paul taatnaqman Jew-ñuruat aniñiqsut uqavaaqhutinj inmiknun atqunaq.]

³⁰ Paul iñuuniağniqsuq tavrani Rome-mi malğurñi ukiurñi, iniqaqhuni inmigun inilğusiqsuqlugu, pağlaplugich iluqaisa qiniğiaqtaqtini. ³¹ Quliaqtuagviginiğai Agaayyutim añaayyqautaagun suli Atanğuruakun Jesus-kun, ilisautiplugich taluqsrautaiqhuni uqaqsailiraqaitlunilu.

Paul-ŋum Tuyuutai Rome-maġmiunun

¹ Paul-miñ savaktaaniñ Christ Jesus-ŋum. Agaayyutim piksraqtaagigaaŋa quliaqtaugitquplugu tusraayugaallautaq ² akiqsruutigikkaŋa inġiġaan sivuniksriririmigun. Taamna akiqsruun aglausimaruq ipqitchuani makpiġaaŋani. ³ Tusraayugaallautaq uqaqtuq Agaayyutim iġniŋagun, Jesus Christ-kun atannaptigun. Piqutigiplugu iñukmiqnisaulha anirurq kiñuviagiplugu David-ŋum, ⁴ aasiñ piqutigiplugu agaayyutmiqnisaulhalu. Agaayyutim anjipkaqmagu ilaan tuqulhaniñ uqautinġai iñupayaat nalupqinañlikun Jesus Iġniġniñiplugu suli qaitchiñiplugu sanġiñi ilaanun. ⁵ Uumuuna Christ-kun Agaayyutim iluaqutigaŋa piksraqtaagipluŋa uqqrtaqtutqupluŋa sivulliquplugich iñuich iluqaani nunami ukpiqsriħksraŋatnun suli tupiksriħksraŋatnun. Taamna savaagigiga Christ-mun. ⁶ Ilipsi ittuanu Rome-mi tuqħukkaupmuisri pigitqupluŋa suli Jesus Christ-mun. ⁷ Aglaktuŋa uumiŋa tuyuqsriugamik iluqapsitñun Rome-mi ittuanun. Agaayyutim piqpagiplusri tuqħukkaġigaasri ipqilħusri iñugisrukħusri. Agaayyutimtuq Aapapta suli atannapta Jesus Christ qiniqtilaŋniġlisli iluaqutriħmiñnik suli qaitchiħusri qiniuiñnamik.

Quyalıq

⁸ Sivulliuplugu quyyatigigiga Agaayyutiga Jesus Christ-kun pisigipluŋa. Iñuich nani-payaq nunami uqaġigaat kamaŋaqtuq ukpiqsriħqsi. Taatnaqħu quyagiga Agaayyun. ⁹ Agaayyun savautigiga iluqaaniñ uummatimniñ uqautigikapku tusraayugaallautaq iġniŋagun. Agaayyun ilisimaruq taiyuliġa ilipsitñik agaayupayaqama. ¹⁰ Agaayyuruŋa tikillaŋniġuħkuŋa ilipsitñun. Atuummigiŋisruq Agaayyutim pitqukpaŋa. ¹¹ Qiniġillapiġipsi qaitchisukħusri irrutchim aatchuutaanik sanġiħsritqupluŋa. ¹² Itnaami, ikayuutirukħsraurugut avatmun ukpiqsriħkun pigikkaptigun. Ukpiqsriħlapsi ikayuġisigaŋa suli ukpiqsriħiġma ikayuġisipmigaasri. ¹³ Aniġatumaan, ilisimatquġipsi uumiŋa. Iñuġiaktuami ag-ġiġumagaħuagħuagħuŋa ilipsitñun quliaqtaugħkuŋa, qiniħtilasiluŋa ukpiqsriħuanik sayyisilaagħtuanik suli killiġirauruanik annautauruanik atriħluġu suraġaħiġa atlani nunani, agħaan piñġitħaqtuŋa. ¹⁴ Savautirakħsraġiġitka iluqaiŋa iñuich, ilisimaruatlu naluruatlu, puġiħsuatlu puqitħuatuŋa. ¹⁵ Taatnaqħuŋa quliaqtaugħsullapiġiġa tusraayugaallautaq ilipsitñun ittuanun Rome-mi.

Tusraayugaallautaq Sanġiħaqtuq

¹⁶ Nalupqisruutingiħlapiġiġa tusraayugaallautaq atakkii sanġiġiġaa Agaayyutim. Taavrumuuna sanġiħkun ilaan anniqsuġaa kisupayaq ukpiqsriħuq [Christ-miħ], sivulliuplugich Jew-ħuruat sulipsuq Jew-ħunġitħuat. ¹⁷ Taavruma tusraayugaallautam sagviġniġaa Agaayyutim nalaunħasriħpaiħa iñuħnik iñmiñi. Agaayyutim nalaunħasriħpaiħa iñuħnik aullaġniħruq suli isrukħitħaaħhuni ukpiqsriħkun, agħlausimaruatun Agaayyutim makpiġaaŋiñi, “Iñuk nalaunħasriħkakkauruq ukpiqsriħiġmigun iñuħsiħruq.”

Iluqatin Iñuich Killuliħiraurut

¹⁸ Agaayyutim sagviġniġaa qilaħmiñ qanuq ilaan anasriħħuqsañiħha iluqaanik piġiħtħuanik suli nalaunħaitħuanik iñuich atukħaŋatnik. Iriġaat ilumutuuruq piġiħliħiħmiħtħuqun. ¹⁹ Tamanna ilisimanaqtuq Agaayyutim nalaunħaitħuqtuq iñuħnun takku Agaayyutim iħtħuġipkaġniġaa ilinħitñun. ²⁰ Taimakħaŋa Agaayyutim iñiħaluqitħniġich supayaat iñuich kanġisilħuġaat Agaayyutim agaayyutaħha suli qiniħlaplugi sanġiħaqtulaħa kamaŋaqtuamik isruħlaamik. Taatnaqħutin iñuich patchisikħraitħut. ²¹ Iħsimagaħuqħuq Agaayyun kamagiñġitħaat unniñ quyañġitħaat. Isrumaħat atuġmiñiħsuq suli isrumaŋich kanġisitħiħħutin taaqsiħniġai. ²² Uqaviġaaħutin isrumatuniplutin isrumatunġiħpigtut. ²³ Sukuħraġaat kamanalħa Agaayyutim tuquyumiñaitħuam, aasriñ simmiħiħtħuqtaam taamna kamañaiħ putqataħutin atriħun qiniħaliħnun tuquyumiñiħtħuqun iñukun tħmiuratanlu niġrutitanlu niħiġiatunlu. ²⁴ Taamna pisigiplugu, Agaayyutim pilitkai iñuich killiħisulħatnun. Iħniħ killuħsaqtaurut malikħuġich piġiħtħuat kiħpiġniħuġitħit aasriñ atugaġiħlugich timiħiħkħiħ kanħuñuqħuakun avatmun. ²⁵ Simmiħiħtħuqtaam Agaayyutim ilumutuulħa sagħuqħuqtaamun suli putqataġviħiħlugich savautiħlugiħ sut iñuich iñiħtħaŋich. Agħaan putqataġviħiħiġiġaat savautiħluq Agaayyun iñiħsiħruq supayaanik, taamna Agaayyun quyaġirakħsraġalaqħiħ qanavak. Taatnaqħ. ²⁶ Taatnaqħlugich Agaayyutim iñuich pilitkai kanħuñuqħuakun kimmutaatnun. Aġnat simmiħiħtħuqtaam ilaħatniħiħ sayuħaħiħmun atugaġiħlugich timiħiħ atlanun aġnanun. ²⁷ Taatnatun aħutit nutqautiħlugiħ ilaħatniħiħ aġnamik agħaan piħaġuħniħsut atlanik aħutiniħ. Aħutit kanħuñuqħuakun sayuħaħatniħkut atlanik aħutiniħ, aasriñ timiħiħkaġmiħtħuqun akuqħuipmiñiħsut nalaħllugu anasriħħuqsañmiħ tamarrumuuna nalaunħaitħuakun

savaagmiktigun. ²⁸ Iñuich pigisrunqimatrurij ilumutun ilitchuqsriħksraq Agaayyutmik, Agaayyutim pilitkai qaayuğnaqtuamun isrummatmun. Taatnaqhutinj pigiiiqisruktut atuqtaksraqingisagmnik. ²⁹ Imaukkaqsriñiqsut qanusripayaamik nalaunnaitchuamik, pigiiiqiħigimiglu, kaviuğutiħigimiglu suli uumiksriħigimiglu, piqağuhigimiglu, iñuauqtuħigimiglu, anjayaħigimiglu, sagluuqtuaħigimiglu, suli isrummatinikhutinj pigiiitchuakun avatmun. ³⁰ Sañurrutiniqsut nipliuplutinj pigiitchuaniħ atlatigin, uumigiiutiplugu Agaayyun, arguanaplutinj, kamañağasrugiplutinj suli uqavikhutinj inmiktigun, pakikhutinj savaaqahiksraqmiktigun pigiiitchuamik, tupiksriñiqihutinj anjayaqaamiknik, ³¹ kanjigsilguitlutinj, tuniqsimatlatitlutinj, iluaqqutriñiqihutinj unniñ nagliksriñiqihutinj atlanik iñuñnik. ³² Agaayyutim nipliutiginigaa taatnatchich iñuich tuquruksrauniplugich. Iñuich taamna ilisimagaluğaata aglaan sivutmuutiniğaata pigiiiqiqiq, sulipsuuq anjiniqsut nalaunniplugich tamatkua pigiiiqiruat taatnatchisigun.

2

Agaayyutim Atanniqsuiħha

¹ Tavralli ilvich, kisuugaluağuvich, patchisiksraitcutin, atanniqsuqtauruatiin. Taatnamik atanniqsuqapkich atlat iñuich tuqutaksraquqtutin ilipnik, takku killiqipmiutin taipkunaatitun. ² Agaayyutim atanniğniğai iluqanjich killiqiruat, aasriñ ilisimagikput Agaayyutim atanniutaan nalaunñaħha. ³ Patchisigiragigisri killuliqiruat savaaqagaluajapsi nalaunñaitchuamik. Isumavisi annakksiniplurati atanniutaaniñ Agaayyutim? ⁴ Agaayyutim iluaqqutikkanasri suli anuqsrutiplusri, ilaan taqqigaluğaasri simmiquplugu iñuuniñiqisi aglaan suksraqingitichiksi uuktuğnağumiñaitchuaq iluaqqutriħha. Kanjisiñitpalukkiksi, Agaayyutim iluaqqutigaasri simmiquplugich uummatigikkasri suli mumiquplusri iñuuniñapsitniñ. ⁵ Aglaan uummatisi siquqtut iyagaqtun suli tigganarusri mumigunğitlusri. Taatnaqapsi anasriññuqsasriaksraqsi aglilaagiksi taivrumani uvlumi Agaayyutim sagviqpagu qinnautni suli atanniqsuğniaqpagich iñupayaat nalaunñaligimigun. ⁶ Agaayyutim akligisigaa iñupayaaq savaanğun iñuuniħhani. ⁷ Iñanjich iñuich savaaqagtuat nakuuruaniħ anuqsrukun piññaguktut kamañuataaniħ kamakkutmiglu suli tuquyumiñaiħigimik. Agaayyutim qaitchigisigai isruitchuamik iñuuhigimik. ⁸ Aglaan atlat iñuich inmiguaqtut ayakkugu maligutchiħksraqtiñ ilumutuuruamik. Taatnaqaminj malikkaat nalaunñaitchuaq, aasriñ Agaayyutim anasriññuqsagisigai qinnautmigun. ⁹ Ilaan sakignuqtutkisigai nagliksaaqtillugich pigiiiqiruat, Jew-ñunñaisa Jew-ñunğiniñaisalu. ¹⁰ Aglaan Agaayyutim qaitchigisigai kamañuamiglu, kamakkutmiglu suli qiniñniħamik tamatkua savaaqagtuat nakuuruamik, Jew-ñuruaniñ sivullilugu Jew-ñunğitchuaniñ. ¹¹ Uvvatakku Agaayyutim atanniqsuğisigai iñuich atisriługich.

¹² Iñuich maligutaksraqagtuat Agaayyutim qaisanjanik Moses-mun suli iñuich taavrumiñja maligutaksraqangitchuat iluqatiñ atirut killuqsagaminj. Tamatkua maligutaksraqangitchuat killiqirauplutinj piyaqquğniagtut. Taatnatuntuuq, tamatkua maligutaksraqagtuat killiqirauplutinj atanniqsuikkauniaqtut taavrumuuna maligutaksrakun. ¹³ Agaayyutim iñuich nalaunñasripchanğanğitichai tusraakamitrun maligutaksraq tupigigaluğnagu. Agaayyutim nalaunñasripchagağigai inmiñi kisanik tupiksripmata maligutaksram nipliutaaniħ. ¹⁴ Jew-ñunğitchuat piqanğitchuat Agaayyutim maligutaksraiñik tupigipmatrun tillisa maligutaksram nalupqinaiyagaħ maligutaksraqaħat isrummatmikni. Taamna ilumutuuruq maligutaksraqangitçhaluaqhutinj aglausimaruamik. ¹⁵ Qiniñqitağipmigaat kanjicsilaaqtiñ maligutaksram tillisaaniħ ilitchuğipkairuamik qauğrimmağiutillautagmikni nalaunñaruamik nalaunñaitchuamiglu. Ilaatni isrummataata patchitçhigağigaiħ suli ilaatni ilisimaraqtut patchisaunğiniñiplutinj. ¹⁶ Iluqatiñ nalunaqtuanjich iñuich sagvikkauniaqtut taivrumani uvlumi Agaayyutim atanniqsuaqsikpagich iñupayaat Christ Jesus-kun. Taapkuħ ilağigaich tusraayugallautam quliatuağikkağma.

Jew-ñuruatlu Maligutaksraqħu

¹⁷ Qanuğmi ilvich? Ilvich Jew-ñuniraqtutin, tunñaplutinj maligutaksramun Moses-ñun aglagikkanja suli uqavikhutinj qaninniplutinj Agaayyutmi ¹⁸ suli ilisimaniplugu Agaayyutim pisulħha suli ilitchuğiniplugu nakuunniqsrauruq takku ilisaqsimaplutinj maligutaksramik. ¹⁹ Nalupqisunğipiaqtusri sivulliqisrauniplusri qiniñitlaitchuanı suli qaumaksrauniplusri tamatkunani ittuani taagmi. ²⁰ Isumaraqtutin alğaqsrulħiħauplugich kinñanjaruat iñuich suli ilisautilugich tamatkua naluruat. Taatnaqhusri, piqaqapsi maligutaksramik, isrumaraqtusri ilisimaniplugu supayaaq suli piqağniplusri iluqaaniħ ilumutuuruamik. ²¹ Iisautirraqtusri atlanik iñuñnik. Suvaatami ilisautriñitpisi ilipsitniħ? Uqautiragigisi atlat tigliktuqunğitlugich. Suvaatami tigligaqpsisi? ²² Nipliğaqtusri atlat sayunatqunğitlugich, aglaan ilipsi atuğaqpsisi taatnatun? Ilipsi uumiksriplusri aanguaniħ, aglaan tigligaqpsisi agaayyuviniñitniħ? ²³ Uqavikkaluatqusri piqağniplusri Agaayyutim maligutaksranjanik, aglaan kamagitlaitchiksi

Agaayyun navikapsiun maligutaksraña. ²⁴ Aglausimaruq Agaayyutim makpigaañiñi itna, “Jew-nungitchuat uqamaqhuutigigaat Agaayyutim atqa pisigiplusri Jew-nuruasri.”

²⁵ Jew-nuruani nalunaitmiutchiqsimalipsi ikayuutigigaasri tupigigupsiuñ Agaayyutim maligutaksraña. Aglaan tupigingitchupsiuñ Agaayyutim maligutaksraña atrinurusri Jew-nungitchuatun, iñuktitun nalunaitmiutchiqsimaitchuatitun. ²⁶ Jew-nungitchuat nalunaitmiutchiqsimaitchuat atuigumij maligutaksram atunakkañanik atrinurut iñuktitun nalunaitmiutchiqsimaruatitun. ²⁷ Taatnamik iñuich nalunaitmiutchiqsimailaat timimiktigun aglaan tupiksriuat maligutaksramik patchisiquitiniagaasri killiqirauniplusri nalunaitmiutchiqsimaruani. Ilipsi Jew-nuruani piqagaluagtusri aglausimaruamik maligutaksramik aglaan navguğağigaasri. ²⁸ Iñuk Jew-nungitchuq pisigiplugu nalunaitmiutaqalha timimigun. Iñuk animakami Jew-nupluni sulii malihñaqami Jew-nuruat piłgusriñitfik ilagitlaitchaa Agaayyutim iñuksraqtaagmiñun. ²⁹ Aglaan iñuk Jew-nupiaqtuq kamaksritaturuaq Agaayyutimik ataramik. Jew-nupiaqtuq iñuuruq nalaunñaruakun sivuğaani Agaayyutim. Taatnasriq iñuk nalunaitmiutaqagnañiqsuq uummatmiñi savaagikkañagun Ipqitchuam Irrutchim. Aglausimaruq maligutaksraq savalguitchuq taatnatchimik. Taatnasriq iñuk quyyasriusriagağisuruq Agaayyutimñi, iñungilaaniñ.

3

¹ Jew-nuruatmi piqagnañiqpat sumik atlat iñuich pigingisañatnik? Anniqsuğaiaqapat nalunaitmiutchiğimiktigun? ² Aa, Jew-nuruat atqunaq piqagtut. Sivulligmi, Agaayyutim qaitchiñigai Jew-nuruat uqaligmiñik Moses-kun. ³ Ilumutuuruq ilañich Jew-nuruat tuniqsimangijhat Agaayyutmun. Jew-nuruat tuniqsimailhata nutqaqtikisivaun Agaayyutim tuniqsimalha? ⁴ Qañaa! Agaayyun sagluuyumiñaitchuq iñupayaat ukpiqnanğitchaluaqtitlugich. Aglausimaruq Agaayyutim Makpigaañani,

“Agaayyuuñ, nalaunñasuurutinli uqaligikkapkun.

Akimayumuutinli iñuichunniñ uqagaluamata nalaunñaniñiplutin.”

Psalm 51:4

⁵ Ilañich iñuich killukun uqaguurut itna, Uvagus killuqsagupta qiiñiqtinnağivut iñuich Agaayyutim nalaunñahaniq, uqaghutin killiqiruni nakuuniplugu. Tarrasuli, uqaginiaqpsiuñ Agaayyun nalaunñaniñilugu anasriññuqsagamisigut pisigilugich killuqsautisi? ⁶ Qañaa! Agaayyun nalaunñaniñniqpan, qanuqhumni atanniqsulhiñavagich nunam iñui? ⁷ Killiqiğma sagviqpagu Agaayyutim nalaunñalha sulii nangaqtillugu, suvaatami atannikkauniqpiq lillaa uvaña killuliqiruaq? ⁸ Taamna ilumutuunniqpan, Killuliqita iñunñun nangapsaaqulugu Agaayyun. Iisautringitchuna taatnatchiñik saglunik, aglaan ilañisa iñuich pasiragaatigut ilisautriñipluta taatnatchiñik. Agaayyutimli nalaunñaruakun anasriññuqsagñağai tamatkua iñuich.

Iluqatin Iñuich Nalaunñaruñitchuq

⁹ Taatnaqhuta uvagus iluatlukpisa Jew-nungitchuaniñ? Qañaa! Uqaaniktugut iñupayaat Jew-nugaluagumij Jew-nungitchaluağumij analatiqalhat killuqsautmun. ¹⁰ Agaayyutim Makpigaañani aglausimaruq,

“Iñuitchuq nalaunñaruamik, atautchimikunniñ nunam iñupayaañani.

¹¹ Iñuitchuq atautchimikunniñ kanjiqsimaruamik.

Iñuitchuq pakkiaqagtuamik Agaayyutmik.

¹² Iluqatin tunutkaat Agaayyun, iluqatin tammaqhutin killuqsautmi.

Nalliat savaaqanğitchuq nakuuruamik,

atautchimikunniñ.

Psalm 14:1-3; 53:1-3; Ecclesiastes 7:20

¹³ Iggianjich atriqaqtut anmaruanik iluviğnik.

Atuğaat uqatin uqaghutin sagluuqtuanik,

Psalm 5:9

uqahinijich atriqaqhutin nimigiam tuqunañatun,

Psalm 140:3

¹⁴ qanijich immaukkaqhutin uqapiluuutinik uqamaqhuutiniglu,

Psalm 10:7

¹⁵ ataramik tuqutchiñhiñaanuplutin iñuñnik,

¹⁶ napmun aullaqamin piyaqquñiaqhutin iñuñnik

sulii sakiqniyuqtitchiplutin.

¹⁷ Iłitchuğingitchaat qanuq iñuuniaħksraqtin qiiñiñakun.

Isaiah 59:7-8

¹⁸ Piitchuq taluqsriğimik Agaayyutmik iluqanjitñi.”

Psalm 36:1

¹⁹ Pakmapak ilisimagivut una, Agaayyutim maligutaksraña qaisana Mosesmun analatçhiruq iñuñnik aatçuusriaqagtuamik taavrumiña maligutaksramik. Tarra kiñapayaq patchisiksraqagumiñaitchuq tupigingijğimigun maligutaksramik, ilipsiunniñ. Aa, Agaayyutim patchisiquitigisigaa iñupayaq nunami atanniglu.

²⁰ Taatnamik kiñaanñiñ nalaunñasriyumiñaitchuq Agaayyutmi maligutchiñhiñaligimigun

maligutaksram atuqukkanjanik, atakkii maligutaksram qiiñiqtiñhiññağagığaatigut qanutun killuqsaqtilaaptiknik.

Qanuq Agaayyutmun İñuich Nalaunjasripchalhat

²¹ Aglaan pakma Agaayyutim sagviğniğaa qanuq iñuich nalaunjasripkaqtılaaña inmiñi, piqutiginaiğlugu maligutaksraq. Agaayyutim uqautigigaa inilğaanimma aglausimaruakun maligutaksrakun suli sivunikisriqiritigun. ²² Agaayyutim iñuich nalaunjasripkağniğai inmiñi ukpiqsriñhatigun Jesus Christ-mik. Taamna ilumutuuruq iluqaitiñ tunñajıaqtuani Jesus Christ-mik kisianik. İluqatın iñuich atirut: ²³ atakkii inupayaat killuqsagniqsut, aasriñ ayuqlugu Agaayyutim kamanautaa. ²⁴ Aglaan Agaayyutim iñuich nalaunjasripchagağigai inmiñi ihuaqutiriğimigun aatchuutauplugu. Nalaunjasripchagai Jesus Christ-kun tasuqamigich killuqsautmiñ. ²⁵ Tarra Agaayyutim qaitchaa iğniñi tuqquqtuplugu aasriñ maqipkaqlugu auna akılıqsaqługich killuqsautipayaanjich iluqaisa ukpiqsriuat. Taamna piñiğaa qiiñiqtitçhuklugu nalaunjaruañi natqigutiriğimigun killuqsautipayaanik, taputiplugich killuqsautinıtñik iñuich inuuruat inilğaan Christ tuqunaiññaan. Agaayyutim anuqsrupluni anasriñjuqsangıtçhai pisigiplugich killuqsautınıç. ²⁶ Taavrumuuna Agaayyutim sagviğniğaa paknapak nalaunjalaaani suli nalaunjasripchaisilaani inupayaanik ukpiqsriuanik Jesus-mik.

²⁷ Taatniinniçman, uqavigaagutiksraipiaqtugut. Suvaata? Takku nalaunjasriyumiñaitçhugut Agaayyutmi tupigiguptigu maligutaksraña, aglaan nalaunjasriraqtugut ilaani ukpiğiguptigu Christ. Ukpiqsriñhum nutqaqtitkaa iluqaan uqaviñiq. ²⁸ Takku ilisimarugut inuk nalaunjasripchakkautilaanjik Agaayyutmi ukpiqsriñikun Jesus Christ-mun, maligutçhiqmiguunğitçhuaq maligutaksramik. ²⁹ Uvva Agaayyun Jew-nuruat kisimin? Agaayyutigivatrun? Agaayyutiginimivatrun Jew-nunğitçhuat? İlumun ilaa Agaayyutigipmigaat Jew-nunğitçhuat. ³⁰ Agaayyutiqalhiññaqtuq atautçhimik. Agaayyutim inupayaat nalaunjasripkağisigai ilaani pisigilugu ukpiqsriñhat, Jew-nuruat nalunaitmiutçhiplutin suli Jew-nunğitçhuat nalunaitmiutçhiñğitçlutin. ³¹ Uvmani suksraunğiñiaqpisigu maligutaksraña Agaayyutim malikkaptigu ukpiqsriñikuagıaq? Qanaal Ukpiqsriñhum ilumun atuumpaktağaa maligutaksram atuqukkanja.

4

Abraham-ñum Atrikusrautaulha

¹ Abraham, sivilliuuruq Jew-nuruapayaanun, urrakusrautigilakput inunmun ukpiqsriğimigun nalaunjasripkakkauramun Agaayyutmi. ² Nalaunjasripkağniğumi Agaayyutmi savaağmıgun tarra uqavigaagutiksraqağayaqtuq, aglaan uqavitçhaitçhuq sivuğani Agaayyutim. ³ Agaayyutim makpiğaiñiñi aglausimaruq, “Abraham ukpiqsriurq Agaayyutmik aasrii Agaayyutim akuqtuğaa piqutigiplugu ukpiqsriñha nalaunjasripkakkaupluni.” ⁴ Inuk savakami akılıusiaqagaqtuq. Akılıusiaña aatchuutaunğitçhuq aglaan akılıkkauraqtuq savaağmıgun. ⁵ Inuk nalaunjasritçhaitçhuq Agaayyutmi savaallautagmıgun, aglaan inuk ukpiqsriğumi Agaayyutmik nalaunjasripkairuamik agaayyutailaamı inmiñi. Agaayyutim akuqtuğagıaa taavruma ukpiqsriñha aasrii nalaunjasripkaqlugu. ⁶ David-ñum uqautigipmiñiğaa inuk ilumun quvianamiuniplugu Agaayyutim nalaunjasripkaqmıgu savaallautagmıguunğitçhuaq. İtnağniqsuq,

⁷ “Quvianamiurut tamatkua

nalaunjaırrutinıçh Agaayyutim natqigutipmagich
suli killuqsautinıçh matupmagich.

⁸ Quvianamiuruq inuk

atangun isrummatıngısana killuutiqağlugu.”

Psalm 32:1-2

⁹ Taamna quvianamiuñiq itpa kisiitñun tamatkunıña nalunaitmiutçhiqsimaruanun? Naagga! İtmiuq tamatkunıña nalunaitmiutçhiqsimaılaanun. Uqautigianikkikput Abraham-mun ukpiqsriñiplugu Agaayyutmik, aasriiñ piqutigiplugu ukpiqsriñha Agaayyutim akuqtuğniplugu nalaunjasripkakkaupluni. ¹⁰ Agaayyutim akuqtuğniqpaun Abraham sivuagun naaga aquagun nalunaitmiutçhiñhan? Agaayyutim akuqtuğniğaa Abraham sivuagun nalunaitmiutçhikkaunaiññaan timimiñi. ¹¹ Abraham nalunaitmiutçhikkaunıqsuq aquvatigun. Nalunaitmiutçhiñha ilitçhuqquataunıqsuq Agaayyutmun nalaunjasripkakkaujanıktılaaña pisigiplugu ukpiqsriñha. Taatnaqlugu Abraham aapagıgaat iluqatın iñuich ukpiqsriuat nalunaitmiutaiññağmıñ suli akuqtukkaurat nalaunjasripkakkauplutin Agaayyutmi. ¹² Abraham aapagıpmıgaat tamatkua nalunaitmiutçhiqsimaruat. İluqagmıñ nalunaitmiutçhiqsimaruat timiñhiñamiktıgun kinjuviağınğitçhai Abraham-ñum, aglaan kisiisa tamatkua ilaan kinjuviağigai tunjaruat Agaayyutmik atriplugu aapagıkkavut Abraham nalunaitmiutçhıgaluqaani.

Agaayyutim Akiqsruutaa Akuqtukkauruq Ukpiqsriñikun

¹³ Abraham kiñuviaġikkaniġu akuqtuirut akiqsruutmik paitchaktaaqtilaaksrajanik nunamik. Aglaan akuqtunġitchaa taamna akiqsruun pisigiplugu tupiksriġi maligutaksrajanik Moses-ġum aglaaġikkajanik, aglaan akuqtuġaa akiqsruun Agaayyutim nalaunġasripchaqmagu pisigiplugu ukpiqsriġi. ¹⁴ Uvvaami iñuich akuqtuitlaniqkata Agaayyutim akiqsruutaanik maligualġimiktigun atuqkkanat maligutaksram, tarra ukpiqsriġi suutnaunayaiñiqsuq aasriiñ Agaayyutim akiqsruutaa suutnaunġilluni. ¹⁵ Maligutaksram itqaqtitkaa Agaayyutim anasriñnuqsuqauutilaana iñuġnik tupiksriġi aitchchuanik maligutaksrapayaamik. Takku iñuich maligutaksraitñaminj tupiksriġi ġirrutiksramik piitchut. ¹⁶ Taatnaqhutin iñuich akuqtuġaġigaa Agaayyutim akiqsruutaa ukpiġutiaqaminj, aasriiñ taamna akiqsruun ilaan aatchuutigigaa akiġilluni iluauqturriġimigun. Agaayyutim akiqsruutaa akiitñami, iluqaġminj qitungaġikkanaat Abraham-ġum akuqtuħiñiugaat. Akiqsruun taamna inġiñiñiqsuq kisiiñiun Jew-ġuruanun maligaqtuat maligutaksramik. Itmiuq atlapayaanan ukpiġutiaqatunan Abraham-tun. Ilaa aapagigikput. ¹⁷ Aglaksimalħatun Agaayyutim Makpiġaanani, "Aapagiuqtitkikiñ iñuġiaktuanun iñuġnun." Abraham ukpiġigaa Agaayyutim iñuupchaitħaruq tuqunjanik suli taiyuiruq sunik inġitchchuanik ġipkaġuġich. ¹⁸ Abraham ukpiqsriġuq niġiugaqaqħuni niġiunaġumiñaitħaluanaan aapagiliutinayagñilugu iñuġiaktuanun iñuġnun, takku nipliusriaqaqħuni, "Kiñuviatin iñuġiaksisurut." ¹⁹ Abraham-ġum ukpiqsriġha Agaayyutim sayaiqsingñiñiqsuq isrumagaluanġaġmi timini tuquniplugu, takku tallimakipiaġuyasripluni aasriisuli aġnaat Sarah qitungitlailuni. ²⁰ Ukpiqsriġhan unifiñiñiġaa. Ilaan arguaqtunġiñiñiġaa Agaayyutim akiqsruutaa. Ukpiqsriġha sayaktusriġaagñiqsuq, aasriiñ nangaqħu Agaayyutim. ²¹ Nalupqiginġillapiaġniġaa Agaayyutim atuumapkaġniqaqtilaana akiqsruusriġikkani. ²² Taatnaqhuni Agaayyutim akuqtuġniġaa Abraham nalaunġasripkakauplugu inġimiñi pisigiplugu ukpiqsriġha. ²³ Aglaan tamatkua uqaħich Agaayyutim Makpiġaanani Abraham nalaunġasripkakauniplugu ukpiqsriġhagun aglakkaunġiñiñiqsuq kisanik piqutigiplugu Abraham. ²⁴ Tamatkua uqaħich aglakkaunġiñiqsuq uvaptikun. Agaayyutim akuqtuqmiġaatigut nalaunġasripkakaupluta ukpiqsriġiptigun. Ukpiġigikput Agaayyutim anġipkairuq Jesus-mik Atannaptiknik tuquliġimiñi. ²⁵ Jesus tuqukami akiġiñiġai navġiġipput aasriiñ anġipkakkaukama tuquliġimiñ nalaunġasripkaġniġaatigut Agaayyutmi.

5

Qiñuiġutikkauġi Agaayyutmi

¹ Taatnamik nalaunġasripkakaupluta Agaayyutmi ukpiqsriġiptigun qiñuiġutikkaurugut Agaayyutim atannaptigun Jesus Christ. ² Ilaan anmaġniġaa utlautiħksraqut Agaayyutimun aasriiñ pakma ġiħchuqsriħluta iluauqutaanik. Quviasrukħta quyagikput Agaayyutim ġaliutiħksraqut kamanautaan iħaatinġun. ³ Uvvasuliuna, quviasruutigiġimigikput sakiġniħiptigun, ġiħsimaplugu sakiġniġutit anuqsrusriħkaqħuta. ⁴ Anuqsruħi tikiurirruq Agaayyutim iluaksriħhanik, aasriiñ ilaan iluagigumisiġut niġiugaqaqħuq. ⁵ Aasriiñ niġiukkam qariqtaqtinnianġiħtaatigut, takku Agaayyutim aatchuġaatigut ġpqiħchuaq ġrutchimik, aasriiñ taavrumuuna qiñiqtitkaatigut qanun piqpagillapiaqtilaaptiknik.

⁶ Uvaptiknik ikayugumiñaiħiaqtitluta piviksraq nalautitman Christ tuqutigai agaayyutailaani. ⁷ Nallipsaunniñ tuqutisunġianġitchaa anniqsuqsuqħuq atla iħuk. ġaatisamma iħuum tuqutinaġaluaqpalukkaa nakuuruq iħuk, ⁸ aglaan Christ tuqutigiħaatigut killuliġiraupkaqħuta. Taavrumuuna Agaayyutim qiñiqtitkaa piqpaksiħlapiħi uvaptiknik. ⁹ Nalaunġasripkakaaurugut Agaayyutmi augikkanaġun Christ-ġum tuqutaupman. Taatnaqhuta nalupqisunġipiaqut Christmun annautiniaqtilaaptiknik Agaayyutim qinnautaan iħ uvlumi atannġiħmi. ¹⁰ Uumigiraupkaqħuta Agaayyutmi ilaan qiñuiġutigaatigut inġimiñi tuqutaħhagun iġniġmi. Pakma Agaayyutim ġlauraagiliutipmatigut nalupqinaitchchuanik annautigisigaatigut iġniġmi iħuħhagun. ¹¹ Uvvasuliuna, pakma quviasruutigiħlapiagikput Agaayyutim atannaptigun Jesus Christ qiñuiġutirruakun uvaptiknik Agaayyutmun.

Adam-lu Christ-lu

¹² Killuqsauñ tikiumaniqsuq iħupayaanun takku iħuqqaq Adam killuqsauq suli pisigiplugu killuqsautaa tuquliġ tikiuamapmipluni iħupayaanun. ġluqatin iħuich tuquruk-sraġuñiqsuq takku iluqani iħuk killuutiniktuq. ¹³ Iħupayaat iħuuruat killuqsuqniqsuq Moses-ġum akuqtunġiħaannunniñ maligutaksramik Agaayyutmiñ. Aglaan Agaayyutim iħuich patchisaunġiħchai killuqsautikun takku piqanġitlunġisuli Agaayyutim maligutaksrajanik. ¹⁴ Adam tuquniqsuq tupiksriħiġitluni Agaayyutim tillisaanik. Iħupayaq Adam-miħaġlaan Moses-mun tuquruksraunġisq. Aglaan tuquruksrauruttuq killuqsanġiħchaluanaġminj taatnatun Adam tupiksriħiħmatun. Adam atriqagñiqsuq Christ-mik agġiqsuksraurumik sivuniksrami. [Aglaan Adam tuquliġmik piħkaipman Christ iħuħliqaqtiħchiruuq.] ¹⁵ Aglaan

Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa atriqangitchuq Adam navguilhatun. Iluqatin iñuich tuqurur pisiqiplugu atautchim iñuum navguilhagun. Aglaan Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa iluaqquataagun atautchim iñuum Jesus Christ-ñum kamanatluktuanuruq [navguilhananiñ iñuum Adam]. ¹⁶ Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa atlauruq atautchim iñuum killuqsautaananiñ. Takku aquaagun atautchim killuqsautaan tikiumaruq atanniqsuñiq iluqaitñun tuqquatsraqñuñiplugich. Aglaan aquatigin kisiññaitchuat killuqsautit tikiumaruq Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa iluqaitñun nalaunñasipkañniplugich. ¹⁷ Atausriq iñuk killuqsasñiqsuq aasriiñ piquitigiplugu ilaan navguilha tuquñiq umialiktun añalatchiasirur iluqaitñik iñuñnik. Aglaan qanutun kamanatluktigiva savaaqalha atautchim iñuum Jesus Christ! Iluqatin iñuich Agaayyutim nalaunñasripkakanji inñimiñ kamanatuakun iluaqqutriñigimigun añalatchigisirur umialiktun iñuunialigimikni uumuuna Jesus Christ.

¹⁸ Tarraami, piquitigiplugu atautchim iñuum navguilha Agaayyutim tuqquatsraqñuñigaiñ inñupayaat. Taatnatuntuuq piquitigiplugu atautchim iñuum nalaunñaruam savaañja Agaayyutim qaiññigaiñ natqigutriñiglu killuqsautinik iñuñiglu inñupayaanu [ukpiqsirruanun]. ¹⁹ Atausriq iñuk tupiksriñgitluni Agaayyutim, taatnaqhutin inñupayaat killuligirigutut. Aglaan atautchim iñuum tupigiplugu Agaayyutim, taatnaqhutin inñupayaat nalaunñasripkakaugisirur.

²⁰ Agaayyutim qaitchiñigaa maligutaksraña Moses-kun. Taavrumuuna iñuich ilitchuñigiragigaa qanutun killuqsautilaaqtin navguilñigmiktigin Agaayyutim maligutaksraña. Aglaan killuqsautun iñugiaksitmutkman Agaayyutim iluaqquataa iñugiaksitmutlukuq. ²¹ Tarrali killuqsautun añalatchipluni tuquñikun, aglaan Agaayyutim iluaqquataa añalatchirur nalaunñaruahikun tikiutitluta iñuñigimun Jesus Christ-kun atannaptigin.

6

Tuqunaruq Killuqsautmun Aglaan Iñuupluni Christ-kun

¹ Taamna taatniitman, killuligutituañtuksrauvisa qiniñiqitqachlugu qanutun Agaayyutim iluaqqutriñigiqtilaaña? ² Qañaa! Ukpiqsirigupta Christ-mik tuqunaruq killuñmun. Qanuñta iñuunnaqtuññagisiñiqpisa killuñmun. ³ Puuyugñiqpisi, iluqata paptaakkaukupta Christ Jesus-ñum atqagun piqsariutirugut ilaan tuquñhanun. ⁴ Taatnaqhuta paptaakkaukupta iluqigataurugut Christ-mi aasriñ piqsariutipluta tuquñhanun. Aasriñ Christ-tun anjipkakkauruutun tuqunaruaniñ kamanautiqahuni sanñiagun Aapauruam, uvaguttuuq akuqtuñrut nautauruam iñuñigimik iñuuruksraupluta taavrumuuna.

⁵ Takku piqsariutipluta Christ-ñum tuquñhanun paptaakkaukupta, taatnatun piqsariutigisipmiugut anjipkakkauhani iñuunnañguta. ⁶ Iñisimagikput una, Christ kikiaktuutrikkaupman iñuñigruapput kikiaktuutraugataurur ilaani, sanñia killuqsautim piyaququpplugu, savaktaagrutqungñiguta killuñmun. ⁷ Kiriñapayaq tuquruq añalatingiñuuruq killuqsautmun.

⁸ Ukpiqigikput tuquqataukupta Christ-mi iñuqataugisiñiñipluta ilaani. ⁹ Iñisimagikput Christ anjipkakkauruq tuqunaruaniñ tuqquqtikkumiñiñiñiñi. Tuquñhmun añalataiñigaa. ¹⁰ Christ tuqukam iñuñiqsuq atausriñgiahuni akiñisukhugu sanñia killuqsautim. Pakma iñuuruq, iñuutuiñiqahuni Agaayyutim. ¹¹ Ilipsiñiasriñ isrummatigiruksraurusri ilipsitñik tuqunaruatun ililusri sanñianun killuqsautim aasriñ iñuulusri Agaayyutim uumuuna Christ Jesus-kun.

¹² Taatnağusri killuqsautmun añalatinagich timigikkasi maani nunami. Añalatinagu pisugruahipsitñun. ¹³ Atusruñaqnagich sulliñgi timigikkapsi savaktillugich nalaunñaitchuam. Aglaan qaitchisitchi ilipsitñik Agaayyutim iñuktitun anjipkakkauruutun tuqunaruaniñ sulipakma iñuuruatun Christ-mi. Añalatinagichin sulliñgi timipsi Agaayyutim, aasriñ itugumausri nalaunñaruam. ¹⁴ Killuqsautim añalataiñigaañi takku iñuñgitchusri tupiksriñigimun maligutaksramik aglaan iñuurusri Agaayyutim iluaqquataagun.

Savaktaagrũthla Nalaunñaruahigimun

¹⁵ Qanuñisifiñiqpisa? Pakma iñuñgigsugut tupiksriñiñiptigin maligutaksranik Moses-ñum qaisañanik aglaan iñuuruq iluaqquataagun Agaayyutim. Taamna pisiqiplugu killuqsauraaqtuksrauvisa? Qañaa! Killuqsautuksrauyumiñaitchugut. ¹⁶ Iñumun ilisimagiksi una, qaitñapsi ilipsitñik kisumun savaktaagrugutursi taavrumuñja. Tupigiraksraqñigiksi taamna iñuk sulitaniñigiksi. Tupiksriñipsi killuqsautmik tuqupkañigisaasri. Aglaan tupigikapsiñu Agaayyutim ilaan nalaunñasripchagañigisaasri inñimiñ. ¹⁷ Qañiqsuami savaktaagrugikkasri killuqsautim, killuñmik añalatiqahusri. Aglaan quyanagtuq Agaayyutim, pilapiahusri tupigigisri ilisauttuaurat ilipsitñun. ¹⁸ Aasriñ annaktitauñanikhusri killuqsautmiñ savaktaagrugutursi pakma nalaunñaruahigimun. ¹⁹ Uqautigigiga savaktaagrũliq uqahñik kanjqsifaqtuanik takku kanjqsimmagiksitquplusri. Qañiqsuami qaisimapmatun ilipsitñik savaktaagrugipkañusri killuqsautmun sulit killuligimun, taatnatuntuuq pakma qaitchuksraurusri ilipsitñik savaktaagrugipkañusri

iñuuniahiñmun nalaunnaruahikun iluqnaughusri Agaayyutmun. ²⁰ Qaanjqsuami savaktaağruunŋapsi killuqsautmun iñuuniaitlaitchusri nalaunnaruahikun. ²¹ Savaaqaqtusri pigiitчуаник аасриñ taatnatchim iñuutchim pakma kannjgilikkapsi anniqsungitchaasri aglaan tikiutrirraqtuq tuquhigmik. ²² Aglaan pakma annaktitaunjaniktusri killuqsautmiñ savaktaağruliutiplusri Agaayyutmun. Iluqnaughusri ilaanun savaaqaqlasrirusri akuqtuiyunaqtuamik Agaayyutmun аасриli Agaayyutim akiliññaiağasri isruitchuamik iñuuhigmik. ²³ Kiña killuqsaqtuuq akuqtuiruq killuqsautim akiliññaiañ—tuquhigmik. Aglaan Agaayyutim akiilaq aatchuutigigaa isruitchuaq iñuuhiq tamatkunŋa atausrinŋuqatauranun Christ Jesus-mun atannaptiknun.

7

Atrikusraun Ilaqatnilikun

¹ Aniqatiut, iluqasri kanjqsimagiksi maligutaksraq Moses-ŋum aglaağikkaŋa. Iļisimapmigiksi maligutaksramun aŋalalħa iñuk iñuusrugaŋŋağmi. ² Uvvaami taamna urriqsruutaupmiuq, ağnaq nayuutigisiruq maligutaksrakun aŋutmikni iñuunigtutilaŋani. Aglaan aŋutrin tuqukpan ilaqatnitqilhiñauruq tuvraqlugu maligutaksraq. ³ Aglaan ilaqatnikkumi atlamik aŋutmik uifni iñuunŋaan, maligutaksram nipliutigigaa sayuŋaruŋuniplugu. Aglaan aŋutrin tuqukpan ağnaq ilaqatnitqilhiñauruq. Taatnaqhuni ilaqatnikkumi atlamik aŋutmik uifni tuquanikpan patchisaitchuq maligutaksramiñ.

⁴ Aniqatiumaan, taatnatun itmiuq ilipsitñun. Christ tuqupman, tuquqatigiruaton pigiksi, аасриñ aglausimaruat maligutaksrat aŋalanğiğasri. Pakma pigiliutiipkaqtusri atlamun. Pigiliutigaasri aŋitqiksitaauruam tuquhigmik. Tarraasriñ iñuuruksaurusri Agaayyutmun savautilugu. ⁵ Qaanjqsuami iñuusrugaŋŋapta kanjqruaqtakun pisuğruakipta aŋalatağigaa timigikkaqput pisigiplugu maligutaksraq. Tarra savaaqaqtugut savaktaksraqiŋisaptiknik maligulugu maligutaksraŋa Agaayyutim. Suragaļipayaapta tikiutigaatigut tuquhigmun. ⁶ Pakma patchisaikkaurugut maligutaksramiñ, аасриñ tuquaruaton ilħuta maligutaksramun isiqtağiğipluta qaanjqsuami. Taatnaqhuna pakma savautiŋitchikput Agaayyun utuqqakun aglausimaruakun maligutaksrakun, aglaan pakma savautiaqsigikput Ipqitchuakun Irrutchikun iñuunŋapta nutauruamik iñuuhigmik.

Maligutaksrağlu Killuqsauñlu

⁷ Isrumavaluktusri nipliğnipluŋa killuqsauñlu maligutaksrağlu atiniplugik taapkuak. Taatniŋitchuq. Aglaan maligutaksrakun kanjqsigiga killuqsautim qanuutautilaŋa. Nalunayağiga kaviuğutiliq maligutaksram nipliutigingitpagu nalaunŋaiñniplugu itnautauruq, “Kaviuqnak.” ⁸ Aasrii killuqsautim pisaasruqsipluni atuqtitkaqsipluŋa taavrumaŋa tillitmik sulı qanusripayaamik nalaunŋaitчууamik. Aglaan maligutaksraitman killuqsauñ sanjiksraitчуuq. ⁹ Iñuuniağuuğaluaqtuami maligutaksraļlaakun ilħichuğigaluaqnağ maligutaksraq. Aglaan maligutaksram ilħichuğipkaqmagu tilliñ taraknaağlaan killuqsauñ uummatiaqsirusuq. Taatnaqluŋa iñuutichikun tuquruŋa. ¹⁰ Tilliñ tikiutriruksraqtuuq iñuuhigmik uvaŋnun tikiutripiaqtuq tuquhigmik. ¹¹ Killuqsautim kinnipluŋa tillisikun tuqupkagaŋa iñuutichikun. ¹² Tarra aglausimaruq maligutaksraq ipqitchuq. Taatnatuntuuq tilliñ ipqitchuq nalaunŋapluni nakuuplunilħu.

¹³ Itnautauñqami? Qanusrim nakuuruam tikiutiniqpaŋa tuquhigmun? Qaŋaa! Killuqsautim atuqlugu nakuuruq [tilliñ] tuqupkagaŋa. Taamna atummiruq uvaŋnun qifiŋiqqupluŋa qanusriutlaŋanik killuqsautim. Tilliñ qifiŋiqtağigaa killuum pigiiļlapiaqtilaŋa.

Aŋuyaktuiñaiq Killuqsautmik

¹⁴ Iļisimagikput maligutaksram agaayyutmiqnisaulħa, aglaan uvaŋa animaruŋa kanjqruaqtaqaqluŋa. Killuum aŋalatağigaŋa tigutaŋupmatun. ¹⁵ Kanjqsitlaitchiga suragağiga. Piŋitchitka nakuuruat pisukkatka, аасриñ suragaqluŋa pigiitчууаник uumigikkammik. ¹⁶ Aasrii atuğupkich atuğunğisatka uumigiplugich, aŋiğiga maligutaksram nakuutilaŋa. ¹⁷ Nutauruam iñuutchima pipkanğitchai tamatkua uumigikkatka. Aglaan ilitqusriğruağma ilumni pipkağağigai. ¹⁸ Ii, iļisimagiga ilitqusriğruaq ilumni nakuunğisilaŋa, atakkii kanjqruaqtaqaqluŋa uvamni. Suragağukkaluağiga nakuuruq aglaan suragaļuitchiga. ¹⁹ Atunğitchağigiga nakuuruq atuğukkaga аасриñ atuqlugu pigiitчууақ atuğunğisaga. ²⁰ Taatnaqlugu atuğuuñiğupkich atuğunğisatka, nutauruam iñuutchima atuqtingitchai tamatkua, aglaan ilitqusriğruam ilumni atuqtingitağigaŋa tamatkuninŋa pigiitчууаник.

²¹ Taatnaqlugu ilħichuğigiga taamna ilumutuuliq, suragaqsaraqma nakuuruamik pigiitчууам nayuğagağigaŋa. ²² Uvva uummatimni quviasruutigigaluağiga Agaayyutim maligutaksraŋa, ²³ aglaan qifiŋiğiga atla maligutaksraq aŋalatchiruaq timimnik. Timima maligutaksraŋan aŋuyakkaa akiliļliqlugu maligutaksraq isrummatimni. Taamna atla maligutaksraq aŋalatchiruaq timimnik killuum maligutaksraqiğaa, taavrumaasrii aŋalatchiruam

tigutaagiliutipluŋa. ²⁴ Ihuilliugnaŋiaqpat! Iñukniaq uvañni! Kia annautigisivaŋa taavrumakŋa timimiñ tikiutriruamiñ tuquhigmun? ²⁵ Agaayyutim annautigisigaanŋa. Quyagiga ilaa anniqsuŋluqmaŋa uumuuna Jesus Christ atannaptigun! Tarraasriiñ isrumamni kamagisukkiŋa Agaayyutim maligutaksraŋa, aglaan ilitqusriŋruaŋma tigutaagipkaŋaŋa maligutaksraŋanun killuum.

8

Ajalatillutin Irrutchikun

¹ Tarraami pakma, Agaayyutim tuqqutaksraŋutqikkumiñaitchai tamatkua atausriŋjuqatauruat Christ Jesus-mun. ² Takku maligutaksraŋan Irrutchim tikiutriruam iñuuhigmik Christ Jesus-kun patchisaigaanŋa maligutaksramiñ tikiutriruamiñ killuŋmik suli tuquhigmik. ³ Agaayyun savaktuŋ maligutaksram savaagilguisanjanik. Maligutaksraq iñuk nalaunŋasripchatlaitchaa Agaayyutmi sukununniiñ, takku killiqiugaqtuŋuŋplumi kamagitlaitchaa maligutaksraq. Agaayyutim tuyuŋigaa igñiŋikkani nunamun timiqaglugu iñuutquplugu uvaptiktun suli akilliiliutigitquplugu killuqsautmun. Taavrumuunaasriiñ Agaayyutim piyaqqutaksraŋuŋiŋaa killuqsauñ anjalatchiruaq killukun pisuhigruaptiknik. ⁴ Agaayyutim kamaksritlasripkaŋaatigut nalaunŋaplutiŋ atuqukkanjanik maligutaksram. Pakma iñuuniatqutugut malingiqŋuŋu kanigruaŋqut aglaan malikdugu Irrusriq. ⁵ Tamatkua anjalatittuat Irrusriŋruamun iñuusruurut quyalinŋiaŋuŋu Irrusriŋruaŋ. Aglaan tamatkua anjalatittuat Ippitchuamun Irrutchimun iñuusruurut quyalinŋiaŋuŋu Ippitchuag Irrusriq. ⁶ Iñuum isrummataa anjalatmagu Irrusriŋruaŋan ittaqtuŋ tuquhig, aglaan isrummataa anjalatmagu Ippitchuam Irrutchim ittaqtuŋ iñuuhig suli qinuiñnaq. ⁷ Taamna ilumutuuruŋ takku iñuum isrummataa anjalatpaga ilitqusriŋruaŋan akitñasimsaagaŋa Agaayyun. Taamna tupiksrisingitchuŋ Agaayyutim maligutaksraŋanik; takku tupiksrilguiltluni. ⁸ Tamatkua iñuich anjalatittuat kanigruaŋmiknun quyalilguitchaat Agaayyun. ⁹ Aglaan ilipsi anjalangitchaasri kanigruaŋqapasi. Anjalatkaasri Ippitchuam Irrutchim, ilumun taamna Irrusriaŋa Agaayyutim inniqpan ilipsitñi. Aglaan kiña iñuk piqanŋitpan Irrusriaŋik Christ-nuŋ piŋingitchaa Christ-nuŋ. ¹⁰ Killuqsautim timigikkasi tuquŋapkaŋaŋi, aglaan Christ itpan ilipsitñi Ippitchuam Irrutchim qaitchigaasri iñuuhigmik takku Christ-nuŋ nalaunŋasripkaŋhusri Agaayyutmi. ¹¹ Agaayyutim Ippitchuag Irrusria anjitiŋqisitchiruaŋ Jesus-mik tuquŋaruaniñ iñuukpan ilipsitñi, taavruma Ippitchuam Irrutchim iñuuruam ilipsitñi qaitkisipmigaŋa iñuuhig timipsitñun tuqsraŋumaruanun.

¹² Taatnaqhuta aniqatiumaan, anjalatitnata kanigruaŋqatamun. Iñuuniatquksraunŋitchugut tumigitqukkanŋun killuqsautim. ¹³ Iñuuniagupsi kanigruapsigun tuquniaŋquturi. Aglaan Ippitchuam Irrutchim ikayuŋqitichupsu nutqautitlasriŋuŋu killiqiŋiŋi tarra iñuuniaguturi. ¹⁴ Iñilgaagillapiagaŋi Agaayyutim tamatkua sivulliuŋqittuat Ippitchuamun Irrutchimun. ¹⁵ Ippitchuam Irrutchim akuŋtukkaŋqut Irrusriŋingitchaa tigutaagsiŋhum iqsiŋhumlu. Ippitchuam Irrutchim pigikkapta iñilgaagiliutipchagaatigut Agaayyutmun. Taavrumuuna Ippitchuakun Irrutchimun niplitlasirugut, “Abba, Apanŋ.” ¹⁶ Taavruma Ippitchuam Irrutchim iñitichuŋipkaŋaatigut nalupqinaŋuŋu Agaayyutmun iñilgaagitilaaptiknik. ¹⁷ Agaayyutim iñilgaaginiŋqatigut tarra akuŋtuigisirugut ikayuŋsriaŋik piksrirrutaiñik uvaptiknun. Akuŋtuigisirugut tamatkuniŋa Agaayyutmiñ piqatigilugu Christ. Aglaan nagliksaŋqutksraurugut atriŋuŋu Christ nagliksaaha. Taatnaqqaagaŋa piññaktaaqagisirugut kamanautmik atriŋuŋu Christ.

Sivunnaptikni Ittuŋ Kamanauñ

¹⁸ Uvva pakma nagliksaŋqisurugut. Aglaan nagliksaŋqiput pakma atriŋuŋumiñaitchuŋ ilaan kamanautaanun sagviŋniakkanjanun uvaptiknun. ¹⁹ Iluŋani Agaayyutim iñiqtaŋa utaqqitlailapiagaŋqatquŋ Agaayyutim sagviiŋksraŋanik kisut qitunŋagipiaqtilaanitñik. ²⁰ Suapayaŋq Agaayyutim iñiqtaŋa piunŋiqsaŋumaruŋ, pisuhingisaŋmun aglaan Agaayyutim sivunniutaagun. Aglaansuli niŋiugaŋq ittuŋ: ²¹ Iluŋani Agaayyutim iñiqtaŋa anjalangigñiŋaa piunŋiqsitchiraŋaŋqatquŋ, aglaan piqatauyumiñasilugu kamaŋaŋqatamun patchisaŋigmun piqatigilugich Agaayyutim iñilgaanŋi. ²² Iñisimagikput iluŋaisa qanusripayaŋ Agaayyutim iñiqtaŋiñ utaqqiŋhat uvuŋanunaglaan ihuilliugaluŋaŋmiñ, atriŋluŋu agnaŋ aulliyautikmatun. ²³ Kisimiñhiñnaŋqitcheat tamatkua iñiqtaŋ utaqqirut aglaan utaqqipmiŋguttuuŋ ihuilliugaluŋaŋqat irrutchiŋptigun. Agaayyutim aatchuŋaatigut Ippitchuamik Irrutchimik nalupqinaŋiŋutaupluŋu. Aasriiñ utaqqigikput Agaayyutmun qitunŋagiliutipiaqtilaaksraqut. Utaqqigikput timigikkapta simmikkaŋuŋksraŋa. ²⁴ Taamna niŋiugisaŋikput anniqsukkau'apta. Qiñianiksimaniguptigu taqqikkaŋqut taamna niŋiugaayumiñaiñiŋayaŋqatquŋ. Iñuich niŋiutlaitchut qanutchimik pigiliutianikkaŋmiknik. ²⁵ Aglaan niŋiugaŋqatqutulsuli qanutchimiktamma piññaktaagianingisaptiknik, utaqqigikput anuŋsrusripluta aasriiñ kimmutigillapiaŋuŋu.

²⁶ Ipqitчуam Irrutchim ikayuqsimaagaatigut pilguirruptigun. Takku nalurugut qanuq agaayuhksraptiknik; aglaan Ipqitчуam Irrutchim inmiñik uqautigipluta Agaayyutmun qiniqqaluktualigataqhumi uqautigilguisaptigun. ²⁷ Agaayyutim qiniqagigai iñuich uummatinjich. Ilišimaga isrummataa Ipqitчуam Irrutchim, takku Ipqitчуaqq Irrusriq uqapsaagutipluni Agaayyutmun piqutigiplugich iñugikkani tuvraqługu pisulha. ²⁸ Ilišimagikput, supayaatigun Agaayyutim savaqatigirağigai nakuuiksrañatnun piqpaksriruat inmiñik, tamatkua ilaan tuqlukkani tuvraqługu sivunniutigikkani. ²⁹ Agaayyutim ilisimaniğai tamatkua tuqlukkani iñiqsigaluaqani nunamik. Piksraqtaaginigai atriqaqplugich iğniğmisun. Taavrumuuna Jesus sivulligugniqsuq akungatni iñugiaktuat aniqatigiich. ³⁰ Taatnaqlugich Agaayyutim piksraqtaagikkani tuqlugniğai, aasriiñ tamatkua tuqlukkani nalaunñasripkagai inmiñi. Tamatkua nalaunñasripkakkani inmiñi piqatigisigai kamanautmiñi.

Agaayyutim Piqpaksrilha Christ Jesus-kun

³¹ Tamatkua taatniinniqmata, sumik nipliğisilavisa taavrumuuna? Agaayyutim nayuqpatigut kia-unniñ akililiqsugumiñaitchaatigut. ³² Agaayyutim qaitługu iğni nagliksaaqitkaa piqutigipluta. Taatnaqhumi Agaayyutim ilumun qaitchisigaatigut supayaamik akiilağługu. ³³ Kiami patchisigisivagich iñui Agaayyutim piksraqtaagikkani? Agaayyutim kisimi nalaunñasripkaqsimagai. ³⁴ Kiña nipliğisiva Agaayyutim iñui tuqutakrsrağniğugich? Kiñaunniñ nipliğumiñaitchuq! Takku Christ Jesus tuqutigai, aasriiñ anjitiqsuq tuquligimiñi. Pakma Agaayyutim taliqpian tunjaaniñ uqapsaagutigaatigut ilaanun. ³⁵ Qanutchim piqsitkisivatigut piqpaksrilhaniñ Christ-ñum? Sakiqnam naaga ihuiliuhum naagaqaa nagliksaađhum naaga kakkaaqsiuhum naaga atnugaaniluhum naaga navianniuhum naagaqaa tuqluhum? ³⁶ Aglausimaruq Agaayyutim makpiğaanjiñ, “Piqutigiplusri tuqutauragut ataramik.

Iñuich anallaqlukkaatigut ipnaisun tuqutaksratun.”

Psalm 44:22

³⁷ Qanaa! Iluqaisigun tamatkunuuna sakiqniugutiptigun Agaayyutim akimapkağaatigut piqpagirigikkapta. ³⁸⁻³⁹ Ii, nalupqigingitchiga sumun piqsitchumiñaisilaaqut piqpak-taniñ Agaayyutim. Tuqulhum unniñ ihuuhum unniñ israğugich unniñ tuungaiçh unniñ sut pakma ittuat unniñ tikisaksrat unniñ sanjich unniñ sut ittuat quliptikniñ atiptikniñ naagaqaa sumunniñ iluqaani nunami piqsitchumiñaitchaatigut Agaayyutim piqpaksrilhaniñ ittuamiñ Christ Jesus-mi atannaptikni.

9

Agaayyunlu Iñuksraqtaañilu

¹ Atausriñjuqataupluna Christ-mun suli anjalatiqaqluna Ipqitчуamun Irrutchimun nalupqigingitchiga qauğrimmaagiutillautamni uqaliga ilumutuuruamik. Saglungitchuna itna uqaqama, ² Ihuiliullapiagaqluna suli alianniullapiagaqluna piqutigiplugich Jew-nruat. ³ Uvvatuq ikayutalagich Jew-nruat aniqatitka iñuqatitka. Uvvatuq anasriñjuqsakkaulana piğlunjaunniñ Christ-miñ ikayuğumiñagupkich anniqsuliksrañatnun. ⁴ Israel-aagmiut iñugigai Agaayyutim piksraqtaagiplugich. Ilaan tiguaginigai piqatlasriplugich kamanautmiñik. Ilaan qaiñiğaa ilinjitiñ sivunniugutni suli maligutaksraña [Moses-kun] suli agaayumaagvik suli akiqsruutniñ. ⁵ Qitunğagigaiçh kamanaqtuat sivullipta, aasriiñ ilinjitiñ Christ animaruq Agaayyutaupluni. Quyanagtuq qanavak! Taatnatuquvva.

⁶ Itnautigingitchiga Agaayyutmun atungiñniğugich akiqsruutigikkani ilinjitiñun. Atakkii kiñuvianjich Israel-ñum ilanjich Israel-aagmiupianungitchut. ⁷ Suli ilanjilhiñaq Abraham-ñum kiñuvianji ilumun ililgaagigai. Aglaan Agaayyun niqliqsuq Abraham-mun, “Kiñuviaksratin akiqsruutigikkatka itkisirut Isaac-miñ.” ⁸ Itna ittuq, iluqaisa Abraham-ñum kiñuvianji Agaayyutim ilumun ililgaagigitchai, aglaan kisiisa tamatkua ililgaagiliutikkani Agaayyutim animaruat akiqsruutağun Abraham-mun. ⁹ Agaayyutim akiqsruğniğaa Abraham itna, “Nalaullugu piviksraq utigisiruna aasrii Sarah iğniqagisiruq.”

¹⁰ Taamnañiñaungitchuq. Rebecca-m malğik iğnak aapaqaqtuk sivulliptiknik Isaac-mi. ¹¹⁻¹² Aglaan malğuk iğnak anigaluaqnagik Agaayyutim uqatigaa Rebecca, “Aapiyanan savautigisigaa nukatchiani.” Agaayyun nipliğniqsuq taavrumiña nukatpiagruk savaaqaluaqnagik nakuuruamik unniñ piğitчуamiglu. Taavrumuuna ilitchuğigikput, Agaayyutim piksraqtaaginigaa atausriq sivunniutigikkagmigon pisuligikkağmigonlu. Piksraqtaagiyumiñaitchaa iñuk savaaqaluhagun. ¹³ Agaayyutim uqalha itniinniqsuq, “Piksraqtaaginigai Jacob aglaan piksraqtaagigitchuq Esau.”

¹⁴ Qanuğmi nipliğisivisa taavrumuuna? Agaayyun nalaunñaitpa? Taatniingitchuq!

¹⁵ Agaayyutim Moses nipliutigaa,

“Qiniqtikisigiga iluqaqtriğga kisumun iluqaqtisrukkamun.

Qiniqtikisigiga ilunñuksriğga kisumun ilunñugisrukkamun.”

Exodus 33:19

16 Taatnağumi Agaayyun piksraqtaaqagñiangitчуq iñuich pisuligikkanağitugun unniin savautigisrukkanatigun. Aglaan piksraqtaaqagisiruq ilunñuksrihigmigun. 17 Agaayyutim Uqalhan nipliutinigaa atanga Egypt-ñum, “Ataniguqtitkikipiñ qiniqtitchuklugu sanñigikkaga ilipkun. Taavrumuuna atiga uqautaugisiruq iluqaani nunami.” 18 Taatnaqñuni Agaayyutim qiniqtittagigaa ilunñuksrihi kimupayaaq qiniqtitchukamiuñ, Suli pitchigiñiqsitkai iñuich pitchigiñiqsitçukkani.

Piksraqtaagikkauruni Agaayyutim Ilunñuksrihagun

19 Uvva nallipsi apiqsruğisigaña, “Agaayyutim anjalatpatigut suvaatami killuutiqağnavatigut? Kia akilñiqsugisivaun pisulha?” 20 Apiqsruqnak taatna. Ilvich iñuñhiñaurutin. Iñuñhiñam apiqsruqtaksrağingitçhaa Agaayyun. Taatnatuntuuq iñuum iñiqtanjan uqautitlaitçhaa, “Suvaata piliuqpiña taatna?” 21 Utkutçhiri savaaqatuaq qikumik piliuñhiñauruq qanutçhipayaamik pisukkumi. Taavrumakña qikumihñ utkusriñuñhiñauruq atautçhimik piññaqutitilhiñaglugu aasriihñ ilaqataa suaqduqağvigiplugu. 22 Agaayyun nalaunñaraqtuq surağapayaahigmigun. Iñanjitñun iñuich ilaan qiniqtitchukkaa qinnautni [killuqsautikun] suli sanñiñi. Qiniqqaunnaqsigaluqatitlugich piyaqquqtaksrağuhutinj anuqsrutinigai tamatkua iñuich. 23 Atlas iñuich ilunñugisrukkanani ilaan anuqsrutinigai ilitçhuğitquplugu uuktuğnağumiñaitçhuaq kamanautni. Tamatkua iñuich itqanaiyautinigai piyaqquplugich kamanautmiñik. 24 Aasriihñ ilağigaağitugut taapkua. Agaayyutim tuğlungitçhaatigut Jew-njuruaniñ aglaan piksraqtaagaağigaağitugut Jew-njungitçhuaniñ, 25 tuvraqçhugu nipliutaa Hosea-m itna,

“Nipligisiruña, Iñugigipsi taapkununa atçhiqsimagaluakkağmiñun Iñugingitçhipsi.

Aasriihñ qiniqtitkisigiga piqpaktağa tamatkununa piqpağingisamnun.” *Hosea 2:23*

26 Hosea-msuli nipliutigigaa,

“Iñugingitçhipsi, aglaan kiñuvaatigun atçhikkağisirut itna,

Iñilgañji iñuuruam Agaayyutim.”

Hosea 2:1 27 Suli Isaiah-m uqautiginigai

Israel-aagmiut,

“Iñugiallapiatut iñugikkanañ Israel-ñum.

Atriqaqtut qavianisun tağium siñaani.

Aglaan iñugiakitçhuat anniqsukkağisihñiqsut.

Isaiah 10:22, 23

28 Atanguruam qilamik anasriñnuqsagisigai iñui nunam.”

Isaiah 28:22

29 Tuvraqçhugu Isaiah-m nipliutaa,

“Atanğum Sanñipayaaqtuam iñugiakitçhuat sivulliavut iñuupkanğitpagich iluqapta piyaqqukkauñayaqtugut Sodom-tun suli Gomorrah-tun.”

Isaiah 1:9

Israel-aagmiutlu Tusraayugaallautaglu

30 Qanuğmi nipliğisihñiqpisa? Itniinniqsuq, Jew-njungitçhuat nalaunñasriñiurangihñitçhuat Agaayyutmi, nalaunñasripkagñiqsut ukpiqsriñhiñaqamin. 31 Israel-aagmiut maligutlugich maligutaksraq Moses-ñum aglakkanja nalaunñasriñiagñiqsuq Agaayyutmi taavrumuuna, aglaan nalaunñasriñiğniñiqsuq. 32 Suvaatatai? Tunñanjitlutinj Agaayyutmun ukpiqsriñiğmiktigun, aglaan nalaunñasriñiagñiqsut tamatkunuuna savaagikkagmiktigun. Ukpiqsriñiğitñaminj atriginigaiçh iñuich putukkitqataqtuut putukkisautmun. 33 Agaayyutim Uqalha aglaksimalhatun,

“Iñigisigiga Zion-mun iyağak iñuich putukkisautiksranaj.

Taamna iyağak paallaktitçhiñiaqtuq.

Kiña taimña tunñaruq Christ-mun, iyağaktun ittuamun,

qapiqpañayumiñaitçhuq.”

Isaiah 8:14; 28:16

10

1 Aniqatiumaanj, uummatimniñ kipiğniğutigigiga iluqatinj Jew-njuruat anniqsuqplugich. Taamna iniqsruutigigiga Agaayyutmun. 2 Nipliutigigaluagitka piliqillapiqhutin maliguhat Jew-njuruat Agaayyutmik, aglaan ilisimangitçhaat nalaullugu tumiksraq. 3 Iñisimangitlutinj Agaayyutmun iñuich nalaunñasripkaguuñilaañatnik ukpiqsriñiğmiktigun, injmiknik nalaunñasriñiallañniqsut pisuligimiktigun, ilinija qaitçhisungitlutinj injmiknik Agaayyutmun. [Taatnaqçhutinj nalaunñasriñiñiqsut.] 4 Christ kinilirvigigaa maligutaksram, aasriihñ kiñapayaaq ukpiqsriñuq nalaunñasripkakkaayumuq Agaayyutmi.

5 Kisupayaaq nalaunñasripkagukkumi Agaayyutmi tupiksrihigmigun Agaayyutim maligutaksranajnik, itqagiliunj Moses-ñum aglaaña, “Iñuk tupiksriñuq maligutaksrapayaam tillisaiñik iñuugisiruq taapkunuuna.” 6 Aglaan uqalhum nipliutigiginigaa nalaunñasripkakkauliq ukpiqsriñikun itnaiñiplugu. “Isrumaniqnak, Kiña mayuğisiva qilanjmun (ami atqautityağlugu Christ)? 7 Suli nipliğniñiaqnak, Kiña atqagisiva samunja natqitçhuamun anmagñimun (ami mayuutityağlugu Christ tuqunaruaniñ)? 8 Itnauvva nipliqsimaruuq, Agaayyutim uqalhan qalligaatin, ittut qaniqni suli uummatipni.”

Taamnatarra ilisauttun quliaqtuagikkaqput. ⁹ Ilvich qannapkun nalupqinaiglugu uqagupku, "Jesus atanguruq," suli ukpiqigupku uummatipni Agaayutumun anitqiksilha Jesus tuqulhaniñ, ilvich annakkisirutin. ¹⁰ Ukpiqsrigupta uummatiptikniñ nalaunnasripchaqtugut Agaayutumni. Taatnaqhuta uqaqallaptigun Jesus-mik ukpiqigiplugu anniqsukkaaurugut. ¹¹ Agaayutum uqaħa itnañiqsuq, "Kiñapayaaq ukpiqsriluni tunjaruaq ilaanun qapiqpapaayumifaitchuq." ¹² Agaayutum Uqaħhan taputigaa "Kiñapayaaq," takku atlakaagiiñiñiqsuk Jew-ñuruaglu Jew-ñungitchuaaglu. Taamna ataniq ataniqigaat iluqatiñ aasriiñ qaitchipluni iñugiaktuanik ikayuutinik iluqaitiñ tunjaruanun inmiñun. ¹³ Agaayutum uqaħa itnaqhuni, "Atangum anniqsugisigaa kiñapayaaq tuqulqutuaq anniqsuqpluni."

¹⁴ Qanuğutinj tuqługağisivat ilaanun ukpiqingisagmiknun? Suli qanuğutinj ukpiqsrigisivat ilaanik tusraamaisagmiknik? Suli qanuq tusraagisivat quliaqtuagtaitchumin. ¹⁵ Qanuğutinj quliaqtuagisivat tuyuğingitpatinj? Aglausimaruq itna, "Qanuton quvianaqtigiva quliaqtuagtit aggiutripmata tusraayugaallautamik." ¹⁶ Aglaan iluqagmijn akuqtungitchaat tusraayugaallataq. Isaiħ nipliqsimanisqsuq, "Ataniq, kisut ukpiqsrivat uqauttutigikkap-tiknik?" ¹⁷ Taatnamik iñuich ukpiqsriliqsut tusraa'amitruñ tusraayugaallataq. Suli iñuich tusraagaat kia quliaqtuagipmagu uqaliq Christ-kun. ¹⁸ Aglaan apiqsruqtuñ, tusraangiñiqpat tusraayugaallautamik? Ilmun ilinjisa tusraagaat. Agaayutum uqaħa itni-ittuq.

"Uqaliq siaminnisqsuq iluqaanun nunamun.

Iñuich quliaqtuagaqtut nanipayaaq."

Psalm 19:4

¹⁹ Apiqsrulgitchuñ, Israel-aagmiut kanjisiñgiñiqpat? Ii, kanjisirut. Sivulliupluni Moses uqaqtuq Agaayyun uqağniplugu itna,

"Uvañ iñuksraqtaagisapakun siqñaliqsitkisigipsi.

Uvañ kanjisiamaitchuatgun uumitçhaktitkisigipsi."

Deuteronomy 32:21

²⁰ Tuglililqılu, Agaayyun nipliğisqılu Isaiħ-kun taluqsrautaiqsitlugu,

"Paqitkaatñ tamatkua apiqsruqtangitçhuat ikayuqulutin.

Sagvisqunñ tamatkunñ pakaqağitçhuanun uvamnıq."

Isaiħ 65:1

²¹ Aglaan Agaayutum Israel-aagmiut uqautiginigai Isaiħ-kun itnaqhuni,

"Uvlupayaaqman piñiñañuruñ akuqtuğugılich tamatkua iñuich

tupiktaiqlutin paaqsanaruat uvamnıq."

Isaiħ 65:2

11

Agaayutum Qiñiqitkaa Ilunjuksriñi Iñuksraqtaanjitñun

¹ Apiqsrulgitchuñ. Agaayutum ayanıqıpagitmi iñugıkkani? Qanaa! Uvañ Israel-aagmiunuruñ. Uvañ kiñuviağigañ Abraham-ñum, ilagıtaññ sivulliaqaqtut Benjamin-mik. ² Agaayutum ayaksimaıtçhai Israel-aagmiut piksraqtaagıkkani inilğaan. İlisimagsi uqaħa Agaayutum Eliħ-kun, qanuq ilaan inıqsruħa Agaayutumun akitiñaqılich iñugıkkanj Israel. Eliħ niplisqılu, ³ "İlinjisa tuqulğatağıç sivuniksriqiritin, suli siqumitlugıch tunillağviich. Uvañ kisima sivuniksriqiriniñ kisinñuqtuñ. Pakmaasriñ tuqunniagaqsipmıgaatñ." ⁴ Aglaan qanuq kiunıqpaun Eliħ? Agaayutum nipliutinıgaa, "Kisinñungitçhutin. Piqaqtuñ 7,000 iñunıq Israel-mi putqatangitçhuanıq atrınanun Baal-ñum." ⁵ Pakma taatniitmiuq. İñugiakkıçhuanıq Israel-aagmiuqaqmıuq Agaayutum piksraqtaanjıñik iluaqqutriğimigin. ⁶ Tarraami, anniqsukkaupmata Agaayutum iluaqquatagun anniqsukkaungitçhut savaaqağimiktigin. Anniqsukkaulhiñanıqıpa savaağimiktigin tarra anniqsugıaq Agaayutum iluaqquatagun ilmun suunğiniñayaqtuq. ⁷ Taamna taatna atuummiñisqılu, Israel-aagmiut piñiñaktaagıñiñıgaa pakaagıkkatın. Aglaan Agaayutum piksraqtaagıkkanjıñ piñiñaktaagıñıgaa [ilaan nalaunnasripçhaqamıgıch inmiñil]. Atlataasrii siqqusıpkagıñıgıç uummatınj suli naalağniñıqıhtınj Agaayutumik. ⁸ Aglausimaruq Agaayutum uqaħani itna,

"Agaayutum isrumalguilıqsınnıgıç aasrii kanjısitlaiqhutin.

Taatnaqhutin qıñitlaiğıñıqsut irimiktigin

suli tusraatlaiqhutin siutmiktigin.

Taamna atuummiñisqılu uvluvanunaglaan."

Deuteronomy 29:4; Isaiħ 29:10

⁹ David-tuuq nipliğisqılu,

"Niğıqpağimıknı napıtaulutin naniqtıllicħ.

Paasraaqtıllutin anasriñıjuqsakkaulicħ.

¹⁰ Irıgıkkanjıç taaqsılutin qıñitlaiğıç.

Tunugıkkanjıç piğıulığıç sakuulığimıknıñ."

Psalm 69:22, 23

¹¹ Apiqsrulgitchuñ, Jew-ñuruat ayakmatruñ Christ, Agaayutum taavrumuana piyaqquqtınnıqpağıç? Qanaa! Aglaan navguıñhata tikiutıpkagıñıgaa anniqsugıaq

Jew-nungitchuanun. Taamna atuummifiqsuq Jew-nuruat siqñaliqplugich. ¹² Tarra Jew-nuruat navguilhatata tikiutiipkañigaa ikayuusriaksraq nunam iñuiniun suli Jew-nuruat ayaiñhata Christ-mik tikiutiipplugu anniqsuñiaq Jew-nungitchuanun. Maatnatarra qanutun nakuutluktigigisiva ikayuusriaksraq taimanigun iluqaisa Jew-nuruat taputraukpata ilinjitñi Agaayyutim piksraqtaagikkaniñi.

Agaayyutim Qiniqtikaa Ilunjuksriñi Jew-nungitchuanun

¹³ Pakma uqaqtunja ilipsitñun Jew-nungitchuanun. Uqqiraqtigigaanja Jesus-num Jew-nungitchuanun, aasrii savautriñlamni savaktunja pisuqtılaaqñunja. ¹⁴ Niñiugaqaqtunja iñugikkatka siqñaliqplugich. Taavrumuunaasriiñ ikayuñgayaqpalukkitka anniqsuñiksrañatnun. ¹⁵ Jew-nuruat tunutmatruñ Agaayyutim, ilaa ilauraaniktuq atlanik iñuñnik. Aasriiñ sua itkisiva taimanigun Agaayyutim akuqtuqpagich Jew-nuruat? Taapkua iñugiliutitqikkisigai Agaayyutim, iñuktun anitqikkauratitun tuquñaruaniñ. ¹⁶ Suvillaq qaqqiaksraq qaisauniqpan Agaayyutim, tarra iluqani qaqqiaq ipqikkauruq. Suli kanjigikkani napaqtum ipqitpata, taatnatuntuuq akiñgikkani napaqtum ipqitmiut. ¹⁷ Iñanich akiqquq napaqtuñgikuñiñ piyakaurut aasrii akiñua atlakkam napaqtum iliplugu sivulligmun napaqtumun. Ilipsi Jew-nungitchuani atlakkaqtatun akiqququn ittusri. Pakmaasriiñ sayaqaaqsirusri iñuupmipluñ sivulligmiñ napaqtumiñ atriqaqtumiñ taapkunanitun Jew-nuruatitun. ¹⁸ Taatnaqhusri uqaviksusraungitchusri tamatkunuuna akiqququtun piyaqtautigun. Uqaviutiksraitchusri. Suvaata? Ilipsi iñuupkanigitchiksi kanja napaqtum, aglaan kanjan uumapkañasri. ¹⁹ Nipliñhiñiaunisuknaqtusri, “Akiqquq piyakaurut ilaliutitlasripluta napaqtuanun.” ²⁰ Taamna ilumutuuruq. Aglaan akiqquq piyakaurut Jew-nuruat ukpiqsriñgihhatigun. Taatnaqhusri ilaliutirusri napaqtumi takku ukpiqsripluñ. Tarra kamasraaqasri aglaan taluqsrisitchi. ²¹ Agaayyutim napaqtum akiqquq itinginiñipagich nagguviatni, ilaan kipiviaqmigaasri Jew-nungitchuasrii. ²² Taatnaqhusri ilitchuñgigiksi Agaayyutim iluaqqutrihhalu taluqñahalu. Agaayyutim anasriññuqsagañigai tamatkua maligutchiñgitchuat inmiñik. Aglaan iluaqquqtaasri iñuuniatuññaqapsi iluaqquqtaagun. Taatnañgisaugapsi kipikkaugisipmiusri napaqtumiñ. ²³ Jew-nuruat ukpiqsritqiaqsikpata Agaayyutim akuqtutqikkisigai. Agaayyutim pitñallapiqhuni ilihñiaugai kiñumun inaatnun. ²⁴ Ilipsi Jew-nungitchuani atriqaqtusri akiqququmik kipikkauruamik atlakkamiñ napaqtumiñ ilaliutiplusriasrii napaqtullautamun, uvva taamna akiñuungitchaluaqtuq napaqtullautami. Jew-nuruat atriqaqtut akiqququmik nausuuruamik napaqtullautami, aasriiñ Agaayyutim nalupqinañigluq ilitqikkisigai napaqtunjatnun.

Agaayyutim Qiniqtikaa Ilunjuksriñi Iluqaitñun Iñunñun

²⁵ Aniqatiumaan, kanjqsitqugipsi uumiña nalunaqhuni ilumutuuruamik, kamasraaqunñilursi isrumatunilursi. Ilumutuuruuq una: ilahñiñanich Israel-aagmiut tikkanjasrighaluaqtut. Aglaan taamna simmiññiaqtuq iluqatin piksraqtaañuruat Jew-nungitchuat utlautikpata Agaayyutim. ²⁶ Taimanigun iluqatin Israel-aagmiut anniqsuñisirut. Aglausimaruq Agaayyutim uqañhane, “Anniqsuqtu aggiñisuruq Zion-miñ.

Piñisigaa iluqaan agaayyutaiñik kiñuvianñiñ Jacob-nun.

²⁷ Tarra piñupkich killuqsautinich

tanjñiañigai sivunniugutiga taipkununja iñunñun.” *Isaiah 59:20, 21; 27:9; Jeremiah 31:33, 34*

²⁸ Jew-nuruat ayanñigaat akuqtunñigluq tusraayugaallautaq. Taatnaqhtun akiniñaqutliññigaat Agaayyutim piqutigiñpluñ. Aglaan Jew-nuruat Agaayyutim iñugigai piksraqtaagiplugich. Piqpagigai piqutigiñplugu akiqsruutni sivullianjitñun [Abraham-munlu, Isaac-munlu, suli Jacob-mun]. ²⁹ Agaayyutim isrummitqitñaitchuq iñuktun tuqñukkagmiguñ suli aatchuutiguñ qaisagmiguñ ilinjitñun. ³⁰ Iñaatniimma ilipsi Jew-nungitchuani ayakkaqsipupisirsunñigluq Agaayyutim, aglaan pakma akuqtuirusri ilunjuksriñgimik taapkua iñuich tupiksriñgihhatigun. ³¹ Taatnatuntuuq pakma Jew-nuruat tupiksriñgitchut Agaayyutim. Atriplugu Agaayyutim naglikrsiñha ilipsitñik, ilinjitñik nagligisipmigi. ³² Takku Agaayyutim ilisimagai iluqaisa iñuich tupiksrisunñisilañatlu pitchiñgihhatlu. Piqutigiñplugich ilaan qiniqtitichukkaa ilunjuksriñi iluqaitñun.

Quyyan illi Agaayyutim

³³ Ii, Agaayyutim umialgutai uuktuñnagumiñaitchut.

Puqutaa lu kanjqsimañhalu isruitchuq.

Kia-unniñ iñuum kanjqsipchagumiñaitchait Agaayyutim sivunniutai.

Unniñ kanjqsiyumiñaitchaa tumaa.

³⁴ “Kia ilisimavaun isrummataa Atangum?”

Kia qaitchiñhiñauvaun alğaqsruutmik?”

Isaiah 40:13

³⁵ “Kia-unniñ qaitchimaitchaa Agaayyun qanutchimik utiqtitaksranjanik Agaayyutmun.”

Job 41:11

³⁶ Ii, Agaayyutim iñiqtağigaa suapayaaq.

Suli suapayaaq ittuññağatquq, ilaagun suli ilaanun.

Kamanaun illi Agaayyutmun qanjavak taimunja. Taatnatuq.

12

Qaillusri Agaayyutmun

¹ Taatnaqhusri, aniqatiumaan, Agaayyutim qñiñiqtinjanikmatigut ilunñuksriñiğmiñik inqisruağipsi timigikkasri iñuuruñjulugich tunillautigitqplugich ilaanun, ipqillumi suli quayaqnağuni ilaanu. Taamnatarra savautriñksraqsi ittuq Agaayyutikuagağiakun.

² Atrinrusruñaqasri iñuiñun marruma nunam, aglaan simmiqsillusri nutaqtillusri isrummatigikkasri. Taatnağupsi kanqisitlasriñiğagiksi Agaayyutim pisulha ilipsigun. Suli ilisimatlasriñiğagiksi nakuuruuq, quayaqnaqtuq Agaayyutmi suli nalaunñaruuq.

³ Agaayyutim iluaqutaagun nipliutiksraqqtuqa kisupayaamun akunnapsitñi. Isrumaniaqnak nakuuvagillutin ilipni. Qñiñiqtsraurutin ilipnun qanuq itilaapiaqnik. Isrummatigiuñ qanutun ukpiqsriñiğaqtilaan aatchuusriağikkan Agaayyutmiñ.

⁴ Atausriukattaqhuta timiğaqqtugut aasriñi taamna timi iñugiaktuamik sulliñiğaqhuni. Tamatkua timim sulliñiği atlakaagiişigun atuğaqut. ⁵ Taatnatuntuuq uvagut iñugiaktugut. Aglaan Christ-mi uvagut iluqata atausriğuhuta timaurugut, aasriñi sulliñiğuhuta timimi. ⁶ Iluqata atlakaagiiñik aatchuusriağaqqtugut. Agaayyutim uvaptiknun qaitchai iluaqqutriñiğmiguñ. Kiña aatchuusriağagumi sivuniksriqñiğmik, atuğliuñ taamna ukpiqsriñiğmiguñ pigikkagmiguñ.

⁷ Kiña aatchuusriağagumi savautriñiğmik, savagli. Kiña aatchuusriağagñiğumi ilisautriñiğmik, tarra ilisautriñi. ⁸ Kiña aatchuusriağagñiğumi pitchuksaagñiğmik, pitchuksaagñi. Kiña aatchuusriağagñiğumi aatchuiñiğmik atlanun, aatchuğli naliñaağlugu. Kiña aatchuusriağagñiğumi sivulliuqtiksrauluni, sakuugli sivulliuqtuauñiğmiñi. Kiña aatchuusriağagñiğumi naglikrsriñiğmik, taavruma atuğliuñ quviatchauñiguni.

⁹ Piqpakrsriñiğisi ilumutuuruksrauruq. Uumigisiuñ tamanna pigiitçhuaq, piqpagiluguasriñi nakuuruuq. ¹⁰ Piqpakutilusri avatmun aniqatigişun, kamanatluktilugich aniqatigikkatin ilipsitñiñi.

¹¹ Iqiasrusruñaqasri aglaan sakuukkitchi, suli piliqillapiagusri irrutchipsigun savautilugu Atanğuruuq. ¹² Quviasrugusri takku piqagtusri niğiukkamik. Anuqsruslusri ikuilliuq tikitpan. Agaayulusri ataramik. ¹³ Ikayuğlugich Agaayyutim iñui inuqsraqtuat. Tukkiqsuğlugich iglaat kiñunapsitñi.

¹⁴ Apiqsruşiuñ Agaayyun nagligitqulugich tamatkua nagliksaagtitchiruat ilipsitñik, inqisruutilugich aasriñi apiqsruutisruñaqnagich Agaayyutmun anasriñiñuqsaulugich.

¹⁵ Quviasruqatigilugich tamatkua quviasruktuat. Alianniuaqtigilugich tamatkua alianniutuat. ¹⁶ Iñuuniaqatigişusri. Kamanagñaisruñaqasri ilipsitñik, aasriñi ilauraagñilugich tamatkua suungñiñasrugiruat. Ilisimatluñiasruñaqasri supayauranik.

¹⁷ Kia iñuum pimaqłukasri akisağñiasruñaqasri killukun. Iñuuniağitchi iñuñni iluağnaqtuakun. ¹⁸ Piyumiññañiqutulaapsitñi iñuuniağitchi qñiñiurutilugich kisupayaat.

¹⁹ Iauramaañ, akisaqtuğñiasruñaqasri atlanik nalaunğitpasri, aglaan Agaayyutim akisağñilugich. Aglausimaruuq, “Uvanja akisağñisruñja. Uvanjauruñ anasriñuqsairağatquq [nalaunñaitchuktuanik], nipliqsuq Ataniq.” ²⁰ Aglaan, Agaayyutim uqalha itnatun, “Pimaqłuktigikkan niğisukpan niğipchağlugu,

imiğukpan imiqtillugu.

Taatnağuvich kanñiçhakniğiñ katitchipmatun ikularuanik aumanik taavruma niaquanun.”

Proverbs 25:21,

22

²¹ Ki, pigiitçhuamun akiñlipkaqtanqak, aglaan akiñliuñ pigiitçhuaq nakuuruakun.

13

Tupigiraksrat Kavamam Maliğutaksrañi

¹ Iluqasri tupigiraksrağigisi kavamam añalatai. Kiñaunniñ añalatchilaitçhuq Agaayyutim qaitchiñiğisuaqmani sanñimik añalatchiñksranjanun, suli kiñaunniñ añalatchilaitçhuq marrumani nunami sanñiqanğisuağuni Agaayyutmiñ. ² Taamna pisigiplugu kia iñuum akiñlijuqniktuum kavamamik akiñliqisimagaa Agaayyutim inillakkanja. Taatnaqami tikiutrirraqtuq anasriñuqsautmik inmiñun. ³ Tamatkua iñuuruat nalaunñaruakun sivuuğayumiñaitçhut sivulliuqtinik, aglaan kisimiñ tamatkua iñuumaqłuktuat. Sivuuğagisrunğitçhupku añalatchisiqatquaq savaağiuñ nalaunñaruuq aasriñi añalatin

quyagiyumagaatin. ⁴ Taamna Agaayyutim savaktigigaa ikayuquplutin. Aglaan atuğuvich nalaunñaitchuamik iqsviksran tarra. Anjalati sanñjaqtuq anasriññuqsaitlasriplugu. Taamna Agaayyutim savaktigigaa anasriññuqsaitlasriplugu pisigiplugu Agaayyun tamatkuniña atuqtuanik nalaunñaitchuamik. ⁵ Taatnagusri tupigiraksrağigisri kavamat pisigiplugik taapkuak: anasriññuqsakkauyumiñaitchumuusri, sulı ilisimalusri qauğrimmaagiutillautapsitfiñi tupiksriunı nalaunñatilaanjanik. ⁶ Tarra akiljiiruksraupiaqmıusri tax-sinik, takku tax-silicirit savaktigigai Agaayyutim savaagipmatruñ savaaqtiñ. ⁷ Akiljiisitchi iluqaitñun anjalatirrituqatuanun niğgiuqsruutipayaapnik, akiljiğugich iluqaisa tax-sinik akiljiğñaquuat, taluğilugich taluğiraksrauruat sulı kamagilugich kamagiraksrauruat.

Piqpakkutiğ Atlanik

⁸ Akiqsruumisruñaqnağich iñuich qanutchiñik. Aglaan ataramik piqpagiraksrağigitin atlat. Iñuk piqpaksriruag atlamik tupiksriññuqsuq iluqaanik maligutaksramik. ⁹ Maligutaksrami aglausimaruq, “Killuqsagumiñaitchutin sayunajikun. Iñuagumiñaitchutin kisumik. Tiglikkumiñaitchutin. Kaviuqtuksraungitchutin iñuuniaqatvich suuraiñiñ.” Iluqatin taapkuat tillisaurut sulı iluqatin atlatlu katisrimarut atautchisun uumani: “Piqpagiymagiñ iñuuniaqatin iliptun ililugu.” ¹⁰ Piqpaktam atnatlaitchaa iñuuniaqan. Taatnamik piqpaksriññuq atriqatquq tupiksripmatun iluqaanik maligutaksramik.

¹¹ Taatnatun iñuuruksraurusri nalaunñaruakun makunani uvluni. Atakkii annau-trauliğviksraput, Christ-mun qılanmuutikpatigut, qallitluqtuq pakma ukpiqsriqqaalaptikniñ. Taamna ittuq itigiğviksrakun iñiqtuatin siñignigmiñ. ¹² Unnuaq nuñuyasriuruq. Uvluq tikiyasriuruq. Taatnamik nutqautiraksrağigikput killiqiğiput pigikkana taaqtuam sulı tigulugich satkui qaumam savaaqatlasriłuta nakuuruamik. ¹³ Ki, iñuuniaqta nalaullugu atrilugich iñuich pigikkani uvlun. Uvagut piruksraungitchugut nagğunaqtukun niğjikun sulı taanñajikun. Ittuksraungitchuq sayunajiq suvañuğlu, naaga anuyajiq siqñatuañuğlu. ¹⁴ Aglaan iñuk atipmatun satqagutmik taatnatuntuuq satqagutiğatichi atanguruamik Jesus Christ-mik, anjalatirruñaqasri kaviğutaiñun kanjiğruapsi.

14

Uvyaktuiñak Atlanik Iñuñnik

¹ Akuqtuğumagiksi sayailuqtuq ukpiqsriññimigun uqavaaqatigisruñaqnaği ukpigikkanañik. ² İlanjich iñuich ukpiqsriurut niğiñiñuñiplutin qanusripayaamık niqimik. Aglaan atlat iñuich ukpiqsriññat sayaitmata ilinç ukpiqsriurut niğiñiñuñiplutin nauriañhiñanik. ³ Taamna niğiñiñuñauruag qanusripayaamık niqimik isumaruksraungitchuq nakuutluñniłuni nauriaqtuqtuamiñ. Taamnali nauriaqtuqtuq taatna isumaruksraungitmiuq niqituqtuq nalaunğıñiñilugu, takku Agaayyutim akuqtuğniğaa. ⁴ Atanniğñiaqtaksrağigitchiñ atlam savaktaa. Qaukhan sivunniğisigaa nalautmagaan naagaqaa nalaunğıtmagaan. İlaa nalaunñaruamik savaaqatlagisuruq takku Agaayyutim nalaunñaruamik savaaqatlapkağisigaa.

⁵ Iñuk isumararuq atausriq uvluq nakuutluñniplugu atlanıñ uvlumiñ. Atlamli isrummatigigai uvlupayaat atilugich. İñullaak isrummatmiktigun nalupqisruñğığlik nalaunñaruamik savaaqatılaagmiknik. ⁶ Iñuk isumararuq atausriq uvluq pitluqtuñuñiplugu atlanıñ uvluniñ kamakkutigigaa pisigiplugu Agaayyun. Taatnatuntuuq niğiruum qanusripayaamık niqinik kamagigaa Agaayyun, takku qaitçipluni quyyatmik Agaayyutmun, aasriipsuuq niğiruum naurianik kisiitñik kamagipmıgaa Agaayyun quyyavigiplugu. ⁷ Nalliqputunniñ iñuutlaitchuq iñmiñun unniñ tuqutlaitchuq iñmiñun. ⁸ Uvagut iñuunñapta iñuuruğut quyalisukkuğ Atanıq, sulı tuquğupta tuquniaqmıugut Atanıkun. İñuu'apta sulı tuqu'apta pigigaatigut Atangum. ⁹ Taatnaçhuni Christ tuquruq aasrii anjipkakkaupluni tuquğmiñ. İñuutqıksuq atanığitqupluni iluqaitñun tuquruun iñuuruunlu. ¹⁰ Suvaatami atanniqsuiñiağapich anıqatipnik nakuutluñniplutin ilaaniñ? Uvagut qıchaqsagumarugut sivuğaañi Agaayyutim, aasrii ilaan atanniğuta iluqata.

¹¹ Aglausimaruq Agaayyutim uqalhani, “Nalupqinaisilaanjatun iñuutilaagma, nipliqsuq Atanıq, kiñapayaat putkisirut sivuqgamnun,

aasriiñ iñupayaat kamagisigaatna.”

Isaiah 45:23

¹² Atausriukattağuta kigutiksraqaqtuksraugisigikput Agaayyun [savaagikkaptigun].

Atlat Killuqsaqitnagich

¹³ Taatnamik nutqautiraksrağigikput atanniqsuutiliqput avatmun. Aglaan isrummatigiraksrağigikput putukkirviuruksraungıñiqput sulı anıqatipnik killuqsaqitçirağingıñiksraqputlu. ¹⁴ İtlunja atannamni Jesus-mi ilisimagiğa niqipayaam nakuulha. Aglaan iñuum nalaunñaiğigumiun taamna tarra ilaani nalaunñaitchuq. ¹⁵ Atniğniğupku anıqatin niğikkapkun tuvranğıñiñiñi tumaa piqpaktam.

nunami iñun tusraangitchuanun Christ-mik. Uvvatakkun nappaiñiaungitchuñ savaamik atlam iñuum aullañniñjanikkajani. ²¹ Aglaan aglausimaruatun Agaayyutim uqalhani, “Tamatkua sivuani uqautraungitchuat ilaanik qiniñisirut.

Suli tamatkua sivuani tusraangitchuat ilaanik kanjiqsigisirut.”

Isaiah 52:15

Paul Sivunniqsuq Rome-mugukhuni

²² Taamna pisigiplugu iñugiaktuami uvujanunaglaan nutqaqtitakkauruñ tikiññiañlamni ilipsitñun. ²³ Aglaan pakma quliaqtuagviksraiguti'ama makunani nunaagqiniñ suli iñugiaktuani ukiuni tikitchukkaluaqapsi. ²⁴ Utlakkisigipsi Spain-muksağuma. Nayuqtuallagukkipsi aasriñ aquagun ikayuhñiaugipsitñña iglauniaguma. ²⁵ Pakma aullañniaqtuñ Jerusalem-mun ikayugiaglugich Agaayyutim iñui taamani. ²⁶ Ukpqiqriruut Agaayyutim Macedonia-milu Greece-milu quviasruñiqsut qaitchiplutinj maninjñik ikayuqsaglugich inuqsraqtuat Agaayyutim iñui Jerusalem-mi. ²⁷ Taapku piyumaagñiqsut takku aqisruummipugich Jew-nuruat. Jew-nungitchuat akuqtuñiqsut irrutchikun ikayuusriñjatnik Jew-nuruat. Taatnaqhutinj ikayutakrsagigich Jew-nuruat suurağmiktigun. ²⁸ Qaisaksragigitka inuqsraqtuatun Jerusalem-mi manich aatchuutigikkanjich ilinjñun. Taatnaqqaagluñña aullağisiruñña Spain-mun, aasriñ igliñlamni appusraallakkisigipsi nayuqtuallagiagursi. ²⁹ Iisimagiga tikitchuma ilipsitñun tikiutrigisiñña Christ-nun kamañnagtuamik ikayuutaamik.

³⁰ Aniqatiumaan, pisigilugu ataniq Jesus Christ suli Ipqitchuag Irrusriq piqpakkutip-kakñasri avatmun, injigipsi ikayuqupluñña savaamni itqagiluñña agaayyupisitñi Agaayyutim. ³¹ Agaayyumausri annamaaquluñña ukpiqsrinğitchuani Judea-mi. Agaayyumausripsuq taamna ikayuun tikiutiniakkağa Jerusalem-mun quyaqnaqulugu Agaayyutim iñuiñi taamani. ³² Tarra utlakkisigipsi quviasrugluñña ikayuusriagigluñña nutaqitrummik ilipsitñiñ, Agaayyutim pitqukpañña. ³³ Agaayyutimtuq qaitchirağaqtuam qiniññiamik nayugumalisi iluqasri. Taatnatuq.

16

Paul Tuyuqtuq Nayaañjanik Ukpqiqriruanun

¹ Uvvauna uqautigigiga ilipsitñun iñuagiplugu aniqatvut Phoebe. Ikayuqtigigaa agaayyuvium Cencreae-mi. ² Akuqtugumagiksi Agaayyutim iñuiñ akuqtuiruksraulhatitun kisunik Phoebe-m. Ikayuqsimagaañña suli iñugiaktuat iñuich.

³ Tuyuqtuñña nayaañjanik Priscilla-mun suli Aquila-mun savaqatigikkakka Christ Jesus-kun. ⁴ Sugingiqługu iñuukitqik annautimagaatñña. Taatnaqługich quyalapiağikka, suli iluqatinj ukpiqsriruut agaayyuvinjñi Jew-nungitchuat quyagillapiağaittuq. ⁵ Tuyuqtuñña nayaañjanik ukpiqtunuruanun katiragaqtuamun tupqakni. Tuyuqtuñña nayaañjanik ilannamnun Epænetus-mun sivulliruamun nunañani Asia-m maliguaqługich Christ. ⁶ Tuyuqtuñña nayaañjanik Mary-mun sakuuktuamun akunipsitñi. ⁷ Tuyuqtuñña nayaañjanik Andronicus-mun Junias-munlu, ilakka isiqtaupmiruak isiqtau'amaptuq. Uqçiraqtit kamañnagtuagigai ukpiqsriruanuñña qaaqtuam sivumni. ⁸ Tuyuqtuñña nayaañjanik Ampliatius-mun ilannamnun Agaayyutikun. ⁹ Tuyuqtuñña nayaañjanik Urbanus-mun savaqatigikkamnun Christ-kun, suli piqpagikkamnun Stachys-mun. ¹⁰ Tuyuqtuñña nayaañjanik Apelles-mun; uktuakku'ami [ukpiqsriligiñni] qiniññitkaa ilumutun piqpaksriññi Christ-mik. Tuyuqtuñña nayaañjanik iluqaitñun qitungaiñun Aristobolus-nun. ¹¹ Tuyuqtuñña nayaañjanik Herodion-mun ilamnun, suli iluqaitñun qitungaiñun Narcissus-nun pigikkajaniun Atangum. ¹² Tuyuqtuñña nayaañjanik Tryphaena-mun suli Tryphosa-mun, taapkuak ağnak savaktauruak Ataniğmun. Tuyuqtuñña nayaañjanik Persis-mun ilannamnun sakuullapiaqtuamun Ataniğmun. ¹³ Tuyuqtuñña nayaañjanik Rufus-mun ukpiqsriruanuññi lautaqtuamun atanikun, suli aakanun; taamna aakanpmiuq uvanun. ¹⁴ Tuyuqtuñña nayaañjanik Asyncritus-mun Phlegon-munlu Hermes-munlu Patrobas-munlu Hermas-munlu suli iluqaitñun aniqatiunun ilinjñiittuanun. ¹⁵ Tuyuqtuñña nayaañjanik Philologus-munlu Julia-munlu, Nereus-munlu aniqataanunlu, Olympas-munlu, suli iluqaitñun Agaayyutim iñuiñ taraniittuanun. ¹⁶ Pağlatirsitchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutikun. Iluqagminj ukpiqtunuruanj Christ-nun tuyuğasri nayaañjanik.

Ilammiguuti

¹⁷ Aniqatit, qaunagipiaqugipsi iñunñik akilligiisitchirağaqtuamik suli ikuññi iquqitichiruanik atlanik ukpiqsrilhatigun. Akililiqsimagaat ilumutun ilisauttum ilisauttusraqsi. Piisimaagitchi ilinjñiñ. ¹⁸ Taatnatchich iñuich savautriñğitchut atannaptiknik Christ-mik, aglaan savautriññiaqtut injmiknik pisuligimiktigun. Uqallautagutitigun uqayusraagutitigunlu kin-nitchiññağich iñuich naluruat ilumutuuruamik. ¹⁹ Iluqagminj ukpiqsriruut tusraagaasri tupiksriññi pırsi. Taatnaqłuñña quviasrullapiaqtuñña ilipsigun. Iisimallautaqugipsi nakuuruag

suli piisimaagugipsi pigiitчуamiñ. ²⁰ Taatnağupsi Agaayyutim tikiutriruum qinuiññamik qilamik akiililapiagisigaa tuunğaq. Iħuaqqutaan atannapta Jesus-ñum nayuğlisi.

²¹ Timothy savaqatiga tuyuqtuq nayaanñanik, ukuaptuuq ilatka Lucius, Jason, suli Sosipater. ²² Uvaña Tertius, aglaktuña uumiña tuyuutaanik Paul-ñum. Tuyuqtuña nayaanñanik ilipsitñun Christ-kun atanikun. ²³ Gaius-ñumlu tukkuğikkağma iluqağminñlu ukpiqtuanuruaq tuyuğasri nayaanñanik. Taatnatuntuuq Erastus suli aniqatvut Quartus tuyuqmiuk nayaanñanik. Erastus ilirakuviuruq uvani nunaaqqimi. ²⁴ [Iħuaqqutaa atannapta Jesus Christ nayuğlisi iluqasri. Taatnatuq.]

Agaayyutim Nangauñlu Agaayyutmun

²⁵ Quyyan Agaayyutmun! Agaayyutim kisimi makittaagiksitlagaasri ukpiqsriħipsitñi tusraayugaallautakun quliaqtuağikkapkun. Taamna tusraayugaallautaq Christ-kun kanqisñaitчуuaq taimani, ²⁶ aglaan pakma ilitчуuqnaqsiruaq suli nalunaiqluqu ilitчуuqipkakkauruq iluqaitñun iñunñun ukpiliquplugich aglaanñisigun sivuniksriqirit tuvraqluqu tillisaagun isruitchuam Agaayyutim. ²⁷ Kisanun isrumaturuamun Agaayyutmun illi kamanaun qanavak taimuña Jesus Christ-kun. Taatnatuq.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Corinth-aġmiunun

¹ Uvaŋa Paul, aglaqatigaqtuŋa Sosthenes-mik aniqatiptiknik. Agaayyutim piksraq-taaġigaanġa uqġiraqtaupluŋa piġiplugu Christ Jesus. ² Tuyuqtuŋa ukuniŋa tuyuutiniġk ilipsitniun Corinth-miittuanun, ukpiqtuŋanuranun Agaayyutmun. Iŋugiiliutigaasri Agaayyutim ipġiqsipkaqhusri Christ Jesus-kun, ilaġiplugich iŋupayaat nanipayaaq agaayusuuruat atannaptiknun Jesus Christ-mun ilaisaptuuq Ataniġikkaŋatnun. ³ Uvvatuq Agaayyutim aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iluaqquutillanġiaġlisi suli tutġiksiusri.

Ikayuusriasi Ukpiliqapsi Christ-mun

⁴ Ataramik quyasuugiga Agaayyun pisigiplusi, atakkii iluaqquitaġaasi Christ Jesus-kun. ⁵ Piqataullaptikni Christ-mi ikayuusiaqagtusri atqunallapiaq supayaakun, uqautriŋipayaapsun suli ilitchuġilapsigun. ⁶ Uqaliq Christ-kun nalupqinaisug ilipsitni, atakkii iŋuutchisi atlanġuqhutinj, ⁷ piqaqhusri qanusripayaamik aatchuutaanik Ipqitchuam Irrutchim, utaqqilipsitni sagviliksraŋanik atanipta Jesus Christ-ŋum. ⁸ Ilaan qaunagiŋiaġasri ukpiqsriŋlapsigun isruanunaglaan, patchisaiŋllusriasriiŋ agġiqpan ataniptuq Jesus Christ atanniutaġuni iŋupayaanik. ⁹ Agaayyun tuniqsamaruq tuqluqtigikaqsi piqatautquplusi iġniġmiŋun Jesus Christ-mun atannaptiknun.

Atiŋirrutinjich Ukpisriruut

¹⁰ Aniqtiumaan, inġiġipsi sanġiqalġagun atanipta Jesus Christ anġiġusrimaaquplusi avgummetaġusriŋ suli atausiŋuqatigiŋquplusi isrummatipsitni suraġalapsitniŋ. ¹¹ Aniqtiumaan, ilanisa iŋuich Chloe-ŋum ilaiŋ nalupqinaisug uqautigaatŋa qapiqsigiŋtraġniplusi [tillisaisipsun uvamniŋ]. ¹² Nipliutigikkat uvamnun itnauvva, ilasi uqagtut "Paul-kuaqtuŋa," atlat "Apollon-kuaqtuŋa" naagaqaa "Cephas-kuaqtuŋa" naagaqaa "Christ-kuaqtuŋa." ¹³ Qanuq pivisi? Christ avgumayumiŋaitchuq! Uvaŋa Paul, aasriiŋ kikiaktutrauyumiŋaitchuŋa pisigilusri. Uvvasuli, paptakkaunġiŋchusri malġiuaqsuŋisukhusri uvamnun! ¹⁴ Paptakka Crispus-lu Gaius-lu, aasriiŋ quyagiga Agaayyun paptakkaunġiŋa atlamik nallipsitniġk. ¹⁵ Kiŋaunniŋaasri nipligumiŋaitchuq paptakkaunġiŋa attapkun malġiuaqsuŋisuguni uvamnun. ¹⁶ Aa, paptakkaunġiŋa tupiqatiniġk Stephanas-ŋum, aglaan atlakun naluruŋa kimik paptakkaunġiŋimnik. ¹⁷ Atakkii Christ tiliŋġitchaanġa paptakkaunġiŋa aglaan quliatuagitquplugu tusraayugaagiksuaq. Quliatuagigupku tusraayugaagiksuaq puqutaagun iŋuum, ilipsi aglakmatun, tarra Christ-ŋum tuqulġa sannġitami ilmun sanġiqagumiŋaitchuq.

Agaayyutim Qiŋiġnaqtikaa Sanġiŋi Puqitniŋu Christ-kun

¹⁸ Quliatuagaliq tuqluġagun Christ-ŋum pisigiplugich iŋuich killuqsatiniġch suut-naunġitchuq tamatkununġa tammaummiruanun, aglaan taamna quliatuagaliq sanġiġigaa Agaayyutim uvaptiknun anniqsuumaqtuanun. ¹⁹ Atakkii aglausimaruq Agaayyutim makpiġaanġiŋ itna,

"Puqituaat isrumaturat piyaqquġisigiga,

suli piiqsillugich kanġiqsimalġat ilisimaniraaguruat."

Isaiah 29:14

²⁰ Taamna taatniinniqpan suniaġniqpat isrumaturat iŋuich? Suniaġniqpat puqiksaat ilisautrit? Suniaġniqpat tamatkua qapiqsailralguruat? Agaayyutim nalupqinaisugaa puqituaat nunam iŋuich puqitniŋuŋ. ²¹ Agaayyun ilmun isrumaturuq ilisimaniqsuq nunam iŋuich ilitchuġiyumiŋa isilaġmiŋiġk inġinj puqitmiġtikun. Taatnamik Agaayyutim sivunniġniġgaa anniqsuŋiaġlugich iŋuich ukpiġipatruŋ tusraayugaagiksuaq. Taamna tusraayugaagiksuaq suuknaunġitchuq iŋunġiŋun nunam. ²² Jew-ŋuruat inġiŋuurt nalupqinaisugitquplutin quvinqatunak, Jew-ŋunġitchuatli kiggutiŋatlasrukħutin puqitmiġtikun. ²³ Aglaan uvagut, quliatuagigikput Christ kikiaktutraukplugu. Taatnasriq quliatuagaliq Jew-ŋuranun piŋailutaġiniġaat aglaali Jew-ŋunġitchuuanun kinnaunġiŋautauŋisug. ²⁴ Aglaan Christ-kun Agaayyutim qiŋiŋitkaa sanġiŋi puqitniŋuŋ tamatkununġa Agaayyutim tuqlukkanġiŋun, Jew-ŋugaluanġiŋun suli Jew-ŋunġitchaluanġiŋun, ²⁵ atakkii kinnaunġiŋun Agaayyutim isrumatutluktug iŋunġiŋun, suli sayailġa Agaayyutim sanġiqatluktug iŋunġiŋun. ²⁶ Aniqtiumaan, isrummatigiŋun qanusriutillaqsi tuqlukkaukapsi ukpiqsriuatquplusi, iŋugiaktuat akunnapsitni isrumaturanunġitchtu analatchisiŋangitlutinj ulmalguranunġitlutinj. ²⁷ Agaayyutim piksraqtaaginiġai puqitchuaniġk nunam qanuġviiquplugich isrumaturanunġitchtu. Taatnatun Agaayyun piksraqtaaqtuq sayaitchuaniġk nunam kannutchtatitħaġlugich sayakturuat. ²⁸ Aasriisuli piksraqtaaginiġai iŋuich kamananġitchtu marrumani nunami naġġuġikkauruatu suunġiŋlaġuqtitħaġlugich kamananġiŋaaguruat iŋuich. ²⁹ Taatnamik kiŋaunniŋ iŋuk uqavigaagumiŋa iŋiŋisug Agaayyutim sivuġaani. ³⁰ Agaayyutim

atausrinñuqasiutipkagaasri Christ Jesus-mun, puqtiutiguqtuaq uvaptiknun Agaayyutmiñ. Agaayyutim qiniqitkaa puqtiutni Christ tuqupman piqutigipluta anniqsuqiaqhuta. Tumigiplugu taamna Christ Agaayyutim nalaunñasripkagaatigut suli iñugiliutipkagaatigut Agaayyutim ipqiqhuta suli tasuqaaatigut killuqsautaiqhuta. ³¹ Taatnali aglausimaruatun Agaayyutim makpiqaañani, itna, “Iñuum uqavigaagukkumi kamaksruqliuñ atangum iñiqtañ.”

2

Tusraayugaagiksuaq Christ-kun Sanniğutami

¹ Aniqatiumaan, uvañ tikitqaaqama ilipsitñun quliaqtuağigiga Agaayyutim tusraayu-gaagiksuaña nalupqinaiqługu atusunqaqnaña uqalıgnik kanjqsitłaisapsitñik. ² Sivunniqsuna nayuutillañmi ilipsitñi quliaqtuaqagukłuna Jesus Christ-ñiñamik tuqqutaulhaniglu san-niğutami. ³ Ilipsitñi itnama sayaitchuña, iqsiplunalu suli uuliksiplunlu. ⁴ Quliaqtuaqama maliksuaqusaanğitçipsi iñuich puqtiutaatigun, aglaan uvapkuuqługu Ipqitçhuam Ir-rutchim uqautigaasri nalupqinaiqługu sanñiñi. ⁵ Quliaqtuaqtunja taatna ukpiqsritquplusri Agaayyutim sanñiagun puqtiutingisarıtatigun iñuich.

Agaayyutim Puqitaa

⁶ İlisautrisuugaluagmiugut isrumattutmik Agaayyutmiñ qatqitçhuanan ukpiqsriñigmikni. Aglaan tamanna isrumattun inğitçhuq ukpiñaitçhuaniñ naagaqaa sivulliucqtañiñ nunam suksraunğigñiaqtuaniñ. ⁷ Aglaan isrumattun uqautigikkaput Agaayyutim nalunaqtuaq isrumattutigigaa iñuich nunam kanjqsitłaisarıat. Agaayyutim sivunniutigigaa, sivunniimma nunamik iñiqsigaluaqani, piqatautlasriñiağnipluta ilaan kamanautmiñi. ⁸ Nalliatuanniñ marruma nunam anjalataisa kanjqsimanğitçhaat, takku kanjqsimanıgimitruñ kikiaktuutinayaitçhaat ataniq Jesus Christ kamanautiqaqtuaq atriplugu Agaayyutim piqatmatun. ⁹ Aglausimaruq Agaayyutim Makpiqaañani taapkuununa kanjqsitłaitçhuatigun, itna,

“Sut iñuum tautuksimaisarı

unniñ tusraamaisarılu

unniñ isrummatigitłaisarılu,

taapkuu Agaayyutim itqanaıyağai tamatkununja piqpagirimiñun.”

Isaiah 64:4

¹⁰ Aglaan Agaayyutim satqummigñiğai uvaptiknun Ipqitçhuakun Irrutchiğmigun. Ipqitçhuam Irrutchim İlisimagai supayaat, suvaluk nalunapiagataqtat Agaayyutim pigikkani. ¹¹ Atakkii kia-unniñ ilisimangitçhaa isrummataa atlam iñuum. Kisimi iñuum irrusrian ilisimaga isrummatni. Taatnatun kia-unniñ ilisimangitçhaa pigikkani Agaayyutim kisimi Irrusrian Agaayyutim. ¹² Ukpiqsriruaguuqapta akuqtuñiğitçhugut irrusrianik nunam iñuich, aglaan Agaayyutim Irrusria agğiñiqsuq uvaptiknun ilitçhugitqupluta iluqaitñik Agaayyutim akiilaanik aatçhuutaiñik uvaptiknun. ¹³ Uqaqapta Agaayyutim nalunaqtuanıkan uqanğitçhugut iñuich puqtiutaatigun aglaan İlisauriaptigun Irrutchimiñ, aasriñ Ipqitçhuam Irrutchim satqummigñiğai ilumutuuruat nalupqinaiqługich iñunñun piqatquanan Ipqitçhuamik Irrutchimik. ¹⁴ İñuum piqanğitçhuam Ipqitçhuamik Irrutchimik tunñaviqaqtuamlu isrumattutmiñun kanjqsitłaitçhai sut Agaayyutim Irrusrian satqummikkani. Tamatkua isrumatuitçhuarıurut ilaani, atakkii kisimi Ipqitçhuam Irrutchim puttusripkagñigai. ¹⁵ İñuum puttusripkairiqaqtuam Ipqitçhuamik Irrutchimik kanjqsitłasırağisari supayaat, aglaan atlat iñuich atanniıyumiñaitçhut ilaanik atakkii kanjqsitłaitçhaich sut ilaatun. ¹⁶ Atakkii

Isaiah-unniñ sivuniksriqiri apiqsruaniktuq, itna,

“Kiami ilisimavaun isrummataa Agaayyutim,

suli kia İlisautitlavauñ?”

Isaiah 40:13

Aglaan Ipqitçhuamik Irrusriqaqtugut ilisimapluta isrummataanik Christ-ñun.

3

Agaayyutim Savaktaağrui

¹ Aniqatiumaan, uqaurilğuitçhuña ilipsitñun uqautripmatun iñunñun irrutchikuuqiaqtuamun. Uqaqatigiqqaqapsi iñuuniagaqtusri puqtiutipsigun iñuktun kanjğruaqaqtuaturun suli aniqammiuraturun ukpiqsriñigmiñi. ² İlisauttutiga miluñhiñaturun ittuq niqipiaturun inğitłuni takku isilğaguqsimaitłusrisuli kanjqsitłaitłusri. Pakmaunniñ piyumiñairgaqtusri, ³ takku ukpiqsriruanıgualuanñapsi kanjğruaqaqtuagırsisuli iñuuniagaqtusri iñuktun ilisimangitçhuaturun Christ-mik. Killuqsrisiqağupsi avatmun uqavaagutilusri lu kanjğruaqaqtuaturun suli aullasriqaqtusri iñugruñaturun. ⁴ Tarra İları nipliqsuq, “Paul-kuaqtunja,” suli İlanatsuli “Apollos-kuaqtunjali.” Taatnağupsi kanjğruaqaqtuagırsisusisuli. ⁵ Uvva kisuunıqpa Apollos naagaqaa kisuunıqpa Paul? Apollos uvañalu savaktaulñiñiaqtuguk

aasrii tumigiplusruk ukpiqsriaqsiplusri. Agaayyun qaitchiraqtuq uvaptiknun savaaksrapitknik inullaajupluta. ⁶ Quliaqtuaqama inuktun nautchirriiruaton ittunja, Apollos-suli inuktun imaqtigiruaton ittuq. Aglaan Agaayyutim naupkaqagigaa ukpiqsrihigsi. ⁷ Inuk nautchirriiruag inuglu imaqtigiruaq qulliuungitchuk. Kisimi Agaayyun qulliuuruq atakkii naupkairaqtuq. ⁸ Uvva inuk nautchirriiruag suli inuk imaqtigiruaq atiruk savautrihahkni, aasriin inmikullaa akuqtugisiruk akiinaktaakragmiknik savaallaamiktigun. ⁹ Agaayyutim piqatigiiksitluta savaktigigaatigut. Ilipsili Agaayyutim nautchiivigigaasri. Uvvasuli Agaayyutim tupigipmigaasri. ¹⁰ Isumaturuatun tuppiuqtutin, maliklugu ihuqqutaa Agaayyutim uvamnun, inillakkiga nappaivik ukpiqsrihigsi. Atlat nappairut qaanjanun taavruma nappaiviliutauruam, aglaan inulla qaanagiruksrauruq qanuq nappaisilaagmiinik. ¹¹ Taamna nappaiviliutauruag ilipsitni Jesus Christ-uruq-tarra. Kiinaunniin inuk iliriniangitchuq atlamik naagaqaa pitluktumik nappaivimik taavrumakna nappaiviliutauruam. ¹² Kiina inuk nappaitlaruq taavrumunja nappaivimun atuuglich akisuruat sut maqutlaitchuat naagaqaa atuuglich akisuurat sut maquyaruat. ¹³ Inupayaam savaanja satqummiginaqtuq nalupqinaiglugu uvluani atanniiviksram. Taavrumani uvluami inullaam savaanja uuktuakkaugisiruq iknikun ilitchuqipkaqlugu qanutchiutlaanja. ¹⁴ Tarra iknigum kingitpagu inuum nappakana nappaiviliutauruamun akuqtugisiruq akiljusiakragmik. ¹⁵ Iknigum ikniapqagu inuum nappakana nappaiviliutauruamun taavruma savaanja suksraungigisiruq, aglaan anniqsukkaugisiruq tigulikkaupmumun ikualaruamiin iknigmiin. ¹⁶ Nalupqinaitchuamik puttuqsrimarusri Agaayyutim inuutilaanjanik ilipsitni. Ittusri ilaan agaayyuvikpanatun tupqatunlu, suli Agaayyutim Irrusria nayuutiplusri ilipsitni. ¹⁷ Kia inuum piyaqqugmiumun taamna Agaayyutim agaayyuvikpana, Agaayyutim suksraungiginaigmigaa taamna inuk. Atakkii Agaayyutim agaayyuvikpana ipqitchuanuruq. Ilipsiasriin Agaayyutim agaayyuvikpagigaasri.

¹⁸ Kiinaunniin sagluqinani inmiinik. Kiinapayaq akunnapsitni isrumatuniraaguuyumi marrumani nunami ilitchuqigaaqliun naluluqtilaani puqutininikumauqli isrumattutaanik Agaayyutim. ¹⁹ Atakkii puqutaat ukpinaitchuat suunillaaurat Agaayyutim. Agaayyutim Makpigaanani aglausimaruq, “Anuragigai isrumatuniraagtuat inuich pitqiksugautaatigun.” ²⁰ Aasrii aglaksimapiuq, “Agaayyutim ilisimagai isrumatuniraaguruat isrumatiniich suksraungisilaanjan.” ²¹ Taatnamik uqaviutiqaqasri inuktigun, atakkii iluqaisa pigigisi — ²² Paul-lu, Apollos-lu, Cephas-lu, mannalulu suli nuna, inuuhiglu suli tuquq, pakmalu ittuat suli tikitchumaaqtuut aquagun — iluqaisa pigigisi. ²³ Aglaan ilipsi Christ-nun pigigaasri, Christ-aasriin Agaayyutim pigigaa.

4

Christ-nun Uqqiraqtai

¹ Taatnamik inuich isrummatigiraksraugigaatigut savaktauniluta Christ-mun suli Agaayyutim quliaqtuaquniluta nalunaghutun ilumutuuruaniinik. ² Aasriin nigugiinaqtuq inuum savaktauruam tuniqsimaruksrautilaanja savaamiin. ³ Qanutchiuplunja savaktauvik? Suginigiipagiga suvunnigagupsitrua unniin atlat inuich pikpatna. Sivunnigangitchunagmiin uvamnuk. ⁴ Ilisimagiga killuliqingigiga, aglaan taamna nalupqinaigutaungitchuq patchisilaanjanilunja. Taamna atanniqsuinaqtuq uvamnuk, ilaa Atanguruag Agaayyun. ⁵ Taatnamik uqaqasri inuk patchisaunilugu sivuani atangum aggigviksranjan. Sagvigisigai iluqaisa iriqsimaruanj taaqtuam suli salapigiglugich inuich nalunaqtuakun sivunniugutinich. Taranasriin Agaayyutim inulla nangagisigaa.

⁶ Aniqatiumaan, pisigiplusri uvamniglu Apollos-miglu atrikusautiqaqtunja. Ilitchitqugipsi uvaptikniin kamasraaqniktuksraungiginiplusri inunmik nakuqsitluglugu atlamiin inunmiin akunnapsitni, tuvraglugich ilisauttutigikkana aglausimaruag Agaayyutim makpigaanani. ⁷ Naaga nakuutlukkasugivich atlanin? Supayaq pigikkan aatchuusriagigini Agaayyutim. Aasrii akuqtuaginigupku suvaata uqavigaapich piinaktaagipmatun iliplugu? ⁸ Isummatigagniqsursi piqaaninipplusri supayaamik. Aatai, umialgunivisi! Isummatigagniqsursi anjalatitun iliplusri kamanatluynipplusri uvaptikniin ilisautitigipkniinlu. Ki anjalatichisitchi. Taatnaaniinigupsu uvaguttuuq anjalatichiqatautlasrihiinaupmiugut ilipsitni. ⁹ Ilaatni isumaraqtunja Agaayyutim inillanipplusri uqqiraqtauruaguut nikanagaqtuutun ilipluta. Irrutikkaurugut savvaqluktutin tuqquatauyasriuruaton inupayaat takkuatni, qiniqsittaaliutiplusri isragulinun inunlu atunim. ¹⁰ Kinnaurugut Christ pisigiplugu, aglaan ilipsi apai qanutun ilisimmatigagniaqpat Christ-kun! Uvagut sayaitchugut, aglaan ilipsi apai sayaktuniatpat! Nangagianiapukmiragigaaasri, aglaan uvagut nagguigikkaurugut. ¹¹ Pakmanunaglaan nigisuksirugut imiguksiupluta, atnugaaluktuqmiugut, anjalaluktakkaupmiugut, aimmiuraagviitmiugut, ¹² inuuniraagniaqmiugut

sakuukhuta argaptiknik. Uqamaqhuutraukapta piijusriaqaquragigivut; nagliksaaqtitaaukapta iglutuqagigivut; ¹³ sanjutmatigut iluaqqudiragigivut. Pakmanunaglaan iñuich iligaatigut suaqluqaqviatun nunam, suli iñupayaam igitchivigiragigaatigut puyaaqrupayaamik liilaa.

¹⁴ Kannusraaqsangitchipsi aglakama tamatkunija, aglaan isiligiqsugukkipsi piqpaksrpmap-tun qitunqamnik. ¹⁵ Iisautriqagñigupsuñniñ Christ-kun kisilgunaitchuanik piqadhiñagtusri atautchimik iñuñmik ittuamik aapaupamatun ilipsitñun. Christ Jesus-kun aapagiliutigip-sitja ukpiqsriaqskapsi quliatuqaqqaqama tusraayugaagiksuumik Christ Jesus-mik ilip-sitñun. ¹⁶ Taatnamik pitchuksaaqgipsi tuvraqupluna. ¹⁷ Ikayugukhusri Timothy tuyugigiga ilipsitñun, igñigipmatun piqpagikkaqa suli tuniqsimaruaq Agaayyutikun. Itqaqtinniaqsaasri qanuq iñuuniañamnik Christ Jesus-kun suli ilisautigikkamnik ukpiqtuanjuranun agaayyu-viññi naniliqaa. ¹⁸ Ijasri arguanjuraaqut tikiññiangiññasrugipluna ilipsitñun. ¹⁹ Aglaan akuniisrunaqnaña tikiññiangipsi, Agaayyutim pisuhigikpagu. Iitichuginiagitka arguanjuraat iñuich qanuq uqaguuñilaañatnik sanñiqaqmagañatniglu Agaayyutimñi. ²⁰ Agaayyutim iñuk añalatnamijun uqautchihñiñakuungitchuq aglaan ilaan sanñiagun. ²¹ Susukpisi? Utlau-titquvisikña tatapsaagiagisri, naagaqaa piqpaksrñikun piisaangihikunlu?

5

Atlatuñhat Ukpiqsriuat

¹ Uqautigipmigaat sayunajiq akunnapsitñi iñuk atugaqaqsimaniplugu aapami nuliañanik. Jew-njungitchuatunniññi ilitqusrigigingitchaat taatnasriq atlatuñiq. ² Suvaata arguanjavisi? Aliasruutiqaqtuksrauglaqtusri ilipsitñik. Anitchiun taamna iñuk atlatuñiqaaq akun-napsitñiñ. ³ Uvaña nayuutingitchaluanñagma ilipsitñi timipkun, nayuutiruna irrutchip-kun. Atannianikkiga taamna iñuk killiqiri. Atannigiga nayuutipiaqmatun ilipluna ilipsitñi. ⁴ Katigupsu atqagun atannapta Jesus Christ-nun nayuutiniaqtuna ilipsitñi ir-rutchipkun. ⁵ Sanñiagun atannapta Jesus Christ-nun qaisaksragigiki taamna anun tu-ungagmun piyaqquñiaqtuamun taavruma timaanik. Aasriñi killiqirim irrusria anniq-sugisiruq uvlumi ataniqput atanniñiaqpan iñupayaamik. ⁶ Uqavigaaiqsi nakuungitchuq. Iitichugisruknagiksi mikiruoram puvlaksautim puvlaktitichitlaha iluqaan qaqqiaksraq. Taatnatuntuuq killuqsautit akunnapsitñi iñugiaksitmuuuru. ⁷ Piiqsitchiun putqaaq puv-laksautipayaq, ililusri nutaatun akutqammiaq puvlaksautailaatun. Iñumunaasriñi nu-taanjuaniktusri killuqsautiaqhusri, atakkii Christ-nun—ipnaiyaatun tunillaqtukkaauruatun—tuqqutigaaatigut piiqsaqhugich killuqsautivut. ⁸ Iñuñitkiki nutaami nigñiañlakput li-ilaq qaqqiaq utuqqaauramik puvlaksautilik. Aglaan nigñilakput qaqqiaq puvlaksautaitchuaq. Taat-nasriq qaqqiaq atriqaqtuq nakuuhigimik ilumutuuhigimiglu. ⁹ Aglausimaruna tuyuutimni ilipsitñun piqasriqsuutitqungitlusri atlatuñtini iñuñni. ¹⁰ Avuusrunigñiñigupsu atlatuñ-tini marrumani nunami naaga siqñaturauñi naaga tigligaguuraani naagaqaa putqaaqtauni agaayyutinjuranun, tarra aullaqtuksrauniaqtusri marrumakña nunamiñ. ¹¹ Aglaan uqaq-tuna iñuñnik akunnapsitñi uqautriruanik aniqatauniplutij ukpiqsriñikun. Piqasriqsu-utiyumiñaitchusri taatnatchimi iñuñmi killulikiqpan sayunajikun naagaqaa siqñaturaukpan naagaqaa putqaaqpan agaayyutaungitchuanun naagaqaa uqamaqhuutrisuukpan naagaqaa taanñiaqtuaukpan naagaqaa tigliktuqtuaukpan. Sumiunniñ nigiqatigiraksragingitchiksi taatnas-riq iñuk. ¹²⁻¹³ Suniaqglugich atanniqsugñiaqpiq tamatkua ukpiqtuanjungitchuat? Agaayyutim kisimi atannigisigai. Aglaan ilipsi atanniqsuqtaksragigisi tamatkua ukpiqsriuraguqtuat. Agaayyutim Makpiqaañani aglaksimapatun, “Anitchiun killuliqiri iñuk akunnapsitñiñ.”

6

Uqaqsittaagviñmuutinagich Ukpiqtuaqatsisri

¹ Nalliqsi-samma akitñaummatiaqagñigumi ukpiqtuaqatmiñik, atanniqsuqtinuktuk-sraungitchuq iñuñnun ukpiqtuanjungitchuanun. Aglaan sivulluqtinuktuksauruq akungatni ukpiqtuanjuraat ikayuqtitqulun. ² Iitichugiraksragigiki Agaayyutim iñuñun atanniñiaqtilaanjich nunam iñui. Aasriñ atanniñiaqñigupsu iñuñnik marrumani nunami, iluaqsruilguruksraurusri atingirrutipsitñik akunnapsitñi pakmani. ³ Naluniqpisisuli atanniqsuñiaqtilaaptiknik isragulijnik taimanigu? Nalupqinaitchuamik iluaqsruitlanasugigipsi uqavaagutipsitñik iñuuniañipsitñi. ⁴ Taatnamik, uqavaagutiqaqñigupsu iluaqsrugaksranik atanniqsuqtiksraqtuksraungitchusri iñuñmik piqatigangitchuamik ukpiqtuanjuruamik. ⁵ Kannusraaagniaqsagaluagipsi. Usriuvva iñuqaqtuq akunnapsitñi isrumaturuamik iluaqsruitlapluni uqavaagutaitñik ukpiqsriuat. ⁶ Aglaan ukpiqtuanjuraat uqaqsittaagviñmuutiriraqtut aniqatumiknik uqavaagutimiktigun aasriññi iluaqsruqtinniaqagigaat atanniqsuqtimun ukpiqtuanjungitchuat sivugaatni.

⁷ Uqacsittaqaqpsi akitñaumtapsigun qifñiqittaqtusri akiilipkaanikhusrigigiitthuamun. Iglutuqsiuñ iñuich irrutikpasri killukun sagluqsruutigilusri. ⁸ Aglaan ilipsi killukuqaqtaqmusrig saglutağağlugich atlas, suvaluk aniqatiusri ukpiqsriñikun. ⁹ Nalupqinaitchuamik ilisimagisi iñuich nalaunñasiñgitchuat sivuğaani Agaayyutim anjaayquataannukkumiñaisailaanat. Ukpiqsqaqasri, iñuich sayunjaruat naaga putqataqtuat agaayyutinñuanun naaga atlatuqtauraut naaga killuliqiruat atugağiplugich iyaalugruich anjutitlu timiqagtuat inmiktitun, ¹⁰ naaga tigligaqtaut naaga siqñaturat naaga taanñaqtit naaga uqamağluutrisuruat naaga ivayaqtuirit—taatnatchich iñuich qilanmukkumiñaitchut Agaayyutim anjaayquataanun. ¹¹ Qaanjqsuami ilasri taatnasriugaluqmiruat, aglaan pakma salummakkaurusri killuqsautipsitñiñ ipqiqsitlusri Agaayyutmun. Agaayyutim akuqtuğaasri nalaunñasripkakauplusri sivuğaani, atakkii Jesus tuqunaruq pisigiplugich killuqsautisri aasriñ Irrusrian Agaayyutipta ukpiliqsitkaasri.

Atuqsigik Timisri Agaayyun Nangausriaqağumiñaqsilugu

¹² Iñuich itnağaqtuat, “Suragağnaqtuq qanupayaaq suragağuktuni.” [Taamna ilumutuugaluqpaluktuq,] aglaan suapayaaq nakuuruunğitichuq uvamni. Uvvasuli supayaamun anjalatikumifñaitmijua. ¹³ Itnağaqmiut, “Niçiqsraq ittuq pisigiplugu aqiağug, aasriñ aqiağug pisigiplugu niqi itluni.” Naagauvva Agaayyutim suksraunğıqsinniağik iluqaaknik. Timivut iñiqtaunğitichut pisigiplugu atlatuq. Aglaan timiqagtuat savaktiksrauplugich Atanigmun, aasriñ ilaa atanigigaa timipta. ¹⁴ Agaayyutim anjipkañigaa atanig Jesus tuquliğmiñ, taatnatuntuuq anjipkañniaqmigaatigut sanñimigun. ¹⁵ Nalupqinaitchuamik ilitchuqsrusuknaqtusri timigikkasri Christ-mun pigitilaanjitñik; timisri ilağipmatun itkai. Tiguniaqpigu ilaja Christ-nun aasriñ ilaliutipkağlugi akiisumun? Anjaupaigaataq! ¹⁶ Ilisimasruknağiksi anun ilaliutiruaq inñiñ akiisumun atausriñjuqasriutitilaaja timikun, atakkii Agaayyutim Makpiğaajanani aglausimaruuq, itna, “Malğuuruak atausriñjuqasiutiniaqtuk timikun.” ¹⁷ Aglaali iñuk ilaliutiruaq atanigmun atausriñjuqasiutiniaqtuq ilaani irrutichukun. ¹⁸ Supayaamiunniñ killuqsqaqasri atlatuñikun! Anun atniyumiñaitchuq timimiñik killiqikami atlapayaatigun killuqsautitigun, aglaan iñuk atlaliqikami killuqsagaqtuq akitñaaglugi timini. ¹⁹ Puuyusruñjaqasri timigikkasi agaayyuvikpagitilaanjitñik Agaayyutim Irrusrianun akuqtuagağkqaqsi Agaayyutmiñ. Ilipsitñik piginğitichusri. [Taatnağlugi pihñiaunğitichiksi supayaaq.] ²⁰ Agaayyutim akilignigaa iñuuliğmiñik tasuamgisigut. Taatnamik atuğlugi timigikkaqsi savautisriun Agaayyun. Iñuilli marramani nunami nangagumagaat.

7

Ilaqatnikun

¹ Pakma isrummatigilavut aqisruutigikkasi tuyuutipsitñi uvañnun, itna, nakuuruq anun nuliangitichumi. ² Aglaan iñuk ikłitchakpaluktuq atlatuğimun. Taatnağhuni anjutilla pıqaqtuksrauruq inñi nuliagmiñik, suli ağnallaa inñi uimiñik. ³ Anjutim quyalimaagak-srağigaa nuliani. Taatnatuntuuq ağnam irrutiraksrağigaa uifñi. ⁴ Nulianjuruam piginirak-srağingitichaa timini; uinjantuuq pigipmigaa. Taatnatuntuuq uinjuruam piginiyumiñaitchaa timini, aglaan nulianjan pigipmigaa. ⁵ Pisunğirrutinatik avatmun aglaan sivunniullagutik piviqaqtitçhağlugi agaayumaaliksrapstifñun. Agaayulhum aquagun pisukkutilgitchumau-tik, tuunğaumkii ikłigutçhaksrağniağaatik pisigilugu anjalalguifñititik iliptiknik. ⁶ Taamna tillisigingitichiga. Tarra, iñuk tuvaqaqatinigukpan pihñiauruq. ⁷ Uvvatuuq iñupayaaq illi tuvaqatailluni uvaktun. Aglaan iñuulaa aatçhuusriaqaqtuq Agaayyutmiñ, ilanjich tuvaqaq-tinikkumiñaqhutinj, atlatsuli tuvaqataillutin.

⁸ Taatnamik uqautigitka ilaqataitçhuat suli uilğağnaat, nakuutluktuuq ilanjich tuvaqataisaağuminj uvaptun. ⁹ Aglaan anjalalguitchuminj inñmik ilaqatniktuksraurut. Atakkii iluatluktuuq tuvaqaqatniktuni nagriağipkağmiñ timim pisugruananiñ. ¹⁰ Tuvaqaqatigiñun tillisigaqtunja atanigmiñ (taamna tilliñ ingitçhuq uvañniñ), itna, nuliannuruq avitçhumiñaitçhuq uimiñiñ. ¹¹ Aglaan avinnigumi, tuvaqataillaagli naagaqaa ilammiutqigli uimiñun. Taatnatuntuuq uinjuruam avitaksrağingitçhaa nuliiani. ¹² Uvañali Atalanun uqallaksaaqsisruuq, aasriñ atanigmitñjaqtaunğitçhuq, ukpiqsriurupayaam nuliagağniğumi ukpiqtunğitçhuamik avitaksrağingitçhaa ağnaqtinj, iñuuniaqatigiyummiuğlugi piñiqpani. ¹³ Taatnatuntuuq, ağnam uicqağumi ukpiqtunğitçhuamik avitaksrağingitçhaa uifñi, iñuuniaqatigiyummiuğlugi piñiqpani. ¹⁴ Ukpiqsriñğitçhuq anun akuqtuğnaqtittatuuq Agaayyutmun tumigiplugu ağnaqtinj, sulipsuuq ukpiqsriñğitçhuq ağnaq akuqtuğnaqtittatuuq Agaayyutmun tumigiplugu anjutrinj. Tamatkuu taatniñgitpata ililgaasri innayaqtut ililgaanjsitun ukpiqsriñğitçhuat, aglaan pakma ililgaasri akuqtuğnaqtittatuuq Agaayyutmun tumigiplugu ukpiqsriuruaq aakarinj naaga aaparinj. ¹⁵ Aglaan ukpiqsriñğitçhuq tuvaqatauruq avitçhuaqsikpan, taatna pili.

Taatna pianikpan, ukpiqsriruaq anun naaga aḡnaq pituummiḡitichuq tuvaaqatmiñun. Tuvaaqatigiik avitkumik tutqiuṭtiqaglik atakkii Agaayyutim iñuuniaqugaatigut qifiñiñakun. ¹⁶ Nulianjuruatiin, qanuq ilisimanayaqpiun uñ ukpiqsriruañjuḡniaqmanjaan tumigilutin? Naagaqaa, uñjuruatiin, qanuq ilisimanayaqpiun anniqsuiṭlapmanjaapich nuliapnik?

Iñuuniaḡitichi Tuvraḡlugu Agaayyutim Sivunniutaa

¹⁷ Aglaan iñullaa iñuuruksrauruq tuvraḡlugu Agaayyutim sivunniutaa ilaanun. Taatnamik illi qanutchipayaami inniḡumi ukpiqsriruaḡuqami. Taamna pitqurrutauruaq inillakkiga iluqaitñun ukpiqtuanjuranun nanipayaaq. ¹⁸ Uvva iñuk nalunaitñutchiqsimagumi tuvraḡlugu Jew-ñupluni atuiragihhatigun, tuniqsimali Agaayyutim nalunaitñutchiñḡami. Uvvaasiñ iñuk nalunaitñutaitkumi ukpiqsriaqsikami Christ-mik, nalunaitñutchiqsinnianḡilli. ¹⁹ Nalunaitñutaliglu nalunaitñutailaḡlugu suliqutaunḡitichuk Agaayyutim. Suliqutauntluktuk kamaksiruni Agaayyutim tillisañiñ. ²⁰ Iñupayaaq ittuksruruq qanutchipayaami inniḡumi Agaayyutim tuḡluqmani. ²¹ Ukpiqtuaḡuḡuvich savaktaaḡruuḡiqni suliqutiginagu savaktaaḡruuḡiñ. Aglaan piviqagñiḡuvich savaktaaḡruunḡiḡutin, ki pituiḡiñ. ²² Christ-ñum Atanḡuruaam killuqsautaiḡñiḡaa iñupayaaq ukpiqsriruaḡuqman, savaktaaḡruuruq naaga savaktaaḡruunḡitichuaq atunim. Taatnatun iñupayaaq savaktaaḡrugiliutigaa Christ-ñum ukpiqsriruaḡuqman, atakkii Christ-ñum savaktaaḡruuruq savaktaaḡruunḡitichuaḡlu tasuḡniḡik. ²³ Christ-ñum tauqsigñiḡaasri akiliutiplusri tuqukami pisigiplusri. Tarrasriñ ilaa kamagiraksraḡigiksi; iñunñun savaktaaḡruuliutiraḡaqnasri. ²⁴ Aniqatiumaan, iñupayaaq illi qanusripayaami inniḡumi ukpiqsriruaḡuqami. Taatna savautiliunḡ Agaayyutim.

Ilaqatniksimaitchuatigun suli Uilḡaḡnaatigun

²⁵ Pakma, tillisañitichuḡa pigiḡluch tamatkua ilaqatniksimaitchuat, aglaan qaisaqagitka isrummatiksranatnik. Ukpiḡiraksrauruḡa atakkii atanḡum qaisaqagaḡaḡa ñunñuktamik. ²⁶ Pisigiplugu sakiḡniuhiqput isrumaruḡa nalaunñanasrugalugu iñuk iñuukpan taatna ihḡimisun. ²⁷ Ilaqatiqaguvich avinniaqsaañak. Tuvaaqataitichuvich tuvaaqataisaḡiñ. ²⁸ Aglaan tuvaaqatinikkuvich killuqsanḡitichutin, suli iñuk ilaqatniksimaitchuaq ilaqatnikkumi killuqsanḡitichuq. Aglaan tamatkua ilaqatiqatuaq isrumaaluutiqagñiaḡut uumani iñuuniaḡimi, aasrii taavrumakñu isrumaaluutiksramiñ piisitchukkipsi. ²⁹ Aniqatiumaan, una inauttutigigaa. Pivigikkaqput savautriḡhaptikñun Ataniḡmik siviqiḡiaḡuq. Uvakñaniḡaglaan taatnaḡlugu tamatkua ilaqatiqatuaq savautilitruḡ Ataniḡ tuvaaqataitichuatun ililutin, ³⁰ tamatkualu qulviuḡtuat qulviunḡitichuatun ililutin, tamatkualu iglaḡtuat quviasrunḡitichuatun ililutin, tamatkualu tauqsisquḡtuat sunik piginḡitichuatun ililugich, ³¹ tamatkualu piqatuaq sunik nunami piqanḡitichuatun ililutin. Taku manna nuna suuraḡtummaḡmi piiḡisiruq. ³² Isrumaaluutiqagunḡitichipsi. Tuvaaqataitichuaq anun isrumaḡhiñḡuuruq qanuḡlugu savautriḡiksraḡmiñik Atanḡuruaamik, ataramik quyalisukhugu. ³³ Aglaali ilaqatiqatuaq anun isrumaaluutiqaguuuruq suuranñiñ nunam quyalisukhugu nuliani. ³⁴ Tarra quyalitñiktuksrauruq iluqaaknik nuliḡmiñik Atanḡuruaamiglu. Taatnatuntuuq tuvaaqataitichuaq aḡnaq naaga niviaqsiaḡ isrumaḡhiñḡuuruq qanuḡlugu savautriḡiksraḡmiñik Atanḡuruaamik iluqaanik timimiñik irrutchiḡmiñiglu. Aglaali uiaqatuaq aḡnaq isrumaaluutiqaguuuruq suuranñiñ nunam quyalisukhugu uñi. ³⁵ Uqautigipsi tamatkuniḡa ikayuqsaqhusri. Atanniqsuḡnianḡitichiga iñuuniaḡiqsi. Iñuuniaḡigipsi nalaunñaruakun savautilautḡlugu Atanḡuruaq pisuḡtilaapsisun aviktuumanḡiḡusri iluḡnaḡusimalusi Ataniḡmun.

³⁶ Anutim isrummatigisugnaḡaḡigaa killuliginasugaluni ilaqatniktaaḡinḡitñamion nuliaksrautni nautaulhani. Ikhḡituiñḡamion katchuutilik pisukkaḡmisun. Ilaqatigiiksihḡ killuqsautauḡitichuq. ³⁷ Aglaan anutim sivunniḡuḡnaḡaḡigaa isrummatmiñi ilaqatniktuksraunḡiñi savautrisukhuni Agaayyutim iluḡnaḡuni. Kimmutiqatlaigñiḡumi nuliaksrautmiñik ilaqatningitluni, taamna anun pillautatuaq. ³⁸ Tarrataamna katchuutiruaq aḡnaksrautmiñun nalauttuq, suli anun ilaqatningitichuaq pillautatluktuk. ³⁹ Nulianjuruuq qiliqsiruaq uimiñun iñuuniḡutitulañani uimi. Ujuruuq tuqukpan nulianjuruuq ilaqatniḡiñiñuruq kisupayaamik pigisukkaḡmiñik, aglaan uñitqutiniḡ ukpiqsriruañuruksrauruq. ⁴⁰ Aglaali isrummatimni taamna aḡnaq quviasrunñiatluktuk kisimḡiḡuḡuḡumi. Uqautigisukkipsi taavrumiḡa atakkii piqaqmiḡa Agaayyutim Irrusrianiḡ.

8

Niqi Tunilautauruaq Aanḡuanun

¹ Pakmaasriñ aglañniaḡtuḡa niḡikun tunilautauruakun aanḡuanun. Itnaḡuurut, “Iñisimarugut supayaamik.” Iñuk ilisimanasrugiruaq supayaanik kamaḡaḡhiñḡaḡtuq. Aglaan iñuum piqaksriruam atlanik iñunñik sayyillaḡaḡigai ukpiqsriñhatigun. ² Kiñapayaaq

ilisimanasrugigumi supayaanik ilisimanğıtchaasuli ilisimaraksragaluanı. ³ Aglaan iñuk piqpaqsiruaq Agaayyutmik Agaayyutim akuqtuġaa.

⁴ Uvvaasriiñ, nalaunġava niġiñiaġupta niġimik tunillaautauruamik aanguanun? Ilisimagikput aanguan suunġipialha, atakkii atautchiñnamik ilumutuuruamik Agaayyutiqaqtuq. ⁵ Unniñuwa itkaluaqpata agaayyutinġuanik qılanmi nunamila—ilumun iñugiallapiaqtut sut iñuich taiyukkanġich “atanguruaat,” aasriiñ kamakkutiqaġaich— ⁶ aglaali ilisimarugut atautchisualunmik Agaayyutmik, Aapauruamik, supayaanik, iñiġtaġikkaġatnik, suli ilaa pisiplugu iñuurugut. Ilisimapiugut atautchisualunmik Ataniġmik, Jesus Christ-mik; Agaayyutim iñiqsitquġaa supayauramik suli ilaagun iñuurugut.

⁷ Aglaali ilanisa ukpiqtuanuruat kanjqsitlaitchaat taamna. Iñuukiqtutilaamiktitudin isrumasuurut agaayyutinġuat pipianunasrugalugich. Uvvaasriiñ niġikamiñ niġimik tunillaautauruamik aanguanun tutqiiñniagaqsiraqtut qaugrimmaagıutillaatagmikni atakkii ilisimagaat nalaunġangıñniplugu niġiħksraqtiñ taavrumiñja niġimik. ⁸ Aglaan niġiħlum nakuqsilaatġangitchaatigut Agaayyutmi. Suutaunġitchuq niġigaluaġupta niġimik niġingitchuqtalu. ⁹ Pakmaasriiñ ilisimagiksi niġitlaliqisi qanusripayaamik niġisukkapsitñik, aglaan qaunatqiaġiksukraurusri taatna pigupsi. Putukkisitchiviaqtusri ukpiqsiruaqatipsitñik sayailuqtuanik ukpiqsriħigmiktiġun. ¹⁰ Atakkii sayailuqtuam ukpiqtuanuruam qıñiġpatin niġilutin aanguaqtuġvium agaayyuviani ilisimaruatın anguat pipianunġisilaanġatnik, niġiaqsiviaqmıuqtuq tutqılsaagaluanġaġmi qaugrimmaagıutillaatagmıñi. ¹¹ Tarra taamna sayailuqtuaq aniġatin piyaqqukkaugisıruq killulıqıħigmiġun atakkii ilisimaniavaaħkħutin. Aglaan Christ-ñum tuqquġtipmıgaaptuq taamna aniġatin. ¹² Killuqsagıvıch taatna akıtñaglugıch aniġatıtin, taamna sayailuqtuam ukpiqtuanuruuq, killuqsagımiutin akıtñaqıluġu Christ. Taatnagıvıch ilitchuġıyumiñaitchut qaugrimmaagıutillaatagmikni nalaunġaruamik nalaunġaitchuamıglu. ¹³ Taatnamik ukpiqtuanuruuqatıga isrumakpan killuqsagıñıuni niġigumi niġimik tunillaautauruamik aanguanun, niġitqıkkumiñaitchıga taamna niqi killuqsagıtitaġniġpaun aniġatıga.

9

Uqqiraqtım Añalatchısaagun

¹ Suvaata ilapsi uqautıgıvatruñ uqqiraqtupianġiñniplunja Agaayyutmun? Nalunaitchuamik ataniqsimaraitchuñja iñunñun. Qıñiqsımagıga Ataniġ Jesus Christ. Suli ukpiqsiruañuqtusri savautriħipkun Ataniġmik. ² Atlat uqaġalanġnaisa uqqiraqtunġiñniplunja Christ-mun, ilisimalapiaġiksi piutilaaga. Qıliaqtuaġıgıga tusaayugaallautaq ilipsitñun, taatnaqluġu ukpiġıgıksi Jesus. Taavruma nalupqınaiyaġaa uqqiraqtuħıga Ataniġmun. ³ Taimmaasriiñ iñuıch nalupqırsuutıgımatna una kıgıutıga: ⁴ niġiħniñunġiñniġipik imıglunjalı savautriħamni ilipsitñik? ⁵ Nalaunġapmiuq uvaptıknun tuvaqasıqpatıgıt nulanıurıam iġlaukaptı taatnatun atlatun uqqiraqtıatun atangım suli aniġatıñısunlu Cephas-tunlu? ⁶ Naaga kısımñuk Barnabas-lu savaktuksraunıqıpiñuk iñuunıtiksraptıknik? ⁷ Savaktuksraunġitchuġ atlamik savaamik atakkii qıliaqtuaġıgıgıput tusaayugaallautaq nanıpayaaq. Anıyuyıuqtı akıliıruksraunġitchuq anıyuyıuqtıullaġmi. Iñuk nautchırıqsıuq asrırrıñımun niġıugaqaqtuq niġıgısiplunı asrırrıñik. Munaqsrıptuq niġıugaqaqtuq imıgısiplunı mıluatnik munaqsramı. ⁸ Taavrumıñja iñuıch niġıugaqaġuıruıt. Moses-ñum malıġutaksraqtuq uqaġıuq taavrumıñja, amaġaa? ⁹ Aglausımaruq itna Moses-ñum malıġutaksramı, “Sıgıuıtıuıgıniangıtchiñ qanġa qımuktım tutmaqpauñ mukkaaksraq.” Agaayun nıliqıami taatna isrumaalıutiġangıtchuq qımıktınik. ¹⁰ Agaayyutım ilumutuıpaq uqautıgıgaatıgıt. Aa, uqaġı aglaanuruq pısigıpluta, itna, “Iñuk una nunniıqtuıaq suli iñuk salımmaqtuıaq mukkaaksranık niġıugaqaqtuk piññıħıksragımnık savaagımkıñiñ.” ¹¹ Uvıgıt nautchırıqırıtun nautchiıpmatun nautchıksrañıñik qıliaqtuaqatıga tusaayugaallautamik akunıapsıtñun, isrumavısi inıqsruvaallañnipluta inıqapsı ikayıuqıpluta iñuunıtiksraptıknik? ¹² Atlat iñuıch niġıugaqaġıgımiñ iñuunıtiksragımnıknı ilıpsıtñıñ, nalaunġatıluıkayaġaluıqtuq niġıugaqaġıgıpta iñuunıtiksraptıknı ilıpsıtñıñ. Aglaan inıqsrıñıaitchıpsı ikayıuqıpluta. Iġlutıgıvıt iñıgıaktuat sut, atakkıi nutqaqtıchısınıgıtıchugıt iñunıknı ukpiqsrıħatniñ tusaayugaallautanıknı Christ-ñum. ¹³ Iısimagısi iñuıch savaaqatıat Agaayyutım agaayyuvıkpananı niqıksragıuıruıt agaayyuvıkpanıñi, suli savaktıat tunıllaġıvıñımi akuqtısuıruıt niqıksragımnıknı ilanıknı tunıllaaturıam. ¹⁴ Taatnatuntuıq Atangıruamı tıllısiqaġai tamatkuıa qıliaqtuaqatıat tusaayugaallautamik akuqtııtıuqıplugıch iñuunıtiksranıknı iñunıñıñ ukpiqsrırrıgıuqtıanıñ. ¹⁵ Aglaan sıgıngıtıluıkıga tuqıgalıuagıma akuqtııgalıuıqnañja sumıknı ilıpsıtñıñ. Uqavıutıgıgıga savautrıħıga Christ-mıknı akıñıasrıñıqanıñja. ¹⁶ Qıliaqtıuıqaġıaluıqıñıunıñıñ tusaayugaallautamik uqavıugaalıuıtıchıñja uvapknun. Qıliaqtıuıgıħıha tusaayugaallautam savaagıgıga. Atıqtaksraġıpiagıga.

Quliaqtuaqangitchuma, nakliuj uvaŋa. ¹⁷ Quliaqtuaqaŋiguma piksraqtaagilugu, niŋiuktuksauruŋa akiññaaktsramik. Aglaan piksraqtaagingitchiga savaaq uvamnuk, aasriiñ savaaŋihifiŋaŋiga savaaq Agaayyutim qaisaŋa uvamnun savaquplugu. ¹⁸ Aasriiñ sua akiññaaktaaginiapigu? Uvvauna akiññaaktaaktsraŋa, quliaqtuaqagupku tusraayugaagiksuaq iñuich inuqnanŋitchuq aatchukiksraŋat iñuunitutksramnik. Niŋiugitlagaluaŋiga iñuich aatchukiksraŋat. Aglaan inŋisrunŋitchuŋa sumik quliaqtuaqagama tusraayugaallautamik.

¹⁹ Uvva ataniqisraraitchaluanŋaŋuma iñuŋnun savaktaagrupkaqtuŋa uvamnuk iñupayaanun iñugiaktuat ukpiqsriruaguquplugich Christ-mik uvapkun. ²⁰ Taimma uqautrikama Agaayyutim uqaŋhanik Jew-ŋuruanun ukpiqsritqugaluaŋitka Christ-mik. Taatnamik iñuupmiuŋa Jew-ŋuruatun. Nayuutikama iñuŋni maligutchiruani Jew-ŋuruat maligutaksraŋanik (aŋalatingigaluaqtuŋa Jew-ŋuruat maligutaksraŋanun) iñuuniaqtuŋa iñuktun aŋalatittuatun maligutaksramun ukpiqsritqugaluaqŋugich Christ-mik. ²¹ Taatnatuntuq uqautrikama tusraayugaallautamik Christ-kun tamatkununa Jew-ŋungitchuanun iñuuniaŋaqtuŋa Jew-ŋungitchuanun ukpiqsritqugaluaqŋugich Christ-mik. Maligutaksram aŋalangiŋaŋatun itpalukkaluqaŋuŋa, iñumutun maligutchiŋlapiqtuŋa Agaayyutim maligutaksraiñik, tupiksripluŋa Christ-ŋum maligutaksraŋanik. ²² Uqautrikama Agaayyutim uqaŋhanik ukpiqsriruanun sayaitchuanun ukpiqsriŋigimikni iñuupmiuŋa sayaitchuatun, ilinŋich ukpiqsriruaguquplugich. Qanupayaaq iñuk iñuuniaŋisraŋiqaman ilaaton iñuuniaŋaqtuŋa qanusripayaakun ilaŋich ukpiqsriruaguquplugich. ²³ Taatna iluqaanik pisuuruŋa pisigiplugu tusraayugaallautaq ilaŋiutisukluŋa piŋiutaanik Agaayyutim akiqsruutigikkanjanik.

²⁴ Iisimarusri aqpalitraqtuani iñugiaktuat aqpaqsruqtit aullaŋaqtut, aglaan atausriq akiññaaguuruq. Iñuuniaŋisraŋitni Christ-mun pisuŋnisilaagitchi akiññaatlasriŋisri aqpaqsruqtitun. ²⁵ Iluqatin anaktaqtit qaunagillautaqtim timimiknik ilisaqhutinlu atqunaq akiññaaktaaqgukhutinŋa niaquutmik piungisqaqtuamik. Taatnatunli ukpiqsriruagut iñuuniaŋalautaqtuksraurugut Christ-mun atakkii niaquutinnaktaaksraqut piungigumiñaitchuq. ²⁶ Tarra, ittuŋa aqpaqsruqtitun akimasaghuni aqpaqsruqatmiñiñ, naagaqaa qakiqtautraqtitun akimasaghuni qakiqtautraqtatmiñiñ. ²⁷ Anaktaqtim aŋalattaŋigaa timini, aglaan piŋigisitauviaqtuq aqpalitramun ilisatlaitchumi. Taatnatuntuq aŋalalagusiŋiaqtuŋa uvamnuk, atakkii piŋigisitauviaqtuŋa savautriŋimniñ Christ-mik quliaqtuaŋgitchumali atanun iñuŋnun.

10

Kilgutaŋuruaq Akitiñlaŋlugu Aaŋguaqtutliq

¹ Aniqatiumaan! Itqaksritqugipsi atuumaruanik sivulliaptiknun maliktuanun Moses-mik. Iglaulaŋimij nuviyam qulanjutiniŋai suli iluqatin ikaaŋniŋaat taŋiuj. ² Nuviyam qulanjutimatin suli ikaaqamitruŋ taŋiuj iluqaŋimij paptakkaupmatun liilaa piut maliguaqtauhiksraŋmiknun Moses-mik. ³ Aasriisuli iluqaŋimij niqifaŋniqsut pamarrutinŋiñik Agaayyutim quvinqaqtuakun. ⁴ Iluqaŋimij suli imiŋniqsut imiŋmik Agaayyutim pamarrutaanik quvinqaqtuakun uyaŋaŋmiñ. Taamna uyaŋak nayuutiniqsuq ilinŋitni nanipayaq itmata, aasriiñ taamna uyaŋauruaq Christ-ŋuruq. ⁵ Aglaansuli iñugiaktuat Agaayyun quyalinŋitchaat. Taatnaŋlugaŋisriiñ suksraunŋigŋiŋai suviksrailaami. ⁶ Tarra, tamatkua atuumaruat taimani atriksraurut uvaptiknun. Kilikkaatigut pisugruaŋunŋitluta piŋiŋitchuanun sivulliapta piŋisiatitun. ⁷ Unniñ aangaŋaqtuqtaunasri taipchua ilaŋisitun, atakkii aglausimaruq Agaayyutim makpiŋaŋiŋi, "Iñuich aquvittut niŋiqpagviksramun, aasriiñ makitnamij agŋiŋisiraqtut." ⁸ Sulipsuqq atlatuqtautqungitchaŋitigut taipchua ilaŋisitun, 23,000 tuqupmatun uvlumi atautchimi killuqsautmiktigun. ⁹ Unniñ uuktuaqtaksraŋingitchikput Atanŋuruaq, ilaŋich taipchua taatnaŋmatun tuqtauruat tuqunalinŋun nimigianun kigipchaqtitugich. ¹⁰ Unniñ uqapiŋiuktuksraunŋit chugut sutigun Agaayyutim aatchuutaŋun ilaŋich taipchua uqapiŋlukmatun. Taatnaŋutin israŋulgum piyaqquirim tuqutkai. ¹¹ Tarra iluqatin tamatkua atuumaruat ilinŋitun, uvaptiknun atriksrautitigutplugich, suli aglausimarut alŋaqsruutiksrauplutin uvagut killuqsautitqungitluta, iñuuruagut aqulliqsaagataqtuami uvluni. ¹² Uvvaasriiñ kiŋapayaq isrumaniŋumi makitaniluni payaŋailluni, qaunataŋiŋilapiŋaŋli puukaŋiksraŋmiñiñ, atakkii anjqsraaqsivuaqmiuq nutqaŋtitauluni tupiksriŋigmiñiñ Agaayyutim [atrilugich taipchua iñuich inŋilŋaan]. ¹³ Qanupayaq anjqsraaqsivuaqmiuq, taatnatchikuntuuq iluqatin iñuich anjqsraaqsivuaqmiuq. Aglaan Agaayyutim tuniqsimaruam anjqsraaqsivuaqmiuq iñuich qaunŋilugu akiyalguisan. Qakugupayaq ukpiqsriŋiñ uuktuaŋkaupkan Agaayyutim annaŋvivaqtinniaŋaŋatun akimayumiŋaŋisilutin.

Niŋiqpagviat Aaŋguaŋun naagaqaa Atanŋum Nullautchiŋvia

¹⁴ Taatnamik, piqpagiplusri ilauraamaan, piismaagitchi aanguaqtuigiñiñ.
¹⁵ Kanjisiqilgursuri uqautigikkamnik. Isivgiuqsijun ilipsitnik uqautigikkaga ilumutuupmagaan.
¹⁶ Isummatigilugu Atangum nullautchigvia, imipayaaqapta qallutmiñ quyyatigikkaptigun quyaqatigigikput Agaayyun Christ-nun aujanik maqipkakkjanik sannigutami uvaptiknun. Suli avguqaptig qaqqiaq nigiplugu qiniqtitkikput iliqsruutiqput inunni Christ tuquttkanjiñi. ¹⁷ Tarra nigikapta atautchimiñ qaqqiamiñ, uvagut atausrinjuqtitaurgut atautchisun timitun inugiakkaluaqhuta. ¹⁸ Isummatigilugich Israel-aagmiut pilgusinjat, tamatkua nigisuuruat nigrutinik tunillaautauruanik tunillaagvinjmi, tamatkua piqatigiiksut Agaayyutmun atakkii nigigaat tunillaun atautchikun. ¹⁹ Qanuutauva taamna? Iisautisukkipsi tamatkua aanguat suli niqit tunillaautauruat aanguanun suungitchut. ²⁰ Una uqautigigiga, Jew-nunqitchuat tunillaqtuuguurut niqinik tuungaiyaanun, Agaayyutmun qaitchiñgitchut. Piqatautqungitchipsi tuungaiyaani. ²¹ Imigumiñaitchsuri qallutaaniñ atangum imillapsi qallutaatniñ tuungaiyaat. Nigiyumiñaitmuisri atangum niggvianiñ nigillapsi niggviatniñ tuungaiyaat. ²² Sanjatchaktittagigikput ataniq taatnaqapta taapkuñnja. Sanjtluktaununasrugivisa ilaaniñ?

Kamakrsiñiq Agaayyutmik Surağatipayaakun

²³ Ijasri-samma uqaqtut, “Surağagnaqtuq qanupayaaq surağaguktuni.” Aagaluaq, aglaan ilanich nakuungitchut uvaptikni maligukkuptigu Agaayyun. Ilumutuuruq surağalhiñaukput supayaamik, aglaan ilanich sayyillaagutaungitchut atlanun ukpiqsriruanun. ²⁴ Kiña ukpiqsriruaq inmiguagsaqani, aglaan ikayuutiniagli atlanik inunnik. ²⁵ Nigğisijun niqipiapayaaq tunirauruaq tunniuuqqaivinji, apiqsruqtautigisunjaqnagu nakiñ niqi aggiqmagaan naagaqaa isrumaaluuutigisunjaqnagu qauğrimmaağiutillautapsitfi nalaunnapmagaan nigiliqsi. ²⁶ [Apiqsruqtuutigiyminiñaitchiksi] atakkii aglausimaruq Agaayyutim makpigaanani, “Nuna Atangum pigigaa suli suapayaaq nunamiiituaq.” ²⁷ Kia ukpiqtuanunqitchuam aiyugaappasri nigğityaqulusri tupigimiñun nigğisijun manirikpan qanusripayaamik, apiqsruqtautigisunjaqnagu nakiñ niqi aggiqmagaan naagaqaa isrumaaluuutigisunjaqnagu qauğrimmaağiutillautapsitfi nalaunnapmagaan nigiliqsi. ²⁸ Aglaan inuum uqautikpasri taamna niqi tunillaautigimanilñuq aanguanun, nigifiñiqnagu niqi pisigilugu taamna inuk kiliktigikkan. Ami isrumaviaqtuq qauğrimmaağiutillautagimiñi nigihksraña taavruma niqim nalaunnaifiñilugu, ²⁹ ilipnun nalaunjanasrugigaluaqtitlugu. Tarra suvaata nigihñiñauhğa qanusripayaamik anjalanniaqpauñ atlam inuum nalupqisruutmigun? ³⁰ Quyaanikkiga Agaayyun piqutigiplugu nikiksrağa. Taatnamik kia uqautinaja killuqsagñilunja nigigupku taamna niqi. ³¹ Itnatun ittuq, nigiguvich imiguvijlu naagaqaa surağapayaağupsi kamakktutiqagsijun Agaayyun supayaatigun. ³² Tarra, sakiqniugutigipkaqnagu kia inuum tupiksriñksrajanun Agaayyutim, Jew-nugaluqaqata Jew-nunqitichaluaqata naagaunniñ ukpiqtuanunugaluqaqata Agaayyutmun. ³³ Taatnatuntuuq surağapayaaqama quyaliniurağitka inupayaat supayaakun. Uvapkuanğiqsuna anniqsuguglunja uvamnik kisima, aglaan ikayuğniaqtunja inunnik inugiaktuanik anniqsugugaluaqlugich.

11

¹ Uvvaasriñ, inuuniağitchi uvaptun tuvraifiñiaqmatun Christ-mik.

Ağnat Matuqaqtaksrağigaiç Niaqutin Agaayutigmikni

² Aniqatiumaan, nangagipsi itqaumakapsitja qanuq inuuniaqtilaapkun Christ-mun supayaatigun, piqutigilugich ilisauttitit qaisatka ilipsitñun. ³ Aglaan kanjisiqtugipsi Christ qaukğigiga anjutipayaam. Taatnatuntuuq ağnam qaukğigiga uigikkani, itna Agaayyun qaukiupmatun Christ-mun. ⁴ Anun agaayupman naagaqaa sivuniksriqipman matuplugu niaquni qiniqtingitçhaa Christ qaukğigitilaanjanik inmiñun. ⁵ Suli ağnaq agaayupman naagaqaa sivuniksriqipman matuillağlugu niaquni qiniqtingitlugu uifi qaukğigitilaanjanik inmiñun kannusraağaa. Taatnaqami ittuq akiisutun nuyaiqsitun. ⁶ Taatnaqlunja uqaqtunja: nulianuruam matusrunğitchumijun niaquni nuyaiqsaksrağigaa. Aglaan kannunaqpan nulianuruam saliyumigich nutchani matuqaglijun niaquni. ⁷ Anjutim maturaksrağiniğitçhaa niaquni, atakkii Agaayyutim iniqtağigaa atrinjuqtuplugu inmiñun aasriñ sagviquplugu kamanautni. Aglaan nulianuruam qiniqtitkaa kamanautaa uimi qaukkiupkaqamijun. ⁸ Anunliasrii iniqtaunğitçhuq ağnamifi, aglaan ağnaq iniqtauruq anjutmiñ. ⁹ Suli Agaayyun iniqsiñgitchuq anjutmik piqutigiplugu ağnaq, aglaan Agaayyun iniqsiruq ağnamik piqutigiplugu anjun. ¹⁰ Taatnaqhuni ağnam maturaksrağigaa niaquni agaayukami qiniqtiyağlugu kamakrsiñi anjutmiñik. Ağnaq taatnaqtuksrauruq pisigilugich israğulgich. ¹¹ Ağnağlu anjunlu ikayuqtigiliksusksrauniqsuk avatmun, Agaayyun tillisiqacmatun iliniknun. ¹² Aa, sivulliq ağnaq iniqtauruq anjutmiñ, aasriñ anjutipayaaq taimaknaaglaan anipmiraqtuq ağnamifi. Aglaan itqaumasiun Agaayyutim iniqtaqalha inupayaanik

supayaaniglu. ¹³ Nalaunnatilaqsium ilipsitnik. Nalaunnava agnaq agaayugumi Agaayutumun matuilaaglugu niaquni? ¹⁴ Iisimarusr iñupayaaq isrumapmiuq anutum nuyaqtusriruum kanjunaqtılaanjanik. ¹⁵ Aglaan agnam nuyaqtuñi piññaqnautigigaa. Agnam nuyani qaisaurut ilaanun matuksrauplutin. ¹⁶ Kiñapayaq uqavaagumakpan taavrumuuna, ilisimaliuq una: uvagut piksraitxugut atlamik pilgusrimik, aasriin iluqatin ukpiqtuanjuruat nanipayaq pipmigaat taatnatun.

Atangum Nullautchigvia

¹⁷ Uvvasuli, katiragikapsi agaayyuvigisrukluḡu ikayuuttutitlaitchusri aglaan atniagutiraqtusri avatmun. Pitqusigiitlusri, taatnaqluḡa nangangitchipsi. ¹⁸ Sivulliuplugu, tusraaruna agaayyiaqapsi avgummatigagaqtusriguuq, aasrii taamna ukpigigitlagia. ¹⁹ Avgummatigagaqapsi akunnapsitni nalunaiqsittaḡigaa nallipsi ilumun ukpiqtuanjuruatilaana. ²⁰ Katiragikapsi atautchimun Atangum nullautchigvianik nigingitchusri. ²¹ Uqaqtuna taavrumina atakkii iñullaa nigiruq inmi niqautmiñik utaqqisunjaqani atlanik. Iñasi anjilaahutin nigisunḡagmin sul atlat iminjasiraqtut. ²² Suvisi! Kiñuniqangitpisi niggiiviksrapisitnik imigiviksrapisitniglu? Nakuungitchuq suunjilaagigiliqsi ukpiqtuanjuruunik tutqisaaqḡugillu tamatkua suilliuqtuat? Qanuq uqagnaqqik ilipsitñun? Quyaginiaqpigiu taamna? Naagga, quyaginianigitchipsi.

²³⁻²⁴ Uumina Atanguruum ilisautigaana uqagikkamnik ilipsitñun. Tamarrumani unnuami Atanigput Jesus tuniravaḡisipman, tigugaa qaqqiaq. Quyyatigiqqaaglugu Agaayutumun avguḡaa nipliḡhuni, “Una qaqqiaq timigigiga siquptauruaq ilipsitñun. Nigiragigupsium una qaqqiaq itqakktutigiyumagiksi tuquḡiga piqtutigiplusri.” ²⁵ Taatnatunsuli nullautchianikamin tiguniḡaa qallun nipliḡhuni, “Una qallutim imana augigiga. Auga maqitau-niaqpan ilipsitñun taimma nuataq sivunniugun aullagniiñiaqtuq. Imigagigupsu uumakna qallutmiñ itqakktutigiyumagiksi tuquḡiga piqtutigiplusri.” ²⁶ Tarra nigiragigupsium taamna qaqqiaq sul imiglugu qallutmiñ taavrumuuna quliaqtuaḡiksi tusraayugaagiksuaq Atangum tuquḡhagun aggitqinñialhanunaglaan.

²⁷ Taatnamik, kisupayaq nigiruq qaqqianjanik imiqtuaglu qallutaaniñ Atangum kamakktuqasrunjaqnaḡu atriqaqtuq iñuktutun taimani suksraḡangitchuanik Atanigmik. ²⁸ Uvva itqagisrunniqipsium Atangum tuquḡha taatna? Ki, iñullaa isivḡiugli inmiñik nigigaluaqnaḡu qaqqiaq imiqsigaluaqaniḡu qallutmiñ. ²⁹ Uvva iñuksamna nigivaluktuq imiqpalukhuniḡu ilitchuḡigaluaqnaḡu Atangum tuquḡha uvaptiknun. Agaayutum atannigisigaa taatnasriḡ iñuk. ³⁰ Taatnaqhutin iñugiaktuat akunnapsitni sayaiqsut atniḡñaliqhutinḡu, sul ilanjich tuqumanikhutin. ³¹ Aglaan isivḡiuqqaagupta uvaptiknik tarra Agaayutum anasriñḡuqsagumiñaitchaatigut taatnatun. ³² Atangum atannisqumatigut algaqsruḡagigaatigut qanuq iñuuniatqilaaksrapitnik anasriñḡuqsagunḡitlata piqatigilugich nunam iñuniḡ.

³³ Taatnagusr, aniqatiumaan, katinigupsu nigiqatautyagusr Atangum nullautchigvianun utaqqisilaayumausi. ³⁴ Kisupayaq nigisunḡigumi nigiruksrauqqaqtuq kiñuniḡmiñi, Agaayutumim anasriñḡusautaitchumagaasri. Isilḡiqsugisigipsi atlanik utlakkupsi.

12

Ipqitchuam Irrutchim Aatchuutai

¹ Aniqatiumaan! Pakma kanjipsikautiginiḡiga qanuq Ipqitchuam Irrutchim savaana iñuich iñuunialhatni. Kanjitsitqugipsi taamna nalupqinaaglugu. ² Iisimagiksi qanuq iñuuniatqilaqsi Jew-nḡunḡiñapsi. Killukuagutipkakkaurusri putqatagvigitquplugich uqatlaiaat aanguat. ³ Taatnaqluḡa kanjitsitqugipsi una, kiñaanmiñ iñuk anjalatiqaqtuaq Irrusrianun Agaayutum uqallakkumiñaitchuuq itna, “Jesus suksraunḡiqsuali.” Taatnatuntuuq kiñaanmiñ nipliḡumiñaitmiuq, “Jesus Atanguruq,” aglaan Irrusrian Agaayutum taatnaqḡupani kisian.

⁴ Uvvaasriñ, iñuich atlakaḡiñiñik aatchuusriaqatut aglaan atiruum Irrutchim qaisaḡigai iluqaitnik. ⁵ Iñuich savautrirut atlakaḡiisigun, aglaan Ataniq atiruq iluqaitñun. ⁶ Iñuich aatchuusriaqatut atlakaḡiñiñik savautriḡiḡmiktigun, aglaan atiruum Agaayutum iñuich savatlapkaḡai iluqaitnik savaanik aatchuusriaḡigkaḡmiktigun. ⁷ Ipqitchuam Irrutchim iñuk savatlapkaḡmaun qanusripayaamik, ilaan ukpiqsriurapayaat ikayuusriaqatit-tagigai taavrumakna. ⁸ Ipqitchuam Irrutchim uqatlapkaḡaa iñuk isrumatuhikun, aasrii atiruum Irrutchim atla iñuk uqatlapkaḡlugu kanjipsimahikun, ⁹ atlasuli ukpiqsrisiqatlapkaḡlugu, atlasuli mamititchitlapkaḡlugu iñunḡnik. ¹⁰ Atiruum Irrutchim atla iñuk savatlapkaḡaa quvinqnaqtuanik, atlasuli sivuniksriqirautlapkaḡlugu Agaayutumun, atlasuli puttuqsrisiqatlapkaḡlugu nalliakun nakuuruakunlu pigiitchuakunlu ilitqutchikun, atlasuli uqatlapkaḡlugu atlakaḡiñiñik uqautchiñik nalunaqtuanik, atlasuli uyyuqtautlapkaḡlugu nalunaqtuanik uqautchiñik. ¹¹ Aglaan tamatkua iluqaisa savaḡigai atautchiusuam Irrutchim, autaaqḡugich iñupayaamun qanuq pitqumagich.

Atausriq Timi, Iñugiaktuat Sulliñigich

¹² Iñuum timaa iñugiaktuanik israğutaqaqtuq, naagasuli atausriuruq timi. Taatnatun-tuug ittugut atautchisun timitun iñugiallapiagałuanjapta atlakaagiiłkhtalu, atakkii iluqata atausriñjuqataurugut Christ-mi. ¹³ Ilavut Jew-njurut suli atlat Jew-njungiłtutin. Ilavut savak-taagruurut suli atlat savaktaagruungiłtutin. Paptaaqtitnapta Ipqitчуam Irrutchim iluqata atausriñjuqtittagaatigut timimun, ami timaanun Christ-num. Aasriiñ ilaan aatchugaatigut atausriullaapluta atiruumik Ipqitчуamik Irrutchimik.

¹⁴ Atakkii iñuum timaa atautchiiłhiñamik israğutaqağitчуq, aglaan iñugiaktut sulliñgi. ¹⁵ Iñuum isigaña uqaqpiagtuq itna, “Uvaña argaungitłuna, tarra timim sulliñgingitчааña.” Taatnatchim niplilłautim ilagipkanjaigumiñaitчаа timimi. ¹⁶ Suli iñuum siutaa nipliçpiagtuq itna, “Uvaña iraungitłuna, tarra sulliñgingitчааña timim.” Taatnatchim niplilłautim ilagipkanjaigumiñaitчаа timimi. ¹⁷ Timi iluqani iraukpan, iñuk tusraatlayumiñaitчуq. Aasriiñ timi iluqani siutaukpan, iñuk naisitlayumiñaitчуq. ¹⁸ Aasriiñ Agaayyutim inillakkai timim sulliñgi iniksranjitłun, injmi quyagikkağmigun. ¹⁹ Timi atautchimik israğutahiiñaukpan, timiqağayaiiaqtuq, amağaa? ²⁰ Uvva iñugiaktuanik israğutaqaqtut timimi, aglaan atautchimi timiqaqtuq. ²¹ Uvva iñuum iraa nipligumiñaitчуq arganmiñun itna, “Sumun atuğumiñaitchikpiñ.” Sulipsuuq iñuum niaqua nipligumiñaitчуq isiganmiñun, “Inuğingitчikpiñ.” ²² Aglaan, taapkua ilaņi timim qiiñnaqaqtuat sayaiłluqhutinj inuqnapiaqtut. ²³ Suli tamatkua timim sulliñji isrummatigikavut qiiñnağiksuanungitługich qaunatqiağitłuaqsirağivut, suli ilaviñgich atlat qiiñnagsrağingisanjich maturağivut. ²⁴ Qiiñnagsuat ilaviñgi timipta qaunagiraksraungitчut taatnatun. Ilumun, Agaayyutim atlakaagiiç israğutapayaani timim iñiqtağigai, uvaptiknun qaunatqiağitçuplugich qiiñnagsuanungitчut. ²⁵ Taatna Agaayyutim iñiqtağigai timivut atingirrituqaqungitługich akungatni israğutauruat aglaan ikayuutitçuplugich avatmun. ²⁶ Atausriq ilauruq timimi ikuangitpan, iluqatinj ilauruat nagliksaaqataurut. Taatnatun atausriq ilauruq kamagikkaupman, iluqatinj quviatchagaqtut.

²⁷ Iluqasri timiğigaasi Christ-num, aasriiñ iñullaanjplusri sulliñgiğasri taavruma timim. ²⁸ Akunğatniñ ukpiqtuanjuruaniñ Agaayyun piksraqtaaqtuq atlakaagiiñik savaktiksranik, sivulliq uqçiraqtinik Agaayyutmun, tuglia sivuniksriqiririk Agaayyutmun, piñayuat ilisautriksranik, aquatigunaasrii taapkua savaaqatlaruanik quviçnaqtuanik, tamatkuninjalumamititçitlaruanik atlanik, ikayuuiruksraniglu atlanik, sivulliuqtatlaruaniglu atlanik, uqatlaruaniglu uqautchisigun nalunaqtuanik. ²⁹ Iluqağminj uqçiraqtaungitчut Agaayyutmun unniñ sivuniksriqiraungitчut unniñ ilisautraungitчut unniñ savak-taungitчut quviçnaqtuanik. ³⁰ Iluqağminj mamititçiraungitчut atniğnaqtuanik unniñ uqatlaitchut atlakaagiiñik uqautchiiñik unniñ uyuuqtautlaitchut nalunaqtuanik uqautchiiñik. ³¹ Tarraasriiñ kipiçniupağitчi nakuutłuktuanik aatchusriaqagugusri.

13

Piqpakkutiliq Pakma ilisautiniağipsi nakuutłuktuanik iñuuniaħiksrapsiñik.

¹ Uqatlaniguma atlakaagiiñisitun iñuktitun unniñ israğulikititun, aglaan piqpaksritłaiñiñiguma iñuñnik, uqaliğa atriqaqtuq qukiğnaqsipługu aviłluqtaqtuatun. ² Uqatlaniguma sanjiaqalłuna sivuniksriqiritun unniñ kanjisiłtalugillu iluqaisa nalunaqtuat unniñ ilisimatłaluña supayaanik, suli ukpiçqutiqagñiguma nuktatłalugich iñgich, aglaan piqpaksritłaiñiñiguma iñuñnik, sumun atuğumiñaiiaqtunja. ³ Aatchuutiginigupkich supayaurat pigikkatka iñuñnun inuqsraqtuanun unniñ aatchuutigilugu timiga ikipkaaksraulugu, aglaan piqpaksritłaiñiñiguma iñuñnik akiljusriaksraitchunja.

⁴ Piqpaksriruq iñuk anuqsrutriruq, iluqaqutriruq, tunjiliñgungitчуq, uqavigaagangitчуq, ⁵ suli arguanğitчуq unniñ anjalaluitłaitчуq. Piqpaksriruq iñuk injiguutłaitчуq, uumitçayaitчуq, itçaksritłaitчуq akitñnaqtuqtimiiñik nalaunnaitchuakun. ⁶ Piqpaksriruq iñuk quviasrutłaitчуq iñuich killuliqipmata, aglaan quviasruguuruq iñuich nalaunjarualiqipmata. ⁷ Piqpaksriruq iñuk manimmilguruq, aasriiñ ukpiçsriaraqtuq suli niğiuqaqtuq suli igłutilguruq.

⁸ Ilaatnigu iñuich sivuniksriqitłaiğisirut suli uqatłaiğisirut uqautchiiñik nalunaqtuanik suli kanjicsimmataat isukħitkisiruq, aglaan piqpaksriħiq isrukħitchumiñaitчуq. ⁹ Iļisimatłiçputlu sivuniksriqitłiçputlu naamangitчuk. Taatnamik isukħitkisiruq. ¹⁰ Iļisimatłiç naamasimaruakpan, aatchuusriat piigisirut. ¹¹ Uvvaami ililgaanjukama uqağaqtunja isrummatiqaqłuna suli sivunniugsupłunjalum ililgaatun. Inuqçama iñuumiangiqsunja ililgaam iñuuniałhatun. ¹² Pakma qiiñitłaitchugut nalupqinaigługu tautukmatun salumaitчуatun tağğaqtuutmun, aglaan taivrumani qiiñiğisiruqut nalupqinaillapiagługu. Pakma iļitçugigiga ilaviñaurahiiñaq, aglaan taimanigum ilisimmağiksipiagisigiga Agaayyun, atriługu Agaayyun ilisimallapiaqmatun uvanjik. ¹³ Tarra, supayaat naamasriłhatnunaglaan iñuich

ukpiqsrinamaqtutsuli niġiugaqagutinjuli piqqaksriġiutinjuli, aglaan taapkunakja piñasruniñ kamañaġniqsrauruq piqqaksriġiuput atlanik.

14

Ilsauttutipsaat Ipqitchuam Irrutchim Aatchuutinjin

¹ Taatnamik pisuqtilaagvigisiuq piqqaksriġi qsi atlanik iñuñnik. Uvvasuli kimmu-
tiġallapiagitchi Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaiñik, suvaluk uqaqtautlasriġiptiknik
Agaayyutmun. ² Iñuik uqaġumi uqautchikun nalunaqtuakun uqaħiñiaqtuq Agaayyutmun.
Iñuich kanjiqsiyumiñaitchut uqaġikkanañik, atakkii Ipqitchuam Irrutchim uqaqtittaġigaa
nalunaqtuanik sunik. ³ Aglaali iñuik uqaqtauruq Agaayyutmun kanjiqsiñaqtuakun
uqautchikun sayyillaagiruq iñuich ukpiġutinjiñik pitchuksaaqħugillu arakħugillu. ⁴ Iñuik
uqaqtauruq uqautchikun nalunaqtuakun ikayuġaqtuq iñmiñuħiñiaq, aglaali iñuik
uqaqtauruq Agaayyutmun kanjiqsiñaqtuakun uqalikun sayyillaagai ukpiqtuanjuruat
ukpiġutinjiñi. ⁵ Uqatlatqunayaġaluagipsi uqautchikun nalunaqtuakun, aglaan
kimmutigitlukkiga uqaqtautqplusri Agaayyutmun. Iñuik uqaqtauruq Agaayyutmun
kamañatluqtuq taavrumakja uqaqtuamiñ uqautchikun nalunaqtuakun, iñuñmik
mumiutriqanġisuaqpan. Iñuqaqpan taatnatchimik sayyillaatlagisigai ukpiqtuanjuruat
ukpiġutaat.

⁶ Aniqatiut, uqautisukkipsi qanuq Agaayyutim sagviaqtukkanjanik uvamnun suli
qanuq iħitchuġipkautaanik uvamnun, suli uqautisukkipsi Agaayyutim iħumutuħħanik
iħisautiħisilu. Uqaqsiñiġuma nalunaqtuakun uqautchikun, qanuq ikayuutaunayaqpiq?
Uqaqtuksrauruq kanjiqsiñaqsiħuglu. ⁷ Uvva atrikusraun. Iñuich atuqtuuraqmata
supluqaqtuġnaqtuanik unniñ nuqaqtinjiñik atuqtuurayuiħħmiñ nalaħsuruqnaqnaq,
iñuich naalaġniruut iħisajiyumiñaitchaat iġñana atuutim. ⁸ Sulipsuq anjuyaktuani,
qalġuqtaun nalupqinaqtuamik nipliġman anjuyiħuqtit tupisralatħaitchut anjuyakħiġmun.
⁹ Taatnatuntuq, uqaġupsi nalunaqtuakun uqautchikun, qanuġutin iñuich iħismaniġapatruj
sumik uqaqtilaagsi? Siħħiñiamun uqaqmatun piħiaqtusri. ¹⁰ Nalupqinaitchuq iñuġiaqtu
atlaħaagħich uqaqħich nunamiħtilaajāt, aasriñ iħuqatin kanjiqsiñaqtut. ¹¹ Aglaan
kanjiqsiħaitchupku iħuum uqaħsria avakħaqtuamiaqtuħa taavrumuħa uqaqtuamun, suli
iħaa uvamnun. ¹² Taatnatuntuq kimmutiqaqapsi piħiħiplusri Ipqitchuam Irrutchim
aatchuutaiñik, kimmutiqaqitchi nakuutluktuanik aatchuusrikanik. Taavrumuħa
ukpiqtuanjuruat sayyillaakħaurut ukpiġutmikni.

¹³ Taamna pisigiplugu iñuik uqaġuuruq nalunaqtuagħmiguñ uqautchikun
agaayuruksrauruq uyuutlasruħluq uqaġikkani. ¹⁴ Atakkii agaayuguma nalunaqtuakun
uqautchikun, irrusriġikkaġa agaayuruq, aglaan kanjiqsiñiġitchiga qanuq uqaqtilaagaa.
¹⁵ Uvvaasriñ qanugħniġiqpiq? Agaayuniagtuħa uqautchikun nalunaqtuakun
irrutchipkun, suli agaayuniagmiuħa kanjiqsiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun.
Atuġniagtuħa uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, suli atuġniagħmiuħa
kanjiqsiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun. ¹⁶ Quyaġuvich Agaayyutmun nalunaqtuakun
uqautchikun, tamatkua iħisajisimaħchaat Amen-naġumiñaitkaat quyyatigikkaqsi, atakkii
nalurut sumik uqaqtilaapsitħiñ. ¹⁷ Iħipsi quyyavigillautaguknaġaluagħiħi Agaayyun, aglaan
atlat ikayuħsriaqanġianġitchut. ¹⁸ Quyaġiga Agaayyutiga uqatħakama uqautchikun
nalunaqtuakun piħlukħu iħuqasri uqatħaħi. ¹⁹ Aglaan ukpiqtuanjuruani iħataukama
uqaġummatiaqatħakama tallimaħħiñanik uqalġnik kanjiqsiñaqtuanik, iħisauttutiqaqħukħuħa
atlanun, uqaqsiħiġmiñ 10,000-niñ uqalġniñ nalunaqtuakun uqautchikun.

²⁰ Aniqatiuħa, isrummatiaqasri iħiħaaton Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaigun,
aglaan iħitħusriqagitchi aniqammiuratun piħiħiħiħaitchaatun; isrummatipsitħi ititħi
iħuġuanikħisaraatitun. ²¹ Agaayyutim Makpiħaħani Ataniq itnaġniħuq,
“Tuyuġiħisigaluagħitka avakħaqtuħa iħumnun uqaħtriħiaqtuħa nalunaqtuatiġun
uqaħsriħmiktigun ukunuħa iħuñnun,

aglaansuli iħuġikkaħma naalaġniyumiñaitchaatħa.”

Isaiah 28:11, 12

²² Taatnamik nalunaqtuħa uqaqħich quviħnaqtuanjuruat ukpiqsriruanjuntħuchuanun
aglaali sivuniksriqun kanjiqsiñaqtuakun uqautchikun ikayuħruq ukpiqsriruanjuruaniħ.

²³ Uvvaasriñ iħisajisimaħchaat unniñ ukpiqtuanjuruanjuntħuchuat isiħpata agaayyuvijħmun
iħuqapsi uqaħtriħħapsi nalunaqtuakun uqautchikun, nipliħpiaqtuħa isumaiħaunipħsri,
amaġaa? ²⁴ Aglaan iħuqasri uqaġupsi Agaayyutmun kanjiqsiñaqtuakun uqautchikun
aasiñ iñuik ukpiqsriruanjuntħuchuaq naagaqaa iħisajisimaħchuaq isiħuni iħitchuġiniħaġaa
kiliħiħrautħaani, suli atanniħsukkauniaqtuħa tħsraakħaħmiguñ. ²⁵ Taavruma iħuum
nalunaqtuħa isrummatinġi satqummiħħiaqtuħa. Pulluni agaayyuviginiħaġaa Agaayyun,
aasriħ uqaħsiħiħuq Agaayyun iħumun akunnapsitħi inniħuq.

Atisriħiħ Agaayyuvijħmi

²⁶ Aniqatiumaan, qanuq uqagisivisa? Katiragikapsi atautchimun, iñuk atuutiqatlaluni, atlasuli ilisautritlaluni, atlasuli quliaqtualaluni Agaayyutim sagvikkanjñik inmiñun, atlasuli uqatlaluni nalunaqtuanik uqautchiñik, atla uyyuuqtigilugu taavrumina uqautauruamik, aglaan iluqatinj tamatkuua atuumalich sayyillaagutiksraulutinj ukpiqtuanjuranun.

²⁷ Iluqasri uqagñağupsi nalunaqtuakun uqautchikun, malğukunniñ piñasrut uqaglich, aasriiñ atausriullaalutin, atausriquli uyyuuqtigilugu. ²⁸ Aglaan uyyuuqtiksraitpan, kiña iñuk uqaguuruuq nalunaqtuakun uqautchikun tauksruisaagli agaayyağapsi uqalhiñağluni isrumamiñi inmiñun Agaayyutmunlu. ²⁹ Malğuk naagaqaa piñasrut sivuniksriqirir uqaglich, aasriiñ atlat isivgiuqtaulutinj sumik uqaqtilaanatnik. ³⁰ Aasriiñ Agaayyun sagviutrikpan ilumutuuruamik inñumun aqupperuamun tamaani agaayyuvinjmi, sivulliq uqagqaaqtuaq qasruğli. ³¹ Atakkii iluqasri uqautauhiñaursri Agaayyutmun atausriullaalusi ilitchitqulugich avatmiñ pichuksaagiqulugillu avatmun. ³² Iñuk uqaksriusriaqtuuq Agaayyutmiñ anjalatağitlaruq inmiñi irrutchigmigun [aasriiñ utaqqiugatlaplugu uqaksrani]. ³³ Agaayyutim atuumapkañlaitchaa aupiññiq katimalipsisitñi atakkii nanipayaaq Agaayyun itman qñiññaqtuq atiegautmiglu.

Tamatkunatun ukpiqtuanjuruatun atlani inipayaani pilğusiatitun taatnatuntuuq piruksraupmisi. ³⁴ Ağnasri nipaisaaqtuksraupmiut katimalipsisitñi. Atakkii uqaquangitchut sulii qaukiuyummataitchuksraurut. Taatnatun aglausimaruq Agaayyutim maligutaksrañani. ³⁵ Iisimasrukkuminj sumiksamna, apiqsruğlisigin uitiñ kiñunigmikni. Atakkii kanjunuqtuq ağnam uqaliksrana katimaragikapsi agaayyuvinjmi. ³⁶ Suva? Agaayyutim uqalña aullagñiñiñiqsuq ilipsisitñi naagaqaa ilipsisitñiññaq tikiuamangñiñiqsuq! ³⁷ Kiñapayaaq iñuk isrummatigigumi inmiñun sivuniksriqirirauñiluni naagaqaa aatchuusriaqagñiluni Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ, tarra kanjiqsimaraksrağigai tamatkuua aglaatka ilipsisitñun Agaayyutmun tillisiginilugich. ³⁸ Tarra suliqutiginasijun taatnasriq iñuk suksraqangitchuaq aglagikkamnik. ³⁹ Taatnamik, aniqatiumaan, piliqutigillapiasijun uqagtausruhiq Agaayyutmun, sulii nuqatitnaginag uqagtuat nalunaqtuakun uqautchikun. ⁴⁰ Aglaan supayaat pisigik nalauttillugich sulii iluatmun anjalatağlugich.

15

Anjpkakkaulha Christ-ñum

¹ Aniqatiumaan, itqauamtqugiga ilipsisitñun quliaqtualiga tusraayugaagiksuaq ilipsisitñun. Taimñauruq tusraayugaagiksuaq taimani akuqtuağikkaqsi sulii tuniqsimavigikkaqsi pakma. ² Anniqsukkauniaqtusri ukpigitiuññağupsijun taamna tusraayugaagiksuaq quliaqtuağikkaqsi ilipsisitñun. Aglaan ukpigingitchupsijun ukpiqsriğisi suungitchuq. ³ Taatnamik ilisautianikkipsi ilisautigikkanjanik Atangum uvamnun; kanjisiraksrağigisi taapkua qulliuuruaq ilisauttitit, Christ-ñum tuquña pisigiplugich killuutivut maligutlugu aglausimaruq Agaayyutim Makpiğaanani. ⁴ Sulii ilisautianikkipsi Christ-ñum iluvikkaulhanik aasriiñ anjpkakkaulhanik piñayuatni uvlut, maligutlugu aglausimaruq Agaayyutim makpiğaanani. ⁵ Anjitqiqaaqhuuni Christ tautuktittuq inmiñik Petermun, sulipsuuq qulit malğunñun maliguaqtinun. ⁶ Aquagun taavruma sagviğñiqsuq iñugiatlukhutinj 500-miñ aniqatigiñun katimappaqğugich, iñugianjqsranjch iñuuplutiñsulii ilañjch tuquaniksimaluqahtinj. ⁷ Tugliğıplugu sagviqsuq James-mun, aasriisulii iluqanjitñun uqqiraqtuanjuranun. ⁸ Aquagun taavruma sagviqmigtuuq uvamnun, kia-unniñ nigiuginğitchaluakkanja Ataniğmun uqqiraqtuagisifiñiluja. ⁹ Taatnaqluna kamanaiññiqsrauruna uqqiraqtipayaaniñ. Nalliumatingitchunaiññiñ tairaksrauluna uqqiraqtimik, atakkii nagliksaaqtichimapluna inñupnik ukpiqtuanjuranik Agaayyutmun. ¹⁰ Aglaan Agaayyutim piqpagivagitluna simmiğñiğaa iñuuhiga iluqaqturitmigun. Ilaan iluqaqturillaapiadha piñiñlaungitchuq uvamnun. Sakuutluktuna iluqanjitñiñ aglaan uvapkuinaq piñgitchunja atakkii Agaayyun savaktuq uvapkun iluqaqturihgmigun. ¹¹ Uvvaasriiñ uvanjalu naagaqaa atlat uqqiraqtitlu quliaqtuağigikput taamna tusraayugaagiksuaq ukpigikkaqsi.

Anjpkakkaulhat Tuqunaruaat

¹² Quliaqtuağuurugut Agaayyutmun anjpkagñiplugu Christ tuqunaruaaniñ. Suvaatami ilasri uqaguuvat tamatkuua tuquaniktuat anjpkagumiñaiññiplugich tuquligmikniñ?
¹³ Anjpkagñiangiññipata tuquaniktuat, tarra ilumutuungitmiñiqsuq Christ-ñum anjpkakkaurimalha. ¹⁴ Aasriiñ Christ anjpkakkaurimaiññiqpan, quliaqtuağiput atugumiñaitchuq sumun, naagaqaa ukpiqğutisri tanjiğilitinj. ¹⁵ Aa, iñuwich ilitchuginagaatigut uqagñipluta tanjiğilaamik, atakkii uqagigikput Agaayyutmun anjpkapiğniplugu Christ tuquligmimiñ, aglaan tamanna ilumutuunayaitchuq tuqunaruaat anjpkakkauyumiñaitpata. ¹⁶ Tuqunaruaat anjpkagñiangiññipata, tarra Christ anjpkakkaumaitmiñiqsuq. ¹⁷ Christ anjpkakkaungñiññiqpan, ukpiqsriğisi Christ-mik tanjiğiniñiqsuq aasriiñ

suksraungiqsauyumaagtusrisuli pisigilugich killuutisri. ¹⁸ Suli Christ anjpkakkaungifniñqpan taamtakua tuquaniktuat ukpiqsriruanuplutiñ Christ-mik suksraungiqsutuuq. ¹⁹ Ukpiqsriniñgupta Christ-mik anniqsuqsimaapqatigut pakmapaħhiñfaq iñuulħaptikni nagliñnañiqsraqtugut iluqanjitñiñ ataniñ iñuñniñ.

²⁰ Aglaan pakma Christ anjpkakkaupiaqtuq tuqułiğmiñ. İlaa anjpkakkaquqağniqsuq, taatnaqhuta ilisimarugut Agaayyun anjpkaiñiağniługu tuquñaruapayaanik ukpiqsriruanik Christ-mik. ²¹ İñuk iluqani tuquqsraqumaruq atautchim iñuum savaağikkanağun. Taatnatuntuuq iñuk tuquñaruauq iñuutlasriñiaqtuq piqutigilugu atlam iñuum savaağikkana. ²² Atakkii Adam-kun iluqatiñ tuquruksraurur, taatnatun iluqatiñ Christ-kun iñugutqikkisirur. ²³ Aglaan iñupayaurauq anjpkakkaugisiruq nalaññaruaukun piviksralaamigun, Christ sivulliupluni anjpkakkaurur, tarrali aggitqikpan taamtakua Christ-ñum pigikkani iñugutqiksittkisigai. ²⁴ Taavruma aquağun isrukitchaaq tikitpan, Christ-ñum qaiññiağaa añaayyuqatini Agaayyutmun Aapauruamun akiñianikkumigich iluqaisa aňalatchisiqatuuat suli iluqaisa sanñiqitiqatupaayaat sanñiqatuuatlu. ²⁵ Christ atañguruksraurur uvluñnañaglaan Agaayyun akimmatrianikpan iluqanjitñiñ Christ-ñum uumiksriaiñiñ. ²⁶ Tuqułiq akiñlikkauniaqtuq aqulliułuni uumiksri. ²⁷ “Agaayyutim Christ aňalatchipkağaa supayaanik.” İtnağniqsuq Agaayyutim Makpiğaanani. Taatnaqami Agaayyun ilağautingitчуq iñmiñik, aglaan iligai supayaat ataanun Christ. ²⁸ Agaayyutim taatnaañnikkumigun, ilaaptuuq iğñiña Agaayyutim ataniqsimapkağniaqmıuq Agaayyutmun inillairuamun supayauramik ataanun Christ. Taimanigu Agaayyun kamağniqsrauniaqtuq supayauramiñ.

²⁹ Suniaqpat taamtakua paptaakkauruat pisigiplugich tuquñaruat? Tuquñaruat anjpkakkauyumiñiaipiaqata, suvaata iñuich paptaaqtinnaqpat pisigiplugich tuquñaruat? ³⁰ İlumun anjpkagnañiq piitpan suvaatami anayannıuqpik ataramik quliaqtuagıkapku tusraayugaagıksuaq? ³¹ Anıqatiut! Kigiññiğvıgırağıgıga tuqqun uvluğagıpman. Tusraayugaagıksuaqkun ukpiqsrıruağugınsusri, suli taatnaqñuñ quviasuutıgıgıpsı Christ İesus-kun atannaptıgun. ³² Ephesus-mi aňuyakkaluğupkich iñuich atrıqatuuat lıılaa iqsıñiaqtuaton niğrutıtun, sumik piññakkumiñaitpik taatnaħkapkun? Tuquñaruat anjpkagnañitpata, tarra

“Niğisa imıqtuagıtalu,

atakkii uvlaakun tuquniaqmıugut.”

İsaiah 22:13

³³ Kinnıpkagaşri iñunñun uqağatunanon uumiña anjpkakkaulıkun. “Pıqasıqsuutıgıpsı piğııtıchuanik piqatnaanik taatnaiğisırsurı ilıñısıtun.” ³⁴ İsrummitqıññaqsıgaşri kil-lulıqıtıqıñığırsurı. İlaşri nalurutsuli Agaayyutmik. Taamna uqağıgıga kanñutıchağuluağırsurı.

Qanuq Anjpkagnañiaqpaşa

³⁵ İñuk anıqsruqpaqmıuq, “Qanuğıtıñ tuquñaruat anjpkagnañiaqpat? Qanutchimik timıqagnañiaqpat agğıgımiñ?” ³⁶ İsrummatuññiaqpat ilipni! Nautchirriıkvavich nautchiaksranik nunamun naułaitıhtıñ nauriağugıłutiñ tuquqaağaluqaqatiñ nunami. ³⁷ Aaşrii nautchiaksraq nautchirriutıkkana qıññaqangıtıčuq nauriatun naunıaqtuaton nautchiaksramıñ. Nautchirriırutin mukkaaksraqıgımaaqtuamik naagaqaa nauruksraurıamık. ³⁸ Aglaan Agaayyutim nautchiaksraq nauriağıqtıchıuğaa itqukkani, suli nautchiaksralaa naurısuurıq qanutıhiğımisun. ³⁹ Taatnatuntuuq, iluqatiñ uumarıupayaat atlaqağıñik timıqagtut, iñuich atautıhiñamık timıqagtut, niğrutıtsuli atlaqağıñik timıqaqmıut, qalıtsuli atlakaurur, tiñmiatsuli atlaqaupmıut. ⁴⁰ Sulıpsuq qılañmiıttuat atlaqaanık timıqaqmıut nunamiıttuaniñ. Piññaqnauataat qılañmiıttuat atlauruq piññaqnauataatniñ nunamiıttuat. ⁴¹ Sıqıñğum qaumanıq atlauruq qaumanıñiñ tatqim, suli uvluğiat atlaqağımiik qaumanıqagtut qıvliquulakamiñ qılañmi. Uvluğıallaa atlaqağımiik qaumanıqagtut atlamıñ uvluğianiñ. ⁴² Taatnatun itkisıpmıuq anjpkakkaupata tuquñaruat. Timıgıkkavut pakmapak ittut nautchiaksratun nautchirriıtuauratun nunamun. Tuqusruurur ilıvıkkauplutiñ. Aglaan anjpkakkaunıağupta tuqułiğmiñ timıqagnañiaqtugut tuquyumiñaitıchuanik. ⁴³ İñuum timaa ilıvıkkaukami piññaqnaitıčuq sanñıitłuni. Aglaan Agaayyutim anjpkagnağımiuñ piññaqnağniñiaqtuq sanñııqagıuni. ⁴⁴ Pakma timıvut nunakñaqtaurur, aglaan anjpkagağupta timıvut qılaññaqtaunıaqtuq. Timıqagağpa tuqusruurıamık uvani nunami, ilisimarugut timıqagısiñıpluta tuquyumiñaitıchuanik qılañmi Agaayyutmi. ⁴⁵ Aglausımaruq Agaayyutim Makpiğaanani itna, “İñuqqaq Adam iñuusrığıgıniqsuq,” aglaan aqullıq Adam irrusrığıgıniqsuq qaitıchıruaq iñuulıgımik. ⁴⁶ İrrutchim timaa sıvulliıngıtıčuq. Nunakñaqtam timaa sıvulliıruuq, aasırii aquağun irrutchim timaa. ⁴⁷ İñuqqaq nunakñaqtauruq iñıqtaurıuq mağğanıñiñ nunam, tuglıaaasıriiñ iñuk qılaññaqtaupluni. ⁴⁸ İñupayaanıñ nunam ittut iñuqqaatun iñıqtaurıatun mağğanıñiñ. İñupayaq pigıkkana Agaayyutim ittut taavrımatun qılaññaqtaurıatun. ⁴⁹ Pakma atrıqatıgıtugut iñuktun nunakñaqtaurıatun. Taimanıgu atrıııtınıaqtugıt iñuktun qılaññaqtaurıatun. ⁵⁰ Anıqatıumaan! Taamnauruq uqautıgıkkaga, iñuum

nunami timiqaqtuam uiviñiqaqhumi auqaqahuni lu piññaaktaagiyumiñaitchaa añaayyautaa Agaayyutim. Taatnatuntuuq timi tuqusuuruaq auragaqahuni itchumiñaitchuq piungigangitchuami auragatalliluni.

⁵¹ Naalaññilagitchi, uqautigipsi nalunaqtuam itna—iluqata tuquniangitchugut, aglaan iluqata simmikkauniaqtugut. ⁵² Simmikkauniaqtugut akkuvaurapiaq, sukatluglugu siqungipaksaññananiñ irim, aqulligmi qalguqtaqpan. Qalguqtaun nipliqsaqluqqaatuq iluqatin tuqunaruat anjipkañniaqtut tuqqutqikkumiñaiñgutin, aasriñ iluqata iñuusrugaaqtuagut aatchu-usriaqañniaqmigut nutaamik timimik. ⁵³ Iñupayaam timaa simmiqstaksraqigaa atakkii nunakñaqtauruaq timi tuqusruuruq auragaqahuni, aglaan taimanigu nutauruaq timikput tuquyumiñaitchuq auragatalliluni. Una atriqaqtuq iñuk mattaqtmatun utuqqaqtuanik atnugaanik suli atiaqsipmatun nutaanik. ⁵⁴ Aasriñ timi auragaqauruaq simmausiqqan auragatallilaamik timimik suli timi tuqusruuruq simmausiqluni tuqqutlailaamik, tarani tanjigñiaqtuq aglausimaruaq Agaayyutim Makpigaanani, itna,

“Tuquhiiq akiiliraullapiaqtuq.

Isaiah 25:8

⁵⁵ Aatai tuquhiiq, tarakñaaglaan tuqupkaqumiñaiñgutin iñuich.

Aatai tuquhiiq, tarakñaaglaan atñaigumiñaiñgutin iñuich.”

Hosea 13:14

⁵⁶ Tuquhiiq atniatlagatigut killuqsaaqta, suli killuqsauñ saññiqtiqaqtuq maligutaksratigun anjalatiqaqhuni. ⁵⁷ Aglaan quyanagtuq Agaayyuni! Atakkii akimapkaqaaatigut atannaptigun Jesus Christ-kun. ⁵⁸ Taatnamik, piqpagiplusri aniqatiumaan, payarñaiñgitchi ukpiqsriñipsitñi, tuniqsimatitichi suli savautriplusri Ataniñmik ataramik pisuqtillaapsigun, atakkii ilisimagiksi savautriñiqsi Ataniñmik ingiñha suliaamun.

16

Iñiraksraq Ukpiqsriuranun

¹ Pakma aglañniaqtunja iñiraksrakun iñuñun Agaayyutim Jerusalem-mi. Uqautigitka ukpiqtuanuruat atlaakaqñiñi nunaaqñiñi Galatia-mi qanuqhutin iñiraqsulñhat maninñik, aasriñ pituqigipsi taatnatupiaq: ² Minguiqsaññipayaani atausriullaalunsi tuguaituqigipsi ilaviñganik manium akiññaaktaagikkapsi aggigñiñallamunaglaan; tutquqtuñayumausri qanun tun pitlakkapsisun. Taatnagupsi iñiraksraq inuqnaqsriñgitchumauq aggiguma. ³ Aasriñ aggiguma tuyugñiaqitka aatchuutisri piqasiglugich tuyuutunik ukpiqtuanuranun Jerusalem-mi iñuktigun nalupqinañgikkapsigun. ⁴ Nakuuluni itkaqsikpan aullahiksraqtauptuq, ilinjsa malihñiaupmigaatnja.

Paul-nun Sivunniuguta

⁵ Ulanñiaqipsi Macedonia-kuqaqaaqlunja; atakkii apqusraaqñaqigaa Macedonia. ⁶ Nayuqtaullakpiqigipsi naagaqaa ukiñunja ilipsitñi, aasriñ aullagnialgitchuma aatchulñiñaugipsitnja inuñgikkamnik iglauliksramni napmupayaq. ⁷ Tautugumangitchipsi akkuvauralñiñagut apqusraalñiñagusri, aglaan nayuqtuatuuraallagukkaluaqigipsi, Atangum pituqpanja. ⁸ Aglaan Ephesus-miinniaqtunja Pentecost-liqiniñhatnunaglaan, ⁹ atakkii kamanaqtuam savaaqagviksrallautam anmautigaanja, naagasuli iñugiaktut akililisuqtitka.

¹⁰ Timothy aggigñiapan, qanagiyumagiksi tutqiksauliksrañagun ilipsitñiñuñallahani, atakkii savautriñuq Ataniñmik, uvaptuntuuq. ¹¹ Nallipsiunniñ aggigugingilij. Aullaqsaqpan ilipsitñiñ ikayuñumagiksi iglaulñani quviasuguni, ilaali utigasraugumuq uvanñun. Niñiugigiga tikiñksrañja piqatiqaglugu aniqatiunik. ¹² Uvvasuli aniqatiptigun Apollos-kun: suamasriplugu kiikaqsrupiaqaluaqñigiga utlaquplursi piqasriñglu utlanik aniqatiunik, aglaan piyummatigingitchaa aullahiksranani pakma. Ulanñiaqaañsi piviksranikkumi.

Uqautipsaaqutit

¹³ Qanagitiitichi pigiitchumiñ, makittaaqigusri ukpiqsriñipsitñi, qapinañlursi supayaani. Saññisitichi tuniqsimalusri Ataniñmun. ¹⁴ Supayaq savaagilugu piqtigilugu piqpakriñiqsi. ¹⁵ Aniqatiumaan, ilisimasruknañisi tupiqatinñi Stephanas-nun. Ilinjich ukpiqsriqaaqtunurururun nunami taggisilijmi Achaia-mik, aasriñ iluqnausimapiqataqahutin ikayuñigimiknun ukpiqsriuranik atlanik. ¹⁶ Pitchuksaaqipsi tupigiquplugich iñuich taatniittuat suli kisupayaq ikayuqtauruaq ukpiqsriuranun. ¹⁷ Quviasruutigititka aggihñat Stephanas-nun Fortunatus-nunlu Achaicus-nunlu, atakkii ilinjsa ikayuqaatnja uvaniñgitiñapsi. ¹⁸ Nutaqtiglugu irrusriq ilinjsa quviatchaktitkaatnja ilipsisuntuuq. Isummatigillautaqsigik iñuich taatniittuat.

¹⁹ Ukiqtuanuruat iñuuniaqtuata Asia-mi tuyugaasri nayaannjanik. Aquila-mlu Priscilla-mlu piqatiqiglugich ukpiqtuak katamaruat tupigimikni pagliugaasriplusuq atanikun. ²⁰ Iluqatin aniqatiqigich tuyugaasri nayaannjanik. Paglatisritichi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutilikun.

²¹ Paglatit Paul-miñ. Uvanja aglallakkitka ukua argamnik. ²² Kiñaliqaa piqpakriñgitchuaq atanguruamik, Atangum atanniñisigaa aggitqikkumi. Aa, Aggigñi, Ataniq. ²³ Uvvatuq

İhuaqutrisaan Atanguruam Jesus-ŋum nayuglisi. ²⁴Uqautisukkipsi piqpaksrisilaamnik iluqap-
sitñik Christ Jesus-kun. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Corinth-ağmiunun

¹ Uvaja Paul, aasriiñ uqquiraqtigigaana Jesus Christ-ŋum pisulhagun Agaayyutim. Aglak-tunja ilipsitñun ukpiqtuanjuranun Corinth-mi suli ukpiqtuanjuruapayaanun iñuuniaqtuanun nunañani Achaia-m. Uvvaasriiñ Timothy aniqatvut uvamniittuq. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iluaqutisrimaallaanjanñağlisi suli tutqiksillusri.

Paul-ŋum Quyagaa Agaayyun

³ Quyanaqtuq Agaayyun Aapagikkana atannapta Jesus Christ-ŋum. Ilaa aapauruq ilunjuksriruag uvaptiknik suli Agaayyutaupluni araauqutitñiñaanjuruaq uvaptiknik. ⁴ Araauqtuqtigigikput iluqaitñi ihuilliuğutigikkaptikni, uvagutsuli araauqtuyumiñaqsipluta tamatkuninja ihuilliuğutiqaqtuanik taavrumina araauqtuutmik akuqtuagikkaptiknik Agaayyutimñi. ⁵ Ilumun nagliksaallapiaqtugut savautri'apta Christ-mik. Taatnatuntuuq araauqtuqtugut atunapiaq Christ-kun. ⁶ Ihuilliuğaluñaanapta tusraayugaagiksuaq pisigiplugu, Agaayyutim araksimaagaasri uvaptigun annautisukhusri killiqiñipsitñi. Arakkau'apta arautiqağniaqmuisripsuuq akuqtuğupsium anuqsruħikun atunim ihuilliuğutiħiq uvagut iglutukkaptiknik. ⁷ Niğiuagağikkaqput ilipsigun payañaitchuq. Iisimagikput nagliksaagñipsi uvaptiktun Agaayyutim araauqtuqağtinñağasri uvaptiktun.

⁸ Aniqatiumaan, nalutqungitchiptigñi ihuilliuqtitauphaptigun nunañani Asia-m. Ihuilliuqtitaupavagitluta qaaniğlugu iglutuħiksraqput nalupqigiliutipluguunniñ iñuutilaaksraqput. ⁹ Iħitchuğigaluağikput tikiummiñasugalugu tuqquviksraqput, aglaan taamna atuamaruq tunnaqtungitluta uvaptiknun aglaan Agaayyutmun anjipkaitjarumun tuqunaruħnik. ¹⁰ Tuquruksrağugaluagaq ilaan annautimagaatigut, aasriiñ annautriñapiaqtuq uvaptiknik; aa, nalupqisruutiginğitchikput ilaanun annautisrimaħiksraqput. ¹¹ Ilipsi ikayuqtuksraurusri injqsruutiluta. Tarrali iñugiaktuat iñuich quyatiksrağagisirut Agaayyutim aatçhuutaagun qaisauruakun uvaptiknun kiuplugich injqsruħat iñuigaktuat iñuich.

Paul-ŋum Simmiğñiğaa Sivunniğutini

¹² Quviasruutigigikput una suli qauğrimmaagñiutillautapta uqautigaatigut uuma ilumutuutilaanjanik, savaagñigivut nanipayaaq suli pakma ilipsitni ipqilħikun suli ilumutuħikun Agaayyutimniqnisauruakun. Tunnağitchugut puqiuataatnun iñuich aglaan tunjarugut Agaayyutim ihuagqutipluni ikayuutaanun. ¹³ Tarra tuyuutivut agliħiağikkasri kanjisiñaitchuanğunğitchut; kinnisunğitchipsiğini uqağikkaptigun. Niğiuagağigiga kanjisiñlasriħiksraqsi ilaatnigun, ¹⁴ takku kanjisiñlasriħauragağaluagmigiħisi-samma pakma. Ilaatnimi nanğautiqatlaniağiptigut suli nanğagisipmigiğitni uvluanu Atannapta Jesus.

¹⁵ Nalupqisruutiqanğitchunja taavrumina. Taatnamik tikiqattaagqaağukkipi, piqaquplusri ikayuusriamik tapillugik quviasruutmiglu. ¹⁶ Tikiqattaagqaağukkipi apqusrağuma sivutmunlu nunañanun Macedonia-m utitmunlu nunañaniñ Macedonia-m, ilipsitñun itqanaiyautitqupluna iglauħksrammun Judea-mun. ¹⁷ Taatna piyumakama, isrummitqagtaunjunipqik? Isrumvaluktusriunniñi sivunniğaağasrugaluja iñunjsun nunam, anjaqaağluja tarani suli naagaqtauqsiłunja.

¹⁸ Agaayyun tuniqsimaruc uqağikkagmigan. Taatnatuntuuq uqautivut ilipsitñun nalupqinaitchaqtut. Agaayyutim iħisimagai isrummitqitħaisilaaqputlu uqautigikħavutlu. ¹⁹ Atakki Silas-lu Timothy-lu uvajalu quliaqtauağutigigikput Iğniña Agaayyutim, Jesus Christ, ilipsitñun. Ilaa inğitchut iñuktun piñiğiaqtauatun anjiquaaqhuni, aglaan ilaan pisuugaa uqautigikkani savaaniğniplugu. Agaayyutim anjigutimagaatigut pisigiplugu Christ-ŋum savaana uvaptiknun. ²⁰ Iluqaitniħki akiqsruutai Agaayyutim atuumpakagñiğai Christ-kun. Taatnaqhuta niplutisruugikput Amen sumipayaaq iñuum kamaksruqmauñ Agaayyutim savaagikkana Christ-kun. ²¹ Agaayyutim nappaqtaupkağigaatigut ilipsiłu Christ-kun, suli uqsruqtiqhuta savaktautqupluta, ²² nalunaitjutaliqhuta pigilitupiaqhuta inmiñun aasriiñ iħiřlugu Irrutçiñi uummatitiktun nalupqisruutigingiqıđu ilaanun pigitilaaptiknik.

²³ Aagğigukkaluanjağmaunniñi Corinth-mun agğiğitchunja. Agaayyun iħisimaruc ilumutuħhanik uqağikkagma ilipsitñun. Utingitchunja Corinth-mun atnummatiqaqunğitłusri. ²⁴ Atanniğsunğitchipsiğini ukpiqsriħipsigun, aglaan savaqatigisrukkipi quviasruutiqaqu-plusri, atakki iħisimarugut nalupqisruutiqanğisilaapsitniħ ukpiqsriħapsigun.

2

¹ Sivunniqsunja utlatqıđunğitłusri aliatchaktitçaktuagıđusri. ² Aliatchaktisrimaniğuspi kia quviasraağniaqpanja avataagun ilipsi isrumatuyaaçktitapsi. ³ Aglakunja pisigiplugu taamna, utlakkupsı aliatchaktitçunğitłunja ilipsitñun quviasraaqtiksrammun.

Nalupqisruutigingitchiga quviasruutipkun quviatchaktinniaqtilaarsi. ⁴ Aglakama ilipsitñun ihuilliullapiağataqtuņa isrumatuyaakluņa uummatimni qianjñağma. Aliatchağungitchipsi aglaan ilisimatqugipsi atqunapiaq piqpakstriğiga ilipsitñik.

Natqigutriğiq Killiqirimun

⁵ Aglaan nallipsi ihuilliutqitchiruum isrumaaluktingitchaana, aglaan isrumaaluktitkaasri. Ihuilliutqitchummataitchipsi itnaqama. ⁶ Taamna iñuk tatapsausriaqaanikutuq. Apainuruq anjğutiplusri taamna inillakapsiuq. ⁷ Pakma natqigutiraksrağigiksi araactuglugu taamna iñuk. Taatnağupsiuq annautiniağiksi pilguilliullapiağimiñiñ aasriiñ qapingitchumuğli. ⁸ Taatnağluņa injğipsi tuniqsimasriłaaquplugu piqpakstriğiqsi ilaanik. ⁹ Taavrumuuna aglaktuņa ilipsitñun, atakkii uuktuagukhusri ilitchuğisrukluņa tupiksisuupmagaapsi supayaakun. ¹⁰ Natqigutrigupsi taavrumiņa iñunmik, natqigutipmigiğaptuuq. Aasriiñ qanutchikun natqigutriruksrauniguma ilaanun, pakma natqigutigiga pisigiplusri sivuğaaani Christ-ñum. ¹¹ Natqigutiguptigu taamna iñuk tuunğaq akimaniangitchuq sikkunniñiñ uvaptikniñ. Takku nalunğitmigivut ilaan qanuq surağautai.

Paul Tutqiksiñğitchuq Troas-mi

¹² Tikitñama Troas-mun quliaqtuağityaqługu tusraayugaagiksuaq Christ-kun, Atangum piviksriñiğaaņa quliaqtuaqupluņa. ¹³ Aglaan tutqiksiñğitchuņa irrutchipkun, atakkii paqingitługu aniqatiga Titus tarani, tarraasrii aullatqikluņa tarakña Macedonia-mun.

Christ Akimmatauruq

¹⁴ Aglaan quyyan illi Agaayyutmun ataramik akimatriruumun uvaptiknik Christ-kun. Siamitkaatigut tiprağiksautun napmunliqaa quliaqtuaqupluta tusraayugaallautamik. ¹⁵ Atakkii ittugut Agaayyutmun tiprağiksuatun Christ-kun akunğatni tamatkua anniqsuumaagtuat suli tammaummiruut. ¹⁶ Tamatkuņa tammaummiranun tipiqagtugut tuqułigmik, aglaan tamatkunuņa anniqsuumaagtuauun tipiqagtugut iñuuliğmik. Kiñaasriiñ nalliummativa taavrumuņa savaamun? ¹⁷ Kisimiñ tamatkua uvaptiktun ittut quliaqtuaquatuat pinjuağutaitchuakun ilumutuuruamik Christ-kun sivuğaaani Agaayyutim. Uvagut ingitchugut iñugiaktuatitun quliaqtuaquatuatun Agaayyutim uqałhanik piñiñanjiutiginialhiğagługu.

3

Savaktai Nutaam Sivunniugutim

¹ Uqaviksaaqsilgipisa? Naagaqaa inuqsraqpisa atlatitun iñuktun tuyuutunik akuqtuyunaqsılıta ilipsitñun naaga ilipsitñiñ? ² Ilipsi tuyuutaurusri aglausimaruatun uummatiptiknun iñupayaanun ilitchuğitquplugu agliqitquplugulu. ³ Aasrii atlanjuqtauruatigun iñuutchipsigun ilisimanaqtitkiksi tuyuutaihiqsi Christ-miñ aglaağikkaqut. Taapku tuyuutit aglaanğingitchut aglautmik aglaan Irrusriagun iñuuruam Agaayyutim, aglaanğingitłuni aglagviksramun piliamun uyağajmiñ aglaan uummatipsitñun.

⁴ Nalupqisruutigingillapiağivut tamatkua tumigiplugu Christ sivuğaaani Agaayyutim. ⁵ Itnautingitchikput savatlanıluğa tamanna savaaq uvaptiknik, aglaan piqagturrutaagun Agaayyutim. ⁶ Ilaan piqagtitkaatigut savautritqupluta nutaakun sivunniutmigun. Taamna nutauruq sivunniugun ingitchuq utuqqauruutun sivunniugutitun aglausimaruatun uyağajmun suli tuqupkairaqtuatun kisupayaanik tupiksriñğitchuanik. Agaayyutim nutauruq sivunniugutaa qaitchiraqtuq iñuuliğmik Ipqitchuakun Irrutchikun. ⁷⁻⁸ Utuqqauruq maligutaksraq titigtuqsimaruq aglaatigun uyağajmun, aasrii Agaayyutim qaumanğa sagviqsuq qaitfiamiuq Moses-mun. Kigiñaña Moses-ñum qaummagikpagitłuni Israel-ağmiut qinilguitchaat, aglaan taamna qaumanıq aqvatumun piiqsuq. Maligutaksraq tuqupkaisuuruq qaummagillapiaqman qanutunkiaq qaummagitłukkisiva maatna savautriğiq Ipqitchuakun Irrutchikun? ⁹ Uvvaasiiñ utuqqaqtaq sivunniugun tikiutriruq tuqutaksraqququtmik iñunun kamanautiqagñiqpan, qanutunkiaq kamanautiqatłukkisiva nutaaq sivunniugun tikiutriruq nalaunjasripkaiğimiñ iñunun? ¹⁰ Aasriisuli nutauruq sivunniugun kamanatlullapiaqtuq utuqqauruamiñ sivunniugutmiñ. Taatnamik utuqqauruq sivunniugun kamanautiqangigñiqsuq. ¹¹ Taimña utuqqauruq sivunniugun tikitchaluaqtuq qaumaniqpaurakun piiqsuq, aglaan nutauruq sivunniugun itchağataqtuq kamanautiqatlullapiaqtuq.

¹² Taatnamik pigikaptigu taatnasriq niğiuğaq iqsisailłapiaqtugut quliaqtualiksrapitigun. ¹³ Moses-tun ingitchugut. Taalutchiğniğaa kigiñani uqautri'ami Israel-ağmiunun takku tautuqunğitługu qaumanğum piğñialhanunaglaan. ¹⁴ Aglaan kanqisitłaisimarut isrummatmiktigun siqquqsipkağlich. Uvluvanunaglaan irinjich taalutaqagtutsuli agliqipmata makpiğaaniñiñ utuqqaich sivunniugutauruat, takku kisimi Christ-ñum taalutaq piitłaga.

¹⁵ Uvluvanunaglaan agliqipmata maligutaksramik Moses-ŋum aglaanjanik isrumanjanich taalutaqatsutuli. ¹⁶ Aglaan iŋuk mumikami Atanigmun kanjigsisuuruq taalutaiqsitmatun. ¹⁷ Taimña Atangūruaq pakma Irrusriuruq, aasrii naniitman taamma Irrusriana Atangum ittuq patchisairvik. ¹⁸ Tarraasrii uvagut taalutaiqsittuani qiniginikput kamanautaa Atangum. Atlanjugusaiŋaqtugut iŋitlasripluta ilaaton, suli Atangum Irrusriana iŋisaiŋaqtitkaatigut ilaaton akiŋuktulasriplugu kamanautaa Atangum.

4

Akisuruat Suurat Utkusriŋiani Qikumiŋ

¹ Agaayyutim qaitchigaatigut savautriŋimik quliaqtaqupluta naglikkutaagun. Taatnamik nikatchaktangitchugut. ² Tununjanikkivut iriraqtuutitlu kanjunaqatlatu. Pisaasrugmigautaitchugut. Anjalangitchikput uqalŋa Agaayyutim kinnitŋinŋiaŋutigilugu. Taatna piŋaitchugut. Iŋisattutigigikput ilumutuuruq kanjigsifaqsipŋugu, sivuŋaani Agaayyutim pipmatun. Isrummatmikni iŋisimagaat ilumutuutilaaqput. ³ Tusraayugaagiksuaq uqagikkaqput iriqsimakpan, iriqsimalhiŋaqtuq tamatkununa tammaummiruanun. ⁴ Tuunŋaam anjalatchiruam marrumiŋa nunamik qinŋitlaiqsitkai ukpiqsriŋitchuat kanjipsipkatŋaiquŋigillu tusraayugaagiksuaq, aasriiŋ ayaupkaqtitaauruaton ittu. Ilaan tautuqunŋitkai kamanautaanik Christ-ŋum atrigikkaŋa Agaayyutim. ⁵ Quliaqtaugaŋitaitchikput uvaptiknik, aglaan quliaqtaugaŋikput Jesus Christ Atanguniplugu, aasrii savaktigigiptigut Jesus pisigiplugu. ⁶ Agaayyun nipliqsimaruq, “Qauma qauli taaqtuamiŋ.” Aasrii qaggutigai uummativut qaitchikamisigut qaumamik iŋitchuŋitqupluta kamanautaanik Agaayyutim qinŋiaqta kigiŋanjanik Christ-ŋum.

⁷ Aglaan Agaayyun qaitchiruq tusraayugaallautamik Christ-kun uvaptiknun iŋulhiŋauruanun, atriplugu iŋuich tusvaqsiraqtut akisuruani suuranik ilulilianun qikumiŋ. Iŋupayaŋ qinŋiqtaksragiŋa taamna kamanaqtuq sanŋi uvaptiknitiituuq agaayyutimqinisautilaanjanik, uvaptikniŋ pisunajan. ⁸ Ihuillŋitqtaugaluagupta qanusripayaakun akiŋipkatlatlatchugut, qanuŋviiqsitaugaluagupta nikaligatlatlatchugut, ⁹ nagliksaaqtaugaluagupta Agaayyutim suksraatlaitchaatigut; atniaqsugaluagupta tuqqtuangaŋitchugut. ¹⁰ Ataramik anayanniqtuagaŋaluaqtugut iŋuich tuqqtuchukatigut Jesus-tun aasrii tautunŋaqsiqtuplugu iŋuulŋa Jesus-ŋum timiptigun. ¹¹ Iŋuuniaŋaptikni ataramik anayanniqtuaghuta tuqqtuataŋimun pisigiplugu Jesus, tautulatquplugu inuuruanaŋŋa Jesus-ŋum uumuuna tuquraŋaqtuakun timiptigun. ¹² Anayanniqtuagutugut tuquliŋim iŋuich pisigiplugu quliaqtaŋiqput piqaaqplusri isruitchuamik iŋuulŋimik. ¹³ Aglausimaruq Agaayyutim uqalŋani, “Uqagaqtugut takku ukpiqsriŋapiaqhuta.” Taavrumuuna irrusrigun ukpiqsriŋim uqagaqtuguttuq ukpiqsripluta. ¹⁴ Iŋitchuŋiplugu Agaayyun anjipkairuaq Atanigimik Jesus-mik, ilaan anjipkaŋisipmigaatigtuuq Jesus-tun, aggiutluta piqatigilusri sivuŋaanun Agaayyutim. ¹⁵ Iluqtaan tamanna iŋlutukkaŋa ikayyutigigisigisi. Iŋugiakŋilaaqhutŋi iŋuich tusraarut iŋuachtuagun Agaayyutim aasrii iŋugiaktuat iŋuich quyagillapiaŋiŋaŋaat piqutigiplugu kamanautaa Agaayyutim.

Iŋuuniaŋ Ukpisriŋikun

¹⁶ Nalupqiginŋitlugu tamanna nikaligaŋitchugut. Timivut piunŋitmukkaluaqtuq irrutchiqput nutaqitkkauruq uvluŋagipman. ¹⁷ Tamatkua ihuillŋitvut pakma sivikisuurami ihŋiaqtun. Itqanaiyaŋaŋatigut akuqtuquplughich Agaayyutim kamanaqtsrat isuksraitlutŋi quviananjan nakuutlullapiaqtuat ihuillŋitvutitkniŋ. ¹⁸ Qinŋiqtuŋanŋitchivut sut qinŋitlaklavut aglaan sut qinŋitlaisavut; atakkii sut qinŋiŋaqtuat piŋŋiaqtut, aasrii qinŋiŋaŋitvut taimuna inniaqtut.

5

¹ Iŋisimagikput palapkaaŋput irvigikkaqput marrumani nunami piunŋiqpan, taamnaami timikput, kiŋuniksraqaŋiŋaqtugut Agaayyutim, iŋiqtanŋitchuamik arganjanik, isuksraitchuamik qilŋan. ² Pakma imŋiqtauliŋuurugut, inuŋrugiplugu timinŋitquta pakmakjaqtauruamik atrilugu atnuŋaatchiamatun. ³ Atnuŋaakkaugisurugut timimik nutaamik atnuŋaŋilaaŋumiŋaŋguta. ⁴ Iŋuunŋapta uumani palapkaagmi iŋulhiŋaupluta, imŋiqtauliŋuurugut uqumaillŋitvutiaqhuta. Tuquyummataitkaluaqhuta aglaan itchumiŋisugut nutaami timimi pakmakjaqtauruamiŋ. Atuumnikpan tuquyumiŋaqtuq timi simmŋigisuruq tuquyumiŋaitchuamik iŋuulŋimik. ⁵ Agaayyutim itqanaiyaŋaŋatigut tavrurunuŋa. Ilaan nalupqinainjanikkaa uvaptiknun taatniinniaŋa aatchuqamisigut Irrutchiŋimiŋ. ⁶ Taatnamik qapinŋataitchuurugut. Iŋisimagikput iŋuuniaŋaptikni uumani timimi piisaallaŋitvut Atanigim. ⁷ Atakkii iŋuuniaqtugut ukpiqsriŋikun qinŋiŋitcaluanaŋapta ilaanik. ⁸ Qapinŋataitchugut, aglaan piituchumallaŋiaqtugut timigikkaptikniŋ aasrii anjilaqsimaŋqitigisruliŋugu Atanig.

⁹ Taatnaqhuta sivunniutigigikput quyalisuklugu, iñuugaluaghta maani timiptikni naagaqaa taiñani piigaluaqta timimiñ. ¹⁰ Iluqata sivuğanjutiurksaurugut aquppiutaqpananun Christ-nun atanguraam. Atausriuttaagutin iñuich akuqtuigisirut nakuuruamik naagaqaa pigiiichuamik maligullugu savaagikkaqtin iñuunjağmin timigikkağmiktigun nunami.

Savautriraut İlauraagiliutigipkakkaulikun

¹¹ Uvva ilitchugimagikput tatamnaqtılaaņa Atangum. Taatnaqhuta pitchuksaagivut iñuich akuqtuitquplugich ilumutuuruamik. Agaayyutim ilisimaga qanusriutılaapiaqput. Taatnatuntuuq niğiuğagigiga ilitchuqsrianiqisi taavrumiņa qauğrimmaagiutillaupsigun. ¹² Piñianğitchugut akuqtuyunaqsitqigukhuta ilipsitñun. Aglaan kiggutiksraqağugipsi tamatkunuja kamagitqusraahhiñaqtuanun qiniğnaqtuakun, suksraqağitçhuanun uummatmiutağmiknik. ¹³ Uqautigikpatigut qauğrimmaagiññiluta piquutigiga Agaayyutim, aglaan qauğrimmaagiññigupta piquutigilhiñağipsi. ¹⁴ Piqpaksrilhan Christ-nun anjalatkaatigut, atakkii ilisimagikput nalupqinaiqługu atausriq tuquruuq piquutigiplugich iluqaisa iñuich. Taatnamik iluqatin tuqupmiraqtut. ¹⁵ İlaa tuquruuq pisigiplugich iñupayaurat, aasriñ tamatkua iñuuruat inmiktiluññaq iñuutqunğıqługich aglaan ilaanun tuqutriruamun iñupayaanik aasriñ anjipkakkaupluni tuqułigmiñ.

¹⁶ Tarra uvakñaniñaglaan isrummatiqanğıqsugut iñunmik ilaan qaahhiñanagun nunam iñuisun. Qaanıqsuami isrummatigiluaqmisaaqput Christ iñulhiñauñiplugu, aglaan pakma isrummatigingigikput taatna. ¹⁷ Taatnamik kiñapayaaq pigiliutipkaqtuuaq Christ-nun nutaagugaaqtuq. İiğruañi piqsut. İñuunialıqsuq nutaakun. ¹⁸ İluqatin tamatkua agğıqsut Agaayyutmiñ. Agaayyutim ilauraaliutipkağaatigut inmiñun Jesus Christ-kun, aasriñ aatchuqhuta savaamik qulıaqtuagıtquplugu ilaan ilauraaliutipkağisifiñiplugich iñuich inmiñun. ¹⁹ Uvvaami itnautigigiga, Agaayyutim ilauraaliutipkağai nunam iñui inmiñun Christ-kun, patchisiquitingıqługich navguutinısigun. Aasriñ qulıaqtuagıtqagaatigut iñuich qiniññiñksriññiñiplugich Christ-kun. ²⁰ Taatnaqhuta uqıraqtaurugut pisigiplugu Christ. Agaayyutim atugaatigut uqautitqulusri. İnjipiğipsi pisigiplugu Christ, itnaqhuni, “İlauraaliutitqigitchi Agaayyutmun.” ²¹ Agaayyutim Christ killuutılaapiaq irrutiginıgaa killuqsaaqtun pisigipluta. Taamna nalaunjasripkakkaurugut Agaayyutmi.

6

¹ Uvagt savaqatigiñhaptikni Agaayyutmi injigipsi akuqtuqunğıtlugu Agaayyutim iluaqquataa suunjılaguğlugu. ² Atakkii ilaa nipliqsuq aglausimaruami uqalıgmi, “Piviksraq nalautitman tusraagipsi.

Annisuğviksraq tikitman ikayuğipsi.”

Isaiah 49:8

Uvva pakma Agaayyutim akutuiviksram uvaptiknik nalautittuq. Uvluva annisugviksram pakma tikichuq. ³ Kisumununniñ iñunmun patchisiquititqunğıtchugut killukuagñipluta savaaqahiptikni. Taatnamik inillaiñğitchugut putukkisautiksrananik iñuum apqutiksranani. ⁴ Aglaan surağalıpayaaptigun qiniğittugut savaktaupluta Agaayyutmun iglutuñhikunlu, ihuñliuğutikunlu, akıyalgunaitçhuatigunlu, sakiqnaqtuatigunlu, ⁵ ipiğaqtuqsuñhikunlu, isigtuñhikunlu, anjalagluxisuhikunlu, sakuñhikunlu, siñıguıqsauñğihikunlu, niğisunakunlu. ⁶ Qiniğitkikput ipqihikunlu, ilisimañhikunlu Agaayyutmik, anuqsruñhikunlu, iluaqquıriñhikunlu, İpğitçhuakun İrrutçhikunlu, ilumutun piqpaksrilhan, ⁷ uqaağalikunlu ilumutuuruamik, sulı sanñıagun Agaayyutim. Anjuyaitıqaqtunja tugluagıplugulu nalaunjaruñhikunlu. ⁸ Qiniğitkikput kamagikkaulikunlu, kanjıutçaktitaulikunlu, uqagıtçhiudikunlu pigiiichuakun nakuuruakunlu. Saglutunıgakkaupluta uqaağaluñnıpta ilumutuuruamik, ⁹ nalunaqtuatun ilipluta ilisimanağaluñnıpta, tuqaaqsıruatun ilipluta iñuusrugaağaluñnıpta, anasriñnuqsasıugaluñnıpta tuqutaunğıtchugut, ¹⁰ isrumaaluktıtugaluanñnıpta quviasrugaaqtugut, inuqsralıuqtuatun ilipluta umialıguqtıttıçhıgaluanñnıpta inuğiaktuanik, suñliuqtuatun ilipluta piqaağaluñnıpta supayaamik.

¹¹ Aatai ilauraamaan Corinth-mi, nunummisingıttıçipsi uqautrıksraptiknik ilipsitñun. Uummativut anmagıvut ilipsitñun. ¹² Piqpaksrilhan ilipsitñik inuqtuummanğitçhuq. Aglaan piqpaksrilhanı uvaptiknik inuqtuummasrıuq. ¹³ Aglaan pakma anmaqsıgik uummatısrı uvaptiknun. Uqautigipsi uvaña ililgaagıruatun iliplusri.

Agaayyuvikpaña İñuuruam Agaayyutim

¹⁴ Piqasrıqsuutinasrı ukpiqsriñğitçhuatigun takku nalaunjaruñhıllı killıqıñıllı pıqatigıllıguıttıçhuq. Qaumaruaqtuq pıqatıqalguıttımiuq taagtıuamik. ¹⁵ Qanuğutik atausrıñnuğumiñıqpak Christ-lu Belial-lu (itnautauruag tuunğamik)? Qanuğutik ukpiqsrıruuq piqasrıqsuutıyumiñıqpa ukpiqsriñğitçhuakun? ¹⁶ Agaayyutim agaayyuvikpaña piqasrıutıyumiñıttıçhuq aanguanıtıñik. Agaayyuvıkpıgıgaatıgıtıkkı iñuuruam Agaayyutim, ilaan nipliñhatun, “İrviniñıgıtka ilıñjıç iñuunıaqatıgıllıgu.

Agaayyutiginiagaatna, suli ilinjich iñuginiagitka.

¹⁷ Taamna pisigilugu, piigitchi akungatniñ, avittitchi ilinjitniñ, nipliqsuq Ataniq.

Ilaksiatinasri qaayuñnaqtuaniñ.

Taatnağupsi akuqtuğisigipsi.

Isaiah 52:11; Ezekiel 20:34, 41

¹⁸ Aapagisigipsitna aasriñ iğniğisigipsi panigilusri, nipliqsuq Ataniq Sanjipayaqaqtuaq.”

2 Samuel 7:14

7

¹ Piqpagikkamaan, piqagnaqpta tamatkuniña aqisruutauruanik ipqiqaqta uvaptiknik qaayuğnaqtuapayaamiñ timiptigun irrutchtigunlu. Quyalılakput Agaayyun supayaakun atakkii taluğigikput.

Paul Quviasruktuq

² Anmautitigun uummatipsigun. Atniangitchivut iñuich. Killukuaqtitchiñgitchugun iñuñnik. Ivayaqtuiñgitchiugun kisumikunniñ iñuñmik. ³ Uqautigingitchiga taamna patchisigisugusri. Takku uvvaqammiq uqautimagipsi piqpaginiplusri uummatiptikniñ. Piqatigiiksuguk iñuñlaptikni unniñ tuquñlaptikni. ⁴ Nalupqisruutingipiagipsi. Pikkutigipiagipsi. Arautiqaqlapiagtuna. Iluqaagun ihuñliuğutiptigun quviasrullapiagtuna.

⁵ Tikiñjanikaptaunniñ Macedonia-mun iñiqtuisiñgitchugun. Ihuñliuqtitaurugun qanusripayaakun —nagliksaaqtitluta ukpiqsriñgitchuanun iqsipkaqhtalu qamuuna.

⁶ Aglaan Agaayyutim araklıguuram tamatkuniña nikatchaktitauruanik tutqiksipkağaatigun Titus aggiqman. ⁷ Arakkaaurugun agğihagun suli arausriaqahagun ilipsitniñ.

Ilaan uqautigaatigun kimmutiqağapsigun tautugukuna, aliasruutiqağapsigunlu suli piummatiqahapsigun uvannik. Taatnaquna quviasrutluktuna pakma sivuanigniñ.

⁸ Aglaktigun tuyuutikun isrumaalutchtaktikaluağniqapsi, nununurautigingitchiga. Saiñğisuttilğaluağiga tuyuutma ihuñliuqtitauraallañniqmasri. ⁹ Tarraasrii quviasruutingingitchialuağiga alianniupisigun, aglaan quviasruktuna isrumaaluhapsi simmiğniqmasri.

Alianniuhapsi pisulğniğaa Agaayyutim ilipsitñun. Uvagus atniangitchipsi sulumunniñ.

¹⁰ Alianniugtuni Agaayyutikun isrummitqiksitchiraqtuq iñuum anniqsuliksrajanun. Taamna nununurautaitchuq. Aglaan alianana nunam tikiutiriraqtuq tuquğimik.

¹¹ Alianniugtuni nalautlugu alianniugtigitqukanğa Agaayyutim. Taavruma piliqipkağagaasri nalupqingiqsitlegu killukuanğisilaaqsi, uumigilqsitlegu killuq, iqsigipkaqlugu, inuğrugiliutipkaqlugu ikayuutilikisrağa, isrummiqsitlusriunniñ

anasriñuqsatlasriplugu taamna killuligiruaq. Qanusripayaakun tautuktikiksi patchisaunğiqsi tamatkunuuna savaapsigun. ¹² Tarraasrii tuyuqtuna aglaamniki pisigisruñaqnagu taamna iñuk killukuaqtuq naagaunniñ iñuk atniummiruaq,

aglaan sivuğani Agaayyutim ilitchuqnaqugiga qanutun piqpakstriqahapsi uvaptiknik. ¹³ Taatnaqhuta taavrumuuna arakkiptigun. Aasriiñ kisan arausriaqput, aglaanlu quviatchallapiagtugun Titus quviasruñniqman, atakkii irrutchtigimigun naqtatikkaupluni iluqapstiniñ. ¹⁴ Takku nanağapsi supayaatigun ilaanun, aasriiñ qapinjapkağitçipsitna.

Uqautigikkavut supayaat ilipsitñun ilumutuuruq, aasriiñ taatnatun nanağutigikkavut ilipsigun Titus-mun ilumutuuruqtuq. ¹⁵ Aasrii ilaan piqpagiliutillapiapsaagaasri itqaqamiñ tupiksriyummatiqahapsi, suli pagla'apsiñ kamaksriñikunlu taluqsriñikunlu.

¹⁶ Quviasruutingillapiaga nalupqisruutaiqama ilipsigun supayaakun.

8

Ukpiqtuanjruat Aatchuihat

¹ Uvvaasriiñ aniqatiut, ilitchuqsritqugipsi ihuqaqutrisaanik Agaayyutim qaisananik ukpiqtuanjruaanun Macedonia-mi. ² Ihuñliuqpaarağaluañnağmij inuqsriullapiagağaluaqhutinjlu quviatchaughillapiagtut, taatnaqhutinajaasiñ tigummataipiagniqsut suoramiknik.

³ Piyumiñaqtuutilağmikni aatchuğuurut, sipitluguunniñ uqautigaluaqtitnatij. Uqağiyumiñaga taamna. ⁴ Uqapsaaqtuiñağaatigun ikayuutitlasrisruhutin savaakun Agaayyutim iñuiniñ. ⁵ Aatchuutiqaqtut niğiuğingisaptigun, sivulluplugu qaitlutij injmiknik Agaayyutmun uvaptiknunlu Agaayyutim pisulhagun. ⁶ Uvvaasriiñ tiliuğikput Titus aullağniñjaniksimapmauj naatchaqtuaquplugu taamna savaallautaq akunnapsitniñ. ⁷ Aasriiñ pillağniqapsi supayaakun—ukpiqsriñikunlu, uqautriğapsigunlu, ilisimahikunlu, piummatiqahikunlu, piqpakstriğapsigunlu uvaptiknik —taatanamik tigummataitqugipsi aatchuiñkun. ⁸ Tiliuqhiñgitchuna aatchuqulusri. Uuktuagukkiga piqpakstriğiqsi ilumutuupiaqmanjaan aatchuğummatiqahapsigun, ⁹ takku ilitchuğigiksi ihuqaqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ñum. Sumik ayuqsranğitchaluaqhuni, piqutigiplusri unitchai umialgutini ikayuğiaqhursi inuqsriuhagun. ¹⁰ Uvva uqautigisrukkiga

aatchuipisigun. Nakuutlukkayaqtuq ilipsitni naatchupsiuq aullaḡniikkaqsi ukiutqik, takku sivulliuplusri aatchuikunlu piyummatiqalikunlu. ¹¹ Kiikaa, naatchiuq naanniahanunaglaan aullaḡniikkaqsi uqiutqik piyummatiqaqapsi, aatchuḡusri pisuqtilaapsitni pigikkapsitni. ¹² Aatchuḡusri piyummatipsigun taamna aatchuun akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi. Agaayyutim aatchuitqugaasri pigikkapsitni, aasrii pigingisapsitni. ¹³ Nunurisungitchipsi aatchuikunlu qaḡavriuraaqtilugich atlat aatchuikun. ¹⁴ Pakma sippakuuqtuagtusri. Taatnamik ikayuuyumiñaqtusri inuqsraqtuanik. Aquvatigunli sippakuuqtualigumij ikayuḡisigaasripsuq inuqsraligups. Inupayaagli piqaḡumuusq inuḡikkaḡmiñik. ¹⁵ Aglausimaruatun uqaḡiñi itna, “Inuk katitchivaaḡaktuaq sippakuutlaitchuq, aasrii inuk katitchivaaḡangitchuaq inuqsraqangitchuq.”

Titus Piqatinjlu

¹⁶ Quyagigiga Agaayyun qaitchiruaq Titus-mun piyumatmik piyummatigikkaptun ilipsitnun. ¹⁷ Inumutun Titus-nun akuqtuḡaa pitchuksaagutvut. Utlagupiaḡataḡaasri. Sivunniqsuq taavrumiña inmiñik. ¹⁸ Tuyuqaqmiugut aniqatmik piqasriḡlugu nangaitqaqtuamik ulqaitni ukpiqtuanuruani quliaqtualḡhagun tusraayugaagiksuumik. ¹⁹ Aasriisuli, ukpiqtuanuruat piksraqtaaginigaat iglauqatigiqpluta ilaanun tikiutiguptigin taapkua aatchuutit maniich. Savaqaḡhaptigun taavrumuuna kamasruḡikput Atanguruuq Agaayyun aasrii ilisimanaqsipplugu ikayuuyumaliqput. ²⁰ Qaunatqiaḡiguktugut kisumununnii inunmun pasritqunḡitluta anjalḡhaptigun taapkuninja miktruuanik aatchuutinin. ²¹ Piyummatiqagtugut nalaunjaruakun, kisan Atanguruam qiniñhani ingitchuaq aglaantuuq qiniñhatni inuich. ²² Piqasriḡhutik taapkuak inñuk tuyuqaqmiuguttuuq aniqatiptiknik. Uuktuagaḡluqaqtigun akulaiḡlugu ilitchuḡigikput ukpignaqtuanautilaanja. Pakma piyummatinipsaaqtuq ukpigiiliutiapiqhusri. ²³ Nallipsi apiqsruutigikpauq Titus, piqatigigiga savaqatigiplugu ikayuḡhaptikni ilipsitni. Nallipsipsuq apiqsruutigikpagik atlak aniqatiuvuk, uqḡiraqtigigaik ukpiqtuanuruat, aasrii kamasruḡaak kamanautaa Christ-nun. ²⁴ Taatnamik qiniḡitqichumagiksi ukpiqtuanuruapayaananu piqpakstriapiqsi uqḡiraqtinik sulii nalaunjaḡa nangaqapsi taapkunuja.

9

Iirat Ukpigtuaqatinun

¹ Ilitchuḡigiga aglaktuksraungisilaaga uumuuna aatchuutitigun pisigilugich Agaayyutim inui. ² Atakkii ilisimagaik ikayuuyumaliqsi. Uqautigillautagisimagipsi ukpiqtuanuruanan Macedonia-mi ilipsi ukpiqtuanuruasii Achaia-mi itqanaḡisri aatchuutilaapsigun uqiutqik. Piyumalaahipsigun inuḡiaktuat anjalataur atachuisukhutin. ³ Aasrii aullaqtitk-itka aniqatiuvut. Itqanaitqugipsi aatchuikrsapsigun. Uqautigillautagipsi itqanaitk-isiñiplusri. Aasrii taamna piḡlaanutqunḡitchiga. ⁴ Aasrii Macedonia-gmiut agḡiqpata maligluḡa ilitchuḡigumitruq itqanaḡisilaaqsi, kannutachkapiagtugut, ilipsipsuq, nalupqiniqsruutigilaanikmipkaḡhusri uqaḡillautaqhusri. ⁵ Tarra isurumiqsuna aniqatiuvut pitchuksaaguklugich tikitqplusri sivuani agḡiliksrapta. Ilinja itqanaiaḡisigaat akiqsruutigikkaqsi, sulii aatchuḡummatiqaqgipsi nunurausruḡaqasri.

⁶ Itqaḡlugu una, inuk nautchirriuruuq inuḡiapiangitchuanik nautchiaksranik katitchiñaqtuq inuḡiapiangitchuanik, aasripsuq inuk nautchirriuruuq inuḡiaktuanik katitchiñaqtuq inuḡiallapiagtuanik. ⁷ Inulla aatchuḡli sivunniutaagun isurummatmi, tigummatigalugu pisuḡaqani sulii nunurikkausruḡaqani. Agaayyutim piḡpagigaa inuk aatchuḡuuruuq quviasrughuni. ⁸ Aasrii Agaayyutim aatchuḡumiñaḡaasri sipillugu inuḡikkaqsi, ataramik sippakuuqtualigusri. Aasrii aatchuutiksraqatlasrisigisusri savaallautapayaananu.

⁹ Aglausimaruatun Agaayyutim uqaḡhani,

“Nunniugti siamitmatun, inuk aatchuñiqsuq suuraḡmiñik siḡñataitluni inuqsraqtuanun.

Taapkua itqaḡigisigaat ilaan iluqaqtaaa taimuna.” *Psalm 112:9*

¹⁰ Agaayyun aatchuḡuuruuq nautchiaksranik nautchirriuruuq qaqqiamiglu niqiksranik. Taatnatun ilaan inuḡiaksiñiaḡai suurat pigikkasri aasrii aatchuutitlasriyumagiksi atanun inuqsraqtuanun. ¹¹ Inuqsranḡiñaqtusri supayaakun tigummataiḡipsigun. Tarra savaaptigun inuich quyyatiqaḡniagaat Agaayyun. ¹² Savaapsi ikayuḡaluaḡniḡai inuqsriugluqtuat Agaayyutim inunji, aglaan taavrumuunaptuuq inuḡiaktuat quyyatiqallapiḡniagaat Agaayyun. ¹³ Savaapsigun nalupqinaḡniḡagiksi ukpiqsriḡiqsi Christ-kun, aasrii inuich ikayuusriaqatuaat nangagisigaat Agaayyun tupiksriḡapsigun tusraayugaagiksuumik sulii tigummataiḡapsigun ilinñitun sulii iluqanñitun atanun inunjun. ¹⁴ Aasrii iniqsruutiniagaasri piqatigisrughusri pisigiplugu kamañiqsuaq iluqaqtaaa

Agaayyutim qaisana ilipsitñun. ¹⁵ Quyyan illi Agaayyutmun uqautigilgunaitchuatigun aatchuutaigun.

10

Paul Patchisaiññirug Savautriñigmiñi

¹ Uvaja Paul. Injigipsi Christ-ñum agganaiñigmigun piisaangigimigunlu. Taluqsraliguunigipsitña piqatau'ama ilipsitñi, aglaan piqataungitñama ilipsitñi taluqsraiññipluñu tuyuqtuutipkun. ² Nunuriyumiñaitchipsitña taluqsraitquluñu nayuutiguma ilipsitñi. Sivunniqsuna akilliñiqsuğuklugich tamatkua uqaqtuat iñuuniusriqagñipluta nunam iñuisun. ³ Iñuuniagaluanñapta timigikkaptigun anjuyangitichugut nunam iñuisun. ⁴ Anjuyautivut anjuyautiginğitchai nunam iñuiñ, aglaan atugikput Agaayyutim sanñiqpaurana akiilplugich iluqaisa tamatkua akilliñiqsuutiruat [tusraayugaagiksuamun]. ⁵ Piyacquqtagivut uqavaagutipayaat niaquqtusrihatlu iñuich takku taatnatchich iñuich sappugutaurut atlanun ilitchugihksrajanatniñ Agaayyutmik. Isummitqiksitkivut iñuich Agaayyutikun tupiksritlasriplugich Christ-mik. ⁶ Anasriñjuqsaiñhiñaağugutugut tupiksruutaichuanik, ilitchuqsripqauragupta tupiksriyumañipsitñik ilipsitñik.

⁷ Qiñhiñiaqtusri sunik qaalhiñakun. Kiñapayaag ukpqsriñigumi piginiluni Christ-ñum isrummatigitiqgliun. Piginigumi Christ-mun taatnatuntuuq pigipmigaatigut Christ-ñum. ⁸ Uqavigaağutigillakkaluağupkuunniñ sanñiqutiqañiq Agaayyutim qaisana uvaptiknun kannjusuutigiymuñaitchiga. Ilaan uvaptiknun ikayuqugaasri makitatlasritqplusri Christ-kun. Taavruma sanñiqutiqañlum piyacquqtaqtitichumiñaitchaasri. ⁹ Iqsisaagunğitchipsi tuyuqtuutipkun. ¹⁰ Iñajich iñuich uqağniqsut, "Tuyutmiñi uqalğuruatun ittuq, aglaan nayuutikami irrusriqagñuñiqsuq sayaitchuatun, uqautriñhasuli suilatun itluni." ¹¹ Taatnatchich iñuich isrummatigilitruñ una, aglaan savaagisruugivut uqautigikkavutlu aglakkavutlu inñapta naagaqaa piññapta. ¹² Ilañiqsuutiymangitichugut tamatkunruña iñuñun unniñ atriñiummatiluta uqağuuruanun nakuuniraaghutinj. Uuktuutiqañhiñiaqtut inñmiknun naipiqtuutiplutinju. Kanjqsisaiñiqtin qiniñiqitikaat uuktuutiqañsi'aminj avatmun naipiqtuutiqañsi'aminju. ¹³ Uqavigaağunğitchugut uvaptigun aglaan savaapitginiñiağugikput savaaksriusriacput Agaayyutmiñ; taavrumuuna ukpqsritlasriusri savaapitginiñ. ¹⁴ Qaaniakautrangitichugut uqaqapta ilaginipusri savaapitkni. Takku tikiutiqqaagikput tusraayugaagiksuag Christ-kun ilipsitñun. ¹⁵ Uqaviutiginğitchikput atlat iñuich savaanaj. Aglaan niğiuagigikput una, ukpqsriñiqsi sanñisikpan siamitlasrisigikput tusraayugaagiksuag avanitchiapsitñun ittuunun. ¹⁶ Quliaqtautalasariguput tusraayugaagiksuamik nunaagqini atlani. Uqavigaağutigisrunğitchikput savaagianikanaj atlat iñuich nautchiivinjmikni. ¹⁷ Iñuk uqavigaağniagumi, uqavigaağutiqağli Agaayyutmik kisanik. ¹⁸ Agaayyutim akuqtuumatlaitchaa iñuk uqavigaağtuatq inñmiñik nakuuniraagħuni aglaan ilaan akuqtuğisigaa iñuk nakuugikkani.

11

Paul-lu Uqqiraqtinñuqaquallu

¹ Uvvatug Agaayyutikun anuqsrutiraallaksitña kinnanaaqtuutun itkluagañiguma. Anuqsrutillañniapiqañitña! ² Takku siqñagipiagipsi Agaayyun siqñasripmatun ilipsitñik. Atriqaqtusri ipqitchuatun ilaqatnikkumaaqtuutun qaiñhiñiakkaptun atatchimun ilaqatiksramun, taamna Christ-ñuruq. ³ Nuyuaqquutigipsi isrummatisi qaayugñaqsiviaqtut sulikillukuagutipkakkauviaqtusri ilumutuuruamiñ piqpaksiñigmiñ Christ-mun, atriplugu nimigiaq kinnitñiktuaq Eve-mik pisaasruğmigautmigun. ⁴ Uvvaami iñuk agğigumi quliaqtaugaqsikpan atlamik Jesus-mik quliaqtaugañisaptiknik, naagaunniñ akuqtuigupsi atlamik Irrutchimik tusraayugaagiksuamiglu akuqtuagianikkapsitñiñ, pitchiagisiruatan irrusriqagtusri. ⁵ Kiñulliqpianğniñasrugiruna tamatkunakña qaukhiunasrugiplutinju uqçiraqtauruaniñ. ⁶ Iliasaqsimaruatan uqaqtalğuitchaluağuma, ilisimaruña sumik uqaqtalaamnik. Qiñiqitkikput taamna nalupqinağlugu ilipsitñun supayaakun. ⁷ Killuqsautauñiqpa uvajnun atmuktiqama kivigukhusri quliaqtaugañnirağaluña tusraayugaagiksuajanik Agaayyutim akiilaağluna? ⁸ Ivayaqtuiruna atlaniñ ukpiqtuanjuruaniñ akuqtu'ama ikayuutaatnik savautriñiksraptiknun ilipsitñik. ⁹ Nayuutiñhamni ilipsitñi, inuqsriuliqama iñuiliñiqtitchiñğitchuna kisumikunniñ. Aniqatiut agğiqamin Macedonia-miñ qaitchaat inuğikkapayaaga. Supayaakun akiyausunğitchuna ilipsitñun. Qaunatqiağikkisigiga taamna. ¹⁰ Christ uqağupmatun ilumutupiaq taatnatuntuuq uqağipmigiga ilumutuuruag. Kia-unniñ iñuum nunañani Achaia-m nutqatitichumiñaitchaa uqavigaağutiqağli quliaqtaqama akiilaağluna. ¹¹ Suvaata quliaqtaupik akiilaağluna? Piqpaginginiñivisi? Agaayyun ilisimaruq piqpagillapiaqtilaapsitñik.

¹² Savaagikkaga savaagituifagisigiga, [amiami quliaqtuatuiñagluña akiilaagluña]. Taavrumuuna nutqaqtichukkitka tamatkua uqavigaaqtuat savaaqagniplutiñ Agaayyutim savaanjanik, tuvrapiaqhugu uvagut suragaliqput. ¹³ Taatnatchich iñuich tanjigilaakun uqqiraqtaurut. Kinnitñinjanialikun savaaqagtut, qinñagmikun atlanjuguurut iliplutiñ uqqiraqtaisun Christ-ñum. ¹⁴ Taatnaluasru! Uvvataku tuungaq inñiñik qinñaniktaguupmiuq israqitgatan qaumam. ¹⁵ Taatnamik quvigusruutiksraqitgach tuungaum savaktai qinñaniktaqpata nalaunjaruañum savaktaisun. Isruksrautaat taimanigu nalliusriaqagisiruq maligullugu savaanjat.

Paul-ñum Nagliksaagutaa Uqqiraqtaupluni

¹⁶ Uqautitqiglapsi, isrummatiginasritña kinnanaaqtuatun inniñuña. Kinnanaagnigaluağupsitña akuqtuqsitña taatna, uqavigaaqtuallakkumuñali mikiruramikunniñ. ¹⁷ Uqautigikkaga tamanna pitqutiginğitchaluağaa Atangum Agaayyutim. Uqavigaaqama kinnanaaqtuatun ittuña. ¹⁸ Qinñiqlugich iñugiakuat uqavigaagutiqağudhat nunakñaqtanik sunik, uvanjaptuuq uqavigumiñaqmiuña. ¹⁹ Takku anuqsrutiragisri quviagipluguunniñ kinnanaaqtuat, ilipsitñik isrumatunivagillaapiaqhusri. ²⁰ Iñatchiğuuqmisi iñuum savaktaagrugipmasri, aqsaktuagmasriñu kinniplusri, nunuriragaqmasriñu savautitqupluni, kamanagniraaqman, suksraunğiqmasriunniñ patiktuqmatun kigiñapsigun. ²¹ Isrumasrugnaqtusriñu sayaitchuanjunipluta suli taatnatun anjalatchiñiñiñpluta. Kanñunağniapqisa! Kiñapayaaq taluqsraitñuni uqavigaatlapman, taatnatuntuuq piyumiñaqmiuña—uqaguraaqtuñasuli kinnanaaqtuatun. ²² Iñiñich Hebrew-ñuniqpat? Uvanjaptuuq. Iñiñich Israel-aagmiunjuniqpat? Uvanjaptuuq. Kinjuviaginiqpagich Abraham-ñum? Uvanjaptuuq. ²³ Iñiñich savaktigivagich Christ-ñum? Uvanjaptuuq, aglaan savaktillautautluktun ilinñiñiñ —uqagugaaqtuñasuli kinnanaaqtuatun. Savaagatlukmiuña sakuullapiaqhuña, isigtakatautlukumiuña, ipiğaqtuqsuupmiuña atqunaq, tuqquqtitqayaqtaqhuña iñugiakuami. ²⁴ Tallimaniaglaan ipiğaqtuqsuuruña Jew-ñuruaniñ, malğukipiani ipiğaqsağniğni inullaklugu atautchimik. ²⁵ Piñasruniaglaan anamiksiuruña anautanik, atautchimi miłtuqtkaupluña uyağanjnik, piñasruniaglaan umiaqpaiaqtautipluña, unnuaglu uvluğlu naaplugik taktuupluña tağiumi, ²⁶ akulaiğhugu iglauñamni navianaqtuakuaqhuña uliqpanñiñ tiglinñiaqtiniñiñ, navianaqtuakuaqhuña Jew-ñuqatimñiñ Jew-ñungitichuanñiñ, navianaqtuakuaqhuña nunaagqniñ suviksraillaamili tağiumi, navianaqtuakuaqhuña tamatkunakña tanjigilaakun aniqatauruaniñ, ²⁷ minguqtaagugataqhuña sakiqnağlu iglutuqhugu, akulaiğhugu siñiktuangiqhuña, niğisuksiupluña imiğuksiupluñalu, iñugiakuami niqiksraillaquhuña, atnuğaiñquhuña itriğiumi. ²⁸ Avataatigun tamatkua sut kigiñiñigivirağigiga uvluğagipman isrumaaluutiqaliga ukpiqtunjaruanun. ²⁹ Nalliqsi sayaitman ukpiqsriğimigun, uvanjaptuuq ikpiğipmiragigiga sayaiñiñu. Nalliqsi killuqsaqtitaupman qiniqautisriugitka taatnaqtitichiruat. ³⁰ Uqavigaaqtuksrauguma, uqavigaagutiqağniqtuña tamatkuninña qinñiqtitanjñiñ sayairrutma. ³¹ Agaayyun Aapagikkana Atannapta Jesus Christ-ñum, iñuich kamaksruqtaksraqikkanat qanavak taimuña, ilisimaruq sagluuqtuungisilaamnik. ³² Damascus-miitnama, kavananjata umialgum atiqaqtuam Aretas-mik qanaksriñiqsuğaa nunaagqia Damascus-ñum tigurautqupluña. ³³ Aglaan ikipluña aguuqmanñun atqaqtitkaatña igalikun katchimi aasriñ annaktitluña ilaniñ.

12

Paul-ñum Qinñiqquurañi suli Agaayyutim Sagviqsitanj

¹ Uqavigaaqtuapsaallaktuksrauruña sunnautiginğitchaluanñaan. Aglaan uqautiginiağitka qinñiqquuraat sut Atanguruam sagviqsitanj. ² Iñisimagiga anun ittuq Christ-kun. Akimiaguutailat kiut pianikmata mayuutaurauq piñayuatnun qilaich. (Timituummaan naagaqaa timailaaghumi nalugiga, aglaan Agaayyun ilisimaruq.) ³ Suli ilisimagiga taamna anun mayuutrautilaanjanik inaatnun ayuruat. (Timituummaan naagaqaa timailaaghumi nalugiga, aglaan Agaayyun ilisimaruq.) ⁴ Aasriñ taamna anun aullautikkaukami pakmuña, tusraaruq sunik uqagilgunaitchuanik uqautchimigun, suli iñuum uqautigiraksraqigisañiñik atlanun. ⁵ Uqavigaagutiğiyumiñağaluağiga pisigilugu taamna iñuk, aglaan uqavigaagumiñaitchuña uvapkun, kisanik sayairrutipkun. ⁶ Aasriñ uqavigaatlagaluaqhuña, kinnatquatuun itchungitluña, uqagñaqtuqña ilumun ittuamik. Pakmaaglaan uqangiqsuña taatna. Ilipsitñun isrumagitluguğitçhiga avataagun qinñikkaqsi naagaqaa tusraakkaqsi uvamniñ. ⁷ Suli atchiksuqupluña tamatkuunua quvinqnaqtuatigun sagviqsautigun uvanñun, kakitlagnaq qaisauruq timimnun. Taamna kakitlagnaq uqqiraqtigigaa tuungaum. Ilaan nanñigaanña kamasraağunğitluña uvamnik. ⁸ Piñasruniaglaan ikayutisriugaluaqtuña Agaayyutmun, taamna pilguirrutiga piiquplugu uvanñiñ. ⁹ Uqautiñiñiñaanña, “Iluuqqutriğiga naamaruq ilipnun, takku sanjiga

naamasrisuuruq sayaiñliuqavich.” Taatnamik quyagiliutipsaagiga pilguirrutiga, Christ-numli sanña itchumuug uvajni. ¹⁰ Taatnaqluŋa Christ piqutigiqlu quviasruguuruŋa sayaiñliuhigmi, pisaayugautauhigmi, sakiqniuhigmi, nagliqsaaqtitauhigmi, ihuñliuqtitauhigmi, takku sayaiñliuqama sayakturuŋa.

Paul-num Isrumaaluutigai Ukpigtuanuruat Corinth-mi

¹¹ Uqaqtuŋa kinnatun uqautikapsi tamatkuninŋa, aglaan ilipsi uqaqusraaqtuŋa taatnatun. Ilipsi uqaqiraksraŋaluapsitnŋa nakuuruakun. Atakkii kiñulliqianuluŋa ingitmiaŋa tamatkunaknŋa uqqriraqtillauntaungitchapsitniñ, suungitchaluanŋaŋma. ¹² Iñitchuqutai uqqriraqtiaqtuam savaanurut akunnapsitniñ anuqsrukun, iñitchuqutitigunlu quvinaqtuatigunlu suli sanñipluni savaatigun. ¹³ Qanuqhusri piviaŋiŋiñniñvisi atlatun ukpigtuanuruatun nanjitaqanŋitnŋama ilipsitniñ iñuuniutiksrapkun? Natqigusrimaallaŋniaqsitnŋa kilukuagaŋrugipsitnŋa.

¹⁴ Piñayuatni tikitqattaalhiñaaguqtuŋa ilipsitniñ. Akiyayumiñaitchuŋa ilipsitniñ, takku pakaaqanŋitchuŋa sunik pigikkapsitniñ aglaan ilipsi, taatnatun ililgaat sunnañniutiruksraungitchut anayuaqamnik, aglaan anayuaqat piraksraŋigaich ililgaatnŋa. ¹⁵ Quyyatigiapiaga ikayuutihiŋa supayaakun qaisimaqñalu ilipsitniñ. Uvvami piqpagiliutillapiagnigupsit taatnatun, piqpagiraksraŋigipsitnŋaptuq. ¹⁶ Iñisimagaluaqhusri, natnaungitchuŋa ilipsitniñ, aglaan ilasri uqaqtut iñiñipluŋa pisaasruqtuatuannanñiŋiñiaŋnipluŋa ilipsitniñ kinnisipkun. ¹⁷ Ivayaqtuŋniŋipisi nalliatiŋun iñuktigun tuyugiragakkapkun ilipsitniñ? ¹⁸ Pitchuksaagiga Titus utlaquplusri, suli piqasriqluŋa aniqatmik ilisimakkapsitniñ. Titus-nun ivayaqtungitchaasri, takku isrummatiaqatuguk iñuunniusriqahunuk atirumamik. ¹⁹ Tuyuutiŋa isrumapakugnaŋaasri lu kiuniaŋniŋilugich akitiñautiŋich ilisautriŋluŋa. Uqaqtugut sivuŋaani Agaayutum takku savatiŋgikput ukpiqsrihiŋi. ²⁰ Anayasruutigigiga utlakkupsi iñuuniaŋiqanŋiñiasrugilusri algaqsruutigikkapkun suli itmiñuŋa niŋiugingisapsigun. Anayasruktuŋa uqavaaŋasrugalusri, siŋñakkutiŋaŋasrugalusri, qiniŋusri, iŋiŋitlusri, piŋiŋitluakun uqautikkutlusri, sanurrutlusri, qutchiŋilukun niaquqtusri lusri, atausriumataiŋusri. ²¹ Anayasruktuŋasuli utlatqikkupsi, Agaayutumnun atchiksillapiatqihksraŋa sivuqapsitniñ, takku qirratiginiŋitka iñugiaktuat killuqsaaŋniŋitvat sivuani isrummitqinñiurasruŋaqatnŋa uvuŋanunaglaan qaayugnaqtuamiñ, sayuŋaŋiŋmiñlu, suli timim pisunnautaaniñ malinjuŋitplutinŋa.

13

Aqullich Kiliktuutit Ilammigutitlu

¹ Uvva piñatchiŋitka utlatitniŋma ilipsitniñ. Itqagilugu, “Kiñanunniñ iñuk pasikkutiŋaŋan iñunmun ilisimariŋaŋqaksrauruq malŋunuk naaga piñasrunik nalupqisrunŋitchuaniŋ ilumutuulhagun patchisim.” ² Kilianiŋkipsi nayuutikama tugliani, aasriñ kiligukkipsi aglaktigun nayuutiŋiŋilamni. Uqautianiksima'apsi taimmani uqautigitiŋiŋiaŋiga iluŋanitnun killuluqiruanun sivuani: utlatitqikkuma qaganayaŋgutyumiñaitchut. ³ Nalupqinaŋigukkiksi Christ-nun uqaŋuulha uvapkun. Nalupqinaŋigumiŋaŋigiksi umuuna, Christ-nun silŋiqsuqmasri sayaitchuanŋitchuq, aglaan sanñiqapiatqu ilipsitniñ. ⁴ Kikiaktuutraukami sayaitkaluaqtuq, aglaan iñuutqisitkaa Agaayutum sanñimigun. Taatnatuntuq sayaitchaluŋaqtuq ilaatan, aglaan iñitchuŋipkaŋipsi iñuuniaŋitlaaptiknik Agaayutum sanñiŋagun Christ-nun. ⁵ Qanuqitilaŋitchi uaktugusri ilipsitniñ iñuugaluaqmaŋaapsi ukpiqsriŋilukun. Iñisimangitpisiŋ Jesus Christ itilaŋa ilipsitniñ? Qiñiŋnaŋtinniaŋigiksi agaayutikuaŋgupsi—ukpinjuanŋisuaŋgupsi. ⁶ Aglaan uvvatuq iñitchuŋisriŋuŋa agaayutikuaŋqtilaŋaput. ⁷ Agaayutigiŋipsi savaaŋaŋunŋitlusri piŋiŋitchuaniŋ. Qiñitluŋunŋitchiŋkput nalaunñaniluta. Aglaan savaaŋiraksraŋigiksi nalaunñaruŋa, inuqtuutigaluaqmatun ilirugutunniñ. ⁸ Takku akiñliŋiqsunŋitchiŋkput ilumutuuruŋa aglaan savañiŋaŋitqutugut pisigiplugu ilumutuuruŋa. ⁹ Quviasrugatugut sayaitfiŋaŋa aasriñ sanñiŋiŋ'apsi. Inŋisruutiŋigisi nalaunñasriŋpakatqihksraŋisriŋuŋa agaayutikualipsigun. ¹⁰ Taatnaqluŋa aglakkitka tamatkua nayuutiŋitnŋama ilipsitniñ. Utlatianiksikuma suammatisrunŋitlusri atuŋapku sanñiqutiŋaliŋ Agaayutum qaisanŋa uvajnun. Taavrumuuna sanñiqutiŋalukun makitatqugipsi, piyaŋqutqatunŋitchiŋipsi taavrumuuna.

¹¹ Aniqatiumaŋa, aqulliplugu, uvvatuq Agaayutum maligŋaglis. Ihuŋasruŋilugich piqtisri kamagilugilugu pitchuksaŋgutiŋka, anŋigutlusri avatmun qiñiñiŋaŋautilusri, Agaayutumli piqpaksriruum uvaptiknik qiñiñiŋaŋaŋitchiŋiruanluŋa nayugumagaasri. ¹² Paŋlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakutitlikun. ¹³ Agaayutum iñupayaŋiñ nayaŋñanik tuyuŋaasri. ¹⁴ Uvvatuq ihuŋaqutrisaan Atangurum Jesus Christ-nun, suli piqpaksrilhan Agaayutum, suli piqataulhan Iŋqitichuan Iŋrutchim nayuglis.

Paul-ŋum Tuyuutai Galatia-g̃miunun

¹ Uvaŋa Paul. Uqqiraqtaunŋitchuŋa iñuich pisulhatigun. Aglaan Agaayyutim Aapaaruam anjipkakkanjan Jesus Christ tuqunaruaniñ piksraqtaag̃igaanja tuyuği pluna uqqiraqtautqupluna. ² Aglaktuŋa taavrumiŋa tuyuutmik ukpiqtuanuruapayaanun Galatia-mi. Ukpiqtuanuruat aniqatit uvani tuyuqmiut nayaanjanik. ³ Uvvatuq Agaayyutim Apagikkapta suli Jesus Christ atannapta iħaqqutillanñağlisi suli tuttqiksillusi. ⁴ Jesus qaitchuq iñmiñik piqutigiplugich killuqsautivut annautisukhuta murrumakŋa piğiitchuamiñ iñuuniaiptikniñ maligutlugu pisulħa Agaayyutim Apagikkapta. ⁵ Taatnamik Agaayyun kamagilakput taimuŋa. Amen.

Tusraayugaag̃iksuaq Atautchiinauruq

⁶ Uvaŋa kanjqsifiñağukkiga una, Suvaatatai ayaktiğniqisiun Jesus akuqtuinanikapsi sivuani anniqsuqtiksraplugu. Iħaqqutriğmigun tułğusaasi piqatautquplusri ilaani Christ-kun, aglaan naalağnirusi atlamun tusaayugaag̃iksuaun. ⁷ Uvva, atlamik tusaayugaag̃iksuaamik piitchuq! Aglaan ilañisa iñuich alapititkaasi atlanuqtağniag̃lugu tusaayugaag̃iksuaq Christ-kun. ⁸ Quliaqtuag̃utigipsi tusaayugaag̃iksuaamik nalaunaruakun. Aglaan ilañisa iñuich uqautigaasi atlanuqługu. Uvağut naagaqaa isağulğum qilañmiñ uqag̃iguptigu atlanuqługu nalaunang̃itchuq. Agaayyutim piyaqquğligich quliaqtuag̃ituat atlanuqługu. ⁹ Uqautigitqinñağiga uqautigikkağa sivuani, Quliaqtuag̃ituput tusaayugaag̃iksuaamik nalaunaruakun akuqtukkaqsı, aglaan atlat iñuich quliaqtuag̃igaat atlanuqługu. Agaayyutim suksraunğiqsinniag̃ai taatnatchich iñuich qarapak taimuŋa. ¹⁰ Quliaqtuag̃ikapku tusaayugaag̃iksuaq quliaqtuataitchuŋa quyalisulħiñağligich iñuich. Savaktauruŋa Christ-mi. Taatnağlugaasiñ pisuqtılaaptun quyalisulħiñağiga Agaayyun. Uvaŋa quyalitñiñnang̃itchuŋa iñuñnik.

Qanuqhuni Paul-ŋum Uqqiraqtig̃uqtılaaŋa

¹¹ Aniqatumaaŋ, ilitchuğitğigipsi uumiŋa, tusaayugaag̃iksuaq quliaqtuag̃ikkağa iñuñniñ ing̃itchuq. ¹² Atakkii akuqtung̃itçhiga iñuñniñ, naagaqaa kia-unniñ ilisauting̃itkaanja, aglaan akuqtuğiga tusaayugaag̃iksuaq Jesus Christ-ŋum sagviutipmaŋa. ¹³ Tusaag̃iksi qanusitılaaga iñuk iñuunğagma Jew-nuruat ilitqusiatiğun. Pisuqtılaaptun nagliksaaqtitatka ukpiqtuanuruat Agaayyutim suli piyaqquğniag̃lughich ilunjuktaitluŋa. ¹⁴ Kamaksritlułkuŋa Jew-nuruat ilitqusiatic iñuğiaktuaniñ iñuunqatiunniñ, piyummatigillapiağlugu ilitqusiatic sivulliapta. ¹⁵ Agaayyutim iħaqqutriğmigun piksraqtaag̃igaanja savautitqupluni anigalu-aqtitnaŋa. ¹⁶ Nakuunasugiga sagviiħksrani iğniğmiñik uvamnun quliaqtuag̃itquplugu tusaayugaag̃iksuaq Jesus-mik Jew-nujitçhuanun. Taatnağluna ikayuqtisiunitchuŋa iñuñniñ. ¹⁷ Jerusalem-munitchuŋa taapkuŋuŋa uqqiraqtaunaniktuanun sivumni aglaan qilamiksru-lapiağluna Arabia-muktuna. Kijuagunaasii utiğitçhuna Damascus-mun. ¹⁸ Jerusalem-muktuŋa pinasut ukiut aquatigun qifiñağlugu Peter nayuutiplunaasiñ ilaani akimiani uvluni. ¹⁹ Qiñitkitka atlat uqqiraqtit kisan James, nukatchiağikkana Atanguruam. ²⁰ Aglaatka sagluuqtuanunitchut. Sivugaani Agaayyutim uqaqtuŋa ilumutuuruamik. ²¹ Kijuagun Syria-muktuna Cilicia-munlu. ²² Ukpiqtuanuruat Judea-mi ilisimanjitkaatna kigiñapkun. ²³ Ilinisa tusaalħiñağatna itna, “Taamna iñuk nagliksaaqtitigikkaqput sivuani piyaqquğniag̃lughulu ukpiqtutvut aglaan pakma quliaqtuag̃ilitiniğaa ukpiqun iñmiñik.” ²⁴ Aasiñ ilinisa nangagaat Agaayyun piqutigi pluna.

2

Paul-ŋum Akuqtukkauħa Atlanun Uqqiraqtinun

¹ Aquatigun akimaiguutailat ukiut Jerusalem-mun utiğitçhuna piqasiğluna Barnabasmik, suli aullautripluna Titus-mik. ² Aullaqtuŋa Agaayyutim aullatqiqupmaŋa. Sivulliaqtuaurat ukpiqtuanuruani suksraağitñitqung̃itkitka quliaqtuag̃ianikkammnik suli quliaqtuag̃iniakkammnik. Taatnamik ilitchuğipkağitka tusaayugaag̃iksuaamik quliaqtuag̃ikkammnik katimmatillakmatna. ³ Kia-unniñ nunurifianjitka tuvaagağiga Titus nalunaitjutçhiquługu Jew-nujitkaluaqtitlugu. ⁴ Ilañisa ukpiqsrinuqağtit Titus taatnaquniğaat. Iłaliutiniqsut nalunautchiplutin naipituğniħiñağatna. Iłitchuğisukkaat patchisaiħitput Jesus Christ-kun Jew-nuruat maligutaksranjitñiñ. Aasriñ savaktaag̃rugiliutitqiqugaatigut Moses-ŋum maligutaksraifun. ⁵ Taatnağaluaqtitluta malinjuğuting̃itçhugut takku iñuuniquplusi maligullugu ilumutun tusaayugaag̃iksuaq. ⁶ Tamatkua kamagikkauplutin sivulliaqtuaurat ilarağainitchut sumik quliaqtuag̃ikkamnun. Taamna nipluuttutigiğiga atakkii uvamnun taapkuŋa sivulliaqtuaurat itmiut atlatun iñuktitan. Sivugaani

Agaayyutim kiñaanñiñ nakuutluñitichuq atlaniñ iñuñiñ. ⁷ Aglaali ñitichuñigaat Agaayyutmun uvañalu Peter-lu quliatuqaqulipuk tusaayugaagiksuamik, uvaña Jew-ñujitichuanun aasiñi Peter Jew-ñuruanun. ⁸ Agaayyutim Peter uqñiraqtigüqtitkaa Jew-ñuruanun, sulii uqñiraqtigüqtitluña Jew-ñujitichuanun. ⁹ James-lu Peter-lu sulii John, kamagikkauplutinj sivulliuqtauruaat, ñitichuñigaat Agaayyutim qaitchiñha uvamnun uumina savaaqahigmik. Akuqtuqhunuk ilaligaatiguk uvañalu Barnabas-lu. Tarra añjutirugut quliatuqatlasiplunuk tusaayugaagiksuamik Jew-ñujitichuanun aasiñi ilinjich Jew-ñuruanun. ¹⁰ Inñiññañiqsüt itqagitquplugich inuqsraqhutinj ukpiqsirruat Jerusalem-mi, taatna taamna piummatigisuugaluakkaga atuumatquplugu.

Paul-ñum Natqiksruğaa Peter Antioch-mi

¹¹ Aquagun Peter Antioch-mukman akilliligiğa iñugiaktuat ukpiqsirruat takkuatni atakkii killukuagñiqsuq. ¹² Itnauvva Peter killukuqaqtuq. Peter Antioch-mun aggianikman niñiqatausugaluagñiqsuq ukpiqsirruañuplutinj Jew-ñujitichuani. Aglaan ilanjich Jameskuayaat tikitmata Peter-m iqsigiliutiniğai iñuich isumaqaqtuat iñunñun nalunaitmituchiguğugich. Taatnamik Peter piigñiqsuq inmiñik Jew-ñujitichuanij niñiqatiginaiquğullu. ¹³ Atlas Jew-ñuplutinj ukpiqsirruat ilaliutiniqsüt Peter-mun niñiqatunajiqhutinj Jew-ñujitichuani taimmaasriiñ ukpinñuqaqtigüqhutinj. Unniñiñ Barnabas malinjñuğutipmiñiqsuq Peter-mun. ¹⁴ ñitichuñikapku iñuunianñihat tuvraqlugu ñumutuuruña tusaayugaagiksuam uqautigigiğa Peter sivuğaanti iluqanisa, “Jew-ñugaluqaqtutin aglaan iñuuniaqtutin Jew-ñujitichuatu. Suvaatami nunurivigich Jew-ñujitichuat maligutichitquplugich Jew-ñuruat atuiñhatnik?”

Jew-ñuruatlu Jew-ñunğitichuatlu Anniqsuqtaurur Ukpiqsriñikun

¹⁵ ñumutuullapiaqtuq Jew-ñupluta animaqput, makunatitunñilaaq Jew-ñujitichuatu killuqsaqtitun. ¹⁶ Agaayyutim nalaunñasripkağumiñaitkaatigut inmiñi tupiksriññağupta maligutaksramik, aglaan nalaunñasripkağniagaatigut ukpiqsrigupta Jesus Christ-mik kisanik. Taamna nalupqinaigigikput. Taatnaqhuta ukpigigikputtuusq Jesus Christ, aasiñi ukpiqsriññağupta Jesus Christ-mik Agaayyutim nalaunñasripkağniagaatigut. Agaayyutim nalaunñasripkağumiñaitkaa kiñapayaaq nalaunñasuktuaq Agaayyutmi tupiksriññağuhagun maligutaksramik. ¹⁷ Isummatigilakput una, tunjavigiguptigu Christ ilaanun nalaunñasripkağuluta sivuğaani Agaayyutim, ñitichuñiraupmiugut killuqsagtaunipluta atriplugich iluqaisa Jew-ñujitichuat. Taamna qinñiqtitpa Christ-tuuq killuqsagtauniplugu? Naagapiagataq, taamna ñumutuunñitichuq. ¹⁸ Aglaan una ñumutuuruq, uqautigiqqaqapku maligutaksraq iluunñiñiplugu aasiñi aquagun uqautigitqilgitlugu nakuuniplugu, taatnaqama navguirigüqtunja. ¹⁹ Atakkii maligutaksrakun tuqunaruña maligutaksramun. Pakma iñuutlasiruña Agaayyutim iñuutqutaagun. Christ-mi kikiaktuutiqatauruatun piunja. ²⁰ Taatnamik uvañauñiqsuq iñuuruq, aglaan pakma Christ iñuuruq uvamni. Iñuunñamni timipkun iñuullapiaqtunja ukpiqsriñhapkun Iğñinjanik Agaayyutim. Piqpagigaña sulii qaitchipluni iñuunñiñiñik piqutigiplunja. ²¹ Ayanjtkiga Agaayyutim iħaqqutriħa. Iñuk nalaunñasriññasiñiqpan Agaayyutmi tupiksriññağimigun maligutaksranik, Christ-ñum tuqulħa inuqnanğitichuq.

3

Maligutaksrat naagaqaa Ukpiqsriñiq

¹ Galatia-ğmisi, kinnauruasi! Kia anatkuaqpasri? Quliatuqağutigipsi nalupqinañlapiaglugu tuqulħagun Jesus Christ-ñum sannigutami. ² ñitichuñisrukunja uumina ilipsitñiñ, akuqtuqpisuñ Ipqitichuq Irrusriq tupiksriñlipsigun maligutaksramik? Naagaa! Tusraqiksisi tusraayugaagiksuq ukpigiplugulu, taatnaqhusi akuqtuğiksi Ipqitichuq Irrusriq. ³ Aullağniñiqqaqulugu Agaayyutikuñiqsi Ipqitichuakun Irrutchikun, suvaata sivutnugukpisi pakma sanñipsigun? Taamna kinniçutaullapiaqtuq! ⁴ Nagliksaağutiqaqtusri pisigiplugu tusraayugaagiksuq. Suillaamun ipat? Ukpiqsriñiqsi atugumiñaitpa? Taatniñlaitchuq! ⁵ Agaayyun qaitchiva ilipsitñun Ipqitichuamik Irrutchimik tupiksrikapsi maligutaksratigun? Naagaa! Agaayyutim qaitchigaasri Ipqitichuamik Irrutchimik savakhuni quvinqaqtuanik akunnapsitñi atakkii tusraakapsi tusraayugaagiksuamik ukpiqsirrusri.

⁶ Abraham-tuuq ukpiqsriñiqsuq Agaayyutmik. Taatnaqlugu Agaayyutim akuqtuğniğaa nalaunñaruagiplugu. ⁷ Taavrumuuna ñitichuñitlagiksi aullağvipiaqatilaanaj Abraham-mik—iñuich ukpiqsirruat Agaayyutmik tunjavigiplugulu. Tamatkua aullağvigigiğa Abraham. ⁸ Agaayyutim sivuniksriqutiginigaa aglausimaruat uqahatigun nalaunñasripkağniagñiplugich iñuich ukpiqsriñhatigun. Taatnaqlugu Agaayyutim quliatuqağutiginigaa Abraham tusraayugaallautamik inilğaan, itnaqhuni, “Iñupayaaq nanipayaaq ikayuusriaqagisiruq ilipkun.” ⁹ Abraham ukpiqsriñiqsuq taavrumiña. Taatnaqhuniyasi ikayuusriaqagtuq. Taatnatuntuuq tamatkua ukpiqsirruat Abraham-tun ikayuusriaqagisirut piqataulutinj ilaani.

¹⁰ Aglaan iluqatin iñuich niñiugaqaqtuat nalaunjaruanrusrukhtin sivuğaani Agaayyutim tupiksriñiñaligmitigun maligutaksramik nuyuağnaqtuami piyaqquğvñmi itut. Aglausimaruq Agaayyutim uqalhiñi itna, “Kiñapayaaq atuiñgitchuaq supayaamik aglausimaruqanik makpiğaaniñi maligutaksram piyaqqukkaugisiruq piqutigiplugu tupiksriñiñi.” ¹¹ Taamna nalupqinaitchuq kiñaunniñi iñuk nalaunjarasripkağumiñaitchuq sivuğaani Agaayyutim tupiksriñunipsuq maligutaksramik, takku uqautikkaarugut Agaayyutim uqalhiñi, itna, “Iñuk nalaunjaruaq sivuğaani Agaayyutim iñuugisiruq ukpiqsriñikun.” ¹² Aglaan iñuk tupiksriñuq maligutaksramik [Moses-ñum qaisañamik] tunñaviqanğitchuq ukpiqquutmik. Takku aglausimaruq Agaayyutim uqalhani itna, “Iñuk tupiksriñuq maligutaksram inqisruağipayaakkanjanik iñuugisiruq.” ¹³ Tupigiyumiñaitkaptigu maligutaksrapayaaq Agaayyutim patchisigigaatigut tuqquqtupluta, aglaan Christ-ñum tasuğaatiğut Agaayyutim atanniñhaniñ inañiutiñigmitigun uvaptiknun. Aglausimaruq Agaayyutim uqalhiñi itna, “Iñuk naktitauruq napaqquumun taamna taiyuanigluutitchiuruq.” ¹⁴ Taatnaqlugu Jesus Christ-kun taamna ikayuusriq tikiuamaniqsuq Jew-ñujitchuapayaananun Agaayyutim akiqsruutigikkaña Abraham-mun. Iñupayaaq tunñaviqalhiñiaqtuq Christ-mik akuqtuigisiruq Ippitchuamik Irrutchimik Agaayyutim akiqsruutigikkañanik.

Maligutaksratlu Akiqsruutaalu Agaayyutim

¹⁵ Aniqatiumaan, uvva urrakusraun iñunmiknaqtaq, iñiñuk akiqsruutipmaknik aglautiputik sulı nalupqinaiyasriqlugu avatmun, nalliaknikunniñi suksraağumiñaitchaa taamna inillaksimaaniktuq sivunniugun naagaqaa atlanjuğumiñaitlugu. ¹⁶ Agaayyun akiqsruutiqağniqsuq Abraham-mun kinjuvianñinlu. Agaayyun nipliñgitchuq itna, “Kinjuvianun” iñugiaktuanun, aglaan nipliqsuq, “Kinjuviapnun” atausriuruamun. Taamna atausriq Christ ittuq. ¹⁷ Una itnautigikkaga, Agaayyutim maligutaksraña qaisauruq 430 ukiut pianikmata nalupqinaianiqaaqtitlugu akiqsruutaa Abraham-mun. Agaayyutim sivunniugutaa Abraham-mun nalupqinaiyausiqaaqtitlugu suksraakkauyumiñaitchuq, atriqlugu iñuum anjigutaa nalupqinaiyasqimaruq suksraakkauyumiñaitmatun. ¹⁸ Uvva Agaayyutim aatchuğniqapatigut akiqsruutigikkañanik tupiksriñiñiağupta maligutaksramik? Qaña, taatniñgitchuq! Agaayyutim aatchuutiginigaa ikayuusriq Abraham-mun inillaksimaaniktuakun akiqsruutmigun.

¹⁹ Supayaaq tunñaviqqaan ukpiqsriñigmun, suvaata maligutaksraqqapsa? Maligutaksraq ilłatauniqsuq aquağun tikkuagutitquplugich iñuich navguisaatnik maligutaksramik. Maligutaksraña Moses-ñum iñuich maligutaksraqigaat agğiñiñiñhanunaglaan kinjuvianjuuam akiqsruutauruam. Israğulğich qaiñiñiğaat maligutaksraq akunniğutauruamun, aasriñi tikiutinigaa iñunñun. ²⁰ Aglaan akunniğutauruq inuqnanğitchuq atausriñiñiaq iñuk itman. Aasriñi Agaayyun atausriuruq taamna.

Suvaata Maligutaksraqaqa?

²¹ Uvvaasriñi maligutaksraq akitñiñammatiniqpa akiqsruutaiñun Agaayyutim? Taatniñgipiaqtuq! Tarra maligutaksram qaitchitlanipqagich iñuich iñuuhğimik, ilmun nalaunjaratlanayaqtugut Agaayyutim sivuğaani maligutachiñhaptigun taavrumiña maligutaksramik. ²² Aglaan taatniñgitchuq. Agaayyutim uqalhan uqautinigaa iñupayaaq tigutaanjuñiplugu killuqsautmi. Agaayyun aatchuğniqsuq akiqsruutigikkağmiñi iñunñun piqutigiplugich ukpiqsriñhatigun Jesus Christ-mik. Aatchuutigisunniğaa tamatkununa tunñaviqqaqtuanun ilaanulhiñiaq.

²³ Taamna ukpiqqun tikitchaluaqnagu tigutaaginigaatigut maligutaksram. Patchisaiqsimaitchugut ukpiqquutim tikiñiñiñhanunaglaan. ²⁴ Maligutaksram ataniginigaatigut agğiñiñiñhanunaglaan Christ-ñum. Tarra Christ agğiqman tunñaviqiaqsigikput Christ anniqsuqupluta killuqsautiptikniñ. Taatnaqlugu Agaayyutim akuqtuğaatiğut nalaunjarasripluta ukpiqsriñhaptigun Christ-mik. ²⁵ Aasriñi pakmapak ukpigumiñiaqsikapta Christ-mik ataniqanaiqsugut maligutaksramik. ²⁶ Taatnamik iğniğiliutigaasri Agaayyutim tunñavigikapsiun Christ Jesus ukpiqsriñipsigun. ²⁷ Iluqasri paptakkaukapsi atausriñuqataurusri Christ-mi, atipusri Christ-mik liilaa. ²⁸ Atlagiñiñiaqsut Jew-nuruatlu Greek-nuruatlu, savaktaağruñlu patchisaitchuatlu, anjutitlu ağnatlu. Iluqasri atausriñuqataurusri Christ Jesus-mi. ²⁹ Taatnamik, pigitniqsasri Christ-ñum Abraham-ñum kinjuviağipmigaasri, sulipsuq piñiñaktaağiniaqmigiksi Agaayyutim akiqsruutigikkaña.

4

¹ Ilallaglagu uumiña itna, iğniq paitchaktaaksrautilik ililgaanunjağmifiñi atlakaunğitchuq savaktaağruñmiñi, iñuqagaluannajaisa suurat inmiñun. ² Ililgaanunjağmifiñi qaunaksriqaqtuq anjalatiqağhuniñlu tikiñiñiñhanunaglaan piviksram aapanan inillakkaña. ³ Taatnatuntuuq uvagut. Ililgaanunjapta silam anjalarrutaisa anjalatmigaatigut piguğaluaqata. ⁴ Aglaan pivik inillaksimaruq tikitman, Agaayyutim tuyuğigaa iğniğikkani. Christ animaruq ağnakun

maligutaksrakuaplugu. ⁵ Agaayyutim tuyugigaa tasuguklugich anjalattuat maligutaksramun, atakkii Agaayyutim ignigitchugaatigut ilaanun. ⁶ Ilumun Agaayyutim ignigigaasri. Taatnaqlugu Agaayyutim tuyuginigaa Irrusria Ignigimi uummatiptikun, taamnaasriin tuqluqhuni, "Abba, Aapaan." ⁷ Taatnaqhutin Agaayyutim pisulhagun savaktaaгруunqisutin, aglaan Agaayyutim ignigigaatin, aasiiñ igniginiqpatin tarra paitchaktaaksrautiliugniqsutin.

Paul-ñum Isrumaaluutiginiñgai Galatia-ğmiut

⁸ Injilgaan ilitchuqsrigaluaqasri Agaayyutmik savaktaaгруurusri tamatkununa ilitqusriñun agaayyutaungitchuanun. ⁹ Aglaan ilitchugigiksi Agaayyun —naagauvva ilumun Agaayyutim ilisimagaasri—suvaatami utigukpisi sayaitlutin atuğumiñaitlutinlu anjalarrutaiñun silam? Savaktaaгруutiqgukpisi tamatkununa tigutaanulusri? ¹⁰ Qaunaksrugisi uvlut, tatqich, ukiutu suragağviich! ¹¹ Naviasruutigipsi savahiñagasarugaluna piilaamun.

¹² Aniqatiumaan, iniqsruğipsi uvaptun ilitqplusri, [amiami niğiuagaqasri anniqsugiakrsapsitnik tupiksriñipsigun maligutaksramik,] atakkii ilinaruña ilipsisun, [amiami tiliñgitchipsi maligutchiqplusri Jew-ñuruat maligutaksranjitñik]. Innağma ilipsitñi pimaqluktangitchipsitña. Suvaatami pimaqluktağukpisiñña pakma? ¹³ Itqagingitpisiunjami atniğñahiga pilguirrutiqaqaluña quliatuagama tusraayugaagiksuamik ilipsitñun sivulligmi? ¹⁴ Atniğñautiga itkalanuñaan suktuağutauratun ilipsitñun inuğluağingitchipsitña nağğugingitluñalu, aglaan akuqtuğipsitña israğulgatun Agaayyutim, naagaunniñ Christ Jesus-tun. ¹⁵ Taimani qanutun quviasuktigivisi! Piyumiñagnigipsi iraiğayaqtusri aasriiñ iriliutiliguk uvañnun. Itqallağagigiga. Suvaata isrummatigivisitña atanñuqlugu pakma? ¹⁶ Pakma uumiksriğigunniqipik ilipsitñun uqautikapsi ilumutuuruamik? ¹⁷ Tamatkua atlat inuich maliguaqtigiliutisukkaasri, aglaan taamna nakuungitchuq. Tamatkua akililiqsuqugaasri uvamnñ maliquplutin ilinich kisimñ. ¹⁸ Nakuğualuqtuq isrummatigillautğaitñi aglaan kisan ikayutaupkan. Taamna nakuuruq ataramik, nayuutillaamniñinaunğillaaq ilipsitñi. ¹⁹ Ililgaanuruasri! Isrumaaluutigillapiağipsi ignisuktuatun nanjirutiqaqmatun. Kipiqniqtuqta ilumun Christ-ñum Irrusria naamasitquplugu ilipsitñi. ²⁰ Uvvatuq nayuutitana ilipsitñi pakma atanñuğlugulu uqausriğ ilipsitñun. Qanuqsausiupiallaktuna ikayutauniksrapkun ilipsitñun.

Atrikusaun Hagar-kunlu Sarah-kunlu

²¹ Ilasri anjalatitqiguktut maligutaksramun. Uqautisritña, tusraatlaipisiun sumik Agaayyutim uqaqtılaana maligutaksram makpiğaanani? ²² Aglausimaruc Abraham malğunñik igniqağniplugu, ilaqataa savaktaağrukun ağnakun aasri ilaqataa patchisaitchuakun ağnakun. ²³ Igniña savaktaağrukun ağnakun aniruq inuich piqusriatigun. Aglaan igniña patchisaitchuakun ağnakun aniruq Agaayyutim aqisruutaagun. ²⁴ Taapkuñña atrikusaitchuqta. Tarra taapkuak ağnak ittuk malğuktun sivunniugutauruaktun. Atausriq sivunniugutauruq maligutaksrauruq Agaayyutim qaisana igğigmiñ atilimñ Sinai-mik. Inuich inuuruat taavrumuuna sivunniugutauruakun ittut savaktaağruatitun. Aasriiñ ağnaq atilik Hagar-mik taamna sivunniugutauruakun ittut. ²⁵ Taamna Hagar ittut igğisun Sinaitun Arabia-mi ittuatun. Hagar atriqaqmiuq marrumina nunaaqqmik Jerusalem-mik. Taavrumatun inuich savaktaağruut atakkii anjalatitlutin maligutaksramun. ²⁶ Iglua sivunniugutauruq patchisailaahuruq Agaayyutim qaisana Christ-kun. Aasriiñ ağnaq atilik Sarah-mik taamna sivunniugutauruakun ittut. Taamna Sarah atriqaqmiuq Jerusalem-mik qilañmiittuamik aakaupluni iluqaptikni. Taavrumuuna inuich patchisaitchut atakkii anjalatitlutin Christ-mun. ²⁷ Takku aglausimaruc Agaayyutim uqałhani:

"Quviasrugin ağnaaq qitunğitlaitchuatin!

Atuğin quvianakun nipitusilutin,

igñisuktuam atniğñanjanik iglutungitchuatin!

Atakkii ağnaq suksraakkauruq qitunğaqatluñniaqtuq

taavrumakña ilaqatiqaqtuamiñ."

Isaiah 54:1

²⁸ Aniqatiumaan, pakma anjalatinaiqsusri maligutaksramun. Ililgaagiliutigaasri Agaayyutim Isaac-tuntuuq piqutigiplugu Agaayyutim aqisruutaa. ²⁹ Aglaan injilgaan igniq aniruq pisulhatigun inuich piyuaqligñisquq ignigimik aniruamik Agaayyutim Irrutchigmigunlu pisulhagunlu. Pakmanunaglaan taatnatunsuli ittut. ³⁰ Sumik Agaayyutim uqałha uqaqapqa? "Aullaqtirrun savaktaağruk ağnaq igniñalu, takku savaktaağruum ağnam igniña paitchaktaağuraksraungitchuq igniñani patchisaitchuam ağnam." ³¹ Taatnaqhuta, aniqatiumaan, ililgaagingitchaatigut savaktaağruum ağnam, aglaan pigigaatigut patchisaitchuam ağnam.

5

¹ Christ-ñum patchisaikkagigaatigut. Taatnağusri makitavigisriun payanağusri inuk patchisaiqsamaruatun, savaktaağrugiliutitqinñiaqasri maligutaksramun!

Iñuuniaġitchi Atanġiqsamaruatun

² Naalaġnisitchi! Uvaña Paul iłtichuġitquġipsi uumiña: nalunaitnutchiqsitkupsu Jew-njuruatun nalaunnpakaġniaġasugalusri sivuġaani Agaayyutim, Christ-mun anniqsuqtingiññiqsusri. ³ Kilitqilgitchiga kisupayaaq iñuk nalunaitnutchiqsittuaq: Taamna iñuk tupiksriuksrauruq iluqaitñik maligutaksramik. ⁴ Nalaunnpasipkaqtausukkupsu Agaayyutim sivuġaani tupiksrihipsigun maligutaksramik, tammaigiksi Christ anniqsuutri suli piñanikhusr iħuaqutaanañi Agaayyutim. ⁵ Aglaan uvagut, niġiugaġigikput Agaayyutmun nalaunnpasripkaġisihqput inmiñi ukpiqsriiptigun. Taamna utaqġigikput ikayyutaagun Ipqitchuam Irrutchim uvaptikni ittuakun. ⁶ Tunjavigikaptigu Jesus Christ kisian iñuum nalunaitmiutaqahalu naagaqaa nalunaitmiutaiħhalu suutaungitchuq, aglaan ukpiqsriħiq savaaqaqtuag piqpaqsriħkun.

⁷ Pillautagaluqatsuri tupiksriplusr iłumutuuruamik. Kia nutqaqtitpasri agaayyutikuġiaħipsitñi? ⁸ Aglaan nalupqinaitchuq Agaayyutim tuħtuqtiġikkapsi nutqaqtingitkaasri. ⁹ Qaunatqiaġiglugu ilisauttun naalaġnikkaqsi, takku itnaqsamaruq “Mikiruuram puvlaksautim puvlagataqtittagigaa iluqaan qaqqiakrsraq.” ¹⁰ Nalupqisuutitgitchiga Atanikun isrummatiqagñiaqtilaqaasi uvaptun isrummatiqapmatun. Agaayyutim anasiññuqsagñiaġaa iñuk avatvaqtitħiruaq ilipsitñik, kisuugisikpan. ¹¹ Aniqatiumaan! Suvaata Jew-njuruat piyuagugaaqpatña? Quliaqtuagñiġigiga iñuum nalunaitnutchiruksraulħa. Taamna iłumun inniqpan iluħiħuqtiqagayaitħunja iñunñik quliaqtuagama Christ-nju tuħtuħhanik sanniqutami. ¹² Uvvatuq tamatkua akatchiruat ilipsitñik iħruuġiħ inmiknik.

¹³ Aniqatiumaan, Agaayyutim patchisaigaaasri. Taatnamik killuliqatinqiħiaqsri kanjgruagtapsigun, aglaan piqpaqkutihikun savautilusri avatmun. ¹⁴ Tarra kamagigiksi iluqaan Agaayyutim maligutaksraña iħuukapsi uumuuna, “Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliptun ililugu.” ¹⁵ Aglaan atniaġutigupsi pisaanñatiaqsiħsriħu avatmun, qaunatqiaġigitchil Piyaaqquqtautiniaqtusri avatmun taatna pigupsi.

Savaaña Ipqitchuam Irrutchim Naagaqaa Savaaña Kanjgruagtam

¹⁶ Uumiña uqautigipsi, Ipqitchuamun Irrutchimun aňalatitħun iñuħiqsi. Taatnaġupsi malinjuġutiymuñiaitchusri kipiġniugutaiħun kanjgruagtam. ¹⁷ Takku kanjgruagtam kipiġniugutai akitñaummatirut kipiġniugutaiħun Ipqitchuam Irrutchim, suli kipiġniugutai Ipqitchuam Irrutchim akitñaummatirut kipiġniugutaiħun kanjgruagtam. Taapkuak iħluħuġutiruk avatmun. Taatnamik patchisañgitchusri pitħiħiħuġiħ sut pisukkaluakkasri. ¹⁸ Aglaan Ipqitchuamun Irrutchimun aňalatitħapsi, aňalatiqagñiqsusri maligutaksramik. ¹⁹ Kanjgruagtam malinjuqtraqtitkaatigut sayunahigmun ilaqatiqagaluagumi, atlatuħigmun ilaqataitħaluagumiħu, qaayugñahigmunlu, aňalalguħiħigmunlu uvaptiknik, ²⁰ putqataligmunlu aanguanun, aňatkuħigmunlu, uumikkutiħigmunlu, sanmisiħigmunlu, siqñatauħigmunlu, qatmiksaahigmunlu, uqavaaġuħigmunlu, avgumaħigmunlu, inmikuaġutmunlu, ²¹ piñatuħigmunlu, iħuaqtuħigmunlu, imiliħuħigmunlu, pivaaħautiġiplugu quviasruñiaħigmunlu suli atlanik taatnatun ittuunun. Uqautianikkaluqamigigipsi sivuani, aasriñ kilikkipi pakma, itna, tamatkua taatna piruat itkumiñaitħu Agaayyutim aňaayyqautaañi. ²² Aglaali Ipqitchuam Irrutchim piqpaqsripkagaatigut quviaħuħiħigmiħu, tutqitmiħu, manimmilgutmiħu, iħuaqutriħigmiħu, nakuħiħigmiħu, tuniqsimmatriħigmiħu, ²³ piisaanġiħigmiħu suli aňalataalguħimik inmun. Iñuk iñuuruuq tamatkunuuuna taluqsrāgumiñaitħuq maligutaksramik. ²⁴ Aasri tamatkua Christ-mun pigiliutitpaqtuat kikiaktuutiniġaat kanjgruagtaq pisugruagutituummaan kipiġniugutituummaanlu. ²⁵ Iñuuniaġvigiguptigu Ipqitchuaq Irrusriq, ki aňalatitħa Ipqitchuamun Irrutchimun. ²⁶ Kamañañiħu isrumaruksraungitchuq uvaptikun, qinnaguksaaġutingiħu avatmun siqñakkutingiħu.

6*Ikayuititħi Avatmun*

¹ Aniqatiumaan! Iħaksi aňuraukpan killukuahikun ilipsi aňalatitħuani Ipqitchuamun Irrutchimun utiqtitaksraġigiksi taamna iñuk piisaanġiħkun. Aglaan qaunagilusri ilipsitñun, atakkii aňiqusraaqtitpiqamiusr. ² Ikayuititħi avatmun sakiġniħigmun iligupsi, akiyautilusr avatmun uqumailiħuġutipsigun. Taatnaġupsi tupigillapiaġniaġigiksi maligutaksraq Christ-nju qaisarja. ³ Kiñapayaaq iñuk isrumagumi nakuutlunñiluni atlaniñ, suunġiħaġmi, kinniħapiaqtuq inmiñun. ⁴ Iñulla naipiqtuħli inmiñun Agaayyutim sivuġaani suraġali nakuupmagaan. Suragaħi nakuunippan isrumakkutiħigmiħu lautaġniaqtuq inmiñik. Kamasraagumiñaitħuġaasriñ nakuutlunñiluni atlaniñ. ⁵ Atakkii iñullaa isivġikkauniatuq iñuuniaħigmiħun.

⁶ Iñuk ilisautħkauruq Agaayyutim uqahniħik qaitħiruksrapmiuq ilisautriuramun suraġmiñiñ. ⁷ Ukpiqsasari, kia-unniñi Agaayyun mitautigiyumuñaitħaa, atakkii iñuk

akuqtuiñiaqtuq taatnatun aatchuiñgimisun, atrilugu nunaliqiri katitchiñiaqtuq qanutchiñik nautchiikkağmiñik. ⁸ Taatnamik iñuk tunñaviqağumi inñiñun akuqtuiñiaqtuq piyaqquhigmik isruitчуamik, aglaan iñuk aňalatiqağumi Ippitчуamun Irrutchimun akuqtuiñiaqtuq iñuuhigmik isruitчуamik. ⁹ Aasrii miñguutaillakput nakuurualiqihig, takku qapinaitchupta Agaayyutim akiliviksraňani akuqtuiñiaqtugut. ¹⁰ Taatnaqhuta, piviksraqaqtılaaptiktun ikayuğlavut iñupayaat, suvaluk tamatkua ukpiqsriqataauruat.

Aqulliih Kiliktuutitlu Pağlatitlu

¹¹ Takkua, aglaich aglaatka anjipiaqtut. Taatnağlugu ilitchuğitlasrigisi uvamnun aglaağitilaanjitñik. ¹² Iñugiaktuat Jew-ñuplutin ukpiqsriurua isrumatqugaasri nalaunñanilutin tupigikamitruñ maliğutaksraq. Aglaan nuyuağniqsut piyuaqsiuniağasrugalutin malikkumin Christ-mik kikiaktuutikkauruamik. Taatnaqhutin nunurigaasri nalunaitñutchiqplusri. ¹³ Nalunaitñutchiqurriruat malingitmiğaat maliğutaksraq. Naagauvva kimmutigigaat nalunaitñutchiiksraqsi kamasraağutigihiñaguklugu nalunaitñutaňa timipsi. ¹⁴ Aglaan uqavigaağutiqaqtuňa kisanik sannigutaagun Atannapta Jesus Christ-ñum. Christ-ñum tuqulhagun kikiaktuutriviñmi kanjigruaqtaq tuqunaruq uvamni, sulii pakma kanjigruaqtam aňalatlaiqtuňa. ¹⁵ Tunñavigikaptigu Christ Jesus kisan iñuum nalunaitmiutaqalhalu naagaqaa nalunaitmiutalhalu suutaunğitчуuq, aglaan iñuum anniqsuqsimalha nutaamun iñuuhigmun Christ-kun. ¹⁶ Iluqağmin aňalatauruaat taavrumuuna nutaakun Agaayyutim piksraqtaağigai tamatkua iñuich, Israel-aagmiupiağugich. Tamatkua Agaayyutim qinuiññanalu ilunñuktanalu pigigaat.

¹⁷ Uvakñaniñaglaan kia-unñiñ iñuum pimaqñuutitqinğilina, takku qilğut timimni qinigtitkaat savaktaağruupluňa Atanigmun Jesus-mun.

¹⁸ Aniqatiumaan, iluaqutrisaan Atannapta Jesus Christ-ñum nayuğumagaasri. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tuyuutai Ephesus-miunun

¹ Uvaŋa Paul, uqƣiraqtigigaŋa Jesus Christ-ŋum pisulhagun Agaayyutim. Tuyuƣigitka ukua tuyuutit iŋuiŋun Agaayyutim Ephesus-mi tuniqsimaruanun Christ Jesus-kun. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta ihaaquqtillaŋniagliŋi suli tutqiksillusi.

Quviasaaƣusiat Christ-miŋ

³ Quyalakput Agaayyun Aapaŋa Atannapta Jesus Christ-ŋum, qaitchirigikkaqput Christ-kun iluqaitŋik ikayuutinik pakmakŋaqtauruanik. ⁴ Agaayyutim piksraqtaagigaatigut Christ-kun sivuani imma iŋiqsigaluaqani nunamik. Piqƣaksriŋigmigun piksraqtaagigaatigut ipqitqupluta patchisaillutalu sivuƣaƣmiŋi. ⁵ Agaayyutim sivunniutumagaa tiguƣaƣukhuta iŋmiŋun tumigilugu Jesus Christ, sivunniutumaplugu pisuligmigun. ⁶ Nangaglakput Agaayyun atakkii ihaaqutriŋiqsuq uvaptiknik piqƣaƣigipluta Iŋŋigmigun piqƣagikkamigun. ⁷ Christ-ŋum tasuŋniƣaatigut Agaayyutmun maqƣaƣamiuŋ auni tuqƣutipluta, suli Agaayyutim natqigutigaaatigut killuqsautiptiknik uuktuƣnaƣumiŋi aitchuakun ihaaqutriŋigmigun. ⁸ Taatnaqami atqunallapiaq ihaaqutriŋiqsuq uvaptiknik. ⁹ Agaayyutim isrumatupiaƣataqtuam suli kanjqsimaplugich supayaat sagviƣaa nalunaqtuaq sivunniugutigikkani uvaptiknun. Ilaan sivunniugutigikkaŋa sivuani, Christ-ŋum tanjigaa pakmapak. ¹⁰ Agaayyutim sivunniutumagaa, piviksraƣ nalautitpan, iŋiqtapayaat qilaŋmiŋi nunamiŋi atautchimuqplugich Christ-mi Atanguruami supayaami. ¹¹ Christ-kun piksraqtaanurugut paitchaktusraupluta akiqsruutigikkaŋanik. Atakkii Agaayyun savaaƣaƣaqtuq supayaamik maliƣutlugu sivunniugutigikkaƣmigun. ¹² Sivulligigaatigut iŋuich niƣiugaaƣaqtuut Christ-mik. Piksraqtaanurugut nangaitqupluta Agaayyutim kamanalhanik iŋuuniaŋaptigun. ¹³ Iliipsuƣuq taatnatun pirusraurusri, atakkii tusraagiksi ilumutuuruƣaƣ tusraayugaagiksuaq anniqsuƣiapsigun. Ukpigianikapsiuŋ uƣaliƣ Christ-kun Agaayyutim nalupqinaigaa Ipqitchuakun Irrusriagun akiqsruutigikkaƣmigun iŋugiliutitilaaƣsi, iŋuktun nalunaitchiqmatun suuraƣmiŋik iŋisimanaqƣipkaƣlugich pigitilaanjiŋik. ¹⁴ Taamna Irrusriƣiksuaq nalupqinaigutauruq Agaayyutmun qaitchigisilaanjanik akiqsruutigikkaƣmiŋik uvaptiknun suli piqƣaƣniƣaqtillaaptiknik taimanigu supayaanik akiqsruutigikkaŋiŋik. Taatnaƣuta nangaglakput kamaŋaqtuaq Agaayyun.

Paul-ŋum Agaayutha

¹⁵ Tusraagiga ukpiqsriŋiqsi Atanguruamik Jesus-mik piqƣaksriŋiqsiŋi iluqaitŋik iŋuiŋik Agaayyutim. ¹⁶ Taatnaƣuŋa nutqautingitichiga quyyaitƣaƣiƣa ilipsitŋik, itƣaƣiplusri ataramik agaayukama. ¹⁷ Injqsruqŋa Agaayyutaanun Atannapta Jesus Christ-ŋum, kamaŋaqtuamun Aapamun. Uvvatuq ilaan isrumattuqtilisi iŋisimatlasriŋlugu suli kanjqsitlasriŋlugu pisulha. ¹⁸ Injqsruqmiŋuŋa ilaanun anjmaquplugich isummatisri qiniquplugu qaumanga, suli kanjqsipkaƣuplusri niƣiukkamik ilaan qaisanjanik uvaptiknun tuƣluutmigun suli ilitchuƣipkaƣuplusri inuŋaihanik kamanautim Agaayyutim iŋuiŋi paitchaktaagikkaŋanik. ¹⁹ Injqsruqmiŋuŋa Agaayyutmun ilitchuƣipkaƣuplusri uuktuƣnaƣumiŋi aitchuamik sanjjanik ikayuqupluta ukpiqsruuŋuruaƣu. ²⁰ Taavrumuuna kamaŋallapiaqtuakun sanjjanigun Agaayyutim anjpaƣniƣaa Christ tuquŋiŋiŋi, aqvutitiluguasriŋi ilaan taliqpiŋmiŋun qilaŋmi. ²¹ Agaayyutim Christ inillakkaa qaukhiplugu taapkunŋa anjalatchisiqapayaqtuanun sanjjaniaqtuanunlu suli atanipayaanunlu. Kiŋaunniŋi sanjjanatluukkumiŋi aitchuq Christ-miŋi marrumanani nunami naagaƣaa taivrumanani tikitchuksrami. ²² Agaayyutim Christ anjalatchipkaƣa supayaaniglu iŋupayaaniglu nanipayaq. Suli Agaayyutim Christ qaukhiƣuqtitkaa ukpiqtuŋuruaƣayaanun, niaƣuq anjalatchikmatun timimik. ²³ Takku ukpiqsruuapayaat Christ-ŋum timigigai. Tamatkua naampkaƣaat Christ-ŋum timaa atakkii Christ-ŋum naampkaƣai supayaat nanipayaq.

2

Tuquŋiŋmiŋi Iŋuutiŋmun

¹ Iluqasri tuqunaruatun iŋuktun itkaluaqtusri atakkii tupiksriŋaitlusri Agaayyutmik killuqsaqhusriŋi. Taatnamik Agaayyutim iŋuutqiksitkaasri ilaan Irrutchikun imma. ² Taimani ilipsi tupiksrigaluaqtuani pigitchuamik anjalatchirrutimik siŋami, maliklugu iŋuuniaƣusria nunam. Taatnasriq irrusriq pakma savaktuqsuli tamatkunani iŋuŋni tupiksriŋitchuani Agaayyutmik. ³ Taatnatun iluqata iŋuuniaƣaluaqtuani kimmutiƣruanagun timipta, quyaliplugich pisukkanji timiptalu isrumaptalu. Atlatitun iŋuktutun tupiksriŋitchuat Agaayyutmik uvagut piyaqƣuƣniƣaluaqtuani qinnautaagun Agaayyutim. ⁴ Aglaan Agaayyutim ilunjuktanja kamaŋaqtuq suli piqƣagillapiaƣniƣaƣigut.

⁵ Tuqunagaluaqtitluta killuġmi iñuutqiksitkaatigut piqataupluta Christ-mi. Iħaqqutaagun anniqsukkaursri. ⁶ Anjitiqiksitkaatigut tuqunaruaniñ piqataupluta Christ-mi suli aquppiqatautlasripluta irviani Christ Jesus-ġum qilaġmi. ⁷ Taivrurmani tikitchuksrami Agaayyutim qiniqititchukkaa uuktugnaġumiñaitchuaq iħaqqutritiħi uvaptiknun aasriiñ iħisimanaqsusikkaa qanutun piqpaksrillaqiaqtilaani uvaptiknik Jesus Christ-kun. ⁸ Iħaqqutaagun anniqsukkaursri tumigiplugu ukpiqsriliq. Anniqsutlaitchusri ilipsitfiik. Aatħuusriaġigiksi Agaayyutmiñ. ⁹ Kiñaaniiñ annautritiħiñauñigumi inġmiñik savaallautaqaliġmigun taamna iñuk uqavigaagutiqaġayaqtuq. Aglaan annautraunġitchusri savaallautaqalħapsigun. ¹⁰ Agaayyutim nutaagūqtitkaatigut Christ Jesus-kun nakuurualiqitqupluta. Agaayyutim sivunniġniġaa inġlaanimma iñuuruksraupluta taatna.

Atausriñġuqatigiħiġ Christ-mi

¹¹ Itqagisiuñ inġlaan aniħiqsi Jew-ñunġitlusri. Jew-ñuruat nalunaitmiutħiġniqsuat timimiknik qaadhifakun taiyuutiqaġniqsut ilipsitfiik nalunaitmiutailaanik. ¹² Itqaumalugu taimani atausriñġuqatigiñaitkiksi Christ. Avakñaqtaursri nunaqataunġitlusri Israel-aagmiunun, piqatautlasrimaiñapsi Agaayyutim sivunniugutiġikkañjanik iñuñmiñun suli iñuunianġapsi niġiugaitlusri suli naluplugu Agaayyun nunami. ¹³ Aa, iħaatni uħasrikkaluaqtuasii. Aglaan pakma Christ Jesus-kun qallipkakkaurusri Agaayyutmun, tumigiplugu Christ-ġum auja maqipkakkauruaq tuquttipmatigut. ¹⁴ Pakma iluqata qiniñiñnaqatigut Christ-kun. Jew-ñuruatlu Jew-ñunġitchuatlu atinġitmata uumikkutiplitin Christ-ġum atausriñġutlasipkaġai, siqumitkaa avgutauruam katchina tuqukami sannigutami. ¹⁵ Suutaunġiqsikka Jew-ñuruat malġutaksraja tillisituummaan. Atausriñġuqitkik Jew-ñuruq Jew-ñunġitchuaġlu malġuugaluaħakniñ. Taavrumuuna qiniñiñnaqatlasripkairuq. ¹⁶ Tuquliġmigun sannigutami Christ-ġum uumikkutigiħhak tuquttkaa iħauraagiiksitlugik iluqaaknik Agaayyutmun. ¹⁷ Christ agġiqsuq quliatuagiaħuni qiniñiñamik ilipsitfiun Jew-ñunġitchuanun uħasrikkaluaqtuanun Jew-ñuruunulu qanittuanun Agaayyutmi. ¹⁸ Tarra tumigiplugu Christ iluqamnik tikitlasriġipuk Aapauruaq atautħikun Ipiqitħuakun Irrutħikun. ¹⁹ Taatnagħusri avakñaqtaunġiqsursri iglaanuplusriħu, aglaan nunaqatigiħiutigaasri Agaayyutim iñuiñi suli Agaayyutim tupiqatigiħiutigaasri. ²⁰ Nappakkaurusri lilaa turvinatnun uqġiraqtit sivuniksriqiritlu. Jesus Christ piitħuillaqiaġtuq uyaġaġigaa taavruma turvim. ²¹ Taavrumuuna makitatauruakun iluqani tupiq ipiqġiqsauruq payanaitluni, aasriiñ agaayyuvikpagaqsaiħaqtuq iñiqtapluni piqutigiplugu Atanġuruq. ²² Iħaagun iħlaatupmisiur tuppiamun Agaayyutim irvigikkañjanun ilaan Ipiqitħuakun Irrusriagun.

3

Paul-ġum Savautigai Jew-ñunġitchuat

¹ Uvaħa, Paul, tigutaanuruħa pisigiplugu Christ Jesus, quliatuagutnaki tusraayugaagiksuumik Christ-kun ilipsitfiun Jew-ñunġitchuanun. ² Tusraanjaniguknaġiksi Agaayyutmun tilisitilaaga quliatuagupluna ilipsitfiun Jew-ñunġitchuanun Agaayyutim iħaqqutrisaanik. ³ Aglallaksimagaluaqtuna sivuani Jew-ñunġitchuasi iñugiliitħapsitfiik Agaayyutmun Christ-kun. Agaayyutim sagviġniġaa taamna nalunaqtuq uvamnun. ⁴ Aasrii agliqigupsigin aglaatka puttuqsriniħiqiksi qanutun kanjisiqiaqtilaaga nalunaqtuanik Christ-kun. ⁵ Taimakñaqana kiñuviagiħ sivuptikni iħisimangitħut taavrurmiħa nalunaqtuamik sivunniugutmik, pakmaasriiñ Agaayyutim sagviġaa ipqitħuanun uqġiraqtaiñun sivuniksriqiraunġiñunlu Ipiqitħuakun Irrusriagun. ⁶ Uvvaasriiñ nalunaqtuq una, Jew-ñunġitchuatuuq akuqtuħlasripluġiħ paitħaktaaksrautmik Agaayyutim aqiksruutigikkañjanik iñuñmiñun, piqatchiutitlasripluġiħ timaanun Christ-ġum, piqatautlasripluġiħ aqiksruutaani Christ Jesus-ġum. Jew-ñunġitchuat pigiliutigaat iluqaan tamanna ukpigiħiutkamitruħ tusraayugaagiksuaq Christ-kun ittuq. ⁷ Agaayyutim savaktiksraqtuagaaħa uqautritqupluna marrumiħa tusaayugaallautamik iħaqqutikamiħa uvamnun annautipluna sanġimigun. ⁸ Kamanaiñiħsrauruħa iluqaitiñ iñuiñiñ Agaayyutim. Aglaansuli qaitkaa iħaqqutritiħi uvamnun quliatuagitqupluġiħ inunaiqiaħutiñ ikayuusriaksrirturai Christ-ġum Jew-ñunġitchuanun, ⁹ suli iñupayaat kanjisiqitqupluġiħ nalunaqtuanik sivunniugutmiñik. Agaayyutim iñiqsiruam supayaaniħ Christ Jesus-kun iriqsimaagniħa sivunniugutni aullaġniħgataħaniħaglaan nunam uvunjanuħlaan. ¹⁰ Pakma tumigipluġiħ ukpiqtuanuruat Agaayyutim sagviġukkaa sivunniugutni tamatkunurua anjalatħisiquaqtuanun sanġiqaħutiñlu qilaħmiittuanun. Taavrumuuna kanjisiñiħaġaat isrumatulħa Agaayyutim atlaupluni iñuġiaktuatigun. ¹¹ Taimakñaqana Agaayyutim sivunniutigiħiutigaasri sivunniugutni atuamapkaġniħniplugu Christ Jesus-kun Atannaptigun. ¹² Pisigiplugu ukpiqsriliqut ilaanik utlautilarugut

Agaayyutmun nalupqisruutailluta taluqsrautaiglutalu. ¹³ Nagliksaaqtuna pisigiplugu quliatqualigä tusaayugaagiksuumik ilipsitñun. Taatnaqluna injigipsi qapiqtaqungitlusri. Nagliksaağutriğigä ilipsitñik ikayuutigigisigiksi.

Piqpaksriħha Christ-ñum

¹⁴ Tamanna pisigiplugu sitquqluna agaayuraqtuna Aapananun [Atannapta Jesus Christ-ñum], ¹⁵ Aapauruamun ukpiqsriurapayaanik, qilanmiitpata naaga nunamiitpata. ¹⁶ Agaayuraqtuna Agaayyutmun inuñajllapiaqħuni kamanautiqatqumun sayyiquplusri irrutchipsitñi ilaan Irrutchigimigun. ¹⁷ Agaayuraqmuna Christ nayuutitquplugu uummatipsitñi ukpiqsriħkun, sulı iluqasri iñuħisri kanñiquplugich payañajğlugich piqpaksriħhani. ¹⁸ Agaayuraqtuna taatnatun kanñiqsitlasritquplursı ukpiqsriurapayaatlu qanutun iraquttilaanjanik, taktılaanjaniglu, ititılaanjaniglu, qanuç urrautaitłuni piqpaksriħhanik Christ-ñum. ¹⁹ Agaayuraqtuna iħtchuğitlasritquplursı qanuç urrautaitłuni piqpaksriħhanik Christ-ñum. Taamna piqpaksriħiq kamañaqpaitłuni iħtchuğimmaagiksıyumiñaitkikput iluqaan. Iluqağmi iluqnaulħan Agaayyutim immiumaagigä iñuħqsi inuqsrñajğilugu.

²⁰ Agaayyun inuñajllapiaqħuni sanñiqaqtuq, aasriñ ilaan savaaqħa ataramik qaanjummatirıq qanusripayaanun apiqsruutigitlakkaptiknun naagaunniñ isrummatigitlakkaptiknun. Taatnaqhuni savaaqatlaruq supayaanik uvaptikni urrautaitłuni sanñimigun. ²¹ Ukpiqtanurupayaat nangaglitruñ Agaayyun Christ Jesus-kun qañapak taimuna. Taatnatuq.

4

Atausiħiq Christ-kun Atautchisun Timitun

¹ Isiqsiviniitunna atakkı piğiluna Atanguruam. Agaayyutim tuqluğasri. Taatnamik pitchuksaağipsi iñuutquplursı malıgullugu Agaayyutim iñuutqurrutaanun ilipsitñun, ² atchıgusri ataramik piisaanğilłusriħ, manimmisilłusri avatmun sulı akuqtuutılusri piqpakkutigıħkun. ³ Pısuqtılaapsiktun atausriññuumaagıtchi Ipqitħuakun Irrutchikun ilaanunkı atausriññuqtıtısri qıñuiññakun. ⁴ Agaayyutim tuqluğaatigut piqatigiıqupluta ukpiqsriurani, taatnamik timaurıgıt atautchimik Christ-kun. Pakma atausriğ İrrusri nayuutirıq uvaptikni, iluqata niğıuganıkhuta atautchiññamik, ⁵ ataniğaqtuğıt atautchimik, ukpiqsriħiqtuğıt atautchimik, paptaağisıħiqtuğıt atautchimik, ⁶ Agaayyutiqtuğıt atautchimik Aapauruamik iñupayaamun, qaukğıkanat supayaat sulı savaktuq supayaakun sulı iñuuruuq supayaani. ⁷ Atausriullaapluta atchıusriıaqtuğıt aatchuutınik malığutlugu iħuqaqutrisaa Christ-ñum. ⁸ Taatnaqlugu Agaayyutim nipliutigıgaa uqalığmiñi, “Mayuğniqsuq pakmuna

aullatripluni tigutaagıkanıñik uumiksrim,
sulı qaitchirıq aatchuutınik iñunun.”

Psalm 68:18

⁹ Nıpliğami “Mayuğniqsuq,” taamna qanuutaunıqpa? Taamna itnautauruq uvva, mayuqsanajıñğımi ataqqaqtuq atchıññıqsrapığatanjanun nunam. ¹⁰ Taamna tarra ataqtuq atausiññauruq mayuqtuq qutchıññıqsramun qılanmun qaanjığıgıch, pakmaasıñ Christ nayuutıtılatripluni nanıpayaaq. ¹¹ Christ taamna “qaitchirıq aatchuutınik iñunun,” ilanjıch uqıraqtıksrauplugıch, ilanjıch sıvunıksrıqırıksrauplugıch, ilanjıch qulıaqtuqtıksrauplugıch, ilanjıch agaayılıqsıksrauplugıch ilısautriksrauplugıllı. ¹² Christ qaitchirıq aatchuutınik itqanıyagıaqługıch Agaayyutim iñuiñ savaaksranat ikayıħıkun, makıtammaagıħıksranatnun ukpiqsriurıat timıgıkanı Christ-ñum, ¹³ atausriññuumaagıvıksraptıknunaglaan ukpiqsriħkun sulı ilısimapiğatagıvıksraptıknunaglaan İğıñjanıç Agaayyutim sulı iluqnaugıvıksraptıknunaglaan iñuğugıta Christ-ñum iluqnaulħanun. ¹⁴ Tarra inñajğıñıaqtuğıt ilğıgauratun malıksuagıuuruatun. Umıatun tıñıtauruatun qanunamunlıqaa anuqħıkun, taatnatun anjalatıngıñıaqtuğıt killıkun ilısauttıñıñıñun kınıtıñıñıaqıt iñuıch. Pısaasrılığmıktıgıun killıkuqaıtchıñıñıaqıt ukpiqsriurıanık iñuğunğıtchıuanıksulı Christ-ñum iluqnaulħanun. ¹⁵ Aglaan ataramik ilısautriyumarugıt ilımutuuruamık avatmun. Aasriñ piqpakkutigıgıgıpta avatmun qıñıqtılugu surağallaptıgıun, ilısaıñğısisırugıt Christ-tun ittuatun qaukğıkanatıtun ukpiqsriurıat. ¹⁶ Iluqaan timı anjalatıaqtuq nıaqumun, taatnatuntuuq ukpiqsriurıapayaat anjalatıaqıt Christ-mun qaukħıuruamun. Timı tıgımmısiğıaqtuq nıpyaatıgıun, ilıñısallaa savaaqıqħıtıñ naupkagığıgıgı timı. Taatnatuntuuq ikayıutıruksraupmıgıt avatmun ilısaıñğıgıgıta Christ-tun piqpakkıtıħıkun avatmun.

Iñuunıaqurrıtaa Christ-ñum

¹⁷ Taatnamık Atanguruam uqautrıtuğaañı qanıñıqłuna tarakñanıñaglaan iñuunısrıqıqunğıtłusrı Jew-ñunğıtchıuatıtun. İsrımmatıñıch sıuyumiñıñıtchıt. ¹⁸ İsrımanıç taaqıspıtıñ aasriñ kanıqıslıgıtchıt. Nalupıallaktut uqayunaitłunıñ. Taatnaqhıtıñ ilalıutıyumiñıñıtchıt iñuħığmun Agaayyutim qaisanjanun. ¹⁹ Sıgıñıqıgıgıgı qanuç iñuunıalıqıtıñ

qaisaǵiplutıń inǵmiknik pisugruaǵutaanun timim savaaǵiplugu qaayuǵnaqtuapayaaq urrautailaakun.

²⁰ Aglaan ilipsi, ilinǵitchiksi Christ taatna. ²¹ Iłumutun tusraaǵiksi kanǵiqsıplugu qanuq Christ-mun ińuuniaqtılaaqsı. ²² Iłitkiksi ińuuniaqtuıńaǵumıńaıııqsı sivuanisun. Taatnamik piıqsaksraǵıǵiksi ińuuniaǵıruaq piungıqsıchtıruaq kinnitńıkhuni pisugruaǵutaagan timim. ²³ Iłitkiksi nutaaǵuqtuksraulıqsı isrumatıpsıtıńı Agaayytım Irrusriagun, ²⁴ sulı atıtıuıqsı nutauruamik ińuımk atıpsatun atnuǵaamik. Agaayytım ińıqsıruq taavrumıńa ińuımk ittuamik inǵmisun iłumutun nalaunńarualıkunlu ipqıńıkunlu.

²⁵ Taatnaqlugu sagluqsrunaıǵımuusi. Iłumutuuruami uqagtuksraurusi avatmun, takku ukpiqsırıruanıpluta atausrıurugut timaani Christ-ńum. ²⁶ Qınnańıǵıpsı killuqsautıǵıni-aqasıun. Sıqıńıq nıpıpkagńıaqnagu qınnaksımanńaıpıch. ²⁷ Tuungagmun akıılıpkagńıaqasrı. ²⁸ Ińuk tıgılaqtuıq tıglıganıǵıǵı, aglaan sakkaǵı atuǵıgıch arganı sagluqsırıuqanı, aachtuıtksranıkkumuıq inuqsrıuqtuanun. ²⁹ Uqautıǵıyumıńaıtchıksı atnıummatıksraq aglaan uqautıǵıluǵı ikayuıtıksraq sıvutmuıtıksraulıni. Tamatkuali tusrauarut uqautıpsıtıńı ikayuısrıaqagımuıut. ³⁰ Alıatıhaktıtaǵıniaqasıun Irrusria Agaayytım. Taavruma Ipqıtıhuam Irrutıchım nalunaitmuıtıhıǵaasrı Agaayytımun, tasuıńıaqtuam ilıpsıtıńı taıvrumanı uvlumi. ³¹ Uumısrıuǵaıtıqası sulı qınnaktaqası uumıtıhaktıǵası. Nıpaalasrunaqası uqamaqıutısınıaqsılu, sulı qanusrıpayaamik pıǵııtıhualıqısınıaqsı. ³² Aglaan ihuıaqıtılusrı pıqıpkıtılusrı avatmun. Natqıgıtılusrı avatmun, taatnatun Agaayytım natqıgıtıpmıǵaasrı Christ-kun.

5

Ińuuniaǵıtıchi Qaumamı

¹ Taatnamik tuvraqsıun Agaayytım suraǵalha takku pıqıpıǵıplısrı ilılaǵaǵıǵaasrı. ² Pıqıpkıtıqagıtıchi atlanun ińuınnun malıǵuagıluǵı Christ-ńum tuvraaksrıutaa. Pıqıpıǵıpluta qanıńıqsıun inımıńı Agayytımun tuqıplunı killuqsautıǵıkhuta. Taatna pıkamı quyalıńıǵaa Agaayytım taıpkunatun ikıpkıplıutıńı tunıllaqtuqtuıatun.

³ Agaayytım ińuıǵıpsarı atlıqırıksraunǵıtıchusrı qaayuǵnaqtualıqılusrılu. Kaviuqtıksraunǵıtıchusrı. Nallıatunıńıńı nalaunńangıtıchuq ipqıqsıtılutıńı ińuıǵıliutıpkıqtuıanı Agaayytımun.

⁴ Uqautıqıqtıksraunǵıtıchusrı kanıńuıaqtuıanık suunǵılaanıǵı asrılıqıtınıǵı. Tamatkua nalaunńangıtıchıt ilıpsıtıńı. Aglaan quyaraksraǵıǵıksı Agaayytım. ⁵ Nalupqıǵıńıqsıun una, Kıńalıqaa sayunıaqtıuıq inıqagıumıńaıtıchuq anıayıuqautaaakrı Christ-ńum Agaayytımılu naagaqaa ińuk qaayuǵnaqtualıqırıuıq naagaunıńı kaviuqtıaurıuıq. (Ińuk kaviuqtıaurıuıq iłumutun agaayytıńıńıalıqırıurıuıq.)

⁶ Kisumununıńı ińuımmun kınıpkıqasrı imalıaakun uqatıńıńı, atakkıı pısigılgıch tamatkua Agaayytım qınnautaa tıktıksırıuq ińuınnun tupıksrıńıǵıtıchuanun ilaanık.

⁷ Taatnamik pıqasrıqsıutınasrı ilıńıtıńı. ⁸ Ilaatnıımma ilıpsıpsıuıq taaqtuamııtkaluaqmıruanı, aglaan pakma qaumaǵıqtusrı Atanguruakun. Taatnamik qaumautıńıǵımuası ińuuniaıpsıtıńı. ⁹ Pısigıplugu qauma Agaayytımıńı ińuuniaıpsıtıńı nakuurualıqırıusrı nalaunńarualıqıplısrılu iłumutuırualıqıplısrılu. ¹⁰ Iłıtıchuıtıńıaqsıun akıqtıyınıaqtıuıq Atanguruamun. ¹¹ Pıqasrıqsıutınasrı ińuınnun pıǵııtıhualıqırıunun taaqtıyını, aglaan satqumıqsıgıch tamatkua qaumamun. ¹² Takku kanıńuıaqtıuıq uqautıgısrıaqtunıunıńı ińuıch nalunautıhıplıutıńı pıǵııtıhualıqıtınııńı. ¹³ Aglaan qaumam satqumıqamıgıch ińuıch pıǵııtıhualıqıtınıch tarra qıńıǵnaǵatut. Tarra qanusrıpayaaq qıńıǵnaqtıuıq qaumamııtuq. ¹⁴ Taatnaqlugu nıplıǵıńıqsıun, itna, "Sıńıńıaıpat! Itıǵnaqsıgaatın.

Makıtın akunǵatıńı tuqunıruanıńı. Christ-ńumlı qagıtıyumaǵaatın."

¹⁵ Qaunatqıǵıllıpıaǵılu qanuq ińuuniaqtılaaqsı, inǵıǵusrı ińuktun isrumatııtıchuatun aglaan ińuktun isrumatıruatun ilılusrı. ¹⁶ Savaaqallautaqagńıaǵusrı pıvıqanıńıpsı, atakkıı ińuıurugut uvlıǵıtıchuanı uǵılvak. ¹⁷ Taatnamik inǵıǵıtıchı ińuktun isrumatııtıchuatun aglaan kanıqısmımaǵıksııluǵı pısuıha Atanguruam. ¹⁸ Imılıqasrı taanıǵımk atakkıı qııhuǵıńıaǵaasrı, aglaan anıalatııtıchı Ipqıtıhuamun Irrutıchımun [atakkıı kamaksrıpkagńıaǵaasrı Agaayytımı]. ¹⁹ Uqagıusrı avatmun quyatınık atıutınıǵı Iłıtıqsrıǵıksıuam aachtuıtıńı, atıgusrı ıǵıallautamık uummatıpsıtıńı Atanıǵmun. ²⁰ Ataramık quyatıgılgıch supayaat Agaayytımun Aapaurıamun atqagun Atannapta Jesus Christ-ńum.

Tuvaıaqıtıgıch

²¹ Kamakıtılusrı avatmun pıgıluǵı taluqsrııqsı Christ-mık. ²² Nulıanıruası, kamagıısıgıch uısrı kamaksrıpatuntıuıq Atanguruamık. ²³ Uıńıruıuıq qaukıǵıǵaa nulıam, taatnatuntıuıq Christ qaukıǵıǵaa ukpıqtıanıruat. Ukpıqtıanıruat timıǵıkkanı Christ-ńum, aasrııńı

ilinjich anniqsuutiqaqtut ilaaniñ. ²⁴ Atriľlugu ukpiqtuanjruuat kamaksripmatun Christ-mik taatnatuntuuq nuliajruuat kamaksriľlich uimiknik sulipayaagmikni.

²⁵⁻²⁶ Uinjuruasrii, piqpakrsisitichi nuliapsitñik, Christ-tuntuuq piqpakrsirruuatun ukpiqtuanjruuanik tuqgutríkami ilinjitiñik ipqiqsityaǵuklugich Agaayyutmun uqalħigun, suli salumaqamiqich iǵǵuutiksraqtuǵrikaagun imiǵmik. ²⁷ Christ-ñum inmiñfuktichukakai ukpiqtuanjruuat kamanaqsilugich piññaqnaqsilugillu, taqsractaľlughich imuhunauraiľluggillu suli salummaglugillu qanusripayaamiñ pigiľiisauruamiñ. Ukpqrsirruuat ipqitchuksraurur patchisaillutin. ²⁸ Uinjruuat piqpagiraksraǵigaich nuliatin timimiktun ililugich. Takku anjruu piqpakrsirruaq nuliaǵmiñnik piqpakrsirruq inmiñnik. ²⁹ Piitchuq anjutmik uumiksirruamik timimiñnik. Aglaan niǵipchaǵaǵigaa qaunagiľlugu, taatnatuntuuq Christ-ñum qaunagipmigi ukpqqtuanjruuat. ³⁰ Takku uvagullaa ľlaviñiǵaatigut ilaan timaan. ³¹ Agaayyutim makpiǵaanjani aglausimaruq, itna, “Taamna pisigilugu, anjutmik unitkisigaa aapanilu aakanilu piqasiutiluni nuliaǵmiñun, tarra iluqatikaasrii atautchisun timinigutik.” ³² Taamna uqalħa Agaayyutim sagvigiñiǵaa kamanaqhuni nalunaqtuanjruuaq, aglaan kanjiqsigaa taavruma uqalħum uqagitilaana Christ-mik ukpiqtuanjruuaniglu. ³³ Aglaan uqagipmigaasri, anjutilaam piqpagiraksraǵigaa nuliani piqpagipmatun inmiñnik, suli nuliajruuam kamagilugu uifi.

6

Iyaalugruillu Anjayaqaallu

¹ Iľilgaanjuruasii, tupiǵisigik anjayaqaasi Atanikun. Taamna nalaunjaruq. ² “Kamagilugik aapanlu aakanlu”—taamna sivulliupluni tillisauruq akiqsruutilik, itna — ³ “Pillautauñ itchumu uq ilipnun suli utuqqalilǵataǵutin inuuyumuutin nunami.” *Exodus 20:12*
⁴ Aapauruasii, uumisuktaliqsitnagich qitunǵasi, aglaan inukkuksaqsiginj natqiksruutilugich suli isilǵisqisuglughich Agaayyutikun.

Savaktauratlu Savaktiaqatlatu

⁵ Savaktauruasii, tupiktausritichi tamatkununa qaukľiǵkapsitñun nunami taluqsriľikun kamaksriľikunlu, savautilla utapiǵlugich qanutitanaiľlusri savautriyumalaaqmatun Christ-mik. ⁶ Savautriľlautaǵusi ataramik, aasriiñ quyalitñinjiñiasri qaukľipsi takkuatniľhiñaa, aglaan savaktinjisun Christ-ñum savaaqagitichi pisulħanik Agaayyutim piyumalaaǵlusri. ⁷ Tarraasriiñ savagitichi savaaqsi quviagilugu, savautripmatun Ataniǵmun, inuñnik savautriñgitmatun. ⁸ Iľisimatqugipsi kisupayaam akiljusriaqnaǵniaľhanik atisriľugu Ataniǵmiñ savaallautaǵmigun, savaktaaǵruugaluanjraǵmi unniñ qaukiugaluanjraǵmi. ⁹ Qaukľiuruasii, taatnatuntuuq irrutisiginj savaktisri atisilugich. Aniqsraaqtusrunaǵnagich, iľisimalugu Ataniqalqisiptuuq qilanjmi akilqisuiñiaqtuaq atunim.

Anjyautnaja Agaayyutim

¹⁰ Aqulliqsaami, sayaqagitichi ukpiqsriľipsigun Agaayyutmik suli tunjasrimaľipsigun sanjjanun. ¹¹ Atilugu iluqaan anjyautnaja Agaayyutim, makitalguyumuusriľi qayukitaglughich pisaasruǵmigautai tunǵaum. ¹² Anjyangitichivut iľuich timiǵaqtuau, aglaan anjuyaktugut akilľiľiqhugich sanjiñiñiglu pigiľiľiľlum atanguruatlu pigitichuat anjalatchiruat inuñnik marrumani nunami, suli akilľiľiqhugich irrusriqhuillu silami. ¹³ Tarraasriiñ atuqsiun anjyautnaq Agaayyutim qaisimaakkana. Pigiitchuam uvlua tikitpan makitalguyumuusili sayaktulusri. Aasriiñ anjyaguigupsu makitasrugaaǵisirusri. ¹⁴ Makitatitichi itqanaiyaǵusri. Tapsiuraaǵiksiliusi ľlumutuuruamik, satqagutilusriľu nalaunjaruaľiǵmik. ¹⁵ Kamiktummaaǵiksuaatun ililusri quliaqtuaǵilugu tusraayugaallautanja qiniñiñiaqautriľlum. ¹⁶ Ataramik atuqsiun samǵuana ukpiqsriľlum qamitititlaruaq ikualaruanik qaǵruifiñ pigitichuam. ¹⁷ Atilugu nasrautaa anniqsuǵiam, suli tigelugu Agaayyutim uqalħa aatchuutaa Irrutchim, atriqaqtuaq savikpaktun anjyalaľpsitñi. ¹⁸ Iľuqaysa tamatkua atilugich iniqsruľipayaapsitñi ikayuutaagun Ipqitchuam Irrutchim. Qaunagituñiǵusri qapiqtasunjaqasri iniqsruutriľipsigun ukpiqsriľruuanik nanipayaaq. ¹⁹ Uvvasuli agaayutiluna Agaayyutim aatchuquluna uqaksramnik quliaqtuaqulunjal kanjiqsiañqitillugu nalunaqtuanjruuat tusraayugaaǵksuam taluqsrautailaakun. ²⁰ Uqqrtaqitigigaana Agaayyutim isiqtaunjaǵmaunniñ. Agaayutitichi quliaqtuaquluna tusraayugaaǵksuamik taluqsrautailaakun uqalħisraptun.

Paǵlasuiqsaaǵutit

²¹ Aglaan iľisimatqupmigiipsi qanuǵitilaamnik. Tychicus-ñum piqpagikkaqput aniqatvut tuniqsimapluni savautriruuaq Ataniǵmun uqautiniǵaasri supayaanik uvapkun. ²² Pisigiplugu taamna tuyuǵigiga ilipsitñun iľisimatquplusri qanuǵitilaaptiknik, suli ilaanun pitchuksaaqplusri.

²³ Agaayyutimtuq Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ qiniñiñiaqatillisi piqpakku-tiaqatitillusriľu avatmun ukpiqsriľikun. ²⁴ Uvvatuq Agaayyutim iľuqaqutrisaa illi iluqanjitñun

piqpaksriruanun Atannaptiknik Jesus Christ-mik tuniqsimaruanunlu isruanunaglaan.
Taatnatuq.

Paul-ŋum Tuyuutai Philippi-aĝmiunun

¹ Uvaŋa Paul aĝlaqatigaqtuŋa Timothy-mik, uvagukaasiñ savautriplumuk Christ Jesus-mik. Tuyuqtuŋa uumiŋa iluqaitñun ukpiqsriuanun Jesus Christ-mik Philippi-miittuanun, taputiplugich qaukligruat ikayuqtitlu taamani. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ savautikkamnuk iluaqqutillaŋniagli si suli tutqiksillusi.

Paul-ŋum Agaayyutigai Agliqiruksrat Tuyuutmiñik

³ Iniqsruutipayaqaqpsi Agaayyutiga quyaragigiga ⁴⁻⁵ akuqtuñiqsi tusaayugaamik savaaqaqtitlugu ilipsitñi suli ilipsigun tusaqaqaaĝatahallapsitñiŋlaan. Taatnaqtuŋa quviasullapiaqtuŋa iniqsruutrikama ilipsitñik. ⁶ Nalupqiginiŋlapiagigiga una, Agaayyutim aullaĝniikkani ilipsitñi naatkisigaa agĝiħksraŋanunaglaan Jesus Christ. ⁷ Piqpagillapiagipsi. Nalaunŋaruamik quviasuutiqaĝumiñiaqtuŋa nalupqiginiŋlusi, atakkii ikayuĝipsitŋa isiqtaullamniŋ uqapsaagutritlamniŋ uqaqsittaagvijnmi tusaayugaagiksuum ilumutuuruŋanulhanik. Piquitigiplugu ikayuutiqsi uvamnuk akuqtuqasiutirusi Agaayyutim piŋiutaanik. ⁸ Agaayyutim ilisimagaa qanun kimmutiqallapialigga ilipsitñik, ilumun piqpagigipsi Jesus Christ piqpaksrpmatun ilipsitñik. ⁹⁻¹⁰ Uvva iniqsruutigipsi piqpaksrpmuqplusi kanjisaĝisaiñiaqplugu Agaayyun. Piksraqtaaqagumuusri nakuuniqsraurumik. Taatna pigupsi ipqinñiaqtusi patchisailusi Jesus Christ agĝippan. ¹¹ Uvvasuliuna pitlaniagiksi ilumutuullapiaqhuni nakuuruuq savaakraq. Jesus Christ kisimi pitlapkakanŋa, iñuichaasiñ kamaksruaqsilugu suli nangaaqsilugu Agaayyun.

Iñuuliq Christ-ŋuruq

¹² Aniqatiumaan, ilisimatqugipsi uumiŋa, atuumaruat uvamnun isiqtaunŋaĝma siamit-titkaat tusaayugaagiksuaq. ¹³ Iluqatin anuyyiuqtai Caesar-m atlatlu iñuich maaniit-tuat ilisimagaat isiqsiviniñiŋa Christ-mik savautriħpakun. ¹⁴ Aasiisuli isiqsiviniñiŋa iñuĝiatluktuat aniqatiutka tuniqsimalipsaaqtitkai Ataniĝmun. Taatnaqhutin taluqsrait-muksaiñiaqtut uqaĝiħksraŋagun Agaayyutim iqsiñigillapiaqhutinlu. ¹⁵ Aatai, ilisimagitka ilanisa quliaqtuaqalħat Christ-mik atakkii killuĝigaatŋa suli uqaalaplutinlu. Aglaan at-lat quliaqtuaqagaaat Christ ihuatluħksraŋatnun iñuich. ¹⁶ Taapkuuli quliaqtuaqagaaat Christ piqpagipluŋa, atakkii ilisimagaat Atanguruamun tuħkkauliŋa uqaĝitquplugu tusaayugaall-lauta. ¹⁷ Atlatli iñuich siĝnakutiqaqtut, atakkii quliaqtuaqikamitruŋ Christ ipqinĝitchut aglaan killuĝipluŋa isumaplutin ihuiliuqtitchukluŋa isiqtaullamni. ¹⁸ Sunitchuq. Ipqitk-isinŋaan naagaqaa siĝnakutaugisiniŋaan taatnaunniñ quliaqtuaqagaaat Christ. Taamna kamanallapiaqtuq. Quviatchallapiaqaaŋa taavruma. ¹⁹ Aa, quyatuiñagisiruŋa. Ilisimagigga iniqsruutriħapsigun uvamnuk suli Irrusrian Jesus Christ-ŋum ikayuutaagun isiqsiviniñ anitqihksraĝa. ²⁰ Niĝiugaqallapiaqtuŋa suraĝalipayaapkun qapiqpanapkaĝumiñaitchiga Christ, pitluklugu uqaqsittaagviksraĝa tikitpan. Sumipayaaq, suvaluk pakma, uqaĝuktuŋa Christ-kun taluqsrautaigluŋa suli kamaksruqugiga iñuŋun Christ uvapkun, iñuutiñiaĝuma naagaqaa tuquĝisiniĝuma. ²¹ Atakkii, iñuuguma Christ-ŋuruq, aasiñ tuquguma quvi-atħakksiruŋa. ²² Iñuuniiaqtuiñiaĝuma savautipsaatlukkisigiga Christ. Aglaan nalugiga nalliaknik piksraqtaaqaliksraĝa. ²³ Qanuĝviiqsuŋa, Unitchukkaluaĝigiga manna nuna piqatauluŋaasiñ Christ-mi, taamnaasriñ nakuagitlukkaĝaluagiga. ²⁴ Aglaan iħitchuĝigiga ilipsitñun inuĝitilaagasi. ²⁵ Nalupqiginiŋlugu ilisimagiga iñuuniapsaaguraallahiksraĝa iluqap-sitñi, taatnaqtuŋa ikayutlasigipsi ukpiqsriħiqsi nakuqsitluuraqplugu quviasuutigitlu-aqsipmilugu. ²⁶ Atakkii iñuutluuraĝuma suli utiĝvigitqilginiñigupsi nangautiksraqaĝiksi Christ Jesus suli quyyatigilugu.

²⁷ Supayaaq atuumaniiaqtuqunniñ, uvlugaĝippan iñuuniiaĝumausi kamagiyumiñiaqsilugu tusaayugaallautam Christ-kun pitqutaa. Utlakkumiñiaĝniĝupsi naagaqaa uħasikkisiñiĝuma tusaayumagiga atipiaĝataqhusri iñuutilaapsitñik atausriq sivuniĝiplugu una. Tusaayumapmigiga qanun sakuuktillaqsi piqutigilugu ukpiqsriħiq kanjiaqtuaq tusaayugaagiksuumi. ²⁸ Tusaasukkiĝaptuq uumiksripsitñun iqsiħksraŋiħiqsi. Taavrumuna iħitchuĝigisigaat akiitkaqsiliħtin aglaan ilipsi annamaħiqsi. Agaayyutim ititkisigaa taamna. ²⁹ Agaayyutim iluaqqutigaasi ukpiqsritlasiplusi Christ-mik suli nagliksaatlasiplusi piqutigiplugu. ³⁰ Iluqata anuyaqatigiħksimarugut. Ilisimagiksi taamna, atakkii qiniĝiksi qanuq nagliksaħiga qaaniqsuami suli tusaaplugu nagliksaħiĝasuli pakmapakunniñ.

2

Christ Atħiksipkakkauruq suli Kamanaqsipkakkauruq

¹ Uvvaasiñ akuqtuirusi uqalħiñik sayyiqsigikanjitiñik ukpiqsriħipsi naagaqaa uqalħiñik araqtuqtigikkanjitiñik ilipsitñik. Aasiñ nakuuruq ilisimaruni Ipqitħuamun Irrutħimun

atausrinjuullaptiknik suli piqpakstritlasihaptiknik ihuaqutritlasihaptikniglu avatmun. ² Ilumun, quviatchaktikaanja atausrinjuullapsi. Isummatiqagupsi atautchimik suli piqpakkutigupsi avatmun kinilitkisirusi atautchimun. ³ Uqaviutiqasunaqasi ilipsitfik suli inillaktasunaqasi kamanaqsitlugusi atlanin, aglaan isummatigilugich atlat kamanatlugugich ilipsitfin. ⁴ Ilipsitfuhinaq pifnaktaaqagniasunaqasi aglaantuq atlanun.

⁵ Isumalusi Christ Jesus isumapmatun.

⁶ Jesus Agaayyutauruq.

Aglaan kimmutiqaanjichuq atrinuniaquni Agaayyutmi.

⁷ Naagaunniin qutchigvigigaluaakkani suksraallakkaa suungillapiaqhuni inimiinun.

Ilaa aniruq nunamun atriaqahuni inunmik.

⁸ Atchiksittullapiaqhuni inimiinun inupayaaniin anjignigaunniin tuquhig—
tavrakii tuquruq atriliutipluni savvaqhuktitun sannigutam!

⁹ Taavrumuunnaqhugu Agaayyutim kamanaqsipkaqaa
aasiin aatchuqhugu atigmik kamanatluqtuamik atipayaaniin.

¹⁰ Iluqatin Agaayyutim iniqtanin kamaksruqniagaat Jesus
itkisinjagmin qilanjmi nunamilu suli tuqusimagaluannaqmin.

¹¹ Iluqatin suli quliaqniagaat Jesus Christ kisimi atangunilugu.
Taatnaqpatrun Agaayyun Aapauruq nangaqtauniaqtuq.

Ukpiqsiruat Ittu Qaumaton Nunam Inuiinun

¹² Ilauramaan, tupigisuulugniqpsitja sivuani piqataukama. Pakmaasiin
unasiikkaluanjagma ilipsitfin tupigitqillaniasitja. Uvluqagikpan sakuuktuihagusi
talusqsrilikun sivuutaqitqagusi inuusitchi annautraurat inuutqusanjatitun anniq-
suliksrapstifunaglaan, ¹³ atakkii Agaayyun sayyiqsuqtigigiksi piyumasiqhusi suli
savakkumasiqhusilu quyalikkauksragmifun. ¹⁴ Suragahipayaapsigun uqapilusunajqasi
naagaqaa qapigtailsunaqasi. ¹⁵⁻¹⁶ Ilipsili patchisaitchumuusi Agaayyutim
qitungagiliutikkanasi, inuuniaqhusi akungatni qaayugniqruatlu killuliqruatlu
ittuami taqtuatun. Uvluqirraagikmatun qilanjmi inuuniaqumuusi akungatni inuich
quliaqtuagutlugich ilinich Agaayyutim uqahinik inuupkaitlaruanik. Taatnagupsi
quyagisiruna piqutigilusi Christ aggiqpan, ilisimagiga sakuukigma imailaaguni ingiha.

¹⁷ Aglaan, tuqutaugisigaluanjagmaunniin quyahinauruna. Uvvasuli quviasuqatigigipsi
ilugasi aatchuutigikkapsigun uvamnun ukpiqsrikun, atakkii aatchuqapsitja
inugikkamnik taatnatun savautrillapiaqtusi Agaayyutmik. ¹⁸ Taatnaglugu ilipsipsuuq
quyayumuusi quviasuqatigilunalu.

Timothy-lu Ephroditus-lu

¹⁹ Atanguruakun tuyugiyumaaqsigiga qilamipayaq Timothy ilipsitfun. Aasiin
utihagimifagimippan quviatchaktinniaaanja uqautiaqsikpana qanuq inuuniahpsitfik
Agaayyutikun. ²⁰ Atakkii piitchuna atrinjanik ilaan qanakkiaqiksiksrapstifin. ²¹ Iluqatin
atlat isumaaluutigigaat suliksraqtin, ilinich suqutiksirinjitmiut tusaayugaallautamik
Christ-kun. ²² Aglaan Timothy ilitchugianiksimagiksi tunjavigiplugu ilaa, atakkii ilaan
iluqnaugvigiplugu quliaqtuqaqali tusaayugaagiksuumik atriplugu igniq ikayuiruq
aapamifin. ²³ Taatnamik tuyugihinaagugiga qilamillapiaq ilitchugianikkuma qanuq
uqaqsittaahamni inillakpatja. ²⁴ Aglaan tunjavigillapiaqiga Agaayyun uvamnuk
qilamipayaq tikihiinaagukisraqa Philippi-mun.

²⁵ Utitaktaksragigiga Ephroditus tuyugigaluaqasi ikayuqupluna inuqsriuhamni.
Ilaalu uvanjalu aniqatigiiksillapiaqtuguk savaqatigiikhunuk akililiqsuqlugich uumiksirit
Agaayyutmik. ²⁶ Aipkatqiaqsiiga aisuliqmipman ilipsitfun suli ihuiliugutigiplugu
tusaahiqsi atnignagniplugu. ²⁷ Atnignallapiaqmipunilu tuquqayallapiaqhuni. Aglaan
Agaayyutim nagligiplugu sayyitqikkaa, ilaa naglikripsimatun uvamnuk. Taatnaglugu
tuqunigumi ilanayaqaa alianuuliga pakma. ²⁸ Taatnamik qilamipayaq ilaa
aipkaqukkalaugiga. Utitqikpan ilipsitfun ilaan quviatchaktinnayaqaaasi aasiin ihuiliqiga
uqiglipsaagayalgitichuq. ²⁹ Taatnaglugu paglayumagiksi quviasuutigillapiaqglugu Agaayyutikun.
Kamakkutigaqglugich inuich ilaaton ituat, ³⁰ atakkii sugingiqhugu inuulli savakhuni
uvamnun tuquqayaqhuniunniin. Savautigaasi ikayuqhuna ilipsi piyumiiniasapsitfik.

3

Ilumun Nalaunjaruq

¹ Aqulliluglu, ilauramaan, uqautigisukkaqa una: Quviasuutigisun Atanguruq
Agaayyun. Algaqsruutinjulugimifaitchipsi tamatkunina tuyuutimnik ilipsitfun
sivuani, atakkii tusaatqilgitchipsiun annaumapkaqaaasi. Itnauvva: ² qanakkiaqigitchi
tamatkunakja inunin pigitchuaniin siqupsihinaqtuaniin timimik qipmisun iliplugich.
Ilinich ilisautriraqut nalunaitnutaqaqtuksrauniplusi timipsitfi qitungagiliutipkaqukkupsu

Agaayyutmun. ³ Aglaan uvagut ilumun qitungağillapiağaatigut Agaayyutim pisigisruñaqnaqu timivut nalunaitnıtchigñilugich. Agaayyuvigigikput Agaayyun ilaan irrusanik ikayuqtiliqhuta suli nanğagikput Christ Jesus inuugutiqaqtıchırıuaq nutaamik. Ukpıqsıryumıñaitchugut qaahñiakun annautiniğniłuta. ⁴ Aglaan uqaviutigikpatrunı annıqsuñıqtın tupıksrıłutın qaahñiakun tavra uqaviutigitlukkayağiga, itna, ⁵ nalunaitnıtchıkkauruñta tıvraqılugich Jew-nıruat avraqılhat tallimat pınasut uvlut atuumaanikmata. Israel-aanullapıaqtuñta anıñıpkun, inuugıqatapluñta Benjamin-nağmiuni, aua avuılaaq Hebrew-pıağataq. Tupıksrıruñta tillısipayaanıtñik Jew-nıruat malığutaksrañata Pharisee-nıpluñta. ⁶ Pıyumatıqağpaitluñta ihıllıuqtıchırıuañniñ ukpıqtuanıruanik. Inuk nalunıaruahñıaupman tupıgilugich malığutaksrat kĩa-unniñ patchısigıyumiñaitkaa. ⁷ Suragañıpayaatka kamanallapıağaluqaatunniñ uvamni sıvuani —pakmapak ayalığıtka atakkıi annıqsulıksramnun tunñavıgısuğkiga Christ kısıan. ⁸⁻⁹ İlumun ayaktıñalığıtka. Supayaat tamatkua sapluñhiñağaatıñ ilıtchugıñıksrañanıñ Christ Jesus-nım. Pakma ilıtchugıñıllapıağiga ilaa Atanığıliutiñıksrañagun. Suapayaaqsulı isummatıgıliutiğiga sumun atugumiñaitluğı pakmaaglaan inuğıtıllıkkıga pıqañıksrağıa Christ-mik pıqasıutiluñta ilaani. Tavrakıñaaglaan isumatıgıñıaqsuñta uvamnik nalunıasyıyumiñagluñta sıvuğaañı Agaayyutim tupıgıuraahñıağluğı malığutaksrañta, aglaan tunñavıgıliutiğiga Christ kısıan annıqsuqtıksrağı. ¹⁰ Pakma ilıtchugıñısuğkiga Christ sulı sanñıa anıpkairuaq ilaankı tuquğımiñ, sulı naglıksaaqtıtaulıñta ilaatun, tuquyumałuñta ilaatun. ¹¹ Nalupqıgıñıjıchıga inuulığıa Christ-kun anıjıqkısıpluñta tuquğımiñ.

Aqpaqsruııq Akımasaqtuni

¹² Uqautıgıyumiñaitchıga atrılıutıanıñıluñta Christ-mi naagaqaa ataramik inuutlasıluñta Christ-tupıağataq. Aglaan sakuuktunıasulı Christ-tun ilısaıñagıkkıluñta inuunıağumiñıaqsıpluñalu ilaatun. ¹³ İauramaan, ilısarıuñta taatnılınıisilaamniksulı. Ataısiq pısulıapıağıga, pııguğukıluğı itchuulıga aglaan ilısuğkuñta Christ qanuq itqukpañta. ¹⁴ Christ-nım ilıtchugıñıpkagañta qanuq pıqasıutiñıksrapkun inımigun. Atrıplıgu aqpaqsruqtıuaq sakuullapıağıhıni pıññıtaaksrağımiñun uvanıaptıuq sakuullapıağımiñta ilısuğkuñta ilaatun. Agaayyutim inımiñik tuquğaañta taatna inuunıağıpluñta. ¹⁵ İluğata naunıanıksımaruagıut ukpıqsrıñıptıgıñı pıqasıutiplıta Christ-mi taatnıaptıuq isummatıqağta atautchımik Christ-kun. Aglaantıuq atlakun isummatıqağıpsı Agaayyutim kanıqıspkagısiğası taavrumıñta. ¹⁶ Pakma una inuqnaqtıuq. Sivıtmuktıñıaqtı pıqatıgıluğı Christ aullağıvıgıanıkıaptıgıun.

¹⁷ İauramaan, inuunıağıtchı inuunıağıptun ilısaagısuı tamatkunakña malığutchırıanıñ inuunıağıamnik. ¹⁸ Atakkıi pıqaqtıuq atlanik malığutchısuñıtchıuanik Christ-mik—uqautıgıanıkıamnik ilıpsıtñun aasıñ aliannıuqtıluñta isummatıgıaqsıkapkıch —akılılıqısuıruat Christ-nım tuqułhanik. Pıqasıutıñıurağımiñatıñlu ilaanun. ¹⁹ Tımıtın aanguağıliutiplıgıch agaayyıtıtun. Kamagıliutiplıgıchunniñ savaatın kanıugıraksrağıluatın, aasıñı aqullıqsaañatnı uvlut pıqatauyumiñaitchıt Agaayyutim atakkıi isummatıgıñıñagıluğı inuunıağıtın maani nunami. ²⁰ Aglaan iluqaptıknun atılaullapıaqtıuq. İsummatıgırağıgıkpıt Agaayyun nıyauqtıgıplıgu, nıgııgıağıhıta annıqsuıtrımik kısıanıñ ilaanıñ, aasıñ taamna annıqsuıtrı itıuq atanıq Jesus Christ. ²¹ İlaan sımmıgısiğıa sayaitchuatu tuqurağıaqtıuq timıvıt atrılıutiğıch inımi kamañıqtıamun tuquyumiñaitchuamun tımımıñun. Taatnağumiñallapıağımiplıñılu atakkıi anıalatchıplıni supayaanık tavra pıuq.

4

¹ İauramaan nakuagıllapıağıpsı sulı inuğıplıgu pıqataulıksrağı ilıpsıtñı. Quvıatchaktıtkıpsıtın sulı pıqıpnıapıaqtısuı uvamnun. Taatnağısuı napammaağıgıtchı Atanıkun itqagıluğı qanıtun uvamnun pıqpagılıqı.

Alğaqsrıuatı

² Uqautısuğkıkka ağnak atıqaqtıuak Evodia-mik sulı Syntyche-mik: Nutaami inuulıgımi Christ-kun qanaağumiñaitlutık sulı ilannağııksıtqıkhutık. ³ İannamaan tunıqsımapılutın, inıqımgıpıñ ikıyauquplıgık taapkuak ağnak savaağıqtıuak sakuukhutık sıamıtchıñıağıhıtık tusaayugaağıksıuamık pıqatıgıplıñta sulıpsıuq Clement-lu savaqatıtkalı; Agaayyutim itqagıgıa iluğısa atqıch agılasımaruat makpıgañıñun inuulıhum.

⁴ Nıplıutiğıanıkısmakkağı sıvuani nıplıutiğıtılğıtchıga, itna, Quvıasıutiğısuñ ataramik inuulıqısuı Christ-mi. ⁵ Kı, inıııch ilıtchugıliıtrıñ Christ ilıpsıtñı ilıuqıtrıñıapsıgun iluqıtñun inıñnıun inımgıuanıñıapsıgunlu. Atanıq Agaayyun qanıttıuq ilıpsıtñı. ⁶ Taatnağısuı isumaalıutiğıağımiñaitchısuı sumık, aglaan inıqısrıutiğıñıñıağısuñ. Uvva, inıqısrıulıapsıtñı uqautıluğı Agaayyun inuğıkıpsıtñık sulı quyalıgu ataramık kıgısuıağıqapısuı. ⁷ Agaayyutım tutqıksıtıksıgıa isummatısuı atakkıi taamna qıñıñıñıağ kamañatıltıuanıruuq

kanjqsihigmiñ. Agaayyutim uummatisi qinuisaaqtitkisigai isumatuiñaqtillisi Christ-mik tunjagapsi ilaani supayaakun.

⁸ Aqulliuplugu, isummatigupsiuñ ilumutuuruuq kamañaqtuaglu nalaunñaruaglu ipqitchuaḡlu iluañaqtuaglu, suli isummatigupsigich nakuuruat atlani, suli itqagilugu quyasuglugu Agaayyun nanḡaglugulu, tavra tutqikkisirusi Agaayyutmi. ⁹ Uvamniñ ilisaaqqtusi Christ-mik akuqtuagliplugu ilaa iñuukipsitiñ, tusaaplugu suli qiniqlugu qanuq tunñahiga Atanḡuruami supayaatigun. Iñisimagupsiuñ ilaa minguiqsiagvigilugulu uvaptun, Agaayyun qinuiqsitchiruaq uvaptiknik nayuutigisiruq ilipsitiñi.

Quyyatit Aatchuutitigun

¹⁰ Quviasullapiaqtuñ ikayutqikapsitña ikayuqqaqluñ siuvani. Taatnaqlugu nanḡagukhiga Ataniq. Ilumun ikayuaniikkaluaḡipsitña aasiñ ilitchuḡigiga piviqanḡihiqsi ikayuiñksrapsitiñk uvamnik taimakñaaglaan. ¹¹ Uqautiginjtkiga taamna pisigilugu inuqsruihiga. Ilitchuñ pisuiqsimaatlasripluñ piqagisijnñagma anjruamik naagaqaa mikiruamik. ¹² Iñisimagiga iñuuniatiq inuqsruiqluñ naagaqaa susuksiñitluñ. Ilitchuḡipmiga iñuuniatiq ukpiqsriñkun susuksiñitkuma naagaqaa niḡisukkuma. ¹³ Iñuuniatiññauruñ supayaakun ikayuqsigluñ Christ-mik sanñisipkairuamik ukpiqsriñimnik.

¹⁴ Naagasuli iluaqqtigipsitña ikayuqluñ iluilliuñhamni. ¹⁵ Ilauramañ Philippi-mi, ilisimallapiaḡiksi quliatuagha tusaayugaallautamik Macedonia-mi tavrakñaasiñ aullautiplugu atanun nunaaqqiñun. Taavapkunani uvluni kisipsi ukpiqtuanuruasi qaitchirusi maninñik uvamnun. Quyyatigigiga taamna. ¹⁶ Thessalonica-miitnama tuyuqtusi inuḡikkamnik akulaiqlugu. ¹⁷ Uvvaasiñ niḡiunḡillapiaqtuñ atanik aatchuusiaksramnik ilipsitiñi. Aglaan niḡiugigiga Agaayyutmun piliusiaqalixrapsitiñk iluaqqturilapsigun uvamnik. ¹⁸ Iñisimatqplusi akuqtuḡitka tuyuutipayaasi Epaphrodituskun. Inuqsrangillapiaqtuñ sumik. Aatchuutigikkasi uvamnun ilumun aatchuutigigisi Agaayyutmun. Agaayyutim quyaginiaḡaa taamna. ¹⁹ Aasiñ Agaayyutigikkagma qaitchigisigaasi iñugiaksillapiaḡlugu supayaamik inuḡikkapsitiñk Jesus Christ-kun. ²⁰ Agaayyutvut Aapauruaq kamagikkauli taimuññaaglaan. Taatnatuq.

Paḡlasuiqsaḡutit

²¹ Nayaaññaḡitkaguuq iluḡaisa ukpiqsriruat iñuqatauruat Christ-mi, taatnatuntuuq ukpiqtuat nayuqtima tuyuḡaasi nayaaññamik. ²² Iluqatin ukpiqsriruat tuyuqmigaasi nayaaññamik pitlukhutin tamatkua Caesar-m savaktai ittuat.

²³ Jesus Christ-ñum iluaqqtuata nayuutiyumuq iluqapsitiñi.

Paul-ŋum Tuyuutai Colossae-ġmiunun

¹ Uvaŋa Paul. Uqqiraqtigigaan̄a Jesus Christ-ŋum pisul̄hagun Agaayyutim. Aglaqa-tiqagtun̄a aniqatipitkn̄ik Timothy-mik. ² Tuyuġigikpuk una tuyuun Agaayyutim iŋun̄iŋun Colossae-miittuanun tuniqsimaruanun aniqatiunun Christ-kun. Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta ihaqqutillan̄niaglisli suli tutqiksillusi.

Quyyatit Agaayutiġmi

³ Quyagikpuk Agaayyun aapagikkana atannapta Jesus Christ-ŋum agaayyutita-payaqaqpsi, ⁴ takku ukpiqsrirusri Christ Jesus-mik suli piqpakrsiplusri lu iluqaitnik ukpiqsriruanik. Taamna tusraagikpuk ilipsigun suli taatnaqhunuk quyagikpuk Agaayyun. ⁵ Piqpakrsriŋiqsursi ukpiqsriruanik piqutigiplugu niġuġaq pigikkaqsi, taamna tuvvaumaruaq qilaŋmi. Taamna niġuġaq pigiliutiqqaagiksi tusraakapsiun̄ ilumutuuruuq tusraayugaallautaq. ⁶ Tusraayugaallautaq quliatqugaagikksuruq ilipstun̄iŋun iŋun̄unlu nanipayaq. Aglaan tusraaqqaqapsiun̄ tusraayugaallautaq simmiaqsiŋiġaa iŋun̄iahat iŋuich suli iŋun̄iaŋiqsipsuq, aasriiŋ ilitchuġigiksi ihaqqutir̄iha Agaayyutim kanjisipluġu ilumutun. ⁷ Tusraagiksi tusraayugaallautaq tumigiplugu Epaphras. Aniqatigigikpuk Christ-kun piqpagikkaqpuq, atakkii tuniqsimaruq savaqatigigikpuk Christ-kun. ⁸ Epaphras-ŋum uqautigaatiguk Ipqitchuamun Irrutchimun piqpakrsipkaġnipluŋi atlanik iŋun̄nik.

⁹ Taatnamik taimakna uvlumiŋ tusraalgatahaptikniŋaglaan taavrumiŋa agaayyutituiŋaġipsiġiŋ. Injirsruutigiptiġiŋ Agaayyutmun kanjisiqkallapiaqupluŋi Agaayyutim pisul̄hanik, suli isrumatusipkaqupluŋi kanjisiqkaqupluŋi ilipstun̄iŋun iŋun̄iaŋiqsipsuq, ¹⁰ suli agaayyutipluŋi agaayyutikuŋaŋiqsi Agaayyutmi quyaqnaquplugulu, ataramik savaallautaqqupluŋi suli ilitchuġisaiŋaquplugu Agaayyun, ¹¹ suli agaayyutigiplugu Agaayyutmun sayksritqupluŋi kamaŋaqtuakun sanjiaġun, iġlututlaquplugu sakiġnapayaq anuqsrul̄kun quviasuutikunlu, ¹² suli agaayyutipluŋi quyyatitquqpluŋi ataramik Agaayyutmun atakkii piqasiutipkaqtusri atlanun ukpiqsriruanun iŋuuruunun Agaayyutmi, iŋuupmatun qaumami. ¹³ Agaayyutim annautin̄iġaatigut sanjianiŋ taaqtuam, aasrii tikiutipluta an̄aayuaqutaanun piqpagiraġmi iġniġmi. ¹⁴ Taavruma Iġniŋan Agaayyutim satuġniġaatigut Agaayyutmun natqigutitquplugich itqamayumiŋaġlugich killuqsautipayaavut.

Christ Kamaŋniqrsauruq

¹⁵ Christ atrigigaa qiniġnaitchuam Agaayyutim injaniktuam supayaq iŋiqtugaluaqtitnagu. ¹⁶ Christ atrigigaa Agaayyutim atakkii ilaagun supayaat iŋiqtaurut qilaŋmiittuat suli nunami, supayaat qiniġnaqtuat qiniġnaitchuatu suli anjalatit sanjiaqahutiŋ marrumani nunami silami lu. Agaayyutim iŋiġniġai supayaurat ilaagun supayaanun kamaŋaksruqu-pluġu ilaa. ¹⁷ Christ injaniktuq sivuani iŋiqtapayaqtuam. Suapayaq itchugaaqtuq Christ-kun. ¹⁸ Christ niaquġigaa timim; taamna timi ukpiqtuan̄urupayaan̄uruq. Christ-ŋum iŋuudiqatitkai ukpiqtuan̄uruat anjipkaqqaqsimapluni tuqun̄aruniŋ iŋuupluni taimuŋa. Taatnaqhuni Christ pitniqrsauruq supayaani. ¹⁹ Agaayyun sivunniġniqsuq iluqnauġuni iŋuusukhuni ataramik iġniġmiŋi. ²⁰ Agaayyutim ilauraagiksitqugai in̄miŋun kisupayaat nunami silamiittuallu Christ-kun piiqtuakun Agaayyutim qinnautaanik maqipkaqamiun̄ auni tuqupluni sannigutami.

²¹ Ilipsi, itkaluaqtuani un̄asriktusri Agaayyutmiŋ iŋuun̄iaqhusri killuqsautipsitiŋ, uumigiplugu Agaayyun. ²² Aglaan pakma Christ-ŋum ilauraagiksinn̄iġaasri Agaayyutmun tuquġimigun sannigutami, aasriiŋ tikiutirirug ilipsitiŋik Agaayyutim sivuġaanun killuqsautaiqhusri pasiŋaġumiŋaiqhusri lu. ²³ Tikiŋiŋiaqtusri taimuŋa ukpiqsrutuiŋaġupsi payan̄aġusri nuktinnaġumiŋaiqhusri suli tigummitqiaġikkupsiuŋ niġiugikkaqsi tusraakapsiuŋaglaan tusraayugaagiksuaq. Taamna tusraayugaagiksuaq quliatquan̄uraqtuq iŋupayaanun nanipayaq. Aasriiŋ uvaŋa Paul uqqiraqtigigaan̄a uuma tusraayugaagiksuaq.

Paul Savautriruq Ukpiqsriruanik

²⁴ Quviasuktun̄a iġlutuqapku sakiqnaq pisigiplusri. Nagliksaaqtitaukama timipkun Christ nagliksaaqmatun piuna. Taatnamik quviasuktun̄a naarrusiqaqkich Christ-ŋum nagliksaaġniŋi pisigiplugich ukpiqsriruan̄uruat, tamatkuu timigikkani. ²⁵ Aullaġniikamaaglaan savautriŋimik Agaayyutim uqqiraqtautqugaan̄a ukpiqsriru-apayaanun. Taatnamik tiligaan̄a quliatqugaŋitquplusri tusraayugaagiksuaapayaamik. ²⁶ Taamna tusraayugaagiksuaq nalunaqtuan̄uruq Agaayyutim iriqsimakkana imaknaqan̄a in̄iġaasaq. Aglaan pakma sagviġniġaa ukpiqsriruanun. ²⁷ Agaayyutim ilitchuġitqugai qanutun kamaŋaqtigiplutiŋ nalunaqtuat iŋupayaanun, taputiplugich Jew-nunġitchuatu.

Unauvva nalunaqtuag—Christ iñuuruq ilipsitñi Jew-ñunğıtchuanı, aasıñ niğıuganiktılusri iñuuhksrapsitñik Agaayyutim kamanautaani. ²⁸ Taamna Christ qulıaqtuağıgıkpıt iñupayaanun, alğaqsruaqlıgu sulı ilısautıplıgu kisupayaaq ilısımıtılaaptıktun. İñupayaaq ukpıqsrıruağugıgıkpıt Christ-kun ilılunı iñuquqtuatun. ²⁹ Tarra taamna sakuugutıgıgıga pısuqtılaamni, sanñıaqalñıa Christ-ñum sayyıtuaanık savaktuamık uvamni.

2

¹ İlisimatqugıpsıkıi qanıtupıaq sakuuktılaamnik ilipsitñun tamatkunıñalu Laodicea-mıttuanun sulı iluqanjıtñun qıñıqsımıtıchuanun uvamnik. ² Agaayyutımtuq pıtkhuksaallanñıağlıgıch pıqatıgıñıhatıgıgun pıqpkaktılıkun, sulı nalupqıgıñıağlıgu kanıqsılłautaqtıllıgıch nalunaqtıuanjanık Agaayyutim. Unauvva nalunaqtuag Christ-ñuruq. ³ Christ-ñum kısımi kanıqsımıpağai iñuıch Agaayyutmik, iluqanıq ilısımaraksrañatnik Agaayyutıkun. ⁴ Uqautıgıpsı taavrımıña, kınıaunıñ kınınpkağñaqanı uqallautaqtuıanun uqautılusri saglunık. ⁵ Uñasrıkıkaluanñıağma ilipsitñıñ pıqatauruña irrutçıpkun. İlisımıgıga atausıñıñıqısi sulı ukpıqsrıñıqısi payanaiqhusri Christ-mık. Taatnamık quvıasruktıña.

İñuullapıağatıqı Christ-mı

⁶⁻⁷ Ukpıqsrıaqsırusrı Christ Jesus-mık atanıgımk, kı iñuunıağıtçı tunñavıqalñıağlıgu ilaa, kanıñıgısrı Christ-mı nappagısrılu ukpıqsrıñıapsıgun, ukpıqsrıñıqısi sanñıısısaıñıağlıgu ilısauttısrıusrıapsıgun ulıpkaulalusrılu quyağıgımk. ⁸ Qaunagıtıtçı, kımın-unıñıñ alapısaaqtınnasrı ilısauttıgıgun sulı imılıaatıgun iñıpchaqtıtıauratıgıgun. Taatnatchıch iñuıch ilısauttıgıñıñ iñuknıtıñıaqtıaurıt sulı ittıt anjalarrıtıñıñ sılam, unıñısulı ilısauttıgıñıñ Christ-mıtıñıaqtıağıtıchtıt. ⁹ Uvvatakkı iluqagımi Agaayyun iñuuruq inuqsrañıaıqhunı Christ-mı, amıamı ilaan tımaanı. ¹⁰ Uvvasulı atausrıñıñıuqatıgıkapsıñı Christ ilıpsıpsısuq pıqaqmıusrı iñuuhıgımk Agaayyutıtıñıaqtıaurıamık ilıpsıtıñı. Christ kamañıgınsraıplunı atangıruq anjalatıpayaanıñ sulı sanñıñıñ. ¹¹ Aasrısulı atausrıñıñıuqatıaukapsı Christ-mun, nalunaitıñıutçıqsıausrı lıilaa. Nalunaitıñıutçıqsıausrıñı tımıpsıtıñı malıgıtıluu Jew-ñuruat pıñıusıkaanıt aglaan nalunaitıñıutçıqsıausrı uummatıpsıtıñı. Christ-ñum nıtıaqıtıkaasrı pııgıluu kanıgıruaqtıaqsı ilıpsıtıñı. ¹² Paptıaakkaukapsı kanıgıruaqtıaqsı ilıvıqatıaurıq Christ-mı, aasrıñıñ sanñıan Agaayyutim anıpkagaasrı nıtıaamun iñuuhıgımun takku tunñıaplusrı sanñıruamun Agaayyutımun anıtıqıtıtçıruamun Christ-mık iñuuhıgımun. ¹³ İlpsı tuqıñıagıaluaqtıuanı kılıuqsautıpsıgıgun iñuunıaqhusrı tımım kımıtıaagun, aglaan pakma Agaayyutım atıchuqhusrı nıtıaamık iñuuhıgımk pıqatıautılsrıgaasrı Christ-mı. Sulı natıgıtıgıaasrı iluqıtıñı kılıuqsautıpsıtıñı. ¹⁴ Sulıasrıñıñ pııgaa aglausımarıuq akıknıaqtıaurıuq uvaptıknun. Aglausımarıuam uqautıgıgıga malıgıtıchıñıgıñıqıptı Agaayyutım iñuunıaqurrıtıñıñ, akıknıaqtıgıñıgıluu uvaptıknun. Agaayyutım tıgıñıgaa taamna aglausımarıuq aasrıñıñ kıkıaktıutıplıgu lıilaa sannıgıtıamı. Taavrımuuna pııgı kılıuqsautıvtıt. ¹⁵ Aasrısulı Christ tuqkama akımanıqsıuq iluqıtıñıñ anjalatıpayaanıñ nanıpayaaq sulı sanñıñıñıñ sılam. Christ-ñum qıñıqtıñıñıga kısıpıyaaamun sanñıqatıluktılaanı ilıñıtıñıñ.

¹⁶ Anñıua kısımununıñıñ atanıqsınnıaqtıaqsrı nıgıkkapsıgun naagaqaa imıkkapsıgun unıñıñ nıgıqıpagvıkaapsıgun naagaqaa nıgıqıpagvıkaatıgun tatqılıtıqıkm naagaqaa mıñıgıqsıağvıksıgıgun. ¹⁷ Taatnatchıch iñuunıaqurrıtıtı Christ-ñum tagğagıgıai. Tıkkıuağıtıauñıñıağnıqsıtı Christ-mun ilaan agğıgıñıalhanıaglaan. ¹⁸ Uqautıpkagıñıaqtıaqsrı kılıuqsagıñıusrı. Taatnatchıch iñuıch atchıksıuatun ilıplıtıñı putlatunıqsıtı ısragıluñıñun ataramık uqagıplıgıch qıñııquuraakkatıñı. Qıtıchıgıllıapıaqtıtı ñmıknık atakkıı iñuknıtıñıaqtıauplunı ısrummataat. ¹⁹ Taatnatchıch iñuıch inñıaıqsıanñıurıtı Christ-mı. Christ nıaquuruq lıilaa ukpıqsrıruat tımıgıgıai. İluqagıñıñ atarıtı nıaqtımun nıpaatıgun nıkıktıgıunlu aglısıurıtı atautchıkun, Agaayyutım aglıpkıağlıgıch.

Tuqıtıgılu İñuuhıglı Pıqatıgıplıgu Christ

²⁰ Christ tuqıpmın tuqıqatıaurısrı Christ-mı. Taatnamık anjalatıñıaıqsıksrausrı tamatkunıña anjalarrıtıñıñ sanñıñıñunlu sılam. Suvaatamı tupıgıvıgıgı iñuunıaqurrıtıtı, itınaqsımarıuat, ²¹ “Nıgıñıaqtıağı taamna, uuktıağnıaqtıağı, aktıgıñıaqtıağı.” ²² İluqatıñı tamatkıua iñuunıaqurrıtıtı atıgımıñıtıchtıt, atakkıı iñuıch pııağıgıaıch. Tamatkıua iñuunıaqurrıtıtı tunñıavıqalñıağnıqsıtı iñuıch tıllısınıtıñıñ ilısauttıñıñunlu. ²³ İtkaluağıtıñıñ nalaunñıaruatun iñuıch putqatıqtılapıgıch sulı ılıtqısqıağıtıñı atchıksıuatun sulı anasıñıñıuqsatıtlıgıch tımıñıñ pıgıplıgıch kılıuqsatıñıñı, aglaan tamatkıua iñuunıaqurrıtıtı sumun atıgımıñıtıchtıt. Tupıksrıñıhatıgıgun tamatkıua iñuunıaqurrıtıtı iñuum pııgımıñıtıchaa pıgıtıchıuaq kımıtıta tımım.

3

¹ Anjitiqataurusri Christ-mi. Taamna taatniitpan ilipsitni, kipigniugutigituifiaqsigik pakmaniittuat, Christ-ñum irviani, aquvitiapluni taliqppiani Agaayyutim. ² Isummatigituifiağlugu iñuulqisi Agaayyutmi. Isummatigisunatnagich nunam pigikkani. ³ Ilipsi tuquruatun iñuktun ittuani atuiñiqsursi atuğugaluakkapsitnik. Pakma nutaamik iñuuldaqtsuri piqatigiplugu Christ iriqsimaruaq Agaayyutmi. ⁴ Christ iñuuhigikkaqput qifiñnaqsikpan ilipsipsuuq qifiñnaqsiqatiginiağiksi, piqataulusri ilaan kamanautaani.

Utqqauruaq Iñuuliq Nutauruağlu

⁵ Taatnamik tuqqutichigik iluqaisa kanjğruaqnitjaqtauruat ilipsitni. Isummatigisitchi ilipsitnik tuquruatun kimmutağlugu qanusripayaaq sayuñaliq, qanusripayaaq qaayugnaqtuaq, kimmutiğniqluk, suli kaviugutiq. Amiami, iñuk kaviuqturuaq atlat sulliñauranjitnik aanguaqtuqtauruq. ⁶ Tamatkunuuna Agaayyutim qinnautigai iñuich tupiksriñğitmata ilaanik. ⁷ Sivuanigana killiqisruugaluqamirusri taatnatun iñuuniaqapsi killuğmi. ⁸ Pakmapak piiqsigik iluqaisa tamatkua, qinnaun, qiniğun, kipinjuqsriğiq, uqağniqlutritiq, qaayugnaqtuanik uqağaliq, ⁹ suli sagluqqutingiğusri avatmun. Atakkii anjalatağingigaasri iñuuniağruapsi savaaqtuummagmi, mattaqmatun atnuğaağruaq. ¹⁰ Pakma iñuuniağqisi nutaaguqtuq, atipmatun atnuğaaçhiamik. Agaayyutmun nutaqtillusri ilitqulusri ilaatun. Tarraasriiñ ilitçuğipsaağniaqtusri Agaayyutmik iñiqsirigikkapsitnik. ¹¹ Iñuich nutaaguqamin Christ-kun Jew-ñungitçhuatlu Jew-ñuruatlu, nalunaitçutchiqsittuatlu timimikni nalunaitçutchiñğitçhuatlu, sumikñaqtuatlu satkuliqiruatlu Scythians-tun, savaktaağruuruatlu savaktaağruungitçhuatlu atlagiñğiqsut. Christ qaukñiullapiaqtuq tamatkunakña iluqaitniñ suli iñuupluni iluqaitni iñugikkagmiñi.

¹² Agaayyutim piksraqtaagaasri piqpapiglusri. Taatnamik iñuk atipmatun atnuğaaçhiamik ilipsi piqqakkutisitchi avatmun, iħuaqqutilusriħu, atçhigusriħu, agganaiħlusriħu suli iğlutuutilusri. ¹³ Anuqsrutilusri avatmun suli natqigutisrimaagusri nalliqsi uqaqtuyaaqpan akitiñagusri. Natqigutriħusri atriħu Agaayyun natqigutripmatun ilipsitnik. ¹⁴ Una pitluktuaq iluqaitniñ, piqqakkutituiñagitchi avatmun. Atakkii piqpaksriħum atausriññuumapcallapiağai iñupayaat. ¹⁵ Ki qifiñniñan Christ-ñum anjalatağlisigik uummatisri isrummatisiħu. Agaayyutim iluqasri atausriññuqtitkaasri iñuuaqtigiiquplusri qifiñniñnaqagusri avatmun. Aasiñ ataramik quyyatiqagitchi. ¹⁶ Ataramik isrummatigisigik iluqaisa Christ-ñum ilisauttutai suli ikayuutilusri avatmun kanjqsriħksranatigun ilisauttutit, pitçhuksaağutigilugu avatmun puçliħkun, atuğusri psalms-nik atuutiniglu suli quyyatiqaglusri Agaayyutmun piqutigilugu iħuaqqutaa. ¹⁷ Qanusripayaamik savakkupsi naaga uqağupsi, atuumaruksrauruq atqagun atañğum Jesus-ñum quyyavigilugu Agaayyun aapauruaq Christ-kun.

Iñuuniaqatigiħiq Nutauruakun Iñuulikun

¹⁸ Ağnauruasii, kamagilugich uisi, atakkii taamna nalaunñaruq Agaayyutmi. ¹⁹ Uinuruasii, piqpapigilugich nuliasri agganairrutilugich. ²⁰ Iħaaluruuasii, tupigilugich anjayaqaasri supayaatigun. Taamna quyaqnaqtuq Agaayyutmi. ²¹ Aapauruasii, uumitçhaqusaa-sunaqnağich qitunğasri, atakkii qapinasiaviaqtut kamaksriğualigimikniñ ilipsitnik.

²² Savaktaağruuruuasii, tupigilugich qaukisi supayaatigun. Quyalitniñniasrunaqasri qaukħipsitnik takkuatniħiñnaq, aglaan savautisigik qanutitanğiħusri taluğilugu Agaayyun. ²³ Savautriğupsi iñunjik savaağiyumagiksi pisuqtılaapsitni, atakkii savautriħapiaqtusri Agaayyutmik savautriħapsi iñunjik. ²⁴ Itqagisiñ aħiliħsriaksraqsi Agaayyutmiñ aħiħsuutiğikkaña iñunmiñun. Qanusripayaakun savautiħapiağiksi Ataniq Christ ilaaħiñnaq. ²⁵ Aglaan kiña taimña nalaunaitçhualiqiruaq akuqtuigisiruq anasriññuqsautmik. Agaayyutim irrutigai atisriplugich iñuich.

4

¹ Savaktiqatquasii, irrutisigik savaktisri nalaunñaruamik atisilugich, aasiñ itqagilugu ataniqatqillaqsi qilajmi.

Alğaqsrutit

² Injqsruqtuifiağitchi suli ataramik quyamaağlugu Agaayyun. ³ Uvva, tigutaanuruña piqutigiplugu quliatuqaligä tusraayugaağiksuamik. Taatnamik itqagiluta agaayugupsi Agaayyutmun aatçhuquluta piviksramik quliatuqaliksraptnik tusraayugaallautamik Christ-ñum nalunaqtunajun. ⁴ Agaayutilunja quliatuqatlaliksrapkun tusaayugaağiksuamik iñunñun kanjqsriħaqsilugu. Taamna piraksrağikkağa. ⁵ Iñuuniağusri puçliksaħikun akunğatni ukpñaitçhuat atullaatğlugu pivik pisuqtılaapsitni. ⁶ Uqaliqsi ataramik quyaqnaqtitçhiun iñupayaanun suli ilisimayumausiħ qanuq kigguçiqaliksrapstnik kisupayaamun nalaulugu.

Pağlasuiqsaagutit

⁷ Tychicus piqpagiplugu aniqatigigiga Christ-kun tuniqsimaruaq uqqiraqti suli savaqatiga Agaayyutikun. Ilaan uqautigisigaasri iluqaitnik atuumaruanik uvamnun.

⁸ Taatnaqlugu tuyugigiga ilisimatquplusri qanuq itilaaptiknik suli pitchuksaaquplusri.

⁹ Tuyugipmigiga Onesimus tuniqsimaruaq piqpagiplugu aniqatvut Christ-kun. Ilaa ilagigiksi. Uqautigisigaasri atuumapayaaqtuamik uvani.

¹⁰ Aristarchus-ñum tigutaanuqatigikkağma suli Mark-ñum, uyugunjan Barnabas-ñum, tuyugaasri nayaannamik. Uqautianikkipsi qanuq piiksranjanik Mark-ñum aggippan. Tutqiksitchumagiksi. ¹¹ Joshua taiyuutiqaqtuaq Justus-mik tuyuqmiuq nayaannamik. Taapkua pinasut kisiitnik Jew-ñuruat savaqatigigita piqutigiplugu anjaayuqautaa Agaayyutim. Iinjisa ikayullapiagaatna araqtuqlunalu. ¹² Epaphras-ñum nunaqatipsi suli savak-taan Jesus Christ-ñum tuyuqmigaasri nayaannamik. Ilaan agaayyutigaasri Agaayyutmun ikayuquplusri sanñilusri suli nalaunjalusri ukpiqsrihipsigun. Agaayyutipmigaasri ilisimatquplugu Agaayyutim pisuutaa supayaatigun. ¹³ Ijisimapiagiga qanutun injisruutriñha piqutigiplusri ukpiqsriuratu iluuruat nunaqqinñi atiligaak Laodicea-mik Hierapolis-miglu. ¹⁴ Luke piqpagikkaauruaq taakti Demas-lu tuyuqtuk nayaannamik.

¹⁵ Nayaannajaagukkitka ukpiqtuanjuruapayaat nunaqqiani Laodicea-ñum suli ağnaq atilik Nympha-mik ukpiqtuanjuruatlu katirağaqtuaat taavruma tupqani. ¹⁶ Agliqiağianikkupsinun una tuyuutiga ilipsitñun tuyugiyumagiksi ukpiqtuanjuranun Laodicea-mi agliqitqulugu agaayyuvinmikni. Aasiñi agliqiyumagiksipsuuq tuyuun Laodicea-ğmionun agaayyuvip-sitñi. ¹⁷ Uqautiyumagiksi Archippus, “Naallapiagun savaaq atangum tillisigikkaña savaq-plugu.”

¹⁸ Uvaña Paul argamnik aglakkiga nayaannaja, “Puuyugniaqnasriun pituksimahiğa isiq-sivinmi.” Agaayyutimtuq iluqqutilisi.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Thessalonica-ġmionun

¹ Paul-miñ Silas-miñlu suli Timothy-miñ ukpiqtuanjuranun ittuunan Thessalonica-mi pigipkakkanj Agaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ-ŋum. Uvvatuq iluaqutmik suli qinuiññamik qaitchilisi.

Iñuuniahatlu Ukpiġisriatlu

² Agaayyun iluqapsigun quyyatigiragigikput, ataramik agaayullaptikni itqaġiplusri. ³ Agaayyutmun uqaqatitluta itqaġigikput, qanutun ukpiqsrillapialiqsi, piqpaksrillapialiqsi, niġiugaqallapialiqsi Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁴ Aniqatiumaan! Agaayyutim piqpaksrilha ilipsitnik nalungitchikput inmiñun piksraqtaagiplusri. ⁵ Uvvatakku tusraayugaallautaq ilipsitñun tikiuti'aptigu, nipilhiñakuungitchuaq aglaan sanjnikunlu suli Ipqitchuanun Irrutchikun, ilumutuudha nalupqigingigilugu, taatna tikiutigikput. Iļisimagiksi qanuq iñuuniahatlu ilualiksrapstitñun ittuuq ilipsitñitnaptu. ⁶ Ilipsi uvaptiknun suli Ataniġmun tuvrauti'apsi, atqunaq nagliksautigigaluanjnaan, uqaliq quvianakun Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ akuqtuġiksi, ⁷ itna ilipsi iluqaitñun ukpiqtuanun Macedonia-mi suli Greece-mi atriraksraquħusri. ⁸ Uvvatakku siaminnigiksi Atangum uqalħa iluqaitñun nunanjñun Macedonia-mlu Greece-ŋumlu, aasriiñ tusraayugaallautaq ukpiġutiqaġnipsigun Agaayyutmun siamitmiuq napmupayaaq, uvaptiknununniiñ ilaraksraqilugu. ⁹ Iñuich iluqagimij uqaġigiat qanuq ilipsitñun akuqtuħiqput taamuħa tikitñapta, suli qanuq numilħisi aanguamiñ Agaayyutmun, Agaayyun iñuuruuq ilumunlu ittuuq savautsrukħuq. ¹⁰ Uqaġipmigaat taqqisilaqsi Iġniġikkakanj Agaayyutim qulanmiñ, Jesus-mik, Ilaan anjtiqksitaġikkakanj tuquliġmiñ. Aasrii taavruma Jesus-ŋum annautigisigaatigut Agaayyutim qinnautaaniñ tikitchuksramiñ.

2

Paul-ŋum Savaħa Thessalonica-mi

¹ Aniqatiumaan! Ilipsipsuuq ilitchuġianikkaqsi tikiumaħiqput ilipsitñun suilaaakun inġilħa. ² Iļisimarusri qanutun nagliksaanjniktilaaptiknik suli kanjnakun anjalakkautilaaptiknik Philippi-mi. Naagauvva Agaayyutipta sayyiqsimaagaaatigut quliaqtuaqupluta tusraayugaallautamik ilipsitñun iġlutullaptikni atunuq akililħisuuatmik. ³ Uvvatakku ilipsitnik quliaqtuaqtitluta kinniqitqusraangitchiptiġiñ, unniñ qaaayugnaqtuakun pitqusraangitchiptiġiñ, naagaqaa kisumik pisaasrugmigaħniangitchugut. ⁴ Aglaan Agaayyutim pitquħagun ataramik uqaqatugut, takku Ilaan piksraqtaagigaatigut tusraayugaallautamik quliaqtuaqupluta. Iñuñni quyalitñiñniagummataitchugut aglaan Agaayyutmik iñuuniaħapta naipiqtuqtaanik. ⁵ Tikiumanġilħiqput uqayusrahikun nalupqigingitchiksi naagaqaa kavuħiq matummiñiaglugu—Agaayyun ilisimarigigikput. ⁶⁻⁷ Ilipsitñiñ unniñ atlanil quyagitchiuniaħniangitchugut. Nanqaquħniħaughaluaqtugut ilipsitñun atakkil Christ-ŋum uqirraqtigipluta, aglaan ilipsitni itugut agganaiqhuta aakauruam qaunaksriħa qitunġamiñnik atriplugu. ⁸ Piqpagivagitlusri Agaayyutim uqalħiñiagħisanaġun aglaan iñuullaptigunlu piqasriqsulħisraqsi itqanairrutigikput. Ilipsi uvaptikni piqpaknallapiaħusri. ⁹ Aniqatiumaan! Iļumun itqaġigiksi qanuq savaliqput sakuħhuta! Unnuuqtuħmuusan savaktugut, ilipsitni akiyauyumanġitluta Agaayyutim tusraayugaallautana ilipsitñun uqauti'aptigu. ¹⁰ Iļisimarusri, Agaayyutim ilisimapiuq, irrutchiqput ilipsitnik ukpiqtuanjuranik ipqisilaħa nalaunjaħplunil patchisaiħunil. ¹¹ Iļisimagiksi pitchuksaagħilħiqput ilipsitnik atriplugu aapa nakuuruuq qitunġamiñnik pitchuksaagħipmatun. ¹² Pitchuksaagħipsi arakħusri itqugaluaħusri iñuuniaħiġitqukkanjagun Agaayyutim tuħuumaripsi anjaayuaqutmiñi suli kamanautmiñi piqatautqupluta. ¹³ Agaayyutim uqalħa tikiuti'aptigu, tusraa'apsiun, akuqtuġiksi iñuñmiñ pipmatu-ungitchuaq aglaan Agaayyutmiñ uqalħiplugu, taatniillapiaqmiplunil. Uvvatakku akun-napsitni ukpiqsriruanj Agaayyun savaaqaqtuq. Taatnaħu uvağuttuq ataramik Agaayyun quyagikput. ¹⁴ Aniqatiumaan! Agaayyutim ukpiqtuanjuranjusun Judea-mi ilinjisitun pigiliutipkaqtuun Christ Jesus-mun taatnatuntuuq savauttusriaqatqusri. Ilipsipsuuq taatnatun piyuaqsiuħiġmik nunaqatipsitni iġlutuqtusri Jew-ŋuruanil tasrapkua iġlutuipmatun, ¹⁵ tuqutħiruanil Ataniġmik Jesus-mik suli sivuniksriqirunik, tasrapkua uvanalu ilakkalu piyuaqmigaatigut. Qanutun Agaayyutmi quyaqnaisigivat! Iñuñni uumiksriħuplutinj! ¹⁶ Uqautriħisraptikniñunniñ Jew-ŋungitchuanun anniqsulħisrajanjtnik nutqatinniaħaluaġaatigut. Taatnatchich killuħmik ataramik iñiħtaqatut Agaayyutim qinnautaanan tikiñniħiħiħimkunaglaan.

Paul-ŋum Tikitqikkummiuħa Ilinjitiun

¹⁷ Aniqatiumaan! Uvaguut piisaallahaptikni ilipsitniñ sivikisuurami, qanutun piitchivisi qiniitqikkumagaluahusri. Isumaptigun nayugaluagipsi. ¹⁸ Ilipsitnün utitqigukkaluaqhuta, uvaña Paul utitqinñiallakaluaqtuña. Aglaan Tuungaum pirailigaatigut. ¹⁹ Aglaan ilipsi kisipsi niñiugaqaqvigigipsi, quvianañiplusri, sulii akimalikun uqautigitlaplusri Atannapta Jesus-nun sivuğaani aggiqpan. ²⁰ İlumutun kamanautigigipsi quvianañiplusri.

3

¹ Aasriiñ iglutulguiqaptigu, ittuallahaksraptigun Athen-mi sivunniqsugut ² tuyugilhani Timothy aniqatvut savaqatigikkaqput Agaayyutikun quliaqtuqañigmi tusraayugaallautamik Christ-kun. Tuyugigikput sayyiquplusri sulii ukpiqsriñiqsi ikayuquplugu, ³ nalliqsiumniñ utiqunğıtlugu makuniña piyuaqsiuhignik piqusriğuni. Taatnatchich piyuaqputit Agaayyutim pisuhigigai uvaptiknün. Taatna ilitchuğianikkiksi, ⁴ Uvvatakkun innaptikni ilipsitniñ sivuani uqautigivipsi taatna piyuaqsiugisiñipluta, aasriiñ kanjicsianiñapsisun tamarra taatnatchich atuummirut. ⁵ İglututulguiqama ukpiqsriñiqsi kanjicsisuklugu, taatnaqlugu Timothy tuyugigiga. Pinijsraqtuña Tuungagmun killuqsatqinniagasugalusri, iluqaniasrii savaqput suliaamun innasugalugu.

⁶ Pakma Timothy ilipsitniñ uvaptiknün utiqman, tusraayugaagiksaanik ukpiqsriñapsisun sulii piqpakkutipsisun tikiutripłuni, uqautigaatigut ataramik uvaptiknik itqaqsriñiplusripsuug sulii atqunaq qiniğunnipluta uvagutuug ilipsitniñ qiniğukmatun. ⁷ Aniqatiumaan! Taatnaqhuta iluqaani ihuilluñlaptikni sulii nagliksaqsiuñlaptikni ilipsisun piyummasriiaakaurugut. İlipsi ukpiqsriñapsi sayyillaagaatigut. ⁸ Pakma iñuugisipiqaqtugut ilitchuğianikapta makitatilaapsitniñsulii payağisri iñuunialapsitniñ Agaayyutikun. ⁹ Quyyatinik Agaayyutmun ilipsisun qaitchiñiñaaguqtugut, quyaluru quvianağipkakkajugun sivuqçamiñi ilipsi pigiplusri. ¹⁰ Unnuaqtuummaan injısrullapiagikput qiniitqigukhusri aasriiñ inuqnaqtuanik ukpiqsriñapsitniñ qaitchipsaagisri.

¹¹ Uvvatuq Agaayyutipta Aapauruum inmiñik sulii Atannapta Jesus-nun tiksisiğut ilipsitniñ. ¹² Uvvatuq Atangum Jesus-nun piqpakkutri avatmun sulii iñunun iluqaitniñ naupkallañniagumigaa, piqpaksriñiqput ilipsitniñ atrilugu. ¹³ Taatnağupsi sayyigisigaasri, Aapauruum Agaayyutipta sivuğaani patchisağisri sulii ipqilłusri qakugu Atannigikkaqput Jesus aggiqpan piqasriğuni iñunmik pigikkağmiñik.

4

Iñuuniatıq Quyaqnaqtuaq Agaayyutmi

¹ Aniqatiumaan! Uvvasulii uvaptikniñ ilinñanikkaqsi qanuq iñuuniahksraqsi Agaayyutmi quyaqnağlugu, ilunum iñuunialigianikkapsisun. Pakma Atanguruum Jesus-nun atqagun inğipsi uqapsaaghusri atuitquplusri pitługlugu. ² Uvvatakkun ilisimagisri ilisauttutiganikkavut ilipsitniñ Atanguruum Jesus-nun añalatchihagun. ³ Taamna Agaayyutim ilipsitniñ pitqutigigaa, ipqilłusri piisimağusri sayunahigmiñ. ⁴ Atausriukattağusri añutit ilitchuğiraksrağigiksi qanuq ilaqtiksraliksraqsi ipqilłikun nalaullugu, ⁵ itna killukun kimiksriñikuungitchuag piruatitun Agaayyutmik naluplutin. ⁶ Tarra kia-unniñ killukuangilłiun aasiiñ saglutağlugu aniqatni atlatuagilugu nuliana. Taatnatchikun sivuani uqautianikapsi alğaqsrullapiaghusri, Atanigmun anasriñnuqsautiqagisiñiplugich tamatkua taatnañiplugu nalaungitchuat. ⁷ Agaayyutim tuqlungitchaatigut iñuuniauqupluta qaayugnaqtuakun aglaan ipqilłikun. ⁸ Taatnağuni kia tamatkua ilisauttutit ayaummiyumigich iñunmik ayaksimanğitchuq aglaan Agaayyutmik, qaitchirigikkapsitniñ İpqitchuamik İrrutchimik.

⁹ Taamna aglanğitchumaunniñ nakuuruq piqpaksriñapsisun ukpiqtuaqatipsitniñ. Uvvatakkun ilipsi Agaayyutmiñ ilisauttusriaqaaniksimplusri, qanuq piqpakkutitiksrapisun avatmun. ¹⁰ Sulii taatnañiplugu aniqatiupayaapsitniñ iluqaani Macedonia-mi irrusriğianiklugu. Aniqatiumaan, taatnaqlugu inğipsi atuitquplusri pitługlugu. ¹¹ Sivunniutılugu iñuuniahksraqsi iñuksruigisri, iñuich atlas ilaksianğiglugich sulii iñuunitutiksraqsi piññaktaaginiaglugu, maliglugu uqautianihıqput ilipsitniñ. ¹² Taatnağupsi ihuagitchiulıq tamatkunakña ukpiqsriñigitchuaniñ piññaktaagigisigiksi, sulii kisumun inugikkapsisun tunjaqsıyumiñaitchusri.

Atangum Aggılıksraña

¹³ Aniqatiumaan, pakma ilisimatqugipsi ilumutuuhigmik ukpiqsriuatigun tuquruatiun alianniugaqsisruñaqasri tamatkunatitun niğugaitchuaititun iñuuhigmik isruitchuamik. ¹⁴ Ukpigigikput Jesus tuqulğaaqhuni añitqılha. Taatnatuntuug, ukpigigikput Agaayyutmun aggiutipkağisiñhat Jesus-mun tamatkua tuquruat İlaanik ukpiqsriplutin. ¹⁵ Tamarrumiña Atangum ilisauttutaanik uqautigipsi, uvagut iñuuruani taivrumanı uvlumi Atangum agğilhani tamatkua tuquaniktuat sivulikkumiñaitchivut. ¹⁶ Nipituruag tiliñi itkisıruq, sulii

qaukhat isragulgich nipliçpan suli Agaayyutim qalguqtautaa nipliçpan Ataniq inmiñnik pakmakña qılanmiñ atqagısıruq. Taipchua tuquruat Christ-mik ukpiqsriplutin inuulıgmun anıqıqaağısıruq. ¹⁷ Tarakña uvagulli inuuruani taivrumanı tatpaunautraunıaqıtugut piqatig-ilugich nuviyanun paaglugu Ataniq silami, aasriñ Atanıgmi ataramik iqataugaqsıluta. ¹⁸ Taatnağusri avatmun tamatkunuuna uqalıqtıgıun arautısıtıchi.

5

Itqanaıgıtıchi Atangum Aggılikısrıñanun

¹ Anıqatıumaan! Atuummiruksrat aglahıksrıñat ilipsıtıñun inuqnanğıtıchuq. ² Uvvatakkı ilipsı kanıqsımmağıksıanıkkıksı Atangum uvlua aggıqsuksraq nıgıunğısılusrı atrılugu tıglıñıaqtı unnuami. ³ “Suapayaaq nuyuağnaiqsuq.” Taatna inuıch nıpinıkpata, taimmaiñaq piyaqqulhum tıktıksıgıai annakkumıñıaıglugıch, itna lılaa aulıyautıkkarıñatun ağnaq ıgıñııksrıñanun. ⁴ Anıqatıumaan! Aglaan taamna nalunğıgıksı, suli Atangum uvluan nıgıunğılıağumıñıaıgaasrı tıglıñıaqtı atrılugu. ⁵ İluqasrı inuñni qaumami inuunıaqtusrı, savaasrı sagvıplutin. Uvagut taagmi inuunıangıtıchugut ırıgıqtulıkun. ⁶ Taatnağuta atlatıtun sıñıktuangıqsa, ıqııguta qauğrımaagıksa. ⁷ Takku unnuami inuıch sıñıgıqtut, unniñ unnuamik imılıgıvıaqıtut. ⁸ Aglaan uvagut uvlumik ırvıqıqtuani qauğrımaagıruksraurugut. Satqagutıruksraurugut ukpiqsrıñıgımk suli piqıpsrıñıgımk suli nasrautıluta nıgıugaqahıksramıknı annıqsulıksrıptıknı. ⁹ Agaayyutım tıgusrıağınğıtıchaatıgıt qınnautnı ıglıtuqulugu aglaan annıqsugıaı pıññaktaagıtıqıplugu uumuuna Atannaptıgıun Jesus Christ-kun, ¹⁰ tuquruakun piqıtıgııpluta, inmiñ inuunıaqatıgısrıkhuta qakıgu aggıqpan, inuugaluıñnıpta naagaqaa tuqugalıñnıpta. ¹¹ Taatnağusrı araaqtuıtıtıchi avatmun sayyılıağıtılusrı tunıqsımatlasrılusrı taatna pakma pısupmatun.

Aquılıch İlisautıtıtı suli İlamıuğıtıt

¹² Anıqatıumaan, inıgıpsı kamagıtıqıplugıch tamatkua savaaqıqtuat akunnapsıtıñı, tamatkua Atangum tıgusrıağıkkarıñı sıvılluqtıautıqıplugıllu alğaqsrıtıqıplugıllu. ¹³ Kamagıuraagılgıch tamatkua savaagıkkarıñat piqıpsrıñatlıtu piqıtıgıılu. Akunnapsıtıñı qıñııgıusrımaagıusrı. ¹⁴ Anıqatıumaan, ıqıasruuruat alğaqsrıqsıgı, qapınasrıruat pıtıchıksaagılgıch, sayıtıchuat ıkayugılgıch, ıluqaisa anuqsrıtuılgıch, ¹⁵ kanıqsımalıgu akısaqtunğııksrıqsı pıgııtıchuamun pıgıılıılu, aglaan ataramıknı savaaqahıksrıqsı nakuuruamik avatmun suli inıupayaamun. ¹⁶ Ataramıknı quvıtıchaugıgıusrı, ¹⁷ inııglıgu agaayulusrı, ¹⁸ qanusrıpayaamı ırvıqarıñnıpsı quyalusrı. Taatnatun Agaayyutım pıtıqıgaasrı inuunıahıpsıtıñı Christ Jesus-kun. ¹⁹ Nutqatınıasrıñıaqnıgu İpqıtıchuam İrrıtıchım savaagıkkarıñı, qamıtıchıñıaqmatun ıkıñıgımk. ²⁰ Sıvunıksrıqırıt uqalıhıch ayaumasrıñıaqnıgıch. ²¹ Sua ıluqaan naıpıllıgu, qanusrıq nakuuruaq akuqtıuagıılu pıññaktağıılgılu, ²² qanusrıpayaamıñ pıgııtıchuamıñ pıısımaagıusrı.

²³ Agaayyutımıtuq qıñııñıñamıknı qatıchırıgıkkapta ıpqıqsagıumıgaasrı inımiñun ıluqnağusrı, suli qaunagıyummıgaasrı ırıtıchısıılu inıusrııılu tımısıılu pıtıchısıaıılgıch Atannıpta Jesus Christ-ñum aggııksrıñanun. ²⁴ Taatna İlaan tuqıtuqıgıkkapsı inııqatıgıtılagaa, takku tunıqsımarıuq.

²⁵ Anıqatıumaan! İnıksrıtuıyımıgıptıgıt. ²⁶ Pağlalugıch anıqatıut ıluqaisa kunıgutmk ıpqıtıchuakun piqıpkıtııkun. ²⁷ Tıllısıgııllapıağıga Atangurıuam anıalıtıchısıağun taapkuu tuıyıtıt aglıgııksrıñat anıqatıunı ıluqatıñun. ²⁸ Atannıpta Jesus Christ-ñum ıluqatırsıaan nıyugımağasrı.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Thessalonica-ǵmiunun

¹ Paul-miñ Silas-miñu suli Timothy-miñ ukpiqtuanuruaanun ittuanun Thessalonica-mi pigikkani Agaayyutim Aapauruam suli Atanǵuruam Jesus Christ-ŋum. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Atanǵuruam Jesus Christ qaitchilisi iluaqutmik suli qĩñiññamik.

Atanniivikaraq Christ Aggiqpan

³ Aniqatiumaan! Agaayyun ataramik ilipsigun quyaraksrāgigikput. Nalaunŋaruq uvaptikni taatnaǵupta, takku ukpiqsriñiqsi atqunaq nautmuktug, suli piqqakkutiñiqsi aglitmuktug avatmun atausriukattaaǵhusri. ⁴ Taatnaǵhuta Agaayyutim ukpiqtuanuruañiñun uqautigigipsi nangaqhusri qanuq sivutmuutiqlugu iǵlutuiñiqsi suli ukpiqsriñiqsi tumigigaluanŋaan piyuaqsiuliq suli nagliksaaqtitauliq apqusraakkaqsi. ⁵ Iluqatin tamatkua nalupqinaiyaǵaat Agaayyutim sivunniutaa piqatautlasripluŋsi aŋaayuaqutaani nagliksaaqsiugaluanŋapsi. ⁶ Uvvataku Agaayyun atanniiluni nalaunŋaruakun, ilaan nagliksaaqtitkisiyai tamatkua nagliksaaqtitigikkasri. ⁷ Ilipsi nagliksaaqtuani ilaan piñtuitigisigaasri taputiluta qakugu Ataniq Jesus sagviqpan qilañmiñ israǵulinmiñik kamaŋaqtuamiñik piqasriǵuni iknikun. ⁸ Tamatkua naluruat Agaayyutim suli tupiksriñgitchuat tusaayugaallautamik Jesus-mik Atannaptiknik ikniǵmik anasriññuqsāgisiǵai. ⁹ Tamatkua piyaqquǵunmun isruilaamun anasriññuqsakkaugisirut, Atanǵum sivuǵaaniñ suli sanñianiñ kamaŋaqtuamiñ piǵǵugich, ¹⁰ qakugu taivrumani uvlumi aggiqpan, kamaǵikkauñksraq iñupayaamiñiñ unniñ kamagikkaullapiañksraq ukpiqsriurapayaaniñ akuqtuǵiǵlugu. Ilipsipsuuq ukpiqsriñapsigun uqāǵikkaptiknik akunǵugisirusri. ¹¹ Taatnaǵhuta inqsrutuiraǵigipsi Agaayyutim akuqtuyunaqsiqtuplusri iñuuniǵvigitqukkanaǵun. Uvvatuq Ilaan sanñimigun kimnutri iluqaan iluañksramun pisuiqsimaatlasriñun, savaaqsi ukpiqsriñapsigun tanǵǵlugu. ¹² Taatnañapsigun Jesus-ŋum Atannapta atigikkana ilipsitñiñ kamagikkaugisiruq suli ilipsi ilaaniñ Agaayyutipta suli Atanǵum Jesus Christ-ŋum iluaqqutrisaaǵun.

2

Iñuk Pigiñlaq

¹ Aniqatiumaan! Piqutigiplugu Atannapta Jesus Christ-ŋum agǵiñksraña suli uvagut katitauliksraqut ilaanun inǵigipsi. ² isrummatri qanuǵviiǵaqtitqunǵitlugu qaǵanaǵlugu unniñ akatautqunǵitlusri Atanǵum uvlua tikiumaaninñilugu. Taamna uqautauvaluktuq sivuniksriǵirit ilaŋatigun unniñ kia quliaqtuǵivalukkana unniñ iñuich uqāǵivaluñiǵaatigut taavrumiña tuyuutiptiki aglañnipluta.

³ Tamarrumuuna kimun-unniñ inñumun kinnipkaǵumiñaitchusri, takku taimña uvlug tikitchumiñaitchuq kisianik Agaayyutim iǵluliǵviksrautaa aqulliq atuumagaluaqnaǵu suli Iñuk Pigiñlaq sivuniqarqutaaq tammaǵvñmun sagviǵaluaqnaǵu. ⁴ Taavruma Iñuum supayaaq iñuich agaayyutiqnañhat suli isrummatipayaanaŋat agaayyutikuǵiakun iǵluliǵisiyaa. Inñiñik inillakkisiruq iluqaanun qulligǵuni unniñ Agaayyutim agaayyuvikpananun isiguni suli aquvilluni agaayyutauniluni. ⁵ Itqāǵinǵitpisiuñ tamarrumiña iluqaanik uqautianiliqsi ilipsitñiñ nayuuti'ama? ⁶ Aglaan taamna pakma piraiñiriqatquq ilisimaanikkaqsi. Piviksraq nalauullugu taimña Iñuk Pigiñlaq sagviǵisiruq. ⁷ Pigiñrurun quvinqaqsipulugu aullaǵniñaniktuq, aglaan atuummiruaksraq atuummiyumiñaitchuq kisianik tamarruma tigummisaa piǵǵaluaqtitnaǵu. ⁸ Tarakña Iñuk Pigiñlaq sagviǵisiruq, aasri Atanǵum Jesus-ŋum qanigmi aninñjanik tuqqutkisigaa piyaqquǵlugu sagviiǵimigun kamaŋaqsilugu agǵigumi. ⁹ Iñuk Pigiñlaq tikitkisiruq sanñiñik Tuunǵamiñ qanusripayaanic quvinqaqtuaniñ iñiqtaqǵuni, tanǵiǵlaanic qñiñitichiluni kamagiraksrañitñiǵlu. ¹⁰ Taavruma qanusripayaanic piǵiñlamik kinnigisiǵai. Iñiñich akuqtuñiǵiñmiktigun suli piqqaksriñiǵiñmiktigun ilumutuuruamik anniqsuliksraǵmiknun piyaqquǵisirut. ¹¹ Taatnaǵlugich Agaayyutim sanñisilugu killukuakiksrañat ilipkaǵisiǵai, tanǵiǵlaanic ukpiqsritlasriǵugich. ¹² Taatnaǵutin ukpiqsriñgitchuapayaat ilumutuñiǵmik quvianaqāǵniqat killukun piyaqquǵisirut.

Piksraqtaanurusri Anniqsuliksramun

¹³ Aniqatiumaan! Atanǵum piqqagikkanaŋasri, uvagut Agaayyun ataramik quyagiraksraǵigikput piqutigilusri. Uvvataku Agaayyutim piksraqtaaǵiqaǵaasri anniqsuliksramun Iqitichuam Irrutchim sanñiagun suli ukpiqsriñapsigun ilumutuñiǵmik Agaayyutim unñuǵitquplusri. ¹⁴ Taavrumiña piksraqtaaǵiqaasri tusraayugaallautaq tumigiplugu uqautigikkaqput ilipsitñun. Atannapta Jesus Christ-ŋum quvianañani piksraqsi piññaktaǵitquplugu, Agaayyutim tuǵuǵaasri. ¹⁵ Aniqatiumaan! Taatnaǵusri makitaǵitchi payaŋaǵusri, suli tamatkununa ilumutuuruunun ilisauttitigikkaptiknun

ilipsitñun iluqaakkun uqaḥaptigunlu suli aglaptigun tunḡalusri. ¹⁶ Uvva Atannapta Jesus Christ-ḡum inḡiñnik suli Agaayyutim Aappta piḡpagipluta suli iluaqqutriḡiḡmigun isruilaamik araaqtuutmik suli niḡiugallautamik qaitchigaatigut. ¹⁷ Ilaantuḡ aragligich uummatisri sanḡisilusri atuḡiḡksrapsigun nipiḡahksrapsigunlu iluqaanik nakuuruamik.

3

Inḡisruutiyumiiptigut

¹ Aniqatiumaan! Suliuvva inḡisruutiyumiiptigut Atanḡum uqaḥa uvaptigun sivutmun iḡliḡksraḡagun sukasriḡuni kamagikkauluni ilipsitñi pipmatun. ² Suli Agaayyutmun inḡisruutiyumiiptigut annausimatḡuluta inḡuḡniñ piḡiitчуapayaaniñ. Uvvataḡku inḡuich ilaḡjich tusraayugaallautaq ukpiḡiḡḡitchaat. ³ Aglaan Atanḡuruuḡ tuniḡsimaruḡ. Ilaan sanḡiḡkaḡisigaasri piḡiitчуamiñ annausrimalusri. ⁴ Atanḡum nalupḡisrunḡisitkaatigut ilip-sigun atuḡisilipsitñik sivutmun uqaḡiḡkkaptiknik ilipsitñun. ⁵ Atanḡuruamtuḡ Agaayyun piḡpagipkallaḡniagliḡuḡ suli Christ-ḡum anuḡsrutiḡaḡtillaḡniaglisli.

Savaktusraupiaqtugut

⁶ Aniqatiumaan! Atannapta Jesus Christ-ḡum atḡagun tiligipsi, piisimaagumuusri aniqatiupayaaniñ inḡuuniaḡtuaniñ iqiasruuḡikun maligutchiḡiḡitchuaninḡlu ilisauttutunik qaisaptiknik. ⁷ Ilipsi atuiruksrauḡiḡsi uvaptiktitun nalupḡiḡiḡitchiksi. Ilipsitñi nayuuti'apta iqiasruktaunḡitchugut. ⁸ Nalailaamik akuḡtuiriḡhiḡaunḡitchugut, aglaan savaktugut unnuaḡtuummaan sakuukhuta akiyausrunḡiḡikun kimununniiñ sakuugutiḡaḡhuta. ⁹ Inḡiḡhiḡaḡaluaḡhuta inḡuuniutiksraḡtiknik inḡiḡitchugut, takku taavrumuuna ilipsitñi atrinḡuyummiuḡhuta. ¹⁰ Tamanna uḡautiḡikkaḡput ilipsitñi innaptikni, kiḡapayaḡ savagutlaitpan niḡiruksraunḡitchuḡ. ¹¹ Taatna tusraarugut inḡuḡnik iqiasruuruanik akunnapsitñi ilaḡaḡniḡlusri suniurasrunḡaḡatin aglaan inḡuich atlat sulhatnun ilḡaḡutniaḡhutinḡ. ¹² Atannapta Jesus Christ-ḡum atḡagun taatnatchich inḡuich tiligivut suli alḡaḡsrugivut inḡuuniurallautaquplugich, nalaullugu inḡuuniutiksraḡniaquplugich. ¹³ Aniqatiumaan, aglaan ilipsi savaallautaq inḡiḡtuutraḡtaksraḡiḡitchiksi.

¹⁴ Taamani maligutchisunḡitchuamik uḡautiptiknik ukunani aglanḡni, nalunaisitchu-migiksi taamna inḡuk piḡaḡpan. Piḡatigisrunḡaḡnagu, ilaali kanḡusruligumuḡ. ¹⁵ Uumigiritun irrutisrunḡaḡnagu, aglaan aniqatitun alḡaḡsruglugu.

Uḡautipsaaḡutit

¹⁶ Uvvatuḡ Atanḡum kanḡiuruam ḡiḡiḡiḡniḡaḡa ataramik sukupayaḡḡ qaitchilisi ḡiḡiḡiḡniḡamik. Atanḡumtuḡ iluḡasri nayuglisli. ¹⁷ Uvaḡa Paul aglakkitka nayaanḡat uvamnik. Tarra taatna ilitchuḡḡtaat uvaḡa tuyuutipayaḡḡma, taatniittuḡ aglausiga. ¹⁸ Uvvatuḡ Atannapta Jesus Christ-ḡum iluaqqutrisaan iluḡasri itḡatigilisi.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Timothy-mun

¹ Uvaŋa Paul Timothy-mun aglaktuŋa. Christ Jesus-ŋum piksraqtaagigaŋa uqqi-raqtautqupluŋa. Taamna Agaayyutim Annisquqtipta tillisigigaa suli Christ Jesus-ŋum niŋiugaŋikkapta. ² Timothii! Ukpiqsriŋikun ilumun iŋniŋigikpiŋ. Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Christ Jesus-ŋum Atannapta qaitchiŋisi ihuqaqutmik, ilunŋusriŋimik suli qiiŋiŋŋamik.

Alŋaqsruutai Akitŋaqlugich Tanjigilaakun Iŋisauttutit

³ Uvaŋa Ephesus-mi itqugikpiŋ ilvich uqautipmatun apqusraaŋamni Macedonia-mun. Iŋuich ilaŋich taamani uqaŋiŋnik tanjigitchuanik ilisautrirut, aasriiŋ iŋiŋiqtiŋlugich nutqatqitak-sragigitin. ⁴ Uqautilugich suqutiŋigiqtulugich unipchaalianiŋlu kanŋiŋiŋimikniŋlu takisip-iaŋataqlugich takku taatnatchich uqaatchagusrimaŋimun irrutaŋuŋiŋaqtut, pitŋaitchut sayy-illaagutaulutin ukpiqquptumun. ⁵ Taavruma tillisim iŋuŋnik piqqaksriŋimapakŋayaŋaŋa, takku ipqitlutin ilisimaplugu qauŋrimmaagiutillautapni nalaunŋaruaglu nalaunŋaitchuaŋlu suli piqaqhutin ukpiqsriŋimik ilumutuuruamik. ⁶ Iŋuich ilaŋich ulapnaaraqut Agaayyutim tumigitqukkanaŋiŋ tanjigilaanun uqavaaŋutinun. ⁷ Iŋiŋich Agaayyutim pitqutai-ŋun ilisautrauyummiuŋaluaqtut, aglaan uqaŋatiŋ inŋimŋ kanjisiŋitŋaitchaat tamarrumuuna uqaŋikkaŋmikkun nalupqisrunŋillaapiqhutinŋ.

⁸ Agaayyutim maliŋutaksraŋa nakuulha ilisimagikput, kia-unniŋiŋ atuqpagich Agaayyutim sivunniutaatan. ⁹ Itqagipmiŋlaan ilumun maliŋutaksrat iŋiŋqtauruq iŋuŋnun nakuuranun inŋitchuq, aglaan navguirinun suli tupiguutaitchuanun, agaayyutaitchuanun suli killiqirinun, tamatkununa ukpingitchuanun unniŋiŋ agaayyitaitchuanun, iŋuŋnun tuqqutchiullaktuanun aapamiknik unniŋiŋ aakamiknik naagaqaa ihuqaqtutinun, ¹⁰ tamatkununa atlatuqtuanun, killuliqiruanun atugaŋiplugich iyaalugruich aŋutitlu timigiqtaut inŋimiktigin, tigliktuqtinun iŋuŋnik, tamatkununa saglutiruanun unniŋiŋ ilisimaruaraŋaqtuanun tanjigilaakun naagaqaa ilisauttutinun ilumutuuranun qanusripayaanik akitŋaummaturuanik. Taatnatchiŋun maliŋutaksraq iŋiŋqtauruq. ¹¹ Taatnasriq ilisauttun Agaayyutim uqaŋiŋiŋ paqitauruq, uvaŋnun qaisaupluni tusrayugaallautaq Agaayyutimŋ kamanaquuamiŋ quvianaquuamiŋ uqatigiraksraupluni.

Quyyatit Agaayyutim Iŋunŋuktanŋagun

¹² Christ Jesus Ataniqput quyagiga savaapkun sayyiqsiggikkaŋa. Ilaa quyagiga piksraq-taagipmaŋa tuniqsimanipluŋa aasrii savaktigiliutiŋlu. ¹³ Qaanisqummi uvaŋnun uqatigi-galuaqtitluni pigiiŋiplugu suli piyuqaŋlu unniŋiŋ piŋiqŋluŋu, Agaayyutim nagliniŋigaŋa takku ukpiqsriŋiŋikun taatnaqama sutilaamnik nalupluŋa. ¹⁴ Taatnaquni Atannapta ihuqaqutiluŋniŋaŋa atqunaq ukpiqsritŋlasripluŋa suli piqqaksritŋlasripluŋa Christ Jesus-kun. ¹⁵ Uvvauna nipliun ilumutuuruuq akuqtuyunaqtuq ukpiŋnaqhuni, Taamna Christ Jesus-nun-annun aggisuq killiqirinik annisquŋiŋaŋhuni, taputiŋluŋa tamatkunakŋa pigiiŋiŋluŋuami. ¹⁶ Aglaan Agaayyutim nagliniŋigaŋa, pitluŋniqsraugaluaqtitluŋa killiqiriŋiŋ, uumina piqs-riŋluŋu qiiŋiqtitŋitqupluŋa Christ Jesus-ŋum anuqsruŋhanik. Iŋitchuqutauyumiŋaŋuŋa anuqs-ruŋhanun iluqaitŋun ukpiliŋumaqtuanun Ilaanun aasriiŋ iŋuutlasriŋlutin isruitchuamun. ¹⁷ Taavrumuŋa Umialinŋmun isruilaamun, piungigangitchuamun suli qiiŋiŋnaitchaluqaqtuamun, Agaayyutim kisanun—Ilaanun piipkaun suli kamanaun illi taimuŋa isruilaamun. Amen.

¹⁸ Timothii Iŋniŋ! Tillisigikpiŋ tunŋasimatquplutin savautriŋipni Agaayyutimik. Taamna tillisriŋaŋa Agaayyutim uqaŋigigaa ilipkun. Tamatkua sivuniksriqutit sayyillaagutiŋumigitin aŋuyakiŋni pigiiŋchuamik. ¹⁹ Ukpiqsriŋiŋiŋ pigituiŋaŋluŋu suli qauŋrimmaagiutillautaqutit. Iŋuich ilaŋich ayaŋniŋaŋat qauŋrimmaagiutillautaq aasriiŋ ukpiqsriŋiŋiŋ piyaqquŋluŋu. ²⁰ Tamatkunani Hymenaeus-lu Alexander-lu akunnirautiruk, Tuungaum sanŋianun pilitakka, ilinŋik ilisaaquqplugik nutqautriŋiksraŋakun uqamaŋuutriaŋigimiknik.

2

Ukpiquatu Agaayyutim qiiŋigikraŋat

¹ Sivulliuplugu agaayyutiŋaŋniŋaŋapsitŋi apiqsruutitqugipsi injqsruutilugich suli quyyatigilugich Agaayyutimun ihupayaat ² suli umialgillu suli atlat aŋalatchiruapayaat, ihuuniŋaŋaŋuŋuŋutli suluutailaakun qiiŋiŋrutrimaŋikunlu suli agaayyutiŋamaaŋiŋikunlu ihuatuŋ ihuuniŋaŋikunlu. ³ Taamna nakuuruq suli quvianaqtuq Agaayyutim Annisquutiptikni, ⁴ annisququriruami iŋuŋnik iluqaitŋik suli iŋitchuqsritquuruami ilumutuuhimik. ⁵ Uvvatakku atautchimik Agaayyutiŋaŋuŋuŋ suli atautchimik akunnigutauruamik Agaayyunlu ihuŋiŋlu akunŋatni, taamna ihuk Christ Jesus-ŋuruq, ⁶ qaitchuaq inŋimiŋik ihupayaat satuqsaqulugich. Taamna iŋitchuqutauruq Agaayyutim iŋuich iluqaisa annisququlugich. Taamna

atuumaruq Agaayyutim piviksirrurutaagun. ⁷ Taatnaqluğu uvaņa tuyuuruņa Agaayyutmik naluruuanun uqaqtigıuqluņa suli ilısautrıgıuqluņa, ukpıqsrııhım suli ilımutuıuđhum uqaıttutaa uqađıtıuplugu. Sagluuqtaungıtchuņa, ilımutuuruamık uqaqtuņa.

⁸ Anıtıt nanıpayaađ inıqsrıtlaquđıtka, anıtıt iluqnauqsımaaqtuat Agaayyutmun inıqsrıdıkun pullutın, patchısailaakun uumisıutailakunlu uqavaađıtılalaaunlu. ⁹ Ađnat itıuđıtka atnuđaađısuđun iruqnaıllıgıch suli ısrumaıgıulugıch, atnuđaaqtıılalugıch ilıuaqnađıluđu, nıaquımık pııńıaqaqsarıńıńıađıtı pıgıtılsuruņaaqnagu unńıń manıńıń sulıanık suli atnuđaanık akısuruanı, ¹⁰ ađlaan ađnat agaayyıtıqammaađıksuat savaallautaqagıch. ¹¹ Ađnat inıksruısaađıkun atchıksualgıdıkunlu ilısaqtıksraurıt. ¹² Uvaņa ađnat ilısaıtrıtıunđıtchıtka unńıń anıtıt qarđıllugıch ađlaan inıksruısaaqtıksraurıt. ¹³ Takku Adam Eve-mıń inıqtalđuaaqsımaruq. ¹⁴ Adam kınıkkaungıtchuq, ađlaan ađnađ kınıkkaupıunı Agaayyıtım tıllısaanık tupıksrııđıtıunı. ¹⁵ Ađlaan ađnađ ukpıqsrııđımık pıqıpaqtamıglu suli ipqıđıđımık pıaqtauyıdıkun pıqagıunı qıtunđıuđımıđun annıqsugısırıuq.

3

Qaukıuđıksraq Ukpiqtuanıruanı

¹ Uvvauna nıplıun ilımutuuruuq, Inıuk sıvıllıuqtaulıđımık agaayyuvını pıqagıkkunı, savaallautaq kımıđıgaa. ² Qaukıuđı agaayyuvını ittuksrauruq patchısailıunı, ataıttıchımık ilaqıtaqagıunı, qauđrımmaađıđıunı, inıdıun ađalalgunı, iruqnaıllıunı, tukkuđınđıađunı, suli ilısaıtrıđııńıađunı. ³ Taamna imıqtuqtayyımınıaıtchuq unńıń pıađıtılalunı, ađlaan aggaıađunı suli qıdııllunı, manıđmık pıqagıđıruasruņaanı, ⁴ ilaan kınıunı ihuatun ađalalgunı suli qıtunđamınun kamaksrııđıkun tupıgıpkagıunı. ⁵ Uvıatakkun anıtım qıtunđunı ađalagıtıchımıđıch, qanıđunı ukpıqtuanıruanı agaayyuvını ađalatchııgıđısıva? ⁶ Taatnasrıq Agaayyutmun mımıkpaaluktaunıyımınıaıtchuq. Kamagıııtılunı pıyaaqqıkkauvıaqtuq Tuunđaq pıpımatun. ⁷ Taamna inıunıaqtıksrauruq ukpıqsrıruanıunđıtıchıuanun kamagııuraatılasrıunı. Taatnııđısıuagıunı kanıusaađıtıunıaıtıuq ukpıqtuanıruanıun aasıń Tuunđagımun pısađıpkagıunı.

Ikayuqtaulıksraq Ukpiqtuanıruanı

⁸ Ikayuqıtıtuuq agaayyuvını inıunıusrıđıksıksraurıt, ilımutuulıtın, imıqtuqtausrıuņaqtın, naagaqaa kılıkkun pıqagıuđıtılalunı. ⁹ Inııch ataramık ukpıqsrıruksraurıt arguaqtıuıtıađıtın qauđrımmaađıtılalautagıđmıkın ilısaıttıtınık iluqıtınık Agaayyıtım inıdı ukpıđıkkarıđıtık. ¹⁰ Tamatka naıpılđıgaaqtıksraurıt, aasrıı uuktıuagun pıđıksımaađınpıatruđ, tarraı ikayulđıađıtı. ¹¹ İlaqıtınıttıuq inıunıusrıđıksıksraurıtımıt uqaksraqıuqtausrıuņaqtın. İttıksraurıt qauđrımmaađıđıtın supayaakun qanıttıađıtılunı. ¹² İkayuqıtıt agaayyuvını ataıttıchııđıamık ilaqıtıaqtıksraurıt, qıtunđamıđık kınıunıđmıđık ihuatun ađalatchıılaraunıunı. ¹³ Tamatkua savaaqallautaqtuat ikayuqtaupılutın inıđknun kamagııkaulıksramık pııńıaktaaqagıaqtıt, uqaqalıksramık talıqsraıtıađıhıunı ukpıqsrııđıkun Chrıst İesus-kun pıgıkkaptıgun pıqatıđıksıtıla.

Kamanaqtıuq Kanıqsılđunıaıtıhuuq

¹⁴ Ađlađamnı ukunıņa tuyıtınık utıautıyımınıqsunı qıđıđıađıtın akunıısruņaaqnagu. ¹⁵ Ađlaan pıgallangıđıđıguma ukua ađlaıch ilıısımapkađısıgaatın qanuđ inıusrıusrıqatıksraurıtılalaptıkınık Agaayyıtım tupıqatınıđı, ukpıqtuanıruađıkkarıđı inıuruam Agaayyıtım, aasrıı tamatkua ilaan ayagıđı tunıavıgıplıgıch ilımutuıuđhum. ¹⁶ Kıa-unńıń ukpıđıusrıpta nalunıaqtıuņa kamanaqtıuq arguađıyımınıaıtıchaa suli pıılaađıyımınıaıtıchaa, Agaayyın sagvıqsıuq tımınıkunı,

Agaayyıtım İrrıusanı nalaunıasrıpkıaqlıđu,

ısrađılgıch qıđıđıađıtıplıđu,

qulıaqtıuagıplıđu nunaqqıpıyaaanı,

inııch nunaı ukpıđıplıđu,

suli qılınmun mayıutıkkaupıunı.

4

İısaıtrıt Tanıđılalakan

¹ İpıqtıhuuq İrrıusrıq uqaqtıuq nalıppınıaıtıđu inııch ilınıch ukpıđıtıađıđıađınıplıgıch kınıuvaatıgun, tupıksrııđıtın irrıtchıđık sagluuqtıuanık suli malıđuagıtın tuunđıađılısaıttıtınıtık. ² Taatnatchı ilısaıttıtıt uqađırađıgıaıch inııch kınıtınıđıađıtıat sagluuqtıuqđıtın, tammaıplıđu kanıqsıtılalıqtın nalaunıaruamıglu nalaunıaıtıhuamıglu qauđrımmaađıtılalautagıđmıkını. ³ Taatnatchı inııch ilısaıtrıraqıtıt ilaqatnıđıtı suli nıđıđıtı nıqıt ilınıtık nıđđıuıađıđu. Ađlaan Agaayyıtım nıqıksrat inııqtađıđı nıqıksraupılgıch inıqsrıđıhum quyaksrııđıkun aquagun tamatkunıuņa ukpıqsrıruanıun suli ilıtıđuđıruanıun

ilumutuuhigimik. ⁴ Suapayaag Agaayyutim iñiqtağimakkanja nakuuruañuruq. Nagğugiraksramik piitchuq, aglaan iluqani quyałhum iniqsruutaagun iñuññun akuqtuumaaqtaksrauruq. ⁵ Uvvataku Agaayyutim uqalhan suli agaayulhum akuqtuyunaqsiptkağagigai.

Christ Jesus-ñum Savaktillautanja

⁶ Tamatkuninja ukpiqtuaqatiutin ilisauttutiqagupkich, Christ Jesus-mi savaktillautaugisirutin, sayyiqsimaahiqni ilipnik irrutchipkun ukpiqsrilñum uqattutaiñiñ suli ilisauttutmiñ ilumutun ilivich maliguakkañiñ. ⁷ Aglaan tamatkuninja uqaqatuañiñ agaayyiaqtailaakun piisimaagumutun, ingitchuaniñ uqautiknagutin. Ilipnun ayuqqiqsaliq agaayyutiqammaağilikon iñuuhigimik irvigilugu. ⁸ Pisuqsaliq timipkun piññautaugaluaqmiraqtuq, aglaan agaayyutiqammaağiliq piññautauruq supayaakun, takku iñuuhigimik akiqsruutmik piqaqtuq pakma suli sivuniğmi. ⁹ Taamna nipliun ilumutuuruq akuqtuqtaksraq suli ukpiqiraksraq iluqnağlugu. ¹⁰ Taatnaqhuta sakkiiqirugut sakuukhuta, takku niğiuqaqput inillaktisrimaaqlugu Agaayyutmun iñuuruamun iñuich iluqatin Anniqsuqtiksranatnun, pitluglich tamatkua ukpiqsiruat.

¹¹ Tamatkuninja tililugich ilisautiyumigitin. ¹² Kimununniiñ piññilağipkasruñaqnak nutaunilutintuq, aglaan ukpiqtuani nipipkun iñuuniaħapkun piqpaqtapkun ukpiqsrilñapkun suli ipqilñapkun atriñiaqtaksraquğutin. ¹³ Agğilhamnunaglaan piviqatillugu agliqqutriñiq, quliaqtuañiq suli ilisautriñiq iñuñnik Agaayyutim uqalhaniñ piyummariqağlugu. ¹⁴ Suqtutingisruñaqnaği Agaayyutim aachuutaa ilipnun qaisuruuq sivuniksriqiruakun qaukñich ukpiqtuñuruat patikmatigik argatñiq ilipnun. ¹⁵ Tamatkua atuyusraqlugich, tamatkunuuna sakuugutin, aasriiñ iñuich iluqağmiñ qilñigumagaat nauħiñ. ¹⁶ Ilipnun suli ilisauttutipnun munaqquitiqağutin, tamatkua sivutmun atuğlugich, taatnağuvich anniqsuğisirutin suli tamatkua tusraaritin.

5

Niğiuqaqagviulhat Ukpiqtuat

¹ Anutmik utuqçauruamik nipliatrisruñaqnak, aglaan uqapsaagummatiqaglugi ilaa aapaptun ililugu. Anutit nutauruat aniqatiuptun irrutilugich, ² ağnat utuqçauruat aakaptun suli ağnat nutauruat ağnauniuptun ipqitchuaħikun.

³ Ikayuyumaħiñ kamaksriħikon uilğağnaanik ilaiħaanik urriqsuğlugu. ⁴ Aglaan uilğağnaaq qitunğaqaqpan unniññ tutitchiaqaqpan, tamatkua agaayyutikuadhum atuqtaksranñi anayuaamiktigun sivullilugu ilisaksraqigaat. Taatnaliğmiktigun anayuaqaatin suli taataatin utiqitçhivigisigaiçh, taatniiliq Agaayyutmi quyanauqtuq. ⁵ Ağnaq qaunaksriksraipiaqtuaq uilğağnaapiañuruuq Agaayyutmun tunñapluni agaayuraqtuq iniqsruqhuni ikayuğnaliğmiguun unnuaqtuummaan. ⁶ Aglaan uilğağnaañuğaluaqhuni qaiññaruuq inñmiñ killukun quvianamun, iñuññurağniallağmi tuqumaananiqtuq. ⁷ Taatna tiliyumiğitin, iñuumi taavrumluka upyaktunğitçhumigai. ⁸ Aglaan kism iñuum ilani qaunakkutaitçhumigich, suvaluk ilani inñmi kiñuniğmiñ, taavruma ukpiqsrilñiq ayyaumigaa ukpiqsrilñiqitçhuamiñ pigilililukhuni.

⁹ Uilğağnaaq ilaiutiniaqnaği atiqagviatnun ikayuğnaqtuat kisanik piññasrukupiaq ukiuq qaajñiñipagu, suli taamna atautçhiñiñami ilaqtaniksamaruksrauruq, ¹⁰ uqautigitçhiilautahigimik savaallautatigun piqağuni, qitunğamiñik ihuatun iñuguktitchianiksimaaguni, iglaanik kiñuniğmiñun tukkiqsuimaluni, Agaayyutim iñuññ isiganitñik iğguimaluni, ihuilliuqtuanik ikayuimaluni, suli savaallautaqqsimaluni. ¹¹ Aglaan uilğağnaat nutautlukaat ikayuqtaksranun ilağiniaqaqnaği, taatniilisa kimmutaata ilaqtatnitqugikun Christ-miñ tunutitkisiyai, ¹² taavrumuuna navguilñmiktigun akiqsruutiqqaagimiknik Ilaanun patchisiñigutin. ¹³ Tamatkuasuli suvviğiğaliğimik siñiqsrahikon tupiğni ilitçhigisirut naagasuli ilitçhiñhat uqaksraqsiuğimik suli qaunaginqirrutiqalhat atlamik pigililuktuq sunik uqaksraqingisagimiknik uqautiqagutin. ¹⁴ Taatnaqlugu uilğağnaat nutautlukaat ilaqtatnitqugitka qitunğiuğlugich kiñuniğimiknik qaunaksraganilugich. Taatnağumiñ pivisinnayağaiçh uumiksriut uqautiqaliksranatniñ uvaptigun pigililugu. ¹⁵ Uvvataku uilğağnaat ilañich sannitmuaniqtut maliklugu Tuunğa. ¹⁶ Aglaan kiñi ağnaq ukpiqtuñuruuq kiñuniğmiñ uilğağnaaqnağniğumi qaunagiraksraqigaa, taamnaasrii ukpiqtuñuruamun natmausruñaqani, aasriiñ ukpiqtuñuruat uilğağnaanik ilaitçhuanik qaunaksritlalutin.

¹⁷ Qaukħich anjalatçhiruat ukpiqtuñuruamun isrummatigiraksraurut akiliusraqtuksraupiağlugich malğuğlugu, suvaluk tamatkua quliaqtuaqtuat suli ilisautriuat sakuukhutit. ¹⁸ Uvvataku Agaayyutim uqalhi uqaqtut, “Savaktuam anjutim qanğa qiliqsruğumiñaitçhiksi savanñaan.” Taatnatuntuq, “Savaktim akiksran piraksraqipmigaa.” ¹⁹ Agvisiksraqsiuğutinun naalağnisruñaqnak qaukiuruuq akitnağlugu kisanik ilisamaritigun malğukun naagaqaa piññasrutigun tikiutrukpan. ²⁰ Tamatkua

killuqsaaqtuut iñiqtiqutiqağumigitin takkuatni iñuich iluqağmin, tamatkuali atlat taluqsriñigumuut killiqiliksrāgmikkun. ²¹ Sivugaani Agaayyutim suli Christ Jesus-ñum suli israğulgich piksraçtaagikkani uvaña tiligikpiñ tupigitquplugich tamatkua ilisauttutit. Isivgiñgmik suli ihuaksriñgiñgmik kisumun sulipayaani qiniñqitichisuñaqnak. ²² Kisumik Atanguram savaananun qilamiksruħikun patiglugu argapnik inillairagaşruñaqnak, unniñ killuqsautinjñun piqasriqsuutisruñaqnak, ipqilikşran qaunagilugu.

²³ Tarakñaaglaan imilhiñamik imiqasruñaqnak aglaan iluvich ikayulikşrananun misruğquqtullaalutin atniğñaqtuiñağuuħapkun. ²⁴ Iñuich ilanjisa killuqsautinjich sagvirut aasriñ ilisimanaqhutin atannikkağaluqnañ. Aglaan atlat killuqsautinjich aquagun sagviğisirut. ²⁵ Taatnatuntuq savaallatat sagvirut suli ingitchaluññağmin sagvilutin iriqşimaanikkuminañtchut.

6

¹ Kisupayaat tigutaanplutin savaktauruat isrummatigiraksrağigaich savagvisinj piguglugich taluqutiqallapiaglugich, kisumli iñuum Agaayyutim atqa suli uvagut ilisauttutvut uqautingingichumigaa pigiñilugu. ² Tamatkua savaktit savautriqaqtuat ukpiqtuanik nağguuqtaksrağingitchaich, takku ilanjisa aniqatigigaich. Taatnasruñaqatin savautraksrağigaich ihuatluglugu sakuugutin, takku piññaqtuat savaanatinñ ukpiqtuagigaich piqpapiplugich. Uqautigilugich ilisauttutigillapiagumigitin tamatkua.

Tañgitchuat Ilisauttutit suli Ilumutuuruat Umialgutit

³ Kiña iñuk ilisauttinik atlakkamik ilisauttutiqağniqpan, Atannapta Jesus Christ-ñum uqautaiñik ilumun suli ukpigvipsa ilisauttutaiñik agaayyutiqammaağilikun maligurrutingitpan, ⁴ taatnasriq kamagiliutiraqtuq inmiñik sumik ilisimangitmiuq. Taamna ikayuutaungitchuamik qapiqsigiñikun suli uqavaağumahikun taiyuutitigun kimmutinikhuni. Taatnasriq siqñakutrahgmik, avgumahgmik, atniyumahgmik suli ilimasruhgmik killukun tikiutiraqtuq. ⁵ Ataramik qapiqsigiñtrağummatinikhutin iñuñi isrummatinjich savallautangiqsuani ilumutuñgmik piqangiqhutin, ilanjisa isrummatigiliutiplugu agaayyutiqammaağiliq piññallaksautaplugu.

⁶ Ilumun agaayyutiqammaağihum iñuk piññaktillapiagağigaa apaigigumigich pigikkani. ⁷ Sumik nunamun tikiutrimavisa? Tikiutraitchugut. Sumik nunamiñ aullautrigisivisa? Aullautriyumiñaitchugut. ⁸ Taatnağlugu atnuğaaquraqsiniğupta suli niqiqqaqsiniğupta, apaigiraksrağigivut. ⁹ Aglaan tamatkua umialgusrisuktat aniqusraaqitttaqtut aasrii pisagipkaqhutin nanigianjñun. Napitittatqut iñugiaktuanun kinniqqutinun suli atniutauruanun kimmutinun tikiutrisuuranun iñuñnik suksraungivinjñun. ¹⁰ Uvvataku kimmutiqahiq maninjik pigiitchuat qanutchipayaurat kanjigai. Ilanjich piqagugrualiqamin tamarruninja ulapnaaraqut ukpiqsriñgmik aasriñ inmiknun isrummatiksriuhutin.

Ilisauttutit Timothy-mun

¹¹ Aglaan ilvich Agaayyutim iñugigaatin. Taatnatchiñ iluqaitiñ piisimaagiñ. Nalaunjaruaq, agaayyutiqammaağih, ukpiqsriñiq, piqpaksriñiq, anuqsruh iq suli aggañaiñiq, taapkuva sakuugutigilugich. ¹² Pisuqtilaaqni ukpiqsriñikun piqqautrağiñ, aasiiñ iñuñgmik isruituchamik piññaqtaaqut. Uvvataku taavrumunja iñuñgmun Agaayyutim tuqūgaatin uqauti'apkich nalupqinaiqhutin iñuich ukpiqsriñlapiaqtilaapnik. ¹³ Agaayyun iñuñgmik iluqaitiñ qaitchiruq. Suli Christ Jesus-ñum Agaayyun Pontius Pilate-mun uqautigillautaga. Ilnjic uvañni ilisimarauruk, taatnaqhutin tiligikpiñ, ¹⁴ taivrumunjaaglaan Jesus Christ-mun Atannapta sagviğvikşran uvluanun tiliñ tuqigilugu, ipqisillugu suli patchisaisillugu. ¹⁵ Ilaan sagvilha tikiutikkaugisirut, Agaayyutim piviksriutaagun nalaullugu Anjalatim, kisimi umialgich Umialgat suli atangich Atangat kamanaqhuni. ¹⁶ Ilaa kisimi tuquyumiñaitchuaq, Ilaa qaumami iñuñhiñam tikituchumiñaisanjan iñuuraq, iñuum qiniñgaqsimañtchaa, iñuñhiñauluni qiniñgağumiñaitluni. Agaayyutmun kamanaanun suli sanjñ isruitchuaq illi. Taatnatuq.

¹⁷ Alğaqsruğumiutin tamatkua umialguruat suuratigun mattumani iñuñgmik kamañniaqunğıllugich, taatnatchiñun suuranun piunğıllaaruanun tunñatqunğıllugich, aglaan Agaayyutmun ihuagqutriñgmigun qaitchirigikkaptiknun supayaamik quviagiraksraptiknik. ¹⁸ Tillisiqaglugich nakuuruamik savaaqalugich, savaallautanik umialgutiqaqulugich, ihuagqutriñikun atlat piqasriqsuhikşranat itqanairrutillugu. ¹⁹ Taatnağumin suuraksrağmiknik inmiknun tugvağisirut, tunñaviksramiknik piğumiñaitchamik, aasrii ilinjich piññaqtaaqatlalutin iñuñgmik ilumutuuruamik.

²⁰ Timothii! Tamanna ilipnun qaunaksraqsirruraturuq qaunagillautagumigiñ. Piisimaagutin uqaqahgmik agaayyiaqtilaakun suli uqaksraqtuligimiñ isilgagħikun. Iñuich

ilañisa uqaqaqtuat taatna isrummatigiraqtut inmiknun isrumaturuanuplutin, aglaan taatniingitchut. ²¹ Inuich ilañisa isrumattun piññaaktaaginigaluqługu, aglaan taatnañigmiktigun ukpiqsriñiq tammairağigaat. Agaayyutimtuq iluaqqutrihhan iluqasri nayuutilisi.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Timothy-mun

¹ Uvaŋa Paul. Uqqriraqtigigaanŋa Christ Jesus-ŋum Agaayyutim pisulhagun. Tiliraauruŋa quli-aqtuağitquplugu akiqsruutauruaq iñuulikun pigiağutikkaptigun piqasriutillaaptigun Christ Jesus-mi. ² Aglaktuŋa Timothy-mun, piqpagiplugu iğñigipmatun itamnun: Agaayyutimtuq Aapauruam suli Christ Jesus Atannapta ihuaqqutilisiñ ilunŋugilutin suli qifiurrisrimaagutin.

Quyayitit suli Pitchuksaagutit

³ Uvaŋa quyagiga Agaayyun savautrağikkağa qauğrimmaagiutillautakun, sivulliatkapuuq pipmatun. Quyarağigiga itqagiplutin ataramik iniqsrullamni unnuuqtuummaan.

⁴ Itqagiplugich qulvisin, qifiŋummiullapiagikpiñ atqunaq, uvaŋaptuuq imağahiksramnun qu-vianamik. ⁵ Itqagigiga ilumuturuuaq ukpiqsrisingikkan Agaayyutikun, ukpiqsrisingikkana aanaruuqpiñ Lois-ŋum suli aakavich Eunice-ŋum. Arğuağingitchiga taatnaptuuq ukpiqsrisingiğahiñ. ⁶ Taatnağluğ itqaaqtuutigiğipiñ makititquplugu Agaayyutim aachtuuta ilip-nun illiqihlapkun argamnik. ⁷ Uvvatakku Ipqitchuam Irrutchim Agaayyutim qaisaŋan uvap-tiknun iqsisaiğaatigut, aglaan sanŋjiksritchaatigut piqpakktumiglu suli inŋmun anjalalğuhigmik.

⁸ Taatnağutin kanŋuginagu ilisimaraulhiñ Atannaptigun, unniñ kanŋuginana uvaŋa Ilaan isiqtaŋa, aglaan nagliksaałhiñaanulutin piqutigilugu tusraayugaallataq Agaayyutim sayaqagıtitchiñhagun ilipnik. ⁹ Ilaan anniqsugaatigut suli tuqluğaatigut inmiñun inugisrukhuta, pisigisruŋağnagu savaavut, aglaan pisigiplugu Ilaan sivunniutini suli ihuaqqutni. Sivuaniiŋma ihuaqquťianinŋiğaatigut Christ Jesus-kun, ¹⁰ aglaan pakma ilitchuğipkağaatigut taavrumiŋa ihuaqquťmik tumigiplugu sagviłha Anniqsuťipta Christ Jesus. Uva takku Christ isrupkağaa sanŋja tuqluhum. Tamarrumuuna tusraayugaallautakun Ilaan sagviğaa iñuuliglu tuquyumiñaiğiglu.

¹¹ Agaayyutim nalunaikkağigaanŋa uqautigıtquplugu tusraayugaallataq, uqqriraqtauluŋa suli ilisautraulunŋa. ¹² Taatnağluğ tamanna piqutigiplugu uvaŋa nagliksautiqtaŋa tamatkuninŋa. Aglaan kanŋuginğitchiga, nalunğitlugu kisumun tunŋağiğ, suli uvaŋa nalupqigingitchiga Ilaan qaunaksriłiksraŋa savaamnik taivrumuŋaaglaan uvluanun atanniivium.

¹³ Ukpiqquťaiğñağnagich ilumuturuuat uqalhiç ilisauttutitka ilipnun atriraksriuglugich, payanaiğvigiługu ukpiqsriliğ suli piqpaktağ piğiağutikkaqput piqasriuti'apta Christ Jesus-mun. ¹⁴ Qaunagilugich nakuuruat ilisauttutit qaunaksraqsrirrutauruat ilipnun sanŋjikkanağun Ipqitchuam Irrutchim iñuuruam uvaptikni.

¹⁵ Iłisimağiñ, iluqatin piqatıpta Asia-miıttuat malinğiğaatŋa unniñ unitchaatŋa, taapkuaksuli Phygelus-ŋumlu suli Hermogenes-ŋum. ¹⁶ Uvvatuq Agaayyutim ihuaqquťigumigai tupiqatai Onesiphorus-ŋum, takku ikayuğagağigaanŋa iñugiaktuami. Ilaan kanŋugisruŋağnagu ihiga isiqsivimni.

¹⁷ Rome-mun tikipqauraqami pakkiutiniğigaanŋa pakiğatallamnunaglaan. ¹⁸ Agaayyutimtuq nagligillaŋniğliuğ taivrumani uvluani atanniivium. Iłipsi ilisimallapiagiksi atqunaq ilaanun savautihiga Ephesus-mi.

2

Christ Jesus-ŋum Anuyaktillautana

¹ Iłivich, iğñiin, sanŋjivigiğumagiñ ihuaqquťaa Christ Jesus-ŋum. ² Uqalhiç tusraakkatin uvaŋniñ uqautigi'apkiç sivuğaatni iñugiaktuat ilisimarit qaŋniqsitçumigitin iñuŋnun ilisautritlaruanun atlaniktuuq. ³ Iğlutuğluğ nagliksaałhiñaanułiksran qanutitanaitchuatun anuyaktaatun Christ Jesus-ŋum. ⁴ Anuyakti anuyaktauliğmiñi ilłakkattaagusrimmataitçhuq iñuuniaiğruağmiñun, aglaan ilaan quyaliyummatiqagağigaa qaukhiğikkani tiliuqtiğiplugu.

⁵ Suli aqpalıutraqti aqpalıutraqtiğmiñi akimalguitçhuq kisianik tupiksriłuni maligutaksranik. ⁶ Suli nautchiiri sakuuktuuq piññaqqaqtuksrauratuq nauruanıñ katitçhiğmi. ⁷ Tamatkua uqautitka isrummatigikkich, takku Atanğuruam ikayuğisigaatin kanjısqiłiksranatigun supayaat.

⁸ Itqagiuğ Christ Jesus anjıçhakkauruaq tuquhiğmiñ, kanŋiğvıqatuuq David-mik, quli-aqtuağikkaptun tusraayugaallautamik. ⁹ Uvvatakku uqaqalhapkun tusraayugallautamik nagliksaaqtıtauruŋa suli pituqakkauruŋa liılaa savvaqlukkataqti. Aglaan Agaayyutim uqalha piñailutaitçhuq. ¹⁰ Taatnağluğ iğlutuğiga suapayaaq Agaayyutim piksraqtaanji piqutigiplugich, ilinjittuuq anniqsukkautquplugich Christ Jesus-kun iñuutqupluğilı isruıťchuami kamanautaani. ¹¹ Uvvauna ilumuturuuaq nipliun, Uvagu tuquqataugupta Ilaagun iñuutqikisipmiugut Ilaagun.

¹² Uvagu iğlutuisuiñagupta

anjalatchiqataugisipmiugut Ilaagun.
 Uvagut Ilaa piilaaǵiguptigu,
 Ilaantuug piilaaǵigisipmigaatigut.
 13 Tuniqsimmatriniǵitchugutunniin
 Ilaa tuniqsimmatriraqtuq,
 takku piilaaǵiyumiñaitchuq inmiñik.

Savakti Iuaǵikkaurauq

14 Itqaaqtuutigumigitin iñuktin tamarrumuuna, suli ilumutuuruamik alǵaqsullapiaǵlugich Agaayyutim sivuǵaani anuyayutiqaqunǵillugich nipliutitigun. Taatnasriq ikayuutaunǵitchuq iñunñun tusraaruanun, aglaan ukpiqqtutaiǵitaurauqtuq. 15 Pisuqtılaaqni piññaktaǵiniaǵitchuq ihuagikkauliq Agaayyutim qiniññani atrilugu savakti kanñsruuaitchuq savaaǵmigun, nalautlugu ilisautriuaq uqalhanik Agaayyutim ilumutuulhan. 16 Uqaqatiginagich agaayyiaqtailaat iñuich kinnaurat uqaqamin. Taatnasriq unurrutauruq ayuuqtaahksrañatnun iñuich Agaayyutmiñ. 17 Taatnatchich ilisauttutaat atriaqtuq killiǵruamik nuñuuaqtuagluu uviñǵa timim cancer-tun. Malǵuk taatnatchich ilisautrik Hymenaeus-lu Philetus-lu. 18 Taapkuak ukpiqsrisaighutik, ukpiqqtutaiqsitchiruk ilañitñik ukpiqtuat nipiqaǵimikkun anjitiqihksraqtut atuumaaninñiplugu. 19 Aglaan tunñaviksriuaña Agaayyutim ilumutuuruuq atlanñuqtanǵitchuq. Taatnaqñuni aglaksimaaqtuq, itna, “Atanǵuruam ilisimagai tamatkuua Ilaan pigikkani,” suli itna, “Kisupayaaq nipiqaǵumi Atanǵuruamun piginiluni killuliqisruiqsursauruq.” 20 Tupiq anjiruaq piqaǵaqtuq puggutanik utkusriññik atlakaǵiññik. Iñajich pilianuraqtut maninñiñ qatiqtaamiñ naaǵaqa kaviqsaamiñ, atlat suli qirunñiñlu qikumiññu. Akisuruat utkusiich puggatallu atuqǵagich tuyuǵmiaqagamin kisanik aasriin akiññiqsra ataramik atuqǵagich ilañich suaqǵuqaǵvigiplugich. 21 Taatnatuntuuq kiñapayaaq iñuk salummaqtitchumi iluqaaniñ killuǵmiñ atukkaugisiruq kamaginaqtuamun, takku ipqiqsitaugisiruq aasriin qaukñian atutlalugu, itqanaigursimaǵlugu atukksrani savaallatupayaaun.

22 Nutalhum kimmutai qumaaluruuqaqtaksraǵigitin, aglaan piññaktaǵiniaǵlugu nalaunñaruaiq, ukpiqsriñiq, piqpaktaq suli qiniññiñ, tapigugutin tamatkununa ilumun tuqǵuqaqtuanun Agaayyutmun ikayuquplutin. 23 Aglaan uqaksraqtutiqasrunaqsari kinnaqñun nalukkapsigun. Iñisimaǵiñ taatnatchim isruqaǵaǵiña uqaallatrahimik. 24 Agaayyutim savaktaa uqaalaruksraunǵitchuq. Ilaa ihuagutriruksrauruq iluqaitñik, nakuuluni suli anuqsruluni ilisautriñuluni, 25 agganaiñluni nalǵuqsruiyumi iglurimiññik. Itpiaqtuq Agaayyutim mumigviqaqtitchihksrañanun ilitchuqsriñlutin ilumutuuruamik. 26 Aasrii qauǵrimmatinitchiñiaqsat kanjisiaqatqihkun, annagutin nigtachianañ Tuunǵaum, tigugaluakkani tupigitqupluni.

3

Uvlut Aqulliich

1 Aglaan kanjicsriñ unu. Aqulliǵni uvluni sakiqnaǵutit ilniñiaqtu. 2 Iñuich ilitlukisirut inmiknuññaq, pisugruaǵutinigutin, uqavilǵutin, arguñasriñlutin, uqaǵniǵilulǵutin, tupiktaǵutin anayuaamniknik, quyyataǵutin, ukpiqsrisaǵutin, 3 ihuagutrisaǵutin, ilunñukkutaǵutin, saglutusriñlutin, tamannaqsilutin, suli iqsiñiaqsilutin, ilinñisa nakuuruuq uumigiliutilugu, 4 ilinñich ataaguutitaugugutin, isrumamniki sivutmuusruusriñlutin, suunasrugiliutillapiaǵutin, quviasrunñiallitlugutin agaayyutiqaǵiksramikniñ, 5 ukpiǵusriq qiniññautigilhiññiaǵialǵlugu, aglaan ayaksimapmiñlaan ilumutuuruuq. Taatnatchiñ iñunñiñ piisimaǵumuutin. 6 Taatnatchich ilañich siñiqsraǵimiktigun payariraqtut piyaruanik aǵnanik pigililapiaqtuanik suli iglūtikkauliqsuunik qanusripayaatigun kimmutitigun. 7 Taatnatchich aǵnat ilniññiuraǵniallaǵmin ataramik ilitchuqsriantlaiqsuat ilumutuuhimik. 8 Taipchuak Jannes-lu Jambres-lu akilñiñiutipmatun Moses-mun, taatnatuntuuq taipchua iñuich akilñiñiutit ilumutuuruamun, isrummatinñich pigililiputin, ukpiqsriññualiqhutin Agaayyutitkun. 9 Aglaan taatnatchich ayuuǵumiñaitchut, takku kisupayaam kanjicsimaññat qiniññisigaat, ipchunñaktuntuuq Jannes-lu Jambres-lu pipmatun.

Iñisauttit Aqulliich

10 Aglaan ilvich malǵuakkaǵiǵiñ ilisauttutiga, qanusriukǵa, suli piyumatiga iñuuhim. Tuvrañniakkaǵiǵiñ ukpiqsriñiǵa, anuqsrukǵa, piqpaktaǵa, suli iglutuñiǵa, 11 piyuaqsrukǵa, suli nagliksaaqsrukǵa ukpiqsriññapkun. Iñisimaanikñiñ iluqaan atuummiruauq uvañnun Antioch-mi, Iconium-mi, suli Lystra-mi, tamannaqsipplugu nagliksaaqsrukǵa iglutukkaǵa. Aglaan tamatkunakña iluqaitñiñ Atanǵuruam annautikkaǵiǵa. 12 Iñuich agaayyutikuaǵkuapayaat Christ Jesus-mi piqataulutin piyuaqsruigisirut. 13 Tamatkuuli killukuaqtuat pinñuqaqtit pigilimugutin kinnitñiñkun atlanik, suli kinnilutin inmiknun. 14 Aglaan ilvich ilisauttsriaǵianikkan ilumutuuruuq payañaǵlugu sivutmuutigumigiñ.

İlisimagiñ kisuniñ ilisauttusriagiñhagun, ¹⁵ suli ilisauttusriagiñmalhatigun ilaalugruuđiqniñaglaan Agaayyutim uqalhi. Tamatkua kanjicsipchalhiñaugaatin anniqsuđtılıgmun ukpiqsriñikun Christ Jesus-kun. ¹⁶ Uvvatakk uqalipayaaq Agaayyutim Makpiğaanjani ittuq ilaan aniñniliutaagun, suli anniqsuutauruq ilisautriruni, iñiqtiğiruni, nalğusruiruni, suli alğaqsruiruni nalaunjaruañksramun, ¹⁷ iñugli agaayyutikuqatuuq naamasriplugu paqnamallautlasriplugu qanusripayaamun savaallautamun.

4

¹ Tiligikpiñ sivuğaani Agaayyutim suli Christ Jesus-ñum Atanniuruksrauruum iñupayaanik iñukuuruanik unniñ tuqunjaruanik, suli piqutigiplugu aggitqıñksranalu anjaayuyqautaalı: ² tililłapiagiñkpiñ qulıaqtuagıtquplugu tusraayugaallataq, uqagıniapiagiñlugu piviksranagun naagaqaa piviksraitmatun injaan, ilitchugıpkagıniutigiñlugu, alğaqsrutigiñlugu, pitchuksaağutigiñlugu, suli anuqsruđipayaakun ilisauttutigiñlugu. ³ Uvvatakk piviksraq tikiımagısırıuq iñuich naalağnisuđıñksranat ilumutuuruamun ilisauttumun, iglığutlulığutın inmin pisuñgmikkun, katitchiñialığutın ilisautriksrağmiknik tusraasrukkañhiñagmiktıgun. ⁴ İlinich naalağnitlukkummataığutın Agaayyutim ilumutuulhanun, aglaan naalagulitluglughich utuqqatqat unipchaaliat. ⁵ İlviliasriñ qauğrimmaagıksursaurutin qanusripayaami irviqanñaqpich, iglutuğlugu naglıksaaqsıuđıq, qulıaqtuagiñlugu tusraayugaallataq, suli tanığlugu savaaksrapayaanja savaktaan Agaayyutim.

⁶ Uvañalıuvva tikımmıgıga tuqqutauñksrağa Agaayyutmik piqusriğlunja. Aullañksrağa marrumakña iñuñğımiñ tikiımmıruq. ⁷ Atriplugu aqpalıutraqtı nunjitchıruaq, uvañaptuuq iñuñlamni ukpiqsriñiq Agaayyutikun pigıtıiñagıga. ⁸ Pakma akiññaktaksrağma nıaquğutıksranan nalaunjaruañhum taqqıgaanja, Agaayyutim nalaunjaruam Atangum qaisanja uvañnun taivrumanı uvlumi, uvañnuñhiñauñğitчуaq aglaan iluqaitñun aggitqıñksranan inuğruuqtuanun.

Uqauttutai Timothy-mun

⁹ Uğgisigiñlugu utlakkumıgıkma. ¹⁰ Uvvatakk Demas-ñum marrumınja nunamik kimmutiqatlılıqñunı unıtchaanja. Thessalonica-mun aullaqtuq, Crescens-li Galatia-mun, Titus-aasrıi Dalmatia-mun. ¹¹ Kisimi Luke-ñum nayuğaanja. Tuvaaqatıgiyumiğıñ Mark ikayuqtıksrağa savaakun. ¹² Tychicus-li tuyuğıgıga Ephesus-mun. ¹³ Qakugu aggiaqsıyuvich saagağumıgıñ quppiğaağa unisağa Troas-mi Carpus-mun, makpiğaatlu suvaluk qısınñiñ pılığat aglaktuğvitka. ¹⁴ Alexander-m savviuqtım atqunaq naviannıuqtıtkaanja. Atangum utıqtıtchıvıgıgısıgaa atniutaıgun. ¹⁵ İlvittuuq qaunakkutıqagumuutin ilaagun, takku ihuaksrıñğıllıapiñhıkun akıllııqsuğai uqauttıtıvıt. ¹⁶ Sivugañjıutiqqaañlamni Rome-ñum anjalataıñun tapqıtchunja, iluqatın unıtchaatnja. Agaayyutımtuq akitñautailañniaglıgıch taıpchua. ¹⁷ Aglaan Atangum nayuqñunja sayyıqsuğaanja uqatıgıanıtlasriplugu inunjaığlugu iluqatın Jew-ñunğıtchuat tusraarakısranañ. Uvañ annautıkkaurunja tuqqutauvıksrağaluamniñ. ¹⁸ Suli Atanguruam annautıniagaanja iluqaanıñ pigıtıchuamıñ, annautılunja pakmanıttuamun anjaayuyqautmıñun. Nangaun illi ilaanun qanjavak isruılaamun. Amen!

Aqullıich İlammiuğıtı

¹⁹ Tuyuqtunja ihuqaqutmik Prisca-mun suli Aquila-mun, suli tupıqataıñun Onesiphorus-ñum. ²⁰ Erastus Corinth-mi ituiñaqtuq, suli unıtchıga Trophimus Miletus-mun atnığñalıqman. ²¹ Aggılıuağniurağumuutin ukiuğraguqtıtınagu. Eubulus-ñum Pudens-lu Linus-lu suli Claudia-m nayaaññağaatın, atlallu anıqatıut.

²² Atanguruamtıuq piqasrıqsuğlısın irrutçıpkun. Agaayyutımtıuq ihuqaqutılısı.

Paul-ŋum Tuyuutai Titus-mun

¹ Tuyuutit ukua agqigsut Paul-miñ savaktaaniñ Agaayyutim, uqquiragtigiplugu Jesus Christ-ŋum. Agaayyutim piksraqtaagigaaŋa ikayuquplugich ilaan iñuksraqtaañi ukpiliquplugich suli ilisauttitiqaglugich ilumutuungagun ukpigusripta, ² tunŋaviqagtuakun niŋiugaqalikhun isruitchuamik iñuuhigimik. Agaayyutim saglutlaitchuam akiqsrugniŋaatigut taavrumiŋa iñuuhigimik sivuani aullaŋniŋhan piviksraurum. ³ Aasrii nalaullapiaqŋugu piviksraq sagviŋaa taamna tusraayugaagiksuaŋmigun. Taatnaqtuksraqŋuŋa savaaksritchaaŋa, uvaŋaasrii uqagiplugu tillisaagun Agaayyutim Annigsuqtipta. ⁴ Titus, aglaktuŋa ilipnun iŋŋaurapiamnun ukpiqsriŋikhun piqatigikkamnun. Agaayyutimtuq Aapaurum suli Christ Jesus Annigsuqtipta iluaqquatikun qinuiñiŋiqsimaagumigaatin.

Titus-ŋum Savaaŋa Crete-mi

⁵ Uvaŋa unitchikpiñ Crete-mun iluaqsruquplugich sut iluaqsrugaksrauruaat taamani, suli nalunaigsitquplutin ukpiqtuanjuruat qaukiksraŋitñik nunaagqipayaani. Tillisitka itqagilugich, ⁶ qaukiksraqtaanuruat patchisaitchuksrauruq, anun atautchimik ilaqatiqaguni, suli qitunŋai ukpiqsriŋulutin uqautausruŋaqatin pitchiŋiŋilugich tupiktaŋikhun. ⁷ Uqagtiksraqtaaq Agaayyutim savaanjanik anjalatchiruksrauplugu patchisaitchuksrauruq, pisuhigimigausrunjaŋani, uumitchaktanŋiguni unniñ imiligaqtausruŋaqani, qinnaktasruŋaqani unniñ killukun piqagugruasunjaŋani. ⁸ Ilaa tukkuŋiŋaqsuksrauruq, piqaksriŋuluni nakuuruamik, inmiñun anjalalguni, nalaunjaluni, ipqilluni, suli algaqsruutmik tuvrairunjaluni. ⁹ Uqagtiksraqtaam payanairvigiraksragigaa uqaututini ukpigiraksrauruq suli iviqtisrimaagtuqaq ilisauttumun. Taatna ilitqusriŋiguni ilaa pitchuksaaŋilugisiruq atanik ilumutuuruakun ilisauttutikun, suli qinŋitilugisiyaa tanŋiŋiliquataat akilŋiuruat uqahigmun.

¹⁰ Uvvataku iñugiaktut tupiguutaitchuat iñuich kinnitñikhutin atanik nipiŋaligimikkun kinniŋikhun, suvaluk taapka ilisautriruat iñuk nalunaŋituchisrauplugu annautrauniagpan. ¹¹ Ilisauttutaat nutqagtitaksragipiagiñ, takku ilinisa akasrimagaich anayuuqaaŋiŋi ilisautriŋimikkun ilisauttutiginŋilaaksragimiknik killukun piqagugruaqhutin. ¹² Crete-tagmiut ilaŋat sivuniksriŋiraat nipliŋiŋisug, Crete-tagmiurguuq ataramik sagluturuanuplugich, niŋrugaqŋuktun inniplugich, suli iqiasruuplutin niŋitaturauŋuplugich. ¹³ Aasrii taamna nipliun ilumutuupluni. Taatnaŋilugich iluaiksraŋatnun ilvich iñiqtiŋumigitin ipiksŋilugu, ilinŋiŋi sayakturuamik ukpigusriŋikkumuut, ¹⁴ itlungiŋutin Jew-nuruat unipchaalianjitiŋunlu ilisauttutaatnunlu suli iñuich tillisaatnun, ayyairuat ilumutuuhigimik. ¹⁵ Supayaag ipqitchuq iñuŋni ipqitchumaruani, aglaan ipqitchuanjitchuq tamatkunani qaayugnaqtuani suli ukpiqsriŋiŋitchuani, takku ilinisa isrummatinŋi suli qauŋrimmaagiutillautanŋich qaayugnaqsianiksimplutin. ¹⁶ Ilinŋich ilitchuqsrimanigaluaqhutin Agaayyutim, aglaan iñuuniathata piŋlaagigaa, ilinŋich uumiktanikhutin, tupiktaiqhutin, iñiqtaqagumiñaiqhutin nakuuruamik.

2

Nalaunjaruat Ilisauttutit

¹ Aglaan ilvich ilisauttutigeraksragigiñ ilisauttutiksraq ilumutuuraatigun uqahigtigun. ² Uqautilugich utuqqanaagquuat anjtit qauŋrimmaagiqulugich, isrumaagalulutin, ilinŋiŋiŋi anjalagusritqulugich. Ilumutuŋutin ukpiqsriŋimikkun, piqaktaŋimikkun, suli iglutuilgusriŋimiktigun. ³ Taatnatuntuuq uqautilugich utuqqanaagquuat agnat ukpiqtuam irrusranian piqaqulugich, sagluturuanjuntunŋilugich, naagaqaa tigutarrutiŋunŋilugich taanŋagmun, ilisautritqulugich nakuuruakun, ⁴ atriraksrallautagutin nutautluktuanun agnanun piqaksriŋiksraŋatigun ilaqtatumiknik suli qitunŋagimiknik, ⁵ inmiŋkun anjalagsriŋutin ipqihikhun suli ilaqatausruŋiŋutin kiñuniŋmi, tupiqsritlasriŋutin anjutiumiknik. Agaayyutimli uqalŋa iñuich suŋniŋlaŋiŋitchumigaat. ⁶ Taatnatuntuuq pitchuksaaŋilugich nukatpiat anjalallautakisraŋatnun inmiŋnik. ⁷ Ilvillu supayaatigun atriraksrallautagutin savaallautakun. Ilumutuŋullapiagutin suli piyummaticagutin ilisautriŋiŋni. ⁸ Uqautilutin naŋguksruŋnagumiñaitchuakun, akilŋiŋisutitinn kanŋusrutlasriŋilugich, piŋiitchuakun nipiŋsraŋilutin uvaptigun. ⁹ Uqautilugich savaktaagruich tupiksritqulugich anayuuqagimiknik suli quyalilugich sukupayaaq. Ilinŋich kiumakhiqsusraunŋitichut ¹⁰ unniñ tigliktuŋvigiraksraŋiŋitchaich. Aglaan ataramik urriqsuqtaksragigaat nakuuŋiŋin suli qanutitanaiŋiŋitŋin kamagikkauhiksraŋanun ilisauttutim Agaayyutikun Annigsuqtiŋigun suraŋalipayaagimikni.

¹¹ Uvvataku Agaayyutim iluaqquataa ilisimanaqsiruq iñupayaat annigsuiksraŋatnun. ¹² Taavrumuuna iluaqquatumigun Agaayyutim ilisautigaatigut agaayyutailaakuaqunŋitluta

suli nunakuahum kimmutaaguaqungitluta, inuutqupluta uvaptiknik anjalalugsuriluta, nalaunnaluta, agaayyutiqaquta pakma uumani nunami, ¹³ taqqiilapitkni quvianaqtuamun uvluanun nigiuagikkapta, kamanautaa kamanaqtuam Agaayyutipta Annisquptipta Jesus Christ-nun sagviqpan. ¹⁴ Ilaa qaitchuaq inmiñik piqutigipluta, annautisraqhuta pigiitchuapayaamiñ suli pigiagutitqupluta inmiñiñiñaq, ipqiguta, piyummatiniguta nakuuruakun. ¹⁵ Tamatkua ilisauttutigiymigitin, atuglugich anjalatchiñiqni, pitchuksaagihiqni suli algaqsruhatni tusraarivich. Nalliatnun-unniñ piñiñilagipkasrujaqnak.

3

Ukpiqtuam Agaayyutikuagialiksraja

¹ Itqaaqtuutilugich inugikkatin maligutchiñiksranatigun anjalatinik suli qaukhiñik, tupiksriñkun ilinjitñik, itqanairrutitqulugu savaallautapayaag. ² Uqautilugich pigiilakun uqautiksritqungillugich, aglaan qinuiyusrimaaglugich, ilauraanaqaglugich, suli ataramik agganairrutriñkun irruitriqulugich inupayaamik. ³ Uvvaptuqtakku qaanjikaptikni kinniçipluta, tupiktaitluta, nalaunnajaismarugut, savaksiqsimaplugu kimiksriñiq quvianaqikkatigun killuum qanusripayaatigun, inuuniaqhuta uumiktakun suli siqñaktakun uumikkutiqluta avatmun. ⁴ Aglaan Agaayyutim Annisquptipta aggiqami piqpaksriñigmigun suli iluaqqutriñigmigun annisqugaatigut. ⁵ Uvagus savaaqallautallaptiguungitchuaq aglaan ilaan nagliksriñigmigun anitqiksitaatigut salummakkaukapta imigmik aasriñ Ipqitchuakun Irrutchikun qaitchiqluta nutaamik inuuhigmik. ⁶ Uvvatakkua Agaayyutim agliplugu qaitchigaatigut Ipqitchuamik Irrutchimik, uumuuna Jesus Christ-kun Annisquptiptigun, ⁷ taavrumuuna iluaqqutaagun uvagus nalaunnasripkaqhuta Agaayyutmi, suli piñiñaktaagilugu isruitchuaq inuuhiq nigiuagikkakput. ⁸ Tarra taamna ilumutuuruuq nipliun. Uvaña ataramik uqaqugikpiñ tamarrumuuna nalupqisruutaigutin, inuuiñi ukpiqsirruat Agaayyutmik ataramik kipigiyumuut piviqaqtikisrajaqun savaallautam. Taatnatchich savaallautat nalaunnarut suli ikayuutiksraurut inuñni. ⁹ Aglaan piisimaagvigilugu isilgahikun uqaksraqtuliq, immakjaqtatigun atiqtigun kanñjuuq, aivvatraliq, suli akimaniutraligmiñ maligusratigun qaisauruatigun Moses-kun. Tamatkua ikayuutaungitchut unniñ pitluktuañungitchut. ¹⁰ Malguugluguunniñ algaqsruutiqaqumigiñ inuk akatchiruaq avgumaligmik ilamiñi, suqutigitqisrujaqnaq malinñugutillangitpan. ¹¹ Uvvatakkua ilisimagiñ taatnasriq inuk iluaqsruutaungitchuq suli killuqsautaiñ kanjicsimapkaqagigaat nalaungihagun.

Ilisauttutit Aqulliich

¹² Qakugu tuyugiyupku Artemas naagaqaa Tychicus ilipnun, utlallaksapiaqumigikma Nikopolis-mun, takku sivuniqaqtuna ukuisukluna tarani. ¹³ Ikayugñiallapiagumiikiñ Zenas, maligutaksraliqirilu suli Apollos aullaqñiañhakni iglauiksraqmikkun, suli supayaamik inunajyallapiaqumigik. ¹⁴ Ilisautilugich inugikkavut piviqaqtitchiñiksranatigun savaallautamik, aasiñ pivaqtitchilutin atlat inugikkatitñik iqaisruktuasrujaqatin.

¹⁵ Iluqaqmin piqasriqsuqtima nayaannajaatin. Nayaannajamigivut ukpiqtuaqatiuvut. Agaayyutim iluaqutaan iluqasri nayugumigaasri.

Paul-ŋum Tuyuutai Philemon-mun

¹ Uvaŋa Paul tigutaanuruana piqutigiplugu Jesus Christ, aasriiŋ Timothy aniqatigikkapput uvamniittuqtuug. Aglaktuŋa uumiŋa tuyuutmik Philemon-mun piqpagikkamnun savaqatigikkamnun, ² suli Apphia-munlu piqpagikkaptiknun Archippus-munlu anuyyiuqtuauqtiptiknun, ukpiqtuanuruuanunlu katisruuranun tupipnun. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta Atanġuruamlu Jesus Christ-ŋum ihuaqquitiqpaglisi tutqutiqaqtiillisu.

Philemon-ŋum Piqpaksrilhalu Ukpiqsrilhalu

⁴ Quyagiga Agaayyutiga itqagiplotin iniqsruqama, ⁵ tusraapluna piqpaksrilalaapnik iluqaitnik Agaayyutim iŋuiŋik suli ukpiqsrilalaapnik Ataniġikkaptiknik Jesus. ⁶ Piqatigiŋiqput ilipsitni ukpiqsriruanuruani piġuqtuksauruq ilitchuġitlasrilusri ikayuutipayaaniġ pigikkapsitnik Christ Jesus-mi. ⁷ Aniqatmaan, quviatchaigikma arautiqaqŋalu piqpakkutiŋapku, atakkii ilisimagiga quviatchaiŋiŋ iluqaitnik Agaayyutim iŋuiŋik.

Paul-ŋum Iniqsruutigaa Onesimus

⁸ Taatnamik inġvigillagukkipiŋ sumik piraksrapiŋ tiliŋiŋaugaluaqhutin, aniqatigiplotin Christ-mi. ⁹ Uvvasuli Christ-ŋum piqpaksrilhalun tilisunġitchikpiŋ, aglaan uvaŋa anayuaqaqtuami, isiqtaupluna pisigiplugu Jesus Christ inġvigisrukkikpiŋ. ¹⁰ Tarra iniqsruġikpiŋ pigiplugu Onesimus iġniġilitikkaga ukpiqsriliqman Christ-mik qiliqsimaŋlami pituutani. ¹¹ Taimma qaaglaanimiŋa ikayuutaunġitchaluaqtuq ilipnun. Aglaan pakma ikayuqtigiqtuq ilipnunlu uvaŋnunlu. ¹² Utigmun tuyuġisraaqsigiga. Akuqtullanġniagumagiŋ irrusriŋiġutilugu uvamnik liilaa pipmatun. ¹³ Nayuqtigisrukkaluaġiga uvaŋni illugu. Savautinayaġaana iniksraġaluaapni qiliqsimaŋlami piqutigiplugu tusraayugaaġisuaq. ¹⁴ Aglaan suyumiŋaiaqatuna apiqsrullakkaluaqnak. Nakuuualiqiŋ piyummatigillapiaġlugu nunuripkasrunaqaqnak uvaŋnun. ¹⁵ Taatnaqhuni aullaummiuraallaguknaġniqsuq ilipniŋ, ilipnun utitlasripluni iŋiġlugu. ¹⁶ Uvakŋaniŋaglaan savaktaaġruudhiŋaunġiqsuq ilipnun aglaan nakuqsitluktug savaktaaġrunmiŋ. Onesimus ukpiqsriaqsikami Christ-mik piqpaknaqsiruq aniqatigiŋiutipluni uvaŋnun aglaan pitluktuguunniŋiŋ ilipnun, takku Agaayyutim pigiliutiŋmiga iliptuntuuq. ¹⁷ Isrummatigigupŋa piqatnaaġipiaġluna, paġlayumagiŋ utiqpan uvaktun ililugu. ¹⁸ Suli qitkutiksriŋiqpan suurapiŋ taimani qimakami suli niġġiuqsrumaqaqpatin akiŋliutiŋumagiŋ uvamnun. ¹⁹ Uvva aglaktuŋa argamnik itna, Uvaŋa Paul akiliġniapiaġikpiŋ. Itqaaqtuutiŋitchikpiŋ qanutun niġġiuqsruutiqaqtilaaqnik uvamnun. ²⁰ Aniqatmaan, quyalisallanġianġa pisigilugu Ataniq, quviatchaksagluna aniqatigipluna Atanġuruakun. ²¹ Aglaktuŋa uumiŋa ilipnun nalupqigiŋiġitlugu tupiksrisuulhiŋ ilisimagaluŋnaan savaqatluŋniŋiŋ iniqsruaġikkamniŋ. ²² Aasriipsuuq niġiugaqaqtuna qiniŋtilasilġimnik ilipsitnik iniqsruŋapsigun. Taatnaqhutin itqanaiaġumuutin iniksramnik.

Ilammiġutit

²³ Epaphras-ŋum tigutaanuatigikkaġma pisigiplugu Christ Jesus tuyuġaatin nayaŋnaġmiŋik. ²⁴ Mark-ŋumlu, Aristarchus-ŋumlu, Demas-ŋumlu, Luke-ŋumlu savaqatuma tuyuqmiġaatin nayaŋnanik. ²⁵ Uvvatuq ihuaqqutrisaan Atannapta Jesus Christ-ŋum irvigiliŋ irrusriqiŋ.

Tuyuun Hebrew-ጎuruanun

Agaayyutim Uqalḥa Uqaqtigiplugu Igñiñi

¹ Inilḡaanimma Agaayyun uqaqtuq sivulliptiknun sivuniksriqiritigun akulaiḡlugu at-lakaagiiḡlughich. ² Aglaanpakma makunani aqulligñi uvluni Agaayyutim uqautigaaḡigut Igñiḡmigun, nalunaiqsagmigun paitchaktaaḡuplugu supayaanik, aasriiñ ilaagun iñiḡnikkani nuna. ³ Agaayyutim kamanautaa qiiñiḡnaitchuq. Aglaanpakma kamanaun qausaiñḡtuq Igñiḡguruakun Agaayyutillapiatun itluni. Igñiḡguruam tigungmiugagaa supayaaq uqaliḡmigun sanጎiḡqaḡtuatigun. Piinjanikamigich iñuich killuqsautaat, aquvinniḡsuq taliḡpianun kamanaḡniqsram pakmani.

Igñiḡ Kamanatluktuq Isaḡulijmiñ

⁴ Taatnaḡhuni kamanatluksiḡpluni isaḡulijniñ Agaayyutim atchiḡñiḡaa kamanatluktu-amik atiḡmik ilinjisa atinjitiñi. ⁵ Atakkii Agaayyutim nalliatunniñ isaḡuligich nipliutisri-maitchaa, itna, “Ilvich Igñiḡigikpiñ.

Uvlupak nalupqinaigikpiñ igñiḡiplutin takkuatni iñupayaat.”

Psalm 2:7

Naagasuli itnaqsimaitchuq isaḡulijmun, “Aapaugisiruḡa ilaanun aasrii uvaḡa Igñiḡilugu.”

2 Samuel 7:14; 1 Chronicles 17:13

⁶ Aasriipsuq, tuyuḡiyasripmagu Igñiḡguruuq aḡalatiḡatini iñuጎnun marrumani nunami ni-pliḡñiḡsuq, itna,

“Iluḡatiጎ Agaayyutim isaḡuligñi purvigilitruጎ.”

Deuteronomy 32:43

⁷ Suli uqautigigai isaḡuligich, itna,

“Israḡuligich anuḡiḡuḡtinniḡgai,

savaktiniasriiñ ikualaruḡuḡtittugich.”

Psalm 104:4

⁸ Aglaan Igñiḡguruamun uqaqtuq,

“Agaayyuun, aḡalatchiraugisirutin taimuጎa.

Aḡalatkisiḡiñ aḡayyuḡautiñiñ nalaunጎalikun.

⁹ Quviagiḡiñ nalaunጎaruḡaliḡ aasrii uumigiplugu nalaunጎaitchuḡaliḡ.

Taatnaḡhuni Atanጎum, Agaayyutvich, piksraḡtaagḡigaatin qaitchiḡplutin pitlukuamam kamakutmitጎlu quvianamiglu tamatkunakጎapayaaq piḡatipniñ.”

Psalm 45:6-7

¹⁰ Itnasuli uqaqtuq ilaagun,

“Ataniḡ, aullaḡniisaḡqaagataḡiḡmi iñiḡiñ nunalu qilaḡlu argapnik.

¹¹ Tamatkua piungḡiḡniḡaqtut, aglaan ilvich itchaḡataḡututin.

Iluḡatiጎ tamatkua utuḡḡaḡuḡniḡaqtut

aasriiñ atnuḡaaluktun suungḡiḡutiጎ.

¹² Uligaatun imuniḡitiጎ

aasrii simmiḡutiጎ atnuḡaaluktun.

Aglaan ilvich atlanጎuḡumiñaitchutin

suli ukiutin isrukጎitchumiñaitchut.”

Psalm 102:25-27

¹³ Aasrii nalliatnun isaḡuligich uḡautriḡlaksimaitchuq itna,

“Aqvittin taliḡpiጎma tuጎaani aḡalatchiqasiutilutinaasrii uvamnuk

akiiḡlapiḡniḡhatnunaḡlaan iluḡaitጎik uumigirivich.”

Psalm 110:1

¹⁴ Isaḡuligich savaktauḡhiñḡaqtut irrusruplutiጎ. Tiliraurut ikayuḡuplugich tamatkua an-nautrauniaḡtuaniḡ.

2

Kamanaḡtuuḡ Anniḡsuḡiaḡ

¹ Qiiñiḡikput Igñiḡguruam kamanatluḡha isaḡulijniñ. Taatnaḡḡa piḡiḡpiḡaḡtuksraurugut qaunatiḡiḡiḡlughich tusraakkavut. Tupigiguptigik tamatkua taggivaḡtaḡumiñaitchugut ilumutuuruamiñ.

² Uḡaliḡpayaaq isaḡuligich uqautigikkaጎat payaጎaitchuanጎuruq. Aasriiñ kiጎapayaaq navguiruuḡ maliḡutaksramik tupiksriñḡitluniጎ nalliusriaḡaḡisiruḡ anasriñጎuqsautmik.

³ Taatniitpan qanuḡuta annaጎniaḡpisa anasiñጎuqsagviksraḡtikniñ suksraḡiḡitchuptigu anniḡsuḡiaḡ? Atanጎum Jesus uqautigiqqaagaa taamna anniḡsuḡiaḡ. Aasriiñ tamatkua tusraaḡqaḡtuat uqaliḡmik qaanጎiqsitkaat nalupqinaḡlugu uvaptiknun ilumutuuniḡlugu.

⁴ Agaayyutimtuuḡ ilisimapkaḡniḡai atlakaagጎisigun quviḡnaḡhutiጎ savaatiḡun, suli Ipḡitchuam Irrutchim aatchuutaḡun pisuḡiḡmigun.

Sivulliuḡtaat Anniḡsukkaauruḡ

⁵ Aasriiñ Agaayyutim piksraqtaagiñgitchai israqulgich anjalatksraulugich nunami tik-itahagumaruami. Taamna uqautigigikput. ⁶ Aglaan Agaayyutim uqalhani aglausimaruq, itna,

“Agaayyuun, suvaata isrummatigitlaniqpiun iñulhiñaaq?

Naagaunniñ suvaata qaunagitlaniqpiun iñuum igñiña?

⁷ Sivikitchuami kamanaitlukitauraallakkaluaqługu israqulñniñ, niaquusriğñiğai kamanautmik kamakcutmiglul,

⁸ sulii inillakkiñ anjalatagiñtasripluğul supayaaq.”

Psalm 8:4-6

Taamna uqaliğ uqautigigaluaqłitluğul Agaayyutmun inillanñipluğul iñuk anjalatchiraupluğul supayaamik, pakma qiniñgitchikputsulii iñuum anjalatchitłapiaqłilaña supayaamik. ⁹ Aglaali qiniğikput Jesus “sivikitchuami kamanaitlullakługu israqulñniñ.” Agaayyutim iluaqcutmiglun tuqupkağniğaa pisigiplugich iñupayaat nanipayaaq. Taatnaqługu niaquusriğñiğaa kamanautmik kamakcutmiglul.

¹⁰ Agaayyutim anjalanniğai supayaat, sulii supayaat sagviğñiğaat kamanautaa. Aasriiñ nalauttuq Agaayyutmun naamasipkaqamiun igñi nagliksaałikun tikiutitquplugich iñugiaktuat igñiğich qilañmun. Taamna igñiğ uullağniiriğugniğaa anniqsugianatnun.

¹¹ Taamna ipqiğsitchiruaq iñuñnik Agaayyutmun sulii tamatkua ipqiğsitaauruat iluqatin aapaqagñiqsut atautchiñamik. Taamna pisigipluğul Jesus-ñum kanjuniğitchea taiyuliksranañ ukpiqsriruat aniqatiumiñik. ¹² Nipliğhuni Agaayyutmun, itna,

“Iłitchuğipkautigigisigikpini aniqatiumnun;

nangagisigikpini akunğatni ukpiqtuanjuruat.”

Psalm 22:22

¹³ Itnaqħunisulii,

“Tunñaviğisigisigiga Ataniq.”

Isaiah 8:17

Sulipsuuq,

“Uvaniittunja ililgaani Agaayyutim qaisanñi uvamnun.”

Isaiah 8:18

¹⁴ Taapkuu ililgaat timiğaqtuq auqaqħutinlu. Taatnatun ilaa iñuğtuq timiğaqħuni ilinjisitun. Tuqukami sannigutami timimigun piyaqcutlasriñiğaa tuqupkaiłaruuaq iñuñnik, taamna tuunğaaq. ¹⁵ Jesus-ñum annautisrağniğai tamatkua iñuich tigutaanjuruat iñuuniqtutillaagmikni iqsilhatigun tuqułigmik. ¹⁶ Atakkii Jesus-ñum isrumaalutitigingitchai israqulgich, aglaan ikayugugai iñuich kiñuviağikkani Abraham-ñum. ¹⁷ Taatnamik Jesus iliruksauruq aniqatiumisun supayaakun. Taamna pisigipluğul ilunjuksripluni tuniqsimaruanağuplunilu agaayuliqsiqpaguqtuq ilinjitñun. Jesus-ñum tuqułigmigun piğniğai iñuich killuqsautinğich qiniuiqsitluğul Agaayyun. ¹⁸ Jesus ilaaptuuq nagliksaaqtuq uuktuqağsiukami. Taatnamik ikayulğuniğai tamatkua ukpiqsriruat uuktuqağsiupmata ilaaton.

3

Jesus Kamanatluqtuq Moses-miñ

¹ Aniqatiumaan, pigigaasri Agaayyutim. Qilañmuğugaasri. Taatnamik isrummatigiraksrağigiksi Jesus tilirauruuaq Agaayyutmiñ, ilaaptuuq agaayuliqsiqpauruq ukpiğikkaqput payanaitluğul.

² Jesus tuniqsimmatriruq Agaayyutmun piksraqtaagiriñiñun atripluğul Moses-tuuq tuniqsimmatriruuaq Agaayyutim iluqaani tupqani savautrikami Agaayyutim iñuiñik. ³ Taamna iñuk nappairuuaq tupiğmik kamakkusriaqłitluqtuq tupiğmiñ. Taatnatun-tuuq Jesus kamakkusriaqłitluqtuq Moses-miñ. Moses savautriłlautağaluaqtuq Agaayyutim iñuiñik Jesus savautriłlautatluqtuq. ⁴ Tupipayaaq nappairiqaqtuq, aglaali Agaayyutim sua iluqaan nappakkağiğaa. ⁵ Moses-guuq tuniqsimaruq iluqaani tupqani Agaayyutim, aglaan savaktaułhiñaqħuni. Moses nipliğsimaruq sunik uqautauniaqtuanik sivuniksrami, [ami-ami Christ-mik]. ⁶ Aglaan Christ tuniqsimaruq igñiğupluni anjalatchiruaq iluqaanik tupiğmik. Iluqata ukpiqsriruani Agaayyutmik, uvagut tupiğiğaatigut Agaayyutim ukpiqsrisiqağupta niğiugaqağuptalu isruanunaglaan.

Minguiqsiağviqaqtut Agaayyutim Iñui

⁷ Tarraasriiñ Ipqitchuaq Irrusriq uqaqtuq,

“Uvluvak tusraayupsiuñ Agaayyutim niğaa,

⁸ siquqsilaağniqasigik isrummatigikkasri, taipchunatatun akililiqsuiruatum Agaayyutmik uvlumi taivrumani suviksraılaami.

⁹ Aapaapsi uuktuapiağatağaatña arguağiplunja qiniğaluaqługich savaatka.

¹⁰ Taatnaqłunja malğukipiani ukiuni uumitchautrirunja taipchuninja iñuqatigiñik, aasriiñ uqaqłunja, ‘Pigisupayaakkanat killuuruq.

Kaniqsimaitchaat ilitqusriğaa.’

¹¹ Tarra akiqsruruqtunja uvanñun uumitchałamni, itna,

‘Isiqtitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun
minguiqsiaǵvigitqukkamnun.’ ” *Psalm 95:7-11*

¹² Taamna Ippitichuam Irrutchim uqǵagikkaña. Taatnamik qaunatqiaǵiutisitchi avatmun. Avallangitchumuusriñi iñuuruamiñ Agaayyutmiñ pisigilugu killuqsauñ ukpiqqutaiñiglu uummatpisiñi. ¹³ Aglaan pitchuksaaǵutisiritchi avatmun taiyugñanñjaansuli “Uvluvanmik” suli tusraatlanñapsi Agaayyutim nipaaniñ tupiksrilñapsilu. Tupiksrilñitichupsi nalliysi siqquqsiviatquǵ ilaatni killuqsautmun sagluqipkaǵumi. ¹⁴ Takku iluqata pigigaatigut Christ-ñum ukpiqsimauraǵiaǵupta ukpiqsriñhaptiktun aullaǵniñhaniñaglaan tuniqsimalutalu payañǵuta isruanunaglaan. ¹⁵ Itnaqsimaruc,

“Uvluvak tusraayupsiuñ Agaayyutim nipaa siqquqsilaǵniaqasigik isrummatigikkasi taipchunatatun akilililqisuiratun uvlumi taivrumani suviksrailaami.” *Psalm 95:7-8*

¹⁶ Kisut tusraaniǵpatruñ Agaayyutim nipaa akilililqisuipmata ilaanik? Aa, iluqatin taipchuanurut iñuich Moses-ñum annisikkanñ Egypt-miñ. ¹⁷ Kisutmi Agaayyutim uumitchautiniǵpagich malǵukipiani ukiuni? Aa, iluqatin taipchuanuñiqsut killuqsaaqtuatu tuquplutiñjaasriñ suviksrailaami. ¹⁸ Agaayyun akiqsruñiqsuq inñmiñun, “Isiqtitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minguiqsiaǵvigitqukkamnun.” Kisut Agaayyutim uqatutigivagich taatna? Aa, iluqatin taipchuanurut tupiksrilñitichuat Agaayyutmik. ¹⁹ Tarra ilitichuǵigikput ukpiqsriñigisilañat, taatnaqhutinñjaasriñ tikitchumiñaiñiqsut kinilirviksraǵmiknun, taavrumuñja nunamun Agaayyutim akiqsruutigikkannun ilinjitñun.

4

¹ Taatnamik Agaayyutim akiqsruutaa minguiqsiaǵviksrakun itchugaaqtuq. Anayasuktuatqa nalliysi tikiñitpitiaqtuq taavrumuñja minguiqsiaǵvijnun. ² Takku iñuktun suviksrailaami inñilǵaallapiaq uvaguttuq tusraapmigiqtun ilaan nipaa tusraayugaǵiksuañun. Aglaan tusraakñata anniqsungñiñǵai, takku Agaayyun ukpiginñitilugu. ³ Uvaguť ukpiqs-riruani minguiqsiaqataurugut Agaayyutmi nipliutaatun, “Akiqsruqtuñja uvamnun uumitchañamni,

‘Isiqtitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun
minguiqsiaǵvigitqukkamnun.’ ” *Psalm 95:11*

Itnaǵniqsuq taamna savaani naasrimagaluqtitlugich inñigatañhaniñaglaan nunam.

⁴ Aglausimaruc samma taavrumuuna tallimat malǵuǵuutaatigun uvlut itna, “Agaayyun minguiqsiaqtuq savaaǵmiñiñ tallimat malǵuǵuutaatni uvlut.” ⁵ Tusraakkapitun sivuani itnalitichuq, “Isiqtitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minguiqsiaǵvigitqukkamnun.” ⁶ Tarraasriñ taipchua tusraaqqaaqtuatu tusraayugaǵiksuañun isinǵitichut Agaayyutim minguiqsiaǵvianun ukpiqsriñigñimiktigun. Taatnamik isitlasrugaatigut minguiqsiaqatauliksrapitkun Agaayyutmi. ⁷ Agaayyun inillaitqisuc atlamik uvlumik taipluǵu “Uvluvanmik.” Iñugiaktuť ukiut pianikmata uqatigitqikkaa tumigiplugu David, uqaligtigun tusraakkapitigun itna,

“Uvluvak tusraagupsiuñ Agaayyutim nipaa siqquqsilaǵniaqasigik isrummatigikkasi.” *Psalm 95:7-8*

⁸ Tarra Joshua-mtuuq iñui Agaayyutim minguiqsiaqtinniǵpagich, Agaayyutim uqǵagitqikkayaitchaa atla uvluc David-kun. ⁹ Taatnamik iñui Agaayyutim isitlasrugaatut akiqsruutauruamun minguiqsiaǵvijnun. ¹⁰ Atakkii kiñapayaaq isiqtuac Agaayyutim minguiqsiaǵvianun, nutqaqmuc savaaǵmiñiñ Agaayyun nutqaqmatur savaaǵmiñiñtuuq. ¹¹ Ki, sakuukta isiguvuta minguiqsiaǵvianun Agaayyutim. Tupiksrilñitichuksraunǵitichugut atriñigich sivulliatut suviksrailaami isinǵitichuat taavrumuñja minguiqsiaǵvijnun ukpiqqutaiñimiktigun. ¹² Uvatakku uqalha Agaayyutim uumaruc sanñilapiaqhuni. Qamunaaǵatlaruc iñuum iñuusrianunlu irrusrianunlu suli isivǵiulǵu isrummataalu kimmutaalu, atriñplugu ipillapiaqtuac avatmulik avguraqtuq saunǵiñik sagviñlugu patqa. ¹³ Suli Agaayyutim sivuǵaani qanusripayuraq uumaruc iriqsimanǵitichuq, aglaan supayaaq sagviruc qilñiqnaqhuni irraknun ilaan isivǵiugiyumaatquam uvaptiknik savaaptikniglu.

Jesus Kamañtuuq Agaayulisiqpaq

¹⁴ Taatnamik, ki ukpigiqtuq payañǵuta Jesus, Agaayyutim Iǵniña, kamañtuuq agaayulisiqpaqigikkaqput. Ilaa apqusaananiñiqsuq qilaktigun sivuǵaanun Agaayyutim. ¹⁵ Takku agaayulisiqpaqput isumaalugatautlaruc ilisimapluni qanutun sayaisilaaptiknik. Ilaa aniqusaasqisupmiuc uvaptiktun supayaatigun, aglaan killuqsangitluni. ¹⁶ Taatnamik sivuǵanñutisa iluqaqturiquatunun Agaayyutmun nalupqisrunǵiguta, ilisimalugu Agaayyun ilunñuktaqatuaq iluqaqturiniakkaqput ikayuñnaqsiraǵigupta.

5

¹ Iļisimaļapsisun Agaayyutim aglausimarumiņ uqāhaniņ, qaukipayaat aagaayuliqisit piksraqtaanuragņiqsuq akunġatniņ iņuich savautitquplugu Agaayyun pisigiplugich iņuich. Ilaa qaitchiruksrauruq aatchuutinik tuniļautinigli killuqsautinjitņun Israel-aagmiut. ² Ilaa iņūhiñaupluni iņmiņik iļisimaruq sayaisilaagmiņik. Taatnaqhuni agganairrutitlagai tamatkua killuqsaaqtuat pisaġalaaqtin. ³ Iļmun aatchuqtuksraupmiraqtuq tuniļautinik killuqsautmiņun pitrigaluaļagmi killuqsautinjitņun Israel-aagmiuņqatmi. ⁴ Agaayuliqsiqpauliq kamakkuqtuqtuq. Aasriiņ kiņaunniņ iņuk aagaayuliqsiqpautlaitchuq iņmigun; piksraqtaanuruksrauruq Agaayyutmiņ Aaron piksraqtaanupmatun.

⁵ Taatnatuntuq Christ kamanagņiaqsangitmiuq iņmiņik aagaayuliqsiqpaņnun qaukiġuqsaguni. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagigaa nipliutiplugu, "Iļvich Iġņiġigikpiņ.

Uvluvak nalupqinaigikpiņ iġņiġiplutin takkuatni iņupayaat."

Psalm 2:7

⁶ Uqagipmigaaptuq atlamiimma,

"Iļvich aagaayuliqsiġigikpiņ Melchizedek-tun iļiplugu, aasriiņ aagaayuliqsaugisirutin isruitchuamun."

Psalm 110:4

⁷ Jesus nunamiitnami aagaayuniqsuq nipitusripluni qulvisigun Agaayyutmun annautitqupluni tuqūhiġmiņ. Kiggusriaqagņiqsuq taluqsripluniki Agaayyutmik.

⁸ Iġņiġugaluāņagmi nagliksaaqtuq atriplugich iņuich nagliksaaqmatun. Taatna nagliksaaqami iļiņiisqsuq tupiksriġmik. ⁹ Pakma tuquanikami Jesus naamasiruq, aasriiņ anniqsuitlasiruq iņunnik taimuņa tupiksriurapayaanik ilaanik. ¹⁰ Agaayyutim taiyuutchiġlugu aagaayuliqsiqpaņmik Melchizedek-tun iļiplugu.

Kiliġtuutit Qapiqunġiļluta

¹¹ Uqautiksrauġkaġaluaqtugut taavrumuuna Melchizedek-kun. Aglaan sakiqnaqtuq kanjisiqkautigiliksraņa taamna ilipsitņun, takku tusraasrunġitchusri alapisaaqpatļusri. ¹² Pakma iļisautriġugumiņiaqsigaluaqtusri aglaan iļisautriqautuksraurusuli iļisautripsaaqtuksrauruam ilipsitņik sivulliġisigun iļisauttaturauatigun Agaayyutim uqāhiņi. Aniqammiuraton miluktuqtuksrausruugaagņiqsusi niqīpiatutlaitļusri. ¹³ Kisupayaaq miluktuqtuq aniqammiuraton ittuq. Taatnatun iņuk ukpiqsriaqsikami Jesus-mik iļitchuġiņgitchaasuli atlakaagņiksilaanġak nalaunņaruamli killuuruamli. ¹⁴ Aglaan niqīpiaq pigigaat iņuguaniksimaaruat. Taatnatun iņuum iļisaġuullapiaqtuam uqāhanik Agaayyutim kanjisiļlasisaiņaġaġigai sakiqnaqtuat suli puttuqsriļlasirraġigaa sum nalaunņatilaanġa killuqsautautilaanġa.

6

¹ Taatnaġuta uqautiġiġiġlavut sivulliich qaġanaqtuat iļisauttaturuat Christ-kun. Iņuguņnaqsigaatigut. Iļisautriņġiqsa sivulliuplutin iļisauttaturuanik, itnautauruat mumiguni savaanġiņi tuqūlum suli mumiguni Agaayyutmun ukpiqsriļkun, ² suli iļisautriļuni paptaaġiġigtigun suli inillaiļuni arganġik iņunņun, suli iļisautriļuni anjitiqīhatigun tuqunaruānik atanniļikunlu isuitchuakun. Taapkua iļisauttutiġigai aniqammiurat. ³ Aasriiņ qulvaqtaaqta iļisauttutinun iņuguaniktuanun iņunņun, ami Agaayyutim pisuhġikpaun.

⁴ Iņuk ukpiqsriurauġuaniktuaq kanjisiqkakkauņanikami Agaayyutim qaumanġagun, suktuanġanikamiļu aatchuutauruamik qīlanmiņ, piqasriutianikamiļu Iqīitchuami Irrutchimi, ⁵ suktuanġanikamiuļu nakuulħa uqāhan Agaayyutim suli sanņiqalħa Agaayyutim aņalatchisaan, ⁶ tarra —taatnasiq ukpiqsriurauġuaniktuaq taggivaġumi maliġuaġaluahġimiņiņ Agaayyutmik mumitqikkumiņaitchuq. Atakkī taatnatħim iņuum kikiaktuutitqīgitmatun pigaa Iġņiņa Agaayyutim, suli mitautiġiplugu ilaan tuqūħa. ⁷ Iņuk ukpiqsrimaaqtuq Christ-mik ikayusiaaqtuq nunatun qaunakkusiaaqtuatun siļalukman, aasriiņ nauriraqtuq niqiksranik tamatkunuņa nunaliqiraunun. ⁸ Aglaali iņuk tunutħiruag Christ-mik suksraunġiqsitauruq nunatun nauriraġaqtuaton kakīlāġnaqtuanik ikkħaġisiruanik isruani. Taatnasriġ iņuk anniqsunġitchuq.

⁹ Piqpagikkamaan, uqaqapta taatna nalupqisunġitchugut itilaapsitņik nunagiksuaun aasriiņ annautrauniaqtusri. ¹⁰ Agaayyun nalaunņaruqtakku. Puuyuġumiņaitħaa qanuq ikayuiļapiāiqsi Agaayyutim iņuiņik piqutiġiplugu piqpaksiġiqsi ilaanik. ¹¹ Suli kav-iuġigikput atausriullaalusri ikayuiņiāiapiaqplusri isruanaglaan sivuanisun. Taatnaġupsi iņuumiņqutilaapsitni nalupqinaiaġiġiksi niġiugaqāiqsi. ¹² Savautrituiņaqugipsiņi Agaayyutmik. Piyummatigilugu maliġuutisritħi atlanun ukpiqsriuranun akuqtuiruanun ukpiqsriļkun anuqsruħkunlu Agaayyutim akiqsruutigikkanġanik.

Agaayyutim Nalupqinaitchuaq Akiqsruuta

¹³ Itnaami, Agaayyutim akiqsruqamiuņ Abraham atuņiġaa atini takku atqitħuq kamanatluktuamik ilaan atqaniņ. ¹⁴ Itnaġniqsuq,

“Nalupqinaitchuamik quviasaapiagniaġkipiñ aatchuġutin iñugiallapiaquanik kiñuviaksrapiñ.”

¹⁵ Aasriiñ utaqqilġataqami anuqsrulikun akuqtuiruq Agaayyutim akiqsrutigikkañanik. ¹⁶ Iñuittuuq akiqsrugũupmiut atuqluġu iñuum atqa kamanatluktuuq inmikniñ. Anġigutauruam nalupqinaġaġigaa nalupqinaiyautikun aasrii uqavaaġutiksraq piiqũuġu. ¹⁷ Uvvali Agaayyutim nalupqinaġukka tamatkunja akiqsrukkaġmiñun atlanjuġumifaisilaña sivunniutini aasriiñ nalupqinaġuġu atuqluġu atchi. ¹⁸ Agaayyun saglutlaitchuq. Taatnamik tunjavigigikput Agaayyun atuqamiñ akiqsruutini nalupqinaiyautiniñ, atakkii uqalħa atlanjnutlaitluni. Ilaan akiqsruutaanlu nalupqinaiyutaanlu pitchuksaallapiagaatigut tigummitġiaġiquplugu niġuġaq qaisauruq uvaptiknun qamannirviuplugu. ¹⁹⁻²⁰ Niġuġaġikkaqput kitchatun iñuutchipsitñun ittug aullatitlunilu sanjipilunilu. Taamna niġuġaq kisaqsamaruq qilañmi sivuġaanillapiaq Agaayyutim liilaa talukuyaam tunuani inim ipqĩñiñqsauruam iñuani. Kisaliqiri isiqtuq taruñ piquitigipluta. Taamna kisaliqiri ittuq Jesus agaayuliqsiq-paguqtuuq atripluġu taimña Melchizedek.

7

Agaayuliqsi Melchizedek

¹ Tarra taavruma Melchizedek-ñum, umialgum Salem-mi agaayuliqsauplunilu kamanagnaqsauruamun Agaayyutmun, nalaunnigaa Abraham utiqtuuq akiilqiaaqluġich umialgich. Agaayyutiniġaa ikayuusiaqapuplugu. ² Aasrii Abraham-ñum Melchizedek aatchuġniġaa qulinjuġutaanik utqutipayaakkaġmi. Taamna atiq Melchizedek sivulliuplugu itnautauruq Umialga Nalaunjaruaħum, aasriisuli umialgupmiuq Salem-mi itnautauruami Umialga Qiñuiññam. ³ Iñuich naluniġaich anajuqaak sivullianjllu unniññi sumi annisilaña tuqquttilaňalu. Atarginiġaa Iġniña Agaayyutim agaayuliqsiusugaaqħuni qanapak taimuñ.

⁴ Isrummatigisiruñ qanutun kamanaqtilaña taavruma anjutum, unniikii Abraham-ñum sivulliġikkaqta kamanautiqaquam aatchuġniġaa qulinjuġutaatnik utqutikkaġmi. ⁵ Aasrii Abraham kinjuviaqagnaqsuq Levi-mik aquagunaasriiñ Moses-mik. Tuvraqũuġu maligutaksraq Moses-ñum aglaaña Israel-aġmiupayaat qulinjuġutikuruksraunigsut taapkunja Levi-tkuayaanun agaayuliqsiġuqtuanun. Taatnagtksraunigsut iluqatin Israel-aġmiupayaat qitunġaġigaluaqtitlutinj Abraham-mun. ⁶ Aglaali taamna iñuk Melchizedek Levi-tkuayaanunġiññaġmi akuqtuiñiqsuq qulinjuġutmik Abraham-miñ. Injqsruqtuq Agaayyutmun ikayuquplugu Abraham akiqsrusriaqtuuq. ⁷ Iñuk qaitchiruaq ikayuusiaksramik kamanatluktuq iñuñmiñ akuqtuiruamiñ ikayuusiaamik. Taamna iñumutuuruq. ⁸ Aasrii Levi-tkuayaat akuqtuiruqtuq qulinjuġutunik aasriiñ iñisimarugut tuqqutilaňatnik, aglaali Melchizedek akuqtuiruq qulinjuġutunik, aasriiñ uqagimaitchuq tuquniluġu. ⁹ Uqautigillaglu taatnatin, Levi kinjuviaqummaġmi kiñuagun akuqtuisuugaluaqhuni qulinjuġutunik, ilaan qulinjuġutikuniġaa Melchizedek-mun atakkii sivullian Abraham-ñum taimmani taputiplugu. ¹⁰ Takku Levi anigaluaqtitnagu inniqsuq liilaa timaani sivulliġmi Abraham-ñum Melchizedek-ñum paqman.

¹¹ Taatnamik Levi-tkuayaat akuqtuiñiqsuq maligutaksramik Moses-kun atuqtaksraqtu-ummaifñik analatchiňhatigun agaayuliqsi savautriňhatnik Agaayyutmik. Uvva savaanjat tamatkua agaayuliqsi anniqsuñiññallapiagniqpan naamasilũu, suvaata inuqsraġniqpa atakauruamik agaayuliqsimik agġiqsuksramik atrilũu Melchizedek kinjuvianjisaña Aaron-ñum? ¹² Tarra Aaron-ñum kinjuvianji agaayuliqsauruksraunġiqsuq, atakkii nutaq agaayuliqsi agġiqsuq, Melchizedek-tun ittuq. Taatnamik maligutaksraq analatchiruaq savautriňhanik nutaam agaayuliqsiqpaum simmiqsuksrauniqsuq. ¹³ Christ taamnatarra nutaq agaayuliqsiqpauruq uqautigikkaqput. Christ-tuuq Levi-tkuayaanunġitchuq, nal-liatunniññi sivulliaqatai savautrimaitchut agaayuliqsauplutinj tonillaqtuġvijnimi. ¹⁴ Atakkii nalupqinaitchuq Atanigput kanjaqalħa Judah-miñ. Moses-ñum uqautigimaitchaj taapkua Judah-tkuayaat savautritcupluġich agaayuliqsaupluġich.

Atla Agaayuliqsi Melchizedek-tun Ittuq

¹⁵ Uvvasuli nalupqinaipsaaġniqsuq atla agaayuliqsi atripluġu Melchizedek sagviqman. ¹⁶ Christ agaayuliqsiġunġitchuq maligutaksram tillisaitigun Moses-ñum aglakkanjatigun Levi-tkuayaanuruksrauluni, aglaan Christ agaayuliqsiġuqtuq sanjiaġun iñuulħum simmiġumiñaitchuam. ¹⁷ Agaayyutim uqalħan niplutitginiġaa Christ-kun, “Agaayuliqsaaurutin qanapak taimuñ atripluġu Melchizedek.”

Psalm 110:4

¹⁸ Aasiil sivulliq tilliñ atuġumiñaiqsuq takku sayaitlunilu sumun ikayuutaayumiñaitlunilu. ¹⁹ Maligutaksram nalaunjasripkaġumiñaitkai iñuich Agaayyutmi. Aglaali nakuutluktuamik niġuġaniktuq nalaunjasripkaqhuta Agaayyutmi. Tamanna pisigipluġu qallilaġniaqtuqut Agaayyutmun.

20-21 Agaayyutim nalupqinaigñigaa taamna nalupqinaiyautmigun. Aglaali Levi-tkuayaat agaayuliqsiqutun nalupqinaiyautailaakun. Aasriiļi Jesus agaayuliqsiqutun Agaayyutim nalupqinaiyautaagun ilaanun, itnaqhuni,

“Atanguruam akiqsrutitigigaa
isrummitqikkumiñaitļuni, itna,
Agaayuliqsaurutin taimuņa.”

Psalm 110:4

22 Taapkuununa uqagiqtigun Jesus nalupqinaigutigigaa nakuutluktuum sivunniugutim.
23 Sulipsuq, iluqatinj sivulliich agaayuliqsiq nayuutituiñatlaiñiqsut savaagmikni atakkii tuquļhum piiqsittagigai. 24 Aglaan Jesus agaayuliqsauruq nayuutituiñaqtuq taimuņa.
25 Taatnaqhuni annautitlapiagagigai qanumipayaaq tamatkua iñuich utlautiruat Agaayyutmun inmigun, ataramik iñuuruq iniqsruutripluni ilinjitnik.

26 Tarra taatnasriq agaayuliqsiqppak inuğigikput ipqitchuaq taqsrtaqtaichuağlu pigiirrutaitchuağlu piismaaqtuağlu killuligiriniñ, aasriiñ kamaqaqsiqkkaupluni qilaņmi. 27 Inuğingitchaa tunillaqtuliksrani uvlugagipman taipkunanatitun qaukļinjisitun agaayuliqsiq qaitchisuruuatitun tunillaqtuutmik, sivulliuplugu inmiņ killuqsautmiknun suliasriiñ Israel-aqatmiņ killuqsautinjitñun. Aglaan Jesus tuqkumi sannigutami tunillaqitirug inmiñik atausriğmiaqługu. 28 Moses-ņum maligutaksraņagun sayaitchuat iñuich agaayuliqsiq qaukļiğuuur. Aglaan taamna maligutaksraq inuqnaiqsuq Agaayyutim iğñi agaayuliqsiqpaguqtitmauņ nalupqinaiyautmigun. Aasiñ agaayuliqsiqpaugisiruq taimuņa naamapluni supayaakun.

8

Agaayuliqsiqpaņa Sivunniugutim Nutauruamlu Nakuutluktuumlu

1 Tarra una uqatigikkaput, naalağnillaksiuņ, piqagtugut taatnatchimik agaayuliqsiqpaņmik aquvittuamik taliqpianun aquppiataqpaņan kamaqaqtuum Agaayyutim qilaņmi. 2 Savautriruq agaayuliqsiqpaupluni inimi ipqinñiqsrauruami agaayyuvipiamiittuami [qilaņmi], iñuum nappangisaņani aglaan Atangun inmiñik nappakkaņani. 3 Qaukļipayaat agaayuliqsiq qaitchisuruksaurut aatchuutinik tunillaqitirug Agaayyutmun. Taatnaqhuni agaayuliqsiqppakputtuuq aatchuutiqaqtuksrauruq Agaayyutmun. 4 Uvvaami Jesus nunami itchugaagumisuli agaayuliqsauruayaitchuq, takku atlanik agaayuliqsiqagtug qaitchisuruamik aatchuutinik tunillaqitirug tuvrağlu maligutaksraq. 5 Agaayuliqsiqpaat savaaqaqagtug agaayyuvikpaņmi nunami atrinulhiñaqtuami tağğahiauruamiļu tuvrağlu agaayyuvikpapiaq qilaņmiittuami. Moses nappaqsaasqilgataqmauņ tupiq agaayyuvikpaksramun Agaayyutim uqautiniğaa, “Qaunatqiağigutin nappağumagiņ tupiq tuvrağlu iliktiğutaa ilisauttsriağikkan iñgimi.” 6 Aglaan pakma Christ-ņum akuqtuğaa kamanatluktuaq savautriņiq atlaniñ agaayuliqsiqiniñ savautriuaniiñ nunami. Taatnamik Jesus-ņum akunnigutaurum atausiņquqtitkai Agaayyunlu iñuilla nakuutluktuum sivunniugutikum. Taamna nakuutluktuaq sivunniugun tunņavigigaa Agaayyutim tuniqsimalhanun, tupiksriļhanuņiļaaq iñuich. 7 Uvvaami sivulliq sivunniugun patchisaiñiņqpaņ, atlanik inuqnağayaitchuq. 8 Agaayyutim quyagingiñiğai inuğikkani aasriiñ itnaqhuni, “Taimanigu sivunniugutiqağisiruņa nutaamik iñuiñun Israel-ņum Judah-mlu.

9 Itchumiñaitchuq atrinjatun sivunniugutim qaisaptun aapaanjitñun uvlumi taivrumani tasirriutikapkich aullautityağugich Egypt-miñ.

Tupigingitmatruņ sivunniugutiga taatnaqługich suksraağitka, nipliqsuq Ataniq.

10 Una sivunniugun inillaņniagigaa Israel-aagmiupayaanun taivrumani uvlumi, nipliqsuq Ataniq,

liğisigigaa maligutaksrağa iñuņma isrummatinjitñun aglaglugulu ummatinjitñun, atrilugu iñuk aglakmatun kaliikkamun.

Ilinisa kamagigisigaatņa kisma agaayyutauluņa aasriiñ ilinich iñuginiagitka.

11 Taivrumanigu kiñauñiñ ilisautriyumiñiaipiaqtug nunaqatmiñik aniqatmiñiğlu itnağuni, ‘liitchuğiņ Atanguruq.’

Atakkii kisupayaam ilisimapiagisigaaņa kamanaiñiqsramiñaglaan kamaqaqsiqramun.

12 Takku ilunņugigisigitka tupigingitchaluaqtitluņa. Suli itqağitqikkumiñiağitka killuqsautinjich.”

Jeremiah 31:31-34

¹³ Agaayyutim uqautigikamiuḡ nutaaḡ sivunniugun tarra uqautiginigaa sivunniugutigruaq utuqqaliruanuplugu. Supayaaq atuḡnaḡumifaiqman utuqqalipḡluni piigaaqtuq.

9

Nunamitḡjaqtauruaḡlu Qilaḡmitḡjaqtauruaḡlu Agaayumaagvik

¹ Aasriiḡ sivulliq sivunniugun atuqtaksraaqtuq agaayuliqsitlu iḡuiḡlu savautriḡksraḡatigun Agaayyutmik suli Agaayyutim irviagun nunamiittuakun. ² Taamna Agaayyutim irvia malḡuḡnik iniaqtuq. Sivulligmi inimi kialuuraqaḡvivaḡhuni niḡḡvivaḡhuni ipqitchuanik qaḡqaligaanik, taiyuutiqaḡhuni asrii ipqitchuanik inimik. ³⁻⁴ Tuglian talukuyaam tunuani inauraq taiyuutiqaḡniqsuq inimik ipqiiḡniqsrauumik piqaqtuq ikipkaiviliamik tipraḡiksautinun piḡiaq kaviḡsaamik maninḡmik suli ipqitchuanik suluutmik iluḡani qaalgaaḡ kaviḡsaamik maninḡmik. Iḡuani ipqitchuan suluutim iluḡik piḡiaq kaviḡsaamik maninḡmik imalik Manna-mik suli ayauppijanik Aaron-ḡum akutuḡpalitḡaruamik suli uyaqqak aglaḡaqtuak maligutaksramik. ⁵ Qaanani suluutim matuan israḡullak tuglauqsimauraagḡniḡaak Agaayyutim kamanautaa, ini Agaayyutim natḡigutrisimaagvia killuqsautinik. Aglaan tamatkuua sut uqautigitlaitchivut pakma. ⁶ Uqautitḡiglagu, Agaayyutim irvia malḡuḡnik iniaqtuq. Uvlugaḡipman agaayuliqsit isigagḡniqsut siḡalligmun inimun savautityaḡluḡu Agaayyun atuumaraḡahatigun. ⁷ Aglaan kisimi qaḡkhat agaayuliqsit isihifiauraḡniqsuq ilulligmun inimun aasriiḡ atuasriḡmiaḡluḡu ukiuḡaḡukman saagaḡhuni auḡḡmik qaisaksraḡmiḡnik killuqsautmiḡun suli killuqsautaatnun Israel-aḡatmi killuqsautuak naluhigḡmiktigun. ⁸ Taavrumuuna Ipqitchuan Irrutchim kanjipsikaḡaatigut apqun inimun ipqiiḡniqsrauumun anḡmanḡsilaanjanik uvaptiknun napaniḡtutilaanjani siḡallium inim. ⁹ Taamna siḡalliq ini atrikusrautauruḡ iḡuuvigikkaptikni pakma. Aatchuutit ikipkaḡluḡich tuniḡlautit nalaunḡasriḡkatlaitchaat iḡuk Agaayyutmi; iḡuum aatchuutaiḡ patchisaiḡlaaḡqitkumiḡaitchaat qaḡgrimmaḡiutillautanani. ¹⁰ Tamatkuua atuqtaksrat anjalatchiḡhiḡaqtut niḡiniglu inimiglu suli iḡḡuutiksraḡtuḡvikaanik. Iḡuich tupiksriḡraunigḡsūt tamatkunija qaahifiaḡakun atuqtaksranik inillaḡniḡkhanunaglaan nutaanḡruum nakuutluktuum sivunniugutim.

¹¹ Aglaali Christ aggianiktuq. Ilaan agaayuliqsipagigaa sivunniugutim nutaanḡruum nakuutluktuum. Christ savautriḡraqtuq kamanatluktuumiḡlu nakuutluktuumiḡlu agaayyuvikpaḡmi nunakḡaḡtaunḡitchuami suli nappanḡisaḡatni iḡuich. ¹² Christ isiqtuq ipqiiḡniqsrauumun inimun saagasunajaḡni auḡatnik niḡrutit, aglaan isiqami tuniḡlaḡtuutiginigaa auni piḡitigipluta atuasriḡmiaḡluḡu. Taatnaqami anniḡsuutigaḡitigut taimuḡa. ¹³ Atakkii taimani iḡuk qaayugḡnaqsiruaḡ killuligḡmigtigun. Ilaa ipqiiḡniqsraḡtuḡu agaayuliqsim siḡiḡlautipmagu atuḡluḡu auḡat niḡrutit suli kulavauram ikipkaḡtam aḡraḡa. ¹⁴ Tarra, nalupqinaḡiḡullapiḡaqtuq auḡanun Christ-ḡum salummaḡtilaanja qaḡgrimmaḡiutillautaptikni savaanḡiḡniḡ kanjiruaḡtam, atakkii tuniḡlautigirug imiḡnik killuutaitḡluni Agaayyutmun isruitchuakun Irrutchikun. Taatnaḡhuta savautriḡhiḡaḡuḡtugut Agaayyutmik iḡuuruamik.

¹⁵ Tuqukami Christ akunniḡutiḡniqsuq Agaayyutmiḡlu iḡuunḡiḡlu suli sanḡiḡaḡtitlugu nutaaḡ sivunniugun. Taavrumuuna Christ-ḡum tasutlasigai iḡuich tuquruksrauruaḡt piḡitigiplugu tupiksriḡḡiḡhat maligutaksramik sivulligmi sivunniugutigruami. Tasuḡniḡai iḡuich Agaayyutim piksraḡtaagḡkani akuḡtuitḡpluḡich isuitchuamik paitchaktaaksrautmik, amiami iḡuudḡmik isruitchuamik Agaayyutmi. ¹⁶ Sivunniugun Agaayyutim inillakkaḡa atriaḡaqtuq sivunniugutmik iḡuum aglagikkaḡjanik iḡuunḡaḡmi. Tuqunipkan iḡuich ilisimaraḡluruksraurut tuḡulhanik taavruma iḡuum aglaktuum sivunniugutmik. ¹⁷ Takku iḡuum sivunniugutaani sanḡiḡutaitchuḡ iḡuunḡaan taavrumija aglaktuq. Aglaan aglaktuum tuḡulhan aquagun sivunniugutaḡ sanḡinigaḡtuḡtarra. ¹⁸ Taatnatuntuḡq sivulliq sivunniugun sanḡiḡaḡmiuḡ tuḡulhatigulḡhiḡaḡ niḡrutit auḡatigunlu. ¹⁹ Moses-ḡum uqautiḡqaagamiḡich iḡuich tillisipayaat maligutaksram tiguḡniḡai auḡat nuḡḡaich ilaplugu imiḡmik suli kaviḡsaaḡ ipnaim mitqualu hyssop-ḡum akiḡuaniglu, aasrii siḡiḡlakkḡich makpiḡaat iluḡaisalu iḡuich, ²⁰ nipliḡhuni ilinḡiḡun, “Taavruma augum nalupqinaḡiaḡ sivunniugun Agaayyutim tillisigikkaḡa ilipsiḡiḡun.” ²¹ Taatnatunsuli Moses-ḡum siḡiḡlanḡiaḡ auk ipqitchuamun inimun taputiḡluḡich sut atuḡuuruat savautriḡḡmi Agaayyutmik. ²² Tarra, Agaayyutim maligutaksraḡaḡuḡhuni supayaaḡayaḡ salummakkausruuruḡ aukun. Agaayyun natḡigutriyumiḡaitchuḡ killuutininik auk maḡipkaḡaluaḡnagu.

Christ-ḡum Tuniḡlaḡtuḡhan Piigai Killuqsautit

²³ Taatnaqhuni Moses-ŋum ipqiqsaksrağirağniğaa siqilla qautiqahlagun auyŋmik ipqitchua-
mun inimun tuvrautauruamun qilaŋmiittuamun. Aglaan nakuutlukhuni tunillaun inuq-
naqtuq inimun ipqitchuamun qilaŋmiittuamun. ²⁴ Atakkii Christ isingitchuq ipqitchua-
mun inimun savaagikkaŋatnun iñuich, tuvrautauhfiñaqtuamun ilumutuuruamun ipqitchua-
mun inimun. Aglaan Christ isianiktuq qilaŋmun sivuğaallapiananun Agaayyutim akun-
niğutchiutaupluni pisigipluta. ²⁵ Qaukhata agaayuliqsit Israel-aagmiururuat isiguuruq
ipqiñiqsramun inimun ukiutaugağipman saagaaqhuni aunanik niğrutim. Aglaan Christ
aatchuutigiłgataqtuksraunğitchuq inmiñik akulaiqlugu. ²⁶ Taatna Christ aatchuutigitqi-
gaqtuksraugumi nagliksaatqigaaqtuksraunayaqtuq iñiqtauhfiñağlaan nunam. Aglaan
pakma Christ sagviğniqsuq atausriğmiaqlugu piigiaqlugu killuqsauun tunilla qitigipluni inmiñik.
²⁷ Iñupayaaq tuğuruksrauruq atautchimi, aasriiñ aquagun taavruma atannikkauluni.
²⁸ Taatnatuntuuq Christ tuğuruq atausriğmiaqlugu piigiaqlugich killuutinjich iñupayaa.
Sagvitqikkisuruq tugliani, piigiasruñaqnagu killuqsauun aglaan annautityağlugich utaqqiruat
ilaanik

10

¹ Maligutaksraŋa sivunniugutigruam tikkualhfiñağniqsuq naamasiruamun tunilla taanun
Christ-ŋum, tagğagihfiñağlugich ilumutuuruam. Ukiugağipman piqutigiplugich iñuich
agaayuliqsit aatchuğuurut tunilla qitigipluni. Aglaan tamatkua tunilla qitigipluni killuutaigisit
iñuñiqsit iñuñnik tunilla qitigipluni. ² Tunilla qitigipluni killuutaigitlakpata iñuich nutqautianikkayağaat
tunilla qitigipluni inmiñik. Atakkii iñuich ukiqituanjuruat salummaqtinniqpata
atausriğmiaqlugu itqagitqikkayaitkaich killuutinjich qauğrimmaağitullautagmikni. ³ Aglaan
tamatkua tunilla qitigipluni itqagitqiruraqtut killuutinjich ukiugağipman. ⁴ Takku auyat
niğrutit piigiyumiñaitchuq killuutmik. ⁵ Taatnaqhuni Christ uqagtuq nunamuyasrikami,
itna,

“[Agaayyutmaan,] Piqağukkumiñaitchutin tunilla qitigipluni aatchuutiniglu
aglaan timiqagtuqlugu uvamnik tunilla qitigipluni.”

⁶ Ikipkaqlugich aatchuutit tunilla qitigipluni killuutaigutiksrat
quyalisaunğitchut ilipni.

⁷ Aasriiñ nipliqsuŋa, ‘Agaayyutmaan,
aggisquŋa savaagityaqlugu pisulhiñ,
aglaksimalhatun makpiğaani uvapkun.’ ”

Psalm 40:6-8

⁸ Sivulliani itnağniqsuq, “Piqağukkumiñaitchutin tunilla qitigipluni aatchuutiniglu, ikipkaqlugich
aatchuutit tunilla qitigipluni killuutaigutiksrat quyalisaunğitchut ilipni,” iniañugaluaniğaisa
maligutaksrakun. ⁹ Tugliani nipliqsuŋa, “Agaayyutmaan, aggisquŋa savaagityaqlugu
pisulhiñ.” Taatnaqami Christ-ŋum suksrağniğaa sivulliq sivunniugun tunilla qitigipluni
aasrii inillaklugu nutaaq sivunniugun. ¹⁰ Tarraasriiñ Christ-ŋum tupiginiğaa Agaayyutim
pisulha. Tunilla qitigipluni timini pisigiplugich killuutit ipqiqsagaatigut nalaunñapaqhuta
Agaayyutim atausriğmiaqlugu.

¹¹ Aasriiñ agaayuliqsipayaaq savautirraqtuq uvluğağipman qaitchipluni atlanñutlailaanik
tunilla qitigipluni killuutaigiyumiñaitchuanik. ¹² Aglaali Christ qaitchianikami atautchimik tu-
nilla qitigipluni killuutinun, aquvittuq taliqpianun Agaayyutim minguiqsiağiaqhuni savaagmiñiñ
taimuna, ¹³ taimakñaniğlaan utaqqipluni tarani uumigirini akiilñikraŋatnunaglaan.
¹⁴ Takku atautchikun tunilla qitigipluni killuutaiginiğai taimuna tamatkua ipqiqsitaurat.
¹⁵ Taavruma Ippqitchuam Irrutchim nalupqinağniğaa uvaptiknun, itnaqhuni,

¹⁶ “Una sivunniugun inillanñağiağa Israel-aagmiupayaanun
taimani uvlumi, nipliqsuq Ataniq.

Iligisigiga maligutaksrağa iñuñma isrummatinjittun
aglaglugulu uummatinjittun.”

Jeremiah 31:33

¹⁷ Nipliqsuqsuli, itna,

“Killuqsautinjich nalaunñairrutinjillu
itqagitqikkumiñaitmitka.”

Jeremiah 31:34

¹⁸ Taatnamik killuutit natqigutikkaukpata, ikipkaqlugich tunilla qitigipluni pisigiplugich killuut-
it inuqnağumiñaiqsut.

Qallilaqta Agaayyutmun

¹⁹ Aniqatiimaan! Pakma taluqsrautairrutiqagtuq isihksraptiknun Agaayyutim
sivugaanun, atakkii Jesus-ŋum tunilla qitigipluni auni. ²⁰ Christ-ŋum anmautiniğaatigut
nutauruamik apqutmik sivugaanun Agaayyutim. Agaayuliqsiqpaktun qallilaqtuatun
Agaayyutmun amunatchiananun talukuyaam, uvaguttuuq qallilaatlasipmigikput Agaayyun
timaagun Jesus-ŋum aatchuutigikkaŋağun tuqupluni. ²¹ Suli kamañaqtuamik
agaayuliqsiqagtuq Jesus-mik atanguruamik Agaayyutim tupqani, amiami
ukpiqsirruanun. ²² Taatnağuta qallilaqta Agaayyutmun ilumutuğuglu uumman

nalupqisruutaiilapiagilugu ukpiqsrilipput, atakkii Christ-ŋum siqillaqamisigt auŋmiñik salummağai qauğrimmaagiutiillautavut killuqsautiptikniñ suli iğguqhuta imiğmik ipqitchuamik. ²³ Tigummitqiağiglakput niğiuğaq uqautigikkaqput qanugliqaanğiguta takku Agaayyun akiqsruruaq tuniqsimaŋuq. ²⁴ Qaunakkutiluta avatmun pitchuksaagutilutalu piqpakkutiiksrapitkun savaallautaqahiksrapitkunlu. ²⁵ Katiragaqta atautchimun qapiqtanğiguta, atrisunqanagich ilançh iñuich katiragaŋaiqsuat. Iltchuğigiksi Atamıg aggitqinñialha. Taatnaqlugu pitchuksaagutiyumaugut avatmun qapiqtanğiguta ukpiqsriliptikni.

²⁶ Uvvaami kanjiqsiquaagupta ilumutuuligmik aasriin killuqsagtuiñağupta ukpiqsrinğiguta Christ-mik, piitchuq niğiuğamik uvaptiknun. Atakkii atlamik tunillaumtik qaisaksramik killuuptiktun piiiñiaqtuq. ²⁷ Aglaan taatnatun iñuuniagupta niğiuğiraksrağigikput iqsiñaqtuq atanniiviksraq, ittuatun ikualaruatun piyaqquñiaqtuatun uumiksirruanik Agaayyutmik. ²⁸ Iñuk suksraqanğitchumi Moses-ŋum maligutaksraŋanik, taamna iñuk tuquruksrauruq ilunjuktailaakun ilisimariqahhiqaan malğunıñk unniin piñasrunik. ²⁹ Aglaan iñuk suksraqanğitchumi Iğñinjanik Agaayyutim suksraqanğitlunilu aujanik Christ-ŋum ipqiqsitigikkağmiñik, Agaayyutim taamna iñuk anasriñnuqsatlukkisigaa. Taavruma pisaanğatigaa ipqitchuq Irrusriq iluqaqutiruaq ilaanik. ³⁰ Ilisimagikput kisuutilaana nipliqsuam itna ipqitchuani makpiğani, “Akisaun pigigiga. Pigiitchuapayaaq akisağisigiga.” Uqaqmiñiqsuq itna, “Atanğuruam atannigisigai iñugikkani.” ³¹ Iqsiñallapiagataqtuq anasriñnuqsakkauruni Agaayyutmiñ iñuuruamiñ.

³² Itqallaksigik taipçhua uvlut kanjiqsiquaagapsi ilumutuuruamik ukpiqsriruanañuqhusri. Iglutuğniğiksi sakiqniuluq atqunallapiaq. ³³ Ilaatni pisaanğatigikkaaurusri atniaqsuplusriñu iñuich takkuatni, Ilaatnisuli piqataulhiñaaguhusriunniin tamatkunani taatna anjalatauruun. ³⁴ Uvvasuli nagliksaagatiqagaurusri isiqtauruani ikayuqlugich suli quviatçhaugikhusri ivayaqtukkaugaluqaapsi qularsapitnik, Iltchuğiplugu ilipsi suuraqaahksraqsi nakuutluktun-anik nujuyumiñitçhuanik çilajani. ³⁵ Taamna pisigilugu taluqsairrutiqatitçhi Ataniğmun. Kamañaqtuamik akiliusriaqagnaqtusri nikaitkupsi. ³⁶ Aglaan anusrutitqatquksraurusri tupiksriñağusri pisulhanik Agaayyutim. Atakkii akuqtuaginiağiksi ilaan akiqsrutitgikkaŋa. ³⁷ Agaayyun nipliqsuq ipqitchuami makpiğani, “Pivikisuurami aggisagaumaruaq aggisiruruq.

Piñatçhiağumiñaitçhuq.

³⁸ Nalaunñasripkakkağa iñuugisiruq ukpiqsrilihagun.

Aglaan quyağiyumiñaitçhiga iñuk
tunuttuq uvamniñ ukpiqsrinaiçhuni.”

Deuteronomy 32:35

³⁹ Uvaguq, ilaliqsuutitçhugut tamatkunani tunutlutitçhi piyaqqukkaunaiaqtuani, aglaan ilaurugut tamatkunani ukpiqsrimaagtuani annautikkauplutitçhi.

11

Urrakusrautai Ukpiqsrilihum

¹ Iñuum ukpiqsrirami nalupqisruutitginiğigaga niğiuğagikkani. Nalupqiniğigagigaa atuamaruksraq qiniğnaqsigaluaqnagu. ² Sivullivut taimani iñuuniagağniqsut taavrumuuna ukpiqsrilihun. Taatnaqlugich uqağillautakkaurut. ³ Ukpiqsrilihun kanjiqsigikput Agaayyutim iñiqsitilaana nunamik siqiniğmiglugu uvluğianiglu uqağimigun. Taavrumuuna kanjiqsigikputtuq iñiqsitilaana sunik qiniğnaqtuani sanñjanun iñuich Iltchuğinğisanatnik isrummatigikkağmikkun. ⁴ Ukpiqsrilihun Abel aatchuutiqatquq Agaayyutim nakuutluktuamik tunillaumtik Cain-miñ. Agaayyutim akuqtuğniğaa Abel-ŋum tunillaumta uqağiplugu nalaunjatilaana. Abel tuqugaluqatitlugu Iltçhitlarugutsuli ukpiqsrilihaniñ. ⁵ Ukpiqsrilihun Enoch aullautikkaunıqsuq marrumakçha iñuuniagimniñ tuquruksraunğıtuni. Taatnaqlugu iñuich paqiniğniğaa Agaayyutim aullautipmagu. Aullautikkaugaluqatitnagu uqağlum uqautigigaa ilumutun quyalitniktaunıplugu Agaayyutim. ⁶ Aglaan iñuk ukpiqsrinğitçhumi quyalitnikumiñaitçhuq Agaayyutim. Atakkii kisupayaaq piqatigaguktuq Agaayyutim ukpiqsriruksrauruq itilaanjanik suli akiliutiqatilaanjanik tamatkununa piñiqillapiqhutitçhi pakaagaqtuanun inmiñik. ⁷ Ukpiqsrilihun Noah-m kiliktuusriağigaa Agaayyutim atuamaruksraq qiniğnaqsigaluaqnagu. Tupigiplugu Agaayyutim tillisaa umiaqpalıruq anautiksrajanatnik qitunğami. Umiaqpiñimigun sagviqsinnigaa ukpiqsrinğitçhi nunam iñui, aasriin taavrumuuna patchisiquitiniğai. Pisigiplugu Noah-m ukpiqsrilihaga Agaayyutim akuqtuğniğaa nalaunñasripkakkauplugu.

⁸ Ukpiqsrilihun Abraham tupiksriñiqsuq Agaayyutim tuqluqmani. Aullağniqsuq atlamun nunamun akuqtuiviksrağmiñun paitchaktaaksrautmik, nalugaluanañaan napmun aullaqtilaani. ⁹ Ukpiqsrilihun iglaanuruq nunami akiqsrutitgikkaŋani Agaayyutim, irviqaqçhuni palapkaaqpanni piqatigiplugik Isaac-lu Jacob-lu akuqtuiruak atunim

akiqsrutuauruamik Agaayyutmiñ. ¹⁰ Takku Abraham niġiugaqaġniqsuq nunaaqġiqpañmik payanaitchuanik nappavilijmik, Agaayyutim inmiñik nappakkañanik maligutlugu sivunniugutni. ¹¹ Ukpqiqrñihkun Sarah akuqtuiruq sayaksramik sinjaiyaukksraġmifiun kiñuviaksramik. Iġñiruq aaquagaľuanjaġmi, takku ukpigiñiġaa Agaayyun pitlaruanjuplugu akiqsrutuq. ¹² Tarraasriñ atausriq anun Abraham tuqunaruatun inmiñi iligaluaqtuq kiñuvianiġniqsuq iñriakħutiñ uvlugianjusun qilaum suli qavianjatun taġium siñaan kisitchuġnaitchuaton.

¹³ Tamatkua iñuich iluqaġmin ukpigiġaa Agaayyun, aasriñ tuqurut akuqtuigaluaqatiñ akiqsrutuauruamik. Aglaan qñiñuqgich immasraaġruk sivuniġmi quviatchaktaturut. Piľlaaġingitchaat avakñaqtautilaaqtiñ iglaanjutilaaqtiñlu marrumani ¹⁴ iñuipayaat uqaqamin iglaanutilaaġmiknik marrumani nunami nalupqinaġiat pakaaqaliqtiñ kiñuniksrautmiknik. ¹⁵ Iñuich taipkua isrumaġisruuniġumitruñ taimfia nuna unisaqtiñ utiľhiñaugaluaġniqsut pisukkumij. ¹⁶ Aglaan ilinij kimmutiqaqtu nakuutlukuamii kiñuniksramik qilañmi. Agaayyutim itqanaiyautiġaa nunaaqġiq ilinijitfun, atakkii kannuġingitchaa Agaayyutiniñlu Abraham-mun, Isaac-munlu, Jacob-munlu.

¹⁷ Ukpqiqrñihkun Abraham tuniľlautiqaliñhiñaaġuġniqsuq Isaac-mik Agaayyutim uuktu-aqmani aatchuutigijsipmanjaan iġñituaľuni, taamna akuqtuagikkana Agaayyutim akiqsrutuauagan. ¹⁸ Piľhiñiġniqsuq ukpigiľlugu Agaayyutim akiqsrutuaua iġñiġmigun itnaqħuni, "Isaac-kun kiñuviaqaġniaqtutin." ¹⁹ Ukpigiñiġaa Agaayyutmun anijpaġniaľksrana Isaac tuqunaruaniñ. Abraham-ñum akuqtuagitiqikkaa Isaac iligaluaqtuq tuqunaruatun lila. ²⁰ Ukpqiqrñihkun Isaac-ñum piľiusriaqaqtitmigik Jacob-lu Esau-lu, isrummatigiplugu Agaayyutmun atuamapkaġisilħi akiqsrutuigikkani sivuniksrami. ²¹ Ukpqiqrñihkun Jacob tuquaqsikami piľiusriaqaqtitmigik atausriullaaplugik iġñak Joseph-ñum. Aasriñ putluni agaayumaġvigiġaa Agaayyun turvigiplugu nuvua ayauppiġmi. ²² Ukpqiqrñihkun Joseph-ñum uqautiginiġaa aullaľksranat Israel-aagmiut Egypt-miñ. Tuquyasrikami urriqsuutigai qanuq savaaġiľksranatigun saunijmi.

²³ Ukpqiqrñihkun Moses-ñum anayuaqaakkiñ iriqsimaniġaa piñasruni tatqñi aniqqaaqman. Qñiqamitku piññaqnalħa iyaalugruam iqsiñgitchuk umialgum tillisañik tuqqtuqplugich anuġaurat aniqammuurat. ²⁴ Ukpqiqrñihkun Moses iñuguanikami taġuqunajaiġniqsuq iñuñnum iġñiñanik Pharaoh-m panian. ²⁵ Piksraqtaagiġaa anallaqľuqatauliksrani iñuñni Agaayyutim, atakkii quviagingiġniġaa iñuuniaľiq qaġanaqtuq akisuruaqtuummaan Pharaoh-m tupqani. ²⁶ Isrummatiginiġaa nagľksaaliksrana Christ-ñum kamanatlukľugu piqalħaniñ akisuruapayaanijñiñ Egypt-ñum, takku ukpigiġniqsuq Agaayyutmun akiliġniġnipluni sivuniksrami. ²⁷ Ukpqiqrñihkun Moses-ñum aullaġvigiñiġaa Egypt iqsiġingitľlugu Pharaoh-m qinnautaa. Aullaqtuq ilipluni qñiñtuatun Agaayyutmik qñiñnaitchuamik. Taamna qñiñquuraaq simasraaġutiginiġaa. ²⁸ Ukpqiqrñihkun Moses-ñum inillañiġaa niġiqaġvikaq taiyuutiqaqtuq Apqusraaqtitauliġmik. Ukpigiġaa Agaayyun uqaqman iñuich tigusrituqplugich ipnayaat anuñatnik siqilľautiksranitñik tupqisa talunijfun. Agaayyutim ilaksiatquñgitchai piyaqquiraumun Israel-aagmiut anayukħiich. ²⁹ Ukpqiqrñihkun Israel-aagmiut ikaaġniġaat taġiuq atiqaqtuq Red Sea-mik paliumaruakun nunakuaqmatun. Egypt-miut taatnatun ikaaqsaġaluaġniqsut, aglaan iluqatiñ ipiniqsut imikun.

³⁰ Ukpqiqrñihkun Israel-aagmiut kaivraaġniġaich katchini Jericho-m tallimat malġuñni uvluni. Taatnaqħutiñ katchich katagaalaniqsut. ³¹ Ukpqiqrñihkun Rahab akiisuk tukkuġiniġaat nalunaqtuakun takkuuqtit. Taatnaqħuni piyaqquñgitchuq piqatigilugich Jericho-gmiut ukpqiqrñiġitchuat Agaayyutmik.

³² Sumiksulitai uqapsaagijsivik? Pivikitchuq uqautigisaġupkich Gideon, Barak-lu, Samson-lu, Jephthah-lu, David-lu, Samuel-lu, sivuniksriqirailu Agaayyutim. ³³ Ukpqiqrñihkun taipkua akimaraqtut umialinijñi, nalaunjarualiqiplutiñ, akuqtuipłutiñ akiqsrutuigikkanañanik Agaayyutim, umitlaplugich qaninij lion-nat, ³⁴ qamitlaplugu ikualapiaqtuq ikniq, annakħutiñ savikpakan tuqqtuauġmiñ, sayaitchuat sayaktusriplugich, sapigñaaqsiplugich anuyaliġmi akiľitlasiplugich anuyaktinijch atlat nunat, ³⁵ unniñi aġnat akuqtuipłutiñ tuqunaruamiknik anjtiqisitaupmata. Atlat iñuich nanjitaunaiqsut tuľuľhiñaaġuqħutiñ ayakľu annaġviksraqtiñ, niġiugaqaqħutiñ anjtiqiliksraġmiknik nakuutlukuamun iñuľuġmun tuquanikkumij. ³⁶ Atlattuq nagľksaagmiñiqsut mitautigitchiupłutiñ ipiġaqtuqsiupłutiñlu qiliqľuġiľlu isiqtaupkaqľugich, ³⁷ uyaġanġiglu miľuqtuqsiupłutiñ, uluaqtuqľugich avikľuġiľlu, uuktuqsiupłutiñ, tuqqtuapłutiñ savikpakan, qipiłutiñ atnuġaaqħutiñ ipnaich aminitñik tuttuľuuraisalu, piilľuqħutiñ, iħuľľuqtiatupłutiñ, atniaqsiupłutiñ, ³⁸ qipiłutiñ suviksraľlaami iñiġni, iñuuniaqħutiñ sisini nunamilū uyaġalunmilū. Iñuñiñ nunam naligingitchaich tamatkua!

³⁹ Iluqatiñ tamatkua ilisimariqaqtut nalupqinaġitruat ukpqiqrñiġmiknik uqaġillautaqľugich. Aglaan nalliat akuqtuñgitchuq iñuunjaġmin Agaayyutim akiqsrutuigikkanañanik. ⁴⁰ Agaayyun sivunniutiqaqtuq nakuutlukuamik uvaptikun, itna,

taipchua naamasripkakkauruksraupmiut piqatigiluta tikiññaiaqptigut añaayuuqautaanun Agaayyutim.

12

Agaayyun Aapakput

¹ Taipkunatitun ukpiqsriuatitun ilisimariqaqtuguttuq avatanjutruranik uvaptiknik nuviyatun, aasriili tamatkua uqağilhiñaagaat ukpiqsriiqput. Aqpaliutraqtitun piiqlugu unaviqutağikkajani, ki, piiğaglavut qilamipiaq killupayaat unaviqutağikkavut maliguta Ataniğmik. Aqpaliutraqta iglutuikun tikiññaialhanunaglaan kinilirviksrapta. ² Ataramik qiñiqsimalakput Jesus aullağniiraalu naamasriiraalu ukpiqsriilapta, [atakkii tunjavigigaa Agaayyun iluqnaqhuni]. Pisigiplugu quvianaqtuq akiliusriaksrani suksrağingitkaa kannunaqtuq tuquliq sannigutami. Aasriiñ aquvittuq Agaayyutim taliqpian tunjaanun aqalatchiqataupluni. ³ Jesus iglutuipmiñiqsuq qanusripayaani akililjuğutinjitik killuliqirit. Isummatigiraksragigiksi Jesus piyuaqsuğupsi taatnatun, mingugangitchumuusrii qpajinasriagağigusri maligualapsitñi Christ-mik.

⁴ Killuqsauun ayyauqtuğaluağiksi, aglaan ayyauqtungitchiksi pigiitchuq tuqułapsitñunaglaan. ⁵ Puuyuguknağiksi Agaayyutim pitchuksaagilha ilipsitñun itna liilaa uqağipmatun qitungamun,

“Iğñiñ, suksrağiñğiñiaqnagu nalğusruutaa Atangum unniñ qpajinasriak iñiqtiqpatin.

⁶ Takku Atangum nalğusruğagigai tamatkua piqpagikkani, sulii annauksraqługich iñupayaat iğñiğiliutikkani.”

Proverbs 3:11, 12

⁷ Iglutuqtaksragigiksi nalğusruutaa Agaayyutim. Aqalattağigaasri iğñiğikkagmisun. Qanusriua una iğñiğuruuq aapauruam anasriñjuqsatlaisana? ⁸ Agaayyutim iğñipayaaq ataramik iñukkuksağniğaa taatnatun. Iipsi nalğusruqsimaitchupsi aapañapsisun ilumutun iğñiğiliutipkaqsimaiñiqsusri ilaanun. ⁹ Úvvasuliuna, aapata nunami nalğusruğaatigut aasriisuli uvagut kamagisuuplugich. Kamaksriuksrauruguttuq Aapanatnik irrutchipsa pitluglu aapaptikniñ nunami, atakkii iñukkuksairuq uvaptiknik isruitchuamun iñuuligmun. ¹⁰ Sivikisuurami aapata nalğusruğagigaaatigut nalaunjanasrugikamitruñ. Aglaali Agaayyutim nalğusruğagigaaatigut piññaagviksraptikunun ipqatigisrukhtua inmisun. ¹¹ Iluqani nalğusruun quvianaitchuuruq atniğñaqmiuq. Aglaan aquvatigun nalunaiguuruq qanuq nalğusruun nakuutilaana Agaayyutim qitungağikkaniñun, tupiksriiğmiktigun iñuquqtut atutlasiruat nalaunjaruamik sulii iñuuniaqtuat qiñuiññakun.

¹² Taamna pigilugu sayyiqsigin niviñasriuat argasri sulii sayaitchuat niusri; qpajinasri.

¹³ Qaiqsisigin apqutiksrañat isigapsi. Aasriili sayaitlutin ukpiqsriuat pisrulguitchuatuun puukağumiñaitchut atniğutin, aglaan mamititaulutin sanjisiqinñiaqtut.

Iisauttutit sulii Kilikuuttit

¹⁴ Qiñuiññaqautrisitichi iñupayaanun, iluqnaqsimalusri Agaayyutmun. Iñuum iñuunianğitchuam taatnatun qiñitlasriyumiñaitchaa Ataniq. ¹⁵ Qaunatiqiağigitchi kiñaunniñ iñuk suliquitksringiñiaqani iluaqquatanik Agaayyutim. Qaunagingitchupsi iñuich tikitpiaqtut akunnapsitñun miqutchisuuruat isrumağilqisiltusri, atriplugu kanjgruq maqupkairuq nauriamik. ¹⁶ Naagaunniñ iñuk atlatuqtauviaqtut agaayyiaqtaitluni Esau-tun inilğaanimma. Esau tuniruruq paitchaktaaksrautigaluağmiñik añayukhudiğmignun atautchimun niğniğmun. ¹⁷ Iisimakkapsisun, aquvatigun Esau-ñum piññaagquamiuq piññaaktaaksrautni itigautiruuq. Satuqsagaluğaa qulvimigun aglaan Isaac isrummitqikkumiñaiñaniñiqsuq.

¹⁸ Iipsiasriiñ, tikisimaitchusri iñigimun aksinñaitchuamun atriplugu iñgiq atilik Sinai-mik. Israel-aagmiut imani qiñiğniğaat iñgiq ikualaruq ikuñmik. Kifnuagun taagsiñiqsuq anuqğigullapiaghuni. ¹⁹ Taipkua iñuich tusraaniqsut qatrananik qalquqtautim sulii nip-itullapiagtuaniñ nipinik katluktun. Tusraaruat iqsitçakpagitlutin uqapsaqtut nip-imun uqautitqiqungitlutin. ²⁰ Agaayyutim tiliñigai, “Nigrutimunniñ aksikpau iñgiq miluqtukkauniatuq uyağaniq.” Aglaan iñuich tatamillaktut. ²¹ Iñgin qiñiqsahha tatam-nallapiagataqtuq. Moses-unniñ uqağniqsuq, “Atqunallapiaq iqsitçakkuña uuliksuruñ.” ²² Aglaan tikiññaniktusri Agaayyutim nayuutilhanun tikitmatun iñigimun atilimun Zion-mik, sulii nunaaqqippanun iñuuruam Agaayyutim Jerusalem-mun pakmani ittuumun, sulii israğulimun kisiññağumiñaitchuanun. ²³ Tikitchusri katiqpagviatnun añayukhiplutin iğñiñiñ Agaayyutim atinijit aglausmaruat pakmani. Utlautirusri Agaayyutmun atangatnunu iñupayaat irrusrinjitñunlu nalaunjaruat iñuich tuquuat naamasripkakkauplutin pakmani.

24 Utlautipmuisri Jesus-mun akunniġutauruamun aatchuqtuamun nautauruamik sivunniġutmik iñunjun. Christ-ġum killuqsautaiquplugich iñuich maqipkaġniġaa auni sannigutami. Aunja Abel-ġum tuqquatauruuq uqautiqalhiñaqtuq akisautmik, aglaan aunja Christ-ġum uqautiqaqtuq natqigutriħiġmik.

25 Naalaġnisritchi Agaayyutmun uqaqtuamun ilipsitñun pakma. Ayaiñasri ilaanik taipkunatitun Israel-aagmiutitun. Annagviksraiññiqsut anasriñuqsuqsiuligmiñ ayaummitñikamiñ kiliktuqtauruamik ilinjitñik maani nunami. Agaayyutim anasriñjutlallakkisigaaatigut tunutkuptigu ilaa kilgityaqtigikkaqput qilañmiñ pakma. 26 Injilġaan Agaayyutim iliqsraqtiħiñaġaa nuna uqaqami iñġimi atilijmi Sinai-mik, pakmaaglaan ilaa akisqrutquq nipliġhuni, “Atausripsaami iliqsraqtinnaġiga nunalhiñaungitchuuaq aglaan taputiniaqmigigaptuq qilak.” 27 Taavruma uqaħum “atausripsaami” nalupqinaillaġiaġaa Agaayyutmun supayaaq iñiqtaġikkani atlanjnuqtikisifipluġu. Aasriiñ kisimi iliqsraqtitanġitchuuaq itchumaagisipiaqtuq. 28 Taatnaġuta akuqtuiñiaqtugut isruitchuamik kiñunigmi iliqsraqtitanġitchuamik Agaayyutim anaayyuqataani. Aasriiñ quyyatigilakput Agaayyun savautilugu akuqtuyunaġuta kamaksriħkun taluqsriħkunlu, 29 atakkii Agaayyutigikkaqput suunġiiraġaqtuatum ikniqtun ittuq.

13

Aqulliich Alġaqsruutit

1 Piqpakkuutiħi ataramik aniqatigiħapsigun Christ-kun. 2 Suksraġingitchuksraurusi tukkuġiññaliġmik takku ilanjich iñuich tuyuġmiaqagñiqsut israġulijnik nalunja isa israġulgutillañitñik. 3 Itqumasrigik tamatkua isiqsiviniħmiituaat isiqsiviniħmiitqatigimatun ililugich, tamatkualu anallaħuqsuuruat nagliksaaqatigimatun timpini ililugich. 4 Katchuusrimaliq kamakkuṭiqaqtuksrauruq akunġapsitñi. Ilaqatigiħsuak katchuusrimaliqtik ipqisittaksraġigaak tuniqsimmatilutik avatmun. Agaayyutim atanniġisigai atunim iñuich sayunaruatlu atlatuqtuatu. 5 Kimmutiqatlusrunjaqasri manijmik, apaigilugu pigikkaqsi. Agaayyun nipliqsamaruq, “Unitchumiñaitchikpiñ

unniñ suksraġumiñaitchikpiñ.”

Deuteronomy 31:6

6 Taatnamik nalupqisrunġitluta nipliħiñaurugut, “Atanġuruuq ikayuqtigigiga.

Iqsiyumiñaitchunja iñuum qanugaanunniñ.”

Psalms 118:6-7

7 Itqumasrigik anjalatigikkasri uqautriruat ilipsitñun uqaħhanik Agaayyutim. Ukpigutiqaġitchi taipchunatitun iñuunialigmiġmi suli isrummatigilugu qanuq tuquħat. 8 Jesus Christ atlanjnutlaitchuq ikpakstraġlu, uvlupaglu, taimunjal. 9 Iñunmun avallaktitnasri atlaakaġiisigun atlanagtuunjuplutinij ilisauttinjisiġun malingiqplusri Agaayyutim ilumutuħhanik. Nakuuruq sayyikkaġupsi ukpiqsriħpsitñi Agaayyutim iħuqaqtaagun; sayyigumiñaitchusri ukpiqsriħpsitñi maliktuñiħaġpsigik iñuuniaqutit tunillaütigun niqinik. Tamatkua iñuuniaqutit tunillaütigun anniqsuutiginiangitchaich iñuich iñuuniaqtuat tamatkuunua. 10 Uvaguttuq tunillaütiaqtuq. Taamna Jesus tuquruuq sannigutami. Tuquħagun Jesus-ġum piħusriaqatugut. Aglaan agaayuliqsit savautrisugaqtuat ipqitchuami inimi maani nunami niġġivigitlaitchaat tunillaütigikkaqput. [Taamna itnautauruuaq, tamatkua anniqsukkauniruut tipuksriħmiġtikun iñuuniaqutinik piqataulguitchut uvaptikni.] 11 Ukiuġaġipman qaukiata agaayuliqsit qamuñautiraġiga aunja niġrutit ipqiññiqsramun inimun tunillaütigisaqlugich iñuich killuqsautaiquplugich, aasriiñ tuqunaruat niġrutit timinij ikipkaqtitlugich silataani nullaaqtuġvium. 12 Taatnatun Jesus-tuuq tuqumiuq sannigutami silataani nunaaqqm, tunillaütigisaqamun auni iñuich killuqsautaiquplugich. 13 Taatnaġutaasriiñ ilaanukta silataaniittuamun nunaaqqm, iġlutuutiqaġuta iñuich naġġuqsruqpatigut pisigilugu ilaa. 14 Piitchugut kiñunipiamik maani nunami, aglaan niġiuktugut kiñuniksramik isruitchuamik qilañmi, aasriiñ utaqqigikput ukpiqsriħkun. 15 Pisigilugu Jesus-ġum savaaġikkañja uvaptikun, nanġaqsamaaġlakput Agaayyun quyalugu atarallapiamik. Quyyativut asriaġiksaatun ittut aatchuutigikkavut Agaayyutmun tunillaqtuutigiplugich. 16 Nakuuruqliqisimaagitchi ikayuutilusri tamatkuunja inuqsraqtuamun. Taatnatchich qaisauruat Agaayyutim quyaġillapiġai. 17 Tupigisigik iñuich anjalatigikkasri anjalatillusri ilinjitñun, atakkii kigguṭiqaqtaksraġigaat Agaayyun pisigilusri. Taatnaħutin qanuksrirut iñuunialapsitñik. Tupigigupsigij savaaqtin quviatchauġiutiginiñaġaat, aglaan sakiqnuqtikupsigij piññautigiyumiñaitchiksi. 18 Qauġrimmaagjutillaūtaaqatugut patchisaitchuamik iñuuniallaūtaġukhuta supayaakun. Taatnamik agaayutillañniaqtigut. 19 Suvaluk agaayutquġipsi utiqtitauħksramnun ilipsitñun qilampayaaq.

Agaayuliq

²⁰ Agaayuruᅇa Agaayyutmun aatchuiruamun qinuiᅇᅇamik. Jesus tuqukami sannigutami kamaᅇqsiᅇluni munaqsriᅇuqtuq uvaptiknun, ipnaisun ittuaguut, sulī maᅇipkaᅇamiuᅇ auni nalupqinaigᅇᅇaa nutaaq isuksraitᅇuaq sivunniugutauruaq. Piqutigiplugu taamna Agaayyun aᅇitqiksitchiruq atannaptiknik Jesus-mik tuᅇuᅇaruaniᅇ. ²¹ Aasriᅇᅇ pakma Agaayyutim ikayuᅇlisituq pitᅇasiᅇusri pisuᅇigikkaᅇanik supayaakun. Savaglisuq ilipsitᅇi akuqtuyunaqtuamik inᅇmiᅇun Jesus Christ-kun. Kamakᅇutiᅇaᅇisigikᅇut pakma qanᅇapaglu. Amen.

Aqulliich Iᅇammiuᅇutit

²² Aniᅇatiumaᅇ, inᅇqsruaᅇipsi naalaᅇnitquplugich uᅇaᅇitka pitᅇuksaᅇaᅇutauplugich ilipsitᅇun tuyuutigikkaᅇka ukunani naitᅇuani tuyuutini. ²³ Iᅇisimatᅇuᅇipsi aniᅇatigikkaᅇᅇut Timothy patchisaiᅇsitauᅇhanik isiqᅇauvinᅇiᅇ. Agᅇipᅇauraᅇᅇan iluᅇanuk qinᅇiᅇaᅇisigipsi.

²⁴ Tuyuᅇᅇivut nayaᅇᅇaᅇᅇmik iluᅇaisa aᅇalatigikkaᅇsri ukᅇiqᅇuᅇuᅇuᅇapayaatlu. Taapᅇua Italy-miᅇ piruat tuyuᅇᅇmigaasri iᅇammiuᅇutillautamik. ²⁵ Agaayyutimtuq tugluᅇaᅇlisi iᅇuaᅇqᅇutillautᅇmiguᅇ.

James-ŋum Tuyuutai

¹ Uvaŋa James, savaktaa Agaayyutimlu Jesus Christ Atanguruamlu. Tuyuqtuŋa nayaanŋaŋmik iluqaitiŋun siaminŋaruanun ukpiqtuanun nanipayaaq.

Ukpiŋunlu Puqiunlu

² Aniqatiumaan, atlakaagiich uuktuagutit tikitpasi quviatchaugillapiagitchi. ³ Iŋisimagiksi ukpiqsriligiisi uuktuakkaupman sivutmuulgusrilaagaŋigaa. ⁴ Sivutmuulguŋhum savaani pianikpaga ilipsi piŋuqniaqtusri naamaŋmiŋuŋuŋu, susruksiungigusrilu. ⁵ Nalliŋisi kanjŋisimaikumi suvaata uuktuagsiutilaagmiŋik, ki, injigluŋ Agaayyun isumattutmik qaitchiyumaruaq iŋupayaanon iglikkuttutaitluni suli suakatautaitluni. ⁶⁻⁷ Taamna iŋuk injiqsrugli arguaqputaiglugu. Ilaa injiqsrugumi aasiin ukpiqsrinitchumi Agaayyutmik akuqtuyumiŋaitchuq isumatuŋigmik ataniŋmiin. Iŋuk nalupqisuktuq atriqaqtuq anjalatchiŋsuatun taŋiumi—qunmukpuuq atmukpuuq. ⁸ Taamna iŋuk sivunnilguitchuaq tuniqsimaruannitchuq suraŋalipayaagmiŋi.

Inuqsriuqtuatlu Inuqsriunitchuatlu

⁹ Ilaippauraq mattumani nunami quviasuktusrauruq Agaayyutim kamaŋaqsiŋkaqmani, ¹⁰ suli inuqsriunitchuaq quviasullapiagli Agaayyutim atchiksiŋkaqmani. Inuqsriunitchuaq tunŋaviaqtuq uŋialgutmiŋun nauriatun ittuq: ¹¹ Upiŋgaami uunaqtaqman siŋiŋum pan-naŋhukakai ivgich. Nauriat katakhutin, qiniyunaŋaluaqtuat piungigaglut. Taitfiatun umialik tuqulliniŋaqtuq iŋuunuraŋniallagmi.

Uuktuagsiuhiglu Aniqusaagsiuhiglu

¹² Quvianamiuruq iŋuk malinŋuŋutranitchuaq uuktuagsiukami atakkii payanaituiŋaŋumi akuqtuigisuruq akiŋnaktasraŋmiŋik iŋuuhigmik Agaayyutim akiqsruuttutaanik piŋpagirimiŋun. ¹³ Kisupayaaq aniqusaagsiukami taavrumuuna uuktuagsiuhikun patchisigirak-sraŋinitchaa Agaayyun itnaŋuni, “Uvaŋa aniqusaagsiuruŋa Agaayyutmiin.” Agaayyutim kil-lukuqanitchuaq aniqusaatlaitchaatigut killuqsaquluta. Agaayyun-unniin aniqusaagsiukami malinŋuŋutratlaitchuq. ¹⁴ Aglaan kisupayaaq aniqusaagsiuraqtuq kaviuŋuksaaqtaukami nap-itaukamiŋu kimmutmiŋun. ¹⁵ Tarra, iŋuum kimmutmi piŋiitchuam killuligiŋsuupkaŋaa, aasiin ilaan killuqsautaan tikiutiŋuŋu tuquligmun. Taatnaŋhiŋaŋ ittuq.

¹⁶ Kimun killukuagutipaŋqasi, aniqatiumaan piŋpagikkamaan! Agaayyun patchisigi-nasiun aniqusaagsiugupsu. ¹⁷ Iluqani nakuuruapayaq pakmakŋaqturuq Agaayyutmiin. Ilaa simmiŋsaŋumiŋaitchuq taŋgatun siŋiŋiq niŋipman. Agaayyun aniqusaagsiutlaitchuq uvaptiktun, aglaan iŋuich simmiŋaqtut payanakhutin. ¹⁸ Pisuligmiŋun Agaayyutim nu-taagutitkaatigut uqalikhun ilumutuuruakun sivulliutqupluta akunŋatni iŋiŋtaŋgikkani, iluq-naughuta qaisimaruaguut Agaayyutmun.

Naalaŋniruatuŋu Tupiksriuruatuŋu

¹⁹ Isummatigilugu una, piŋpagiplusi aniqatiumaan, kisupayaaq ataramik itqanaŋiŋi naalaŋniŋiksraŋmiŋun uqaqpaniŋiksraŋmiŋunlu qinnaktanŋiŋiksraŋmiŋunlu. ²⁰ Atakkii iŋuk qinnaktaŋami savakkumiŋaitchuq nalaunŋaruaŋmik pisulhani Agaayyutim. ²¹ Taatnamik piŋsillapiaglugu iluqaan nalaunŋaitchuq. Aglaan atchiŋikhun uqalŋa Agaayyutim akuq-tuŋlugu inillakkaŋa uummatipisitiŋun. Ilaan uqalhan anniŋsuatlagaaŋin.

²² Tusaalhiŋaŋqasi Agaayyutim uqalhiŋik aglaan tupigilugich. Ukpiqsaŋasi ilipsitiŋik naalaŋniŋiŋaŋikhun. ²³ Atakkii kisupayaaq naalaŋniŋiŋaŋuq Agaayyutim uqalhiŋik aasiin tupiksriŋitluni iŋuktun taŋgaqtuuraqtuatuŋun ittuq qiniŋtuqaŋuni iŋmiŋun. ²⁴ Qiniŋtuqaŋaŋhuni iŋmiŋun aullaqamiŋaŋiŋi piŋguŋaŋigaa qanuq qiniŋaŋaŋqtilaani. ²⁵ Agaayyutim uqalŋa nalaunŋaruaŋ maligutaksrauruq. Tupiksriŋuni taavrumiŋa maligutaksramik patchisaigutauruq. Iŋuum pakkiŋgitiŋaŋamiŋu —piŋguqtaŋuŋaŋuq tusaakanni aglaan atuŋluŋu—taamna iŋuk quviasukkiŋisuruq suraŋalipayaagmiŋi.

²⁶ Kisupayaaq ukpiqtuanŋuŋasugigumi anjalalguitiŋamiŋu uqani ilaa sagluŋsuurituŋu iŋmiŋik, ukpiqtuanŋuŋuŋu. ²⁷ Agaayyutim Aapauruam uqautigaatigut qanuq ukpiqsriruam iŋuuniŋiksraŋa ittuksrautilaŋanik, ikayuŋlugich ikayuqnaqtuat ilaippauraqtuummaisa uŋlaŋnaaqtuummaisa, suli qaunagiluni iŋmiŋik ilitqusiŋaŋiksraŋmiŋiŋi ukpiqsrinŋikhun.

2

Irrutriŋasi Iŋuŋnik Atlakaagiŋlugich

¹ Aniqatiumaan, ukpiqsrikapsi Jesus Christ-mik kamaŋaqtuamik irrutriŋasi iŋuŋnik atlakaagiŋlugich qiniŋhiŋaŋatigun. ² Uvvaasiin una atrikusauŋ, Ukuagguuq iŋiŋuk,

ilaqataa inuqsriunifniqsuq ilaqataasrii inuqsriughuni. Taamnaguug inuqsriunitchuaq atnugaallauqaqhuni qitiqigutiqaqmiuq kaviqsaamik, taamnaliasiin inuqsriuqtuug atnugaagiitluni. Taamna atnugaallaulik isiqniqpan katimapkaqusi, ³ ilipsiasiiin irrutillauguglugu itnagaqagiksi, “Aquppiutallauguvva aquvirviksran.” Aasiin inuqsriuqtuug isiqniqpan, ilipsi nipliutilugu, “Qikaqin tavrani, naagaqaa talum sunigaani ayapigvijnuraqin.” ⁴ Taatnaguupsi tavra atlakaagiksitaqisi inuich isummatipsiti naliaqlugich inuich inmiguugutiqaqhusikii. ⁵ Naalagnisitchi, aniqatiumaan piqpaknaqtuasi! Agaayyun piksraqtaaqtuq ilaippauranik mattumani nunami ukpiqsriillaqiaqplugich ilitchuqipkaitquplugich agaayyutitnaqtauramik inuushigmik, amii? Ilaan akiqsruutiginigaa tamatkununa piqpagirimiinun, amii? ⁶ Inuqsriunitchuat ataramik suksraginitchaat inuqsriuqtuug. Taatniittusi. Inuqsriunitchuat ihuillaqtitkaasi, amii? Tamatkua tikiutipkaqtaqtaasi uqaqsittaagvinmun, amii? ⁷ Ilipsi pigigaasi Christ, aglaan inuqsriunitchuat Christ-njum atqa uqaqtigiraqigaat pigiilliplugu, amii?

⁸ Atugniqupkich Agaayyutim uqalhiin aglausimaruat itna: “Piqpagilugu inuuniaqatin ililugu iliiputun.” Taatnaguupsi pillautagisirusi. ⁹ Ilipsi irrutrigupsi inuunq atlakaagiksillugich qinifahiinaqatigun killuqsatqutisavra, taavrumuuna patchisiifiktusi maligutaksraq navikapsiun. ¹⁰ Kisupayaag navgigumi atautchimik tillitmik taamna patchisauruq navgipmatun iluqaanik maligutaksramik. ¹¹ Agaayyun niqliqsuq, “Sayunayumiifaitchutin” niqliqhunisuli, “Inuuaqumiifaitchutin.” Taatnamik sayunanjitkaluaquvich aglaan inuuaquvich navguiriguqmiutin. ¹² Taatnamik inuuniaqitchi tuvraglugu maligutaksraq patchisaigutiksrauruq ilipsitnik, ilisimalugu Agaayyutim atanniqsuqtilaaptiknik taavrumuuna tillisikun. ¹³ Agaayyun atanniqsuqsigumi inupayaanik ilaan anasrinuqsasigaisai nagliktaiguni nagliktaichuat atlanik, aglaan nagligigisigai nagliktaqtaqtuat. Agaayyutim nagliktaq nakuutlukkisiruq ataniiliksranaani.

Ukpiqunlu Savaatlu

¹⁴ Aniqatiumaan, inuk niqligumi ukpiqsrisiqaguniluni qiniqtitmiinagulu ikayuuliksragegimun atlanik, ukpiqsriiha suuyumiifaitchuq, amii? Taatnatchim ukpiqsriiham anniqsuqumiifaitchaa. ¹⁵ Uvvauna atrikusaan aniqatigisigimun atnugaaksrailliqtuanik niqiksrailliqtuaniglu, ¹⁶ ilapsiliasiiin uqaqtilautagniqpagich itna, “Inuuniurallautagitchi, qiqisiasunqasasi, nigillaqtaqmilusi,” aatchuuraqmiinagillu inugikkajitnik—taatnasiq ukpiqsrisaupiaqpa? Tavra sumun itpa? ¹⁷ Ukpiqsrisiqalhiinaqatuni savaaqagmiinani taamna ukpiqsrisaunillaqiaqtuq. Taatnasriq ukpiqsriiq suksraichuq, inuktun tuqunaruatun ittuq.

¹⁸ Uvvasuli atla inuk niqliqtaqtuq akiknaqtuipuni, “Aa, ilvich ukpiqsrisiqatutin aglaali uvana savaaqtaqtun.” Kiikaa, ilitchuqipkanja ukpiqsrisipnik savaaqatitachuanik aglaan urriqsutlasigikpiin ukpiqsrisimnik savaaqatitammik. ¹⁹ Ilvich ukpigiviuq Agaayyutim atausitilaana? Aarigaa, nakuullapiaqtuq! Uvva tuungaich ukpigipmigaat taamna—iqsiliqpaillutin uullilagaluaqtut, aglaan anniqsunjitiut. ²⁰ Ilitchuqiraksragigii kanjismaitchuatiin, ukpiqsriiq savaaqanjikumi suuyumiifaitchuq. ²¹ Kiata, isummatigillaksaglakput sivulliaqikkaqput Abraham: Agaayyutim nalaunjasipkakanja savaaqahagun. Abraham-li qiniqtitkaa ukpiqsrii inillakamiun igniin Isaac tunillaqvinmun tuqutlasiplugu. ²² Tavra ilitchigigii una: ukpiqsriiqlu savaaqahiglu tugliiutiruk. Abraham-njum tupigipmagu Agaayyun nalupqinaigiiqaa ukpiqsriiqaqtaqtilaana. ²³ Pakma ilitchuqigikput uqahan Agaayyutim ilumutuulha nipliuttatupman, “Abraham ukpigiplugu Agaayyun aasiili tupiksripman Agaayyutim nalaunjasipkaqaa.” Taatnaghuni tayıyutitaqtuq ilauraanjanik Agaayyutim. ²⁴ Kanjigsigikput una, inuk nalaunjasipkakkautilaana Agaayyutmi ukpiqsrii qiniqtitnamiuq suraqaqapayaagimgun, ukpigutiqaqhiinakunijitchuaq. ²⁵ Aasiisuli, Rahab-njum akiisuruam takkuuqit tukkuqatitnamigich atlakun tumikun annaktitkai. Taatnaanikman nalaunjasipkakkauruq Agaayyutmi quyalitnikhuni Agaayyutmik. ²⁶ Tarra ilitchuqigigikput una, Inuum ukpiqsriiha suuyumiifaitchuq savaaqatinsuagumiun; ittuq tuqunaruatun irrusriq piinjanikman timimiin.

3

Uqam Irrusia

¹ Ilauraamaan, inuugiaktuasii ilisautraumiasunqasasi piviksraqaaluagupsi. Atakkii Agaayyutim uvagut ilisautraurani atanniqisigaatigut pitluglugu atlanin. ² Iluqata kinniqiraqtugut atlakaagiikun. Inuk kinniqiraganjitiinami suraqaqapayaagimgun taamna quyalitniktuq Agaayyutmik. Taavruma inuum anjalatlagaa timini iluqaan. ³ Uvvaqkua atrikusautit, Inuum anjalarrutchigumiuq qunqich qaninisigun taavruma anjalatlagaa iluqaan. ⁴ Umiaqpaitsuli anjalatchigaqtut mikiruuramiin aquutmiin igligvigisukkanaganu aquutim. ⁵ Taatnatuntuq uqag, mikigaluaqhuni timimi aglaan uqavigaqpaqpaqtaqtuq. Uvvasuliuna, Ikniquluuram

iknaktitagigaa nuna napaaktuqtuummaan. ⁶ Uqaqput taavrumatun ikniqtun ittuq. Uqaq mittigaluaqhuni saqviutiruuq isummatipayaanik pigiitichuanik iñuum pigikkanañnik uummatmiñi. Uqalipayaapta pigiitichuat qilhuqtagaagigaa piqatigiliñiq akungatni iñuich, tuungaukmiñ taatnaqtitluta. ⁷ Iñuich taimakñaaglaan nuyuiqsairagtut atlaakaagiñnik niğrutinik: anñutinigli tñmianigli paamguqtuanigli tagium anñutaiñigli. ⁸ Aglaan iñupayaam anjalaguitkaa uqani. Uqaq anjalatçhuğnaitchuuq. Iñupayaam isummataa immaukkaqtuuq iñugiaktuanik pigiitichuanik isummatinik, iluliktun immaukkaqtuuq tuqunamik. ⁹ Uqaptiknik quyaragigikput Ataniqput Aapagikkaqput sulipsuuq uqaptiknik uqamaqtuutivut iñuuniaqatiuvut iñiqtanaruat Agaayyutim atrinatan. ¹⁰ Taavrumakña atautchimiñ qanigmiñ quyañiq naagaqaa uqapiluhiq aniraqtuuq. Iñauraamaan, kisimi quyañiq aniraqatkuksauruuq. ¹¹ Uvvasuli atrikusautik ukuak, imillautaglu imigiñlaglu atautchimiñ suvlikkumiñaitchuk. ¹² Taatnatuntuuq nunanjiagich nauriyumiñaitchut paungani, naagaunniñ uqpiich nauriyumiñaitchut aqpinñik. Tarakña iñitçhuğigikput una, kisimi quyañiq aniraqatkuksauruuq qanigmiñ.

Puqiuñ Pakmakñaqtauruaq

¹³ Akunnapsitñi-samma piqaqpakiaq kanjiqsimaagikkasugirumamik? Taatnatchimik iñuñmik piqaqpan, kiikaa urriqsuutigiliñ kanjiqsisiqaqtılaani surağahipayaağmigun iñuuniaallautahğmigunlu. ¹⁴ Aglaan piqaqtusi uumiksrihğmik ilipsitñi killuqsrihğmiglu kamanagñiahğmiglu. Piqağupsi taatnatchiñnik kamasaağutiginagu kanjiqsimaqisi atakkii taatnağupsi akikñaqtuğiksi ilumutuupluni ittuq. ¹⁵ Taatnasiq isumatuñiq pakmakñaqtaunitchuuq aglaan iñukmitñaqtauruuq, agaayyutitñaqtaunitchuuq, tuunğaqqtauruuq. ¹⁶ Ukpqiqriruat killuqquptimata avatmun kamasaağutigiğlugulu isumatuñiq, sanmisiñiq atlaakaagiisigun ittaqtuuq. ¹⁷ Aglaan iñuk isumatuñiq pakmakñaqtaamik piqaqtuuq ipqitçhuq, qinuisaağunnaqmipñunilu, agganaitmipñunilu, uqautisugnaqmiiuq; ilunñuqtaupmipñuni, aasiñ iñuich ikayusisaağvigiğlugu; tunñaviupluni ukpinñuqtaunijitmiuq. ¹⁸ Kisaimmalu qinuisitçhiñiaqtuat ukpiqriruani quviagigisivaat iñuñiq taatnasiq quyalisauruuq Agaayyutmun, atriğugich nautchiirit quviasuutiqaqtuat katittagmiknik.

4

Iñannaqatliq Nunam Iñuñnik

¹ Suvaatakiq qinigağivisi uqaalaplusilu avatmun? Atakkii ataramik piññanñiaqhuni sunik pigiyumiñaisapitñik. Taatnağupsi pisuiqsimayumiñaitchusi, aasiñ sanmisiñiq itçhağatağisuruq. ² Kimmutiqaqhuni pisuiqsimanitñapsi iñuqaqtuğuktitkaasi. Killuqsriplusi sutigun aglaan piññaktaaqanijlapsi uqaalapkağasi qiniqtitlusilu. Naagauvva suqanitchusi atakkii injqsruutijlusi Agaayyutmiñ. ³ Injqsruurağniallapsi sumik akuqtuñaitmisi killukun isumatigiqhusi. Suli akuqtuğumakkaasi injqsrukun atugñiahñiağlugu inmiguuğniapsitñun. ⁴ Ukpqiqririit! Sayunaruqtitun, ilipsi iñuuniañitçhuni tuvrağlugu iñuuniaqurrutaa Agaayyutim! Naagauvva kimigiğlugu iñuich ilitqusigiñhat taavrumuuna Agaayyun uumigiğiksi. Kanjiqsimaapisiun taamna? Kisupayaaq taatnamik kimmutiqaqami ilitqusigiñnik Agaayyutmun akilijitiraqtuuq. ⁵ Isumavisi tanjiğilugich aglausimaruat inlğaanimma itna, “Ipqitçhuaq Irrusriq Agaayyutim iñiğaa uvaptiknun, taavruma siqñiağıpluta pigitqupluta Agaayyutmun kisanun”? ⁶ Aglaan Agaayyutim iħuaqquataa kamanatluqtuuq taavrumakña siqñaktamiñ sayyiraqtuuq uvaptiknik akimmataupluni kamagiagutihğmiñ. Taatnamik Agaayyutim uqağikkanañi aglausimaruq, “Agaayyutim akilijiqsimagai tamatkua kamagiagutiruat inmiknik, aglaan qaitçiraqtuuq iħuaqquutmik tamatkunija atchiksuanik sivuğagmiñi.” *Proverbs*

3:34

⁷ Taatnamik iluqnağusi qaillusi Agaayyutmun. Ayyağlugu tuunğağ anjqsaaqsuipitñi qimakkumauğli ilipsitñiñ. ⁸ Qallilağusi Agaayyutmun ilaaptuuq ilipsitñun qallilağisipmiuq. Ukpqiqriruasi, Agaayyutim killuqsautisi piqpagich tavra ipqigai isumtatisi salumnaqmipñu iñuuniaqisi. Agaayyun taatnaqpan ilipsi savautitlasitqikkiksi iluqnaallapiğusi. Ukpinñuqtaunijağitçhi. ⁹ Iħuñliuğitigilugich iñuuniağikkasi, nunuurağilugich quvilusiunniñ. Quvianniuiqisi simmiqsillugu alianamun. ¹⁰ Itqagilugu, Agaayyutim nayuutiħa nanipayaaq ittuq. Agaayyutimli kamanaqspkağumagaasi atchikkupsi.

Kiliktuun Qanuñnirağatçhiñkun Aniqatmik

¹¹ Iñauraamaan, sanjurrutijağitçhi avatmun. Atakkii kiñaliqaa uqautiksrikami akikñağlugu aniqatni naipiqtuipñunilu ilaanik, taamna ilumun uqautiksriiraqtuuq akikñağlugu Agaayyutim maligutaksraña. Taatnasiq iñuk tupiksritlaitçhuq Agaayyutim maligutaksrañanik atakkii ilisimatlukkasaunjaqtuuq Agaayyutmiñ taatnaqami. Taimmaasiñ ilipsi, nağğuksriħapsigun maligutaksramik aturaunjiqsaghuni taavrumija aglaan atanuqtaqtusi. ¹² Aglaan iñuich

tupiksriruksraurut Agaayyutmik. Ilaa kisimi maligutaksramik iñiqsiruaq, sulii ilaa kisimi atanguruq sanñiaqahuni anniqsuñitlapluni naagaqaa piyaqquñitlapluni. Kisuunasugivichmi atanigūqtaqavich ilipnik iñuuniaqatiupnun?

Kiliktuun Uqavigaagñikum

¹³ Atañii nipliqsuasii, “Uvlupak naagaqaa uvlaakun nunaaqqimukkisirugut. Tavrani ittuallakkisirugut ukiumi tauqsigñiaguta maniññañniagaqsilutaasiiñ.”
¹⁴ Iñisimanjtkaluaqigisiunniñ uvlaakuksraq! Iñuudiqsi suuva? Ittuq puyulñiñatun. Sagvillakkaluaqami mikiruurami apyuñlagaqtuq. ¹⁵ Aglaan itnaqtuksraqaluaqtuasi, “Pisuhigikpañ Atangum iñuugisirugut aasiñ savaaqsiluta sunik.” ¹⁶ Aglaan uqaviutiqaqtusi ilipsitnik nalupqisunñitpaitlusikii. Tamanna uqaviutipayaaq pigitchuq. ¹⁷ Iñuum iñisimagaluaqlugu atugaksrani nakuuruuq aasiñ atunñitñamun killuqsqaqtapiyaqtuq.

5

Kiliktuun Umialijmun

¹ Atañii, inuqsriunñitchuasii! Alianniugñitchi immakii ihuñliugutiksirat tikitchagumarut ilipsitñun. ² Umialgutisi suksraungiqhutin piungiqsut, qupiligut nigigaich atnugaallausi. ³ Maniutisi kaviqsaat qatigtaatlu qahiqut. Taavruma qalhum ilitchugipkaqaa atuiññiqsi umialgutipsitnik ikayuutiginñitlugich inuqsraliugtuatun. Siqñatuañipsi suungiqsinniaqmigaasi atriplugu ikniq. Atakkii tutquqsituñiaqtusi umialgutinin isuanunaglaan iñuuniañipsi. ⁴ Akilisuurañitmitigisi savaktisi. Akilññaktaaksrañich nigjugikkarñich ilinñitñun qaitñaitmitigisi. Tusaasigik uqaallatinñich akikñaqhusi! Savaktisi kappianapmata Atanguruamun Sanñipayaqaqtuamun tusaarañigai aasiñ ikayuqlugich. ⁵ Inuqsriunñitchuasii, nunami quviasuutiginñiñiaqsi umialgutisi, aliasunñisaagusi inuqsriusunñaqasi. Iñuuniañipsitñi igliktuarusi quyaliplugu kisan kimmutigikkaqsi. Taatnañipsigun ilapsaaqagñigisi akikñautiksirat ilipsitñun uvluani atanniuviksram, atriplugich qunñich uqsraqsaqmata tuqutñiñiksram uvluanun. ⁶ Suksraungiqsursi iñuuaqtuqmisi nalaunñarumak iñunñmik, aasiñ ilaan akitñiaqtunñitmitigaasi.

Anuqsruñiglu Agaayuhiglu

⁷ Iñauraamaan, taatnamik anuqsrusilusi Agaayyutim Atanguruam agñiñksrañanunaglaan. Atrikusautim uuma kanñiqsipkañigisaasi: Kiñaliqaa asiagñiaqgukami utaqqirañigaa upingaaallapiaq. Taimmaasiiñ siqñiñum silamlu naupkaqmagich asiagñiaqsaqiraqtuq. Taatna iñuk asirriruksramun utaqqiraqtuq nikasunñiqhuni. ⁸ Taatnatuntuuq ilipsi anuqsrusilusi. Nikatchautinagu nigjugaqsi, Atanguruam agñiñksrañ qalliuraaqmipkaqlugu. ⁹ Iñauraamaan! Uqapilutinasii avatmun, Agaayyutimli atanniqsunñitçhumaqaa. Atañii, Agaayyun atanniqsuqti tikiyasuraqtuq. ¹⁰ Iñauraamaan, ilisañitchi sivuniksriqiriniñ qanuq iglutñiñhatnik sakiqnamik iglutñiñlasilusi anuqsrusilusi. Iñittuuq tiliraurut uqaqtiksrauplunñi Agaayyutmun. ¹¹ Uqautigirañigivut iñuich quvianaqñugich iglutñiñruat anuqsrusiplunñi. Itqagilugu Job, iñuuniaqami tuniqsimaruaq Agaayyutmun anuqsrusipluni. Taatnatuntuuq sivulliapta qinñiñnaqtitkaat uvaptiknun iñuuniañhatigun tuqñhatigunlu Agaayyutim ilunñuktaqatñilañña naglikrsisilaññalu ilinñitñun. Taamna ilisimagikput.

¹² Uvvasuliuuna iñauraamaan, akisruqñipsi sumik kiikaa uqaqñkapsiksun atuqsun. Ataramik uqaqñisi ilumutuuruam. Supayaam uqaqñipsi saglusunñaqasi. Taatnanñitkupsii Agaayyutim atanniñisipiñagaasi.

¹³ Kisupayaaq akunnapsitñi ihuñliugumi ki agaayuli. Kisupayaaq quviasukkumi atñiglu quyyatinik. ¹⁴ Kisupayaaq akunnapsitñi atñiññagumi tuqñiñi qaukñitñitnik ukpiqtunñiñruat. Iñisasaasiñ iniqsruutitñitruñ uqsruñigululu atqagun Atanguruam. ¹⁵ Atñiññiaqtuq una ihuqañiñkaugisiruq iniqsruqñata ukpiqsriñikun. Atangum ihuqañiñkaqñigisa. Aasiñilusi taamna atñiññiaqtuq killuqsagñiñqan Agaayyutim natqigutiginñipmiga. ¹⁶ Taatnamik, quliagñisigik killuqsautisi iniqsruutñisilulu avatmun; taavruma mamitñitkisaasi. Iñuk atiruuaq quyalisauruamik Agaayyutmun iniqsruqami iniqsruñña savaaqatñapiaqtuq. ¹⁷ Itqagilugu Elijah! Ilaaptuuq iñugaluaq uvaptikñun aasiñ inuqsraqami iniqsruqtuksrauruqtuuq kisupayaatun. Iniqsruqman Agaayyutmun sialunñitlugi, sialunñitchuq nunami ukiumi pinasuni avvañmik ilapñugich. ¹⁸ Aasiñ aquaagun iniqsruqman Agaayyutmun sialuqñlugu sialulñitchuq, nuna nauritqiaqñilgitchuq. Taatnatuntuuq Agaayyutim ikayuñkkaatigit.

¹⁹ Iñauraamaan, ilari tupiksrinñiqan ilumutuñigñik aasiñ ukpiqsriuruam ikayuqñanñi tupiksritqñitñisipkaqlugu Agaayyutim, ²⁰ ilitchugiyumaasi uumuuna, taavruma ukpiqsriuruam ikayuqñunñi piqataunñiqsuuq Agaayyutim utiqñitkisaqaa tupiksrinñiqñalñanñi Agaayyutim. Taatnatun ikayuqñaa iñuuyumalñitqisñitlugu iñuñigñik agaayyutitñiaqturuam. Aasiñ Agaayyun natqigutiginñisiruq iñugiallapiqñitkaat killuqsautinik.

Peter-m Sivulliich Tuyuutai

¹ Uvaŋa Peter. Uqqiraqtigigaana Jesus Christ-ŋum. Aglaktuŋa ukuniŋa tuyuutinin piksraqtaaniŋun Agaayyutim unutauplutin siamittuanun iluqaani Pontus-mi, Galatia-mi, Cappadocia-mi, Asia-mi, Bithynia-mi, ² piksraqtaaniŋun maligutlugu sivunniutni ilisimaplugich Agaayyutim Aapauruam, ipqiqsakkaniŋun Ipqitchuam Irrutchim tupik-sritquplugich Jesus Christ-mik siqillaqtitquplugilla aunaŋun. Ihaqqutaa qiniŋiŋanjaluru nau-saiŋalik ilipsitŋi.

Iñuuruuq Niŋiugaq

³ Quyyan illi Agaayyutmun Aapananun Atannapta Jesus Christ. Iñunjuktaqpaligimigun anitqiksitaatigut iñuuruamun niŋiugamun anjitiqlhagun Jesus Christ tuquliŋmiñ ⁴ suli paitchaktaaksrautmun piungiqsangitchuamun pigiirrutaitchuamunlu unniñ piungangitchuamun. Ilaan qaunagigaa piksraqsi qilaŋmi. ⁵ Iipsi qaunagikkaurusri sanŋiagun Agaayyutim pisigiplugu ukpiqsriŋiqsi anniqsugiamun sagvigiŋiaqtuamun aqulligmi pivinŋmi. ⁶ Taamna pisigilugu quviasrugitchi, pakma sivikitchuami nagliksaaqtaullakkaluaqtusri atlakaagiisigun uuktuagutitigun. ⁷ Tamatkunuuna uuktuagutitigun ukpiqsriŋiqsi uuktuakkauruq iglutuitlapmaŋaan. Manik kaviqsaaq piungigaqtuuaq uuktuaguugaat iknikun, taatnatuntuuq ukpiqsriŋiqsi akisuruanjutluktuaq kaviqsaaŋi maninŋmiñ uuktuakkauruksrauruq. Ukpisriŋiqsi ilumutuukpan akuqtuigisirusri nangautmik kamanautmik kamagikkauhigimigu sagvigaqaqpan Jesus Christ. ⁸ Qiniŋisimaitchaluanŋaan piqpagigiksi. Pakmaunniñ qiniŋitichaluaq lugu ukpiŋigiksi quviasrullapiaqhusri quviaanaqpaaramik uqaŋilgunaitchuamik. ⁹ Takku ilisimarusri aachtuusriaŋiaqtulaanapsitŋik annautiksraŋanik iñuutchipi, tanjuitauluni ukpiŋigkapsitŋun. ¹⁰ Sivuniksriqirit uqaqtuat Agaayyutim ihaqqutrisaanik aachtuusriaŋigkapsitŋik pakaqaqallapiaqmiut ilitchuŋiŋiaqtuuga. ¹¹ Tarra Irrusrian Christ-ŋum taimani uqaqtitmatin nagliksaaiksraŋanik Christ-ŋum suli kamanautmik tikitchuksramik aquagun nagliksaaŋhan, ilinŋich ilitchuŋisullapiaqtut qakugun naagaqaa qanuq atuumaniqtilaanjanik. ¹² Agaayyutim ilitchuŋipkaŋiŋai savautriŋiŋisilaanjan inmiknik aglaan ilipsitŋik. Tamanna tusraayugaagiksuaq pakma uqaqtauruq ilipsitŋun taipchunuuna quliaqtuagaŋkajitigun tumigiplugu Ipqitchuuaq Irrusriq tuyuuruuq qilaŋmiñ; israŋulgitunniñ inuŋrugipmigaat kanjaisusuklugu tamanna.

Iñuuniaŋisraq Ipqilluni

¹³ Taatnamik paqnamaagiksulugich isrummatisri, qauŋrimmaagikkitchi niŋiugusri ihaqqutrisaanik qaisaagisiruamik ilipsitŋun sagvigaqaqpan Jesus Christ. ¹⁴ Atrilugu tupiktauruuq ililgaq, atrinjuniasraŋaqasri pigiitchuanun kimmuŋiqagaŋuŋilapsitŋun iñuuniaqapsi nalunŋapsi tusraayugaagiksuaq. ¹⁵ Aglaan iñuuniaŋitchi ipqillusri iñuuniaŋapsitŋi atrilugu ilaa tuqhuŋigikkaqsi ipqitchuuaq kiluqsautaitlunilu. ¹⁶ Atakki Agaayyutim uqaŋhani aglausimaruq itna, "Ipqitchuksraurusri, takku uvaŋa ipqitchuanuruna." ¹⁷ Aasrii agaayukapsi Agaayyutmun taisuugiksi Aapamik atanniisuuruamik iñuŋnik atlakaagiisitasuŋaqnagich savaanigisun. Iñuuniaŋitchi taluqsriŋikun ilaanik irvigiraallahani marruma nunam. ¹⁸ Ijisimagiksi tasukkauŋiqsi tanŋiŋilaaniñ iñuuniaŋatŋiñ sivulliapsi. Tasukkaunŋitichusri piungigaqtuatigun sutigun, ami manikun qatiqtaakun unniñ kaviqsaaqun, ¹⁹ aglaan akisuruakun aunaŋun Christ-ŋum [tunillaqturuam] ipnaiyaatun patchisaitchuatun taqsraqtaichuatuunlu. ²⁰ Ilaa piksraqtaanuruuq iñigaluaqnaq nuna, aglaan sagvikkauuq makunani aqulligmi pivinŋi pisigiplusri. ²¹ Christ-kun ukpiŋigiksi Agaayyun anjipkairuuq ilaanik tuquliŋmiñ qaitchiplugu kamanautmik, ukpiqsritquplusri niŋiugaqaqplusri lu Agaayyutim.

²² Pakmaasriñ ipqiqsitnapsiun iñuusriqsi tupiksriŋikun ilumutuuruamik tumigiplugu Ipqitchuuaq Irrusriq piqpaksrilasrusri aniqatiupsitŋik. Taatnamik piqpakutisritchi pliŋiqillapiaqusri [ipqitchuamiñ] uummatmiñ. ²³ Qitunŋagiliutigaasri Agaayyutim tuqqutlaitchuam anitqiksimaqapsi nautchiaksraquunŋitichuuaq piungigaqtuakun aglaan piungigangitchuakun, ami uqaŋhagun Agaayyutim iñuuruakunlu isukhitlaitchuakunlu. ²⁴ Takku Agaayyutim uqaŋha aglausimaruq, itna,

"Iñupayaq atriqaqtuq ivigauramik,

suli iluqani kamanautaa iñuum atriqaqtuq naurianatun ivgum.

Ivik pannaŋlugaqtuq, aasrii nauriaq katakhuni piŋgaqtuq.

²⁵ Aglaan uqaŋha Atanguruam itkisuruq qanavak taimuŋa."

Isaiah 40:6-8

Taamna uqaliq tusraayugaagiksuaq quliaqtuagaŋkauruq ilipsitŋun.

2

¹ Taatnaqlugu piiqsitaksragigiksi iluqaan pigiihig, kinnitñihiglu, ukpinñuaqtaunjuhiglu, siqñahiglu, pigiiitchuakun uqautiksrisuuñiglu. ² Atrilugu aniqammiaaraq miługuktuatun kimmutiqagitchi Agaayyutim ipqitluni uqałhanik, ilipsiłi taavrumuuna nauyumuusri. ³ Takku uuktuagiksi Atanğuruum nakuułha.

Iñuuruuq Uyağak Piksraqtaanuruatlu

⁴ Utlautisitichi ilaanun, iñuuruamun uyağanmun ayakkanatnun iñuich, aglaan piksraqtaagikkannun Agaayyutim akisuruagiplugu. ⁵ Suli atrinjurisri iñuuruatun uyağaktitun. Atangum atuğumagaasri nappagumiun qiniğnaitchuaq irrutchikun agaayyuvikpanni. Aasrii Agaayyutim ipqitchuatun agaayuliqsaisun tunillaqtutlaniaqtusri tunillautinik irrutchikun. Taapkualiasrii akuqtuyunaqsuyumuut Agaayyutmi tumigilugu Jesus Christ. ⁶ Taatnatun aglausimaruq Agaayyutim uqałhani, itnaqhuni,

“Piksraqtaaqtaqtunja akisuruamik uyağanmik

qaukdiutquplugu tunnavik Zion-mi,

aasrii iñuum tunnavigiyumiun ilaa

qapigpanayumiñaitchuq.”

Isaiah 28:16

⁷ Ilipsitñunaasrii ukpiqsiruranun ilaa akisuranuruq, aglaan tamatkununa ukpiqsriñgitchuanun

“Taamna uyağak tuppirt ayakkanat,

taamna uyağak piitchuillaqiağatquq tuppirauni.”

Psalms 118:22

⁸ Suli

“Taavruma uyağam putukkisinniagai iñuich.

Taamna uyağak paallaktitchirağatquq ilinjitnik.”

Isaiah 8:14

Takku inmiknik putukkisatquq tupiksriñgiltun uqałhigmik. Taatnatun Agaayyutim sivunniugutigigai. ⁹ Aglaan ilipsi iñuksraqtaanurusri, agaayuliqsigiplusri umialgum, suli ipqitchuannuplusri takku Agaayyutim iñugiplusri. Piksraqtaanurusri quliaqtaugitquplugich quvinqaqtuat savaanji Agaayyutim tuqduqtigikkapsi taqtuamiñ quvinqaqtuamun qaumamiñun. ¹⁰ Ilaatniimma qaanjqsuami iñuningipiagaluakkanasri, aglaan pakma iñugiliutigaasri Agaayyutim, suli akuqtuimaitlusriunniñ nagliktuutaanik, pakmaaglaan akuqtugiksi nagliktanja.

Agaayyutim Savaktai

¹¹ Piqpagiplusri ilauraamaan, avaknaqtauhñiaqtusri iglaanuplusri lu mattumani nunami. Taatnamik siimasaagipsi piisimaaquplusri timim pisugruağutaaniñ anuyaktuamiñ akililiqsuqlugich iñuutichisi. ¹² Nalaunjaruakun iñuuniağitchi akungatni ukpiqsriñgitchuat. Ilaatni uqamaqluutigigumisi pigiiitchuakun savaktiğugñilusri, qiniğumagaich nakuuruat savaasi aasriiñ kamaksruğlugu Agaayyun uvlumi ilaan tikiumakpatigut.

¹³ Pisigilugu Ataniq kamakkuqtağusri iñupayaanik sanñiquitquqtuanik, Rome-mağmiut umialligaluaqpatruq ¹⁴ naagalu kavanaugaluqapata tillisiaqatuat ilaaniñ anasriñjuqsuquplugich savaaqatquq pigiiitchuakun suli nangaquplugich tamatkua savaaqatquq nalaunjaruakun. ¹⁵ Atakkii pisuhigigaa Agaayyutim savaallautapsigun nutqautitquplugu piinliqilhat naluruat iñuich. ¹⁶ Iñuuniağitchi patchisaitchuatitun iñuktitun, aglaan atuqnagu patchisailiqsi mattutiginiağlugu pigiiitchuamun, aglaan iñuuniağitchi savaktinjisun Agaayyutim. ¹⁷ Kamagilugich iñupayaat, piqpagilugich ukpiqtuanuruqatisri, taluğilugu Agaayyun, kamakkuqtağlugu umialik.

Urrakutaulha Christ-ñum Nagliksaathan

¹⁸ Savaktauruasrii, tupiksrisitichi atannapsitñik taluğipiaglugich, kisiitñun tamatkununa ihuatmun anjalatipsitñun pisunjaqsri, aglaantuuq tamatkununa atanguturuanun. ¹⁹ Iñuk akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi qauğrimmaagiutillautagmigon iglutuigumi nanjinnamik nalaunjaitchualiqingitchaluaqhuniunniñ. ²⁰ Pisigilugu savaağiurrutin ipiğaqtuqsuquvich kamakkuutmik piksraitchutin Agaayyutmiñ iglutuğaluağupkuunniñ nanjinnaq. Aglaan iglutuğupku nanjinnaq anuqsrukun nalaunjarualiqinñapqich, taamna akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi. ²¹ Taavrumuna ilipsi tuqłukkaurusri. Christ-tuuq nagliksaqtuq piqutigiplusri. Unitchiruq tuvraaksrapsitñik maliglugich tuvliğagniji.

²² “Ilaa killuqsatlaitchuq.

Kinnitñinmutmik uqatlaitchuq.”

Isaiah 53:9

²³ Uqamaqluutikkaukami uqamaqluutmik kiumakhiñgitchuq. Nagliksaaqami aniqsraaqtuñgitchuq. Aglaan tunnaviaqatquq ilaanik atanniisuuruamik nalaunjaruakun.

²⁴ Ilaan akiyağigai killuutivut timimigun tuqupluni sannigutami tuqutqupluta sanñianun killuqsautim aasrii iñuutqupluta nalaunjarualikun. Ilaan ipiğatugñinjinun mamititaurusri.

²⁵ Ilpisi atriaqqtusri ipnaisun killukuaguktuatun, aglaan pakma utiqsimarusrri munaqs-rimun suli qaunaksraanun iñuutchipsi.

3

Ilaqatigiich

¹ Taatnatullapiaq nuliañurusrii kamaksrisitchi uipsitñik. Ilañjaasiñ ukpiqsriñgipata uqahgmik mumiksitauviaqtut nuliamin iñuuniiallatahatigun ² ilinjisa qinñigumitruñ ipqinñiaiqsi taluqsriñqisilu iñuuniakapsitñi. ³ Qinñiyunaqsriqsuqsari qaahñiakun, nutchiqilñapsigun naagaqaa kaviqsaañik maninñik uyamitqualiqsuñkun suli atnuñaagiksuanik atukkapsigun. ⁴ Aglaan piññaqnañiqsi ititchiuñ iriqsimaagtuakun qamuuna uummatipsigun, piññigangitchuakun piññaqnaqutaanik irrutchim piisaangitchuajupluni qinñiññaqaghuniñ. Taamna kamanallapiaqhuni akisuruq qinñihani Agaayyutim. ⁵ Taatnatuntuuq taipchia ipqitchuat aqñat ukpiqsriuruaq Agaayyutmik iñuuniusriqaqtut piññaqnaqutiqaghutinj qamuuna kamigiplugich uisinj, ⁶ Sarah-tun tupiksriuruaq Abraham-mik taipługu añaayuaqamñik. Ilpisi ilaan panigigaasri nakuuruaniñ savaaqagupsi iqsitchangitchchipsilu tupañanaqtuatigun.

⁷ Taatnatuntuuq uinuruasii iñuuniaqatigisiginj nulasri kanjqsimaugagłusri aqñat sayaktu-iltuktuanañtilaanañnik añutiniñ suli paitchaktaaqatigiplugich iluaqquataanik iñuulhum. Taatnağupsi piññilutaitkisiruq injiqsrukiqi.

Nagliksaaliq Piqutigiługu Nalaunñaruatiq

⁸ Pakmapaq uqallautilapsi uumiña, iluqsari atunim isrumaqaqitchi, kanjqsiquitiniurağusri avatmun, piqpakkuñilursi aniqatigiisun, ilunjukkutilursi, iluaqquutilursilu atchijikun.

⁹ Akisaqtuqñagich pigiitchuakun atniyummatmiglun naagaqaa uqamaqłutmiglun uqamaqłutrigikkasri, aglaali injiğusri tamatkua ikayuusriaqagulugich ilisimalugu tuqłukkañiqsi injiqsruutraksrağiplugich, aasriñ taatnağupsi ikayuusriaqagisipmuisri, ¹⁰ aglausimaruaqun Agaayyutim makpiğaanñiñi,

“Iñuk piqpaksriruag iñuuhgmik

suli uvlñilautaguktuaq quviasrukhuni

qaunagiliuñ qanigikkani uqahksrañaniñ pigiitchuamik

suli qaçhuñniñ uqahksrañakniñ sagluuqtuanik.

¹¹ Savangigłi pigiitchuaniñ aglaan savagli nakuuruaniñ.

Pakaagiliuñ qinñiññaq pigiliutiniapiagługu.

¹² Atakkii irrak Atanğuruam qaunaksriruq iñunñik nalaunñaruaniñ,

suli siuttak naalağñiruk injiqsruhatnun,

aglaan kigiñañan Atanğuruam akilñiliqsimagai tamatkua

savaaqatuaq pigiitchuamik.”

Psalm 34:12-16

¹³ Aasriñ kia atniagisiñiqpasri nakuuruaniñ savaaqagupsi. ¹⁴ Aglaan

nagliksaagupsi pisigilugu nalaunñaruag quvianamiğisirusri. Iqsiginagu iñuich

tatamnaqsirağahhat, unniñ iluñliugutiginagich tamatkua. ¹⁵ Kamagisriuñ Atanğuruag

Christ uummatipsitñi, Atanigikkaqs. Itqanairrutlugun ataramik kiggutiqahksraqs

iñuum apiqsruqpasri niğigakun pigikkapsigun. ¹⁶ Aglaan kiuyumagiksi piisaangijikun

talusriñikunlu, ataramik patchisaisillugich qağrimmaagıutillautasri. Taimmali kisut

uqamaqłutrigikpasri savaaqagıñilursi pigiitchuamik, ilinjich kanñutchaññağumuut

ilitchuğilutinj iñuuniiallatahpsitñik Christ-kun. ¹⁷ Tarra iluatlukuq, Agaayyutim pisuligikpañ,

nagliksaagıutigıupsıuñ savaaqallatahıqsı uumakña savaaqahıgmıñ pigiitchuamik. ¹⁸ Christ-

tuuq nagliksaagımiuq. Ilaa tuqunñiq pisigiplugich nalaunñaitchuat tikiutisrukhuta Agaayyutmun. Timaa

ilaañ tuqquataugalaqtuq aglaan irrusia iñuuruqsuli. ¹⁹ Aasriñ irrusriupluni ilaan

utlanñiğaa irrutich tigutaqsıuvinñmittuat qulıaqtuagıaghuni tusraayugaagıksuamik.

²⁰ Taipchia irrusrich tupiksriñgıchtut Agaayyutmik injılgaanimma uvlunñi Noah-

m, Agaayyutim anuqsrutikkağmıgun utaqgıkamıgıch isrummitqıquplugıch Noah

umiagpalıpkagługu. Ikituurat iñuich, tallimat piñasruuplutinj, annautikkaurut umıaqpañmi

ulıppakman. ²¹ Taamna atrıñuruq paptaağutmun pakma annıqsuutıgıkkapsıñun.

Paptaagıutıgun iñuk salummakkañgıchtuq pıyañanik timim, aglaan iñuk injıqsruqtuq

Agaayyutmun salummaqıplugu qağrimmaagıutillautani killuqsautıpıyaaniñ, pisıgıplugu

anjıqıñha Jesus Christ-ñum, ²² qılanmuktuaq aqıppıpluni talıqıan tunjaani Agaayyutim.

Israğulğıllu sanñıqıtuqıatılu sanñıqıtuqıatılu atanıgıgaat ilaa.

4

Atlanñuqtuaq Iñuuniatiq

1 Tarra Christ nagliksaaqtuksraupman timimigun pisigiplugu nalaunjaruaq, isrumaqaqtuksraupmiusri Christ isrumapmatun itqanaillusri nagliksaaqutagiraksraupkan nalaunjaruaq. Atakkii kiñapayaaq nagliksaaqumi timimigun nutqautipmigaa killuliliqihq. 2 Taamna iñuk iñuunianqisusq pisuligruakun tuqunialigmiñunaglaan, aglaan pisulhagun Agaayyutim. 3 Taimma qaanianiktuami iñuuniaqpaaniktusri pisuulhatitun ukpiqsrinğitchuat iñuuniaqapsi suvaahhahikun, pisugruağutitihkun, imilivaahhahikun, aliasrunğinñahikun, piqłuktahikun taanñaqhuni, qaayugnaqtuakunlu aanguaqtukihun. 4 Pakma ukpiqsrinğitchuat atlagigaasri ilaliqsuutingiqapsi ilinjitñun qilhuqtaihatni, aasriñ uqamaqluutigiaqsiplusri. 5 Aglaan ilinçh kiggutiksraqaqtuksraugisirut savaagmiktigun ilaanun atanniñhñiaağtuamun iñuuruaniqlu tuqunjaruaniglu. 6 Tarra taamna piqutigiplugu Christ quliaqtuagnaqsuq tusraayugaallautamik taipchununa tuquaniktuanun taimani ilinçh annautrautquplugittuuq. Atannikkaayumiñiaqsiplugich iñupayaatuntuuq nunami, aglaan Agaayyutim iñuuyumiñaqunigai irrutçhigmiktigun Agaayyutitun iñuuruatun.

Anjalatçhillaqtauat Agaayyutim Aatchuutainik

7 Aglaan supayaurat isruksranat qalliurallapiaqtuq. Taatnağusri qauğrimmaağigitchi qanuatqiağusriñlu aasriñ inçisrutlasriñlu. 8 Pitłuktaksraq una supayaamiñ, piqłiqillapiağusri piq-pakkutisritçhi avatmun, atakkii piqpaqsriñhum maturagigai iñugiallapiaqtuat killuqsautit. 9 Tukkiqsuutisritçhi avatmun uqapiluuatilaakun. 10 Iñullaanuplusri akuqtuagaqtusri aatchuutmik Agaayyutim. Taatnağusri savautisritçhi avatmun savakittallautusri atullautaglugich atlakaagiiçh aatchuutai Agaayyutim, itna, 11 kiñapayaaq uqaqpan, Agaayyun uqaglı taavruma uqagıkkanağun, sulı kiñapayaaq savautrigumi, ki savaglı sayaksrırutaagun Agaayyutim, Agaayyunli kamagıkkayumuq supayaurakun tumigilugu Jesus Christ, piqıkkana kamanaua anjalatçhisilı taimuna isruitchuamun. Taatnatuq.

Nagliksaaq Ukpıqtuanupluni

12 Piqpağıkkamaan, tupananasri ukpiqsrıñiqsi uuktuaqsiukpan sakiqnaqtuatigun ikniqtun ittuatigun; atlayuagınagu niğiunailaakun taamna atuumakpan ilipsitñun. 13 Aglaan quviatchağigitchi piqasutiniñlusri Christ-mun nagliksaaqahagun quviatchallapiağumusri quyalusri kamanautaa sagviqpan. 14 Pisaanñatchiugupsı pisigilugu atqa Christ-nun quvianamiurusri, atakkii Agaayyutim Irrusrian, Irrusria kamanautaan, nayugaatin. 15 Sumiunniñ nalliqsi nagliksaaqanı iñuaqtuqtauluni, unniñ tigliñniaqtauluni, unniñ savvağluktaluni, unniñ naiqıtuqtauluni iñuich sutilaanatanik. 16 Aglaan kisupayaaq nagliksaaqıtkkaugumi pisigilugu ukpiqsrıñha Christ-mik kanñsruutiginçhıllıñ, aglaan kamaksruğıñ Agaayyun ilisimanahıgmigun Christ-mun iñugitilaagmiñik. 17 Pakma atanniñhum aullağniiviksraña tikitçhuq, aasrii Agaayyutim iñunı atanniqsukkaugqaqtuksraurur. Tarra atanniqsuqqaagıniqpatıgıt, qanutçhim isruksraqağısıvat tamatkua tupiksrinğitchuat tusraayugaallautamik Agaayyutikun?

18 “Nalaunjaruat iñuich annahksranat qaganangıññıqpan, sugisıñıqpatmi iñuich agaayyutaitçhuatlu killulıqırıtlu?”

Proverbs 11:31

19 Tarraasrii tamatkua nagliksaaqıtkkauraut pisulhagun Agaayyutim nakuurualıqilich. Qaisimaapiaqtaksraqıgıach iñuutçhisıñ iñiqsirimiknun ilaanun tuniqsımaruamun ataramik.

5

Munaqsranı Agaayyutim

1 Pakma silğiqsuğniagıtka qaukħıruat akunnapsitñi, uvanaptuuq qaukħıplunı. Qıñiqsimagıa nagliksaaqman Christ aasrii quliaqtuagağıplugu, piqatauyumaagıñuaptuuq kamanautaanun sagviqsagımaruamun. 2 Qaunagilugich iñugıkkanağı Agaayyutim, munaqsraqıkkasri akunnapsitñıttuat, [Agaayyutim atuqkkanı ilipsitñun]. Nunurausunıaqasri aglaan piyummatigipiagılu, piññanıasrunıaqasri aglaan savatıyumaapiagılu. 3 Atangıniagıvıgısrıñaqnagıçh Agaayyutim iñugıkkanağı qaanagırsıusıasri, aglaan tuvraaksrallautausıtçhi munaqsranun. 4 Aasrii qaukħıat munaqsrit sagviqpan, akuqtuıgısrıusri nıaqıgıtıaanik kamanautim akiññaktaatun piungıgıgımiñıaitçhuamik. 5 Taatnatuntuuq, nukatpıanurusrii kamakıutıgagıtçhi qaukħıruanik. İluqasri kamanagısrugısrıñıaqasri savautıtılusri atçhıksuaħıkun, atakkii “Agaayyutim ayaksımaagı kamanagısrugıruat aglaan ikayıqsımaagı atçhıksuağtuat.”

Proverbs 3:34

6 Taatnamik atçhıksımaagıtçhi ilipsitñi ataatinı sayakturuat argaıñ Agaayyutim, ilaanlı kamanaqsiqkağımaagaasri pivıksraqı nalautıpan. 7 İgıllugu iluqaan isrumaaluıtıgıkkasrı ilaanun aasrii tutqıksılusri, takku ilaan qaunagıgısgaasrı. 8 Qauğrimmaağıgıtçhi qanuatqiağıusri. Uumıksrıksı Tuunğaq ataramik ukpıgıtıaiqsıtçhiñıaqtuq ilipsitñik, qalıñuularuaton lion-tun kukiłukuatun sumunlıqaa niqıksraqısuğhıni. 9 Taatnamik akıllıqısuqsıunı payanağıvıgılu ukpiqsrıñiqsi, ilisimalugu anıqatıusri nanıpayaaq

nagliksaahhattuuq ilipsisun. ¹⁰ Aasriiñ nagliksaaktuallaanikkupsi sivikitchuami, Agaayyutim ihaqqutipayaaqaqtuam tuqhuqtigikkapsi Christ Jesus-kun isruitchuamun kamanautigikkaḡmifun, naamasripkaḡniḡaasri, nalupqinaḡusri ukpiqsriḡipsitñi, sayaktusriḡusri suli payaḡaḡusri. ¹¹ Ilaanun illi kamanaun saḡḡilu qaḡavak taimuḡa. Taatna.

Ilammiḡutit

¹² Aglaktuḡa naiḡlipḡu Silvanus-kun isrummatigikkapkun tuniqsimapluni aniqataulha. Pitchuksaagukkipi aglagikkapkun uqautilusri Agaayyutim ihaqqutigillapiaḡhamik. Iḡisimaluḡa taamna ihaqqun tuniqsimavigisiuḡ. ¹³ Ukpigtuḡaḡuruattuuq Babylon-mi ittuat piksraḡtaḡuruat ilipsisun, tuyuḡmigaasri nayaḡḡamik, suli Mark-ḡum iḡḡiḡipmatun itaḡma. ¹⁴ Paḡlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piḡpakkutilikun. Qiñuiñḡaq illi iluḡapsitñi ittuani Christ Jesus-mi. [Taatnatuḡ.]

Peter-m Tugliat Tuyuutaiñ

¹ Uvaña Simon Peter. Savaktigigaaña uqquiragtigiplunaju Jesus Christ-ñum. Tuyuqtunja ukuniña iñunñun akuqtuiruanun akisuruamik ukpiqsriñigimik uvaptiktun nalaunñaruahagun Agaayyutipta suli anniqsuqtipta Jesus Christ-ñum. ² Iñichuñisaiñaqsiñtuq Agaayyun suli Jesus Atanigput. Uvvatuq iñuqaqtigiqagitchi atqunaq qinñiññamiglu.

Agaayyutim Tuqñuutaalu Piksraqtaañalu

³ Agaayyutim pakmakñaqtauruakun sanñiagun qaitchiññaatigut supayaanik iñuutlasripluta agaayyutiqammaagihikun tumigiplugu iñichuqsriñiptigun ilaanik tuqñuqtigikkaptiknik iñajutitqupluta kamanautmiñun nakuuniqsrauligimñiñunlu. ⁴ Tumigiplugik tamatkuaq qaitchigaatigut kamanallapiaqtuanik akisuruanik akisqsurutinik. Ukpigigupsigik akisqsuruutit annatlasrigisirusi qaayugñaqtuamiñ ittuamiñ iñuichi kanigruaqtanigun, aasrii piqatautlasriñusri Agaayyutim irrusriani ilaatun iñiñusri. ⁵ Tamanna pisigilugu pisuqtılaapsitñi iñlatigisriñun ukpiqsriñiñapsitñun nakuuñiq, suli nakuuñiq tapiñglugu iñichuñgimmaagihigimik, ⁶ suli iñichuñgimmaagihigimik tapiñglugu iñmun añalalguñigimik, iñmun añalalguñiq tapiñglugu anuqsruñigimik, anuqsruñiq tapiñglugu agaayyutiqammaagihigimik, ⁷ suli agaayyutiqammaagihigimik tapiñglugu piqpaqsriñigimik aniqatinik, suli piqpaqsriñiq aniqatinik tapiñglugu piqpaqtamnik iñupayaanun. ⁸ Tamarra taatnatchich irrusriksrat pigiraksrasi. Pigigupsigim nausaiñaqtusri taapkuñuuna, imaiñaatun iñgitchusri asriringitchuatuñunlu, aasriiñ iñichuqsrisaiñiñagñiñaqtusri Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁹ Aglaan kinaapayaaq iñuk piqangñiñigumi tamatkuniña irrusriksranik irigiitchuq qinñitlatiñuni. Puuyucmigaa salummakkautilaani killuqsautiñgurañgimñiñi. ¹⁰ Taatniñtan, aniqatiñmaan, sakuugitchi pisuqtılaagñusri tuqñuñkahuñiq piksraqtaañuñiqsiñu nalupqinaiqsiñu, atakkii taatna piyupsi pasraaagñumiñaitchusri. ¹¹ Suli akuqtuigisirusri kamanagtuamik pañlatmik isigupsi isruitchuamun añaayuuqataanun atannapta anniqsuqtiptalu Jesus Christ.

¹² Taatnaqlunja itqautisragatañipsi tamatkuniña, iñisimagaluagisunñiñ payañagñivigiplugulu Agaayyutim iñmutuuruña pakma pigikkaqsi. ¹³ Nalaunñaruagigiga iñuñuñitulaamni maani nunami itqagñitagukhusri sunik tamatkuniña. ¹⁴ Iñisimagiga timikuliksrañma tikitchaqtu-uralha. Taatna atannapta Jesus Christ-ñum nalupqinaiqñglugu uqautigaaña. ¹⁵ Aglaan sakuugutiginiañitka iñisitñun itqagñitquplugich tamatkua ataramik tuqanikkaluaguma.

Christ-ñum Kamanautaa suli Sivuniksqriqtauruuq

¹⁶ Quliatqutañgitingitchipsi unipchaalianigun iñuichi iñichuñgipkaisaqaapta agñiñiñhanik Atannapta Jesus Christ kamanagtuakun sanñiqpauragñigun. Uvaguq qinñillapiaqsimañgikput kamanagtuuaq qaummañiñña. ¹⁷ Nayuutirugut akuqtuipman Agaayyutimñiñ Aapauruamiñ kamakutmik kamanautmigu, taavruma nipim nipliutipmagu kamanagñiqsrauruaq supayaanñiñ nipliñhuni, “Tarrataamna piqpagikkağa Iññiña qyalimaaqtigillapiakkağa.” ¹⁸ Aasrii taimani tusraagikput taamna nipi nipliqsuaq qilañmiñ piqatigiplugu Jesus iñgimi taivrumani Agaayyutim sagviqmagu kamanautni. ¹⁹ Uvaguutuuq nalupqisruutingiñipsaañgikput uqautigikkañat Agaayyutim sivuniksqriqirinjisa iñiñlaanimma. Piñlataqtusri naalañnitqiañgikupsigim uqañhich, takku uqañhich kanjiqsipkağasri agñitqinñiaqtilaananik Jesus-ñum atriplugu nangun qaumapkañiña taatqaaq ini qausrağatagninjanunaglaan uvlum suli nuilğatagninjanunaglaan uvluñjan uvlaam. ²⁰ Sivullilulugu iñichuñgiraqsraqs uva, sivuniksqriqirim iñmiktuiñaaq kanjiqsipkağumiñaitchaa sivuniksqriqtauruuq Agaayyutim uqañhaniñ. ²¹ Atakkii iñuichi sivuniksqriqingitchut sumiunñiñ pisuligimiktigun, aglaan Agaayyun uqañniqsut iñunmiguñ añalatkaqsipmatinj Ipqitchuam Irrutchim.

2

Iñisautrit Tanjiñlaakun

¹ Iñiñlaanimma tanjiñlaakun sivuniksqriqirit iñukpalliññiqsut akunğatni iñuichi [Israel-mi]; taatnatun tanjiñlaakun iñisautrit iñukpalliññiaqmiut akunnapsitñi. Tikiutriñiaqtut nalunautchilutinj tanjiñlaanik iñisauttitinik suksraunñiutayumiñiaqtuanik, piñlaagñilugunñiñ Atangñuruuq tuquruuq annautisuklugich. Aasrii pisigiplugu piñlaaqalhat Ataniñmik taimañiñaaq piyaqqukkauñiaqtut. ² Suli iñugiallapiaqtuaq piqasriqsuutisirit pigiñlapiqtautigun kannunaqhutin iñuñiañhatigun, aasrii iñunñun uqamaqñuutigipkaaqsiñglugu iñmutuuruuq pisigiplugich iñinich. ³ Piñlatuñmiktigun maniññañiañgigisigisaasri, iñisautiñusri uqautiñusriñu iñmutuunñitchuaniq. Agaayyutim atanniqsuirinaja pasriñiğai taimakñaaglaan, aasriiñ siñiñkuanğitchuq piyaqquñhiñaaquñglugich iñinich.

nunalu pakma ittuat qaunaksriqaqtut Agaayyutim uqahagun piyaqqugniahanunaglaan ikniġmun. Taimanigun uvluni Agaayyutim atanniqsuġisigai iñuich agaayyutaitchuat aasriiñ piyaqquglugich.

⁸ Aglaan piqpagikkamaan, puuyumanagu tala, isrumaraqtugut atausriq uvluq pivikisilaanjanik suli 1,000 ukiut pivikpauraqaqtılaanjanik, aglaan Ataniġmi atiruk.

⁹ Atanġum sukaisaagutigingitchaa immiumasraqamiuñ akiqsruutigikkani, iñuich ilanjich sukaiñiñiġialuagagtut. Aglaan anuqsrutigaasri, atakkii piyummatigingitchaa kiñaunniñ piyaqququlugu, aglaan iluqaisa mumiqugaluagai killuqsautmikniñ Agaayyutmun.

¹⁰ Aglaan uvlua Atanġuruaam tikitkisiruq niġiilautiluni agġiħhatun tiglinħiaqtim. Taivrumani qilaich piigisirut qukiġnaqtuamik tusraġnaqħutin suli qaummatit qilaħmiittuat siqumitkisirut iknikun suli nuna ikiniaqtuq supayaatlu nunamiittuat.

¹¹ Iluqagmin tamatkua sut piyaqqugumaqmata taatnatun, qanutchimigli iñuuniaħiaqtuksraunipisi? Iñuuniaqtuksraurusri ipqilħiaġusri suli agaayyutikuagusri supayaakun, ¹² utaqqilugu Agaayyutim uvlua tikitchumaaqtuag suli pisuqtilaapsitni tikiumpakġnaġiaġniaglugu taimna uvluq. Taivrumani uvlumi ikniġum uunallapiaqtuam qilaich piyaqquġisigai suli qaummatit aukkisigai.

¹³ Aglaan utaqqigivut Agaayyutim akiqsruutigikkani, itnaami, niġuqaqtugut nutaanik qilaħnik suli nutaamik nunamik iñuuviksraħjanik nalaunħasripkakkaħplutin iñuich tupiksriħiat Agaayyutmik.

¹⁴ Taatnamik piqpagikkamaan, utaqqisiuñ taamna uvluq. Pisuqtilaapsitni iñuuniaġitchi taqsraqtaħiaakun puuyiluktautailaakun sivuġaani Agaayyutim suli qinħiñħakun.

¹⁵ Isrummatigisiuñ anuqsrullapiaħia atannapta kanjqsimalugu anniqsuquriħia uvaptiknik. Taatnatuntuuq piqpagiplugu aniqatupta Paul-ħum aglakmigaasri puqitukun Agaayyutim qaisaħgun.

¹⁶ Iluqanħitni tuyuqtuutmiñi uqautigipmikai tamatkua sut. Uqanħi ilanjich kanjqsilħunaitħaluaqtut. Aasriiñ iñuich naluruat payanaiqsimaħiatlu qipititħiħiqsut Paul-ħum tuyuqtuutaiħnik suliunniñ atlanik uqahħiħnik Agaayyutim. Taamna pisigiplugu Agaayyutim piyaqqugniaġai.

¹⁷ Ilipsiasriiñ piqpagikkamaan, tamatkua sut ilitħuġikkasri sivuani qaunatqiaġiksik. Taatnanġitħupsi sivullikkauviaqmiusri killukuagutinħisigun maliġutħiħitħuat. Aasriiħi qaunagiyumagiksi paallanġiħksraqsi payanaiqsimmavigikkapsitniñ.

¹⁸ Aglaan nausrainħitħi ħuaqħutrisaagun ilitħuġimmaagħksisaiħiaġlugu Ataniqput anniqsuqtigikkaqputlu Jesus Christ. Iħaanun illi kamaħun pakma suli qanħavak taimunħa. Taatnatuq.

Sivulliich Tuyuutai John-ŋum

Uqaliq Iñuunaqtuaq

¹ Aglaktunja ilipsitñun Jesus-mik taiyuutiliŋmik uqaliŋmik. Taamna iñuk Jesus qaitchiraqtuq iñuuhigimik inniqsuamik aullaŋniñiŋmifiaŋlaan. Taamna tusaagikput qiniŋiŋlugulu sulitautukhugulu aksiapluguunniñ. ² Taamna iñuk qaitchiruaq nutaamik iñuuhigimik tautuŋnaqsipman qiniŋuraaqsiñiaŋikput. Sagviqqaqman inmiñik uvaptiknun uqautiaqsigipsi Agaayyutitŋaqtauruakun iñuuhikun inniqsuakun aapami aullaŋniñiŋmiñ. ³ Tamanna qiniŋkaqput sulitusaaplugu uqagiŋmigiŋikput ilipsitñun, ilaliutitqugaluahusi piqatigilugik Aapauruaŋlu sulit Iŋniŋalu Jesus Christ taatnatuntuuq uvagut piqatigaqmatun iliniknik. ⁴ Taatnaqhuta aglaaqsirugut ilipsitñun iñuuhigimik ilitchuŋitquplugu Jesus. Taatnaŋuta quviatchallapiagiŋsirugut.

Agaayyun Qaummatauruq

⁵ Uvvauna uqaliq uvagut tusaanjanikkaqput Agaayyutim Iŋniŋaniñ aasiñ quliaqtuaŋigikput ilipsitñun, itnaiŋiplugu, Agaayyun qaumaupluni sulit ilaani taaqtuanŋitchuq suuramikunniñ. ⁶ Iñuk uqaqami piqataunipluni Agaayyutmi killuqsagtautigalugu, taatnasiq iñuk sagluqsruŋaqtuq piqataunŋitluni Agaayyutmi killuliquitiñiaqhunikii. Taatnaiŋiplugu atrinjurugut iñuktutun taaqtuami pisuktuatitun. ⁷ Iñuuniagupta piqatauluta Agaayyutmi piqatigilik-silluta avatmun, taatnaiŋiplugu atrinjurugut iñuktutun qaumami pisuktuatun. Uvvaasiñ salummaŋaŋtigut killuqsapayaaniñ, atakkii Agaayyutim Iŋniŋa Jesus tuqqutaupluni maqipkaŋluŋ augikkani uvaptiknun. ⁸ Niŋliakapta uvagut killuqsagumiñaitluta ukpiqsagaŋtugut uvaptiknik. Taatnaqapta ilisimanŋitchuŋut Agaayyutim ilumutuulhanik. ⁹ Quliagikaptigu Agaayyutmun killuqsagniŋluta ilaan natqigutiniagaaŋtigut nalaunŋaiŋipayaaptiknik, atakkii ilaa tuniqsamaruq nalaunŋaruŋupluni suraŋalipayaagmiñi. ¹⁰ Agaayyun niŋliqsuq killuqsagniŋluta aglaan niŋliakapta killuqsatlaŋluta uqagiŋikput Agaayyun saglutuniplugu, tavraasiñ Agaayyutim uqalŋhagun iñuunianŋitluta.

2

Christ Uqapsaaŋutrikuput

¹ Ilauraamaan, aglaaqsirunja ilipsitñun killuqsagunŋitkaluaqhusi. Aglaan kiñapayaq killuqsagnikpan piqatugut uqapsaaŋutriksraptiknik Aapamun. Taamna Jesus Christ killuqsagsimaitchuq. ² Taamna tuqukami sannigutami aatchuutigiruq inmiñik piqutigiŋluta, taavrumuunnaŋluŋ piiŋa killuutivut sulit killuqsautinŋich iluqatin iñuich nanipayaaq.

³ Taatnaqhuta tupigiguptigik Agaayyutim tillisai, nalupqisukkumifiaŋitchuŋut ilisimatilaaptiknik ilaani. ⁴ Iñuk niŋliqman ilisimaniplugu Agaayyun aglaan tupiginŋitlugu ilaan tillisaa sagluqsruŋaqtuq. Taatnasiq iñuk ilisimanŋitchuq ilumuturuamik. ⁵ Kisupayaq tupiksripman Agaayyutim niŋliutaanik ilaan piqpagiraŋigaa Agaayyun atakkii ilitchuqsruiruq Agaayyutitŋaqturuamik piqpaksriŋigimik. Tupiksriguptaasiñ Agaayyutmik nalupqinaigikput atausinŋuqtilaaqput ilaani. ⁶ Kisupayaq niŋliqami iñuuniagniŋluni atausinŋuqatigimaaŋluŋ Agaayyun iñuuniagtuksruruq ataramik Jesus Christ-ŋum iñuunialhatun.

Nutauruaq Iñuuniarun

⁷ Ilauraamaan, tuyuqanŋitchuŋa ilipsitñun nutaamik tillitmik aglaan utuqqaŋmik inŋaniktuamik taimakŋaŋlaan. Taamna tilliñ ilisimakqaŋsi tusaalŋapsitniñiaŋlaan. ⁸ Uvva taamna tilliñ tuyuutigikkaŋa ilipsitñun nutaanupmiuq. Iñuich ilitchuŋigaaŋ taatnasiq piqpaksriŋiq Christ-ŋum iñuunialhagun ilipsilumami iñuunialŋapsigun, atakkii taaqtuq qaaniŋqsaŋaqtuq aasiñ ilumun qauma qaummaŋiksiruq. ⁹ Iñuk niŋliakami qaumaminnipluni uumiksriuraŋaŋtigalugu ukpiqtauatiumiñik tavra kanŋiruaqtara simminŋitchuq—taaqtuamiittuq sivuanisun. Iñuuniagaŋsilŋitchaqtuq killuliquipluni. ¹⁰ Aglaan iñuunakuagikamigich ukpiqtauatiumi qaumamittatguq, iñuunialhane sumunniñ paasaatittagumiñaitcha. ¹¹ Aglaan iñuk uumiksrikami ukpiqtauatiumiñik ilaa taaqtuami ittuq, pisukhuni taagmi. Kiisaimma-tai qanutnamuqausiksraŋigaŋivuuq atakkii taaqtuam qiniŋluŋiplugu.

¹² Qitunŋamaan, taatnaŋluŋa aglaktunja iluqapsitñun, atakkii Agaayyutim natqigutigai piŋiŋiliquitisi Jesus Christ savaaqalŋhagun.

¹³ Aglaktunja ilipsitñun utuqqanaanun atakkii ilisimaankluŋu Agaayyun

taimña inñaniktuag aullaḡniiḡhaniḡaglaan.
 Aglaktuḡa ilipsitñun nukatpianun
 atakkii akiilḡigiksi Tuunḡaag pigiitчуapayaam aullaḡniiraa.
¹⁴ Aglaktuḡa ilipsitñun, ililgaanun,
 atakkii ilisimaanikḡu Aapauruaḡ.
 Aglaktuḡa ilipsitñun utuḡqanaanun ilisimaaniktuanun
 taivruminḡa inñaniktuamik aullaḡniiḡhaniḡaglaan.
 Aglaktuḡa ilipsitñun nukatpianun sanḡjiranun
 tuniqsimaranun Agaayyutim uḡaḡhanun ittuanun ilipsitñi.
 Taavrumuuna akiilḡigiksi pigiitчуapayaag,
 Tuunḡauruḡ taamna.

¹⁵ Kaviuḡinagich suuramik unniñ ilitqusiāt nunam iñuḡjisa. Atakkii iñuum kaviuḡikpagu taamna ilitqusiḡ piḡpagiyumiñaitkaa Agaayyun. ¹⁶ Suomi taavruma ilitqutchim ilagivaun? Kanḡgruaqtam kaviuḡikkana, sut iñuich qinḡkanḡjisa piññaktaḡisuklugu, suli supayaat mat-tumani nunami iñuich kamasaaḡutigikkanaḡich—taatnasiḡ iḡuaḡnanḡitkaluaqtuḡ Agaayyutim irrusiani. ¹⁷ Taamna ilitqusiāt iñuḡjisa nunam suli kaviuḡikkanaḡiḡlu piḡgumaqtut. Aglaan iñuk tupiksriḡruaḡ Agaayyutim pisulḡhanik iñuutuñiaqtuḡ Agaayyutmi.

Akiilḡiqsuḡti Christ-mun

¹⁸ Iḡauraamaaḡ, piviksram isua tikitchumaagtuḡ. Tusaamagiksi akiilḡiqsuḡtaa Christ agḡiqsaḡumaniplugu. Aasiñ ilitchuḡigikput iñuḡiaqtuāt akiilḡiqsuḡtai Christ agḡianiksimaniplugich. Taatnamik ilisimarugut piviksram isua qallisilaanḡanik. ¹⁹ Tamatkua akiilḡiqsuḡtai Christ unniñ piḡataugaluagtuāt uvaptikni ilaliutillapianḡitkaluaḡḡaḡmin, taatnaḡhutin aullaḡniqsut uvaptikniñ. Tuniqsimagaluaḡumij Agaayyutmun akiilḡiqsuñiaḡaitchut Christ-mik, aasiñ nayuḡayaḡaagtuḡ. Unithamisḡut nalupqinaisitkaat sumiunniñ piḡataunḡiḡtiḡn uvaptikni. ²⁰ Aglaan iluḡasi, ilumutuulḡ ilisimagiksi, atakki Christ-ḡum qaitchiñiḡaasi ilitqusiḡmiñik. ²¹ Aglaktuḡa ilipsitñun naluruḡilusi ilumutuuruḡiḡmik aglaan ilisimagiḡa ilitchuḡianikkaluḡiqsi taavrumiḡa aasiñ ilisimapiḡiksi sagluturuḡaḡ ilaḡinḡitkaa ilumutuuruam. ²² Kiñali sagluturuḡanḡiḡqa? Kisupayaag piilaaḡaqtuḡ Jesus-mik Christ-ḡuniplugu (“Christ” itnautauruḡ, Agaayyutim tuyuḡikkana anniqsuutiksrauplugu uvaptiknun). Taatnaḡtuḡ taamna akiilḡiqsuḡtauruḡ Christ-mik, aasiñ ayyaklḡuk Aapauruaḡlu Iḡñiḡalu. ²³ Kiñapayaag piilaaḡaqtuḡ Iḡñiḡuruamik piḡatauyumiñaitchuḡ taavruma Aapanani; kisupayaag aasiñ uḡaḡtuḡ ukpigiñilugu Iḡñiḡuruḡ taamna piḡataullapiaḡtuḡ taavruma Aapanani. ²⁴ Aglaan ilipsi, ukpiqsrituñiaḡitchi tupiksriḡrusiḡlu tusaakkapsitñik aullaḡniiḡhaniḡ ukpiqsriḡqaaḡlapsi. Taatnaḡpsi atausinḡnumaniaqtusi Iḡñiḡmiḡlu Aapauruamiḡlu. ²⁵ Itḡaḡlugu Christ niplutiḡikkana uvaptiknun, “Piḡataullapsigun Aapami qaitchigisigipsi iñuulḡiḡmik Agaayyutitḡaḡtauruamik.”

²⁶ Piruksraukama aglaktuḡa ilipsitñun tamatkunuuna uḡaḡtuḡanik ilisautrauniplutin. Ilumun akiilḡiqsuḡtaurut Christ-mik qanuḡviiqsitchiñiaḡhutin ilipsitñik. ²⁷ Aglaan ilipsitñun Christ qaitchiñiḡsuḡ Irrusiḡmiñik nayuutiruamik ilipsitñi. Taatnamik ilipsi inuḡsranḡitḡhisi atlamik ilisautrimik, atakkii Christ-ḡum Irrusian ilisautiḡaasi supayaanik, aasiñ ilitchuḡipkautaa ilumutuuruḡ. Iñuuniaḡatigiḡitchi Christ-mi.

²⁸ Ki, qitunḡamaaḡ, iñuuniaḡatigiḡitchi ilaani. Taatnaḡtuḡa tatavrualanayaḡitḡhugut tikitpan suli kanḡjusukkayaḡitḡhugut sivuḡaani agḡiḡpan. ²⁹ Ilisimaplugu Christ-ḡum killuḡsaḡsi-maillaanḡuḡa nalupḡiḡinḡitḡhiksi taamna nalaunḡaruaḡliḡiruaḡ Agaayyutmun qitunḡaḡitilaḡa.

3

Agaayyutim Qitunḡai

¹ Uvvaami, qanutunaglaan Aapam piḡpagivaitluta! Piḡpaksriḡha uvaptiknun kamaḡaḡpaitluni taiyuutiqḡaḡaḡitḡut qitunḡaḡmiñik, ilumun ilaan qitunḡaḡillapiaḡaḡitḡut. Aglaan iñuich akitḡfaḡtuḡruat Agaayyutmik kanḡiqsinḡitkaḡitḡut atakkii Aapauruaḡ ilitchuḡimaitlugu. ² Iḡauraamaaḡ, Agaayyutim qitunḡaḡiliutianikkaḡitḡut. Ilisimanḡitkikputsuli qanutchiuluta ilḡiksraḡqut, aglaan sagvḡpan ilaatun ilḡisirugut, atakkii ilaa qinḡiḡisḡikput kanḡiqsiḡlugu irrusipiana. ³ Taatnamik, kisupayaag niḡiugaḡaqtuḡ Christ-ḡum sagviḡiksranḡanik ipqinḡiḡuraḡaḡtuḡ atakkii ilisimaplugu Christ-ḡum ipqisilaḡa.

⁴ Iñupayaag killuḡsaḡtuḡ atuiruḡ atiruamik tupiksritḡaitḡhiam atuḡaḡikkanañik. Iñuk killuḡsaḡami ayairaqtuḡ Agaayyutmik navḡipluni iñuuniaḡurrutaanik. ⁵ Uvvasuliuna ilisimagiksi Christ-ḡum iñuḡuḡa piḡiḡityaḡhuni killuḡsaḡtipayaanik. Killuḡsaḡumiñaitchuḡ atakkii killuutaitluni. ⁶ Taatnamik, kisupayaag atausinḡuḡatausimaruḡaḡ Christ-mi killuḡsaḡtanḡitḡhugut. Aglaan killuḡsaḡtuḡam kanḡiqsimaitḡha ilitchuḡisimaitlugu Christ qanḡaunniñi. ⁷ Iḡauraamaaḡ, iñuḡmun ukpiqsḡitnasi. Iñuk atuiruaḡ nalaunḡaruamik

nalaunnjaruanjuruq Christ-tun killuqsqaqsimailaanjuruatun. ⁸ Iñuk killuqsqaqtaqtuaq tuungaqaqtaururuq atakkii Tuungaqaq killuliqiniqsuq aullagñiñhaniñaglaan. Pakma Iğñiña Agaayyutim agğiğniqsuq piyaqquğiaqluğu iluqaan Tuungaam savaagikkana. ⁹ Kisupayaaq Agaayyutim qitunğagiliutikkana killuqsqaqtanjichuq atakkii Agaayyutim qaitchisimaqluğu iñuuhigmiñik. Iñuk taamna killuqsqaqtagumiñaitchuq atakkii Agaayyutitñaqtaururuq. ¹⁰ Tavrakii ilisimagiksi atlakaagñiksilaanjak qitunğaiñ Agaayyutim suli qitunğaiñ Tuungaam taavrumuuna, iñupayaaq killuqsqaqtaqtuaq suli piqpaksrinitchuq ukpiqtuaqatiumiñik Agaayyutitñaqtaunjitchuq.

Piqpakkutititchi Avatmun

¹¹ Uqalhi Agaayyutim inniqsuat aullagñiñhaniñaglaan tusaamakkapsilu uqautigaatigut piqpakkutitqupluta avatmun. ¹² Ilisimagikput Cain piqpaksrinijluni Abel-mik nukatchiagmiñik, taatnaqluğu iñuqaqtagiğaa atakkii tuungaqaqtaupluni ilaa. Suvaata tuqqutpaun? Ilaan savaagikkana pigiitlutinj. Aglaan Abel nalaunnaniqsuq taatnamik ilaan savaagikkana nakuuplutinj. Ittuksrauyumiñaitchugut Cain-tun. ¹³ Ukpiqtuaqatmaan, quvigusukkasi iñuich akitñaqtuiruat Agaayyutmik uumigikpasi. ¹⁴ Piqpagikaptigik ukpiqtuaqatuiuvut ilisimagikput annautrautilaapput. Akililiqsuikapta Agaayyutmik atriqaqtugut tuqunjaruatun aglaan annautraupluta pakma iñuutlasirugut Agaayyutikun. Iñupayaaq piqpaksrinitchuq ukpiqtuaqatiumiñik tuqunjaruqsuli piqataunijluni Agaayyutmi. ¹⁵ Kisupayaaq uumiksriuaq ukpiqtuaqatiumiñik tuungaqaqtaururuq, ilaa iñuqaqtuqtaupluni uummatmiñi. Ilisimapmigiği iñuqaqtuqi piqagumiñaiñiñipluğu iñuuhigmik Agaayyutitñaqtauruam. ¹⁶ Christ tuqqutikamisigut taavrumuunnaqluğu kanjipsikagaatigut piqpaksrinijhum suutilaanjanik. Taatnaqhuta tuqqutisugaagtaksragipmigiğut ukpiqtuaqatuiuvut. ¹⁷ Uvvaasiñ iñuk umialgutiqagumi inuqsriunijluni suni aasrii ilitchuğipluğu aniqatiuni inuqsriuqtuaq suli ikayunjitkumiuğ inuqsriuqtuaq, ilumun piqpaksrinitchuq Agaayyun piqpaksrinimatun. ¹⁸ İauraamaan, piqpaksrinata uqalhiñakan aglaan piqpaksrisa savaagikkaptigunlu ilumutuuruakunlu.

Taluqsrautairrun Sivugaani Agaayyutim

¹⁹ Piqpaksrigupta taatna ilisimagisigikput pigitilaapput ilumun Agaayyutmun. Taatnaqhuta tutqiksut uummativut Agaayyutmi iqsisailaakun. ²⁰ Qakugupayaaq uummatipta ihuiliğutitkaqsikpatigut tunjaruksraurugut Agaayyutmun atakkii Agaayyun kamanatluktuq uummatiptikniñ, aasiñ ilaan ilisimagaa supayaaq. ²¹ İauraamaan, pasikkutmik piitkupta uummatiptikni tavra taluqsrautairrutiqagtugut sivugaani Agaayyutim, ²² aasiñ qanumipayaaq iniqsrugupta supayaanik akuqtuigisirugut ilaaniñ apiqsruagikkaptiknik atakkii tupigiplugich tillisai suli atuqluğu quyagikkana. ²³ Aasiñ taamna Agaayyutim tillisigigaa, tunjaluta Iğñigmiñun Jesus Christ-mun suli piqpakkutiluta avatmun, kamagilugu Christ-ñum tillisaa uvaptiknun. ²⁴ İluqağmij tupiksriuat Agaayyutim tillisaiñik ataşinjıuqatigimaagaat Agaayyun, aasiñ Agaayyun piqataupluni ilinjitiñi. Nalupqiginitchikput Agaayyutim nayuutiñha uvaptikni atakkii qaitluğu irrusiñi uvaptiknun.

4

Irrusia Agaayyutim suli Tanjigilaq Irrusiq

¹ İauraamaan, iñugiaktuat tanjigiliriuat ilisautrit siamittut napmupayaaq. Taatnamik tunjaviginagu iñupayaaq uqaqtuaq Agaayyutim irrusiagun nipliğnipluni, aglaan uuktuagluğu Agaayyutitñaqtaugalaumagaan. ² Uumuuna nalupqiginitchiksi Agaayyutim irrusia, iñupayaaq nalupqinairrhuni uqagaqtuaq Jesus Christ timigiqtilaanjanik piqagtuq Agaayyutitñaqtauruam irrutchimik. ³ Kisupayaaq uqaqangitchuq nalupqinaiqhuni Christ-mik taatna piqangitchuq Agaayyutitñaqtauruam irrutchimik. Taamna irrusigigaa akililiqsuqturuam Christ-mun. Tusaanigiği taavruma agğiqsağumalha naagaunniñ ilaa imma nayuutianiktuq iñuñi nanipayaaq.

⁴ İauraamaan, pigigaasi Agaayyutim aasiñ akilianiğkisi tamatkua tanjigilirit, atakkii Agaayyun ittuq ilipsitiñi kamanatluktuanjuruq tanjigiliriniñ. ⁵ Tanjigilirit tuungaqaqtaurur. Taatnaki uqağigaat sutigun akitñaqtuiruat Agaayyutmik. İñuittuuq tuungaqaqtaupmiruat naalagñipmiragigaich. ⁶ Aglaan uvagut Agaayyutim pigigaatigut. Tamatkua piqatauruat Agaayyutmi naalagñigaatigut. Uqatigikkacput suunijlapiagaluqtuq iñuñi qitunğagijnisanjini Agaayyutim. Taavrumuuna ilitchuğiniağivut iñuich malikpatrun ilumutuulıq naagaqaa malikpatrun killiqihı.

Agaayyun Piqpaksrinijuruq

⁷ İauraamaan, piqpakkutisa avatmun atakkii Agaayyutim ilisautipluta piqpaksrinijmik aasiñ kisupayaaq taatnatun piqpakkutiqagtuq qitunğagigaa Agaayyutim ilisimaanikhunilı

ilaanik. ⁸ Iñuk piqpaksrinjitichuaq ilitchuqsrisimaitchuq Agaayyutmik atakkii Agaayyun piq-paksriłhuruq. ⁹ Agaayyutim urriqsuǵniǵaa qanutunaglaan piqpaksrilaani uvaptiknik tuyuǵikamiiñ nunamun Iǵñituałuni atrinilaaq iñuutqupluta ilaagun. ¹⁰ Qanuutaupiaqtılaaña piqpaksrilhum uvva, taimani uvagut piqpaginjtikaluaǵikput Agaayyun, aglaan Ilaan urriqsuǵniǵaa piqpaksrilhi uvaptiknik tuyuǵikamiiñ Iǵñituałuni piqquplugich killuqsautivut tuquhǵimigun qituuqsitlugu Agaayyun. ¹¹ Ilauraamaañ, Agaayyutim piqpagivaılta, uvagutuq piqpakktutiruksrauniqsugut avatmun taatniililugu. ¹² Iñuum sumiunniñ Agaayyun qitningajitchaa. Piqpakktugupta avatmun Agaayyun iñuuruq uvaptikni aasiñ ilisautipluta piqpaksritqupluta atlanik ilaa piqpaksrimatun iñuñnik.

¹³ Nalupqiginjtichikput atausinjuqatigitılaaña Agaayyun suli ilaa iñuutılaañnik uvaptikni, atakkii ilaan irrusiñi inillaklugu uvaptiknun. ¹⁴ Uvvasuliuna Aapauruaq tuyuqǵniqsuq Iǵñituałuni anniqsuqtiksrauplugu iñupayaanun, aasiñ qitniǵikput ilisimarauplatalu.

¹⁵ Kisupayaaq uqautigumiiñ nalupqinaıǵlugu Jesus Iǵñiǵiñilugu Agaayyutmun, tavra Agaayyun iñuuruq ilaani aasiñ ilaa atausinjuumapluni Agaayyutmi. ¹⁶ Uvagut ilitchuǵigikput ukpigiplugulu piqpaktaña Agaayyutim uvaptiknun.

Agaayyun piqpaktauruq. Taamna piqpaksriruaq atausinjuqsimaruq Agaayyutmi suli Agaayyun ilaani. ¹⁷ Taatnatun iñuuniaqapta piqpaksrirugut Agaayyun piqpaksrimatun, aasiñ attaqsrautiǵaǵumiñaitchugut uvluani atanniłhum, atakkii iñuuliguput atrigigaa iñuuniałhan Christ-nun mattumani nunami. ¹⁸ Iñuk piqpaksriruaq attaqsraǵumiñaitchuq. Piqpaksrigupta Agaayyun piqpaksrimatun ilaa taluǵiyumiñaitchikput. Iñuk iqsiruaq ilaanik piqpaksrilhitchuqsuli Agaayyun piqpaksrimatun, atakkii iqsisiqat-tuqsuli Agaayyutmun anasiñjuqsǵisifipluni.

¹⁹ Piqpagigikput, atakkii Agaayyutim piqpagiqqaǵaatigut. ²⁰ Iñuk nipliǵumi piq-paksrililuni Agaayyutmik aasiñ uumiksriłuni ukpiqtuaqatmiñik ilaa sagluruq. Itniit-tuq: iñuk piqpaksrinjitñami ukpiqtuaqatiumiñik qitnilakkaǵimiñik piqpaksrilasiyumiñaitchuq Agaayyutmik qitnilaisaǵimiñik. ²¹ Tillisiusaqput Christ-miñ [aasiñ taatnatun ilaan iñuuniaqaaatigut], iñuk piqpaksríkami Agaayyutmik piqpaksriruksraupmiuqtuuq ukpiq-tuaqatiumiñik.

5

Akimarauñurut

¹ Iñupayaaq ukpiqsriruaq Jesus Christ-nutılaañnik Agaayyutim qitungǵiǵiǵaa. Taatnaqhuta piqpaksrigupta Aapaptiknik piqpaksriruguttuuq ukpiqtuaqatiuptiknik. ² Piqpaksríkaptagaayyutmik tupiksrikaptalu tillisaiñik ilisimanaqtuq piqpaksrilhitput Agaayyutim qitungǵiñik. ³ Piqpaksríkaptagaayyutmik uvagut tupiksriřrugut tillisaiñik, aasiñ tupiksriřipput tillisaiñik sakiqnanjitchuq, ⁴ atakkii qitungapayaaña Agaayyutim akimatlasiruq nunam iñuñisa ilitqusianiñ. Aasiñ akimatlasirugut ukpiqsrilitniñaitigun [Jesus-mik]. ⁵ Kiñaasiñ akimatlasiva tuunǵaqaqtaauruaniñ suli piǵiıtchuum kavuǵiǵikkapayaañniñ? Iñuk taamna kisimi ukpiqsriruaq anjtim Jesus-nun Iǵñitutilaañnik Agaayyutmun.

Ilisimaraurat Jesus Christ-kun

⁶⁻⁸ Aasiñ nalupqiginjtichikput ilaa Agaayyutmun Iǵñigitılaaña atakkii piqaqtut piņasunik ilisimarauruanik. Jesus paptaakkaupman imigmik suli maqipkaǵaluaqitnagu augikkani tuqukami, Agaayyun nipliǵniqsuq qılaniñ Jesus Iǵñiǵiniplugu. Taatnatun Agaayyutim irrusiaptuuq ilumutuuruuq ilisimaraupmiuq taavruma ilumun Iǵñigitılaañnik. Ilaa ilisimarauruq imikunlu aukunlu suli Agaayyutim irrusiagun, aasiñ taapkua piņasut atirut ilisimaraulǵimikni. ⁹ Iñuich ilisimaraupmata akuqtuǵaǵigivut, naaǵaqa Agaayyutim ilisimaraulǵiħa ukpiqnatluktuuq atakkii piņasuurautigun nipliqsuq ilumutuuplugu Jesus Iǵñigitılaañnik. ¹⁰ Kisupayaaq ukpiqsriruaq Agaayyutim uqalhanik Iǵñigmigun ilisimagaqa uummatmiñi taavruma ilumutuutilaaña. Kisupayaaq ukpiqsrinjtichuum taavru-miña ilumutuulǵimik uqǵiǵipiǵaqa Agaayyun saglutuniplugu, atakkii tunnañitluni Agaayyutim ilisimaraulhanun Iǵñigmigun. ¹¹ Agaayyutim ilisimapaǵaǵaatigut taavrumiña itnaqhuni: Agaayyutim qaisaña uvaptiknun iñuuliq Agaayyutitnaqtauruq, aasiñ taatnasiq iñuuliq Iǵñinaniittuuq. ¹² Kisupayaaq iñuunatitnaqtauruq Iǵñinaniñ Agaayyutim iñuunatitnaqtauruq ilaani Agaayyutitnaqtauruamik. Kisupayaaq iñuunatitnaqtauruq Iǵñiguruamik iñuuyumiñaitchuǵuq.

Iñuuliq Isuitchuuaq

¹³ Tuyuqtunja taapkuniña ilipsitñun ukpiqtuanun Iǵñinagun Agaayyutim nalupqinaitquplusi piqaaniktılaapsitñik iñuulǵimik Agaayyutitnaqtauruamik. ¹⁴ Una pisigiplugu ukpiǵillapaǵikput Agaayyun iniqsrugaqta supayaamik pisulħagun tusaaraǵilħa uvaptiknik. ¹⁵ Iłitchuǵiǵiǵiñiñ tusaaraǵilħa iniqsrupayaqaqta tavra ilisimapaǵiǵikput qaisaqaaniħa uvaptiknun iniqsruaǵikkaptiknik ilaaniñ. ¹⁶ Kisupayaam qitniǵumiiñ

ukpiqtuaqatni killuqsaglugu taamna tuquhigmuunjitkalanjaan, ki injiqsruutiliun Agaayyutmun. Taatnaguni ukpiqtuaqataa inuugisirug, atakkii killuqsautai tuquhigmuunjitlutin. Aglaan killuqsahiq itmioqtuuq tuquhigmun ittuq, aasiin uqautigipsi injiqsruutigitqunjitlugu taamna Agaayyutmun. ¹⁷ Iluqani killuliqiq killuqsautaurug, aglaan killuqsautipayaat tuquhigmun ingitmiut.

¹⁸ Iisimagikput kiñapayaq qitungagiliutikkaña Agaayyutim killuqsaaqsitlaisilaña atakkii Iginjan Agaayyutim tugluaqsimaragigaa, aasiin Tuungaum atnigumiñaitchaa kinniyumiñaitlugulu. ¹⁹ Iisimagikput qitungagitilaaput Agaayyutmun, aasiin iisimagikputtuuq atlat inuich mattumani nunami pigitilaan at Tuungagmun sulii ilaan kinnipugich ilinich. ²⁰ Iisimagikputtuuq Iginjikkanañ Agaayyutim aggianilha, aasiin ilaan kanjipsikaagaatigut ilaanik ilumutuuruamik. Atausinjuqsimarugut ilaanun ilumutuuruamun, Iginjanunlu Jesus Christ-mun. Ilaa Agaayyutaullapiaqtuq sulii inuuhuruq isuitchuaq. ²¹ Iñauraamaañ, agaayyutiqaqasi agaayyutinjanik.

Tugliat Tuyuutaiñ John-ŋum

¹ Uvaŋa John ukpiqtuanuruat qauklinich, tuyuqtuna aŋnamun Agaayyutim piksraqtaagikkanaun suli qitunŋaninun piqpagikkamnun ilumun. Uvaŋa hiniŋaunitchuŋa piqpaksriruanaa, aglaantuuq iluqatin tamatkua ilisimaruat ilumutuuruamik piqpagipmigaasi. ² Piqutigiplugu ilumutuuruuq uvaptikni ittuuaq suli itkisipluni qanapak taimuŋa. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Jesus Christ Aapam Iŋniŋan ihuaqqutillaŋniagiŋisik suli ilunjugulisik tutqiksiŋutiglu ilumutuuruakun suli piqpaksriŋikun.

Ilumutuutiglu Piqpakkunlu

⁴ Uvaŋa quviatchallapiaqtuŋa atakkii ilitchuŋigiga ilaŋich qitunŋavich iŋuuniahat ilumutuuruakun, maligutlugu Agaayyutim Aapauruam tillisaa uvaptiknun. ⁵ Aasiin, aŋnaaq, aglaŋitchuŋa nutaamik tillitmik ilipnun aglaan taavrumiŋa pigikkaptiknik aullaŋniŋhaniŋaglaan. Injiŋkipiŋ uumiŋa, uvagut piqpakkutiruksaurugut avatmun. ⁶ Taamna piqpaksriŋiq uqautigikkaga itnautauruq: Iŋuuniaqtuksaurusi tupiksriŋikun Agaayyutim tillisaiŋik tusaakkapsitŋik aullaŋniŋhaniŋaglaan. Atakkii ilaan tiligaatigut iŋuuniaqupluta piqpaktakun.

⁷ Iŋugiaktuat kinnirit tikitchut iŋupayaanun uqaqaqtuat nalupqinaiqhutin Jesus Christ-mik timiqaninŋiplugu. Taatnatchich iŋuich kinniraurut suli akililiqsuqtaurut Christ-mi. ⁸ Qaunagisitchi ilinitchiŋ. Tavra tammajitchumaiksi savaagikkaqi aasiin Agaayyutim akiligiŋisigaasi inuŋaiglugu. ⁹ Kisupayaaq simmiiruaq ilisauttutaiŋik Christ-ŋum piqataunitchuq Agaayyutmi. Taamnaasiin tupiksriŋuq ilisauttutaiŋik Christ-ŋum piqatauruq Aapauruam ilu suli Iŋniŋuruami. ¹⁰ Kiŋaliqaa utlautikpan ilipsitŋun quliaqtuaqan iluni Christ-ŋum ilisauttutaiŋik tukkuliŋiŋagu tupiqnun naagaqaa ilaliŋagu. ¹¹ Atakkii kisupayaam paglagumiŋ kinniri piqasiŋiŋaŋaa pigiitchuakun savaanŋagun.

Aqulliich Ilammiguŋit

¹² Uqaksraukkaŋaluaqtuŋa aglaan uqautigisuŋitkitka ukunuuna tuyuutitigun, aglaan taamŋaguktuŋa ilipnun uqaqatigilutinaasi. Quviasuutigillapiaŋayaŋikpuk. ¹³ Qitunŋanisa aŋnam aniqatvich Agaayyutim piksraqtaagikkanaŋi tuyuŋaatin nayaanŋaŋmik.

Pinjauak Tuyuutai John-ŋum

¹ Uvaŋa John ukpiqtuanjuruat qauklinich, tuyuqtuŋa uumuŋa Gaius-mun piqpagipiakkamnun. ² Ilauraamaanj, agaayyutigikpiñ supayaaq iluaquplugu ilipni atniġnaquŋitlutinlu. Iŋisimagiga iluaqtılaan irrutchipkun. ³ Quviasuqpaaraqtuŋa ilaŋich aniaqatiut tikitchuat uqautipmatŋa ilipnik iluqnaullapiagiŋiplutin Agaayyutmun suli iŋuuniagiŋiplutin ilumutuuruakun. ⁴ Quviatchaktillapiagiŋaatŋa sumipayaaq tusaakapkich qitungatka iŋuuniagiŋiplugich ilumutuuruakun.

Gaius Nanġausiaqqtuq

⁵ Iŋannamaanj, tuniqsimmatrirutin savautrikavich aniqatiunik, suvaluk iglauruanik. ⁶ Uqautigillautagaat ukpiqtuanjuruat iluaqqutriŋhiñ. Piŋlautaġniaqtutin qaisaksraqaġuvich inuġikkaŋatnik iglauniŋatni. Quyaliniagiŋksi Agaayyun taatnaġupsi. ⁷ Atakkii piqutigiplugu Christ aullaqtut akuqtuisuŋaqatiŋ ikayuutmik Jew-ŋunitchuanifi. ⁸ Uvagut ukpiqtuaguut ikayuqtaksraqiġivut taapkua iglauplutin agaayuliqsit, savaqatauyumaugutli siamitchiŋhatni Agaayyutim ilumutuuruunik uqalhiŋik.

Diotrephes-lu Demetrius-lu

⁹ Aglakkaluaqtuŋa ukpiqtuanjuruapayaanun, aglaan Diotrephes qaukiutlaturuam suliquitigiŋitkaaŋa. ¹⁰ Taatnamik agġiġuma sagviġniagiŋitka savaanji uqaqhuni sagluqsruutigipluta. Taruŋa nutqallaŋitmiuq. Paġlayumiŋaitmigai aniaqatiut suli pitchaiŋiraqŋugitunniifi tukkiisuktuat ilinjitniik anitqataqŋugillu akunġatniñ ukpiqtuanjuruat.

¹¹ Iŋannamaanj, tuvraqnagu pigiitчуаq aglaan nakuuruaq. Kisupayaaq atuiruaq nakuuruamik agaayyutitŋaqtauruq naagasuli taamna atuiruaq pigiitчуamik iŋitчуqsrifiŋaŋitчуq Agaayyutmik. ¹² Aglaali Demetrius iŋupayaat uqautigillautagaat suli iŋuuniailhan iŋitчуġipkaġaatigut iŋisimatilaanjanik ilumutuuruamik. Uvaguttuuq uqautigillautagiŋkput ilaa. Iŋisimagiŋ uqagiŋkkapta ilumutuutilaanjanik.

Aqulliich Iŋammiiġutit

¹³ Uqaksrauŋkaġaluaqtuŋa aglaan uqautigisuŋitkitka ukunuuna tuyuutitigun. ¹⁴ Tautukkasuaġukkikpiñ aasiñ uqaġunuk atautchimi kiiŋaġruifiŋaġutilunuk. ¹⁵ Tutqutiqaġiŋ. Ilauraat tuyuqtut nayaanġaġmik. Nayaanġaġuugivut ilauraavut iluqaŋa.

²⁴Uvva, nangaglakuput ilaa qaunaksritlaruaq ilipsitñik paasraaliksrapstñiñ ukpiqsriñipsitñi sulitikiutitlaplusri patchisaungigusri quvianakun sivugaanun kamanautaan. ²⁵Kisimi Agaayyutauruq, aasiñ ilaan anniqsugaatigut Jesus Christ-kun Atannaptigun. Kamanautipayaaq, kamanagniqsraq sanji sulianalatchisipayaaq pigigai taimakñaqaña pakmanunaglaan suliqarjavak taimuñja. Amen.

Sagvikkaaurat John-mun

¹ Ukunani makpiğaani aglausimarut sut Jesus Christ sagvikkanjı. Agaayyutim qaiññigai ilaanun qıñıqtıtuqlugich savaktimiñun sut akuniisruñıaqatıñ atuumasragumaruat. Christ-ñum ilıttıtuqlıgıkağai savaktimiñun John-mun tuyuğıplugu isragulıgıkkani ilaanun. ² John-ñum nalupqınaiqlıgu qulıaqtuagıñıgaa Agaayyutim uqalhalu Jesus Christ-ñum sagvikkanjalu. Uqautıgıñıgıai sut iluqaisa qıñıkkani. ³ Quvianamiuruq iñuk aglıqıruaq ukunıñıa sıvunıksrıqtımtık suli quyanaqñıapıat taapkua tusraaruat uqalıgñık ukunıñıa suli tupıgıpluğıllı sut aglausimaruat taapkunani makpiğaani, atakkıı tamatkua atuumavıksrıñat qallılıpaıgataqtuq.

Pağlatit Tallimat Malğunñun Agaayyuvıññun

⁴ Uvaña John aglanıaqtuñıa ukpıqtuñıaruanun ittuunun tallimat malğunı agaayyuvıññı nunami Asia-mi. İluuqutrıñıqagıtchısıuq qıñıuıññıamıglu Agaayyutmiñ, pakma ittuamiñ, taimakñaqañıa ittuamiñ suli agğıqsagumarumiñ, taapkunakñalu tallimat malğunıñ irrusıanıñ sıvuğaaniıttuaniñ aqıppııtaqpañan Agaayyutim, ⁵ suli Jesus Christ-miñ tunıqsımaplunı ilısimaraurumiñ, anıruamiñ tuqunaruaniñ sıvullıqpañıuplunı suli sıvullıuqtıñıñ umialğuruat nunami. Jesus Christ-ñum pıqpagıaıtıgıt patchısaıqsıtıta kıl-luutıptıknıñ ilaan auñmıgun. ⁶ İlaan umialıguqtıtkaatıgıt agaayulıqsıguqtıtlugıllı savauıtıquplugu Agaayyutıñı aapagıkkanılu. Kamanaun anjalatchısilıu pıgıgaa Jesus Christ-ñum taimuñıa ısruıtıchuamun. Amen.

⁷ Uvva, agğıgñıaqtuq nuviyatıgun.

İrıqıqtuapayaam qıñıgıısıgaa,

ılınısalu kapırıruat ilaanık.

İluqatınlu atlakaagııch iñuıch nunami uıgıualalutın qıagısırut ilaa pısigıluğı.

Aa, taatna itkısıpaıqtuq.

⁸ “Uvaña Alpha-ñuruñıa suli Omega-ñuplunı, aullağñıısaaq suli ısrukıtıchaaq.” Taatna nıplıqsıuq Atanguruaq, pakma ittuag suli taimakñaqañıa ittuag agğıqsagumaruağlı, Sanñıpayaaqıqtuag Agaayyun.

John-ñum Qıñıqıuradıha Christ-mık

⁹ Uvaña John-ñuruñıa anıqatıgıkkıaqıı atausrıñıuqatauplunı pıqatıgıgıpsı naglıksaağutınık pısigıplugu Christ, pıqatıgıpkıaqtuag ilıpsıtıñun anıayıuqautmiñı suli pıqatıgıpkıahunı ilıpsıtıñun ıglıtuıñıgımi. Qıkıqtamun atıqatıtuamun Patmos-mık ilıkkaurunıa qulıaqtuagakıpkun uqalhanıglu Agaayyutim ilımutuulhanıglu Jesus Christ-ñum. ¹⁰ İlamnı İrrutıchımi uvluanı Atanguruam tusraaruñıa nıpımık nıpıturuamık tunumñıñ, itna lıılıaa qalğıuqtıtaıqıpkıatun, ¹¹ nıplıqhunı, “Aglakkımagıtın tautıkkatın makpiğaanan aasrıı tuyuğılğıch ukpıqtuñıaruanun ittuunun tallimat malğunı agaayyuvıññı Asia-mi: Ephesus-mun, Smyrna-munlu, Pergamos-munlu, Thyatira-munlu, Sardis-munlu, Philadelphia-munlu, Laodicea-munlu.”

¹² Taranı qıvıaqtuñıa qıñıgıklıgu uqıqtuag uvamnun. Qıvıağama qıñıgıtka tallimat malğuk kavıqsıaat manııch kılauuraqagıvııch. ¹³ Aasrıı qıtqatnı tallimat malğuk kılauuraqagıvııch qıñıgıga atausrıq atrılık iñuktun, atnuğaaqıqhunı akıuqturuamık ısıganımiñunaglaan, suli tapsıqıqhunı kavıqsıaaq manıñmıñ satqamıgun. ¹⁴ İlaan nıağua nıyanıñı qatıgñıqsut ipnaim mıttıquatuñ qatıqhutınlu aputıtun. İrraksulı innıqsuk kılualarutun iknıqtun. ¹⁵ İsıganıksulı qıvılıqtağñıqsuk patukpatun ipqıqsıqtatun uunaksautıqpakun. Nıpaasulı tusragñıgıqsıuq quğlıuqtıppatun. ¹⁶ İlaan talıqıpnıñmıñı tıgımmıñıqsıuq tallimat malğunıñk uvlıgıñıñk. Savıpkıksulı ipkıtıuq avatmulık annıuğaaqtuq qanğanıñ. Suli ilaan kılınıñıa qaummagıñıñıqsıuq sıqıñıñaağıkmıatun.

¹⁷ Tarra qıñıqıapku ulğunıqsunıa ısıgıñıñun tuqunaruatun ilıplunı, aasrııñ ilıgıai talıqıpnıñ arganı uvanñun nıplıtuıplunı, “İqıñıñk. Sıvıllııruñıa aqullıuplunı. ¹⁸ Uvaña iñıuuruñıarunı. Tuqıgalıuqılunı iñıusragıtaqtunı taimunı ısruıtıchuamun. İñıuktun anımautıqıqtıatun anjalatchıñıqıqtunı tuqulıgımk suli tuqunaruagıvıñmık. ¹⁹ Pakma aglakkıch sut qıñıkkatın suli pakma ittuat suli itıchagımaruat aquagun taavruma. ²⁰ Taapkua kanıqsılğunıñıtıhuat qıñıkkatın—tallimat malğuk uvlıgıat talıqıpnıñ arganıma suli tallimat malğuk kavıqsıaat manııch kılauuraqagıvııch—qanuuatılanañıatıuvva, tallimat malğuk uvlıgıat ısragıulıgıgıach tallimat malğuk agaayyuvııch, suli tallimat malğuk kılauuraqagıvııch tallimat malğuk agaayyuvıgıpnıgıach.

2

Agaayyutim Uqautı Ephesus-mıunun

¹ "Israǵulganun agaayyuvium Ephesus-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaǵigai tigum-miruum tallimat malǵunnik uvlugianik taliqpiñmiñi, pisruktuam akunǵatni tallimat malǵuk kaviqsaat maniich kialuuraqǵaviich.

² "Iļisimagitka savaasri, sakuugutisriļu iǵlutukkasriļu anuqsrulikun. Iļisimagigaptuq iļatchitlaisilaqsi killuliqiruanik iñunnik suli isivǵiuqtılaaqsi tamatkunija uqaqtuanik uqǵi-raqtuaniplutin piunǵitchaluanǵamin suli ilipsi iļitchuǵiplugu saglututılaanaj. ³ Iļisimagiga anuqsrutılaaqsi nagliksaaqtılaaqsiļu pisigiplunja suli ilipsi nikalinjitchusrisuli. ⁴ Aglaan uumiña akitñaummatiǵagipsi, piqpaginǵigipsitña inilǵaanisun. ⁵ Itqǵaqsaiun piqpak-sriħiqqaqsi uvannik ukpiqsriruaǵuqapsi. Isummitqigitchi aasriñ savautitqigıluña sivuanisun. Isummitqinǵisuaǵupsi agǵiqiniǵigipsi piǵıluǵuasrii kialuuraqǵaviksi inaanıñ. ⁶ Aglaan nakuuruaqǵaluaqtusri uumiña, uumiksrisurıi savaanıtñik pigiitчуuanik Nicolait-aǵruat uvaptuntuuq. ⁷ Iñuk siutiqaqtuag tusraggatiksrañnik naalaǵnıli Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanjuranun. Iñuich akimaruat niǵipkaǵniǵitka napaaqtuanıñ iñuunaqtuam nauruamiñ nautchiaqǵaviani Agaayyutim.

Agaayyutim Uqautai Smyrna-ǵmiunun

⁸ "Israǵulganunli agaayyuvium Smyrna-mi aglagiñ itna: Taapkua uqaǵigai sivulliuuram aqulliuuramlu, tuqǵaluaqtuamlu inıtiqıksuamlu.

⁹ "Iļisimagitka iluıllıuǵutisri ilaippauiqsiļu (aglaan umialgurusri). Iļisimagitka sanutchisınich tamatkua Jew-nunıruat iñuǵinǵitchaluaqtıtlutin Agaayyutmun, aglaan ilumun savautriruanjurut tuunǵamık. ¹⁰ Sivuuǵaginagu nagliksaǵutıǵiasrikkaqsi. Uvva, tuunǵaum isıqtapukǵamaǵaǵısai iļasri isivǵiukkauvıksrañıtñun, aasrii iluıllıuǵisirusri qulını uvluni. Tunıqsimatitchi tuquıpsıtñunaglaan, aasriiıli akilıññıǵigipsi iñuukǵimık isruitчуamik niǵuǵusriqmatun. ¹¹ Iñuk siutiqaqtuag tusraggatiksrañnik naalaǵnıli Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanjuranun. Iñuich akimaruat atnikkauyumiñaitchut tuglıani tuqułhum.

Agaayyutim Uqautai Pergamos-miunun

¹² "Israǵulganunli agaayyuvium Pergamos-mi aglagiñ itna: Taapkua uqaǵigai piqaqtuam ipıktuamik avatmulıñnik savıkpamık.

¹³ "Iļisimagiga iñuuniaqtılaaqsi tuunǵaum anjalatchiviani. Aglaan tunıqsımarusri uvam-nun ukpiqquıtıqaqtuıñıaqsı, uvluıñıunniñ tuqquıtaupman tunıqsımaplunı iļisımarıga Antipas akunnapsıtñi tuunǵaum iñuuviani. ¹⁴ Aglaan ikıtuuranik akitñaummatiǵagipsi: ilipsi ilaqaqtusri tuvraıruanik ilısaıttıtınjıgı Balaam ilısaıturıuam Balak-mik killuqsaqıtıq-plugıch Israel-aǵmiut. Killuqsaqıtut niǵikaminı niqınik tunıllautauruanik aanǵuanun suli sayunakaminı. ¹⁵ Sulipsuuq ilipsi ilaqaqmıusri tuvraıruanik pigiitчуakun ilısaıttıtınjıgıch Nicolait-aǵruat. ¹⁶ Isummitqıgıtchasrıñ. Taatnangısuǵupsi agǵiqiniǵigipsi anuyıyaılgıch taapkua iñuich savıkpamık annıuǵaqtuamik qanımiñ. ¹⁷ Iñuk siutiqaqtuag tusrag-gatiksrañnik naalaǵnıli Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanjuranun. Iñuk akimaruag niqıksrıññıǵıga irıqsımaqtuamik Manna-mik suli qaitchılugu qatıqtaamik uyaǵanmık. Aasrii uyaǵanmi nutaaq atıq aglaqǵısırıuq, kĩa-unniñ iñuum iļisımanǵısanjanik kisımiaglaan taavrıma iñuum akuqtuirıuam.

Agaayyutim Uqautai Thyatira-ǵmiunun

¹⁸ "Israǵulganunli agaayyuvium Thyatira-mi aglagiñ itna: Taapkua uqaǵigai Iǵnıjan Agaayyutim, irıqaqtuam atrıplugu ikualaruag ikniq, suli isıganı atrıqaqhutın qıvlıqsaqtu-atun patukpatun.

¹⁹ "Iļisimagitka savaasri, piqpaksrıliqsıļu, ukpiqquıtrıļu, savautrıliqsıļu, suli anuqsrıliqsi. Iļisimagigaptuq una, savaǵıkkapsi pakma qaanıummatiǵıaıǵich savaǵıkkasri ukpiqsriruaǵuqqaqapsi. ²⁰ Aglaan uumiña akitñaummatiǵagipsi, ilipsi iļatchıqıluǵu aǵnaq Jezebel tıyuuqtuag inımiñik sıvunıksrıqırımık. Iļisautıgai kinnıplugıch savaktitka sayunatquplugıch suli niǵıtquplugıch niqınik tunıllautauruanik aanǵuanun. ²¹ Pıvıqıqıtıkaluǵıga isummitqılıksrañjanun sayunahaniñ, aglaan isummitqıgunǵıñıqsuq. ²² Uvva, inıllaktınniǵıtkı ilaalu tamatkualı sayunatıqıtıgıkanı nagliksaǵutıqpaıraǵıvıksrañjatnı inıllakmatun sıñıvıñıñun nanırrutim. Taamna pıñıǵıga isummitqıñısuapata killulıqıñıgmıkniñ. ²³ Suli tuqunniǵıtkı ilılǵanı. Tarra ukpiqtuanjuranıyaat iļıtuǵıniǵıaǵat uvanıtuılaǵa iļisımarıuag iñuich ikpıkkutaatnik isummatınjıtıglu. Suli akilıǵısıgıpsı atausrıullaalusri malıǵıllapıaıǵılu savaaqsi. ²⁴ Aglaan ilasrı Thyatira-mııttuat qapsıugalanıjaısa malıñıtuat taavrıma pıgiitчуamik ilısaıttıtıaanık suli ilısaǵıñıǵıtuǵıch kalıpsıksuat nalunatıuanı tuunǵaum, ilipsi uqautıgıpsı, Uqumaıllıuǵıtıgıtıkkumıñıtıchıpsı, ²⁵ aglaan tigummitqıaıgıtaksraǵıksı pıgıanıkkıqsi agǵıñıñıñıhamnunaglaan. ²⁶ Iñuk akimaruag savaaqıtuıñıaqtuagılu pisulıǵıkkamık

isruanunaglaan, sanñjiquitksriññaigiga anjalatchilasilugu nunaacqigippannik. ²⁷ Uuma anjalataagaqsiññaigai sanñjiquipiamik saagaqaqtuatun ayaupiamik savilhamik, anjalataağlugich iñuum siquvragipmatun qiku ilulik. *Psalms 2:9*
 Taatnatun akuqtuaqaqtunja sanñjiquitqakimnik Aapamniñ. ²⁸ Suli aatchuğisigiga uvlaam uvluğianjanik. ²⁹ Iñuk siutiqaqtuaq tusragatiksrannik naalağniñi Irrutchim uqautigikkannanik ukpiqtuanjuranun.”

3

Agaayyutim Uqautai Sardis-miunun

¹ “Israğulganunli agaayyuvium Sardis-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaligigai piqaqtuam tallimat malğunnik Irrutschim Agaayyutim, suli tallimat malğunnik uvluğianik.

“İlisimagitka savaasri. İlipsi tayuutiqağaluaqtusri iñuuranuniplusri, aglaan tuqunarusri. ² Qiptaitqigitchi. Sayyiqsimaacsigij tamatkua iñuuliqaqtuatsuli tuqugaluaqnağich, atakkii isivğugniğitka savaasri nalaunajitlugich sivuğani Agaayyutim. ³ Taatnamik itqağilugu qanuq akuqtuñiqsi tusraayugaagiksuumik tusraakkapsitñik. Tupigisunjam taamna isrum-tanıtqigusri. Qiptaiñiqitçupsı agğiqigisigipsı atrilugu tiglinjaqti. İlisimayumiñaitçikisi kisumi sassagniğmi agğiqiñialiksrağa ilipsitñun. ⁴ Aglaan piqağaluaqtusrisuli ikituuranik iñunnik Sardis-mi atnuğaağmiknik puyyaktairagağitçuanik. İlinja iñuuniaqatiginiagaatna qatiq-taanik atnuğaaqagutin atakkii ilinçich nalliummatirut. ⁵ Iñuk akimaruac atnuğaağisiruq qatiqtaanik atnuğaanik, suli piğumiñaitçigiga atigikkana makpigaaniñ iñuulhum. Uqatig-inaigiga sivuğani Aapama israğuligikkanañsalu piğinilugu. ⁶ Iñuk siutiqaqtuaq tusragatik-sranjik naalağniñi Irrutchim uqautigikkannanik ukpiqtuanjuranun.

Agaayyutim Uqautai Philadelphia-gmiunun

⁷ “Israğulganunli agaayyuvium Philadelphia-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaligigai ipqitçuanjuranam, ilumutuuruamlu, piqaqtuamlu sanñjiquitqalhanik David-ñum saagaqaqtu-atun anjmautininik. Anjmaqaqanñ kiamunniñ iñuum umikkumiñaitçhaa, suli umikpaqanñ kiamunniñ iñuum anjmagumiñaitçlugu.

⁸ “İlisimagitka savaasri. Uvva, anjmağniğigiga talu ilipsitñun kiamunniñ iñuum umikku-miñaisana. İlisimaruna mikiruamnik sanñjiquitçipsitñik. Naagasuli tupiksrisusri uqagikkamnik suli tuniqsimaacsusri uvamnun piilağniğitçilugu atigikkaga. ⁹ Naalağnisitçhi, taapkua iñuich pigikkani tuunğam, nipliaruat Jew-ñuniplutin Jew-ñunğinğamın sagluplutin—uvva, utlaup-kağisigitka ilipsitñun aasri purvigipkağlugich sivuğapsitñun suli ilitçhuğipkağlugich uvam-nun piqpagitlaapsitñik. ¹⁰ İlipsi, tupiksrisusri uqautikapsi iglutuitçuplusri. Taatnamik qaunaginiağipsi ihuñliğvıñmi tikiññaiaqtuami iluqaanun nunamun uuktuakkaaviksranjatnun iñupayaurat nunamiittuat. ¹¹ Agğisiruğa qilamipiaq. Tigummitqağiksıun payanaiğlugu pigikkaqsı, kisumununniñ aatitçhumiñaitçlusri akiññaaktaapsitñik akimagupsı. ¹² Iñuk aki-maruaq ayaguctinniağigiga agaayyuvikpanani Agaayyutma, aasri ilaa anitçikkumiñaiqsuq. Aglakkisigiga ilaanun atigikkana Agaayyutma atigikkanañsalu nunaacqigian Agaayyutma, taamna nutaaq Jerusalem atqağniqaqtuaq qilanmiñ Agaayyutimniñ. Suli aglakkisipmigiğiga ilaanun nutauruaq atiga. ¹³ Iñuk siutiqaqtuaq tusragatiksrannik naalağniñi Irrutchim uqautigikkannanik ukpiqtuanjuranun.

Agaayyutim Uqautai Laodicea-gmiunun

¹⁴ “Israğulganunli agaayyuvium Laodicea-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaligigai Amen-juranam, tuniqsimaruanam ilumutuupluni ilisimarauruanam, aullağniirauruanam iñiqtapayaananik Agaayyutim.

¹⁵ “İlisimagitka savaasri, nigliñallapiangisilaacsı unniñ unallapiangisilaacsı. Uvva tuq nalliakni ititçhi nigliñallapiagtuamlu unallapiagtuamlu. ¹⁶ Uvvaasriñ pisigiplugu uunaavyuqısi, nigliñallapiangıñiğipsı unallapiangitçlusri lu, tivvuaqsahıñaağugipsı qanımniñ. ¹⁷ Uqağaqtusri itna, ‘Uvana umialğuruna. İñuğaksısañnaqtut suurat. İnuqsranaiqsuna.’ Taatna uqağapsı nalurusri qanun ihuñliğitçilapsitñik naglinnaqtılaapsitñiglu. İnuqsraqtusri qıñitlatçlusri lu atnuğaitçlusri lu. ¹⁸ Alğaqsruğipsı tauqsıquplusri uvanıñ manıñnik kaviqsamnik ipqıqsakkauruamnik iknikun umialğutçuplusri, suli tauqsıquplusri qatiqtaanik atnuğaanik qalığuağlugu kanjnuqaqtuaq atnuğaiğısi suli uqsruğutiksramik mamirrutiksranjanik irigikkapsı qıñitlasrilgitchumuusri lu. ¹⁹ Tamatkua piqpagikkatka saagağigitka nalğusruğlugıllu. Taatnamik piqıqıpağitçhi isrummitçigusri lu. ²⁰ Uvva, qıchaqtunja talumi katchaktuluna. Kisupayaam tusraayumun nipiga anjmautilunjal talumik, isigisuruğa ilaanun niğiqatigıağisıluguasri lu suli ilaan niğiqatigıluna. ²¹ Iñuk akimaruac aquppiqatigipkağniğigiga aquppiutaqpanni, uvaptuntuuq akimapluna aquppiqataupmatun Aapaa ilaan aquppiutaqpanani. ²² Iñuk siutiqaqtuaq tusragatiksrannik naalağniñi Irrutchim uqautigikkannanik ukpiqtuanjuranun.”

4

Nangairuat Qilanjmi

¹ Taapkua aquatigan qiniqtunja talumik anjaruamik qilanjmi. Aasrii sivulliq nipi tusraakkaga uqaqman uvamnun qalguqtautiqpaktun itnagaaja, "Mayugiñ uvunja. Qiniqtinniaqgikpiñ sunik atuumaniaqtuanik uuma aquagun." ² Taimmaiñaq Ipqitchuam Irrutchim anjalatkagsigaaja. Qiniqtunja aquppiutaqpanmik inillaksimaruamik qilanjmi, aasriiñ taavruminja aquppiruamik aquppiutaqpanmi. ³ Aasrii taamna aquppiruag tarani qiniñaqagñiqsuq akisuruatitun uyağaktitun kavviagiksaaunlu, suli aquppiutaqpak kaivragutiqağñiqsuq niggamik qiniñaaqtuamik akisuruatun uyağaktun sunauraqaatun. ⁴ Avataani aquppiutaqpaum iñuiññaq sisamat aquppiutaqpaqaqmuit. Qiniqtunja iñuiññaq sisamanik umialinjanik aquppiruamik aquppiutaqpanmi, atnugaaligaat qatigtaanik. Niaquğutiqağñiqsut kaviqsaamik maninmik niaqumikni. ⁵ Aquppiutaqpanmiñ anniuğaağñiqsut ikniqpalaich katlulatlu suli nipurularuatlu. Sivugaani aquppiutaqpaum naniuraqagmiñiqsut tallimat malğunmik ikummatilinjanik ikniğmik. Taapkua tallimat malğuk nanipiat Irrusiriginai Agaayyutim. ⁶ Aasrii sivugaani aquppiutaqpaum tagiupauraqağñiqsuq tapiniluktuatun. Sisamat uumaruat iriñhaifalğich saamiktigin tunumiktiginlu inniqsut avataani aquppiutaqpaum. ⁷ Sivulliq uumaruaq atrigağñiqsuq lion-tun, aasriiñ tuglia uumaruaam panjiqtun, piñayuatsuli uumaruat kigiñaaqagñiqsuq iñuum kigiñanatan, aasrii sisamanat uumaruat atrigağñiqsuq tinmiaqaktun. ⁸ Aasriiñ taapkua sisamarauat uumaruat, injikullaa itchaksrallaanik israğuağñiqsut iriñhaifauplutiñlu ataaniñlu silataaniñlu israğunja. Aasrii nipliatuiñagñiqsut uvluvakpuraq unnuaqtuummaan,

"Ipqitchuaq! Ipqitchuaq!

Ataniq Sanjipayaqaqtauaq

Agaayyun killuqsautaiññiqsuq ipqitchuanjupluni,

ilaa inniqsuaq taimakña, ittuağlu pakma, suli aggiqsağumaruağlu."

⁹ Qakugupayaq taapkua uumaruat qaitchipmata nangautmik kamakkutmiglu quyyat-miglu taavruminja aquppiruamun aquppiutaqpanmi iñuuruamun taimunja isruitchuamun, ¹⁰ iñuiññaq sisamat umialinjan sitqummiragñiqsut sivugaanun aquppiruamun aquppiutaqpanmi purvigiplugu iñuuruaq taimunja isruitchuamun, mattaqğugich niaquğutitij aasrii iliplugich sivugaanun aquppiutaqpaum, nipliqhutin,

¹¹ "Ataniquput Agaayyutikputlu, ilvich nalliummatiruamunurutin akuqtuihiksrapnun nangautmik kamakkutmiglu sanjimidiglu, atakkii iñiqtağigitin supayaurat, suli pisuñlakpun iñiqtaurur iñuukiqahutinlu."

5

Imurat Makpiğaat Ipnaiyaaglu

¹ Aasriiñ qiniqtunja taliqpinmi arganani taavruma aquppiruam aquppiutaqpanmi imuranik makpiğaanik aglaqaqtuanik iluatniñlu silataatniñlu suli umiktuqsimaruamik tallimat malğunmik nalunaitmiutanik. ² Qiniqmijunja sanjiqaqtuanik israğulinjanik nipliraqtuanik nipituruamik nipimik, "Kiña nalliummativa qauqtigukğugich nalunaitmiutat anjağlugiñlu imurat makpiğaat?" ³ Aglaan kiapayaq qilanjmi naagaqaa nunami naagaqaa ataaniunniñ nunam anmatlaiññiğaiç imurat makpiğaat naagaunniñ qiniğlugich imanat. ⁴ Tarra qarunja atqunapiaq iñuiñniqman nalliummatiruamik makpiğaat agliqiruksramik unniñ qiniqtuksramik imagiçkanatmik. ⁵ Tarani ilanata umialinjan nipliuatigaaja, "Qianak. Lionjat kiñuvianjiñ Judah-m, manjuat David-nun, akimaruq anmatlasriplugich imurat makpiğaat suli tallimat malğuk nalunaitmiutat."

⁶ Aasrii aquppiutaqpaum akungatni sisamat uumaruatlu akungatniñlu umialinjan qiniqtunja ipnaiyaamik qichaqtuanik qiniñaaqahuni tuqputauruaturun. Taamna nagruqağñiqsuq tallimat malğunmik. Iriqaqmiquutuq tallimat malğunmik, aasriiñ taapkua tallimat malğuk Irrusirigaiç Agaayyutim tuyugikkaaurat iluqaanun nunamun. ⁷ Ipnaiyaam aggiqhuni tigugai makpiğaat taliqpinan arganjiñ taavrumakña aquppiruamiñ aquppiutaqpanmi. ⁸ Tigupmagich makpiğaat sisamat uumaruat iñuiññaq sisamatlu umialinjan sitquğñiqsut sivugaanun ipnaiyaam, atuqtuuraqallaaplutiñ nuqaqtinjanik suli pinaluuraqallaaplutiñ piliuqtamik kaviqsaamik maninmik immaukkaqhutin tiprağiksautinik. Taapkua injirsuligaiç Agaayyutim ipqiqsitanja. ⁹ Taapkua atuqtut nutaamik atuutmik itna,

"Iviiññaq tigutlagitin imurat makpiğaat suli qauqtitalugich taapkua nalunaitmiutat. Nalliummatirutin atakkii tuqputaurutin suli augikkapkun tasuiplutin iñunjanik Agaayyutmun

qanusripayaaniñ iñuñniñ atlakaagiiñik uqautchilijniñ, iñuñitñik nakitñapayaaniñ.

¹⁰ Iivich umialiguqtitka agaayuliqsiqutitlugiñllu savautitquplugulu Agaayutitkuput, sulii atanguniaqtut nunami.”

¹¹ Aasrii qivialgitchuñja tusraapluña iñugiallapiiaqtuanik israğulijnik kia iñuum kisitlajaniñitñik. Avataani inniqsut aquppiutaqpaum uumaruat umialijnatlu, ¹² nipliqsuat nipitusriplutij,

“Ipnaiyaaq tuqqutauruaq nalliummatiruaq akuqtuitlapluni sanñimik,

umialgutmiğlu isrumatuliğmiğlu, sapigñautmiğlu, kamakcutmiğlu, kamanautmiğlu sulii nanğautmik.”

¹³ Aasriiñ tusraagitka uumarupayaurat qilarñmi, silamiļu, nunamiļu, ataaniļu nunam, tağiumiļu—uumarupayaat nanipayaaq—uqautiqaqtuat itna:

“Nanğaun kamakunlu, iluqaan kamanaunlu anjalatchiğiğlu

piğigaa aquppiruam aquppiutaqpañmi sulii ipnaiyaam taimuña isruitchuamun.”

¹⁴ Sisamat uumaruat nipliğvigiğaat, itna, “Amen.” Sulii iñuiñiñaq sisamat umialijnat purvigiğaat [sivugaanun iñuuruamun taimuña isruitchuamun].

6

Nalunaitmiutat

¹ Qiiñiqtuagiga ipnaiyaaq anñmaipman sivulliatnik nalunaitmiutat tallimat malğuuruat, aasrii tusraagiga ilañat sisamat uumaruat nipliqsuat nipitusripluni liilaa katlularuatun itnaqhuni, “Qağğaiñ.” ² Aasrii qiviaqama qiiñiqtuña qatiqtaamik tuttuqpañmik, sulii natmaksiqsuat tuttuqpañmi qiiñiñiñaqniqsuq, sulii qaitchikkaupluni niaquutmik. Ilaa aullağniqsuq akimaraupluni akimatyatqikhuni.

³ Ilaan anñmaqmañ tuglia nalunaitmiutam, tusraagiga tuglia uumaruam nipliqsuat, “Qağğaiñ.” ⁴ Tarra atla tuttuqpak kaviqsaanuniqsuq anilgitchuq aasrii natmaksiqsuat sanñimik qaitchikkauniqsuq piğitquplugu qiiñiñiñamik nunamiñ, iñuich tuqqutautitquligich avatmun. Tarra qaitchikkauniqsuq savikpauramik.

⁵ Ilaan anñmalgitmañ piñayuat nalunaitmiutat, tusraagiga piñayuat uumaruat uqallaktuaq, “Qağğaiñ.” Qiviaqama qiiñiqtuña taqtaamik tuttuqpañmik, aasriiñ natmaksiqsuat taavrumani saagaqagñiqsuq uquma silaağutiñnik argañmiñi. ⁶ Sulii tusraalgitçhiga nipi akunğatniñ taapkuu sisamat uumaruat uqallaktuaq, “Sisamat gallutit imañat mukkaaq akiqagñiaqtuq savaktuam akiññaktaaksrañanik uvlumi, sulii qulit malğuk gallutit imañat barley mukkaaq akiqagñiaqtuq savaktuam akiññaktaaksrañanik uvlumi, aqlaan minillugik uqsruğlu misruğlu.”

⁷ Aasrii anñmalgitmañ sisamañat nalunaitmiutat, tusraagiga nipi sisamañatniñ uumaruat uqallaktuaq, “Qağğaiñ.” ⁸ Qiviaqama qiiñiqtuña qatiagiyaktaamik tuttuqpañmik. Natmaksuq taavrumani atiqagñiqsuq tuqqutmik sulii tuquaniktua maliklugu. Qaitchikkauniqsut sanñimik tuqqutçhitlaplugu sisamañat iñupayaat nunami savikpakun, kakkaagñakunlu, tuqanakunlu, iqsinaqtuatigunlu niğrutinjgun nunam.

⁹ Sulii ilaan anñmaqmagu tallimañat nalunaitmiutat, qiiñigitka ataani tunillağvium iñuusriñich tamatka tuqqutauruat piqutigiplugu uqalħa Agaayutim sulii pisigiplugu ilisimarauiqtiñ tuniqsimalikun. ¹⁰ Ilinjich niplianiqsut nipitusriñlapiiaqhutin, “Aatai, Ataniiq ipqitçuami sulii ilumutuuruami, qakugun atanniğñiaqpigich tuqqutigikkavut iñuuruat nunami aasrii akisautilita?” ¹¹ Iluqağmiñ qaitchikkauniqsut qatiqtaamik akuqturuani atnugaanik aasrii uqautiqlugich uatqiiuraallaktuksrañnipluğitsuli naatchianilħatnunaglaan iñugiaktillaaksrautaat savaqatiñisa aniqatiñijllu ukpiqsriñlikun tuqqutausağumapmiruat ilinjisituntuuq. ¹² Anñmaqmagu itçhaksrañat nalunaitmiutat nuna iliqsraqpauragñiqsuq siqiiñiq taaqsipluñi taqtaatun ukilħaatun sulii tatqiq kaviqsipluni auktun. ¹³ Sulii uvlugiat katagaalaplutij nunamun, katagaalapatun asriağikkani fig-ñum napaaqtuanii piñaqsigaluaqnağich, ipsullakkaña liilaa anuğiqpaum. ¹⁴ Qilaglu piğniqsuq imupmatun kaliikkaqtun. Iğğıpayauratlu qikiqtatlu nuuttut inimikniñ. ¹⁵ Aasrii umialijñi nunam, qutçhiksaatlu anjalatit iñuich qaukiuruatlu anuyaktini umialguruatlu sapigñaqtaatlu iñuich, iluqatiñ savaktaagñitlu savaktaagruungitchuatlu, iriqut injiknik qaiğusruñnun akunğatnunlu uyağaniña iğğich, ¹⁶ kappianaplutij iğğıñun uyağañnunlu, “Kattaqisigut aasrii iriguta kiilñaniñ taavruma aquppiruam aquppiutaqpañmi sulii qinnautaaniñ ipnaiyaam. ¹⁷ Atakkii kamanaqtuaq uvlua qinnautaanknik tikitchuq. Kiñami iğlutuutigiñiñiqa taavrumani?”

7

144,000 Israel-aagmiut

¹ Tamatkua aquatigun qiñiqtuña sisamanik israğulinjik makitaruanik sisamani iqirğunjiñi nunam. Tigummiugagñiğaiç sisamat anuğinji nunam, anuqñiqunğitlugu sumiunniiñi nunamun naagaunniiñi tağiumun naagaunniiñi napaaqtunun.

² Qiñiqtuña atlamik israğulinjik qunmukhuni nuirağagvianiñi siqinğum, saagaqhuni taluğniqusriqsanjanik iñuuruam Agaayyutim. Ilaa tuqñuğaqtuq nipitusriplugu sisamanun israğulinjun sanñiksriñjaniksimaruanun piyaqquktatlasiplugu nuna tağiuğlu. ³ Nipliqhuni, “Piyaqquktaqnagu nuna, tağiuğlu, napaaqtutlu uvagut nalunaitmiutchiigaluaqata qaunjisigun savaktinjiñik Agaayyutipta.” ⁴ Tarra tusraagiga kisirruaat tamatkua nalunaitmiutchikkaurat. Iñugiaktilaagağniqsut 144,000-tun kiñuviapayaanjitiñiñi Israel-aagmiut.

⁵ 12,000 kiñuvianji Judah-m nalunaitmiutchikkaurat,

kiñuvianjisuli Reuben-ñum 12,000,

kiñuvianjisuli Gad-ñum 12,000,

⁶ kiñuvianjisuli Asher-ñum 12,000,

kiñuvianjisuli Naphtali-m 12,000,

kiñuvianjisuli Manasseh-ñum 12,000,

⁷ kiñuvianjisuli Simeon-ñum 12,000,

kiñuvianjisuli Levi-ñum 12,000,

kiñuvianjisuli Issachar-ñum 12,000,

⁸ kiñuvianjisuli Zebulun-ñum 12,000,

kiñuvianjisuli Joseph-ñum 12,000,

kiñuvianjisuli Benjamin-ñum 12,000.

Iñugağruich Nunaaqqipayaaniñ

⁹ Taavruma aquagun qiñiqtuña iñugiallapiagaataqtuanik iñuñnik kia-unniiñi iñuum kisitchumiñaisanjiñik nunaaqqipayaauraniñi atlakaagñiñiñi iñuñniñi suli uqausripayaaniñi. Qichağniqsut sivuğaanun aquppiutaqpaum suli sivuğaanun ipnaiyaam, atnuğaaqahutinji qatiqtaanik akuqturanik qisiqsutiniglu tigungmiugaqhutin, ¹⁰ nipliraqhutinji nipitusriplugu itna,

“Agaayyutipta aquppiruam aquppiutaqpañmi suli ipnaiyaam annautigaatigut.”

¹¹ Iluqatin israğulgich qichağniqsut avataani aquppiutaqpaum suli umialinjat sisamatlu uumaruat, sitquqhutinji sivuğaanun aquppiutaqpaum nangagaat Agaayyun. ¹² Niplianiqsut, “Amen,

nangauñ, kamanaunlu,

isrumatuliğlu, quyyanlu, kamakkunlu,

sanñiñlu, sapiğñaunlu

illi Agaayyutiptiknun taimunja isruituchamun.

Amen.”

¹³ Aasrii ilañata umialinjat apiqsruğaña, “Kisut makua iñuich atnuğaaqatuat qatiqtaanik akuqturanik? Nakikñalu agğiqsuanuvat?” ¹⁴ Nipliutigiga, “Anjuun, ilisimaruanjurutin.” Aasriiñi ilaan uqallautigaaña,

“Tamatkua iluñiñiñi qipauraq apqusraagñiğaat. Iğguğniğaiç atnuğaatinji akuqturuaat, aasrii qatiqsipkağlugich auñanun Ipnaiyaam.

¹⁵ Taatnaqhutinji ittut sivuğaanu aquppiutaqpañan Agaayyutim

savautiplugu uvlumi unnuamili aqaayyuvikpañani,

aasrii taavruma aquppiruam aquppiutaqpañmi

tugluaqsimaagisigai nayuutiñimigun.

¹⁶ Ilinjiç niğisuksiutqikkumiñaitchut

naaga imiğuksiutqikkumiñaitchut.

Siqinğumlu atlamlu uunaum unnuuqtitqikkumiñaitchai.

¹⁷ Atakkii ipnaiyaam qichaqtuam sivuğaanu aquppiutaqpañmi niğipkağisigai munaqsritun

sivulliğlugiñi iñuunaqtuanun suvliktuaguraqtuanun,

suli Agaayyutim allaqtiğisigai qulvipayaat irinjiñiñi.”

8

Tallimat Malğuinjat Nalunaitmiutat

¹ Uvva ipnaiyaam añaqmauñ tallimat malğuinjat nalunaitmiutat nipruisaagataqtat qilanji siviutilaalinji sassağniğum avvanani. ² Aasriiñi qinigitka tallimat malğuk israğulgich makitaruat sivuğaanu Agaayyutim. Aatchukkauniqsut tallimat malğunjik qalğuqtatunik.

³ Tarra atlatpuuq israğulig aggigñiqsuq. Sivugağmuktug tunillağvijnun, saagaqhuni ikipkaiviliamik tiprağiksautmik piliuqtamik manijnun kaviqsaamiñ. Aatchukkauniqsug atqunaq tiprağiksautmik avvutigitquplugu iniqsruhatnun ipqiqsitaupayaat manijnun kaviqsaami tunillağvijnun sivugaanittuami aquppiutaqpaum. ⁴ Aasriin isinja tiprağiksautim piqatigiplugich iniqsruhat iniqqisittuat mayuqtug israğulgum arganijnun sivugaanun Agaayyutim. ⁵ Suli israğulgum tiguplugu ikipkaiviliaq tiprağiksautmik immigñigaa iknijnun tunillağvium, igitluguasriin nunamun. Taimma tusrağnaqtut nipit katlulatu, suli ikniqpalagaqhuni nuna iliqsraqhunilu.

Qalğutautit

⁶ Tarani tallimat malğuk israğulgich piqaqtuat tallimat malğunjik qalğutautinik itqanaiyaqtut niqliqsitchisukhutin. ⁷ Sivulliq israğulig niqliqsitchipman, natatquğnat ikniğlu avulik aujmik katajniqsut nunamun. Tarraasriin piñayuagun nunam napaqutui sunaaqtuatlu ivgich ikirut tamatkighutin. ⁸ Aasriin tugliat israğulgich niqliqsitchipman liilaa imña inğiqpauraq iknaktitaq igitauniqsug tağiumun. Tarra piñayua tağium auguqtug. ⁹ Suli piñayuatni tağiumi uumaruat tuquniqsut. Suli piñayujich umiaqpaich tamatkigñiqsut. ¹⁰ Piñayuat israğulgich niqliqsitchilgitman uvluğiaqpaaraq ikularuaq liilaa auktuuğun kataktug qilañmiñ, katakhuni piñayujitñun kurgilla suvliktuağuraaqtuatlu. ¹¹ Atqa taavruma uvluğiam taiyutiqağniqsug “Sunagñiliq.” Piñayujich imğich tuqunağugñiqsut aasrii inğiaqtuat iñuich tuqurut imigñilamiñ sunagñitchuamiñ. ¹² Sisamanat israğulgich niqliqsitchilgitman, taimmaiñaaq piñayujich siqinğum tatqimlu uvluğiatlu taaqsiligniqsut. Tarraasrii uvlum qaummataan piñayua qaumangigñiqsuq, suli unnuam qaummataan piñayua qaumangigñiqsuq.

¹³ Qiñiqtitluna tusraagiga tinmiaqpaq tinmiruaq qutchikhuni qilañmi uqaqhuni nipitusriplugu, “Nakliuñ! Aa, nakliuñ inupayaanun inuami, atakkii atlat piñasrut israğulgich niqliqsinniaqpatigik qalğutautiqpat tatamanagisuruq.”

9

¹ Tarra tallimanat israğulgich niqliqsitchipman qalğutautiqpañmik qiñiqtuña uvluğiamik kataktuamik qilañmiñ nunamun, aasrii qaisauniqsug anmaun natiqsifñaitchuamun anmanigmun. ² Anmaqmauj natiqsifñaitchuaq anmaniñ isiq mayuqtug tarakña, itchialanatan uunaksautiqpaum, siqinğlu silalu taaqsiruk isiagun anmanigmiñ. ³ Itchialamiñ mitiglaqatut anirut qaananun nunam. Qaisauruq sanñi atriplugich putyuutiligich nunami sanñiqaghutin kapuutiligich tuqunaliñmik. ⁴ Ilinich tillisiaqatut piyaqquktaitqungitlugich ivginijnun nunam naaga qanusripayaanik sunaaqtuanik naurianik napaqutunilgu, aglaan kisisa tamatkua iñuich piqanğitcheat taluğniqsursiqsañanik Agaayyutim qaunisigun. ⁵ Suli tillisiaqatut tuqutchtugitlugich inuñmik, aglaan atniğñapiagataqtuakun nagliksaaqtitquplugich tallimani tatqini, atniğñanatan putyuutiligum kapitnikmatun inuñmik. ⁶ Aasrii taipchunani uvluni iñuich pakakkisigaat tuquliq aglaan paqitchuamiñaitchaat. Tuqusruullipiağisigaluaqtut aglaan tuquliq qimakkisiruq ilinjitñin.

⁷ Tarra qiññanich mitiglaqatut atriqağniqsut tuttuqpaqtun itqanaiyaatun anuyahigmun; niaqunjitni inniqsuq niaqun liilaa kaviqsaaq manik, suli kigiñanich kigiñanjsitun iñuich. ⁸ Suli ilinich nuyaqagñiqsut nuyanjsitun agnat, kigutiqaqhutin suli kigutinjsitun lionnat. ⁹ Satqagutiqağniqsut satqagutititun savilhatun, aasrii siaksrunijnat israğunjsa inniqsuq siaksrunijnatitun aksraliganjsa tuttuqpagautit inuğiakhutin sukasriplutin anuyahigmun. ¹⁰ Suli pamiuqağniqsut kapuutiqaqhutin atriplugich putyuutiligich. Ilinich atniagñiqatut pamiumiktigun, aasrii atniagiruksrauplutin inuñmik tallimani tatqini. ¹¹ Ataniqağniqsut israğulganik natiqsifñaitchuam anmanğum. Jew-juruat atiqagñigaat Abaddon-mik, aasriiñi Greek-nich taggisiqaglugu Apollyon-mik, itnautiqatuaq Piyaaquttimik. ¹² Sivulliq nagliksaagun qaaniqsug. Uvva malğuk nagliksaagutik tikiññiaqtuk aqaguun taavruma.

¹³ Tarani itchaksranat israğulgich niqliqsitchipman qalğutautiqpañmiñik, tusraaniqsuna nipinik sisamaniñ iqirğunijnun tunillağvijnun piliuqtamiñ manijnun kaviqsaamik ittuamiñ sivugaani Agaayyutim. ¹⁴ Uqautinigaa itchaksranat israğulgich piqaqtuaq qalğutautiqpañmik, “Pituikkich sisamat israğulgich pituksimaruat kamaanaqtuami kuñmi Euphrates-mi.” ¹⁵ Tarra pituigaiç sisamat israğulgich itqanaiqsimmatriuat taavrumuña sassağniğmun, uvlumunlu, tatqimunlu, ukiumunlu, tuqutchiruksauruanik piñayujitñik inupayaat. ¹⁶ Aasrii tusraagiga kisirruataat anuyaktit suli tuttuqpiratuaq. Inuğiaktilaaqagñiqsut 200,000,000-mik. ¹⁷ Suli qiñigita tuttuqpaich qiñiqquraamni itna, tamatkua aquppiruat ilinjitni satqagutiqağniqsut kaviqsaatun ikniqtun suli uqaqtaatun sapphire-tun suli sunaqpaluktun sulfur-tun. Aasrii tuttuqpaich niaqunich qiññiaqagñiqsut niaqunjsitun lionnat, suli qanijnitñiñ anniugaagñiqsuq ikniq, itchiglu, suli sulfur. ¹⁸ Taapkuununa piñasrutigun nagliksaagutitigun piñayujich iñuich tuqutauniqsut

iknikunlu, itchikunlu, suli sulfur-kun anniugaqtuakun qanijitniñ tuttuqpaich.¹⁹ Tamatkua sanjiaqniqsut qanigimikkun pamiumikkunlu. Pamiaqniqsut nimigiatur ittuaniq niaquligaanik, aasrii atniagaqutiginigaich iñunñun.

²⁰ Suli kisinjuqtat iñuich tuqputaungitcheat tamatkunuuna nagliksaaqutitigun isrummitqigungitcheat savaanajitni argagikkaqmin. Nutqautingitcheat putqatahigtin tuunganun, aanquanunlu piluqtanun kavisaanik qatigtaaniglu maninñun, putukpaniglu uyaaganiglu qiruniglu, qiniñlaitchuanik tusraatlaitchuanikunniñ pisrutlaitchuaniglu.²¹ Naaganunniñ isrummitqigungitcheat iñuauqtuqtauhigmikniñ anjatkuuhigmikniñlu, sayunahigmikniñlu, tigliktuqtauhigmikniñlu.

10

Israğulik suli Imurat Makpigaurat

¹ Suli qiniqtunja atlamik sapigñaqtuamik israğulinmik atqaqtuamik qilañmiñ, atnugaaqahuni nuviyamik, niaqugutiqaqhuni niggamik, kigiñaja qaumapluni siqiniqtun, niuk iliplutik ayanaktitun ikniğum.² Ilaa tiggumiaqagniqsuq makpigauranik anmaruanik arganiñi, aasriiñ inillakkaa taliqpiich isiganñi tagiumun, suli saumiich isiganñi nunamun.³ Nipruagniqsuq nipitusriñlapiqahuni, atriplugu lion-ñum ugiaguulanga. Tarraasrii nipruaqman, tallimat malğuk katlulat nipliqsut.⁴ Tarraasrii tallimat katlulat nipliqtamata aglaksagataqmijalu. Tusraagiga nipi qilañmiñ uqautriga, “Aglasrujaqnağich uqağikkañich tamatkua tallimat malğuk katlulat, uqautiginagitunniñ.”

⁵ Tarra israğulgum qiniñkagma qichaqtuam tagiumiñlu nunamiñlu, israutigai argañi qilaum tunjaanun.⁶ Akiqsruutigiruuq ilaagun iñuuruakun taimunja isruitchuamun iñiqsiruakun qilañmik, nunamiñlu, tagiumiglu, suli uumarupayaanik taapkunani itna, “Tarani Agaayyutim atuunapkyasrigai sivunniutigikkani.⁷ Aglaan tarani uvluni tallimat malğua israğulgich nipliqsitichisagataqpan qalguqtuamit Agaaayyutim naanniağai kanjisiñunaitcheat sivunniutini, uqautigikkani savaktimniñun sivuniksriqirinun.”⁸ Aasriiñ nipim tusraakagma qilañmiñ uqautilgitchaaja, “Utlautilitin tiggyatyakkich makpigaurat anmaqsimaruat arganiñi israğulgum qichaqtuam tagiumiñlu nunamiñlu.”⁹ Utlakapku israğulik nipliutigiga, “Qaiñlakkich makpigaurat uvanñun.” Aasrii nipliutigaja, “Tiglugich niğikkich. Siğlanjulisigaluaqtutin aqiağupni, aglaan siğnaağniaqtuq honey-tun qanipni.”¹⁰ Aasrii tigukapkich makpigaurat israğulgum arganiñiñ niğigitka. Tarra qanimni siğnaaqtut honey-tun aglaan tarra iirgauraanikapkich aqiağuga siğlanjuliqsuq.¹¹ Aasriiñ uqautigaaja, “Sivuniksriqirusraulgitchutin iñugiaktuatigun iñuktigun, nunaaqqisigun, uqautchisigun, umialiktigunlu.”

11

Malğuk ilisimarik

¹ Tarani aatchuusriaqatunja uktututmik ayaupiatun ittuamik, aasrii israğulgum uqautigaaja, “Makillutin, uktuğun agaaayyuvikpanja Agaayyutim tunillağvialu, suli kisillugich iñugiaktilaanaj taapkuu agaaayruat tarani.² Aglaan uktuğnagu silalli qatimmavik ituuq silataani agaaayyuvikpaum. Taamna ilağinagu atakkii aatchuutaaruq Jew-ñunğitcheanun. Ilijisa tutmaluginiağaat ipqitchuaq nunaaqqiq malğukipiaq malğunni tatqini.³ Suli tuyuğisigisikka malğuk ilisimarikka, atnugaaqgutik miissunñik ukiñhaanik. Aatchuğisigikka sanjimik 1,260 uvluni sivuniksriqirautqulugik.”

⁴ Taapkuak malğuk olive napaqtuk suli malğuk kialuuraqagviiktarra napaaruak sivuğaanu Agaayyutaan nunam.⁵ Aasriiñ kia iñuum atniagaqniğumigik taapkuak, ikniq anniugaağniaqtuq qanğakniñ, suli suksraungigağniağai uumigiritik. Kisupayaam atniagaqniğumigik taatnatchikun tuqputauragağisiruq.⁶ Taapkuak sanjiaqutuk umiksitlulutik qilañmik sialukkuminiñaglugu uvlunitiñ sivuniksriqiliğmin, sanjiaqamilitik imğich auguqtitlalugich suli nuna qanusripayaamik ihuilliugutiqaqtitlaplugu, qanutupayaaq akulaisigilugu pisukkumik.⁷ Tarraasrii taapkuak naatpaku uqautauhigtik, iqsiñiaqtuam niğruagaqquum mayuqtuam natiqsiñaitchuamiñ anmanigmiñ anuyyutisigisig aasrii akiñilugik suli tuqullugik.⁸ Aasrii tuqunaruak timinjik nalagisiruq apqutaani nunaaqqim, atannapsi kikiaktutikkaviani. Iitqusiagun taamna nunaaqqiq atrigigaa Sodom-ñum Egypt-ñum.⁹ Tarani iñuich nunapayauramiñ nakitñapayaq qiniğisigaich tuqunaruak timinjik piñasruni uvluni uvlumlu avvanja. Tuvvaqtichumiñaitchaichunniñ tuqunaruak timinjik iluviğmun.¹⁰ Iluqatin iñuich nayuutiruat nunami quviasruutigigaich tuquñhakkun, aasriiñ tuyuqtuttipmiplutin aatchuutinin avatmun. Quviasrullapiagniqsut atakkii taapkuak sivuniksriqirik ihuilliugutichiqisuk tamatkunija iñuuruunik nunami.¹¹ Tarra uvlut piñasrut avvağmik ilaqaqtuat pianikmata Agaayyutim anigñinjan iñuulhan isigniğik taapkuak, aasriiñ makitiqtuk. Iqsitchallapiagniqsut tamatkua tautkuuat taapkunija.¹² Aasrii tusraagaat

nipituruaq nipi qılanmiñ uqaqtuaq ilinjknun, “Qağgısitchik,” aasrii ilinjik mayuqtuk qılanmun nuviyakun, uumiksrimiknun qıñıqtuaqtıtlutik. ¹³ Taavrumanı sassagñıgmı nuna aulacpauraqtuq, aasrii qulinıñuğataa nunaaqqmı ulğuruq, sulı nunam aularuam iñuich tuqquktai iñugiaktutilaalğich 7,000-tun. Aasriiñ kisinıñuqtat tatamıllapiaqhutıñ nanğaiñıqsut kamanautaanik Agaayyutim qılanmiittuam. ¹⁴ Tarra tuglia naglıksaagutim pianıktuq. Uvva piñayuat naglıksaagutit aggyiasriuraqtuq.

Tallimat Malğuinat Qalğuqtaun

¹⁵ Tarani tallimat malğuinat israğulğich qalğuqtautiqpañmiñik nipliqsitchiñıqsuq. Aasriiñ sapıgñıqtuat nipit qılanmiñ itnaqtut,

“Uvakñanıñaglaan añaayuaqtaun nunam

añaayuaqtaugiliutıgaa Agaayyutipta sulı Christ-ñan,
aasrii ilaa añalatchıgısıruq taimuñı isruitchuamun.”

¹⁶ Sulı iñuiñıñaq sisamat umialıñnat aquppiruat aquppiutaqpañmikñı sivuğaañı Agaayyutim, sitquqhutıñ nanğagaat Agaayyun, ¹⁷ uqaqhutıñ,

“Atanıñq Agaayyuun Sanñıpayaaqtaun, ittuami ataramik pakmalu,
qaitchıgıptıgıñ quyyatmik,

atakkıi urriqsuğıñ kamanallapiaqtuaq sanñıñ
sulı añalatkaqsıgıtın iñıupayaat.

¹⁸ İñunı nunam qinnallapiaqtut,

aglaan qinnautaiñ tikitchuq atannıqsuiviksrağlu tuqunaruapayaanik.

Pakma akılıgaqsırutın savaktıgıkkapnik sivuniksriqırınik ipqıqsıttuanıglu,

sulı taluqsırıuanıñ atıgıkkapnik kamanaiñıñaanlu kamananñıñaanlu.

Sulı piyaqquğniagıtın tamatkua piyaqquqtairaut nunamik.”

¹⁹ Tarani agaayyuvıkpaña Agaayyutim añmaqtuq qılanmi, aasrii suluun imalik sivunıuğutaanik qıñıgnaqsıruq iluani agaayyuvıkpaña. Tarani ikniqpalaqtaun katlulauraqhuñı, sulı nuna aulaplunı, atqunallapiaq natatquğnaqhunıñı.

12

Ağnağlu Tiritchiaqluğlu

¹ Tarra atlayuağnaqpauraqtuaq sagviğñıqsuq qılanmi, sua-una ağnaq atnuğaalik sıqıñıgmik, aasrii tatqıq ataaniıtlunı isiganıñ, sulı nıaquğmiñi nıaquğutiqaqhunı qulıt malğunıñkı uvluğianik. ² İğñıyasrıñıqsuq. İğialaugaqtuq atnıgñalıutiqluğlu iğñısuum. ³ Aasriisulı sagviqsuq atla atlayuağnaqpaktuaq qılanmi. Tarralı, kamanaqtaun qavıqsaaq tiritchiaqluk tallimat malğunıñkı nıaqulık aasrii qulinik nagrulık sulı tallimat malğuiñik nıaquğutilık nıaquğmiñi.

⁴ İlaan pamiunıñ salıkuğniğai piñayuiñıñkı uvluğianıñ qılaum aasriiñ ıksautıgıpluğich nuna-mun. Tarra tiritchiaqluk makıttuq sivuğaanun ağnam iğñıyasrıruam nıgisukluğlu ilılgaanı anır-gaurappan. ⁵ Ağnaq iğñıruq añugauramik añalatchıruksramik savıñhamik ayaupıamik, aglaan ağnam ilılgaanı nuqıtauruq Agaayyutmun aquppiutaqpañıñanlu. ⁶ Tarakña ağnaq aullau-ruq suviksraılıaamun, iniksriukkanıñanun Agaayyutim ilaanun. Tarani munağıgısiñıñaat 1,260 uvlunı.

⁷ Tarra añuyıgñıqsut qılanmi. Michael-lu israğulinıñı akılıñıutiñıqsut tiritchiaqlunıñun. Tiritchiaqluk añuyakmiuq israğulıktuummağmi. ⁸ Aglaan tamatkua akiilıkkaurut inıksraqatqıkkumiñıñıqhutıñ qılanmi. ⁹ Tiritchiaqlukpauraq igıtauruq atmun, taamna taimakñaqtaun nımiğıağ, atıqaqtuaq tuunğagmik Satan-mıglu, kinnıtñıktuaq iñıupayaanik nanıpayaaq. İgıtauruq nunamun israğulıktuummağmi. ¹⁰ Aasrii tusraarunıñ nipıtıllapiaqtuamık nipimik uqaqtuamık qılanmi,

“Pakma tikitchuq annıqsuğıñıñ, sanñıñı, añaayuaqtaalaun Agaayyutipta sulı añalatchısa

Christ-ñan,
atakkıi taamna patchısqıutrı anıqatıuptıknıñkı
sıvuğaañı Agaayyutipta uvlumıñı unnuamıñı igıtauruq atmun.

¹¹ İlinısa akiilıgıaat aunıgıñun ipnaiyaam

sulı ilısimaraulıgmıktıgıñun Agaayyutim uqalhanıñkı,
atakkıi sugıñıtkaat tuqquataunıksraqtıñ.

¹² Taatnamık quviasrugıtıñı, qılaak

sulı iluqasrı iñıuruani qılanmi.

Nakıñıñ! Naglıksaagun itkisıruq iñunıñun nunamı tağıumıñı ittuamun,

atakkıi tuunğaum tikıtkaasrı qinnautıqpañmıgıñun
ilısimapluğlu sıvıkıttuamı pıvıqalıñı.”

¹³ Uvvaasrıñıñ tiritchiaqluğlu ilıttıchıgıkamı sıñıtautilaağmiñik nunamun, malıqsruaqsiñıgıaa

ağnaq iğñıruaq añugauramik. ¹⁴ Aasrii ağnaq qaitchıkkıaunıqsuq israqquknıñkı tıñmıaqpıam
tıñıtıqquglu nımiğıamıñıñ suviksraılıaamun, pamatchıgıvıksrıñıñun pıñasrıni ukiunı avvağmik

ilaplugich. ¹⁵ Uvvaasriiñ qaniǵmigun nimigiǵaqluk anitchiñiqsuq imigimik kuuktun ulirrutisrukkaaluaqlugu aǵnaq, aullautitqugaluaqlugu ulittuamun. ¹⁶ Aglaan nunam ikayuǵaa aǵnaq aṇmaqlugu qaniǵikkani. Iigaa kuuk tiritchiaqluum anitaja qaniǵmigun. ¹⁷ Tarani tiritchiaqluum qinnautillapiǵaa aǵnaq, aasrii aullaǵhuni aṇuyiǵai kisinjnuqtauruat aǵnam kiñuviani, tamatkua tupiksriuat tillisaiñik Agaayutim suli uqautiqaqtuat Jesus Christ-mik. ¹⁸ Aasrii tiritchiaqluk qichagñiqsuq siñaani taǵium.

13

Malǵuk Niǵrugaaqluuk

¹ Aasrii qiniqtuṇja niǵrugaaqluṇmik mayuqtuamik taǵiumiñ tallimat malǵuṇmik niaqulik qulinik nagruliglu. Niaquǵutiqaqmiiuq qulini nagruṇmiñi, suli niaquǵumiñi atiqahuni pisaanṇatauruanik. ² Aasriisuli niǵrugaaqluk qiniñkaga atriqagtuq leopard-mik, isigaqahuniasrii aklam isiganisun, aasrii qanǵa lion-ṇum qanǵatun itluni. Tarra tiritchiaqluum aatchuǵniǵaa niǵrugaaqluk sanṇimiñik, aquppiutaǵmifiǵlu, kamañaqtuamiglu aṇalatchiǵmiñik. ³ Qiniǵiga iṇaṇat niaquṇiñ niǵrugaaqluum ikiliqsimaruuaq liilaa tuqurimaplugu, aglaan ikinja mamisrimaniqsuq. Iñupayaam nanipayaaq quviǵusruutiginiǵaa malikkugulu. ⁴ Iñuich purviginigaat tiritchiaqluk aatchuqtuuaq aṇalatchiǵmiñik niǵrugaaqluṇmun suli purvigipmigaat niǵrugaaqluk uqaqṇutiñ, “Kamañañiaqpat taamna niǵrugaaqluk! Suli kia aṇuyakkumiñaqpaṇ akilliǵlugu?”

⁵ Suli niǵrugaaqluk uqaqtitauniqsuq piǵiñlapiuqtuamik pisaanṇatinik aṇalatchitquplugu malǵukipiaq malǵuṇni tatqini. ⁶ Taavruma aṇmaqlugu qanni uqamaqluutiniǵaa pisaanṇatinik akitiñaqtuǵu Agaayyun ilaan atqalu iñuuniaǵvialu taputiṇlugich iñupayaat nayutuatuat qilaṇmi. ⁷ Ilaa aṇuyakitauniqsuq ipiqisitaniiñik Agaayyutim akiñiṇlugich. Suli qaitchikkauruq sanṇimik aṇalatchiǵmiñik qanusripayaananun iñuṇnun atlakaagiiñik uqautchiṇiñunlu, iñuṇitiñun nunaaqṇipayaat. ⁸ Aasrii iluqagmiñ iñuich nunami purvigigisigaat niǵrugaaqluṇmun, iñuich atinich aglaksimaitchuanun Ipnaiyaam Tuqqtauruam makpiǵaṇitiñi iñuuruatigun sivuani nuna iñiqtanaiñiṇaan. ⁹ Kiñapayaaq siutiqaqtuuaq ki tusraali.

¹⁰ Kiñapayaaq sivullikkaugumi tigutaanuligmun tigutaanuvitṇmuniaqtuq.

Kiñapayaaq tuqqtauruksraugumi savikpakun savikpakun tuqqtautagisiruq.

Tarra taatniitpan Agaayyutim iñuṇi iǵlutuutiruksaurut ukpiqsriñiqaqtuiniǵutin.

¹¹ Tarrasuli qiniṇiǵitchuṇja atlamik niǵrugaaqluṇmik sagviqsuamik nunamiñ. Malǵuṇmik nagruqagñiqsuq ipnaiyaatun aasrii iqsiñaqtuamik nipiqaṇuni tiritchiaqluktun. ¹² Aṇalatchiruq sivullium aṇalatchiṇhagun niǵrugaaqluum takkuani. Purvigipkaǵniǵai iñupayaat nunami sivulligmun niǵrugaaqluṇmun, ikiliqsimakkauruamun aasriiñ mamititaupluni. ¹³ Ilaa savaaqaǵniqsuq kamañaqtuamik quviqnaqtuamik, ikniqunniñ kataktitlugu qilaṇmiñ nunamun takkuatni iñuich. ¹⁴ Aasriiñ kinnitiñniqsuq iluqaitiñ iñuṇmik iñuuruamun nunami tamatkuunuua quviqnaqtuatiṇun savaaǵikkaǵmigun takkuani sivullium niǵrugaaqluum. Uqautiniǵai tamatkua iñuich nunami iñiqsitquplugich atrinjanik taavruma niǵrugaaqluum ikiliqsimaruam savikpakun iñuuplunisuli. ¹⁵ Ilaan iñuulikisritkaa atrinjanun niǵrugaaqluum suli atrinja niǵrugaaqluum uqatlapkaqlugu. Tamatkua putchungitchuat kamaksrisunǵitchuatlu atrinjanun niǵrugaaqluum tuqqtuapkaǵniǵai. ¹⁶ Suli taavruma nalunaitmiutchiqsinniǵai qauṇisigun iluqaisa iñuich kamañaitchuat kamañaqtuatu, umialguruatlu ilaipparuatlu, savaktaaǵruunǵitchuatlu savaktaaǵruuatu, talliqiqaṇun arganisa naagaqaa. ¹⁷ Aasrii kiñaliqaa taqsiǵumiñaitchuq naaga tunniuuqaiyumiñaitchuq, kisimiñaglaan tamatkua piqaqtuat nalunaitmiutamik atigikkaniñik niǵrugaaqluum naaga kisirrutaanik atqan. ¹⁸ Uvva taamna kalipsiqsuq suli iñupayaaq kanjqsisiqaqtuksauruq. Iñuum kanjqsitlaruam kisilliṇ kisirruta niǵrugaaqluum. Taamna kisirrutigigaa iñuum, aasrii kisirrutiqatquq 666-mik.

14

Atuutaat 144,000 Annaitikkauruat

¹ Tarani qivaiqama qiniǵiga ipnaiyaaq makitaruaq qimigaaṇani Zion-ṇum. Piqaqagñiqsuq 144,000 iñuṇmik piqaqtuamik atigmiñik Apamii atqanik aglausimaruamun qauǵmikni. ² Aasrii tusraaruṇa nipiniñ qilaṇmiñ nipaatan quǵluqtaqpaum katlulagpauraqtuamlu aasriisuli nipaatan atuqtuuraqtuat nuqaqtuṇiñik atuqtuuramiknik. ³ Iṇiñich atuqtut nutauruamun atuutmik sivuǵaani aquppiutaqpaum suli sivuǵaatni sisamat uumaruatlu umialinṇnatlu. Aasrii kia-unniñ iñuum iṇitṇumiñaiñiǵaa taamna atuutaat aglaan kisimiñ taapkuua 144,000 iñuich tasukkauruat nunamiñ. ⁴ Taapkuua iñuich qauñagirut inṇmiknik

atlatuhigmiñ, atakkii tuvaqataitchut. Ilinjisa malinjigaat ipnaiyaaq naprupayaaq aullaqman. Taapkaa tasuqsimakkaurut akungatniñ iñuich auñagun ipnaiyaam. Suli taapkaa sivulluurut qaisaksrauplugich Agaayyutmun ipnaiyaamunlu. ⁵ Uqaqamin sagluuqtualtatchut. Patchisiquatinağumiñaitchut sivuğaanii Agaayyutim, atriplugich iñuktitun taqsrqatlaaun.

Piñasrut Israğulgich

⁶ Tarani qiniqtunja atlamik israğulinmik tinmiruamik qutchikhuni qilanmi isruitchuamik tusraayugaagiksuaqagnaqsuaq uqautiksrağmiñik tamatkununa nayuutiruanun nunami, qanusripayaanun iñunjun atlakaagiiñik uqautchilinñun, iñunjitun nunaaqqiğppayaaat. ⁷ Uqaqtuq nipitusriñlapiaghuni, “Talugsrisitichi Agaayyutmik kamaksruğlugu, atakkii titichuq sassağnik atanniiviksraña. Purvigisriju ilaa iñiqsiraq qilanmik nunamiglu tağiumiglu suvliktuağuraaqtuanglu.” ⁸ Atlam israğulgum malinjiga uqaqun, “Suksraungikkauruq, kamañaqtuq nunaaqqiğ taggisiglaqtuq Babylon-mik suksraungikkauruq, atakkii kinniplugich iñupayaaat nunami killusaqatinnigai inmiñun, imiliqtitlugich iñupayaaat sayunhan sanñjiruamik wine-nanjanik.” ⁹ Atlasuli piñayuak israğulik maliguitipmiuq taapkuñnuuna uqaqhuni nipitusripluni, “Uvva, kisupayaaam iñuum purvigigumiuq niğrugaaqhuq atrinalu akuqtuqğugulu nalunaitmutanja uuma qaumigun naagaqaa arganmigun, ¹⁰ taavruma iñuum imigisipmigaa wine-nanja qinnautaan Agaayyutim, kuvikkauruq avuñlaaq qallutaanun ilaan qinnautiğpanan. Taamna iñuk nagliksaaqtitaugisiruq iknikun sulfur-kunlu sivuğaatni ipqitichuat israğulgich suli sivuğaanii ipnaiyaam. ¹¹ Aasrii itchiulangaa ikniğum nagliksaaqtitauruatigun mayuqtuagisiruq taimuna isruitchuamun. Ilinjich iñiqtuqisigaviitchut uvlumi unnuamilu, tamatkua putqataqtuq niğrugaaqhuñmun atrinanunlu, suli kisupayaaq akuqtuiruq nalunaitmutanjanik atqaniglu.” ¹² Uvvaasriiñ ipqiqsittuat iglutuutiqaqtuksaurut, tamatkua tupiksriuat tillisaiñik Agaayyutim suli ukpiqsriuat Jesus-mik. ¹³ Aasriiñ tusraaruna nipimik qilanmiñ uqaqtuamik, “Aglagiñ. Quvianamiurut tuquniaqtuq uvakñaniñaglaan tuniqsimahigmiğmiktigun Ataniğmun.” “Tarrallapiaq! Ilinjich minguiqsiağisirut savaagmikniñ suli akuqtuğisigaich akiññaaktaatin savaagmiktigun.” Taamna irrusriq uqautigikkana.

Kiprivik Katitçhiviglu Nunami

¹⁴ Tarani qiniqtuqatitluna qiniqtunja qatiqtaamik nuviyamik, aasriiñ una aquppiuqaqtuq qaanani nuviyam inniqsuq igñinatan iñuum. Niaquğmiñ maninjik kaviqsaaamik niaquğutiqağniqsuq, suli arganmiñ saagağniqsuq ipiktuamik kipritmik. ¹⁵ Suli atla israğulik aniruq agaayyuvikpanmiñ, tuqhuqhuni taavrumuna aquppiruamun nuviyami, “Tigulugu kiprisin kipriiñ, atakkii katitçhiviksraq tikitchuq. Pinñuqtuq asriat katinnaqsirut nunami.” ¹⁶ Tarra taavruma aquppiruam nuviyami atuqsagaa kiprisini nunami, aasrii nunami pinñuqtuq asriat katitçhiviglu.

¹⁷ Tarani atla israğulik anilğitçhuq agaayyuvikpanmiñ ittuamiñ qilanmi, ilaaptuq kiprisiqağmiñiqsuq ipiktuamik. ¹⁸ Aasriiñ atla israğulik amakñaqtuq tunillağvinmiñ sanñjaqtuq anjalatlaplugu ikniq. Nipruaqtuq nipitusripluni taavrumuna tiggummiruamun ipiktuamik kipritmik uqaqhuni, “Atuğun ipiktuq kiprii, “Atuğun ipiktuq kiprii, atakkii katitçhiviglu asriat siğñaqtuq nunamiñ, takku asriat pinñullapiqtuq.” ¹⁹ Tarra israğulgum kiprisautigigaa kiprisini nunamun. Katitçhai asriat nunamiñ igitlugich misriqqivikpauranun qinnautaan Agaayyutim. ²⁰ Misriqqivium imanja tutmiqatagigaat silataani nunaaqqim, aasriiñ auk maqiruq misriqqiviniñ unasriksilaña 200 mile-latun aasriiñ ititilaalighuni tuttuqpaum qaqtuğutiknunaglaan.

15

Israğulgich Anjalatçhiviglu Iñuillağviniqpaaranik

¹ Qiniqtunja atlamik atlayuağnaqtuq qilanmi kamañaghuni quvinaqtuamik. Tallimat malğuk israğulgich piqağniqsut tallimat malğunmik ihuillağviniqpaaranik. Aqulliqsaanurut atakkii qinnautaa Agaayyutim nuñitçhaağutiqaqtuq taapkuñina.

² Tarani qiniqtunja tağiumik taggaqtuutitun liilaa ilaratun ikniğmik suli taapkuñina akimaruamik niğrugaaqhuñmiñ suli atrinaniñ kisirrutaaniñlu atqan. Qichagñiqsuq siñaanii tağium ittuam taggaqtuutitun, tiggummiplugich nuqaqtitugich atuqtuuraat Agaayyutim aatchuutai. ³ Ilinjisa atuğagaat atuutaa Moses-ñum savaktaan Agaayyutim suli atuutaa ipnaiyaam uqaqhutin,

“Kamañaqtuq quvinaqçhutinjlu savaatin,
Ataniq Agaayyuun Sanñjipayaaqatuatin.
Nalaunñaruñurut suli ilumutuurt pilğusritin,
Umialigiplutin iñuich nunaaqqiğpanni.

⁴ Ataniq, kia taluğingitkisivatin

kamakkuutiqaqlugulu atigikkan,
 atakkii kisivich ipqitchuanurutin.

Iñuich nunaaqqipayaaniñ aggigisirut purvigilutin,
 atakkii qiniñniñgaich iluqağmıñ surağautitin nalaunjaruat.”

⁵ Taavruma aquagun qiniñniñgıga ipqiniñqsauruaq ini agaayyuvikpañmi qılañmiittuami anmağataqtaq. ⁶ Aasrii tallimat malğuk israğulğich anirut agaayyuvikpañmiñ, piqağhutıñ tallimat malğunıñ ihuiliuğutiqpauraksranik, atnuğaaqahutıñ salumaruanik qaummağiksaanik ukiñhaağiksaanik, sulı tapsıqağhutıñ manıñmik kaviqsaaamik satqañmiktıgun. ⁷ Tarra ilañata sisamat uumaruat aatchuğai tallimat malğuk israğulğich tallimat malğunıñ piñalunıñ kaviqsaaamiñ manıñmiñ piñianik immaukkaqtuanik qinnautaaniñ Agaayyutim iñuuruam taimuñ isruitchuamun. ⁸ Aasrii agaayyuvikpak immaukkaqtuq itchimik kamanautaaniñ sanñianiñlu Agaayyutim. Kiñaunniñ iñuk isitlayumiñaitchuq agaayyuvikpañmun naatchıgalaqnağich tallimat malğuk israğulğich taapkunıñ tallimat malğunıñ ihuiliuğutiqpauranik.

16

İliligaurat İmalğich Qinnautaaniñ Agaayyutim

¹ Tarani tusraaruñ nıpituruamıñ nıpimik taavrumañkağa agaayyuvikpañmiñ uqağhuni taapkunıñ tallimat malğunıñ israğulıñnıñ, “Kuvvıyaqsıgıñ nunamun imanıñ ililigaurat qinnautaa Agaayyutim.” ² Tarra sıvullıq israğulik aullaqtuq kuvipluğu ililigaurani nunamun. Tarraasrii tatamnaqtuat atniğñapiağataqtuatlu killıgruat ilirut iñunıñ piqağtuanun nalunaitmiutanıñ niğrugaağlum purvigiplugulu atrıñ. ³ Tuglian israğulğum kuviñıgaa ililigaurani tağiumun. Tarra ilıruq lılaa auñ tuqunaruam iñuam, aasrii uumarua-payaat tağiumı tuquplutıñ. ⁴ Piñayuaknik israğullak kuviñıgaa ililigaurani kuñunıñ suvlıktuagurağtuanunlu. Sulı tamatkua imğat auguqtuq. ⁵ Tarra tusraağıga israğulik anjalatlaruaq imıgmik uqağtuaq,

“Nalaunñapiaqtutin atanniikavich taatna,

ilvich ittuami ataramik pakmalu ipqitchuamılu.

⁶ Atakkii iñuich maqipkaıñıqsut auñatnik ipqıqsıttuatlu sıvuniksriqirautlu,
 aasrii aatchuğitın auñmik imıgaksranatnik. Taatnagaksrauruttakku.”

⁷ Sulı tusraaruñ nıpimik tunıllağvıñmiñ uqağtuamıñ,

“Aa, Ataniq Agaayyuun Sanñıpayaaqtautiın,
 atanniqsuutiñ ilumutuuruat nalaunñapiaqhutıñ.”

⁸ Sisamanata israğulğich kuviñıgaa ililigaurani sıqiniğmun. Tarakñaaglaan sıqiniğum uunanjıñ iñuich uunniqipkağniğai atniłuutiqağulğich. ⁹ Suamaruam uunaum iñuich ikiğai. Aasriisulı taimaqluutiniğaat atqa Agaayyutim ihuiliuğutiqpauratqıchıruam, sulı isrumitqiniğitçhut kamakkuutiqağulğulu kamanautaa.

¹⁰ Tallimanat israğulğich kuvisıruq ililigauragmiñik aquppiutananjıñ niğrugaağlum, aasrii anjaayucataa taaqıñılapiaqtuq. Iñuich kınmağaiç uqqatıñ atniğñapagıtıñ ¹¹ taimaqluutipluğu Agaayyuun qılañmiittuag pisigipluğu atniğñatıñ killıgruatıñlu. Naagasulı munıgıñitçmut pıgıtıchuanıñ savağmıknıñ.

¹² Itchaksranat israğulğich kuvisıruq ililigauragmiñik kuukpauranjıñ Euphrates-ñum, aasrii taamna kuuk palıñıgaa itqanaıqsaqulğulu apqutiksranat umialıñıñ kivaknam tunjaaniñ. ¹³ Tarraasrii qiniqtuñ piñasrunik salumaitchuanıñ irrutçıñik lılaa naagaayıñ anıñuğaqtuaniñ qağaniñ tiritchiağlum sulı qağaniñ niğrugaağlum sulı qağaniñ tanığılaqtuam sıvuniksriqirim. ¹⁴ Taapkuu piñasrut irrusırlıñıñ tuunğum savaaqatut quvıqnaqtuanıñ. Taapkuu piñasrut irrusırlıñıñ aullağatut umialıpayauranjıñ nunam nanıpayaaq, atatchimuktıtçhağulğich anıyuaqpluğich kamanagtuami ulvuani Agaayyutim Sanñıpayaaqtaum. ¹⁵ (“Naalağnisitçhi! Aggıñıaqtuñ atrıluğu tıgıñıñıaqtı. Quviasruktuq iñuk itqummağıksuaq qaunagıpluğich atnuğani. Tarrakii aullağumiñaitchuq atnuğaiilağuni sulı kanjuğılu atnuğaisılaani.”) ¹⁶ Taapkuu irrusırlıñıñ katınnıñıñ atatchimun inımun tayıtuuğatqumun Armageddon uqatçısun Hebrew-t.

¹⁷ Tallimat malğuaat israğulğich kuviñıqsuq ililigauragmiñik sılamun. Tarraasrii kamanallapiağataqtuag nıpi nıplıqsuq aquppiutaqpañmiñ agaayyuvikpañmi uqağhuni, “Naatchırut.”

¹⁸ Tarani tusrağnaqtuq katlılat, ikniqpalağahuni sulı nuna ilıqsraqpaurahuni. Qağannıñ taatnatun nuna ilıqsranğangıtçhuq. Taamna nunam ilıqsraqpauralħa suanjıqsauruq nunam aullağniıvianıñaglaan. ¹⁹ Kamanagtuag nunaaqqip avguñıqsuq piñasruutlunı, sulı nunaaqqıch nunamı piyaqqukkaurut. Agaayyutim itqağıgaa kamanagtuag Babylon qatçhuklugu qalluguraq immaukkaqtuag wine-nanjıñ, tarra ilaan tatamnaqtuag qinnautaa. ²⁰ Sulı qikiqtapayaurat piqsut iñıpayauratlu paqınnatqıkmıñıñıñ. ²¹ Sulı natatquğnaqaurat kataktut iñunıñ

qilajmiñ uqumaisilaaqatuaq 100-pound-tunlaa. Aasrii iñuich taimaqhuutigaat Agaayyun piqutigiplugu ihuilliugutiqpauraq natatqugnatigun, taamna ihuilliugutiqpauraq ataamnaqpagitluni.

17

Akiisuqpaglu Niğrugaaqtuglu

¹ Tarani ilaajat tallimat malğuk israğulğich piqaqtuaq tallimat malğunıñ iluligauranik uvamnukhuni uqautigaana, “Ki. Qıñıqtıkisigikpiñ tatapsausriaksrajanik akiisuqpaum aquppiruam iñugiaktuani imiğni. ² Umialinjı nunam sayuñaqatıqagñıqsut taavrumıña akiisumik, suli iluqatınj iñui nunam imilıñıqsut imiqhutınj wine-mik sayuñakhanik akiisum.” ³ Uvvaasriin İpqıtchuamun İrrutchimun analatılunja israğulğum aullautigaana suviksraılaamun. Aasriin qıñıqtunja ağnamik aquppiruamik qaañani kavvıgıksaam niğrugaaqluam aglaqaqtuam pıgıtchuamik pısaanjanıñ iluqaani qaamiñi. Taamna niğrugaaqluk tallimat malğunıñ nıaqaqtuq suli qulinik nagruqaqhuni. ⁴ Ağnaq atnugaagñıqsuq qıñıñagıksuanik tunjaqtaanik kavvıgıksaanıgı, suli qıñıyunaqusrıqsuhuni manıñmik kavıqsaamik suli akısuruanik uyağauraanik suli qatıqtaanik sunjauraqpanıñ. Arğanımiñ tıgummiñıqsuq qallutmik pılıuqtamik manıñmiñ kavıqsaamiñ immaukkaqtuamik nağğunallapıagataqtuanik atuumıruanik sayuñalıgımgun. ⁵ Ağnam qauñani aglaqağñıqsuq atıgmik kanjısilgunaitchuamik,

“Babylon, kamañaqtuaq,
Aakañat Akiisut

nağğunallapıagataqtuapayaatlu nunamiıttuami.”

⁶ Tarra qıñıgıga ağnaq imilıqsuq auñatnik ipqıqsıttuaq suli auñatnik tuqputauruat pisigıplugu ukpıqsrıñıqtın Jesu-mik.

Qıñıqapku ağnaq atqunaq quvıgısrıktunja ⁷ Aasrii israğulğum uqautigaana, “Suvaata quvıgısrıkpıch? Uqautıgısigikpiñ kanjısilgunaitchuajanıñ ağnam suli taavruma niğrugaaqluam usrıaqsıgıvan, nıaqaqtuam tallimat malğunıñ nagruqaqhunıñ qulinik. ⁸ Niğrugaaqluk qıñıkkan itkaluaqtuag inğıqsuq pakma, suli mayuğumaasrıuq natıqsıñaitchuamiñ anmağnimin aasriin piyaqquğvınmuktksrauluni. İñuich iñuuruat nunami tamatkua atınjich aglaksımaitchuat makpıgaanani iñuulhum inıiqtaulğatahanıñaglaan nunam quvıgısrıkkısırut qıñıgıumıtıruñ niğrugaaqluk itkaluaqtuag suli inğıqhuni pakma suli sagvıtqıkkıspıñıñ ilaatnıgı. ⁹ İñuk kanjıqsıktuag taavrumıña isrumatuliqaqtuksrauruq Agaayyutmiñ. Tallimat malğuk nıaqtu tallimat malğuk qımıgaanurut taavruma ağnam aqupıvıgıkanı. Tallimat malğuk umialgupmiıttuuq. ¹⁰ Tallimat umialgıch umialgunıñıqsut, atasrıq umialgısuğaaqhunisuli, suli atla aggıqsagıumapluni. Taimma aggıgımi umialguurallakkısigaluaqtuq sıvıkıchuami pıvınjımi. ¹¹ Aasriin niğrugaaqluk itkaluaqtuag inğıqhuni pakma, taamna tallimat pıñayugıgaat atangıch aglaan ilagıgaat tallimat malğuk atangıch. Suli piyaqquğvınmuktksıruq. ¹² Aasriin qulıt nagruıch qıñıkkatın qulıt umialgurut akuqtıumaitchuatsuli analatçıñıksramik umialıktıtın, aglaan sanjıqagıumaagtut umialıktıtın sıvıkıchuami pıvınjımi pıqatıgilugu niğrugaaqluk. ¹³ Taapku atautçıñıñamik sıvınnıutıqatut, suli qatıksıgaat sanjıgıkkatın analatçıñıksraqtınju niğrugaaqlunmun. ¹⁴ İlinjich anıyuyıgısrıt ipnaiyaamun aglaan ipnaiyaam akılıgısgı, atakkı Atanıgıgaat atangıch suli umialıgıgaat umialgıch, suli tamatkua pıqatauruat ilaani tuqlıutıqatut pıksraqtaanıplutın suli tunıqsımıplutın.”

¹⁵ Aasriin israğulğum uqautigaana, “İmgıch qıñıkkatın akiisum aqupıvıgıkanı, tamarra iñuich inğıgıallapıaqhutın nunaaqıppıyauranıñ uqausrıqatuaq atlaagañıñik. ¹⁶ Suli qulıt nagruıch qıñıkkatın suli niğrugaaqluam uumıgıagıtıgısgıgaat akısuq. İlinjisa aatksıgaat suurapıyaanıñik unıllıgu atnugaıllaaq aasriin niğpımlıgu tımaa ikıpkıqmıllıgu iknıgmik. ¹⁷ Atakkı Agaayyıtım kıpıgnıugıtıqatınıñı tıñıgıkkıgıch ilaan sıvınnıutını atasrıñıquılugıllı qatıtıtıqulıgıllı ilınjich analatçıñıksrajanıñ umialıktıtın niğrugaaqlunmun, Agaayyıtım uqalıñ immıumanıalhatnıunaglaan. ¹⁸ Ağnaq qıñıkkan nunaaqıgıgıga kamañaqtuag atannıqsımatnıktuag umialınjıtıñik nunam.”

18

Babylon Suksraunğıkkauruq

¹ Tamatkua aquatıgıñ qıñıqtunja atlamik israğulıñmik atqaqtuamik qılajmiñ analatçıñıqpauraqaqhuni, aasriin iluqaan nuna qaummağıksıpkagaa qaumanıgmıñik.

² Tarra nıpruağñıqsuq itna,

“Babylon kamañaqtuag suksraunğıkkauruq, tarra ilımutuuruq!

İngılıutıgaat tuñgıllı qanusrıpıyaatlu ırrusrıquıch
sulıpsuuq qaayugnaqtuapayaatlu

uumiñaqtuatlu tinmiağruich.

³ Babylon qaitchigai wine-mik iñuñich nunaqqipayaat imiliqtitlugich sayuñathan sanñiruamik wine-nañanik.

Umialinji nunam sayuñaqatiginigaat ilaa, suli tauqsigñiaqtinñi nunam umialguñvigiplugu umialgutitigun akuqtukkanñich ilaan atugauñhagun.”

⁴ Tarra tusraapmiuñja atlamik nipimik qilarñmiñ uqaqtuamik,

“Iñuñmaan, annisitichi taavrumakña nunaqqimiñ.

Ilipsi ilauruksraungitchusri killuqsautaiñi,

piqataunğitchumausriji ihuñliugutiksrautaiñi.

⁵ Killuqsautai iñugiaktut qutchiksiplutin qilaktun,

suli Agaayyutim itqagigai savamaqñuutai.

⁶ Utiqtitçhivigisriun Babylon qaisañatun ilipsitñun,

akilğilugu malğuktun ilaan savaañgun,

immiglugu qallugaurañja malğuktun ilaa imiksriucmatun ilipsitñun.

⁷ Atqunallapiaqlugu inñmiñich kamagiruuaq iñuñiugaqmiuq susrunğisaallapiaqhuni.

Pakma aatçuqsun, nagliksaağutiksramik alianallapiaqtuamiglu.

Atakkii uqaqtuq inñmiñun,

‘Uvañja aquppiuraagisiruñja ataniqtun. Uilgaangitmiuñja.

Iñtçuqsriyumiñaitçuñja alianamik.’

⁸ Taatnaqlugu ihuñliugutiqauraksrañiñ tikitkisigaat atautçhimi uvlumi,

tuqulhum, alianamlu, kakkaagñamlu.

Suli ikigisiruq ikniğmik,

atakkii Atanguruuaq Agaayyun sapigñiaqtuq atanniuruuaq ilaanik.”

⁹ Tarraasriñ umialinjsa nunam sayuñaqatiqatuuat akiisumik pisunñnautaigun qiağisigaat alianniugutigilugu taamna ağnaq qinğiumitruñ isia ikualaninjan. ¹⁰ Qichağisirut unjasriksilutin sivuuğagilugu ilaan nagliksaaqtitaulha uqağutin,

“Nakñiun, nakñiun, ilvich Babylon, kamanaqtuuaq nunaqqiq,

sanñiqagaluqaqtuuaq nunaqqiq.

Atautçhimi sassağniğmi anasriññuqsakkaunñaniktutin.”

¹¹ Uvvaasriñ tauqsigñiutilgich nunapayaami qarut kiñuvğuplugu ilaa, atakkii tarakñaaglaan kimikunniñ tauqsigsiksrağniğisuuq suuranjitniik. ¹² Suuraqpaurat kaviqsaaatlu qatiqtaatlu maniich, akisuruatlu uyağauraat, qatiqtaatlu sunaurapaich, ukiñhaagiksaatlu suli ukiñhaat tunuqaatlu, siluillu kavvigiksaatlu, qanusriñmaatlu ayuğnaqtuuaq qiruich, qanusriñmaat suurat tuugaaniñ, akisuruatlu qiruich, patukpaiñlu, saviñhatlu, uyağaiñlu siqquqtatun, ¹³ sinimatlu, avuuğutit, tiprağiksautit ikipkağlugich, myrrh-lu, frankincense-lu, wine-nat, uqsrut, mukkaagiksaat, mukkaaksratlu, niğrutitlu, ipnaich, tuttuqpaich, tuttuqpagautitlu, suliunniñ iñuuruat iñuich. ¹⁴ “Asriatluunniñ kipigñiugutigikkatin piiqsut ilipniñ, suli suuraapayaatin akisuruat qinñiunaqtuutlu taimmaurut ilipniñ, aasrii sumiunniñ paqitçhumiñaiğitiin.” ¹⁵ Tauqsigñiutilgich tamatkuninja suuranik umialguqtuuaq taavrumakña ağnamiñ qichağisirut unjasriksuami, sivuuğagilugu nagliksaaqtitaulha alianapiaqtuamik qialutin, ¹⁶ uqağutin,

“Nakñiun, nakñiun, Kamanaqtuuaq nunaqqiq

atnuğaaqaguuurug ukiñhaagiksaanik tunuqaataniñlu kavvigiksaaniglu,

qinñiunaqsiqsuqhuni maninñmik kaviqsaaamik,

akisuruaniñlu uyağauraanik, qatiqtaatlu sunaurapañnik.

¹⁷ Atautçhimi sassağniğmi tammaigai iluqaisa umialgutini.”

Suli iluqagmin umiaqpaich umialinñich tağiuqsuqtillu suli iluqagminñlu akiññañniaqtaut tağiumi qichağniqsut unjasriksuami, ¹⁸ suli nipaalarut qinñiqamitruñ isia ikualaninjan uqağutin, “Piitçuq atlamik nunaqqimik taavrumatun kamanaqtuuaq nunaqqisun.”

¹⁹ Ilinjsa nalluqsruğniğaat nunam apyua niaqumiknun, qiallagmin kinuvğullağminñlu nipaalaplutin,

“Nakñiun, nakñiun, Taamna kamanaqtuuaq nunaqqiq!

Iluqagmin umiaqpaqatuuat tağiumi umialguñniqsut

suurañgun akisuruatigun!

Atautçhimi sassağniğmi suksraunğiqsauruq.”

²⁰ “Qilaak, quviasrukpautigun suksraunğiqsaulha.

Quviasrukpağitçhi Agaayyutim iñuñlu uqçiraqtauruasiñlu sivuniksriqirauruasiñlu,

atakkii Agaayyutim akiisuuq anasriññuqsagutigigaa

pisigiplugu savaañgun ilipsitñun.”

²¹ Tarani sapigñiaqtuuaq israğulik tigusriruq uyağagruamik añjruatun mukkaaksriugutitun

aasrii miñuqsautiplugu tağiumun, itnaqhuni,

- “Taatnatun kamaanaqtuamik nunaaqqiġ Babylon iksautikkaugisiruġ, aasriiñ qiniġnatqikkumiñaiġisiruġ sumiunniñ.
- ²² Suli nipiñich nuqaqtiligaqtit atuqtuuralgich
suli supluaqtuġnaqtuatu lu qalġuqtautitlu tusraġnatqikkumiñaitchut ilipni uvakjanifaġlaan.
Suliuqtit qanusripayaanik paqinnatqikkumiñaitchut ilipni,
suli qatraġniña mukkaaksriuġutim tusraġnatqikkumiñaitchuq ilipni.
- ²³ Suli qaumanga kialuuram
qaummaġitqikkumiñaitchuq ilipni uvakjanifaġlaan.
Nipaata uiksrautimlu nuliaksrautimlu
tusraġnatqikkumiñaitchuq uvakjanifaġlaan ilipni.
Ilvich tauqsigñiaqtitin kamaanaġniqsrauniqsut nunami.
Suli anjatkuuñipkun iluqaisa nunam iñui kinnigitin.
- ²⁴ Suli Babylon anasriñġukkauruġ
atakkii auñat sivuniksriqirit ipqitchuatu lu iñuich
suli iluqaġmin tuqqutauruat nunami qiniġnaqtut nunaaqqimi.”

19

Qatchallautiqaliġ Qilañmi

- ¹ Taavruma aquagun tusraaruña nipiġpauranjanik iñugaaġrukpaum qilañmi, uqaqhutinj,
“Quyanaqniacpat!
Anniqsuġiaġlu kamaunaunlu [kamakkunlu] sanñilu
pigigaa Atanguruam Agaayyutipta.
- ² Atanniqsuutai ilumutuuruat nalaunñaplutin,
Atakkii akiisuqpaum asinñuġaa iñupayaaq nunami sayunjaġmigun.
Taatnaqluġu Agaayyutim atanniġaa anasriññuqsuqluġu
piqutigiplugich tuqqutauruat ilaan savaktaiñ.”
- ³ Ilaqatchiqġuġu niplitiqksut.
“Quyanaqniacpat!
Isiq ikualaruamiñ nunaaqqimiñ qunmuktuq taimunja isruitchuamun.”
- ⁴ Suli iñuiññaq sisamatlu umialinñat sisamatlu uumaruat putiqtit nangaqġuġu Agaayyun
aquppiruq aquppiutaqpañmiñi, uqaqhutinj,
“Amen! Quayanaqniacpat!”

Ipnaiaam Katchuutiviksrautaa

- ⁵ Suli nipi nipliġsuq aquppiutaqpañmiñ,
“Nangaqsiun agaayyutigikkaqput,
iluqapsi savaktaurusrii
taluqsriurasriilu ilaanik,
kamañiññaġmin, kamaññaġmin.”
- ⁶ Aasrii tusraagija nipiġpauraq itna liilaa nipaaitun iñugiallapiagataqhutinj iñuich, nipaaitunlu iñugiaktuat imġich, nipaaitunlu suanaruam katlulam, uqaqhutinj,
“Quyanaqniacpat!
Atanguruq Agaayyutigikkaqput Sanñipayaaqtauaq anjalatchiruq.
- ⁷ Quviatchakta quviasrullapiagatalu.
Nangaqġlakput kamañnautaa;
atakkii katchuutiviksrautaa ipnaiaam tikitchuq,
suli ilaan nuliaksrautaa inmiñik itqanainaniktuq.
- ⁸ Nuliaksrautaa atnuġaaksrisauruq
qatiqtaamik ukiñhaaġikksaamik qaummaġiksuamiglu salumaruamiglu.”
Atakkii ukiñhaaġikksaaq nalaunñaruat savaaġigaat ipqiqsitaninñi Agaayyutim.
- ⁹ Aasriiñ israġulġum uqautigaaña, “Aglagun una, quvianamiurut tamatkua aiyugaaqtauraut katchuutiruakun nullautchiġpagviksrañanun ipnaiaam.” Uqautitqikkaaña,
“Taapkuat itut ilumutullapiag Agaayyutim uqalhi.” ¹⁰ Taranaitarra puttunja israġulġum isigaiñun purvigisrukġuġu, aglaan uqautigaaña, “Taatnaqnak, uvanaptuuq savaktiñhiññaġigaaña Agaayyutim iliptun aniqatiuptitunlu tupiksriuat Jesus-ñum sagvikkanjanik. Purvigilugunangaqun Agaayyun. Atakkii taapkuqa uqaksrisimaruat pisigipluġu Agaayyun sivullikkaurit irrutichikan sivuniksriqirititun sivuani.”

Usriaqsiqsuaq Qatiqtaami Tuttuqpañmi

- ¹¹ Suli qiniġiga qilaġ anmaqtuaq, atanji qatiqtaaq tuttuqpaq! Taamnaasrii aquppiruq taavruman i atiqagñiqsuq Tuniqsimaruamik suli ilumutuuruamik, aasrii atanniqsuiruq anuyakhuni lu nalaunñaruakun. ¹² Ilaan irrak inniqsuk ikualaruatun ikniqtun. Niaquani iñugiaktut niaquġutit. Atqa aglausimaniqsuq ilaani, kia-unniñ iñuum

ilisisanğisana aglaan kisimi. ¹³ Atnuğaaqǵniqsuq akuqturuamik misruktaqsamaruamik auñmun, suli taiyuğaat uumiña atigmik “Uqalħa Agaayyutim.” ¹⁴ Suli anjuyaktaifñ qilaum malinğiaat usriaqsighutinj qatiqtaani tuttuqpañni, atnuğaaqǵhutinj ukilħaağiksaanik qatiqtaanik salumaruamik. ¹⁵ Ilaan qanğaniñ anniuğǵniqsuq ipiktuq savikpak. Taavrumiña ipiğaqtuğisiñigai nunaqǵiqpaich iñunij, suli aňalatkisigai savilħam ayaupiamik. Tutmağisigaa misriqqivia tatamnaqsiluni qinnautaa Sanñipayaaqtuum Agaayyutim. ¹⁶ Suli akuqturuamiñi mumigmiñilu atiqǵniqsuq aglausimaruamik itna,

“Umialgat umialgich,
suli Atanğat Atanğich.”

¹⁷ Qiñilgitchuña israğulinjik qichaqtuamik siqinğim nipitusrillapiahuni uqautiplugich iluqaisa tinmiat tinmiruat silami, “Qağğisitchi. Katititichi nigityağusri nullautchicpaviani Agaayyutim. ¹⁸ Niğiyumagisri timinjich umialgich, timinjich anjuyaktit qauklinjisa, suli timinjich kamanagtuat anjuyaktit, tuttuqpañsalu timinjich tamatkualu tuttuqpağatit. Niğiyumagisri timinjich iluqaisa iñupayaurat, savaktaağruunğinñaanlu savaktaağruunñaanlu, suli kamanaiññaanlu kamanaññaanlu.” ¹⁹ Suli qinğigai niğrugaağluk suli umialinj nunam anjuyaktituummaisa katiruat anjuyaksagumaaglugu taamna aquppiruag tuttuqpañmi anjuyaktinilu. ²⁰ Aglaan niğrugaağluk tigurauruq taputiplugu sivuniksriqinñuaqti savaaqtuag quviqnaqtuanik ilaan takkuani. Kinnitñinijniqsuq tamatkuniña akuqtuiruanik nalunaitmiutanjanik niğrugaağlum suli putqataqtuanik ilaan atrinjanun. Iluqatik taapkuak sinjtauruk iñuunñaanlik narvanjanun ikniğum ikualaruamun sulfurmik. ²¹ Suli kisinñuqtat tuqutaurut savikpañagun taavruma aquppiruam tuttuqpañmi, anniuğaqtuakun qanğaniñ, aasrii iluqagminj tinmiat niğisuiğatağvigigaich timinjich.

20

1,000 Ukiut

¹ Tarra qinigtuna israğulinjik atqatquamik qilañmiñ, saagaqhuni argañmiñi anmautaanik natiqsinaitchuam anmanğum kalimñapañniğlu. ²⁻³ Ilaan tigugaa tiritchiağluk, taamna taimakñaqtaq nimigiaq, tuunğauruag Satan-ñupluni, qiliqsruqlugu sivunniğlugu 1,000 ukiunik. Aasriiñ sinjinnigaa natiqsinaitchuamun anmanigmun umiklugu umñutmik pi-illakkumiñaitchuamik, Satan-mun sagluqiyumiñaiğlugich iñuich tarakñaniñaglaan 1,000 ukiut naannialħatnunaglaan. Aglaan taapkua aquatigun pituisaallaktuksraupmiuq sivikisuurami.

⁴ Qiñiqmuniña aquppiutaqpañnik, suli iñuich aquppiruat tamatkunani sanñiqutinñiqsut atanniqsuitsutplugich. Aasriiñ qinigtika iñuusrinçh tamatkua niaquikkauruat tuniqsimakaminj Jesus-mun uqalħanunlu Agaayyutim suli payanaitñaminj ukpiqsriñigimikni. Tamatkua putqatangitchut niğrugaağlumun atrinjanunlu unniñ akuqtungitlugu nalunaitmiutanja qaumiktigun naaga argañmiktigun. Ilinjich iñuutqinñiqsut atanğuqatauplutinj Christ-mi 1,000-ni ukiuni. ⁵ Taamna tarra sivulliq anjitiqiviksraq. Kisinñuqtançh tuqunaruat anjitiqinçh 1,000 ukiut naannaiññaisa. ⁶ Quvianamiurut ipqitlutinj taapkua piqatauruat sivulligmi anjitiqiligmi. Tuglian tuqułhum sanñiksraipiağai, aglaan agaayuliqsigisigai Agaayyutim suli Christ-ñum, suli atanğuatigisigaa 1,000-ni ukiuni.

Satan Akiilñirauruq

⁷ Tarraasriiñ 1,000-gich ukiut naatpata, Satan pituikkaugisiruq isiqtauvinjmiñi. ⁸ Aasrii anigisiruq kinnitñigaguni iñunñik nunam nanipayaaq ilağilugik Gog-lu Magog-lu. Katin-ñağai iluqaisa anjuyiaqulugich. Iñuigaktutilaaqatut qavianatun tağium siñaan. ⁹ Aasriiñ ilinjich saminniqsut iluqaanun nunamun aasrii iluplugu iñuñi Agaayyutim nunaqǵiglu piqpagillapiakkanja. Tarraasriiñ ikniq atqatquq qilañmiñ aasrii suksraunğıqulugich. ¹⁰ Aasriiñ tuunğaq kinnitñiktuag ilinjñik sinjtauruq narvanjanun ikniğum sulfur-ñumlu, sinjitaaviaknun sivuani niğrugaağlum sivuniksriqinñuaqtimlu. Aasrii ilinjich nagliksaagisirut uvlumi lu unnuamilu taimuña isruitchuamun.

Aquilliq Atanniivik

¹¹ Suli qinigtuna anjiruamik qatiqtaamik aquppiutaqpañmik taavruminjal aquppiruamik taavrumani. Ilaan sivuğaniñ nunalu qilağlu aullauruk, sumiunniñ paqinnagumiñaiğhutik. ¹² Suli qinigtika tuqunaruat, kamanaiññaanlu kamanaññaanlu, qichaqtuat sivuğani aquppiutaqpaum. Tarra makpiğaat anmakaurut, sulipsuuq makpiğaanjich iñuudhum. Taapku tuqunaruat atannikkaurut savaanijisigun aglaksimakkanisitun makpiğani. ¹³ Tağium suli tuqułhum aňalatchivianlu utiqitkai tuqunaruapayaat. Ilinjich atannikkaurut atausriut-taağlugich maligutlugu savaanjat. ¹⁴ Aasriiñ tuqułiglu ilaan aňalatchivialu sinjtauruk narvanjanun ikniğum. Tarra taamna tugligigaa tuqułhum. ¹⁵ Tarraasriiñ kisupayaaq, atigikkana aglaksimaitman makpiğaanjini iñuudhum, sinjitaupmiuq narvanjanun ikniğum.

21

Nutaaq Qilak Nutaaġlu Nuna

¹ Tarani uvaña John qiniġtunja nutaamik qilaņmik nutaamiglu nunamik. Sivulliq qilak sivulliglu nuna piiqsuk, taġiġ piiqmigtuuq. ² Suli qiniġigaa ipqitġhuaq nunaaqġiq, nutaaq Jerusalem, atqaġtuaq Agaayyutmiņ qilaņmiņ, itqanaiyaqsimapluni suli qiniyunaqsriqsukkaupluni nuliaksrautitun uiksrautmiņun. ³ Aasrii tusraarunja nipiġpaņmik aquppiutaqpaņmiņ uqaġtuamik, “Uvva, ipqitġhuaq inaa Agaayyutim piqasriutirug iņun. Agaayyutim nayaqatiginiāgai, aasrii ilinġ iņuginiāgai. Aagaayyun imniņik itqatauniaġtuq ilinġitni. ⁴ Agaayyutim allaġtiġisigai qulvipayaat irinġitni. Ilinġitni tuqġqtikkumiņaiqsut. Aliannutqikkumiņaiqsut kinjuvġulutin atniġnautiqaġutinlu taranġaniāglaan, atakkii sut sivuani itġhuuruaat piġiņiqsut.”

⁵ Suli taamna aquppiruaq aquppiutaqpaņmi uqaġtuq, “Atanġi, pakmapak savakkitka supayaat nutaaġluġich.” Aasrii uqaġtipsaāġaņja, “Aglakkich ukua, atakkii uqaļhich uqaġtigikkatka ukpiņnaqtut ilumutuuplutinlu.” ⁶ Sulipsuuq uqaġtugaņja, “Naanġanġitku. Uvaņja Alpha-ņuruņja suli Omega-ņupluņalu, aullaġniisaaq suli isrukġitġhaaq. Kimunliqaa imiġiliqsuamun aatġhuatiginiāġigaa imiġ akiļlaaġlugu suvliktuaġuraaqtuājanġi imiġum iņuunaqtuam. ⁷ Kiņapayaq akimaruaq paġtġhaktaaqāġisiriq taapkuninġa. Suli ilaan Agaayyutigiġisigaņja suli ilaa iġniġigisigiga. ⁸ Aglaali iqsisuruatlu, ukpiqsrisaitġhuatlu, naġġunaqtuaniġ savaaqġtuatlu, iņuaqtuqtitlu, sayuņaruatlu, aņatkuuruatlu, aāņġuaqtuqtautlu, iluqaġtinlu saġluturuat, iniqaġniāqtut narvami ikualaruami ikniġmik sulfur-miġlu. Taamna tuġliġigaa tuqulħum.”

Nutaaq Jerusalem

⁹ Tarani ilaņata tallimat maļġuk israġulġich tikitġhaņja piqaġtuq tallimat maļġunġik iluļigauranġik immaukkaqtuaniġ tallimat maļġunġik aqulligniġ iħuļliuġutipaaranġik. Uqaġtugaņja, “Qaġġaiņ, qiniġtinniaġiķiķi katchuutityaġtuamik, nuliaksrautaaniġ ipnaiyaam.” ¹⁰ Ilaan akiyaāġaņja Ippqitġhuakun Irrutchikun iņiġippauramun qutġhiksuumun, aasrii qiniġitkaņja ipqitġhuamġik nunaaqġimik Jerusalem-mik atqaġtuamġik qilaņmiņ Agaayyutmiņ. ¹¹ Taamna nunaaqġiq qaumaqaġniqsuq kamanautaanġik Agaayyutim qaummaġiņiņiqaqtuamġik akisuruatun uyaġaktun taiyuutiqāqtuatun jasper-mik tapinniluktun igaliqtun. ¹² Suli katchiķpaqaġtuq qutġħiļlapiāqtuaniġ qulit maļġunġik paaqaqħuni, suli qulit maļġuk israġulġich qaunaksriut paanġik. Paani aglaqaġniqsut atinġiķ qulit maļġuk sivullianġi Israel-ņum. ¹³ Piņasrut paaqpaqaġniqsut avatillaanġani, kiviķnam tuņaani piņasrut paaqpaich, niġiġpaum tuņaani piņasrut paaqpaich, unallaan tuņaani piņasrut paaqpaich, suli kanaknam tuņaani piņasrut paaqpaich. ¹⁴ Suli katchinġi nunaaqġim turviqaġniqsut qulit maļġunġik uyaġanġik aglaqaqtuaniġ qulit maļġunġik atinġiķ uqġiraqtinġiķ ipnaiyaam.

¹⁵ Taamna israġulik uqaġtuq uvaņnun piqaġniqsuq uuġtuutmiķ piļiamġik maniņmiņ kaviqsaamiņ uuġtuġukħuġu nunaaqġim paanġilu katchinġilu. ¹⁶ Nunaaqġiq sisamanġik iqriġuqaġniqsuq suli taktillaanġalu iraqtutilaanġalu atiplutik. Israġulgum uuġtuġaa nunaaqġiq uuġtuutmiņik, taktillaanġalu iraqtutilaanġalu kinġiktilaanġalu inniqsut 1,500 mile-latun atunim. ¹⁷ Suli uuġtuġai katchinġi nunaaqġim. Qutġhiksilaqaġniqsut 216 isiganġitun iņuum uuġtuġuulħatun, uuġtuun israġulgum atukkaņatuntuuq. ¹⁸ Suli katchit piļianġunġisut qivliqtaaniņ uyaġanġiņi taiyuutiqāqtuaniņ jasper-mik. Nunaaqġigli piļianġunġisut maniņmiņ kaviqsaamiņ, tapinnilukħuġu igaliqtun. ¹⁹ Suli turvi katchinġi nunaaqġim qiniyunaqsriqsuqsimarut qanusripayaanġik akisullapiāqtuanġilgu qivliqtaaniņ uyaġanġik taiyuutiqāqtuaniġ jasper-miġlu, sapphire-miġlu, agate-miġlu, emerald-miġlu, ²⁰ onyx-miġlu, carnelian-miġlu, chrysolite-miġlu, beryl-miġlu, topaz-miġlu, chrysoptase-miġlu, jacinth-miġlu, suli amethyst-mik. ²¹ Aasrii qulit maļġuk paanġi qulit maļġuunġisut qatiqtaat suņauraqpaich akisuruat. Paalla piļianġunġisut atautchimiņ qatiqtaamiņ suņauraqpačmiņ akisuruamiņ, suli aqputaa nunaaqġim inniqsuq salumaruamiņ maniņmiņ kaviqsaamiņ, tapinnilukħuni igaliqtun.

²² Uvaņja John qiniġitġħuņja agaayyuvikpaņmik nunaaqġimi, atakkii Atanġi Agaayyun Sanġipayaaqġuaq ipnaiyaġlu agaayyuvikpaņiņiġik taavruma. ²³ Suli nunaaqġiq inuqsrānġiņiġisq siqiniġmik naaga tatqimik qaummatiksraġmiņiķ, atakkii kamanautaan Agaayyutim qaumagigaa suli ipnaiyaq nanġiġlugu taavruma. ²⁴ Iņui nunapayaat pisruktaġisiriut nunaaqġim qaumanġani, suli umialġi nunam tikiutrigisipmiut suuraayaġmiknik taruņja. ²⁵ Suli paanġi taavruma umiksimayumiņaitġhut uvluqtutilaanġatun. Itqaġisuiġ, unnuatlaiņiiaġtuq tarani. ²⁶ Tikiutigiġisigai taruņja umialġutai suuraņġilu nunam nunaaqġipayaana. ²⁷ Aglaan kiņapayaq salumaitġħuaq naaga savaaqġtuaq naġġunallapiāqtuamġik naaga saġluturuq isigiūmiņaitġħuq taruņja, aglaan kisimġ tamatkua iņuiġ atinġiķ aglaqaqtuat Ipnaiyaam maķpiġaanġi iņuuuatiġun.

22

¹ Tarra israğulgum qiniqitkaaña kuunanik imğan iñuunaqtuam, tapinniluklugu igaliqtun, suvliguraaqtuamik aquppiutaqpañaniñ Agaayyutim suli ipnaiyaam, ² sağvaqhuni qitqagun apqutaan nunaaqqim. Suli avatikni kuugum inniqsut napaaqtut iñuunaqtuat asririugaqtuat qulit malğuiñik tatqigagipman ukiumi. Akutuqpalinich napaaqtut mamirrutiginiaich nunam iñujisa. ³ Suapayaaq Agaayyutim nagğugikkaña piqutigiplugu killuqsaun paqitqikkumiñaitchuq nunaaqqimi. Aquppiutaqpaña Agaayyutim ipnaiyaamlu tarani itkisiruq, suli ilaan savaktinjiñ purvigigisigaat. ⁴ Ilinisa qiniğisigaat kiifaña [kanjisiqlugu irrusripana]. Suli ilaan atqa aglaqagñiaqtuq qauñitfi. ⁵ Taavrumani unnuaqatqikkumiñaitchuq; iñuich inuqsratqikkumiñaitchut qaumanaknik nangumlu siqinğumlu, atakkii Ataniq Agaayyun qaumagigisigaat. Suli iñuich anjalatchiqataugisirut taimuña isruitchuamun.

Jesus Christ-ñum Aggiiha

⁶ Suli israğulgum uqautigaaña, “Tamatkua uqautauruat ukpiğnapiaqtut suli ilumutuuplutinj. Suli Atanğuruum, Agaayyutaata irrusrinich sivuniksriqirit, tiliñigaa israğuligikkani ilitchuğipkaquplugich savaktigikkani sunik atuumayasriuraqtuanik. ⁷ Naalağnisitchi, uvaña aggiiuağisiruña. Quvianamiuruq iñuk kamaksriuruq uqahñitñik sivuniksriqutinjsa ukua makpiğaat.”

⁸ Uvva John-ñuruña tusraaruq qiniqlugu tamatkuniña sunik. Tarraasriiñ tusraakap-kich qiniqluğillu sitquqtuña purvigisruklu sivağaatnun isiganjiñ israğulgum qiniqitichirima tamatkuniña sunik. ⁹ Aglaan ilaan uqautigaaña, “Taatnaqnak, uvaña savaktuqatauruña ilipni aniqatiupniñu sivuniksriqirinilu, suli piqatigiplugich tamatkua kamaksriurat uqautinjitñik ukua makpiğaat. Purvigilugu nangagun Agaayyun.”

¹⁰ Tarra ilaan uqautigaaña, “Iriqsimaniaqnağich uqahñich sivuniksriqutinjsa ukua makpiğaat, takku piviksraq qalliruq. ¹¹ Iñuk pigiitchualiqiruaq pigiitchualiqituiñagli. Suli iñuk salumaitchuq salumaittuiñagli. Suli iñuk nalaunñaruq nalaunñatuiñagli. Suli iñuk ipqitchuq ipqisautuiñagli. ¹² Naalağnisitchi, aggiiuağisiruña. Saagağniagiga akiliutiksrağa qaisaksrağa iñupayauramun maliğullugu qanutchimik savaaqapnan. ¹³ Uvaña Alpha-ñuruña suli Omega-ñupluñalu, sivulliq suli aqulliq, aullağniisaaq suli isrukñitchaaq.”

¹⁴ Quvianamiurut [tamatkua kamaksriurat uuma tillisianik, suli] tamatkua igğuqtuat atnugaatin salummaqlugich. Ilinich isitlasriñiaqtut paatigun nunaaqqimun suli nigitlasriplutin asrianik napaaqtuaniñ iñuunaqtuam. ¹⁵ Nunaaqqim silataani ittut qipmich, anjatkuñlu, atlatuqtitlu, iñuuaqtuqtitlu, aanganun putqataqtitlu, kisupayaaglu piqpaksriuruaglu piliqiruruaglu saglutuhimik. ¹⁶ “Uvva Jesus-ñuruña, tuyuğigiga israğuliga uqautitquplusri ukpiqtuanuruasri agaayyuvinjiñ tamatkuniña sunik. Uvaña kanjigigaña kiñuviagipluñalu David-ñum. Qaum- mağiksuaq uvlaam uvlugağigigaña.” ¹⁷ Suli Ipqitchuq Irrusriq nuliaksraunlu uqaqtuk, “Qağğisitchi.” Suli kiñapayaaq tusraaruq taavrumiña uqaqtuksraupmiuq, itna, “Qağğisitchi.” Suli kiñapayaaq imiğuliquaq utlautili. Kiñapayaaq imiğuktuaq akuqtuñiq imiğmik iñuunaqtuamik aatchuusriagilugu.

Uqaliqsaagun

¹⁸ Uvaña John, kilillapiağiga iñupayaaq tusraaruq uqahñitñik sivuniksriqutinjsa ukua makpiğaat. Kiapayaaq ilakpagich tamatkua, Agaayyutimtuuq illatiqagisipmigaa ihuilliuğutiqpauranik aglausimaruanik ukunani makpiğaani. ¹⁹ Suli kiñapayaaq piiqsikpan uqautinjitniñ makpiğaana tamatkua sivuniksriqutit, Agaayyutimtuuq piğñiaqmigaa ilañjutiñiksraña asrianjiñiñ napaaqtuan iñuunaqtuam suli ipqitchuamiñ nunaaqqimiñ, aglausimaruaniniñ ukunani makpiğaani. ²⁰ Taamna nipliğniqsuaq iluqaitñik tamatkuniña uqaqtuq, “Nalupqinaitchuamik aggiiuağisiruña.” Amen. Aggiiñ Ataniq Jesus. ²¹ Ihuuqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ñum nayutili iluqapsitfi. Amen. Taatnapiaq.